Bundel - Raadsvergadering van 28 maart 2023

1 Opening en vaststellen agenda
Agenda_Raadsvergadering_28_maart_2023.docx

2 Rondvraag
Raadsleden kunnen tot uiterlijk de maandag voorafgaand aan de raadsvergadering voor 12.00 uur korte en duidelijke vragen stellen aan het college van burgemeester en wethouders. Indien er geen vragen zijn vervalt de rondvraag.
Rondvraag 28 maart 2023.docx

2.a BESPREEKSTUKKEN (waarover debat en besluitvorming plaatsvindt)

3 Koersdocument sociaal domein (23.14)
Raadsvoorstel Opdrachtverstrekking Koersdocument sociaal domein (23.14)
Raadsbesluit Opdrachtverstrekking Koersdocument sociaal domein (23.14)
Opdracht Koersdocument sociaal domein (23.14)
Memo opdracht koersdocument nav 14 mrt.docx
A3 Amendement Dashboard sociaal domein
A2 Amendement VVD Raad geef invulling aan zijn rol
3A GL integrale wijkaanpak voor alle wijken.docx

4 Rekenkamerrapport effectiviteit rekenkameronderzoeken (23.19)
2319V Raadsvoorstel Onderzoek Rekenkamercommissie naar effectiviteit rekenkameronderzoeken (23.19).docx
Raadsbesluit Onderzoek Rekenkamercommissie naar effectiviteit rekenkameronderzoeken (23.19)
Effectiviteit aanbevelingen eindrapport def.pdf
Informatiesessie Rheden onderzoek doorwerking def.pptx
Motie subsidiebeleidskader doelen en activiteiten.docx
4A VVD VPR CDA Van aanbevelingen naar samen verder.docx

4.a Motie vreemd aan de orde van de dag 'Oproep tot voortschrijdend inzicht inzake de Megastal Ellecom'
Deze motie wordt ingediend door de partijen GPR/B, PvdA, D66, GL en CU
M Vreemd Oproep tot voortschrijdend inzicht Megastal Ellecom.docx

4.b Motie vreemd aan de orde van de dag 'Van oud naar Nieuw 2.0'
M Vreemd Van Oud naar Nieuw 2.0.docx

4.c HAMERSTUKKEN (waarover alleen besluitvorming plaatsvindt)

5 Nieuwbouw Dierentehuis - (Contra)garantstelling aan Arnhem (23.15)
Raadsvoorstel Nieuwbouw Dierentehuis - (Contra)garantstelling aan Arnhem (23.15)
Raadsbesluit Nieuwbouw Dierentehuis - (Contra)garantstelling aan Arnhem (23.15)
Bijlage 1a Afgeven garantstelling aan gemeente Arnhem (23.15)
Bijlage 1b Afgeven garantstelling aan gemeente Arnhem (23.15)

6 Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale Netwerkbedrijven (23.18)
Raadsvoorstel Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale Netwerkbedrijven (23.18)
Raadsbesluit Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale Netwerkbedrijven (23.18)
Bijlage 1 Brief Alliander 28-11-2022 aandeelhouders Kamerbrief en Afsprakenkader (23.18)
Bijlage 2 Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale Netwerkbedrijven (23.18)
Bijlage 3 Belangrijkste elementen in het Afsprakenkader kapitaalbehoefte regionale netwerkbedrijven (23.18)

7 Evaluatie inkoop- en aanbestedingsbeleid (23.17)
Raadsvoorstel Evaluatie inkoop en aanbestedingsbeleid (23.17)
Raadsbesluit Evaluatie inkoop en aanbestedingsbeleid (23.17)
Memo evaluatie inkoop- en aanbestedingsbeleid (23.17)

8 Normenkader Rechtmatigheid 2023 (23.16)
Raadsvoorstel Normenkader Rechtmatigheid 2023 (23.16)
Raadsbesluit Normenkader Rechtmatigheid 2023 (23.16)
Normenkader Rechtmatigheid 2023 (23.16)

10 Besluitenlijst van de raadsvergadering van 28 februari 2023
De raad wordt gevraagd de besluitenlijst vast te stellen.
Besluitenlijst_Raadsvergadering_28_februari_2023..docx

11 Ingekomen brieven
Onderstaand de verzamellijst van ingekomen brieven van de afgelopen maand met een voorstel ter afhandeling. De raad wordt gevraagd deze afhandelvoorstellen vast te stellen.
Brievenlijst raad 28 maart 2023.docx

12 Stukken ter kennisname
Onderstaand de stukken van het college van burgemeester en wethouders aan de raad. De raad wordt gevraagd kennis te nemen van deze stukken.

12.a Kadernota begroting ODRA 2024
- BW-voorstel - kadernota begroting ODRA 2024.docx
- Kadernota begroting ODRA 2024.pdf

12.b collegevoorstel nadere regels wet maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2023
- nadere regels.docx
- Bijlage uitleg voornaamste wijzigingen nadere regels 2023.docx
- bijlage Was-wordt lijst nadere regels 2023.docx

12.c collegevoorstel beleidsregels wet maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2023
- beleidsregels.docx
- Bijlage uitleg voornaamste wijzigingen beleidsregelsregels 2023.docx
- bijlage Was-wordt lijst beleidsregels 2023.docx

12.d Aanpak mensenhandel
- BW voorstel - aanpak mensenhandel Rheden (prioritering IVB) vastgesteld 14 februari 2023
- Aanpak mensenhandel - gemeente Rheden vastgesteld 14 februari 2023

12.e Reactienota Raad Huisvestingsverordening 2024
- Collegevoorstel Reactienota Raad HVV 2024_.docx
- Reactienota Raad HVV 2024.docx

12.f Hulpactie aardbeving in Turkije en Syrië
- BW voorstel Noodhulp Turkije en Syrie .docx

12.g Verlening mandaat, volmacht en machtiging contractmanagement Inburgering
- 20220118 Collegevoorstel mandaatbesluit CM Inburgering.docx
- 20220118 Aanvullend mandaatbesluit CM Inburgering.docx

12.h Jaarverslag 2022 rekenkamercommissie
- jaarverslag rekenkamercommissie 2022.pdf

12.i Informatiebrief over ontwikkelingen bij de VGGM
- Informatiebrief ontwikkelingen VGGM 2023 versie tbv AB 21022023.pdf

12.j Rhedense Kanjer weer in beeld
- BW voorstel Rhedense Kanjer (002).docx
- Raadsinformatiebrief over de Rhedense Kanjer aangepast.pdf

12.k Energietoeslag studenten-correctie beleidsregels
- 20230301 collegevoorstel vaststellen beleidsregels tot wijziging van de beleidsregels eenmalige energietoeslag ivm studenten_aangepast.docx
- 20230228 beleidsregels tot wijziging van de beleidsregels eenmalige energietoeslag Rheden 2022_gecorrigeerd.docx

12.l ESF subsidie + samenwerkingsovereenkomst
- 20220228 Collegevoorstel ESF overeenkomst.docx
- Overeenkomst ESF regio Midden Gelderland_Rheden.docx

12.m Financieel toezicht 2023 door provincie
- B&W voorstel begrotingsbrief provincie 2023.pdf
- 31012023 Definitieve begrotingsbrief 2023 Rheden.pdf
- 07032023 Memo aan financiële commissie n.a.v. begrotingsbrief 2023 provincie.pdf
- Scenario's solvabiliteitsratio fin. c'sie 19 januari 2023.pdf

12.n Jaarverslag Ombudscommissie 2022
- b&w voorstel jaarverslag 2022 Ombudscommissie.docx
- Jaarverslag 2022.pdf

12.o Renovatie Openluchttheater de Pinkenberg
- Raadsinformatiebrief Aanbesteding renovatie openluchttheater Pinkenberg.pdf

12.p Voortgang implementatie burgerakkoord
- 230228 Circulatievoorstel voortgang implementatie burgerakkoord.docx
- 230228 Raadsinformatiebrief voortgang implementatie burgerakkoord.pdf

12.q Nadere besluitvorming inzake weekmarkten gemeente Rheden
- BenW voorstel weekmarkten gem. Rheden - inrichtingsplan Rheden en Velp en aanwijzingsbesluit 2023.docx
- Beleidsregel op grond van artikel 26 Marktverordening Gemeente Rheden 2023.docx
- Aanwijzingsbesluit marktmeester gemeente Rheden 2023.docx
- Inrichtingsplan weekmarkten Rheden en Velp 2023.docx
- Toegevoegde bijlage afbeelding inrichtingsplan markt Velp - mogelijkheid om te vergroten.pdf
- Toegevoegde bijlage afbeelding inrichtingsplan markt Rheden-mogelijkheid om te vergroten.pdf

13 Sluiting

gemeente Rheden

Agenda Raadsvergadering

Datum	28-03-2023
Tijd	19:30 - 22:30
Locatie	Avegoor, Ellecom
Voorzitter	C. van Eert

1	**Opening en vaststellen agenda**
2	**Rondvraag**
2.a	**BESPREEKSTUKKEN (waarover debat en besluitvorming plaatsvindt)**
3	**Koersdocument sociaal domein (23.14)**
4	**Rekenkamerrapport effectiviteit rekenkameronderzoeken (23.19)**
4.a	**HAMERSTUKKEN (waarover alleen besluitvorming plaatsvindt)**
5	**Nieuwbouw Dierentehuis - (Contra)garantstelling aan Arnhem (23.15)**
6	**Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale Netwerkbedrijven (23.18)**
7	**Evaluatie inkoop- en aanbestedingsbeleid (23.17)**
8	**Normenkader Rechtmatigheid 2023 (23.16)**
9	**Verzoek suppletie-uitkering uit het Gemeentefonds 2023 (23.13)**
10	**Besluitenlijst van de raadsvergadering van 28 februari 2023**
11	**Ingekomen brieven**
12	**Stukken ter kennisname**
12.a	**Kadernota begroting ODRA 2024**
12.b	**collegevoorstel nadere regels wet maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2023**
12.c	**collegevoorstel beleidsregels wet maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2023**
12.d	**Aanpak mensenhandel**
12.e	**Reactienota Raad Huisvestingsverordening 2024**
12.f	**Hulpactie aardbeving in Turkije en Syrië**

12.g **Verlening mandaat, volmacht en machtiging contractmanagement Inburgering**

12.h **Jaarverslag 2022 rekenkamercommissie**

12.i **Informatiebrief over ontwikkelingen bij de VGGM**

12.j **Rhedense Kanjer weer in beeld**

12.k **Energietoeslag studenten-correctie beleidsregels**

12.l **ESF subsidie + samenwerkingsovereenkomst**

12.m **Financieel toezicht 2023 door provincie**

12.n **Jaarverslag Ombudscommissie 2022**

12.o **Renovatie Openluchttheater de Pinkenberg**

12.p **Voortgang implementatie burgerakkoord**

12.q **Nadere besluitvorming inzake weekmarkten gemeente Rheden**

13 **Sluiting**

Rondvraag VVD, Sjir Hanssen: Voormalig klooster

Inleiding

In juni 2022 zijn de betrokken inwoners van de Steeg per brief geïnformeerd dat het plan was ontstaan om het voormalig klooster (al jarenlang in gebruik voor huisvesting van arbeidsmigranten) op korte termijn ter beschikking te stellen voor de noodopvang van asielzoekers (fase 1) en vervolgens gereed te maken voor de opvang van vluchtelingen uit de Oekraïne (fase 2). In een bewonersbijeenkomst is dit verder toegelicht waarbij duidelijk werd gemaakt dat na noodopvang er maximaal voor twee jaar accommodatie werd verzorgd voor de opvang van de Oekraïense vluchtelingen. Gedurende deze twee jaar zou onderzocht worden om te kijken wat de mogelijkheden waren om de plek geschikt te maken voor de bestemming wonen (fase 3). Onlangs is besloten dat de huisvesting van de vluchtelingen uit de Oekraïne om moverende redenen geen doorgang gaat hebben.

In januari 2023 zijn de inwoners van de Steeg geïnformeerd (per brief) dat het pand niet geschikt is voor huisvesting van de vluchtelingen uit de Oekraïne en dat een vergunning voor interne verbouwing (legaliseren van de situatie) is gegund. De aanvraag voor wijziging van de bestemming is ingetrokken dus de oude bestemming blijft bestaan. De zorg van de inwoners is dat hierdoor de oude (niet wenselijke situatie) blijft bestaan.
Daarnaast constateren de inwoners dat de het dossier reeds bij meerdere portefeuille houders heeft gelegen waardoor er voor de inwoners een niet duidelijke lijn van verantwoording/communicatie ligt.

Inwoners vanuit de Steeg hebben onlangs de VVD fractie benaderd en daarom deze vragen.

1. Herkent het college zich in het geschetste beeld?
2. Wat is de actuele situatie rondom de ontwikkelingen in het gebruik van de accommodatie voormalig klooster?
3. Is het college het met ons mee dat een terugval naar de oude situatie niet wenselijk is en welke mogelijkheden ziet het college?
4. Een eerdere berichtgeving is aangegeven dat het contract tussen eigenaar en gemeente is vastgesteld voor twee jaar waarbij de kosten werden gedekt door het COA. Wat is hier de status van?
5. Wat is de reden dat het dossier binnen het college van portefeuillehouder is gewisseld?

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder
Gea Hofstede

begrotingsprogramma
2 Welzijn

draagt bij aan Global Goal(s)

1 Geen armoede
2 Geen honger
3 Goede gezondheid en Welzijn
4 Kwaliteitsonderwijs
8 Eerlijk werk en economische groei
10 Ongelijkheid verminderen
17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering
7 februari 2023

agendapunt
3

bijlage(n) ter inzage
1

rol raad
Ter besluitvorming

soort document
Raadsvoorstel en -besluit

voorbereidende vergadering
14 maart 2023

agendapunt

raadsvergadering
28 maart 2023

agendapunt

onderwerp
Opdrachtverstrekking Koersdocument sociaal domein.

INHOUD VOORSTEL
- De raad stemt in met de uitgangspunten Opdracht Koersdocument sociaal domein.
- De raad geeft opdracht tot uitwerking van het Koersdocument sociaal domein gemeente Rheden.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?
Met dit raadsvoorstel ligt een opdracht aan het college voor het schrijven van een koersdocument sociaal domein voor. De opdracht geeft de richtlijnen waar het koersdocument aan moet voldoen en op welke wijze en binnen welk tijdsbestek het tot stand moet komen. De uitgangspunten zijn aangereikt in de oriënterende raadsvergadering van 20 oktober 2022.

2 Wat is de aanleiding?
Het koersdocument sociaal domein geeft een koers aan voor de ontwikkeling van het sociale domein. Er is behoefte aan richting en focus op datgene waar wij ons als gemeente de komende jaren op richten met speerpunten en helder geformuleerde ambities en keuzes die gemaakt worden. Met het koersdocument stellen wij een kader voor vanuit thema's en ambities, los van de indeling van de wetten. Hiermee versterken en ontwikkelen wij het integraal denken en werken.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Wet maatschappelijke ondersteuning.
Jeugdwet.
Participatiewet.

4 Wat willen wij bereiken?
Vanuit de leidende principes vaststellen welke thema's onze prioriteit hebben de komende jaren en welke ambities wij daarop nastreven. Dit geeft focus voor de komende jaren en maakt het mogelijk dat wij keuzes maken waar wij de schaarse middelen en tijd op inzetten. De keuzes en de uitvoering hiervan zijn toetsbaar zodat wij zien wat de effecten en resultaten zijn van ons gevoerde beleid.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
Na de opdrachtverstrekking werkt het college een Plan van Aanpak uit om in samenwerking met de ketenpartners te komen tot een Koersdocument conform opdrachtverstrekking.

6 Wat zijn de financiële consequenties?
De kosten voor de totstandkoming van het Koersdocument kunnen worden gedekt binnen programma Welzijn van de Programmabegroting 2023.
In het Koersdocument bepalen wij samen met onze partners en inwoners de belangrijkste opgaven en ambitie voor de komende jaren. De uitvoeringsprogramma's die hierop volgen zijn realistisch ingestoken wat betreft tijd, geld, inzet en betrokkenheid vanuit partners en de ambtelijke organisatie.

7 Wat zijn de risico's?
De betrokkenheid van de partners is van belang om te komen tot een gedragen koers voor de komende jaren.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
De uitgangspunten en de richting is aangereikt door de gemeenteraad in een oriënterende raadsvergadering van 20 oktober 2022. Hierbij is de Adviesraad Sociaal Domein nauw betrokken.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Zowel de communicatie als participatie worden de komende periode ingevuld.
In de Opdrachtbeschrijving wordt op hoofdlijnen aangegeven dat participatie met alle betrokken partijen wordt ingevuld. Zowel de Adviesraad Sociaal Domein als de diverse maatschappelijke organisaties en informele organisaties worden op passende wijze betrokken bij het verdere proces.

10 Evaluatie
Na vaststelling van het Koersdocument wordt het proces samen met de partners geëvalueerd.

Velp, 7 februari 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

23.14

gemeente Rheden

Raadsvergadering
28 maart 2023

Agendapunt 3
DS

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 7 februari 2023;

gelet op het amendement 'Integrale wijkaanpak voor alle wijken';

b e s l u i t :

- in te stemmen met de uitgangspunten Opdracht Koersdocument sociaal domein, met dien verstande dat inhoudelijke opgave nummer 4 'integrale wijkaanpak Dieren Stenfert' wordt veranderd in 'integrale wijkaanpak, te beginnen met Dieren Stenfert';
- opdracht te geven aan het college voor de uitwerking van het Koersdocument sociaal domein gemeente Rheden.

Ellecom, 28 maart 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Opdracht Koersdocument sociaal domein

Stap 1 - het waarom, wat en het hoe
januari 2023

In dit document lichten we toe wat de inhoud en het proces is om te komen tot een Koersdocument Sociaal Domein en hoe we belanghebbenden bij (het maakproces van) dit Koersdocument betrekken.
Het Koersdocument geeft de gemeente Rheden richting, een koers, door het bepalen van de opgaven en bijbehorende ambitie.

Op 20 oktober 2022 heeft de gemeenteraad een gesprek gevoerd over de inhoud van het Koersdocument en het maakproces. In dit document staat wat toen is besproken. In de raadsvergadering van maart 2023 leggen wij, op basis van dit document, de opdracht voor het Koersdocument Sociaal Domein ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.

WAT IS EEN KOERSDOCUMENT

- Het geeft inzicht in waar we nu staan
- Het laat zien wat de visie en ambitie voor de komende jaren is en welke inspanningen en flexibiliteit nodig zijn om op de ontwikkelingen in te gaan die zich gaan voordoen
- Het is de basis voor de programmabegroting en de dynamische uitvoeringsagenda die periodiek kan worden aangepast

Het Koersdocument treedt in 2024 in werking. Met het Koersdocument legt de gemeenteraad de kaders vast voor een langere periode. Op basis van dit Koersdocument bepaalt het college jaarlijks de acties die daarbij passen in een uitvoeringsprogramma.

WAAROM EEN KOERSDOCUMENT

De complexiteit van de maatschappelijke opgaven vraagt om een samenhangende visie en aanpak. Zo zijn thema's als sport, cultuur, volkshuisvesting, openbare ruimte en natuur van groot belang voor onze brede welvaart. Tegelijkertijd bepalen economische ontwikkelingen in sterke mate of er voldoende werk is om bestaanszekerheid voor iedereen te kunnen garanderen en of inwoners goed kunnen rondkomen.

Daarnaast zijn er steeds meer raakvlakken tussen het maatschappelijk domein en overige beleidsterreinen van de gemeente. Met het Koersdocument Sociaal Domein tonen we de samenhang tussen de verschillende plannen van aanpak binnen het sociaal domein en die tussen het sociaal domein en het ruimtelijk beleid. Denk hierbij bijvoorbeeld aan Economie, het beleidsterrein Volkshuisvesting, de Omgevingswet, de integrale wijkaanpak (IWA) en de klimaatopgave.

In het Koersdocument leggen we concreet vast welke thema's de komende jaren onze prioriteit hebben en welke ambities we op basis daarvan nastreven.
Dit geeft focus en maakt het mogelijk dat we kunnen besluiten. waar we de schaarse middelen en tijd op inzetten. Wanneer het Koersdocument het regionale en bovenregionale ontwikkelingen en beleid raakt, benoemen we dit expliciet.

De leidende principes

Bij het Koersdocument sociaal domein werken we vanuit een aantal leidende principes. Tijdens de startbijeenkomst van 20 oktober 2022 hebben de raad en de adviesraad sociaal domein de uitgangspunten voor het Koersdocument meegegeven.

De inwoner staat centraal en wij sluiten aan bij wat inwoners nodig hebben.
We werken integraal vanuit de leefwereld van de inwoner en sluiten daarop aan.

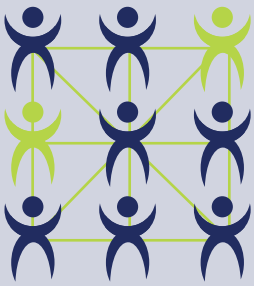

De ondersteuning wordt zoveel mogelijk geboden vanuit de samenleving/inwoners zelf (samenlevingskracht).
De gemeente vervult daarbij vooral een stimulerende, faciliterende en/of coördinerende rol. De uitvoering ligt bij de samenleving

Inwoners voelen zich fijn in de woonomgeving.
Het is makkelijk om in contact te komen met anderen. Onze wijken en dorpen zijn leefbaar en er is sprake van sociale cohesie. Als de context goed is, gedijt het individu beter.

Voorkomen is beter dan genezen.
We zetten stevig in op preventie.

Hulp is laagdrempelig en dichtbij.
Wij communiceren en werken als gemeente proactief om inwoners zo snel mogelijk de juiste ondersteuning te bieden.

Inwoners kunnen rekenen op passende ondersteuning.
Met unieke oplossingen sturen we op het gewenste resultaat.

Rheden investeert in innovatie en nieuwe samenwerkingsverbanden.
Toekomstige opgaven vragen om niet-traditionele oplossingen.

De inhoudelijke opgaven

We stellen voor om met een beperkt aantal speerpunten te werken met bijbehorende helder geformuleerde ambities voor de komende jaren. Dit doen we op basis van trends & ontwikkelingen, beschikbare data en ervaringen die betrekking hebben op onze couleur locale.

De concrete invulling van de speerpunten en ambities komt tot stand door een interactief proces met inwoners en partners. Dit zijn de vier opgaven waar we op basis van de afgelopen vijf jaar en op basis van trends & ontwikkelingen aan denken:

FINANCIËLE BESTAANSZEKERHEID

Om een zinvolle bijdrage te kunnen leveren aan de samenleving en om te werken aan ontwikkeling is financiële bestaanszekerheid essentieel. Dit is niet alleen de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen. Ook zekerheid om betaalbaar te wonen en de mogelijkheid om een financiële buffer op te bouwen voor onverwachte uitgaven zijn voorbeelden van noodzakelijke voorwaarden om de rust en ruimte te vinden die nodig is om je als mens te ontwikkelen en mee te doen in de samenleving. Dat geldt ook voor het vinden en behouden van werk. Immers, werk garandeert in hoge mate iemands bestaanszekerheid.

EEN NOG STEVIGER SOCIALE BASIS

We willen een gemeente worden waarin het voor iedereen mogelijk is om mee te doen en een fijn leven te hebben. Daarom bieden we ondersteuning laagdrempelig en dichtbij aan. We houden de robuuste structuur van dorps- en buurthuizen, sport, beweeg en cultuurinitiatieven in onze gemeente in stand en betrekken hen actief bij de uitbreiding van de mogelijkheden van sociale activering. Wij ondersteunen vrijwilligersorganisaties en bewonersinitiatieven maximaal en onderzoeken de mogelijkheden om verschillende vormen van financiële ondersteuning te bundelen en nieuwe subsidievormen aan te boren.

VITAAL VAN 0-100 JAAR

Vitaal van 0 tot 100 gaat over het behouden en versterken van gezondheid en daardoor de zelfredzaamheid en veerkracht van onze inwoners. Het gaat om het vermogen om veerkrachtig om te gaan met fysieke, mentale en emotionele uitdagingen in het leven. Dit is een breed speerpunt, omdat de problemen die komen bij een verminderde vitaliteit (hoe zitten we in ons vel) meestal diverse oorzaken hebben. Inkomen, fijne woning, sociale contacten, zinvolle daginvulling door bijvoorbeeld het doen van vrijwilligerswerk of de inrichting van de leefomgeving hebben invloed op hoe vitaal we ons voelen en hoe veerkrachtig wij omgaan met fysieke, mentale en emotionele uitdagingen in het leven.

INTEGRALE WIJKAANPAK DIEREN STENFERT

Bij de integrale wijkaanpak gaat het niet alleen om het verbinden van de opgaven maar ook om daarmee aan te sluiten op de lokale energie en de ideeën en mogelijkheden van, voor en in de wijk. Naast het zorgen voor samenhang en aansluiten op de lokale energie is betrokkenheid en continuïteit op lange termijn de grote uitdaging. Daarbij zijn er twee sporen: de systeemwereld van de gemeente en onder andere de woningbouwcorporatie en de leefwereld van de inwoners. Bij de Integrale wijkaanpak is het cruciaal om beide sporen continu te verbinden en gelijk op te laten lopen met als uitgangspunt de leefwereld.

Hoe en met wie

schrijven we het koersdocument

In afstemming met onze partners komen we tot een invulling van het Koersdocument. U heeft als raad aangegeven dat onderstaande partijen betrokken moeten worden bij de formulering van het Koersdocument. Tijdens fysieke en digitale bijeenkomsten geeft het college met hen invulling aan het Koersdocument.

DE PARTIJEN DIE ACTIEF BETROKKEN ZIJN:

Het jongerennetwerk

Inwoners
(o.a. inwonerspanel Rheden Spreekt)

Adviesraad sociaal domein

Maatschappelijk betrokken ondernemers

Informele organisaties uit de sociale basis

Huisartsen en andere directe verwijzers

Maatschappelijke partners op het gebied van welzijn & zorg, werk & inkomen, onderwijs, sport, gezondheid, wonen en de gemeentelijke Toegang
(o.a. Incluzio)

TIJDSPAD

Oktober 2022	Januari 2023	Maart 2023	April t/m Juli 2023	Augustus 2023	Oktober 2023
RAADSORIËNTATIE AVOND	COLLEGE-BEHANDELING	RAADS-VERGADERING	INTERACTIEF MAAKPROCES	AANBIEDEN KOERS-DOCUMENT COLLEGE AAN DE RAAD	RAADS-BEHANDELING

Raadsbijeenkomsten

1. Oriëntatieavond gemeenteraad en adviesraad sociaal domein (oktober 2022)
2. Opdracht tot opstellen Koersdocument van Raad aan college (maart 2023)
3. Oktober 2023 vaststelling Koersdocument door de gemeenteraad.

ONS KOERSDOCUMENT SOCIAAL DOMEIN

GEEFT FOCUS OP DE INHOUD
Vanuit de leidende principes stellen we vast welke thema's onze prioriteit hebben de komende jaren en welke ambities we op basis daarvan nastreven.

BEPAALT DE KOERS
Vanuit deze ambities bepaalt het college jaarlijks de acties die daarbij passen en legt deze vast in een uitvoeringsprogramma.

GEEFT KADER AAN DE ORGANISATIE & SAMENWERKING Met welke (vaste) partners pakken we welke leidende principes in gezamenlijkheid op. Zo komen we tot een gezamenlijke uitvoeringsagenda per opgave.

Het Koersdocument is een robuust document in tijd en verbindend van aard. Dit beleidskader vervangt niet het beleid dat recentelijk is vastgesteld of binnenkort wordt vastgesteld (sportbeleid, schulden en minima, volkshuisvesting, etc.), maar er zijn wel verbindingen. Dit beleidskader is niet allesomvattend. Het heeft een bepaalde abstractie omdat het wel richting, focus en ambitie geeft maar niet inrichting biedt.

Koersdocument sociaal domein

Op 28 maart 2023 staat op de raadsvergadering de besluitvorming van de opdracht Koersdocument sociaal domein geagendeerd. Op 14 maart jl. zijn er bij de voorbereidende raadsvergadering vragen gesteld over de status van de opdracht, de leidende principes, het volgen van (tussen)resultaten en de verhouding tussen het uiteindelijke Koersdocument ten opzichte van de Sociale visie uit 2013. Ter voorbereiding op de raadsbehandeling op 28 maart a.s. geven wij met dit memo een nadere duiding op deze onderwerpen.

1.Aanleiding/status Opdracht Koersdocument sociaal domein

Het Meerjarenbeleidskader Meedoen! gaf onvoldoende richting mee voor het sociaal domein. In aanloop naar het komen tot de opdracht tot Koersdocument heeft er op basis daarvan op 20 oktober 2022 een oriënterende raad plaatsgevonden. Hierin hebben raadsleden in een interactieve sessie met elkaar gesproken over de stand van zaken in het sociaal domein. De besproken onderwerpen die avond waren:

- de maatschappelijke opgaven waar we voor staan;
- via welke weg we tot een nieuw meerjarig beleidskader zouden moeten komen en wat daarin belangrijke accenten zijn;
- partijen in onze gemeente waarmee we de Koers gaan bepalen en uitvoeren;
- de rol van de raad bij het inhoud geven aan een nieuw beleidskader.

Ook de Adviesraad sociaal domein (ASD) heeft onafhankelijk van de bespreking in de raad input gegeven over de voorliggende opdracht en opgaven.

Er is behoefte aan een koers in het sociaal domein passend bij de maatschappelijke opgaven waar we nu voorstaan. De inbreng van de raadsleden tijdens de raadoriëntatieavond op 20 oktober 2022 en de input van de Adviesraad Sociaal Domein zijn verwerkt in een opdracht om te komen tot een koersdocument. In deze opdracht staan de te behandelen opgaven, de leidende principes en de partners die betrokken dienen te worden. Wanneer de raad op 28 maart opdracht geeft aan het college om het Koersdocument van inhoud te gaan voorzien wordt een proces in gang gezet om dat het komende half jaar in nauwe samenwerking met inwoners en partners te gaan doen.

2.Leidende principes: een verduidelijking

Leidende principes zijn belangrijke, gedeelde uitgangspunten die richting geven aan de koers voor de komende jaren. In het vervolgtraject- na de opdrachtverstrekking door de raad - maken we de concretiseringsslag met de genoemde partners. De leidende principes worden daarmee van richtinggevende inhoud en acties voorzien. Met de leidende principes hebben we iets in handen waarmee we elkaar kunnen aanspreken en het gesprek aan kunnen blijven gaan met als doel maatschappelijke resultaten voor onze inwoners.

3.Hoe volgen we de (tussen) resultaten?

In de gemeente Rheden werken we in het sociaal domein zowel op basis van kwantitatieve als kwalitatieve data om gewenste maatschappelijke resultaten te duiden en te monitoren. Door deze informatie kunnen we bepalen of we op koers zitten, eventueel moeten bijsturen en tevens de behaalde (tussen)resultaten in de maatschappelijke context plaatsen. Het geven van de juiste inhoudelijke interpretatie luistert nauw binnen het sociaal domein.

Ook binnen de vier maatschappelijke opgaven van het Koersdocument formuleren we met onze partners zo helder mogelijke ambities en doelstellingen, kwantitatief of kwalitatief.

4.Verhouding Koersdocument ten opzichte van het Meerjarenbeleidskader MEEDOEN! en de Sociale Visie 2013

Het Koersdocument vervangt het Meerjarenbeleidskader MEEDOEN!. Dit beleidskader beschreef weliswaar goed de reikwijdte van het sociaal domein maar gaf geen prioritering aan en bevat geen helder geformuleerde doelstellingen. Dit maakt een evaluatie dan ook niet mogelijk.
Tijdens de raadsbehandeling van het Koersdocument in het najaar van 2023 wordt duidelijk in hoeverre de bestaande sociale visie al dan niet van toegevoegde waarde blijft als visiedocument in het sociaal domein of dat herziening of intrekking aan de orde is.

Amendement

Dashboard sociaal domein

De raad van gemeente Rheden, in vergadering bijeen op 28 maart 2023, sprekende over het Koersdocument sociaal domein (23.14);

Constaterende dat:

1. Dat het college van B&W instemming vraagt van de raad met de voorgestelde uitgangspunten en toestemming vraagt om het Koersdocument te mogen uitwerken
2. Dat dit Koersdocument de koers aangeeft voor de ontwikkeling van het sociaal domein in Rheden voor de komende jaren.
3. Het college behoefte heeft aan richting en focus t.a.v. hetgeen waar wij als gemeente ons de komende jaren op richten.
4. Op dit moment de raad niet door het jaar heen op structurele wijze wordt geïnformeerd over de prestaties in het sociaal domein aan de hand van data.
5. De Raad heeft nav het Rekenkamer-rapport 'Toegang tot de Wmo en jeugdzorg' (mei 2022) vastgesteld dat zij vooral financieel worden meegenomen door het college, maar nog onvoldoende als het gaat om de effecten van maatregelen.
6. Een dashboard een visuele weergave is van bedrijfs- of beleidsdata, vaak in de vorm van grafieken, kaarten diagrammen. Deze geven inzicht in de stand van zaken aan de hand van streefwaarden en indicatoren. Dat hoeft niet per se 'realtime'; eens in de vier maanden geeft ook al inzicht.
7. In de vorige raadsperiode had het college al een dashboard sociaal domein toegezegd; tot op heden is deze er nog niet.

Overwegende dat:

a. vele gemeenten worstelen met de vraag hoe goede informatie – niet teveel, niet te weinig - te krijgen om te kunnen sturen op de jeugdzorg, Wmo en Participatiewet.
b. wethouder Ter Hoeven heeft toegezegd "dat hij de raad 3 keer per jaar zal informeren middels een raadsverzamelbrief Sociaal Domein over de meest belangrijke gegevens die de raad nodig heeft voor de uitoefening van zijn taak."
c. onze gemeente toch al informatie aanlevert voor het dashboard Monitor sociaal domein voor de site 'www.waarstaatjegemeente.nl' (VNG).
d. dat het sociaal domein het grootste deel van onze begroting beslaat.
e. een koers varen zonder tussentijds geïnformeerd te worden over streefwaarden, effecten van beleid/ uitvoering en de mogelijkheid om bij te sturen, een onbegonnen reis is.

Besluit
Aan het raadsbesluit het volgende punt toe te voegen:
- opdracht te geven aan het college om - naast de uitwerking van het Koersdocument - tegelijkertijd een dashboard sociaal domein verder uit te werken en dat tegelijkertijd met het uiteindelijke koersdocument voor te leggen aan de raad.

Fractie CDA Fractie VPR

Marc Budel Theo Kooijmans

Amendement
Raad geeft invulling aan zijn rol

De raad in vergadering bijeen op 28 maart 2023 sprekende over de opdracht koersnota sociaal domein

Overwegende dat:

1. Het voorliggend raadsbesluit "opdracht koersnota sociaal domein" geen antwoord geeft op de vraag of de koersnota nog ter vaststelling wordt voorgelegd aan de raad;
2. Een koersnota laat zien wat de visie en ambitie voor de komende jaren is en welke inspanningen en flexibiliteit nodig zijn om op de ontwikkelingen in te gaan die zich gaan voordoen;
3. Het de basis is voor de programmabegroting en de dynamische uitvoeringsagenda die periodiek kan worden aangepast;
4. Dat visie en ambitie vallen binnen de kaderstellende rol van de raad;
5. De raad met voorliggende concept raadsbesluit geen invulling kan geven aan deze kaderstellende taak.

Besluit om het voorliggend concept raadsbesluit aan te passen met een derde aandachtstreepje:

- De koersnota sociaal domein ter vaststelling voor te leggen voordat er wordt gestart met het opstellen van een plan van aanpak voor de uitvoeringsagenda. Indien mogelijk voor september 2023

En gaat over tot de orde van de vergadering

Rheden, 28 maart 2023

Fractie VVD

Sjir Hanssen

Amendement
integrale wijkaanpak voor alle wijken

De raad van de gemeente Rheden, in vergadering bijeen op 28 maart 2023, sprekende over het koersdocument sociaal domein,

Wat we vaststellen:

- De gemeente is het afgelopen jaar het project “integrale wijkaanpak Dieren Stenfert” gestart;
- De integrale wijkaanpak is onderdeel van het koersdocument sociaal domein

Wat we verder zien:

- De eerste resultaten van de integrale wijkaanpak zijn veel belovend;
- Wij zien graag deze wijkaanpak ook in andere wijken;
- De wijkaanpak vraagt veel ambtelijke capaciteit en moet daarom per wijk worden uitgerold;

Besluit

Het eerste besluitpunt aan te vullen met:

Met dien verstande dat inhoudelijke opgave nummer 4: “integrale wijkaanpak Dieren Stenfert” wordt veranderd in “integrale wijkaanpak”, te beginnen met Dieren Stenfert.

en gaat over tot de orde van de dag.

fractie GroenLinks,

Tim Endeveld.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder
N.v.t.

begrotingsprogramma
3. Bestuur en Organisatie

griffievoorstel
28 februari 2023

bijlage(n) ter inzage
1

rol raad
Ter besluitvorming

soort document
Raadsvoorstel en -besluit

Voorbereidende vergadering
14 maart 2023

agendapunt

raadsvergadering
28 maart 2023

agendapunt

onderwerp
Onderzoek Rekenkamercommissie naar effectiviteit rekenkameronderzoeken.

INHOUD VOORSTEL
1 Het rapport 'Effectiviteit rekenkameronderzoeken' vast te stellen.
2 De aanbevelingen in het rapport 'Effectiviteit rekenkameronderzoeken' over te nemen.

1 Wat is de aanleiding?

De Rekenkamercommissie heeft in 2015 onderzoek gedaan naar de doorwerking van de aanbevelingen in onderzoeksrapporten die zij heeft uitgebracht in de periode van 2011 tot en met 2014.

Sinds dit onderzoek zijn 7 nieuwe onderzoeken afgerond. De commissie zag hierdoor aanleiding om een overzicht aan te bieden van de mate waarin de aanbevelingen uit die onderzoeken daadwerkelijk zijn uitgevoerd door zowel de gemeenteraad, het college als de ambtelijke organisatie. Voor de Rekenkamercommissie was dit ook een goed moment om haar eigen effectiviteit te evalueren.

Het onderhavige doorwerkingsonderzoek gaat verder dan alleen het vaststellen of de implementatie van aanbevelingen is afgerond. Het is vooral een manier om vast te stellen op welke manier het proces om invulling te geven aan deze aanbevelingen is ingezet en welke punten hierbij nog nadere aandacht vragen. Daardoor biedt het doorwerkings-onderzoek tevens de mogelijkheid om tussentijds, aan de hand van de bevindingen, aanbevelingen mee te geven die ondersteuning kunnen bieden in het vervolg van het implementatieproces.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Verordening Rekenkamercommissie.

3 Wat willen wij bereiken?

Het doel van dit onderzoek was om vast te stellen in hoeverre de aanbevelingen uit de rekenkamerrapporten zijn opgevolgd en wat de gemeenteraad, het college, de ambtelijke organisatie én de huidige Rekenkamercommissie Rheden hiervan kunnen leren.

De centrale onderzoeksvraag luidde: *Hoe effectief zijn de gedane onderzoeken en de destijds geformuleerde aanbevelingen van de voormalige en huidige Rekenkamercommissie Rheden in de periode 2015-2020 geweest, en welke leerpunten zijn hieruit te trekken voor de huidige Rekenkamercommissie Rheden, de ambtelijke organisatie, het college en de gemeenteraad?*

De centrale onderzoeksvraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen:
1 In welke mate zijn de aanbevelingen uit onderzoeken in de periode van 2015 t/m 2020 die zijn overgenomen door de gemeenteraad, opgevolgd door de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie?
2 In welke mate zijn de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport 'EFFECTIVITEIT EIGEN AANBEVELINGEN' van september 2015 opgevolgd?
3 Hoe zijn de onderzoeken en de aanbevelingen ervaren?
4 Zijn er procedureafspraken ten aanzien van de aanbevelingen van de voormalige en huidige Rekenkamercommissie en de uitvoering hiervan en hoe functioneren deze?
5 Wat kunnen gemeenteraad, het college, de ambtelijke organisatie en Rekenkamercommissie leren uit de beantwoording van voorgaande vragen?

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Naar aanleiding van de vraag wat de gemeenteraad, het college, de ambtelijke organisatie en de Rekenkamercommissie kunnen leren uit de beantwoording van de genoemde vragen trekt de Rekenkamercommissie de volgende conclusies:
- Veel aanbevelingen zijn opgepakt, maar ook is er nog veel niet afgerond.
- De Rekenkamercommissie heeft zelf ook nog niet alle aanbevelingen afgerond.
- De kwantiteit en kwaliteit van de aanbevelingen zijn goed; de diepgang varieert.
- De gemeenteraad monitort de status van de aanbevelingen niet gestructureerd.

Op basis hiervan doet de Rekenkamercommissie de volgende aanbevelingen:

1 Gemeenteraad: Verzoek het college:
a om u te informeren over het moment dat zij verwacht de nog lopende aanbevelingen af te ronden, met specifieke aandacht voor de aandachtspunten benoemd in hoofdstuk 3;
b u jaarlijks op de hoogte te stellen van de voortgang van de aanbevelingen van de Rekenkamer(commissie); ook ten aanzien van toekomstige rapporten;
c ten aanzien van toekomstige aanbevelingen die voorzien in het opstellen van een beleidsplan, in een bijlage aan te geven op welke wijze aan de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport uitvoering zal worden gegeven. Zoals dit ook in het beleidsplan Armoede- en minimabeleid is gebeurd.

2 College:
Ga voort met uitvoering te geven aan aanbevelingen en aandachtspunten als benoemd in hoofdstuk 3. De commissie vraagt vooral aandacht voor de volgende onderwerpen:
a Subsidiebeleid: Formuleer een beleidskader subsidieverstrekking dat alle beleidsterreinen bestrijkt en ter besluitvorming aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. Vertaal dit vervolgens in een werkproces inclusief een totaaloverzicht van alle subsidies. Dit geldt ook voor het vormgeven van centrale sturing op het proces met behulp van een hiervoor passend registratiesysteem. De commissie gaat ervan uit dat aanpassing van de financiële verordening inmiddels of anders binnenkort wordt gerealiseerd.
b Ruimte voor initiatieven: Besteed in de Participatienota die in het kader van de Omgevingswet wordt opgesteld niet alleen aandacht aan wat de gemeente wil realiseren, waaruit dat blijkt en hoe de resultaten worden gemonitord, maar ook aan het spanningsveld tussen het initiatief en het algemeen belang en de rol van de gemeenteraad. Zorg voor een informatievoorziening gericht op alle belanghebbenden in de gemeente Rheden; inwoners, organisaties en bedrijven. Informatievoorziening die niet alleen voorziet op het verstrekken, maar ook op ontvangen om het zo mogelijk te maken een structureel proces in te richten van leren en verbeteren.
Wij gaan ervan uit dat vanuit het programma Implementatie Omgevingswet en vanuit het Directieteam verder zal worden ingezet om de cultuuromslag die nodig is om te komen van 'nee, maar' tot 'ja, tenzij'.

c Armoede en minimabeleid: Ga voort op de voortvarende wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de aanbevelingen van het rekenkamerrapport. Zoek hierbij naar nieuwe mogelijkheden om kwetsbare groepen te bereiken en het gebruik van de voor hen gecreëerde regelingen te stimuleren. Monitor dit. Stel in de loop van 2023 op basis van de nulmeting uit 2021 vast in welke mate de toegang voor deze doelgroep is vereenvoudigd. Ga verder met de ontwikkeling van de monitor Sociaal Domein en presenteer deze in een inhoudelijke sessie met de gemeenteraad.

d Programmabegroting: Ga voort op de voortvarende wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de aanbevelingen van het rekenkamerrapport. Zorg voor een dusdanige samenhang tussen de vragen 1) wat willen wij als gemeenteraad bereiken, 2) wat gaat het college ervoor doen qua activiteiten en 3) wat mag het kosten. Zodat de gemeenteraad daarmee voldoende in staat is om (financiële) keuzes te maken en zijn controlerende taak adequaat te vervullen. Zet hierbij in op een beperkte en passende set indicatoren die resultaten meten (niet zozeer activiteiten) en jaarlijks gemeten worden. Ga verder in het vertalen van risico's van inhoud naar financiën en beleg de kwaliteitsbewaking van de vulling van de programmabegroting centraal. Wij gaan ervan uit dat de bestuursrapportages vanaf 2023 aansluiten op de nieuwe opzet van de programmabegroting.

e Toezicht en handhaving in het fysieke domein: Ga voort met het implementeren van de aanbevelingen die met het Programma Implementatie Omgevingswet in een versnelling is gekomen. Besteed in de afstemming die u heeft met externe partijen als de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) ook aandacht aan hoe meer integraal toezicht kan worden gehouden en handhavend worden opgetreden. De commissie gaat ervan uit dat de overige aandachtspunten in het implementatietraject Omgevingswet worden opgepakt.

3 College:
Geef in uw reactie op toekomstige rekenkamerrapporten duidelijk en specifiek aan welke aanbevelingen u wel en niet ondersteunt en waarom. Geef, voorafgaand aan de behandeling in de gemeenteraad, specifiek aan wat, welke afdeling van de ambtelijke organisatie op welke termijn gaat doen. Stem met de griffie af hoe dit kan worden gemonitord.

4 Gemeenteraad:
Verzoek de griffie om de aanbevelingen die aan u en aan het college zijn gericht en die zijn overgenomen op te nemen in de meerjarenagenda en te onderzoeken of het mogelijk is de status van alle aanbevelingen uit rekenkamerrapporten op te nemen in een overzicht in iBabs.

5 Gemeenteraad, college en Rekenkamer(commissie):
Spreek met elkaar af om jaarlijks, in de maand mei, de status van de aanbevelingen uit rekenkamerrapporten, alsmede het jaarverslag van de Rekenkamer(commissie) te agenderen voor een oriënterende avond. Het college zorgt voor een voortgangs-rapportage over de aanbevelingen die aan haar zijn gericht. De gemeenteraad wijst aan wie zorgdraagt voor een overzicht van de aanbevelingen die aan de gemeenteraad zijn gericht. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de auditcommissie of de griffie.
De Rekenkamer(commissie) zorgt voor toelichting op haar jaarverslag.

6 College en gemeenteraad:
Uit het onderzoek is meermaals gebleken dat gebrek aan personele (ambtelijke) capaciteit heeft geleid tot vertraging in de uitvoering van de aanbevelingen.
De commissie vraagt om hier aandacht voor te hebben en waar nodig maatregelen te treffen. Om dit te kunnen beoordelen is het vergaren van meer informatie noodzakelijk. De Rekenkamercommissie zal mede vanuit dit perspectief een onderzoek opstarten gericht op het in kaart brengen van het samenspel tussen gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie en, waar gewenst, met mogelijke verbetervoorstellen komen.

5 Wat gaat het kosten?
Aan het voorstel zijn geen kosten verbonden.

6 Wat zijn de risico's?
Niet van toepassing.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Het onderzoeksrapport is voor bestuurlijk wederhoor voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouders.
Deze bestuurlijke reactie is integraal opgenomen in het onderzoeksrapport, evenals het nawoord van de Rekenkamercommissie naar aanleiding van deze reactie.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Niet van toepassing.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing.

Velp, 28 februari 2023

Namens de Rekenkamercommissie Rheden,

Sjaak Leenders,
secretaris.

23.19

gemeente Rheden

Raadsvergadering
28 maart 2023

Agendapunt 4
GR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van de rekenkamercommissie d.d. 28 februari 2023;

gelet op het amendement 'Van aanbevelingen naar samen verder'

b e s l u i t :

1. het rapport 'Effectiviteit rekenkameronderzoeken' vast te stellen;
2. de aanbevelingen in het rapport 'Effectiviteit rekenkameronderzoeken' over te nemen.
3. het college te verzoeken:
   a. de Raad uiterlijk het vierde kwartaal 2023 te informeren over het moment dat zij de nog lopende aanbevelingen al dan niet heeft afgerond met inachtneming van de aandachtspunten uit hoofdstuk 3 en hoofdstuk 5.2.2 van het vastgestelde rapport;
   b. een voorstel te doen voor een aan de Raad periodiek te verstrekken (kort, overzichtelijk) overzicht van de voortgang van de realisatie van de voor het college geldende aanbevelingen;
   c. indien nodig een beleid te formuleren 'hoe om te gaan met de aanbevelingen van de rekenkamercommissie';
4. de griffie te verzoeken:
   a. voor 1 juni 2023 na te gaan welke aanbevelingen die zouden worden opgevolgd niet zijn opgenomen in de LTA.
   b. een voorstel te doen hoe de aanbevelingen van de rekenkamercommissie geldend voor de raad op eenvoudige wijze zijn te volgen en te monitoren.

Ellecom, 28 maart 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Effectiviteit Rekenkamerrapporten

Wat is er met de aanbevelingen gedaan uit de Rekenkamerrapporten?
2015 – 2020

Onderzoek van de rekenkamercommissie Rheden

Versie: Eindrapport

Datum: 28 februari 2023

gemeente Rheden

Inhoud

1 Inleiding 3

2 Opzet onderzoek 3

2.1 Onderzoeksvragen 3

2.2 Afbakening onderzoek en normenkader 4

2.3 Aard en vorm van het onderzoek 4

3 Opvolging aanbevelingen 5

3.1 Subsidiebeleid in de gemeente Rheden (2015) 5

3.2 Ruimte voor initiatieven (2017) 6

3.3 Armoede en Minimabeleid (2017) 7

3.4 Programmabegroting (2020) 7

3.5 Toezicht en handhaving in het fysieke domein (2020) 8

3.6 Opvolging aanbevelingen Effectiviteit eigen aanbevelingen 9

4 Hoe zijn aanbevelingen ervaren en gemonitord? 10

4.1 Kwantiteit en kwaliteit van de aanbevelingen 10

4.2 Besluitvorming en monitoring 11

5 Conclusies en aanbevelingen 12

5.1 Conclusies 12

5.2 Aanbevelingen 13

BIJLAGEN 15

1 Reactie van het college van B & W 16

2 Nawoord rekenkamercommissie 18

3 Geraadpleegde documenten 19

4 Het normenkader 20

5 De stoplichtenrapportage 21

1 Inleiding

In bijna elk rapport dat de rekenkamercommissie Rheden uitbrengt, doet zij zowel aanbevelingen aan de gemeenteraad als aan het college van burgemeester en wethouders (het college hierna) van de gemeente Rheden. Tijdens de behandeling van de rapporten in de gemeenteraad gaat het college en de gemeenteraad met elkaar in discussie en worden er al dan niet afspraken gemaakt in hoeverre beide de aanbevelingen willen overnemen.

De voormalige rekenkamercommissie (RKC) heeft al eerder onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de eigen aanbevelingen. Dat rapport dateert inmiddels uit september 2015. In de tussenliggende periode zijn 7 nieuwe onderzoeken afgerond waarvan 3 onderzoeken door de huidige rekenkamercommissie.

Tijd om opnieuw aan de gemeenteraad een overzicht aan te bieden van de mate waarin de aanbevelingen die de gemeenteraad heeft overgenomen, (na een periode van minimaal 1 jaar) daadwerkelijk uitgevoerd zijn door de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie.

De essentie van dit rekenkameronderzoek is om vast te stellen in hoeverre de aanbevelingen uit rapporten zijn opgevolgd. Daarnaast is het ook een manier voor de huidige rekenkamercommissie om haar eigen effectiviteit te evalueren.

Een doorwerkingsonderzoek gaat verder dan het vaststellen of de implementatie van aanbevelingen is afgerond. Het is vooral een manier om vast te stellen op welke manier het proces om invulling te geven aan deze aanbevelingen is ingezet en welke punten hierbij nog nadere aandacht vragen. Daardoor biedt een doorwerkingsonderzoek tevens de mogelijkheid om tussentijds, aan de hand van de bevindingen, aanbevelingen mee te geven die ondersteuning kunnen bieden in het vervolg van het implementatieproces.

Leeswijzer
Deze notitie is als volgt opgebouwd. Gestart wordt met een beschrijving van de opzet van het onderzoek (hoofdstuk 2), waarna u in hoofdstuk 3 de status van de aanbevelingen per onderzoeksrapport aantreft, in hoofdstuk 4 de conclusies en in hoofdstuk 5 de aanbevelingen. De bestuurlijke reactie van het college van burgemeester en wethouders en het nawoord van de rekenkamercommissie zijn opgenomen in bijlage 6.1 en 6.2.

2 Opzet onderzoek

Doel van dit onderzoek is om vast te stellen in hoeverre de aanbevelingen uit de rekenkamerrapporten zijn opgevolgd en wat de gemeenteraad, het college, de ambtelijke organisatie én de huidige rekenkamercommissie Rheden hiervan kunnen leren. In paragraaf 2.1 staan de onderzoeksvragen en deelvragen centraal en in paragraaf 2.2 is de onderzoeksaanpak beschreven.

2.1 Onderzoeksvragen

De centrale onderzoeksvraag is:

Hoe effectief zijn de gedane onderzoeken en de destijds geformuleerde aanbevelingen van de voormalige en huidige rekenkamercommissie Rheden in de periode 2015-2020 geweest, en welke leerpunten zijn hieruit te trekken voor de huidige rekenkamercommissie Rheden, de ambtelijke organisatie, het college en de gemeenteraad?

De centrale onderzoeksvraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen.

1. In welke mate zijn de aanbevelingen uit onderzoeken in de periode van 2015 t/m 2020 die zijn overgenomen door de gemeenteraad, opgevolgd door de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie?
2. In welke mate zijn de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport "EFFECTIVITEIT EIGEN AANBEVELINGEN" van september 2015 opgevolgd?
3. Hoe zijn de onderzoeken en de aanbevelingen ervaren?
4. Zijn er procedureafspraken ten aanzien van de aanbevelingen van de voormalige en huidige RKC en de uitvoering hiervan en hoe functioneren deze?
5. Wat kunnen gemeenteraad, het college, de ambtelijke organisatie en de huidige RKC leren uit de beantwoording van voorgaande vragen?

2.2 Afbakening onderzoek en normenkader

Het onderzoek betreft de navolgende rapportages:

- Toezicht en handhaving in het fysieke domein (2020)
- Programmabegroting (2020)
- Armoede en Minimabeleid (2017)
- Ruimte voor initiatieven (2017)
- Subsidiebeleid in de gemeente Rheden (2015)
- Effectiviteit eigen aanbevelingen rekenkamercommissie Rheden (2015)

Het onderzoek "Onderzoek naar meldingen in de openbare ruimte (2020)" blijft hierbij buiten beschouwing omdat het een Doe-mee onderzoek van de NVRR betrof dat vooral resulteerde in operationele aanbevelingen en derhalve niet ter besluitvorming maar ter kennisname aan de gemeenteraad is voorgelegd.

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen wordt gebruikgemaakt van een normenkader. Het normenkader treft u aan in bijlage 4.

2.3 Aard en vorm van het onderzoek

Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode van september tot december 2022 en is uitgevoerd in eigen beheer door de externe leden van de rekenkamercommissie Rheden.

Beknopt weergegeven zijn tijdens het onderzoek de volgende stappen doorlopen:

Stap 1: Opstellen formulieren doorwerking rekenkameronderzoek en Startbijeenkomst
Het normenkader (zie bijlage 4) is vertaald naar een formulier doorwerking en deze is, na een startbijeenkomst met betrokkenen, ter beantwoording voorgelegd aan de ambtelijke organisatie en de griffier. Hiertoe heeft niet alleen documentenonderzoek, maar ook groepsinterviews plaatsgevonden.

Stap 2: Analyse fase.
Doel van deze fase is om antwoorden te verkrijgen op deelvragen 1 tot en met 4: de opvolging en ervaring van de aanbevelingen uit de onderzoeken uit 2016-2020, het eerdere evaluatieonderzoek en de procedure.

<u>Documentenonderzoek</u>
De aangeleverde documenten zijn geanalyseerd en waar nodig is aanvullende documentatie opgevraagd.

(Groeps)interviews
Om meer informatie en toelichting te krijgen over de status van de aanbevelingen, het effect ervan en de procedure hebben (groeps)interviews plaatsgevonden met de betrokken beleidsmedewerker(s), de griffier, een vertegenwoordiging van de gemeenteraad én de Rekenkamercommissie. Van de gesprekken zijn verslagen gemaakt, die ter accordering aan de gesprekspartners zijn voorgelegd.

Stap 3: Rapportage
Op basis van de ingevulde overzichten en ontvangen documenten zijn de bevindingen van de onderzoeker per aanbeveling weergegeven met een stoplicht (groen, oranje of rood). De bevindingen zijn ter correctie op feitelijke onjuistheden voorgelegd aan de ambtelijke organisatie. Daarna is het rapport aangevuld met conclusies en aanbevelingen en voor een bestuurlijke reactie aangeboden aan het college. De bestuurlijke reactie en het nawoord van de rekenkamercommissie zijn opgenomen in bijlage 1 en 2.

3 Opvolging aanbevelingen

In dit hoofdstuk zoeken we antwoord op de eerste en tweede deelvraag:

1. ***In welke mate zijn de aanbevelingen uit onderzoeken in de periode van 2015 t/m 2020 die zijn overgenomen door de gemeenteraad, opgevolgd door de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie?***
2. ***In welke mate zijn de aanbevelingen uit het rapport "EFFECTIVITEIT EIGEN AANBEVELINGEN" van september 2015 opgevolgd?***

In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de mate waarin de aanbevelingen daadwerkelijk uitgevoerd zijn door de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie. Het betreft de volgende onderzoeken (paragraaf 3.1 tot en met 3.5):

- Subsidiebeleid in de gemeente Rheden (2015)
- Ruimte voor initiatieven (2017)
- Armoede en Minimabeleid (2017)
- Programmabegroting (2020)
- Toezicht en handhaving in het fysieke domein (2020)

In paragraaf 3.6 volgt een analyse van de mate waarin de aanbevelingen zijn opgevolgd uit de vorige evaluatie "Effectiviteit eigen aanbevelingen rekenkamercommissie Rheden (2015)".

In de paragrafen wordt volstaan met een algemene bevinding per rapport en de aandachtspunten die er op dit moment nog zijn. De onderliggende, gedetailleerde stoplichtenrapportage is opgenomen in bijlage 5.

3.1 Subsidiebeleid in de gemeente Rheden (2015)

Dit rapport gaat over het verstrekken van subsidies; niet over het genereren van subsidies. Alle aanbevelingen (5 in totaal) zijn geheel of gedeeltelijk opgepakt en vooral in de periode tot 2017 is uitvoering gegeven aan de aanbevelingen. Maar, 7 jaar na het verschijnen van het rekenkamerrapport, zijn nog geen van de aanbevelingen geheel afgerond. Dat is, volgens de ambtelijke organisatie, vooral te wijten aan personele ondercapaciteit in de periode 2017 – 2021. Naar aanleiding van de aanbevelingen is een subsidiecoördinator aangenomen die alle aanvragen registreert en voorbereidt voor het domein Samenleving.

Aanbevelingen of onderdelen van aanbevelingen die nog aandacht behoeven zijn:

- Binnen het sociaal domein is een subsidiecoördinator aangesteld. Er vindt geen sociaal domein overstijgende, overkoepelend coördinatie en sturing op subsidies plaats. Ook het overzicht van subsidies die de gemeente verstrekt omvat alleen de subsidies uit het sociaal domein. Er is geen algemeen beleidskader subsidies en het evalueren van de effectiviteit van de inzet van subsidies in algemene zin vindt niet plaats. De werkprocessen zijn niet beschreven en er wordt geen registratiesysteem gebruikt dat het mogelijk maakt om het subsidieproces te monitoren.
- Van jaarlijkse basissubsidies onder de € 5.000, - wordt alleen periodiek getoetst of deze bijdragen aan het algemene doel van samenredzaamheid.
- In subsidieverzoeken boven de € 5.000, - dient te worden aangegeven op welke wijze de activiteit bijdraagt aan het realiseren van de doelen van het betreffende beleidsterrein. In een aantal beleidsnota's (zoals de Cultuurnota of de nota Minimabeleid en schuldhulpverlening) zijn meetbare doelstellingen en indicatoren opgenomen en in andere beleidsnota´s (zoals het meerjarenbeleidsplan Sociaal Domein) zijn de doelstellingen algemeen van aard. De outcome wordt gemeten op basis van de informatie die door de subsidieontvanger bij het subsidieverzoek en bij de verantwoording hiervan wordt aangeleverd.
- De toelichting op de financiële verordening is nog niet geactualiseerd teneinde de toelichting op de inhoud te laten aansluiten. Planning is dat deze in 2022 zal worden herzien en begin 2023 aan de gemeenteraad ter besluitvorming zal worden voorgelegd.

3.2 Ruimte voor initiatieven (2017)

Alle aanbevelingen (6 in totaal) zijn geheel of gedeeltelijk opgepakt maar het grootste deel van de aanbevelingen is, 5 jaar na het verschijnen van het rekenkamerrapport, hetzij (nog) niet volledig in uitvoering genomen of nog niet afgerond. In 2018 zijn 3 ontwikkelmanagers gestart met de opdracht om ideeën, initiatieven en wensen vanuit de samenleving op te halen en als verbinder de afstand te verkleinen tussen de gemeente Rheden (ambtelijk en bestuurlijk) en haar inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers, onderwijs en andere belangengroepen. Belangrijkste doel was om de sociale cohesie te bevorderen. Idee was dat deze manier van werken niet alleen de mogelijkheid zou bieden om initiatieven uit de samenleving verder te brengen maar ook om de ambtelijke organisatie te leren over hun rol in deze processen ten opzichte van andere partners en hierbij de grenzen op te zoeken. Door het wegvallen van twee van de drie ontwikkelmanagers, de wijze waarop de ambtelijke organisatie is ingericht en de hoge werkdruk die medewerkers ervaren, staat spanning op het realiseren van deze doelstelling.

Aanbevelingen of onderdelen van aanbevelingen die nog aandacht behoeven zijn:

- Tijdens de behandeling van het rekenkamerrapport in de gemeenteraad van juni 2017 is door de raad de motie 'Optimaal ruimte voor initiatieven' aangenomen. In deze motie werd de opdracht uitgesproken om voor het einde van 2017 een bijeenkomst te organiseren met het college, de gemeenteraad en de inwoners van de gemeente Rheden om te praten over ieders eigen rol; het spanningsveld tussen 'Initiatief – algemeen belang' en 'regels – ruimte' en het loslaten met of zonder grenzen. Dit zou moeten uitmonden in een participatienota. Deze bijeenkomst heeft op 21 november 2017 plaatsgevonden maar uiteindelijk is hierop geen vervolg gekomen. Dit was een bewuste keuze (zie volgende bullet).
- Een beleidsnotitie 'overheidsparticipatie/ruimte voor initiatieven' is nooit vastgesteld, met als gevolg dat (nog) niet is vastgelegd wat de gemeente wil realiseren, waaruit dat blijkt en hoe de resultaten worden gemonitord. Dit was een bewuste keuze van het college, dat koos voor 'te leren door te doen'. In de nabije toekomst zal wel een participatienota worden opgesteld, omdat dit een vereiste is vanuit de Omgevingswet.
- Communicatie en informatievoorziening aan inwoners vindt voornamelijk via de website: "www.ikbuurtmee.nl" plaats. Via deze werkwijze zijn 35% van de huishoudens bij dit

platform betrokken. Uit de ter beschikking gestelde stukken is niet gebleken van een actieve informatievoorziening aan ondernemers. Noch dat op dit moment, buiten "www.ikbuurtmee.nl", ervaringen structureel worden verzameld en een structureel proces van leren en verbeteren is ingericht.

- De intentie om het "ja, tenzij..."-principe te hanteren is er. Zo is bijvoorbeeld in het sjabloon B&W-voorstel het kopje 'informeren' gewijzigd in 'communicatie en participatie'. Maar van een echte cultuuromslag binnen de organisatie is nog geen sprake al wordt hierop, volgens het directieteam, momenteel integraal gestuurd. Een hoge werkdruk wordt als een van de redenen hiervoor aangedragen. Er zijn (nog) geen heldere spelregels opgesteld die houvast kunnen bieden aan medewerkers van de ambtelijke organisatie en duidelijkheid en heldere verwachtingen bij de initiatiefnemer. Het innovatieoverleg waarin deze knelpunten in het verleden konden worden besproken is weggevallen.

3.3 Armoede en Minimabeleid (2017)

Alle aanbevelingen (13 in totaal) zijn geheel of gedeeltelijk opgepakt en de ambtelijke organisatie heeft stevig ingezet op de implementatie ervan; met als resultaat dat, 5 jaar na het verschijnen van het rekenkamerrapport, het grootste deel van de aanbevelingen inmiddels is afgerond. Op 23 februari 2021 is het beleidskader minima- en schuldhulpverlening 2021 – 2024 'Iedereen doet mee' geamendeerd vastgesteld. In bijlage 6 van dit beleidskader is, op verzoek van de gemeenteraad, per aanbeveling uit het rekenkamerrapport opgenomen hoe deze in het beleidskader zijn verwerkt.

Aanbevelingen of onderdelen van aanbevelingen die nog aandacht behoeven zijn:

- De bekendheid met regelingen onder inwoners met een laag inkomen die geen gebruik maken van een minimaregeling, wordt gemeten maar zijn vanwege het lage aantal respondenten indicatief en niet representatief. Maatschappelijke partners zijn hierover wel bevraagd. Het merendeel van hen is (zeer) ontevreden over de bekendheid van regelingen bij inwoners die baat hebben bij deze regeling. Hoewel intensief met partners wordt samengewerkt, blijkt uit de aangeleverde gegevens niet dat regelingen door partners op een outreachende (erop uit; mensen op straat of in hun eigen huis opzoeken) wijze onder de aandacht bij kwetsbare groepen worden gebracht.
- Er vindt actieve communicatie plaats over de verschillende minimaregelingen. Desalniettemin is het gebruik van de regelingen, waaronder het Kindpakket in de periode vanaf 2019 afgenomen. Als verklaring hiervoor wordt gegeven dat er vanwege Covid 19 minder contact met de doelgroep was.
- In 2021 is een nulmeting uitgevoerd, om te kunnen toetsen in welke mate de ambitie om de toegang te vereenvoudigen wordt gerealiseerd. Het betreft werk in uitvoering en het is nog te vroeg in het proces om hier uitspraken over te kunnen doen. Nog niet is overwogen of toekenning van een maatregel voor meerdere jaren een optie is.
- In het beleidsplan is het opstellen van een monitor sociaal domein niet opgenomen als actiepunt; aangegeven wordt dat deze monitor beschikbaar is via "Waarstaatjegemeente.nl". Op dit moment wordt wel gewerkt aan de totstandkoming van een dergelijke gemeentelijke monitor. In het beleidsplan zijn geen evaluatie- en rapportagemomenten vastgelegd; wel krijgt de gemeenteraad tweejaarlijks een factsheet aangereikt. De eerste in 2021 omvatte een nulmeting, naar de bekendheid en gebruik van minimaregelingen. Daarnaast is de gemeenteraad, op zijn verzoek, op 16 november 2022, lopende het onderzoek, geïnformeerd over de stand van zaken van het minimabeleid en financiële hulpverlening.

3.4 Programmabegroting (2020)

Alle aanbevelingen (4 in totaal) zijn opgepakt en door de ambtelijke organisatie, de gemeenteraad en het college is inmiddels al veel voortgang geboekt. Omdat gekozen is voor een groeimodel is het grootste deel van de aanbevelingen, 2 jaar na het verschijnen van het rekenkamerrapport,

(nog) niet volledig afgerond. De gemeenteraad heeft tijdens de behandeling van het rekenkamerrapport een amendement aangenomen: "Aan de slag met het advies van de rekenkamercommissie", waarbij een projectgroep: "Betere sturing op de toekomst" werd ingesteld, met als opdracht om te kijken of er verbeteringen voor de structuur van de begroting 2021 konden worden meegegeven. Naar aanleiding daarvan zijn diverse duidelijke normen door de gemeenteraad vastgesteld. Het proces wordt door de gemeenteraad begeleid via de Financiële Commissie. In de toekomst zal de discussie naar verwachting meer gaan over de verfijning van de (beleids)indicatoren. De vraag is of de Financiële Commissie ook ten aanzien van dit aspect de vinger aan de pols blijft houden of dat dit op een andere manier wordt belegd. Er is een organisatie-breed project "doorontwikkeling programmabegroting" opgestart, waarbij een nieuw logisch kader (zogenaamde doelenboom) en andere spelregels zijn vastgesteld waarbij de informatiebehoefte van de gemeenteraad als vertrekpunt is genomen. Doelstelling van het project is dat in 2025 de gehele programmabegroting aan het logisch kader voldoet dat de gemeenteraad heeft meegegeven.

Aanbevelingen of onderdelen van aanbevelingen die nog aandacht behoeven zijn:

- Het is op dit moment nog niet mogelijk om een duidelijke relatie te leggen tussen de 3 W-vragen omdat de 3e W-vraag nog niet is opgenomen. In de Programmabegroting 2023 zijn de eerste 2 W-vragen (**W**at willen we bereiken en **W**at gaan we daarvoor doen?) wel opgenomen. De 3e W-vraag (**W**at mag het kosten?) volgt in de Programmabegroting 2024, waarbij expliciet een koppeling tussen de doelenboom en de middelen die beschikbaar zijn zal worden gemaakt. Omdat op dit moment het nog niet bekend is op welk niveau de 3e W vraag wordt uitgewerkt (programma, thema, doel), kan nog niet worden vastgesteld in welke mate de uitwerking resulteert in voldoende inzicht in samenhang tussen de 3 W's en de Raad daarmee voldoende in staat stelt om (financiële) keuzes te maken en zijn controlerende taak adequaat te vervullen.
- In de Programmabegroting 2023 zijn indicatoren en risico's benoemd. Omdat er relatief veel resultaten (als uitwerking van de doelen) zijn opgenomen in de programma's is de lijst met indicatoren ook lang. De geschiktheid van benoemde indicatoren is nog niet beoordeeld (waaronder op actualiteit en continuïteit). Ook zijn de risico's op hoofdlijnen benoemd, maar zijn deze (nog) niet in financiële zin vertaald. Daarnaast wordt in de programmabegroting nog geen inzicht gegeven in de beïnvloedbare en niet beïnvloedbare kosten.
- Het streven is om de bestuursrapportages vanaf 2023 te laten aansluiten op de nieuwe opzet van de programmabegroting.
- Er is (nog) geen procesbeschrijving en de kwaliteitsbewaking van de vulling van de programma's is ook (nog) niet bij één persoon in de ambtelijke organisatie neergelegd. De vulling is de verantwoordelijkheid van beleidsmedewerkers, financieel adviseurs en de managers, in afstemming met de portefeuillehouder. Per programma zijn er 2 medewerkers samen verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking. Communicatie krijgt een belangrijke rol in de eindredactie.

3.5 Toezicht en handhaving in het fysieke domein (2020)

Alle aanbevelingen (12 in totaal) zijn geheel of gedeeltelijk opgepakt en door de ambtelijke organisatie is, zeker vanaf de start van het Programma Implementatie Omgevingswet, veel in gang gezet. Een groot deel van de aanbevelingen is, 2 jaar na het verschijnen van het rekenkamerrapport, inmiddels gerealiseerd; daarnaast is ook nog een groot deel in uitvoering. Het aantrekken van een programmamanager en het formeren van een projectteam heeft geleid tot de gewenste versnelling van de implementatie van de Omgevingswet. Op basis van een risicoanalyse is een nieuw beleidsplan opgesteld met daarin prioriteiten en doelstellingen en een meetbare doelstelling waarbij men streeft naar 85% naleving. Het Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)-Beleid is vastgesteld tot en met 2024 omdat dan naar verwachting de omgevingsvisie gereed is, waarbij de gemeenteraad een kaderstellende rol vervult.

Aanbevelingen of onderdelen van aanbevelingen die nog aandacht behoeven zijn:

- Vanaf januari 2021 is volop ingezet op de implementatie van de Omgevingswet, maar dat heeft nog niet geleid tot een omgevingsvisie en omgevingsplan. Het maakt onderdeel uit van de planning om deze in 2024 af te ronden.Het is een volgende stap van het Programma Implementatie Omgevingswet. Omdat de omgevingsvisie en het omgevingsplan nog niet zijn vastgesteld, kan op dit moment niet worden vastgesteld of de gemeenteraad vanuit een proactieve houding duidelijke afspraken met het college maakt over het verkrijgen van structurele informatie over de inhoud hiervan, waaronder toezicht en handhaving.
- Er vindt jaarlijkse afstemming plaats met externe partijen als de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM). Niet duidelijk is in welke mate er jaarlijks specifiek wordt afgestemd op het meer integraal toezicht houden en handhavend optreden. Wellicht dat ook dit tijdens het implementatietraject voor de Omgevingswet wordt opgepakt.
- Uit de behandeling van het raadsvoorstel inventarisatie Omgevingsvisie in de raad van 29 november 2022 kan worden afgeleid dat de raad betrokken wil worden bij de totstandkoming van de toekomstvisie Omgevingswet. Dit is evenwel (nog) niet vertaald in een specifiek besluit.

3.6 Opvolging aanbevelingen Effectiviteit eigen aanbevelingen

In september 2015 is het onderzoeksrapport "Effectiviteit eigen aanbevelingen van de rekenkamercommissie" verschenen. Op grond van de conclusies van het onderzoek is een aantal aanbevelingen geformuleerd voor de voormalige rekenkamercommissie, de gemeenteraad en het college.

We hebben geconstateerd dat, hoewel alle aanbevelingen geheel of gedeeltelijk zijn opgepakt, het grootste deel van de aanbevelingen, 7 jaar na het verschijnen van het rapport, nog niet is afgerond. Mogelijke reden hiervoor is dat tussentijds niet alleen wijzigingen hebben plaatsgevonden in de samenstelling van gemeenteraad, het college en het invullen van de griffiersfunctie, maar ook de bezetting van de rekenkamercommissie die vanaf 2015 geheel is vernieuwd.

Aanbevelingen of onderdelen van aanbevelingen die nog aandacht behoeven zijn:

- Hoewel dit door de gesprekspartners niet als specifiek aandachtspunt is meegegeven en de huidige rekenkamercommissie hier alerter op is dan voorheen, is het concreter invullen van het "wanneer" nog steeds een verbeterpunt omdat dit de gemeenteraad beter in staat kan stellen om de uitvoering van de aanbevelingen te monitoren.
- Er vindt geregeld overleg plaats met de gemeenteraad; meestal op initiatief van de rekenkamercommissie. De rekenkamercommissie was niet opgenomen in het introductieprogramma van de gemeenteraad maar zou hier in de toekomst wel graag een rol in vervullen.
- Door raadsleden wordt het blijvend monitoren en sturen op de uitvoering van de aanbevelingen als belangrijk knelpunt ervaren, waarvoor men zichzelf verantwoordelijk voelt, maar waarin men ook graag geadviseerd zou willen worden. Als voorbeeld wordt gegeven om jaarlijks tijdens een bijeenkomst de status van de aanbevelingen te bespreken.
- Reacties van het college zijn nog steeds vrij algemeen geformuleerd, waarbij niet duidelijk en specifiek wordt aangegeven welke aanbevelingen wel of niet (en waarom) worden ondersteund. Ook wordt in de regel in de bestuurlijke reactie nog niet specifiek aangegeven wat, welke afdeling van de ambtelijke organisatie op welke termijn gaat doen. Het college en de ambtelijke organisatie zijn hiertoe wel graag bereid. Het college onderschrijft het belang van het maken van duidelijke afspraken en is graag bereid om dit in afstemming met de Griffie te monitoren.

4 Hoe zijn aanbevelingen ervaren en gemonitord?

In dit hoofdstuk onderzoeken we de derde en vierde deelvraag:

3. Hoe zijn de onderzoeken en de aanbevelingen ervaren?
4. Zijn er procedureafspraken ten aanzien van de aanbevelingen van de RKC en de uitvoering hiervan en hoe functioneren deze?

4.1 Kwantiteit en kwaliteit van de aanbevelingen

Uit zowel de ingevulde vragenlijsten als uit de gesprekken volgt dat de aanbevelingen als bruikbaar en herkenbaar worden beoordeeld en dat ook het aantal aanbevelingen prima is. Ook is men het erover eens dat de aanbevelingen tot verbeteringen in het beleid hebben geleid. Aangegeven wordt dat de aanbevelingen concreet en behapbaar zijn, de onderwerpen van de onderzoeken relevant en de rapporten goed leesbaar. In het kader van het armoede en minimabeleid wordt opgemerkt dat een aantal aanbevelingen inmiddels op gespannen voet staat met de privacywetgeving. Wat ook is opgevallen is dat de aanbevelingen soms wat wollig zijn verwoord, dat de mate van diepgang varieert en dat de aanbevelingen zich soms te veel op "het hoe" richten, wat volgens de ambtelijke organisatie belemmerend kan werken. De gesproken leden van de gemeenteraad geven daarentegen weer aan dat specifieke en uitgewerkte aanbevelingen juist helpen bij de implementatie.

Vanuit de ambtelijke organisatie worden als tips meegegeven:

- Zet het gehele proces in een (gezamenlijke) planning. Van het uitbrengen van een rapportage, de besprekingen, het ontwerp tot en met de evaluatie.
- Ga voordat een rapport in het besluitvormingsproces gaat, met elkaar in gesprek over wat binnen een bepaalde termijn haalbaar is, zodat de gemeenteraad hiervoor ook een doel kan stellen.

Als tips geven de raadsleden aan de rekenkamercommissie mee:

- Zorg ervoor om ook na de inwerkingtreding van de Wet versterking decentrale rekenkamers de betrokkenheid van de gemeenteraad te organiseren. Het is belangrijk dat er ambassadeurs zijn in de gemeenteraad.
- Blijf trouw aan je onafhankelijke rol. Het is goed dat dossiers vanuit een niet politieke bril worden bekeken.
- Zoek vooral onze blinde vlekken op. De rekenkamercommissie helpt ons om het van een grotere afstand te bekijken, de grote lijnen te zien.
- Geef ons advies over wat nodig is zodat we de borging op orde krijgen en de aanbevelingen van de verschillende rapporten blijven monitoren.
- Zorg dat de rapporten goed te vinden zijn. Raadsleden geven aan nu moeite te hebben om de rapporten in Ibabs terug te vinden.

De raadsleden hebben ook adviezen voor zichzelf, hieronder de genoemde:

- We moeten met elkaar afspraken maken over hoe we de monitoring beter borgen. Dat is op dit moment onvoldoende geregeld.
- Het is verstandig, zeker voor nieuwe raadsleden, om oudere rekenkamerrapporten nog eens door te lezen. Deze bevatten veel informatie, helpen de grote lijnen te zien en inzicht te krijgen in wat hier in het verleden over is besloten.
- Zorg dat er ook na de inwerkingtreding van de nieuwe wet een klein comité is dat verbonden blijft met de rekenkamercommissie.

- Agendeer oudere besluiten en aanbevelingen periodiek in de fractievergaderingen om de status hiervan te bespreken.
- Je kunt zelf een heleboel; bijvoorbeeld door de lange termijnplanning periodiek op de agenda van de fractievergadering te zetten.
- De samenwerking tussen gemeenteraad, college en ambtelijk organisatie op de agenda te plaatsen. Dit onder meer omdat de kwaliteit van de raadsvoorstellen vaker leidt tot veel technische vragen en er beperkt contact met de ambtelijke organisatie mogelijk is.

Het is de rekenkamercommissie opgevallen dat met name het aantal aanbevelingen tussen de verschillende rapporten enorm varieert en dat niet in alle rapporten een tijdpad wordt benoemd. De rekenkamercommissie wil aanbevelingen graag zo kort en krachtig als mogelijk formuleren maar wel met voldoende toelichting, zodat de betekenis van de aanbeveling voor iedereen duidelijk is. Daarnaast is het soms een hele bewuste keuze om richtlijnen voor "het hoe" mee te geven omdat dit nodig wordt geacht om de raad te faciliteren in zijn kaderstellende en/of controlerende taak. De rekenkamercommissie wil graag zo weinig mogelijk aanbevelingen formuleren, maar wil hier geen maximum aan verbinden; als de inhoud het nodig maakt, kunnen er meer aanbevelingen nodig zijn.

4.2 Besluitvorming en monitoring

In het algemeen vindt de besluitvorming als volgt plaats:

- De griffier stelt een concept raadsvoorstel en raadsbesluit op. Het raadsbesluit heeft altijd dezelfde strekking:
  "De aanbevelingen uit het rapport van de rekenkamercommissie Rheden overnemen en het college verzoeken hier uitvoering aan te geven."
- Een onderzoeksrapport wordt door de rekenkamercommissie Rheden gepresenteerd in een vergadering, waarbij door raadsleden tevens vragen kunnen worden gesteld naar aanleiding van het rapport.
- Uit de besluiten wordt niet duidelijk wat de opinie is van de raad over de reactie van het college.

Ten aanzien van de monitoring van de aanbevelingen blijkt dat:

- Er geen algemene procedureafspraken zijn met betrekking tot het informeren van de gemeenteraad over de voortgang van de overgenomen aanbevelingen.
- Over de status van de aanbevelingen niet wordt gerapporteerd.
- Hier op bepaalde momenten door raadsleden naar wordt gevraagd, maar meer op adhoc basis en niet planmatig.
- Er is een lijst met bestuurlijke toezeggingen die maandelijks wordt besproken in het bestuurlijk coördinatie overleg, maar daar maken de aanbevelingen van de rekenkamercommissie (nog) geen onderdeel vanuit.
- In het griffieplan, dat recent is besproken met de fractievoorzitters, wordt voorgesteld de bezetting van de griffie uit te breiden met een raadsadviseur. Op die manier heeft de griffie meer tijd om te kijken naar de kwaliteit van voorstellen en het monitoren van moties en toezeggingen.

5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de laatste deelvraag:

5. Wat kunnen gemeenteraad, college, ambtelijke organisatie en RKC leren uit de beantwoording van voorgaande vragen?

5.1 Conclusies

Veel aanbevelingen opgepakt, maar ook nog veel niet afgerond
Bijna alle aanbevelingen zijn opgepakt, maar ook nog veel hiervan zijn nog niet (geheel) gerealiseerd. De mate waarin de aanbevelingen zijn afgerond en de wijze waarop deze zijn vormgegeven variëren sterk per onderzoek. Zo is, 7 jaar na het verschijnen van het rapport Subsidiebeleid van de gemeente Rheden nog geen van de 5 aanbevelingen afgerond; terwijl het grootste deel van de 13 aanbevelingen van het rapport Armoede- en minimabeleid 5 jaar na het verschijnen van het rapport zijn gerealiseerd en een groot deel van de 12 aanbevelingen van het rapport Toezicht en handhaving 2 jaar na het verschijnen van het rapport. De reden dat aanbevelingen nog niet (geheel) zijn doorgevoerd wordt gezocht in de beperkte beschikbare ambtelijke capaciteit (bijvoorbeeld bij subsidiebeleid en ruimte voor initiatieven) maar ook het grote verloop van medewerkers in de ambtelijke organisatie of het feit dat is gekozen voor een groeimodel (bijvoorbeeld bij de programmabegroting).

Rekenkamercommissie heeft zelf ook nog niet alle aanbevelingen afgerond
Ook ten aanzien van de rekenkamercommissie zelf geldt dat het grootste deel van de aanbevelingen, 7 jaar na het verschijnen van het rapport, nog niet is afgerond. Een van de oorzaken hiervan is dat de bezetting van de rekenkamercommissie vanaf 2015 geheel is vernieuwd en de onderzoeksrapporten qua conclusies en aanbevelingen anders vorm hebben gekregen. Tevens zijn de doelstellingen van een aantal aanbevelingen op een andere wijze bereikt dan in de aanbevelingen omschreven.

De kwantiteit en kwaliteit van de aanbevelingen zijn goed; de diepgang varieert
De aanbevelingen uit de rapporten worden als bruikbaar en herkenbaar beoordeeld en ook het aantal aanbevelingen als prima. Het feit dat het aantal aanbevelingen per rapport sterk varieert, maakt blijkbaar geen verschil. Er dient geen beperking te zijn in het aantal aanbevelingen echter deze dienen wel altijd ter zake doende te zijn. Ook is men het erover eens dat de aanbevelingen tot verbeteringen in het beleid hebben geleid. Aanbevelingen worden als concreet en behapbaar beoordeeld, de onderwerpen van de onderzoeken relevant en de rapporten goed leesbaar. Wel wordt erop gewezen dat de diepgang van de aanbevelingen varieert van algemeen en 'wollig' tot zeer concreet en gedetailleerd.

Gemeenteraad monitort status aanbevelingen niet gestructureerd
Er is geen algemene procedure met betrekking tot het informeren van de gemeenteraad van Rheden over de voortgang van de overgenomen aanbevelingen. Over de status van de aanbevelingen wordt dan ook niet gerapporteerd. Op bepaalde momenten wordt door raadsleden naar de status van de aanbevelingen gevraagd, maar meer op ad hoc basis en niet planmatig; vooral naar aanleiding van het rapport Toezicht en handhaving. Daarnaast heeft de gemeenteraad in het beleidsplan Armoede- en minimabeleid verzocht om in een bijlage op te nemen op welke wijze uitvoering wordt gegeven aan het rapport van de rekenkamercommissie en speelt de gemeenteraad zelf een actieve rol bij het realiseren van de aanbevelingen uit het rapport naar de programmabegroting. De gemeenteraad wil de monitoring graag beter borgen.

5.2 Aanbevelingen

1. Gemeenteraad: Verzoek het college:
    a. Om u te informeren over het moment dat zij verwacht de nog lopende aanbevelingen af te ronden, met specifieke aandacht voor de aandachtspunten benoemd in hoofdstuk 3;
    b. U jaarlijks op de hoogte te stellen van de voortgang van de aanbevelingen van de rekenkamer(commissie); ook ten aanzien van toekomstige rapporten;
    c. Ten aanzien van toekomstige aanbevelingen die voorzien in het opstellen van een beleidsplan, in een bijlage aan te geven op welke wijze aan de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport uitvoering zal worden gegeven. Zoals dit ook in het beleidsplan Armoede- en minimabeleid is gebeurd.

2. College: Ga voort met uitvoering te geven aan aanbevelingen en aandachtspunten als benoemd in hoofdstuk 3. Wij vragen vooral aandacht voor de volgende onderwerpen:
    a. Subsidiebeleid: Formuleer een beleidskader subsidieverstrekking dat alle beleidsterreinen bestrijkt en ter besluitvorming aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. Vertaal dit vervolgens in een werkproces inclusief een totaaloverzicht van alle subsidies. Dit geldt ook voor het vormgeven van centrale sturing op het proces met behulp van een hiervoor passend registratiesysteem. Wij gaan ervan uit aanpassing van de financiële verordening inmiddels of anders binnenkort wordt gerealiseerd;
    b. Ruimte voor initiatieven: Besteed in de Participatienota die in het kader van de Omgevingswet wordt opgesteld niet alleen aandacht aan wat de gemeente wil realiseren, waaruit dat blijkt en hoe de resultaten worden gemonitord, maar ook aan het spanningsveld tussen het initiatief en het algemeen belang en de rol van de gemeenteraad. Zorg voor een informatievoorziening gericht op alle belanghebbenden in de gemeente Rheden; inwoners, organisaties en bedrijven. Informatievoorziening die niet alleen voorziet op het verstrekken, maar ook op ontvangen om het zo mogelijk te maken een structureel proces in te richten van leren en verbeteren. Wij gaan ervan uit dat vanuit het programma Implementatie Omgevingswet en vanuit het Directieteam verder zal worden ingezet om de cultuuromslag die nodig is om te komen van ‘nee, maar’ tot ‘ja, tenzij’;
    c. Armoede en minimabeleid: Ga voort op de voortvarende wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de aanbevelingen van het rekenkamerrapport. Zoek hierbij naar nieuwe mogelijkheden om kwetsbare groepen te bereiken en het gebruik van de voor hen gecreëerde regelingen te stimuleren. Monitor dit. Stel in de loop van 2023 op basis van de nulmeting uit 2021 vast in welke mate de toegang voor deze doelgroep is vereenvoudigd. Ga verder met de ontwikkeling van de monitor Sociaal Domein en presenteer deze in een inhoudelijke sessie met de gemeenteraad.
    d. Programmabegroting: Ga voort op de voortvarende wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de aanbevelingen van het rekenkamerrapport. Zorg voor een dusdanige samenhang tussen de vragen 1) wat willen we als gemeenteraad bereiken, 2) wat gaat het college ervoor doen qua activiteiten en 3) wat mag het kosten. Zodat de gemeenteraad daarmee voldoende in staat is om (financiële) keuzes te maken en zijn controlerende taak adequaat te vervullen. Zet hierbij in op een beperkte en passende set indicatoren die resultaten meten (niet zozeer activiteiten) en jaarlijks gemeten worden. Ga verder in het vertalen van risico’s van inhoud naar financiën en beleg de kwaliteitsbewaking van de vulling van de programmabegroting centraal. We gaan ervan uit dat de bestuursrapportages vanaf 2023 aansluiten op de nieuwe opzet van de programmabegroting.
    e. Toezicht en handhaving in het fysieke domein: Ga voort met het implementeren van de aanbevelingen die met het Programma Implementatie Omgevingswet in een versnelling is gekomen. Besteed in de afstemming die u heeft met externe partijen als de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) ook aandacht aan hoe meer integraal toezicht kan worden

gehouden en handhavend worden opgetreden. Wij gaan ervan uit dat de overige aandachtspunten in het implementatietraject Omgevingswet worden opgepakt.

3. College: Geef in uw reactie op toekomstige rekenkamerrapporten duidelijk en specifiek aan welke aanbevelingen u wel en niet ondersteunt en waarom. Geef, voorafgaand aan de behandeling in de gemeenteraad, specifiek aan wat, welke afdeling van de ambtelijke organisatie op welke termijn gaat doen. Stem met de griffie af hoe dit kan worden gemonitord.

4. Gemeenteraad: Verzoek de griffie om de aanbevelingen die aan u en aan het college zijn gericht en die zijn overgenomen op te nemen in de meerjarenagenda en te onderzoeken of het mogelijk is de status van alle aanbevelingen uit rekenkamerrapporten op te nemen in een overzicht in IBABS.

5. Gemeenteraad, College en Rekenkamer(commissie): Spreek met elkaar af om jaarlijks, in de maand mei, de status van de aanbevelingen uit rekenkamerrapporten, alsmede het jaarverslag van de rekenkamer(commissie) te agenderen voor een oriënterende avond. Het college zorgt voor een voortgangsrapportage over de aanbevelingen die aan haar zijn gericht. De gemeenteraad wijst aan wie zorgdraagt voor een overzicht van de aanbevelingen die aan de gemeenteraad zijn gericht. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de auditcommissie of de griffie. De rekenkamer(commissie) zorgt voor toelichting op haar jaarverslag.

6. College en Gemeenteraad: Uit ons onderzoek is meermaals gebleken dat gebrek aan personele (ambtelijke) capaciteit heeft geleid tot vertraging in de uitvoering van de aanbevelingen. Wij vragen u om hier aandacht voor te hebben en waar nodig maatregelen te treffen. Om dit te kunnen beoordelen is het vergaren van meer informatie noodzakelijk. Wij als rekenkamercommissie zullen mede vanuit dit perspectief een onderzoek opstarten gericht op het in kaart brengen van het samenspel tussen gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie en, waar gewenst, met mogelijke verbetervoorstellen komen.

BIJLAGEN

1 Reactie van het college van B & W

Reactie college bij advies rekenkamercommissie over effectiviteit aanbevelingen

Algemeen
Bedankt voor de terugkoppeling op de aanbevelingen en de ruimte om een reactie te geven. Wij waarderen de heldere en grondige werkwijze van de rekenkamercommissie voor het beoordelen van de effectiviteit van hun aanbevelingen. Dit rapport helpt ons niet alleen inzicht te krijgen in de opvolging van bevindingen maar ook en vooral om te leren van de wijze waarop we dat gedaan hebben. Hiermee draagt het bij aan het lerend vermogen van onze gemeente.

We kunnen alle nieuwe adviezen op hoofdlijnen onderschrijven. Zoals u in het rapport van de rekenkamer kunt lezen hebben wij aan de eerdere aanbevelingen grotendeels invulling gegeven. Daarbij maken wij altijd een prioritering welke adviezen op korte en welke op langere termijn op te pakken.

Reactie op hoofdlijnen
Met dit onderzoek naar de effectiviteit van de aanbevelingen heeft de rekenkamer de opvolging van hun aanbevelingen sinds 2015 onder de loep genomen. Daarnaast zijn er conclusies getrokken over de organisatie van de aansturing van opvolging door het College.

De rekenkamer concludeert dat bijna alle aanbevelingen zijn opgepakt. Zoals de rekenkamer ook schrijft is de manier van invulling van aanbevelingen en de aanpak, waaronder het tempo, wisselend per onderwerp. Redenen hiervoor zijn:

- Het kost capaciteit om aanbevelingen van de rekenkamer op te pakken, we zullen daardoor altijd een keuze maken op basis van prioriteit;
- Het oppakken van grote aanbevelingen vraagt een traject met een langere doorlooptijd. Een sprekend voorbeeld hiervan is de doorontwikkeling van de programmabegroting, dat als groeimodel samen met de Raad wordt opgepakt[1].
- De aanbevelingen uit oudere onderzoeken zijn mogelijk niet langer of minder relevant, dit maakt het belangrijk dat we ook tussentijds herprioriteren.

Ten aanzien van de opvolging van aanbevelingen concludeert de rekenkamer dat er geen afspraken zijn gemaakt over een integrale rapportage over de status van de aanbevelingen en het gesprek daarover tussen Raad en College. Wij onderschrijven de aanbeveling om niet alleen vanuit de inhoud van een individueel rekenkamerrapport met elkaar in gesprek te gaan, maar ook over de integrale voortgang op de aanbevelingen. Qua vorm hoeven we het wiel niet opnieuw uit te vinden: We zouden dit in kunnen passen in de P&C cyclus waarbij we aansluiting kunnen zoeken bij de wijze hoe we in gesprek gaan over de opvolging van aanbevelingen van onze accountant die 2 keer per jaar een 'onderzoek' uitvoert.

Inhoudelijke reactie op adviezen
Onderstaand geven wij per advies onze inhoudelijke reactie, hierbij hebben wij de aanbevelingen samengevat:

1. *Gemeenteraad: Jaarlijks in gesprek over de integrale voortgang op aanbevelingen*

   Reactie college: Wij vinden het een werkbaar voorstel om hierover jaarlijks met de raad in gesprek te gaan over de voortgang plus waar en wanneer inhoudelijke onderwerpen terugkomen. Dit geeft ook ruimte om de prioriteiten en snelheid met elkaar te bepalen.

2. *Geef verdere uitvoering aan de aanbevelingen en aandachtspunten; het subsidiebeleid, ruimte voor initiatieven, armoede en minimabeleid, programmabegroting en toezicht en handhaving in het fysieke domein.*

   Reactie college: We houden u vanuit de inhoud per rekenkameronderzoek op de hoogte van de resultaten. Een uitgebreide inhoudelijke reactie op deze vijf onderwerpen past niet

[1] Het gezegde "alleen ga je sneller, samen kom je verder" gaat hier mooi op.

in deze reactie, gemakshalve verwijzen wij u naar eerdere communicatie en verantwoording over die onderwerpen.

3. *Geef in uw reactie op toekomstige rekenkamerrapporten duidelijk en specifiek aan welke aanbevelingen u wel en niet ondersteunt en waarom. Geef, voorafgaand aan de behandeling in de gemeenteraad, specifiek aan wat welke afdeling van de ambtelijke organisatie op welke termijn gaat doen en maak afspraken met de griffie over de monitoring.*

   Reactie college: Wij kunnen deze aanbeveling deels omarmen. We zullen in de reactie op toekomstige rekenkamer rapporten aangeven welke aanbevelingen wij wel of niet ondersteunen, inclusief een toelichting daarop. Door welke afdeling het wordt opgepakt en de manier waarop wij hierop sturen is niet relevant voor de raad (noch de griffie), dat het wordt opgepakt en erop gestuurd wordt wel.

4. *Gemeenteraad: Verzoek de griffie om de aanbevelingen die zijn overgenomen op te nemen in de meerjarenagenda en te onderzoeken of het mogelijk is om de overgenomen aanbevelingen op te nemen in iBabs.*

   Reactie college: Zie de reactie op aanbeveling 1. Het instrument is wat ons betreft volgend aan de wensen t.a.v. de afstemming. Daarbij dient het instrument in ieder geval helpend te zijn voor ons, het college, en de ambtelijke organisatie.

5. *Jaarlijkse bespreking van de status van de aanbevelingen in mei.*

   Reactie college: Zoals bij de eerste aanbeveling al aangegeven steunen wij het voorstel om jaarlijks in gesprek te gaan over de voortgang op de aanbevelingen. Daarbij raden wij aan deze bespreking aan te sluiten op de reguliere P&C cyclus.
   Wij stellen echter voor dit niet in mei maar in het najaar te plannen. Mei is namelijk al een drukke periode in de P&C cyclus en daarnaast is het voor ons niet haalbaar om dit voor mei 2023 nog voor te bereiden.

6. *Heb aandacht voor de ambtelijke capaciteit en tref waar nodig maatregelen.*

   Reactie college: Met de programmabegroting 2023-2026 is er een been bijgetrokken in de ambtelijke capaciteit. Hierbij is een ingroeimodel afgesproken waardoor de komende jaren meer ruimte ontstaat. Dit neemt niet weg dat het belangrijk is om te beseffen dat elke vraag tijd kost en wij zorgvuldig om moeten gaan met de middelen die wij hebben, zowel in euro's als in (ambtelijke) capaciteit. Hierdoor is het belangrijk keuzes te maken en prioriteiten te stellen.
   Alle betrokkenen hebben hier een rol in, het College door aan te geven welke aanbevelingen zij wel of niet willen overnemen, de Raad door een gemeenschappelijke behoefte op tafel te leggen en kritisch te zijn in de vragen en tot slot de rekenkamer door te helpen in prioriteitstelling bijvoorbeeld door de aanbevelingen voortaan van prioriteit te voorzien.
   Met alles wat er op gemeentes afkomt is het onmogelijk om alles te doen, het vraagt keuzes. Gelet hierop vraagt het college zich af of een nader onderzoek naar het in kaart brengen van het samenspel tussen gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie inderdaad de gewenste aanvullende informatie naar voren haalt en wat de meerwaarde daarmee is gezien de benodigde inzet van alle betrokkenen. We zijn benieuwd hoe de verschillende fracties hiernaar kijken.

2 Nawoord rekenkamercommissie

In dit nawoord wil de Rekenkamercommissie Rheden kort ingaan op de bestuurlijke reactie.

Wij danken het college voor haar zienswijze en wij stellen vast dat het college zich herkent in het rapport. Daarnaast geeft het college aan dat het rapport niet alleen helpt om inzicht te krijgen in de opvolging van bevindingen maar ook en vooral om te leren van de wijze waarop het college dat heeft gedaan: "Hiermee draagt het bij aan het lerend vermogen van onze gemeente", aldus het college.

Het college is volgens ons gestart met de implementatie van aanbevelingen echter het college dient nog aan diverse aanbevelingen een invulling te geven. Hierbij past een nieuwe planning vanuit het college waarbij de uitvoering tijdens de jaarlijkse bespreking kan worden besproken. Verder zijn wij blij met de -inhoudelijke- bestuurlijke reactie op onze adviezen. Op een tweetal punten willen wij nog specifiek op in gaan namelijk:
- De jaarlijkse bespreking van voortgang van de aanbevelingen in mei en
- Heb aandacht voor de ambtelijke capaciteit en tref waar nodig maatregelen.

De jaarlijkse bespreking zou wat ons betreft ook in het najaar kunnen plaatsvinden, indien het gesprek maar jaarlijks plaatsvindt. Qua timing kan het college en de gemeenteraad hierover samen afspraken maken.

Ten aanzien van de ambtelijke capaciteit onderschrijven wij de acties van het college om extra (personele) capaciteit en additionele middelen beschikbaar te stellen. Het college vraagt ons in het verlengde hiervan in de bestuurlijke reactie om een prioritering aan te brengen in de aanbevelingen. We streven ernaar om het aantal aanbevelingen zoveel mogelijk te beperken zonder dat er afbreuk wordt gedaan aan mogelijke verbeterpunten die uit het onderzoek naar boven komen. Daarnaast brengen we in de aanbevelingen geen prioritering aan omdat we vinden dat dit een politieke afweging zou zijn. Dit temeer prioritering ook (in)direct gaat over het al dan niet inzetten van bepaalde middelen en ambtelijke capaciteit.

Zowel vanuit de gemeenteraad als vanuit de ambtelijke organisatie is gedurende het onderzoek aangegeven dat er een behoefte bestaat aan een onderzoek naar de samenwerking binnen en het functioneren van de driehoek tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie. Het is belangrijk dat de gemeenteraad en het college duidelijk opereren vanuit hun eigen rol, dat deze rollen herkend en gerespecteerd worden en dat het informatieverkeer tussen de gemeenteraad, het college en ambtelijke organisatie daarop is afgestemd. Inmiddels zijn wij met dit onderzoek gestart waarbij wij de inzet en de aanspraak op de ambtelijke organisatie zoveel mogelijk hebben weten te beperken in een plan van aanpak en waarbij de meerwaarde voor de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie centraal staat.

De rekenkamercommissie ziet verder uit naar de behandeling van het rapport in de gemeenteraad. Tot slot willen wij alle betrokken medewerkers van de ambtelijke organisatie en andere stakeholders bedanken voor de medewerking aan het rekenkameronderzoek.

3 Geraadpleegde documenten

- Vragenlijsten met de aanbevelingen per onderzoek ingevuld door de ambtelijke organisatie en griffie.
- Subsidiebeleid:
    - Overzicht jaarlijkse subsidies 2022.
    - Algemene subsidieverordening Rheden (2011)
- Ruimte voor initiatieven:
    - Website ik buurt mee!
    - Zo werken we graag samen! Een evaluatie vooraf van de 'werkwijze participatie' (2018) Moventem.; inclusief raadsvoorstel.
    - Presentatie Voorbij de vrijblijvende participatie, voor de raad, 21 januari 2020.
    - Presentatie Partnerschap en de gemeente Rheden, voor de gemeenteraad, 21 januari 2020.
    - Presentatie Integrale wijkaanpak, voor de raad, 1 juni 2021.
- Armoede en Minimabeleid:
    - Beleidskader minimabeleid en schuldhulpverlening 2021 – 2024 (2021); inclusief college- en raadsbesluiten.
    - Factsheet minimaregelingen (2021)
    - Geldkrant Rheden (2021)
    - Verordening Adviesraad Sociaal domein gemeenten Rheden en Rozendaal (2019), verordening Gelrepas (2022), Beleidsregels indirecte schoolkosten Rheden 2022.
    - Rapportage minimaregelingen (2021), Moventem.
    - Presentatie minimabeleid en financiële hulpverlening, voor de raad, 29 november 2022.
    - Memo Stand van zaken minima- en financiële hulpverlening, voor de gemeenteraad, 16 november 2022.
- Programmabegroting:
    - Verslag Financiële commissie 3 september 2020.
    - Stappenplan doorontwikkeling programmabegroting (discussiestuk), voor Financiële commissie, 15 februari 2021.
    - Memo logisch kader begroting en spelregels indicatoren, voor financiële commissie, 15 maart 2021.
    - Projectopdracht doorontwikkeling programmabegroting 2021 – 2025 (oktober 2021).
    - Presentatie doorontwikkeling programmabegroting financiële commissie 15 februari 2022.
    - Programmabegroting 2023 – 2026.
- Toezicht en handhaving in het fysieke domein:
    - Memo voor de raad: Kennisgeving stand van zaken VTH Beleid met bijbehorende risicoanalyse, 5 oktober 2021.
    - Antwoord op schriftelijke vragen van GPR Burgerbelangen over Handhaving, 5 juli 2021.
    - Presentatie Omgevingswet: sturing en transitie in fysieke domein, aan de gemeenteraad, 5 april 2022.
    - Adviesrecht van de gemeenteraad, toelichting voor de werkgroep 6 september 2022.
    - Presentatie Omgevingswet: sturing en transitie in fysieke domein, voor de gemeenteraad, 20 september 2022.
    - VTH beleid 2022 – 2024 inclusief bijlagen en college- en raadsbesluiten.
    - Uitvoeringsprogramma VTH gemeente Rheden 2022 (2022).
    - Inventarisatie omgevingsvisie Rheden, raadstukken en uitzending van de raad van 29 november 2022.
    - Dashboards Omgevingswet.

4 Het normenkader

Normenkader
1) Mate waarin de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport "EFFECTIVITEIT EIGEN AANBEVELINGEN" van september 2015 opgevolgd.
2) Mate waarin de aanbevelingen uit onderzoeken in de periode van 2015 t/m 2020 die zijn overgenomen door de gemeenteraad, zijn opgevolgd door de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie. (Zie individuele rapporten)
3) Beoordeling onderzoek, aanbevelingen en behandeling ervan a) De uitvoering van de aanbevelingen heeft geleid tot verbeteringen in het beleid en de uitvoering ervan. b) De aanbevelingen zijn voldoende concreet, realistisch geformuleerd en duidelijk geadresseerd. c) Over het rapport heeft besluitvorming plaatsgevonden in de gemeenteraad. d) Er heeft in de gemeenteraad een inhoudelijke discussie plaatsgevonden over het rapport. e) De gemeenteraad heeft de aanbevelingen overgenomen en daarbij richting gegeven aan de uitvoering van de aanbevelingen.
4) Procedure uitvoering aanbevelingen a) Er is voorzien in een terugkoppeling aan de gemeenteraad en RKC over de uitvoering van de aanbevelingen. b) Tussen de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie zijn afspraken gemaakt over de wijze waarop de uitvoering van de aanbevelingen vorm krijgt en op welke wijze dit wordt gemonitord?

5 De stoplichtenrapportage

Status implementatie aanbevelingen rekenkamerrapporten 2015- 2020

De rekenkamercommissie heeft al eerder onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de eigen aanbevelingen. Dat rapport dateert inmiddels uit september 2015. In de tussenliggende periode zijn inmiddels 7 nieuwe onderzoeken afgerond. Tijd om opnieuw aan de gemeenteraad een overzicht te bieden van de mate waarin de aanbevelingen die de gemeenteraad heeft overgenomen, (na een periode van minimaal 1 jaar) daadwerkelijk uitgevoerd zijn door de gemeenteraad, het college en organisatie. Het betreft de volgende onderzoeken:

- Subsidiebeleid in de gemeente Rheden (2015)
- Ruimte voor initiatieven (2017)
- Armoede en Minimabeleid (2017)
- Programmabegroting (2020)
- Toezicht en handhaving in het fysieke domein (2020)
- Effectiviteit eigen aanbevelingen Rekenkamercommissie Rheden (2015)

In het vervolg van deze bijlage worden per rapport de aanbevelingen opgesomd en in de tekst de status hiervan opgenomen.

Een rode tekstkleur verwijst naar elementen uit de aanbevelingen die (nog) niet geheel of volledig zijn gerealiseerd.

Per aanbeveling wordt vervolgens aangegeven in welke mate deze is geïmplementeerd:

	Groen: de aanbeveling is opgevolgd en afgerond.
	Oranje: de aanbeveling is gedeeltelijk opgevolgd dan wel gestart en nog niet afgerond
	Rood: de aanbeveling is niet opgevolgd

I SUBSIDIEBELEID[2]

Aanbeveling 1:
Richt een subsidieregister in waarin een overzicht wordt gegeven van alle verleende subsidies.

a)	*Er is een subsidieregister ingericht waarin het grootste deel van de structurele en eenmalige (incidentele) subsidies is opgenomen, maar hierin zijn niet alle subsidies opgenomen. Het betreft volgens de organisatie ongeveer 90 % van de verstrekte subsidies in het **sociale domein**. Het is een intern werkdocument.*

De aanbeveling is deels opgevolgd

- Er is wel een subsidieregister, maar dat is niet compleet en alleen voor intern gebruik. Het omvat zo'n 90% van de subsidies verstrekt in het sociale domein; subsidies uit andere domeinen zijn niet opgenomen.

Aanbeveling 2:
Geef vervolg aan het ingezette proces om de efficiency van het proces van subsidieverstrekking te verhogen. Leg de interne werkprocessen rond subsidieverstrekking vast zodat deze transparant, traceerbaar, duidelijk en actueel zijn en werk conform deze interne werkprocessen. Ga na in hoeverre de lasten voor subsidieaanvragers verlaagd kunnen worden, bijvoorbeeld door subsidies voor meerdere jaren te verstrekken.

a)	*Volgens de organisatie is er sinds maart 2015 veel gebeurd op het vlak van subsidies en ook met betrekking tot de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport. Zo is naar aanleiding van de aanbevelingen subsidiebeleid een subsidiecoördinator aangenomen die alle aanvragen registreert en voorbereidt voor domein Samenleving. De coördinator maakt onderdeel uit van het team Samenleving; er vindt geen domein overstijgende coördinatie en sturing op subsidies plaats.*
b)	*In verband met onderbezetting in de periode 2017 – 2021 (zie ook aanbeveling 3) is (nog) niet nagegaan in hoeverre de lasten van subsidieaanvragers verlaagd kunnen worden, bijvoorbeeld door subsidies voor meerdere jaren te verstrekken.*
c)	*De werkwijze is (nog) niet schriftelijk vastgelegd in interne werkprocessen.*
d)	*Vanuit het traject rechtmatigheidsverantwoording zal het proces van subsidieverstrekkingen in het najaar van 2022 worden onderzocht. Hierbij zullen de risico's in kaart worden gebracht vanuit de processen en procesbeschrijvingen. Vanuit deze risico's worden de beheersingsmaatregelen in kaart gebracht en beoordeeld op functioneren. Dit zou mede moeten leiden tot aanbevelingen voor verbetering van de Interne Beheersing.*

De aanbeveling is deels opgevolgd

- Door het aantrekken van een subsidie coördinator voor team Samenleving is de efficiency van het proces van subsidieverstrekking in het sociale domein verhoogd.
- Er vindt geen domein overstijgende, overkoepelend coördinatie en sturing op subsidieverstrekking plaats.
- Door een groot verloop van medewerkers in de periode 2017 – 2021 is het verder uitvoering geven aan de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport in het gedrang gekomen. Zo is nog niet nagegaan in hoeverre de lasten van subsidieaanvragers verlaagd kunnen worden,

[2] Dit rapport heeft betrekking op subsidieverstrekking niet op het genereren van subsidies.

bijvoorbeeld door subsidies voor meerdere jaren te verstrekken. Vanaf 2021 is het team weer op sterkte en kunnen stappen worden gezet.
- Door de subsidie coördinator voor team Samenleving wordt gewerkt volgens een vaste procedure en via het vier ogen principe. Er zijn geen werkprocessen beschreven. Mogelijk dat dit wel gaat volgen naar aanleiding van het onderzoek naar het proces subsidieverstrekking dat in het najaar van 2022 zal plaatsvinden in het kader van het traject rechtmatigheidsverantwoording.

Aanbeveling 3:
Onderneem acties om inzicht in de effectiviteit van subsidies te verkrijgen. Formuleer meetbare gemeentelijke doelen, geef subsidies de vorm van 'outcome-subsidies' en stel aan de hand van vooraf bepaalde indicatoren vast in hoeverre maatschappelijke doelen worden gerealiseerd.

a)	*Er is geen beleidskader Subsidies en ook geen algemene evaluatie van de inzet van subsidies. Er zijn vanaf 2018 subsidieregels voor toerisme en recreatie, inwonersinitiatieven sociaal domein en innovatie sociaal domein. Daarnaast zijn er subsidieregels in het kader van corona vastgesteld. Voor het overige wordt subsidie verstrekt op basis van de Algemene subsidieverordening*
b)	*In de subsidieverordening is opgenomen dat de subsidieaanvrager in de aanvraag dient op te nemen welke doelstellingen en resultaten worden nagestreefd en hoe de activiteiten aan dat doel bijdragen; in het bijzonder in welke mate de activiteiten gericht zijn op de door de gemeente vastgestelde doelen of beleidsterreinen. De concreetheid van het geldende beleidsdocument bepaalt de meetbaarheid van doelen en daarmee de mate waarin het mogelijk is om te sturen op effecten en outcome. De Cultuurnota en de nota Minimabeleid en schuldhulpverlening kennen SMART geformuleerde doelen. Andere nota's zijn meer algemeen, zoals het meerjarenbeleidsplan Sociaal Domein.*
c)	*Ten aanzien van jaarlijkse basissubsidies onder de € 5.000, - wordt periodiek getoetst of zij bijdragen aan het algemene doel van samenredzaamheid. Hiervoor gelden geen specifieke indicatoren. Hierbij wordt door de organisatie opgemerkt dat het heel lastig is de mate van samenredzaamheid te meten. Ten aanzien van subsidieverzoeken boven de € 5.000, - wordt volgens de organisatie altijd bekeken in welke mate de activiteiten bijdragen aan het vergroten van de samenredzaamheid of specifieke beleidsdoelen.*
d)	*De outcome van de inzet van de subsidie wordt per organisatie gemeten op basis van de informatie die door de subsidieontvanger voor- en achteraf wordt aangeleverd. Zo dienen de activiteiten van Riqq (organisatie die het cultuurbeleid van Rheden uitvoert en een jaarlijkse subsidie van ongeveer 480.000 euro per jaar ontvangt), een bijdrage te leveren aan ambities zoals: In 2026 vindt 65% van de inwoners cultuur belangrijk in het dagelijks leven t.o.v. 61% in 2018 en het cultuuraanbod in Rheden wordt door inwoners gewaardeerd met een 7,1 in 2026 t.o.v. een 6,8 in 2018.*
e)	*Belangrijk om op te merken is dat een groot deel van uitgaven aan de sociale basis (welzijnswerk), namelijk de inzet van Incluzio, niet via subsidieverlening plaatsvindt maar via aanbesteding. In deze relatie wordt met meetbare prestatie indicatoren gewerkt. Zoals bijvoorbeeld "In 2023 heeft tenminste 80% van de jeugdige inwoners die ondersteuning krijgen uit de sociale basis geen of minder maatwerkvoorziening meer nodig" en "Ten opzichte van het jaar 2021 is het aantal overlastmeldingen over jeugd verminderd met 15% in het jaar 2023"*

De aanbeveling is deels opgevolgd

- Er bestaat geen algemeen en totaalbeeld over de effectiviteit van de inzet van subsidies, omdat er geen algemeen beleidskader en geen algemene evaluatie voor Subsidies is opgesteld.
- Dat is tevens de reden dat door onderzoekers niet kan worden vastgesteld in welke mate subsidies worden verstrekt op basis van meetbare gemeentelijke doelen en vooraf bepaalde indicatoren.
- Wel kan worden vastgesteld dat een aantal beleidsnota's op basis waarvan subsidie wordt verstrekt (zoals Cultuurnota, de Sportnota of de nota Minimabeleid en schuldhulpverlening) meetbare doelstellingen en indicatoren omvatten en andere algemene doelstellingen omvatten het meerjarenbeleidsplan Sociaal Domein.
- Ook is duidelijk dat ten aanzien van jaarlijkse basissubsidies onder de € 5.000, - alleen periodiek getoetst wordt of zij bijdragen aan het algemene doel van samenredzaamheid en dat ten aanzien van de overige subsidies de outcome van de inzet van de subsidie per individueel

subsidieverzoek wordt gemeten op basis van de informatie die door de subsidieontvanger voor- en achteraf wordt aangeleverd.
- Cultuur is een goed voorbeeld waarin zowel meetbare doelen in een beleidsplan zijn opgenomen en tevens gestuurd wordt op outcome door het hanteren van prestatie indicatoren in de subsidieverlening.
- Belangrijk om op te merken is dat een groot deel van wat vroeger als subsidie werd toegekend, het welzijnswerk, niet langer onder het subsidieregime valt maar nu een aanbesteding betreft.

Aanbeveling 4:
Neem de uitkomsten van dit onderzoek mee in het reeds lopende verbeteringstraject voor subsidies.

a)	*In de periode vanaf maart 2015 is veel inzet geweest op het vlak van subsidies; ook met betrekking tot de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport. In de periode 2017 – 2021 is de consistentie van het subsidieproces en de uitvoering van de aanbevelingen van het rekenkamerrapport onder druk komen te staan als gevolg van groot verloop van medewerkers. Vanaf 2021 kan hier weer aan het team gebouwd worden en kan er weer worden gewerkt aan verdere optimalisering van het subsidieproces.*
b)	*Daarnaast wordt op dit moment, ambtelijk en bestuurlijk en in samenspraak met de gemeenteraad gewerkt aan het verbeteren van de opzet van de beleidsbegroting waarin beleidsdoelen steeds SMART-er worden geformuleerd. Dat heeft direct effect op de effectiviteit van subsidies aangezien deze worden ingezet om onze beleidsdoelen te realiseren.*
c)	*De organisatie is zich ervan bewust dat het een proces van subsidieverstrekking in ontwikkeling is en nog verdere verbetering behoeft. Mogelijk dat een geautomatiseerd systeem hierbij kan ondersteunen. Nu worden verschillende systemen naast elkaar gebruikt: een zaaksysteem voor de registratie van aanvragen, beschikkingen en vaststellingen, Excel om overzichten bij te houden en het financieel systeem voor uitbetalingen.*

De aanbeveling is deels opgevolgd.

- Vanaf 2015 is gewerkt aan verdere verbetering van de subsidieverstrekking en uitvoering gegeven aan een deel van de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport.
- In de periode van 2017 – 2021 is dit onder druk komen te staan als gevolg van het ontbreken van voldoende capaciteit als gevolg van een hoog personeelsverloop. Vanaf 2021 wordt er weer gewerkt aan de opbouw van het team en wordt het weer mogelijk om verdere verbeteringen door te voeren.
- De organisatie is zich bewust dat het proces van subsidieverstrekking verdere verbetering behoeft. Een adequaat registratiesysteem zou een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het genereren van meer overzicht en de sturing op subsidieverstrekking.

Aanbeveling 5:
Actualiseer de toelichting op de Financiële verordening, zodat deze aansluit op de huidige inhoud van de Financiële verordening.

a)	*De toelichting op de Financiële verordening is nog niet aangepast. In 2022 zal deze worden herzien. De verwachting is dat begin 2023 een nieuwe financiële verordening aan de gemeentegemeenteraad ter besluitvorming zal worden voorgelegd.*

De aanbeveling is nog niet opgevolgd.

- De toelichting op de Financiële verordening is nog niet geactualiseerd teneinde de toelichting op de inhoud te laten aansluiten. Dit staat gepland in 2022. De verwachting is dat begin 2023 een nieuwe financiële verordening aan de gemeentegemeenteraad ter besluitvorming zal worden voorgelegd.

II RUIMTE VOOR INITIATIEVEN

Aanbeveling 1: **Concretiseer de ambitie om ruimte te geven aan initiatieven van burgers en bedrijven.**
De ambities en doelstellingen op het gebied van 'ruimte voor initiatieven' moeten verder geconcretiseerd worden. Want: wat wil de gemeente nu precies realiseren? En waar gaat dat dan uit blijken? En hoe wil de gemeente de voortgang en resultaten monitoren? Daar moet het college in afstemming met de gemeenteraad een antwoord en aanpak voor formuleren.

a)	*Deze aanbeveling is overgenomen door het college met de kanttekening dat concretiseren van deze ambitie alleen zinvol is met inwoners aan tafel. Participatie is in het verleden niet beleidsmatig geconcretiseerd. Niet is vastgelegd wat de gemeente wil realiseren, waaruit dat blijkt en hoe de resultaten worden gemonitord. Dat gebeurt nu wel vanuit de Omgevingswet, omdat die een Participatienota vereist.*
b)	*Op basis van een aantal sessies met de gemeenteraad over participatie en de participatieladder is besloten geen beleid op te stellen, maar te 'leren door te doen'. In 2018 startten 3 ontwikkelmanagers met de opdracht om ideeën, initiatieven en wensen vanuit de samenleving op te halen en als verbinder de afstand te verkleinen tussen de gemeente (ambtelijk en bestuurlijk) en inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers, onderwijs en andere belangengroepen. Belangrijkste doel is om de sociale cohesie te bevorderen. Deze manier van werken biedt niet alleen de mogelijkheid om initiatieven uit de samenleving verder te brengen maar ook om de interne gemeentelijke organisatie te leren over hun rol in deze processen ten opzichte van andere partners en hierbij de grenzen op te zoeken.*
c)	*Op dit moment is als gevolg van de organisatieontwikkeling nog maar 1 ontwikkelmanager actief. Dit gecombineerd met het ontbreken van mandaat, een organisatie die vooral sectoraal is ingericht en waarin de werkdruk hoog is, maakt dat het bereiken van deze doelstelling soms onder druk komt te staan. Het buurtkastjes initiatief in Dieren (waarbij het kastje zelf 100 euro kost, maar het doorlopen van een omgevingsvergunningsprocedure 250 euro) is een voorbeeld waarin deze spanning zichtbaar wordt. In het verleden konden knelpunten worden besproken in het innovatieoverleg waarin de directie, teammanagers, strategen en de ontwikkelmanagers participeerden. Door de organisatieverandering is dit overleg verloren gegaan.*

De aanbeveling is nog niet opgevolgd.

- Participatie is in het verleden niet beleidsmatig geconcretiseerd. Niet is vastgelegd wat de gemeente wil realiseren, waaruit dat blijkt en hoe de resultaten worden gemonitord. Dat gaat nu wel gebeuren vanuit de Omgevingswet, omdat die een Participatienota vereist.
- Het niet verder concretiseren van doelen, gewenste resultaten en de monitoring van participatie was een bewuste keuze van het college. Bewust is gekozen voor 'te leren door te doen'.
- Door het wegvallen van twee van de drie ontwikkelmanagers, de wijze waarop de organisatie is ingericht en de hoge werkdruk die medewerkers ervaren, staat spanning op het realiseren van de doelstelling om de sociale cohesie te vergroten door initiatieven uit de samenleving op te halen en de afstand te verkleinen tussen de gemeente en inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers, onderwijs en andere belangengroepen. Het innovatieoverleg waarin deze knelpunten in het verleden konden worden besproken is weggevallen.

Aanbeveling 2: **Kies bewust voor een *incrementele, casusgerichte* aanpak om te komen tot concrete veranderingen en resultaten.**
Kom tot concrete activiteiten en resultaten op het gebied van burgerinitiatieven. Laat de grootse, vergaande ambities los. Dat brengt te hoge verwachtingen en daarmee te veel risico's met zich mee, waardoor uiteindelijk de beeldvorming juist negatief beïnvloed kan worden. Maak daarom werk van wat meer kleinschalige, concrete stappen en veranderingen. En leer daarvan voor nieuwe of vervolgstappen. Stapsgewijs kan zo een gedragen vooruitgang worden gerealiseerd. Eventueel zou de gemeente kunnen kiezen voor een aanpak waarbij een maatschappelijk initiatief in Rheden op casusniveau wordt gevolgd. Hieruit kunnen heel concrete lessen worden getrokken voor waar een initiatiefnemer tegen aan loopt en aan welke oplossingen er behoefte is. De gemeente Rheden kan hierbij gebruik maken van (de uitkomsten van) een onderzoek van Platform31: 'Ruim op, die regels!'.16 Naar aanleiding van de constatering van minister Plasterk dat veel nieuwe initiatieven van burgers, (sociaal) ondernemers of maatschappelijke instellingen

tegen juridische of fiscale knelpunten aanlopen, heeft Platform31 in het voorjaar van 2016 onderzoek gedaan naar de vraag: hoe kan de overheid zich opstellen om de participatie-samenleving verder te brengen? Te lezen is: *"Ruim twee jaar werkten elf duo's van een gemeente en maatschappelijk initiatief samen. Zij onderzochten vanuit de praktijk knellende regels. Wet- en regelgeving over subsidies, aanbesteden, belasting, aansprakelijkheid en kansen vanuit regelluwe zones zijn verkend. De bevlogen en ervaren maatschappelijk initiatieven ondervinden dagelijks aan den lijve welke regeltjes uit de overheidswereld niet stroken met de activiteiten die gewone inwoners van dorp, buurt of stad uitvoeren."*

a)	*Op het gebied van burgerinitiatieven is het platform Ik buurt mee! www.ikbuurtmee.nl opgericht. Dit is een laagdrempelig platform waarbij inwoners en (maatschappelijke)organisaties sinds 2020 een initiatief kunnen indienen en daarvoor een waarde cheque ontvangen (à € 7,50 per huishouden, twee keer per jaar). Doel is sociale cohesie in de samenleving te bevorderen. Momenteel is hiervoor een budget van 100.000 euro opgenomen in de begroting. Bij deze initiatieven moet worden gedacht aan een buurtfeest, speeltuinen, sociale activiteiten, het opfleuren van een straat e.d. In de afgelopen 2.5 jaar zijn ongeveer 250 initiatieven succesvol afgerond.*
b)	*Aangezien de coördinatie van het platform bij de ontwikkelmanager is belegd, heeft deze ook goed zicht op de obstakels waar een initiatiefnemer tegen aanloopt en aan welke oplossingen behoefte is.*

De aanbeveling is opgevolgd.

- Op het gebied van burgerinitiatieven is het platform Ik buurt mee! www.ikbuurtmee.nl opgericht. Dit is een laagdrempelig platform waarbij inwoners en (maatschappelijke) organisaties sinds 2020 een initiatief kunnen indienen en daarvoor een waarde cheque ontvangen.
- De ontwikkelmanager heeft goed zicht op de obstakels waar een initiatiefnemer tegen aan loopt.

Aanbeveling 3:
Maak meer gebruik van alternatieve vormen om burgers de ruimte te geven voor initiatieven.

Maak slim hergebruik van de projecten en ideeën die bij andere gemeenten al zijn of worden opgezet op het gebied van burgerinitiatieven. Die zijn bijvoorbeeld verzameld op platforms als 'Democratic Challenge' en 'Doe-Democratie'. De gemeente Rheden kan zich door deze ideeën laten inspireren en hen concreet overnemen, eventueel met hulp vanuit bijvoorbeeld het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties of de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

a)	*Deze aanbeveling is niet door het college overgenomen omdat dit te veel als een systeemoplossing werd gezien.*
b)	*Desalniettemin is in aansluiting op de landelijke ontwikkeling in 2021 gestart met de pilot Integrale Wijkaanpak Dieren Stenfert. Een domeinoverstijgende aanpak waarbij (initiatieven in) de leefwereld van de inwoners uit Rheden uitgangspunt zijn voor de ontwikkeling van een gezamenlijke wijkvisie en -agenda. Dit proces doorloopt de gemeente samen met inwoners, (maatschappelijke) organisaties, woningcorporatie, welzijnsorganisatie, onderwijs, politie, ondernemers en andere belanghebbenden. De werkwijze 'Integrale Wijkaanpak' wordt ondersteuns door o.a. Ministerie van Binnenlandse Zaken, Platform 31, VNG, LSA en Movisie. Kennisuitwisseling vindt plaats op het platform https://wijkwijzer.org/ en www.platform31.nl.*

De aanbeveling niet overgenomen maar toch opgepakt.

- Hoewel deze aanbeveling niet door het college is overgenomen is hier toch invulling aan gegeven met de pilot Integrale Wijkaanpak Dieren Stenfert. De werkwijze wordt ondermeer ondersteund door het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Platform 31, VNG, LSA en Movisie. Kennisuitwisseling vindt plaats op het platform https://wijkwijzer.org/ en www.platform31.nl.

Aanbeveling 4:
Communiceer en informeer actief over de activiteiten die moeten bijdragen aan meer ruimte voor de initiatieven van inwoners en ondernemers.

Het is de gemeente Rheden ernst met het willen bieden van ruimte aan inwoners en ondernemers. Deze ambitie wordt keer op keer in het beleid en door de direct betrokkenen onderschreven. Er zijn binnen de organisatie een aantal 'sporen' ingezet om de ambitie waar te maken. Naar mening van de rekenkamercommissie krijgen deze initiatieven echter te weinig aandacht en wordt er te weinig geleerd van de opgedane ervaringen. Het gaat dan zowel om aandacht binnen de organisatie als om de informatieverstrekking daarover aan de gemeenteraad en de inwoners en ondernemers:

- De ervaringen in en met de lopende 'sporen' worden niet structureel verzameld, geëvalueerd of gevierd. Er is daardoor geen structureel proces van leren en verbeteren;
- De gemeenteraad is grotendeels onbekend met de activiteiten die binnen de gemeentelijke organisatie worden opgepakt, zodat de gemeenteraad evenmin hiervan kan leren;
- Uit de reacties in de digitale vragenlijst blijkt dat de ambities van de gemeente ook nauwelijks worden herkend en weinig worden gewaardeerd door de inwoners.

a) *Communicatie en informatievoorziening aan inwoners vindt voornamelijk plaats op het gebied van bewonersinitiatieven via de website www.ikbuurtmee.nl. Via deze werkwijze wordt 35% van de huishoudens actief betrokken. Daarnaast vindt een uitgebreide publieke publiciteitscampagne plaats en wordt momenteel gewerkt aan een online participatieplatform waarop de inwoners van Rheden kunnen meepraten en meebeslissen over de belangrijke thema's in hun woonomgeving. Gemeentegemeenteraad, bestuur en organisatie worden 2 x per jaar via een uitgebreide gemeenteraadsmemo meegenomen in de resultaten van ikbuurtmee.nl.*

b) *Uit de ter beschikking gestelde stukken is niet gebleken van een actieve informatievoorziening aan ondernemers. Noch dat op dit moment buiten ikbuurtmee, ervaringen structureel worden verzameld en een structureel proces van leren en verbeteren is ingericht.*

De aanbeveling deels opgevolgd.

- Communicatie en informatievoorziening aan inwoners vindt voornamelijk plaats via de website www.ikbuurtmee.nl. Via deze werkwijze is 35% van de huishoudens bij dit platform betrokken.
- Uit de ter beschikking gestelde stukken is niet gebleken van een actieve informatievoorziening aan ondernemers. Noch dat op dit moment, buiten ikbuurtmee, ervaringen structureel worden verzameld en een structureel proces van leren en verbeteren is ingericht.

Aanbeveling 5:
Zorg voor een consequente opstelling en heldere spelregels ten aanzien van de initiatieven vanuit de samenleving

Uit het onderzoek is gebleken dat de gemeentelijke organisatie niet altijd handelt in de lijn van de beschreven ambities op het gebied van ruimte voor burgerinitiatieven. De gemeente wil op papier alle ruimte bieden, maar actieve inwoners hebben ervaren dat in de praktijk hun plannen en ideeën steeds stuitten op praktische of juridische bezwaren. Ook portefeuillehouders hebben in de interviews voor dit onderzoek aangegeven dat soms nog te weinig concreet gevolg wordt gegeven aan de ambities van de gemeente. Nog niet alle medewerkers durven de randen van wet-en regelgeving op te zoeken. Er dient daarom meer aandacht te zijn voor een consequente opstelling ten aanzien van initiatieven vanuit de samenleving. Stel eventueel heldere spelregels op over hoe een individuele medewerker om moet gaan met een maatschappelijk initiatief. Dat geeft de medewerker houvast bij het beantwoorden of afhandelen van een initiatief. Ook zorgt het aan de kant van de initiatiefnemer voor duidelijkheid en heldere verwachtingen.

a) *Ik buurt mee! gaat uit van zo min mogelijk voorwaarden en hanteert het "ja, tenzij..."-principe. Er wordt altijd gezocht om zoveel mogelijk ruimte te creëren binnen die regels. Maar deze stuiten nog steeds op praktische of juridische bezwaren. Vanwege ervaren hoge werkdruk en het feit dat medewerkers dit regelmatig ervaren als extra werk maakt dat de grenzen niet regelmatig worden opgezocht. Door de directie wordt aangeven dat momenteel wel integraal op wordt gestuurd door het directieteam.*

b)	*Sinds 2017/2018 is een initiatievenoverleg ingericht waarin initiatieven die niet toegerekend kunnen worden aan bestemmingsplannen worden besproken. Dit is een ruimtelijk overleg waarin adviseurs participeren m.b.t. vergunningen en economische zaken.*
c)	*Er zijn (nog) geen heldere spelregels opgesteld die houvast bieden aan medewerkers en duidelijkheid en heldere verwachtingen scheppen voor de initiatiefnemer. Wel is het sjabloon B&W-voorstel aangepast van 'informeren' naar 'communicatie en participatie'. Ook weer om bewustwording bij medewerkers te creëren en hen aan de voorkant na te laten denken over de rol van inwoners(participatie) in een proces. Met de toekomstige Omgevingswet worden volgens de organisatie ook de kaders voor inwoners en gemeentelijke organisatie m.b.t. inwonersinitiatieven duidelijker.*

De aanbeveling is deels opgevolgd.

- De intentie om het "ja, tenzij..."-principe te hanteren is er, maar heeft nog niet geleid tot een echte cultuuromslag binnen de organisatie. Hierop wordt, volgens het directieteam momenteel wel integraal gestuurd. Een ervaren hoge werkdruk wordt als een van de redenen hiervoor aangedragen.
- Er zijn (nog) geen heldere spelregels opgesteld ten aanzien van initiatieven uit de samenleving, dat houvast kan bieden aan medewerkers en duidelijkheid en heldere verwachtingen bij de initiatiefnemer.
- Wel wordt geprobeerd bewustwording te creëren door bijvoorbeeld in het sjabloon B&W-voorstel het kopje 'informeren' te wijzigen in 'communicatie en participatie' en hen aan de voorkant na te laten denken over de rol van inwoners(participatie) in een proces. De verwachting is tevens dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet hieraan een belangrijke impuls zal geven.

Aanbeveling 6: **Bespreek de rol van de gemeenteraad bij het bieden van ruimte voor burgerinitiatieven.**
Ruimte geven aan initiatieven van burgers en ondernemers is geen doel op zichzelf. Het gaat erom dat het functioneren van de lokale gemeenschap in de volle breedte wordt ondersteund en gestimuleerd. Door ruimte te bieden en te stimuleren laat de gemeenteraad zien daar open voor te staan en bereid te zijn om te investeren in de verbinding met de lokale gemeenschap. Tegelijkertijd heeft de gemeenteraad de verantwoordelijkheid om het algemene belang te bewaken. Momenteel heeft binnen de gemeenteraad nog nauwelijks de discussie plaatsgevonden hoe een balans kan worden gevonden tussen enerzijds de rol van de gemeenteraad als 'hoeder van het algemeen belang' en anderzijds het bieden van ruimte aan initiatieven van specifieke groepen inwoners. Voor deze discussie moet meer aandacht komen binnen de gemeenteraad. Het spreekt voor zich dat een dergelijk gesprek niet louter bínnen de gemeenteraad moet worden gevoerd, maar ook tussen gemeenteraad en college en met de lokale gemeenschap. Dat gesprek moet leiden tot meer duidelijkheid en spelregels voor de rol van de gemeenteraad bij (de ruimte voor) burgerinitiatieven.

a)	*Tijdens de behandeling van het rekenkamerrapport in de gemeenteraad van juni 2017 is een motie aangenomen 'Optimaal ruimte voor initiatieven.' Daarin werd de opdracht uitgesproken om voor het einde van 2017 een bijeenkomst te organiseren met college, gemeenteraad en inwoners om te praten over:* *- de rol van de gemeenteraad, college, organisatie en inwoners;* *- spanningsveld tussen 'Initiatief – algemeen belang' en 'regels – ruimte',* *- het loslaten met of zonder grenzen.*
b)	*Naar aanleiding hiervan is een bijeenkomst gepland op 21 november 2017. Doel van deze bijeenkomst was het formuleren van een gedeelde ambitie op het gebied van overheidsparticipatie. De input hiervan zou worden gebruikt voor het opstellen van een kaderstellende startnotitie 'overheidsparticipatie/ruimte voor initiatieven'.*
c)	*Deze startnotitie zou in de gemeenteraad van februari 2018 worden besproken en de basis vormen voor een aantal verdiepende bijeenkomsten na de verkiezingen. Het uiteindelijke resultaat van de bijeenkomsten zou de basis moeten vormen van een beleidsnotitie 'overheidsparticipatie/ruimte voor initiatieven.' Deze is nooit vastgesteld. Dit was een bewuste keuze van het college (zie onder aanbeveling 1). Het is niet duidelijk geworden in welke mate deze keuze is ondersteund door de gemeenteraad. Mogelijke verklaring die voor deze keuze wordt gegeven is het feit dat de gemeenteraad ruimte voor initiatieven wil geven, maar tegelijkertijd ook nog vaak het eindbesluit wil kunnen nemen.*

De aanbeveling is opgestart maar niet afgerond.

- Tijdens de behandeling van het rekenkamerrapport in de gemeenteraad van juni 2017 is deze aanbeveling door de gemeentegemeenteraad omarmd en een motie 'Optimaal ruimte voor initiatieven' aangenomen. In deze motie werd de opdracht uitgesproken om voor het einde van 2017 een bijeenkomst te organiseren met college, gemeenteraad en inwoners om te praten over:
  - de rol van de gemeenteraad, college, organisatie en inwoners;
  - spanningsveld tussen 'Initiatief – algemeen belang' en 'regels – ruimte',
  - het loslaten met of zonder grenzen.
- Deze bijeenkomst heeft plaatsgevonden op 21 november 2017 maar uiteindelijk geen vervolg gekregen. Een beleidsnotitie 'overheidsparticipatie/ruimte voor initiatieven' is nooit vastgesteld.

III EVALUATIE ARMOEDE- EN MINIMABELEID

Aanbeveling 1: **Zet in op integrale visie en preventie om aantal curatieve maatregelen te verminderen**
Door een verdere doorontwikkeling en goede implementatie van een integraal sociaal beleid met daarin een grote rol voor de gebiedsteams, zal de gemeente Rheden dichter bij haar inwoners komen te staan. Armoede en schuldenproblematiek zullen dan vanuit een integraal sociaal beleid mogelijk vaker voorkomen worden doordat kinderen en gezinnen tijdig in beeld zijn, wat ertoe leidt dat eventuele problemen vroegtijdig in beeld komen via school, huisarts, politie, sportvereniging, woningcorporatie en/of buurthuis. Kwetsbare gezinnen ontvangen vervolgens integrale ondersteuning om te voorkomen dat zij in armoede en schulden vervallen en dat hun kinderen hetzelfde lot te wachten staat. In het huidig armoedebeleid ontbreekt deze integrale visie (nog) en zijn de regelingen overwegend curatief ingestoken. Het college dient derhalve in te zetten op een integrale visie, versterking van de gebiedsteams en het verhogen van sociale cohesie in buurten en de uitvoering hiervan bij de verantwoordelijke ambtenaren te laten. Op deze wijze kan het aantal inwoners met armoede en schulden worden teruggedrongen.

a)	*Op 23 februari 2021 is het beleidskader minima- en schuldhulpverlening 2021 – 2024 'Iedereen doet mee' geamendeerd vastgesteld. Het amendement luidde als volgt: 'De aanbevelingen van de rekenkamercommissie in haar rapportage 'Evaluatie Armoede- en Minimabeleid' van oktober 2017 en de wijze waarop deze in dit beleidskader zijn verwerkt, zijn opgenomen in bijlage 6 (zijnde de antwoorden op vraag 1 van S/26 d.d. 18 februari 2021). '*
b)	*Om tot een beleidskader te komen zijn evaluaties uitgevoerd. In 2019 is het minimabeleid geëvalueerd. Deze rapportage is in september 2019 ter kennis gebracht van de gemeenteraad. In 2020 is een evaluatie van het schuldhulpverleningsbeleid uitgevoerd. De evaluatie van het beleid schulddienstverlening heeft de gemeenteraad ontvangen in juni 2020. Deze stukken zijn met de gemeenteraad besproken in de oriënterende vergadering van 22 september 2020. Hiervoor heeft het college een aantal stellingen/vragen aan de gemeenteraad voorgelegd die richting konden geven aan het nieuw te formuleren beleid.*
c)	*Het beleidskader rust op 5 pijlers: Preventie, vroeg signalering, kinderarmoede, schulden oplossen en laagdrempelige toegankelijkheid. De nadruk wordt gelegd op preventie en vroeg signalering en het bestrijden van kinderarmoede. In de bijlage is verwoord op welke wijze de aanbevelingen van de rekenkamercommissie in het beleidskader zijn verwerkt.*
d)	*In het hoofdstuk' Hoe organiseren wij het' wordt ingegaan op de wijze waarop de thema's minima en schuldhulpverlening zich verhouden tot andere beleidsvelden en tot de gemeentelijke visie op 'samenredzaamheid', zoals bijvoorbeeld wonen, participatie, gezondheid en werkloosheid.*
e)	*In de notitie richt men zich met een integrale wijkaanpak op een aantal wijken waar relatief veel mensen met een minimuminkomen, schulden, werkloosheid en omgevingsproblemen wonen. Het Rhedense model dat gebaseerd is op samenredzaamheid geldt hierbij als vertrekpunt. Dit is in het vervolg van de notitie niet nader ingevuld.*
f)	*Bij de ambities is opgenomen met welke partijen hierin zal worden samengewerkt en welke activiteiten hiervoor worden ingezet.*
g)	*Ten aanzien van deze aanbeveling wordt in bijlage 6 van het beleidsplan gesteld: Het beleidskader minima en schuldhulpverlening is integraal waarbij wij inzetten op integraliteit van werken en meer inzetten op preventie en vroegsignalering (zie hoofdstuk 3 en ambities preventie)*

De aanbeveling is opgevolgd.

- Op 23 februari 2021 is het beleidskader minima- en schuldhulpverlening 2021 – 2024 'Iedereen doet mee' geamendeerd vastgesteld. In het beleidsplan wordt het belang van integraal werken onderstreept en de nadruk gelegd op preventie en vroegsignalering. Ook aan versterking van de gebiedsteams en het verhogen van sociale cohesie in buurten wordt in het beleidsplan aandacht besteed.

Aanbeveling 2: **Bied cursussen en begeleiding en – voor kinderen - positieve rolmodellen en budgeteducatie**
Uit dit onderzoek blijkt dat een groep inwoners met structurele en complexe schulden- en budgetteringsproblematiek kampt, maar nog wel leerbaar zijn en kunnen profiteren van cursussen en begeleiding. Dit zijn goede methoden om deze groep één-op-één te begeleiden, wat ook mogelijkheden biedt voor preventie en het vergroten van het doelbereik van de bestaande regelingen. Hierbij is bijzondere aandacht nodig voor begeleiding van kinderen die opgroeien in gezinnen met armoede of schuldproblematiek, om te voorkomen dat kinderen in dezelfde situatie als ouders terechtkomen. Voor hen zijn positieve rolmodellen en budgeteducatie nodig. Betrokken ambtenaren en gebiedsteams kunnen hier (eventueel in samenwerking met een maatschappelijke partner) vaker op inzetten.

a)	*In het beleidskader wordt over deze aanbeveling gezegd:* *Wij bieden al een aantal jaren cursussen aan op het gebied van taal-, reken- en digitale vaardigheden. Daarnaast zetten wij financieel jongerencoaches en organisaties als schuldhulpmaatje, de formulierenbrigade en Thuisadministratie in. Ook stimuleren wij scholen om financiële educatie een vast onderdeel te laten uitmaken van het lesprogramma. Ook hierbij kan de financieel jongerencoach ondersteunen, door de leraren hierin te trainen. Vanuit het traject 'Speaking Minds' is de aanbeveling gedaan jongeren eerder te informeren. Daarvoor wordt nu gewerkt aan een informatiemap voor jongeren die zij krijgen wanneer zij 18 worden.*
b)	*Naast de financieel jongerencoach en het activiteiten aanbod van Incluzio ontvangen jongeren ook een informatiemap op hun 18e verjaardag*

De aanbeveling opgevolgd.

- De gemeente biedt op diverse manieren cursussen en begeleiding aan ter voorkoming van en begeleiding bij schulden. Hierbij wordt specifiek aandacht aan jeugd besteed door de inzet van een financieel jongerencoach en jongeren een informatiemap toe te sturen op hun 18e verjaardag.

Aanbeveling 3: **Benut bewindvoerders en mogelijke vroeg signaleerders**
Veel mensen met armoedeproblematiek staan onder bewind. De kosten voor bewindvoering veroorzaken zelfs de belangrijkste stijging van de uitgaven aan het minimabeleid. Betrokken medewerkers van de gemeente zouden afspraken kunnen maken met bewindvoerders over signalering van overige problematiek en over actieve informatievertrekking aan hun cliënten. Maatschappelijke organisaties stellen verder voor budgeteducatie voor kinderen te koppelen aan elk gezin met bewindvoering. Bewindvoerders en andere instellingen als woningcorporaties en verzekeraars hebben bovendien goed zicht op mogelijke (structurele) financiële problemen. De gemeente Rheden zou een project als Vroeg Eropaf als voorbeeld kunnen nemen van een vorm van preventie, door een seintje te krijgen wanneer een inwoner enige tijd in gebreke blijft bij betalingen van bijvoorbeeld huur of verzekering. Bij snel ingrijpen wordt erge(re) problematiek voorkomen.

a)	*In het beleidskader is hierover opgenomen:* *Sinds april 2019 zijn wij aan de slag met Vroegsignalering. Het aantal signaalpartners breiden wij per 1 mei 2021 nog verder uit. In het voorjaar van 2019 hebben wij een bijeenkomst georganiseerd met de bewindvoerders om kennis en ervaring uit te wisselen. Binnen het traject Bewindvoering Anders' onderzoeken wij verdere mogelijkheden om de samenwerking te versterken. Dit alles is erop gericht eerder betrokken te worden bij problematische schulden en daarmee de schuld te reduceren.*
b)	*De bijeenkomst met de bewindvoerders heeft plaatsgevonden en moet gezien worden als een eerste contact en kennismaking met elkaar. Aanleiding hiervoor was om de wenselijkheid te onderzoeken om een tussenstap te creëren tussen vrijwillige schuldhulp en bewindvoering. Vervolgens is op hoofdlijnen een analyse gemaakt van het zittende bestand, op basis waarvan een plan is opgesteld om: Een aantal casussen verdiepend uit te zoeken, op casusniveau met de bewindvoerders individueel om tafel te gaan om casussen waarin dingen opvallen door te spreken, een gezamenlijke bijeenkomst te beleggen met de bewindvoerders om afspraken te maken richting toekomstige samenwerking. Dit is benoemd in het coalitieprogramma en zal in de komende jaren worden opgepakt. De voorlopige verwachting is dat het*

	creëren van een tussenstap niet nodig is, omdat de huidige werkwijze goed functioneert en alle mensen worden geholpen en er geen wachtlijst is.
c)	*Voor wat betreft vroeg signalering is aangesloten bij een landelijk convenant met partners, waarbij signalen die via de convenant partners binnenkomen worden vergeleken en daar waar een match van signalen is, zoekt de gemeente fysiek of telefonisch contact met de inwoner om een hulpaanbod te doen. Waar geen match is ontvangt de inwoner een brief met hulpaanbod. Ook met huisartsen wordt contact gezocht. En dat verloopt prettig, maar vanwege privacyaspecten is overleg op individueel niveau niet mogelijk. Daarnaast is er ook nog het financiële keten overleg, waarin partners zaken met elkaar afstemmen en problematiek met elkaar bespreken. Aan het financieel ketenoverleg nemen deel: Incluzio, Humanitas, Schuldhulpmaatje en de financiële dienstverlening vanuit de gemeente (schuldhulp en budgetbeheer). Doel van deze overlegstructuur is om de verschillende soorten financiële hulp en ondersteuning zo naadloos mogelijk op elkaar te laten afstemmen. En er daarmee voor te zorgen dat er voor alle doelgroepen een passend aanbod is.*

De aanbeveling is opgevolgd.

- De kennis en ervaring van vroeg signaleerders wordt via diverse overleggen benut. Zo is Rheden aangesloten bij het landelijk convenant met partners, waarbij signalen die via de convenant partners binnenkomen worden vergeleken en daar waar een match van signalen is, zoekt de gemeente fysiek of telefonisch contact met de inwoner om een hulpaanbod te doen. Ook met huisartsen wordt contact gezocht. In het financiële ketenoverleg vindt onderlinge afstemming plaats met als doel de verschillende soorten financiële hulp en ondersteuning zo naadloos mogelijk op elkaar te laten aansluiten.
- Ook met bewindvoerders heeft overleg plaatsgevonden over de wenselijkheid van het creëren van een voorziening tussen vrijwillige schuldhulpverlening en bewindvoering. Er is op hoofdlijnen een analyse gemaakt van het zittende bestand, op basis waarvan een plan is opgesteld gericht op het vormgeven van de toekomstige samenwerking met bewindvoerders.
- Eerste verwachting is dat het creëren van een dergelijke voorziening niet nodig zal blijken te zijn omdat de huidige werkwijze goed functioneert en alle mensen worden geholpen.

Aanbeveling 4: **Blijf ondersteuningsaanbod uitventen**
De bekendheid van de regelingen blijft een aandachtspunt: er komen elke dag 'nieuwe armen' bij en de regelingen blijven wijzigen van tijd tot tijd. Bovendien is gebrek aan initiatief, mondigheid en zoekvaardigheid kenmerkend voor mensen die langdurig in armoede verkeren of die leven met de stress van schulden. De menselijke sociale kaart is een goed idee om het aanbod up-to-date te houden, maar daarbij is een outreachende benadering van groot belang: de informatie moet bij de meest kwetsbare groepen actief achter de voordeur worden gebracht. Maatschappelijke organisaties zoals stichting STOER bereiken een groot deel van de kwetsbare doelgroepen, intensieve samenwerking met dergelijke partijen kan helpen bij het 'achter de voordeur' komen. Bij deze groepen is aandacht en begrip voor mogelijke gevoelens van schaamte en moeite met papierwerk cruciaal.

a)	*In bijlage 6 van het beleidskader staat inzake deze aanbeveling opgenomen: Dit blijft een constant aandachtspunt. Uit de uitgevoerde evaluaties minimabeleid en schuldhulpverlening blijkt dat het gebruik van de minimaregelingen de afgelopen jaren is toegenomen en positief wordt gewaardeerd en onze inwoners hier tevreden over zijn. Wij blijven ons aanbod onverminderd aanbieden via onze consulenten, partners en verschillende mediakanalen. Een voorbeeld waarin dit samenkomt uit het afgelopen jaar is de geldkrant, waarmee wij huis-aan-huis onze inwoners hebben geïnformeerd. Ook de partners hebben positief gereageerd op de krant en deze verder verspreid.*
b)	*De bekendheid van de regelingen wordt gemeten en maakt onderdeel uit van de factsheet Minimabeleid waarin tweejaarlijks een overzicht aan de gemeenteraad wordt verstrekt van de voornaamste resultaten.*
c)	*De regelingen worden op verschillende manieren onder de aandacht gebracht, zoals bijvoorbeeld via de Geldkrant*
d)	*Hoewel er op een intensieve manier met partners wordt samengewerkt, blijkt uit de bij onderzoekers bekende gegevens niet dat regelingen door deze op een outreachende wijze actief bij kwetsbare groepen onder de aandacht worden gebracht.*

e)	*In 2021 is de bekendheid van de regelingen gemeten bij de gebruikers van minimaregelingen en onder inwoners met een laag inkomen die op dat moment geen gebruik maakten van een minimaregeling. De resultaten voor de potentiële gebruikers zijn vanwege het lage aantal respondenten indicatief en niet representatief en daarom niet opgenomen in de factsheet. In dezelfde nulmeting is tevens verwoord dat het merendeel van de maatschappelijke organisaties (zeer) ontevreden is over de bekendheid van regelingen die baat hebben bij een regeling.*

De aanbeveling deels opgevolgd.

- Het vergroten van de bekendheid van de regeling is benoemd als speerpunt in het beleidskader.
- De bekendheid van de voorzieningen wordt gemeten en het resultaat is opgenomen in de factsheet minimabeleid die tweejaarlijks aan de gemeenteraad wordt aangeboden.
- De regelingen worden op verschillende manieren onder de aandacht gebracht, bijvoorbeeld middels de Geldkrant.
- Hoewel intensief met partners wordt samengewerkt, blijkt niet uit de aangeleverde gegevens dat regelingen door partners op een outreachende wijze onder de aandacht bij kwetsbare groepen worden gebracht.
- De bekendheid met regelingen onder inwoners met een laag inkomen die geen gebruik maken van een minimaregeling, wordt gemeten maar zijn vanwege het lage aantal respondenten indicatief en niet representatief. Maatschappelijke partners zijn hierover wel bevraagd. Het merendeel van hen is (zeer) ontevreden over de bekendheid van regelingen bij inwoners die baat hebben bij deze regeling.

Aanbeveling 5: **Verlaag drempels**
Binnen de ambtelijke organisatie moet daarom ook (meer) ingezet worden op vereenvoudiging van de toegang en – als mogelijk – op toekenning van een maatregel voor meerdere jaren, zodat cliënten niet telkens opnieuw hun papieren hoeven opzoeken en opnieuw formulieren invullen. Dit levert overigens ook een efficiencyslag op aan gemeentezijde. Let er daarbij op dat dit niet ten koste gaat van de contactmomenten, want juist hier liggen de signalerings- en voorlichtingskansen.

a)	*In bijlage 6 van het beleidskader is hierover opgenomen:* *Wij zetten in op laagdrempelige toegankelijkheid. Om dit te kunnen beoordelen, voeren wij in 2021 een nulmeting uit zodat wij de ambitie kunnen toetsen.*
b)	*Er is in 2021 een 0-meting uitgevoerd waarin onder meer de vraag is gesteld in welke mate gebruikers het gemakkelijk of moeilijk vonden om de regeling aan te vragen. Het percentage dat het moeilijk vond varieert per regeling van 8% (gemeentepolis bij Menzis) tot 28% (kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen kosten voor ID-kaart).*
c)	*Nog niet is overwogen of toekenning van een maatregel voor meerdere jaren een optie is.*

De aanbeveling is gestart maar nog niet afgerond.

- In 2021 is een nulmeting uitgevoerd, om te kunnen toetsen in welke mate de ambitie om de toegang te vereenvoudiging wordt gerealiseerd. Het betreft werk in uitvoering en het is nog te vroeg in het proces om hier uitspraken over te kunnen doen.
- Nog niet is overwogen of toekenning van een maatregel voor meerdere jaren een optie is.

Aanbeveling 6: **Werk aan bewustwording kanteling bij ouderen met vermogen**
Een deel van de inwoners beschikt over eigen vermogen en zou een grotere bijdrage kunnen leveren aan zorg en ondersteuning of deze wellicht zelfs grotendeels zelf kunnen regelen en financieren. De kantelingsgedachte leeft nog niet bij iedereen; sommige inwoners gaan er als vanzelfsprekend van uit dat er een recht is op kosteloze ondersteuning. Maatschappelijke organisaties hebben behoefte aan ondersteuning om hierover met ouderen – en hun kinderen – het gesprek aan te gaan. Een campagne kan helpen bij de bewustwording onder de inwoners en richtlijnen en ondersteuning voor professionals en vrijwilligers helpen om het gesprek aan te gaan.

a)	*In het beleidskader is hierover in bijlage 6 opgenomen: Het Rekenkamerrapport uit 2017 wijst op de bewustwording bij ouderen om zelf ook (financieel) een bijdrage te leveren aan zorg en ondersteuning. Deze insteek sluit aan bij het Rhedens model, waarbij altijd eerst wordt uitgegaan van de kracht van de inwoner zelf en diens netwerk. Hulpvragen die binnenkomen pakken wij op vanuit het Rhedens Model. Onze consulenten besteden aandacht aan het aspect (financiële) zelfredzaamheid in de gesprekken. Hierbij opgemerkt dat met publicatie van het Rekenkamerrapport in 2017 er wettelijk een aantal wijzigingen is doorgevoerd die invloed hebben op deze aanbeveling. Zo is het abonnementstarief in werking getreden voor hulp en ondersteuning vanuit de Wmo. Vanuit de Wmo (de zorgvraag) mogen wij niet kijken naar de mogelijkheden die inwoners zelf hebben om ondersteuning financieel in te zetten.*
b)	*Hulpvragen die binnenkomen worden opgepakt volgens het Rhedens Model, waarbij wordt uitgegaan van de kracht van de inwoner.*
c)	*Consulenten besteden aandacht aan het aspect van (financiële) zelfredzaamheid in de gesprekken. Dit alles met aandacht voor de wettelijke kader, zoals het abonnementstarief.*

De aanbeveling opgevolgd.

- De insteek om ouderen bewust te maken van de (financiële) bijdrage die zij zelf kunnen leveren aan zorg en ondersteuning sluit aan bij het Rhedens model, waarbij altijd eerst wordt uitgegaan van de kracht van de inwoner zelf en diens netwerk.
- Naar aanleiding van de invoering van het abonnementstarief zijn de mogelijkheden hiertoe beperkt aangezien het als gevolg daarvan de gemeente niet is toegestaan om te kijken naar de financiële mogelijkheden die de inwoners zelf hebben.

Aanbeveling 7: **Zet actieve en gerichte promotie van bepaalde regelingen in**
De regeling voor indirecte schoolkosten voor schoolgaande kinderen is gewijzigd en uit de enquête en gesprekken blijkt dat veel mensen deze regeling niet kennen of er een verkeerd beeld van hebben. Dit kan in ernstige gevallen leiden tot schooluitval, met alle gevolgen van dien. Kijk ook naar mogelijkheden voor samenwerking en afstemming met (scholen in) buurgemeenten, omdat oudere schoolgaande kinderen soms in andere gemeenten naar school gaan waar andere regelingen kunnen gelden.

a)	*In bijlage 6 van het beleidskader is hierover opgenomen: Wij blijven onze regelingen continue inzetten via onze communicatiekanalen – en die van onze partners- om ons aanbod bekend te maken onder de doelgroep. Een voorbeeld is de schoolkostenregeling die in 2021 wordt ondergebracht bij de Gelrepas waarmee wij meer en beter onze doelgroep kunnen wijzen op deze regeling. (Zie ambitie kindpakket, actie: wij brengen in 2021 de schoolkostenregeling onder in de Gelrepas; pag. 23). De regeling krijgt hierdoor meer bekendheid en kan gemakkelijker gebruikt worden.*
b)	*Kinderen en gezinnen met problemen worden ondersteund met behulp van het kindpakket, om de voorzieningen zo laagdrempelig als mogelijk te maken waarvan de vergoeding van de schoolkosten onderdeel uitmaakt. Sinds kort wordt dit uitgevoerd door de Gelrepas. De organisatie geeft aan dat hierover actief is gecommuniceerd. De Gelrepas is een gezamenlijk initiatief van de gemeenten Arnhem, Duiven, Westervoort, Zevenaar, Renkum, Rozendaal en Rheden. Daarnaast is de Gelrepas beter bekend bij de gebruikers van regelingen. Terwijl 47% van de gebruikers uit de nulmeting in 2021*

	het kindpakket niet kenden, was 9% van de gebruikers onbekend met de Gelrepas. Voor kinderen uit gezinnen is de inkomensgrens opgehoogd naar 150% van het minimumloon.
c)	*Ook voor de kindregeling die nu is ondergebracht bij de Gelrepas geldt dat in 2021 de bekendheid ook is bij potentiële gebruikers maar vanwege het lage aantal respondenten indicatief en niet representatief. (zie aanbeveling 4).*
d)	*Net als alle andere minimaregelingen is het gebruik van het kindpakket in de periode vanaf 2019 tot 2021 gedaald met ongeveer 16% (van 718 naar 600). Als verklaring hiervoor wordt gegeven dat dit te wijten is aan het feit dat er vanwege corona minder contact met de doelgroep was.*

De aanbeveling is gestart maar nog niet afgerond.

- Er vindt actieve communicatie plaats over de verschillende minimaregelingen. Desalniettemin is het gebruik van de regelingen, waaronder het kindpakket in de periode vanaf 2019 afgenomen. Als verklaring hiervoor wordt gegeven dat er vanwege corona minder contact met de doelgroep was.
- Het kindpakket is sinds kort ondergebracht bij de Gelrepas, dat een veel betere bekendheid heeft bij gebruikers van minimaregelingen. Daarnaast is voor kinderen uit gezinnen de inkomensgrens opgehoogd naar 150% van het minimumloon.
- Het betreft werk in uitvoering en verdient gezien de uitkomsten van de nulmeting en het dalend aantal gebruikers van de minimaregelingen nog steeds de aandacht.

Aanbeveling 8: **Besteed aandacht aan chronisch zieken en de stapeling van zorgkosten**
Chronisch zieken komen vaak voor hoge kosten te staan door stapeling van zorgkosten in combinatie met geringe inkomsten en een beperkte zelfredzaamheid, waardoor ondersteuning op meer leefgebieden nodig is. Een goede dekking binnen de collectieve ziektekostenverzekering kan financiële druk op deze groep volgens het NIBUD wat verlichten. Het NIBUD wijst er bovendien op dat het dekkingsvoordeel ook betekent dat minder mensen aanspraak hoeven te doen op de Individuele Bijzondere Bijstand.

a)	*In bijlage 6 van het beleidskader is opgenomen: Ook dit heeft evenals de vorige aanbeveling onze continue aandacht. We bieden al een aantal jaren een collectieve aanvullende zorgverzekering aan voor minima. Hierin zijn verschillende (wettelijke) eigen bijdragen meeverzekerd (waaronder die voor de Wmo en ziekenvervoer). Daarnaast biedt de verzekering extra bijdragen aan verschillende zorgsoorten, die een 'reguliere' verzekering niet biedt.*
b)	*De gemeente Rheden biedt een collectieve aanvullende zorgverzekering aan voor minima waarin verschillende eigen bijdragen zijn meeverzekerd om stapeling van zorgkosten te voorkomen. De verzekering biedt extra bijdragen aan verschillende zorgsoorten.*
c)	*Uit de nulmeting blijkt dat de gemeentepolis door de gebruikers wordt beoordeeld met een 7,7.*

De aanbeveling opgevolgd.

- De gemeente Rheden biedt een collectieve aanvullende zorgverzekering aan voor minima waarin verschillende eigen bijdragen zijn meeverzekerd om stapeling van zorgkosten te voorkomen.

Aanbeveling 9:
Verbeter afstemming registratiesystemen

De afstemming binnen het sociaal domein wordt bemoeilijkt door de beperkingen in de registratiesystemen. Nu is vaak intern bij de gemeente slechts via een omweg te achterhalen welke collega op welke manier met een cliënt bezig is. Er staan vaak meerdere dossiers in een systeem die apart van elkaar geopend moeten worden. Daarnaast is het huidige administratieve systeem gericht op individuen en niet op huishoudens. Op deze manier is het moeilijk te achterhalen hoe veel ondersteuning er wordt geleverd per huishouden en hoe complex de problematiek achter de voordeur is. Er moet gekeken worden naar de mogelijkheid om dossiers te integreren, zodat er zicht blijft bestaan op het totaal aan problematiek binnen huishoudens, met het oog op signalering en preventie.
Dit zou ook betekenen dat cliënten hun verhaal niet onnodig vaak hoeven te doen. Met de uitbesteding van de kwijtscheldingsregistratie aan de Connectie, zal dit probleem wellicht nog toenemen. Ga te rade bij andere gemeenten voor alternatieven.

a) *In bijlage 6 van het beleidskader is hierover opgenomen: De afstemming binnen het sociaal domein strekt breder dan alleen minima en schuldhulpverlening. De mogelijkheid is er om in het administratieve systeem individuen aan elkaar te relateren, zodat sneller inzichtelijk kan worden welke hulp wordt geleverd aan een huishouden. Hierbij moeten wij wel rekening houden met de bescherming van de privacy van de inwoner. Een consulent Wmo mag niet zomaar alle gegevens van een inwoner inzien. We nemen deze privacyregels in acht bij de verdere ontwikkeling van de integrale samenwerking en de doorontwikkeling van onze registratiesystemen.*

b) *De beschikbare registratiesystemen die door de gemeente gebruikt worden maken het mogelijk om te koppelen en Multi probleemgezinnen goed in beeld te krijgen, maar hiervoor gelden beperkingen als gevolg van de privacywetgeving. Niet alle collega's mogen bij dezelfde informatie over een gezin. Echter kan er altijd overleg plaatsvinden over een gezin. Casussen waarin veel speelt maar collega's nog niet betrokken zijn, kunnen altijd anoniem worden besproken.*

De aanbeveling is opgevolgd.

- De beschikbare registratiesystemen die door de gemeente gebruikt worden maken het mogelijk om te koppelen en Multi probleemgezinnen goed in beeld te krijgen. Binnen de grenzen van de privacywetgeving kan altijd overleg plaatsvinden over een gezin, waar nodig als anonieme casus.

Aanbeveling 10:
Koester de constructieve samenwerking met de maatschappelijke partners

De maatschappelijke organisaties vinden dat zij goed worden betrokken bij het opstellen van het beleid en waarderen het Sociaal Café en de doorstart van de Werkgroep Armoede. Zij zien veel van hun standpunten terug in beleid. Wel wijzen zij erop dat een aantal van de aanbevelingen die zij in de loop van de jaren hebben gedaan, nog steeds niet is gerealiseerd. Teleurstelling ligt hier op de loer, wat het vertrouwen zou kunnen schenden en de samenwerking kan schaden. Maak daarom heldere afspraken over wat er met de verschillende adviezen en aanbevelingen wordt gedaan, op welke wijze en met welk tijdspad. Indien bepaalde ideeën geen navolging zullen vinden, leg dat dan ook uit. Aanbevelingen die nog zijn blijven hangen en waaraan gewerkt moet worden:

- Noodfonds ook toegankelijk voor individuen;
- (Meer) aanbod voor structurele schuldondersteuning;
- Oplossing voor mensen met verslaving;
- Volgens sommige partijen is de benadering vanuit de medewerkers die over schuldproblematiek gaan soms nog te veel gericht op controle en handhaving van de regels en te weinig op verbetering van de totale leefsituatie.

a) *In bijlage 6 van het beleidskader is hierover opgenomen: Wij organiseren een Sociaal Café om onze partners periodiek te informeren over verschillende onderwerpen. De Werkgroep Armoede betrekken wij nauw bij de uitvoering van ons beleid evenals alle andere partners zoals vermeld op pagina 17. Wij koesteren, conform aanbeveling, deze goede relatie met onze partners. Ook de nieuwe Adviesgemeenteraad Sociaal Domein speelt hierin een belangrijke rol.*

b)	*Het Sociaal café wordt nog steeds georganiseerd en voorziet in een behoefte. Daarnaast zijn er nog twee hoofd overleggen: De werkgroep armoede en het Financieel keten overleg. De agenda van de werkgroep armoede wordt door de partners zelf bepaald. Deelnemers aan dit overleg zijn stichting leergeld, Humanitas, Stoer, vluchtelingenwerk, mantelzorg, etc. Hierin wordt met name samenwerking gezocht, afgestemd, de week van het geld georganiseerd, casussen besproken etc. Het overleg vindt tenminste 3 keer per jaar plaats. In het Financieel keten overleg wordt overlegd over budget coaching, onderlinge afstemming, etc. (Zie onder aanbeveling 3)*

De aanbeveling is opgevolgd.

- Het Sociaal café wordt nog steeds georganiseerd en voorziet in een behoefte. Daarnaast zijn er nog diverse andere overleggen waarin overleg wordt gevoerd met tal van partners, waaronder de werkgroep armoede en het Financieel keten overleg.

Aanbeveling 11: **Benut ervaringsdeskundigen binnen de adviesgemeenteraad Sociaal Domein voor beter begrip van armoede**
Ervaringsdeskundigheid is een troef die nog meer ingezet kan worden om het begrip en inlevingsvermogen bij de consulenten, maar wellicht ook bij de beleidsmakers, te vergroten. Vooral ervaringsdeskundigen weten hoe armoede voelt en welk gedrag daarmee kan samenhangen. Zij herkennen het vermijdingsgedrag en kunnen adviseren over de do's en dont's in de communicatie met én voorlichting aan mensen in armoede. Maak hiervan gebruik bij personeelstrainingen, conceptbrieven, als proeflokaal voor campagnes et cetera. De themagroep Werk en Inkomen van de adviesgemeenteraad is graag bereid een grotere rol te nemen.

a)	*In het beleidskader is in bijlage 6 hierover opgenomen:* *De Adviesgemeenteraad Sociaal Domein is sinds september 2020 weer actief. Een aantal leden van deze Adviesraad is ervaringsdeskundige op het vlak van armoede vanuit de organisatie waar zij zich inzetten. Deze leden spelen een belangrijke rol bij de toetsing van onze uitvoering van beleid en wij benutten deze experts.*
b)	*De adviesraad is ook betrokken bij het opstellen van het beleidskader.*
c)	*In januari 2022 is een presentatie gehouden over het onderwerp 'sterk in armoede'. Dit is een particulier initiatief. Op 22 november 2022 zal nog een themabijeenkomst worden gepland om te praten over de inzet van ervaringsdeskundigen voor dit onderwerp.*
d)	*Ervaringsdeskundigen worden bijvoorbeeld geworven door in klanttevredenheidsonderzoeken de vraag te stellen of men gebruik mag maken van hun expertise. Daarnaast hebben veel partners ervaringsdeskundigen in dienst. Ook de gemeente zelf heeft ervaringsdeskundigen.*

De aanbeveling opgevolgd.

- De Adviesraad Sociaal Domein is sinds september 2020 weer actief. Een aantal leden van deze Adviesraad is ervaringsdeskundige op het vlak van armoede vanuit de organisatie waar zij zich inzetten. Deze leden spelen, volgens de organisatie, een belangrijke rol bij de toetsing van onze uitvoering van beleid. Daarnaast wordt getracht ervaringsdeskundigen te werven via klanttevredenheidsonderzoeken en hebben de gemeente en veel samenwerkingspartners ook ervaringsdeskundigen in dienst.

Aanbeveling 12: **Maak doelen SMART(er)**
De doelstellingen van het armoedebeleid zijn op dit moment onvoldoende SMART geformuleerd om de prestaties op outcome niveau te kunnen beoordelen. Zo kunnen sommige prestaties dubbelzinnig worden geïnterpreteerd. Om een goede monitoring en evaluatie (beter) mogelijk te maken – en zo een vinger aan de pols te kunnen houden voor wat betreft het welslagen van het armoedebeleid van de gemeente Rheden – is het nodig om doelen SMART te formuleren en hieraan indicatoren te koppelen. De gemeenteraad van Rheden dient erop toe te zien dat doelen dusdanig SMART worden opgesteld dat deze voldoende basis bieden om het armoede- en minimabeleid te monitoren en evalueren.

a)	*In bijlage 6 van het beleidskader is hierover opgenomen:* *Deze aanbeveling is sinds 2017 actief opgepakt. De doelen op het gebied van minima zijn SMART en wij monitoren periodiek de stand van zaken via o.a. NIBUD en de benchmark Divosa. Ook via het nieuwe Gelrepas systeem kunnen wij realtime informatie ontvangen. Van de 5 ambities voldoen er drie aan de SMART criteria (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden). Voor 1 ambitie voeren wij in 2021 een nulmeting uit waarmee vier van de vijf ambities SMART geformuleerd zijn. De ambitie Preventie is niet SMART geformuleerd. De effecten en resultaten van deze ambitie komen terug in de factsheet minima en schuldhulpverlening die tweejaarlijks aan uw Gemeenteraad wordt gepresenteerd. Jaarlijks koppelen wij de gemonitorde resultaten terug via de P&C cyclus en tweejaarlijks presenteren wij een uitgebreide factsheet met de behaalde resultaten en de stand van zaken.*
b)	*Uit de programmabegroting 2023 blijkt dat de ambitie Onze hulpverlening leidt tot succesvolle uitstroom uit formele schuldhulp- trajecten niet is door vertaald naar een SMART doelstelling. Maar wel enkele andere, waaronder: 70% van de gestarte schuldhulptrajecten wordt succesvol afgerond en/of leidt tot een schone lei in 2024.*

De aanbeveling is afgerond.

- De ambities op 4 van de 5 pijlers zijn SMART geformuleerd. Ten aanzien van de pijler Preventie is bewust gekozen om dat niet te doen.

Aanbeveling 13: **Ontwikkel een monitor sociaal domein en leg evaluatie- en rapportagemomenten vast**
Het is aan te bevelen (verder) te werken aan een monitor sociaal domein die alle benodigde informatie (operationeel, sturing en verantwoording) kan genereren die alle facetten van het sociale domein kan leveren. Door middel van periodieke peiling onder de bevolking en onder de doelgroepen van het armoedebeleid en in combinatie met outputdata, kunnen de prestaties van het armoedebeleid dan beter in kaart worden gebracht. Leg daarnaast evaluatie- en rapportagemomenten vast in het beleidsplan, zodat er periodiek een gegarandeerde terugkoppeling van prestaties op het terrein van armoede en minimabeleid plaatsvinden en de gemeenteraad zijn controlerende taak goed kan uitoefenen. Gegevens van een monitor sociaal domein zijn bovendien laagdrempelig om snel een helder beeld van de situatie te kunnen schetsen. Ten aanzien van dit punt kan de gemeenteraad en/of het college het voortouw nemen, omdat hier ook budgettaire- dan wel investeringskwesties bij komen kijken.

a)	*In bijlage 6 van het beleidskader is hierover opgenomen:* *Wij monitoren veel gegevens, zowel intern gemeentelijk als via externe bureaus die voor ons de stand van zaken weergeven (o.a. NIBUD). Deze rapportagemomenten liggen vast en worden periodiek uitgevoerd om onze ambities te toetsen. Een Monitor sociaal domein is reeds beschikbaar via 'Waarstaatjegemeente'. Daarnaast zijn wij bezig om nog meer data gedreven te gaan werken. Hierbij leggen wij verbinding met andere beleidsterreinen die ook invloed hebben op het minima en schuldhulpverleningsbeleid.*
b)	*De gemeente heeft geen eigen monitor sociaal domein opgesteld die periodiek aan het college en gemeenteraad wordt voorgelegd wel wordt door de organisatie via managementrapportages de voortgang in het sociaal domein gemonitord. Op dit moment wordt gewerkt aan de totstandkoming van een monitor sociaal domein.*
c)	*Vanuit het minima- en schuldhulpbeleid krijgt de gemeenteraad tweejaarlijks een factsheet aangereikt. De eerste in 2021 omvatte een nulmeting naar de bekendheid en gebruik van minimaregelingen. Deze nulmeting is in januari 2022 ter kennis gebracht van de gemeenteraad. Vervolgens is de gemeenteraad, op zijn verzoek, lopende dit onderzoek in november 2022 opnieuw bijgepraat over de laatste stand van zaken van het minimabeleid en de financiële hulpverlening.*
d)	*In het beleidsplan zijn geen evaluatie- en rapportagemomenten vastgelegd.*

De aanbeveling is gestart maar nog niet afgerond.

- In het beleidsplan is het opstellen van een monitor sociaal domein niet opgenomen als actiepunt; aangegeven wordt dat deze monitor beschikbaar is via 'Waarstaatjegemeente.nl'.
- Op dit moment wordt wel gewerkt aan de totstandkoming van een dergelijke monitor.
- In het beleidsplan zijn ook geen evaluatie- en rapportagemomenten vastgelegd. Wel krijgt de gemeenteraad tweejaarlijks een factsheet aangereikt. Daarnaast is de gemeenteraad, op zijn verzoek, op 22 november 2022, lopende het onderzoek, geïnformeerd over de stand van zaken van het minimabeleid en financiële hulpverlening.

IV PROGRAMMABEGROTING

Aanbeveling 1: **Zet zelf de koers uit**
De programmabegroting is van de gemeenteraad. Dit wordt door een groot deel van de gemeenteraad in Rheden op dit moment anders ervaren. Maar de gemeenteraad vervult op dit moment ook geen proactieve rol om hier verandering in aan te brengen. Daarom is onze voornaamste aanbeveling aan de gemeenteraad om zelf aan het roer te gaan staan en de koers uit te zetten door: • Als gemeenteraad zelf te bepalen waarop u wilt sturen en welke informatie u daarvoor nodig heeft. Bijvoorbeeld door hiervoor een gemeenteraadswerkgroep in te stellen en, eventueel met externe ondersteuning, binnen een bepaalde periode (bijvoorbeeld voor 1 september 2020) een normenkader voor de programmabegroting vast te stellen. • Dit normenkader vervolgens aan het college mee te geven met het verzoek om dit voor een bepaalde datum (bijvoorbeeld 1 januari 2021) uit te werken in een plan van aanpak waarin tevens aandacht wordt besteed aan de wijze waarop de gemeenteraad eerder bij de totstandkoming van de begroting kan worden betrokken en de afstemming met de andere documenten uit de P&C-cyclus kan worden gerealiseerd. In bijlage 7 zijn aandachtspunten opgenomen die hierbij ondersteuning kunnen bieden.

a)	*Tijdens de behandeling van het rekenkamerrapport is in de gemeenteraadsvergadering van mei 2020 een amendement aangenomen 'Aan de slag met het advies van de rekenkamercommissie', waarbij een projectgroep 'Betere sturing op de toekomst' werd ingesteld. Deze projectgroep had als opdracht om te kijken of er verbeteringen konden worden meegegeven voor de structuur van de begroting 2021. Hierbij werd gelijk opgetrokken met de organisatie die ook bezig was met het doorvoeren van verbeteringen.*
b)	*Naar aanleiding daarvan is een aantal normen opgesteld:* *- eenduidig en duidelijk formuleren in de rapportages, zodat alle rapportages goed op elkaar aansluiten;* *- stel de 3 w-vragen: Wat willen we bereiken? Wat wil de gemeente daarvoor doen en met welke verbonden partijen? Wat mag het kosten?* *- maak gebruik van een doelenboom* *- maak de begroting visueel met grafieken en figuren;* *- stel de 3 H-vragen in de jaarrekening: Hebben we bereikt wat wij wilden bereiden? Hebben wij gedaan wat we wilden doen? Heeft het gekost wat we hadden afgesproken?* *Daarvoor moeten de doelstellingen smart en helder zijn, moet zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van bestaande cijfers, dat er meer wordt gekeken naar maatschappelijke effecten en dat de kwalitatieve effecten van de acties worden beschreven.*
c)	*De terugkoppeling hiervan is gegeven in de vergadering van de financiële commissie van 3 september 2020.*
d)	*In december 2020 is een procesvoorstel gedaan voor de verdere ontwikkeling van de programmabegroting. Dit is opgenomen in een stappenplan dat in februari 2021 is besproken in de financiële commissie.*
e)	*Op 15 februari 2021 is door de organisatie een presentatie gegeven aan de financiële commissie over hoe er verder invulling zou kunnen worden gegeven aan de doorontwikkeling van de programmabegroting. Vooraf hadden wel gesprekken plaatsgevonden tussen de organisatie en de financiële commissie, maar het was niet duidelijk wie er wat ging doen. Uitgangspunt van de bijeenkomst met de gemeenteraad was te benoemen dat het ging om een groeimodel. Maar ook: Wat is een logisch kader, waar wil de gemeenteraad op sturen en wat zijn de spelregels waar indicatoren aan moeten voldoen? De term 'normenkader' is losgelaten, omdat er verwarring ontstond over dit begrip dat ook wordt gebruikt bij rechtmatigheidscontrole door de accountant. Dit is afgepeld in twee elementen: een logisch kader en spelregels voor indicatoren. Naar aanleiding van deze sessie is door de financiële commissie aan de organisatie gevraagd om met een uitwerking te komen. Voor de programmabegroting 2022 zijn al enkele aanpassingen gedaan: visie, doel en resultaat.*
f)	*In maart 2021 is in de commissie een voorstel besproken voor een logisch kader programmabegroting en spelregels indicatoren.*

De aanbeveling opgevolgd.

- De gemeenteraad heeft tijdens de behandeling van het rekenkamerrapport een amendement aangenomen 'Aan de slag met het advies van de rekenkamercommissie', waarbij een projectgroep 'Betere sturing op de toekomst' werd ingesteld, met als opdracht om te kijken of er verbeteringen konden worden meegegeven voor de structuur van de begroting 2021.
- Naar aanleiding daarvan is een aantal duidelijke normen vastgesteld door de gemeenteraad.
- Het proces wordt door de gemeenteraad begeleid via de financiële commissie.

Aanbeveling 2: **Zorg dat de begroting helpt om koers te kiezen**
De inhoud van de programmabegroting dient de gemeenteraad de mogelijkheid te geven tot het maken van beleids- en financiële keuzes. Op basis van de huidige programmabegroting bestaat er voor de gemeenteraad een onvoldoende helder beeld over de keuzemogelijkheden en risico's. Daarom bevelen wij u aan de begroting aan te passen door minimaal: • De informatiebehoefte van de gemeenteraad als vertrekpunt te nemen. • Een duidelijke relatie te leggen tussen de 3 W-vragen (Wat willen we bereiken, Wat gaan we daarvoor doen met wie, Wat gaat het kosten) op het niveau van sub-programma's. Dus het budget wordt uitgesplitst per sub-programma. Maak daarbij gebruik van een doelenboom en effect- en prestatie-indicatoren. • Per programma inzicht te geven in wel- en niet-beïnvloedbare uitgaven en in de inschatting van (meerjarige) risico's. • Te sturen op consistente vulling van de (sub)programma's door gebruik te maken van een procesbeschrijving en iemand aan te wijzen die verantwoordelijk is voor de kwaliteitsbewaking. De beoordelingstabel uit bijlage 2 en de aandachtspunten uit bijlage 7 kunnen hierbij ondersteuning bieden.

a)	*Er is een organisatie-breed project 'doorontwikkeling programmabegroting' opgestart, waarbij een nieuw logisch kader (zgn. doelenboom) en andere spelregels zijn vastgesteld. Het proces wordt door de gemeenteraad begeleid via de financiële commissie. Er is een groeimodel afgesproken waarin bij de programmabegroting 2022 en nu de programmabegroting 2023 stappen zijn gezet. Daarnaast is een integrale planning voor alle P&C documenten afgesproken waar strak op wordt gestuurd. Doel van het project is dat in 2025 de gehele programmabegroting voldoet aan het logisch kader dat de gemeenteraad heeft meegegeven. (Zie ook aanbeveling 1).*
b)	*In de programmabegroting 2023 is de programma-indeling herzien. Er is gekozen voor een programma begroting met slechts 3 omvangrijke programma's: Samenleving, Leefomgeving en Bestuur en organisatie die zijn onderverdeeld in thema's. Hiervoor is gekozen zodat dan per programma een duidelijke visie kon worden beschreven.*
c)	*Er is nog geen uitvoering gegeven aan de 'derde W'. Wel is per programma is een overzicht opgenomen met de beschikbare budgetten per taakveld. Een vervolgstap voor de programmabegroting 2024 is om expliciet een koppeling te maken tussen de doelenboom en de middelen die beschikbaar zijn gesteld. In de tussentijd wordt dit opgelost door het verstrekken van extra rapportages, zodat de gemeenteraad de controlerende rol kan pakken.*
d)	*Omdat op dit moment nog niet bekend is op welk niveau de 3e W vraag wordt uitgewerkt (programma, thema, subdoel), kan op dit moment nog niet worden vastgesteld in welke mate de uitwerking resulteert in voldoende inzicht in samenhang tussen de 3 W's en de gemeenteraad daarmee voldoende in staat stelt om (financiële) keuzes te maken en zijn controlerende taak adequaat te vervullen.*
e)	*In de programmabegroting 2023 zijn ook indicatoren per doel opgenomen. Wat opvalt is dat de lijst met benoemde resultaten omvangrijk is en daarmee tevens de lijst met indicatoren. De geschiktheid van benoemde indicatoren is nog niet beoordeeld (waaronder op actualiteit en continuïteit). Ook op dit vlak wil men dat voor de programmabegroting 2024 stappen worden gezet. Ook zal worden ingezet op de leesbaarheid van de programmabegroting.*
f)	*Vanaf de programmabegroting 2023 worden per doel ook de risico's benoemd, naast de grootste financiële risico's zoals benoemd in de paragraaf weerstandsvermogen. Daarbij is geïnvesteerd in de tooling die deze nieuwe werkwijze ondersteunt. Risico's zijn op hoofdlijnen benoemd maar (nog) niet vertaald in financiële zin. Ook is (nog) geen inzicht gegeven in de beïnvloedbare en niet beïnvloedbare kosten.*

g)	*De inhoud van de programmabegroting is een verantwoordelijkheid van beleidsmedewerkers, financieel adviseurs en de managers. Die stemmen dit af met de portefeuillehouder. Er is niet specifiek iemand aangewezen die de consistente vulling van de programma's bewaakt. Wel zijn er schrijfinstructies en heeft communicatie een belangrijke rol in de eindredactie en zijn per programma 2 medewerkers samen verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking.*
h)	*Daarnaast is er een regieteam P&C cyclus ingesteld dat verantwoordelijk is voor het proces, waaronder de bestuurlijke P&C planning en zullen op een intranetpagina de verantwoordelijkheden t.a.v. de P&C cyclus worden vastgelegd.*

De aanbeveling is gestart maar nog niet afgerond.

- De informatiebehoefte van de gemeenteraad is als vertrekpunt genomen. Tevens is in gezamenlijkheid gekozen voor een groeimodel. Er is een organisatie-breed project 'doorontwikkeling programmabegroting' opgestart, waarbij een nieuw logisch kader (zgn. doelenboom) en andere spelregels zijn vastgesteld. Doelstelling van het project is dat in 2025 de gehele programmabegroting aan het logisch kader voldoet dat de gemeenteraad heeft meegegeven.
- Het is op dit moment nog niet mogelijk om een duidelijke relatie te leggen tussen de 3 W-vragen omdat de 3e W-vraag nog niet is opgenomen. In de programmabegroting 2023 zijn de eerste 2 W-vragen (**W**at willen we bereiken en **W**at gaan we daarvoor doen) wel opgenomen. De 3e W-vraag (**W**at mag het kosten) volgt in de programmabegroting 2024, waarbij expliciet een koppeling zal worden gemaakt tussen de doelenboom en de middelen die beschikbaar zijn.
- Omdat op dit moment nog niet bekend is op welk niveau de 3e W vraag wordt uitgewerkt (programma, thema, doel), kan op dit moment nog niet worden vastgesteld in welke mate de uitwerking resulteert in voldoende inzicht in samenhang tussen de 3 W's en de gemeenteraad daarmee voldoende in staat stelt om (financiële) keuzes te maken en zijn controlerende taak adequaat te vervullen.
- In de programmabegroting 2023 zijn ook indicatoren benoemd. Omdat er relatief veel resultaten (als uitwerking van doelen) zijn opgenomen in de programma's is de lijst met indicatoren ook lang. De geschiktheid van benoemde indicatoren is nog niet beoordeeld (waaronder op actualiteit en continuïteit).
- Ook de risico's op hoofdlijnen zijn benoemd in de programmabegroting 2023, maar deze zijn (nog) niet vertaald in financiële zin. Ook is (nog) geen inzicht gegeven in de beïnvloedbare en niet beïnvloedbare kosten.
- Er is (nog) geen procesbeschrijving en de kwaliteitsbewaking van de vulling van de programma's is ook (nog) niet bij één persoon neergelegd. De vulling is de verantwoordelijkheid van beleidsmedewerkers, financieel adviseurs en de managers, in afstemming met de portefeuillehouder. Per programma zijn er 2 medewerkers samen verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking. Communicatie krijgt een belangrijke rol in de eindredactie.

Aanbeveling 3: **Zorg dat de gemeenteraad de koers kan blijven volgen.**
De programmabegroting is de vertaling van de kadernota en de maatstaf voor de gemeenteraad om de uitvoering van het beleid te volgen en te beoordelen. De rapportering in de jaarrekening is een eenduidige vertaling van de programmabegroting, maar dat geldt niet voor de bestuur rapportages en de kadernota. Wij bevelen aan om, net zoals met de jaarrekening, de inhoud van de kadernota en de bestuur rapportages op de programmabegroting te laten aansluiten.

a)	*In september 2022 is een voorstel ontwikkeld ten aanzien van de rapportage aan College en Gemeenteraad voor 2023, waarmee volgens de organisatie 1:1 aansluiting is gezocht bij de nieuwe opzet van de programmabegroting.*

De aanbeveling is gestart maar nog niet afgerond.

- Op dit moment is deze aansluiting er nog niet, maar wel is inmiddels een voorstel opgesteld dat ertoe zou moeten leiden dat de rapportages vanaf 2023 1:1 aansluiten bij de nieuwe opzet van de programmabegroting.

Aanbeveling 4: **Blijf de koers volgen**
Houd de proactieve rol vast door ook nadat u het college heeft verzocht een plan van aanpak te formuleren de vinger aan de pols te houden. Geef duidelijk aan het college mee op welke wijze en in welke frequentie u over de uitvoering van dit plan van aanpak geïnformeerd wilt worden. Wij geven de gemeenteraad tevens in overweging om een aparte gemeenteraadswerkgroep in te stellen die dit traject niet alleen bewaakt, maar ook als gesprekspartner van het college kan dienen.

a)	*De gemeenteraad heeft besloten tot het instellen van een projectgroep. Die heeft samen met de ambtelijke organisatie een aantal normen opgesteld.*
b)	*Daarna is dit steeds onderwerp van gesprek geweest in de financiële commissie. Dit is een (tijdelijke) commissie die is ingesteld door de gemeenteraad om grip te houden op de gemeentefinanciën en is werkzaam vanaf september 2020.*
c)	*In de toekomst zal de discussie naar verwachting meer gaan over de verfijning van de (beleids)indicatoren. Het is aan de gemeenteraad om te bepalen of de financiële commissie dan nog de meest logische vertegenwoordiger is.*

De aanbeveling is gestart maar nog niet afgerond.

- De gemeenteraad is eerst via de projectgroep daarna via de financiële commissie de doorontwikkeling van de programmabegroting blijven volgen.
- In de toekomst zal de discussie naar verwachting meer gaan over de verfijning van de (beleids)indicatoren. De vraag is of de financiële commissie ook ten aanzien van dit aspect de vinger aan de pols blijft houden of dat dit op een andere manier wordt belegd.

V TOEZICHT EN HANDHAVING

Aanbeveling 1: **Bepaal als gemeenteraad expliciet de eigen sturende rol: gericht actief of bewust passief.**
De gemeenteraad vult zijn kaderstellende en controlerende rol momenteel passief in als het gaat om toezicht en handhaving in het fysieke domein. Uit dit onderzoek is niet gebleken dat deze rolinvulling een bewuste keuze is van de gemeenteraad. Het is een optie om als gemeenteraad een passieve rol te blijven vervullen en de invulling van dit beleid aan het college over te laten. Het is echter ook een keuze om als gemeenteraad actiever en inhoudelijker te gaan sturen (bijvoorbeeld door accenten te leggen of prioriteiten te stellen). Gezien het maatschappelijke belang van dit onderwerp is dat laatste een voor de hand liggende optie.

a)	*Door fractie GPR/B zijn op 5 juli 2021 vragen gesteld over de stand van zaken met betrekking tot de aanbevelingen van de rekenkamercommissie.*
b)	*Het Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)-Beleid is voorlopig door het college vastgesteld in april 2022 en ter kennis gebracht van de gemeenteraad op 31 mei 2022.*
c)	*In de vergadering van 31 mei 2022 heeft fractie VVD (mondeling) verzocht om dit onderwerp te agenderen voor een oriënterende vergadering.*
d)	*Het VTH-Beleid is definitief door het college vastgesteld op 27 september 2022 voor de periode van 1 juli 2022 – 31 december 2024, met bijbehorende risicoanalyse en beleidsregels. Dit college besluit is ter kennis gebracht van de gemeenteraad, die dit agendapunt heeft aangemeld voor een oriënterende vergadering.*
e)	*Zowel het VTH-beleid als de risicoanalyse zijn vastgesteld t/m 2024. In dat jaar is de omgevingsvisie klaar (conform huidige planning - mede afhankelijk van daadwerkelijke inwerkingtreding van de omgevingswet) en kan deze door vertaald worden in het VTH-beleid.*
f)	*De gemeenteraad heeft, in tegenstelling tot het VTH-beleid dat vooral uitvoering geeft aan wettelijke verplichtingen, een kaderstellende taak bij de totstandkoming van de omgevingsvisie. De gemeenteraad is tot nu toe vanuit een toehorende rol betrokken geweest bij de Omgevingsvisie. In de raadsvergadering van 29 november 2022 heeft de raad een amendement aangenomen in het kader van de inventarisatie Omgevingsvisie. In het geamendeerd raadsbesluit geeft de raad het college opdracht om bij de uitwerking van de kernwaarden, ambities en hoofdthema's in een omgevingsagenda 2040 aandacht te besteden aan specifieke aandachtspunten. Daarnaast heeft de portefeuillehouder tijdens de raadsvergadering op verzoek van de raad aangegeven dat de raad ook tijdens de totstandkoming van de omgevingsvisie wordt uitgenodigd een bijdrage te leveren in plaats van alleen bij de besluitvorming. Dit is niet vertaald in een concreet besluit.*

De aanbeveling is gestart maar nog niet afgerond.

- Door gemeenteraadsleden is meermaals verzocht om terugkoppeling over de stand van zaken van het nieuwe beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)-Beleid en de status van de aanbevelingen van de rekenkamercommissie.
- Het VTH-beleid is vastgesteld tot en met 2024 omdat dan naar verwachting de omgevingsvisie gereed is, waarbij de gemeenteraad een kaderstellende rol vervult. Hiervoor is bewust gekozen omdat er gekoerst wordt op een afronding van de Omgevingsvisie in 2024. Daarnaast wordt stapsgewijs gewerkt aan het omgevingsplan.
- Na vaststelling van de visie zal er een nieuwe probleem- en risicoanalyse gemaakt worden waarin de uitkomsten en prioriteiten van de omgevingsvisie worden meegenomen. Vervolgens kan er een nieuw VTH-beleid worden opgesteld, waarmee we ook voldoen aan de beleidscyclus en de wettelijke vereisten uit de Omgevingswet
- Uit de behandeling van het raadsvoorstel inventarisatie Omgevingsvisie in de raad van 29 november 2022 kan worden afgeleid dat de raad betrokken wil worden bij de totstandkoming van de toekomstvisie Omgevingswet. Dit is evenwel niet vertaald in een besluit.

Aanbeveling 2:
Stel als gemeenteraad (in de omgevingsvisie en het omgevingsplan) de kaders voor toezicht en handhaving vast.

a)	*Vanaf januari 2021 is vol ingezet op de implementatie van de Omgevingswet door de programmamanager en het programmateam dat hiermee aan de slag is gegaan. Het VTH-beleid is een apart project geworden onder de Omgevingswet en recent vastgesteld.*
b)	*De volgende stap is het opstellen van de Omgevingsvisie. Doel is dat deze eind 2024 kan worden vastgesteld. Vervolgens dienen alle regels in een digitaal Omgevingsplan te worden gestopt.*

De aanbeveling is gestart maar nog niet afgerond.

- Vanaf januari 2021 is volop ingezet op de implementatie van de Omgevingswet, maar dat heeft nog niet geleid tot een omgevingsvisie en omgevingsplan. Doel is dat deze eind 2024 kan worden vastgesteld.

Aanbeveling 3: **Kies voor een controlerende rol die past bij de gekozen kaderstellende rol.**
Bepaal hoe u gaat toezien op de uitvoering en resultaten van het beleid, en wat de gemeenteraad daarvoor van het college nodig heeft. Indien de gemeenteraad (naar aanleiding van aanbeveling 1.) kiest voor een actieve sturende rol, dan past daarbij uiteraard ook een actieve controlerende houding. Maak in dat kader ook duidelijke afspraken met het college over het verkrijgen van structurele informatie over toezicht en handhaving.

a)	*Het VTH-beleid is pas vastgesteld en heeft een looptijd tot en met 2024; wanneer naar verwachting de Omgevingsvisie kan worden opgesteld. De resultaten van beleid kunnen nog niet worden gemonitord. Er ligt op basis van een risicoanalyse, een beleidsplan VTH maar het is eigenlijk work-in-process met het oog op de implementatie van de Omgevingswet. Hierin zijn geen afspraken opgenomen over structurele informatieverstrekking aan de gemeenteraad over toezicht en handhaving.*
b)	*Vaststelling van de Omgevingsvisie en omgevingsplan is pas voorzien eind 2024. Dan kunnen ook pas duidelijke afspraken met het college worden gemaakt over het verkrijgen van structurele informatie over toezicht en handhaving. Indien de raad ervoor kiest om geen actieve en inhoudelijke bijdrage te willen leveren in dit dossier, vervalt de noodzaak om duidelijke afspraken met het college te maken over het verkrijgen van structurele informatie.*

De aanbeveling is nog niet afgerond.

- Het recent vastgestelde VTH-beleid kent een beperkte looptijd en maakt onderdeel uit het implementatieprogramma Omgevingswet. Informatievoorziening aan de gemeenteraad is in het VTH-plan niet opgenomen, maar de vraag is of dat opportuun is in de huidige situatie waarin alle aandacht gericht is op de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de aanloop naar de Omgevingsvisie in 2024.
- Omdat de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan nog niet zijn vastgesteld, kan op dit moment niet wordt vastgesteld of de gemeenteraad vanuit een proactieve houding duidelijke afspraken met het college maakt over het verkrijgen van structurele informatie over de inhoud hiervan, waaronder toezicht en handhaving.

Aanbeveling 4: **Verzoek het college om op redelijke termijn met een goede probleem- en risicoanalyse te komen voor toezicht en handhaving in het fysieke domein.**
De huidige doelstellingen en prioriteiten zijn vooral procesmatig en organisatorisch van aard en qua formulering abstract en weinig specifiek. Een adequate probleem- en risicoanalyse voor toezicht en handhaving maakt het mogelijk om op dit terrein gericht en passend beleid te maken.

a) De gemeenteraad heeft het college hier niet expliciet om verzocht, maar het college heeft de gemeenteraad zelf per memo van 5 oktober 2020 geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van het VTH Beleid met bijbehorende risicoanalyse. Hierbij verwijst het college tevens naar de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport.
b) Het VTH-Beleid is door het college definitief vastgesteld in september 2022 met bijbehorende risicoanalyse.

De aanbeveling is opgevolgd.

- Het bleek niet nodig om het college te verzoeken om te komen tot een probleem- en risicoanalyse voor toezicht en handhaving in het fysieke domein. Het college informeerde de gemeenteraad uit eigen beweging over de stand van zaken. Het nieuwe beleid inclusief risicoanalyse is inmiddels door het college vastgesteld.

Aanbeveling 5: **Bepaal vervolgens op basis van die probleem- en risicoanalyse wat de concrete prioriteiten en meetbare doelstellingen zijn voor de gemeente Rheden voor toezicht en handhaving in het fysieke domein.**
Het is niet mogelijk om alle regels 100% te handhaven. Het is aan de gemeenteraad en/of college daarin keuzes te maken, niet aan de ambtelijke organisatie. De huidige werkwijze kan tot willekeur leiden. Dat is onwenselijk. Het is dan ook zaak om na een goede risicoanalyse gericht concrete prioriteiten te stellen, die ook aan de uitvoeringspraktijk voldoende houvast geven. Houd daarbij rekening met de capaciteit die beschikbaar is voor toezicht en handhaving en geef ook aan bij welke thema's geen prioriteit ligt. Als de gemeenteraad (naar aanleiding van de eerste aanbeveling) kiest voor een actieve rol kan de gemeenteraad het college verzoeken een voorstel voor te bereiden waarmee de gemeenteraad op een goede manier die prioriteiten kan stellen. Als de gemeenteraad kiest voor een passieve rol, kan de gemeenteraad het college opdragen deze prioritering te verzorgen en ter kennisname aan de gemeenteraad te sturen.

a) Er is in 2021-2022 een probleem- en risicoanalyse voor de gemeente Rheden opgesteld in samenwerking met partners. Op basis van deze risicoanalyse zijn er prioriteiten en doelstellingen voor de gemeente opgenomen in het beleidsplan. Als algemeen beleidsdoel is gesteld: 85% naleving. Het uitvoeringsprogramma is in april 2022 vastgesteld. Het VTH Beleid in combinatie met de risicoanalyse bepaalt welke onderwerpen in welke volgorde van prioriteit aangepakt dienen te worden en volgens welke strategie dit gebeurt. In het Uitvoeringsprogramma is bepaald welke activiteiten in een jaar uitgevoerd gaan worden.

De aanbeveling is opgevolgd.

- Op basis van een risicoanalyse is een nieuw beleidsplan opgesteld met daarin prioriteiten en doelstellingen en een meetbare doelstelling waarbij men streeft naar 85% naleving.

Aanbeveling 6:
Zorg dat alle beleidsplannen actueel zijn; doe dit door onder meer jaarlijks (voor het begin van het nieuwe kalenderjaar) een uitvoeringsprogramma vast te stellen.

a)	*Met het vaststellen van het VTH-beleid, gepland in het college van 27 september 2022 is het beleid geactualiseerd.*
b)	*Het uitvoeringsprogramma 2022 is gekoppeld aan het beleidsplan en vastgesteld in april 2022. Dat is niet voor het nieuwe kalenderjaar maar na het eerste kwartaal van het lopende jaar.*
c)	*Als onderdeel van de invoering van de Omgevingswet zullen enkele beleidsstukken geactualiseerd moeten worden vanwege de verandering van de juridische grondslag (van Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) naar Omgevingswet (Ow)).*

De aanbeveling is deels opgevolgd.

- Het beleid is inmiddels geactualiseerd.
- Het hieraan gekoppelde uitvoeringsprogramma 2022 is in april 2022, niet voorafgaand maar tijdens het betreffende jaar vastgesteld.

Aanbeveling 7:
Monitor jaarlijks in hoeverre doelstellingen worden behaald en prioriteiten leidend zijn voor de uitvoering.

a)	*In het beleidsplan is opgenomen dat gedurende het jaar monitoring plaatsvindt van de uitvoering van het jaarlijkse programma en het bereiken van de doelen.*
b)	*In het uitvoeringsprogramma 2022 is een korte evaluatie van het voorgaande jaar opgenomen (inclusief een cijfermatig overzicht in de bijlagen), als ook een vooruitblik naar de volgende jaren.*

De aanbeveling is opgevolgd.

- In het beleidsplan is opgenomen dat gedurende het jaar monitoring plaatsvindt en in het uitvoeringsprogramma 2022 is een korte evaluatie van het voorgaande jaar opgenomen (inclusief een cijfermatig overzicht in de bijlagen).

Aanbeveling 8: **De implementatie van de Omgevingswet te versnellen, beginnend met het bepalen van het ambitieniveau van de gemeente.**
Doe dit samen met de gemeenteraad en de ambtelijke organisatie.

a)	*Met het aantrekken van een programmamanager voor de implementatie van de Omgevingswet in januari 2021 en het formeren van een projectteam is een stimulans gegeven aan de versnelling van de implementatie van de Omgevingswet.*
b)	*Volgens de organisatie is de gemeente Rheden vanuit een plek achterin het peloton opgeschoven naar de kopgroep in de implementatie van de nieuwe Omgevingswet, ondanks vele belemmeringen waaronder Corona. Dit wordt ondersteund door de informatie afkomstig uit het dashboard voor de implementatie van de Omgevingswet, waarin inmiddels geen van de activiteiten meer het label 'interventie benodigd' (rood) heeft; tegenover 5 in september 2021.*
c)	*De 'nieuwe' gemeenteraad is door de ambtelijke organisatie vanaf het introductieprogramma actief in een aantal bijeenkomsten geïnformeerd over het ambitieniveau en het implementatieprogramma. Hierin is tevens een planning gepresenteerd die voorziet in het vaststellen van een Omgevingsvisie eind 2024. Tijdens de raadsvergadering van 29 november 2022 heeft de portefeuillehouder op verzoek van de raad*

toegezegd dat de raad ook tijdens de totstandkoming van de omgevingsvisie wordt uitgenodigd een bijdrage te leveren in plaats van alleen bij de besluitvorming.

De aanbeveling is opgevolgd.

- Het aantrekken van een programmamanager en het formeren van een projectteam heeft geleid tot de gewenste versnelling van de implementatie van de Omgevingswet.
- Volgens de organisatie loopt gemeente Rheden niet meer achter maar zit deze inmiddels in de kopgroep ten aanzien van de implementatie van de Omgevingswet.
- De 'nieuwe' gemeenteraad is in meerdere bijeenkomsten geïnformeerd over het ambitieniveau en de planning.

Aanbeveling 9:
In kaart te brengen welke gevolgen de wet heeft voor de capaciteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving

Betrek hierbij ook (de ervaringen van) vergunningverleners, toezichthouders en handhavers.

a) *Het in kaart brengen van de gevolgen die de wet heeft voor de capaciteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving maakt onderdeel uit van de implementatie van de omgevingswet en daar wordt op dit moment invulling aan gegeven. Hierin spelen vergunningverleners, toezichthouders en handhavers een belangrijke rol.*

De aanbeveling is gestart maar nog niet afgerond.

- Het in kaart brengen van de gevolgen van de Omgevingswet voor de capaciteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving maakt onderdeel uit van het implementatieplan en daar wordt op dit moment invulling aan gegeven. Hierin spelen vergunningverleners, toezichthouders en handhavers een belangrijke rol.

Aanbeveling 10:
Verbeter de afstemming tussen vergunningverleners, toezichthouders, handhavers, juristen en beleidsmedewerker

Doe dit door duidelijke afspraken te maken wanneer toezichthouders en handhavers bij bijvoorbeeld vergunningverlening of het opstellen van nieuw beleid moeten worden betrokken.

a) *Volgens de organisatie is het verbeteren van de afstemming verwerkt in het beleid. De nieuwe processen die nodig zijn in het kader van de Omgevingswet worden door de vergunningverleners, toezichthouders en handhavers zelf heringericht, ook om zodoende te oefenen.*

De aanbeveling is gestart maar nog niet afgerond.

- Het verbeteren van de afstemming is verwerkt in het beleidsplan en wordt in praktijk gebracht bij het opstellen van nieuwe processen die nodig zijn in het kader van de Omgevingswet. Deze werkprocessen worden door vergunningverleners, toezichthouders en handhavers zelf heringericht; ook om zodoende te kunnen oefenen.

Aanbeveling 11:

Besteed jaarlijks in een overleg aandacht aan die afstemming en het meer integraal toezicht houden en handhavend optreden.

a)	*Volgens de organisatie vindt periodieke afstemming plaats met externe partijen als ODRA en VGGM.*
b)	*De reikwijdte van het nieuwe VTH-beleid bevat de werkzaamheden die door de gemeente zelf en daarnaast door de ODRA en VGGM uitgevoerd worden in de fysieke leefomgeving van Rheden. Op het gebied van risicoanalyse en de uitvoeringsprogramma's geeft de organisatie aan dat deze steeds beter verfijnd en afgestemd worden met de Omgevingsdienst en andere partijen*
c)	*Noch uit het beleidsplan noch uit het uitvoeringsprogramma wordt duidelijk in welke mate er jaarlijks specifiek afstemming plaatsvindt gericht op meer integraal toezicht te houden en handhavend optreden.*

De aanbeveling is gestart maar nog niet afgerond.

- Er wordt periodiek met externe partijen als ODRA en VGGM afgestemd.
- Niet duidelijk is in welke mate er jaarlijks specifiek wordt afgestemd gericht op meer integraal toezicht houden en handhavend optreden. Wellicht dat ook dit tijdens het implementatietraject voor de Omgevingswet wordt opgepakt.

Aanbeveling 12: **Zorg er bij implementatie van de Omgevingswet voor dat toezicht en handhaving bij de planvorming wordt betrokken**
Doe dit door hierover heldere afspraken te maken.

a)	*Volgens de organisatie is het betrekken van toezicht en handhaving bij de planvorming een continu aandachtspunt bij het opstellen van de omgevingsvisie en omgevingsplan.*
b)	*De noodzaak om de beleidscyclus tot en met de uitvoering van toezicht en handhaving geheel sluitend te maken is tevens onderdeel van de doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie; specifiek afdeling Leefomgeving.*

De aanbeveling is gestart maar nog niet afgerond.

- Volgens de organisatie is het betrekken van toezicht en handhaving bij de planvorming een continu aandachtspunt en maakt dit tevens onderdeel uit van de doorontwikkeling van de ambtelijke organisatie.

VI EFFECTIVITEIT EIGEN AANBEVELINGEN REKENKAMERCOMMISSIE

Aanbeveling 1:
Ga aan de voorkant van het onderzoek in gesprek met betrokken geledingen om met hun input de onderzoeksopdracht aan te scherpen.

De onderzoeksopdracht richting externe onderzoeksbureaus bepaalt voor een deel het verdere verloop van een onderzoek. Een scherpe en specifieke uitvraag bevordert de doorstroom in de keten van het rekenkameronderzoek. Voor het opstellen van een dergelijke uitvraag kan het van pas komen om aan de voorkant met betrokken geledingen (ambtelijk apparaat, verantwoordelijk wethouder, gemeenteraad) van gedachten te wisselen over de vraagstelling van het onderzoek (en deze op basis van deze gesprekken desgewenst aan te scherpen en te specificeren).

a) *Jaarlijks wordt een bezoek aan fracties gebracht om mogelijke onderzoeksonderwerpen op te halen. Ook vindt ieder half jaar overleg plaats met de burgemeester en gemeentesecretaris.*

b) *De vraagstelling van het onderzoek wordt voorafgaand aan de uitvraag richting onderzoeksbureaus in een startnotitie aan de gemeenteraad en college toegestuurd. Zij hebben de mogelijkheid om de rekenkamercommissie te verzoeken om de vraagstelling aan te passen.*

c) *De rekenkamercommissie laat zich graag voeden door gemeenteraad, college en organisatie in mogelijke onderzoeksthema's en vraagt hier ook om; maar vindt haar onafhankelijke positie in deze ook van groot belang. De vraagstelling vooraf afstemmen vindt de commissie daar minder bij passen. Daarnaast lijkt hier, op basis van het nieuwe doorwerkingsonderzoek, ook geen behoefte aan te bestaan bij de organisatie, college of gemeenteraad.*

De aanbeveling is afgerond.

- Jaarlijks vindt overleg plaats met gemeenteraad, burgemeester en gemeentesecretaris.
- De vraagstelling wordt opgenomen in een startnotitie, voorafgaand aan de benadering van onderzoeksbureaus, waarbij de mogelijkheid bestaat voor de verschillende geledingen om de rekenkamercommissie te verzoeken deze vraagstelling aan te passen.
- Bezien vanuit haar onafhankelijke positie vindt de rekenkamercommissie het vooraf afstemmen van de specifieke vraagstelling niet opportuun. Organisatie, college en gemeenteraad geven niet aan dit als een gemis te ervaren.

Aanbeveling 2:
Formuleer aanbevelingen en check ze op uitvoerbaarheid

De aanbevelingen uit de onderzoeken zijn meestal voldoende concreet en specifiek om richting te geven aan uitvoering en de monitoring daarvan. Sommige aanbevelingen zijn minder concreet en soms ook minder realistisch, waardoor de doorwerking van de aanbeveling aan de voorkant wordt ondermijnd. Met name de uitvoerbaarheid kan ook in dialoog met andere geledingen bepaald worden.

a) *Uit het nieuwe doorwerkingsonderzoek blijkt dat men in algemene zin de aanbevelingen voldoende concreet, specifiek en realistisch vindt en goed toepasbaar in de praktijk. Wel wordt door een aantal gesprekspartners gewezen op het verschil in detail niveau van de aanbevelingen, waarin een aanbeveling kan variëren van 'wollig' tot zeer gedetailleerd.*

De aanbeveling is gestart maar nog niet afgerond

- Gesprekspartners vinden de uitgebrachte aanbevelingen over het algemeen voldoende concreet, specifiek en realistisch en goed toepasbaar.
- Niet alle aanbevelingen kennen hetzelfde detail niveau. Sommige zijn 'wollig' andere zeer gedetailleerd.

Aanbeveling 3:
Probeer bij aanbevelingen het 'wanneer' in te vullen, of beveel de gemeenteraad aan om het college te vragen om dit te doen.

Bij vrijwel alle aanbevelingen die in de vijf onderzochte rapporten zijn gedaan ontbreekt een tijdspad. Dit leidt er mogelijk mede toe dat in een aantal gevallen (met name burgerparticipatie en verbonden partijen) de implementatie van de aanbevelingen een langdurig proces is. Uiteraard liggen hier meerdere factoren aan ten grondslag dan alleen maar het ontbreken van de 'wanneer'-vraag.
Toch is de aanbeveling zoveel mogelijk de 'wanneer'-vraag op te nemen bij aanbevelingen. Alternatief is dat de gemeenteraad het college vraagt om bij de implementatie van aanbevelingen naast het wie (welke ambtelijke afdeling) ook zoveel mogelijk invulling te geven aan en het wanneer (tijdspad, planning of deadline).

a) *Hoewel dit door de gesprekspartners niet als specifiek aandachtspunt is meegegeven en de rekenkamercommissie hier alerter op is dan voorheen, is de rekenkamercommissie zelf van mening dat op dit punt nog verdere verbetering gewenst is.*

b) *Door de 'wanneer' vraag beter in te vullen kan de gemeenteraad beter in stelling gebracht worden om de uitvoering van de aanbevelingen te monitoren.*

De aanbeveling is gestart maar nog niet afgerond.

- Hoewel dit door de gesprekspartners niet als specifiek aandachtspunt is meegegeven en de rekenkamercommissie hier alerter op is dan voorheen, is op dit punt nog verdere verbetering gewenst, omdat het concreter invullen van het 'wanneer' de gemeenteraad beter in staat kan stellen om de uitvoering van de aanbevelingen te monitoren.

Aanbeveling 4:
Rekenkameronderzoek bevordert de kwaliteit van het gemeentelijk apparaat

Hoewel het lastig feitelijk is te checken is de indruk dat sommige ambtelijke afdelingen rekenkameronderzoek mogelijk eerder als 'lastig' en 'belastend' ervaren dan als een mogelijkheid om de eigen werkwijze te verbeteren. Om deze dysfunctionele beeldvorming weg te nemen is te overwegen om per onderzoek vanuit het ambtelijk apparaat een centraal aanspreekpunt voor het onderzoeksbureau en de rekenkamercommissie naar voren worden geschoven, die als liaison het proces in de keten kan versoepelen.

a) *Hieraan is inmiddels uitvoering gegeven doordat de sturing op de input aan de rekenkamercommissie is gecentraliseerd bij het Directieteam.*

De aanbeveling is afgerond.

- De sturing op de input aan de rekenkamercommissie is gecentraliseerd bij het Directieteam.

Aanbeveling 5:
Treedt aan het begin van een gemeenteraadsperiode in gesprek met de rekenkamercommissie over mogelijke onderzoeksonderwerpen

Bij haar aantreden heeft de huidige rekenkamercommissie een groslijst met onderwerpen samengesteld. Deze is mede in overleg met fractievoorzitters opgesteld. Het is ook mogelijk om als gemeenteraad over deze lijst en eventuele aanvullingen een discussie te voeren met elkaar en met de rekenkamercommissie en daarbij te zoeken naar prioritering (en deze eventueel op te nemen in een 'gemeenteraadsprogramma').
Uiteraard moet de mogelijkheid blijven bestaan om actuele onderwerpen snel te kunnen onderzoeken. Een laatste suggestie in deze is de Rhedense samenleving meer te betrekken bij de keuze van onderzoeksonderwerpen.

a)	*De gemeenteraad staat open voor een gesprek met de rekenkamercommissie om te praten over mogelijke onderwerpen voor onderzoek. Het initiatief voor een dergelijk gesprek komt veelal van de rekenkamercommissie.*
b)	*In het verleden kwam het voor dat het gesprek eenmaal in een gemeenteraadsperiode werd gevoerd met het bestuurlijk coördinatie overleg (de fractievoorzitters).*
c)	*De commissie was in 2020 opnieuw voornemens om in dialoog te gaan met de fractievoorzitters om onderwerpen op te halen. In verband met de coronacrisis is ervoor gekozen om dit schriftelijk te doen. Ook in 2021 heeft dit gesprek, om dezelfde reden, niet plaatsgevonden. Er is toen niet alsnog besloten tot een schriftelijke ronde.*
d)	*Op 6 oktober 2022 heeft de rekenkamercommissie, op haar initiatief, een bezoek aan de fracties gebracht.*
e)	*De rekenkamercommissie is graag bereid om een rol te vervullen in het introductieprogramma van de gemeenteraad.*

De aanbeveling gestart maar nog niet afgerond.

- Er vindt geregeld overleg plaats met de gemeenteraad; meestal op initiatief van de rekenkamercommissie.
- De rekenkamercommissie is graag bereid om een rol te vervullen in het introductieprogramma van de gemeenteraad.

Aanbeveling 6: **Neem de actiepunten uit een afgerond onderzoek op in de lange termijn-agenda van de gemeenteraad en vraag het college op gezette tijden naar de voortgang/stand van zaken**
Op dit moment monitort de gemeenteraad niet of nauwelijks de doorwerking van aanbevelingen uit afgerond rekenkameronderzoek. Een mogelijkheid hiertoe is om het onderzoek/onderwerp op te nemen in de lange-termijn agenda van de gemeenteraad, zodat een onderwerp periodiek terugkomt. Het is aan de griffie om dit te doen. Indien mogelijk en gewenst kan er ook een terugkeerfrequentie (eenmalig, of meerdere keren) en een termijn (jaarlijks, tweejaarlijks, enzovoort) aan deze actie worden gekoppeld. Op deze manier ontstaat ook automatisch een monitoringssystematiek. De griffie houdt ook de lijst de met toezeggingen van het college bij na een eventueel debat over de aanbevelingen. Ook deze lijst biedt aanknopingspunten voor monitoring van de doorwerking.

a)	*Sinds het onderzoek van de rekenkamercommissie "In stelling voor de nieuwe Jeugdwet" wordt aan deze aanbeveling uitvoering gegeven. In een amendement heeft de gemeenteraad besloten om de uitvoering van de aanbevelingen te concretiseren door de gemeenteraad en op de Lange Termijn Agenda te plaatsen.*
b)	*Uit dit doorwerkingsonderzoek blijkt dat door gemeenteraadsleden geregeld wordt gevraagd naar de status van aanbevelingen van een onderzoek. In het geval van het armoede- en minimabeleid heeft dat zelfs geleid tot een amendement als gevolg waarvan de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de aanbevelingen in de bijlage is opgenomen.*
c)	*In het gesprek dat in het kader van dit doorwerkingsonderzoek is gevoerd met een aantal leden van de gemeenteraad is het blijven monitoren en sturen op de uitvoering van de aanbevelingen als belangrijkste knelpunt benoemd. Men steekt de hand in eigen boezem, maar geeft tevens aan hiervoor graag meer handreikingen te krijgen. Hierbij wordt onder meer geopperd om de status in een jaarlijkse bijeenkomst te bespreken of aanbevelingen die de gemeenteraad meer in deze rol dwingen en faciliteren.*

De aanbeveling gestart maar nog niet afgerond.

- Inmiddels wordt aan deze aanbeveling uitvoering gegeven doordat de gemeenteraad in een amendement heeft besloten om de uitvoering van de aanbevelingen te concretiseren en op de Lange Termijn Agenda te plaatsen. Ook wordt door gemeenteraadsleden geregeld gevraagd naar de status van de aanbevelingen.

- Door gemeenteraadsleden wordt het blijvend monitoren en sturen op de uitvoering van de aanbevelingen als belangrijk knelpunt ervaren, waarvoor men zichzelf verantwoordelijk voelt, maar waarin men ook graag geadviseerd zou willen worden. Als voorbeeld wordt gegeven om jaarlijks tijdens een bijeenkomst de status van de aanbevelingen te bespreken.

Aanbeveling 7: **Wees in de bestuurlijke reactie specifiek(-er) over welke conclusies of aanbevelingen op welke punten wel of niet worden ondersteund**
De bestuurlijke reactie van het college is in meerdere van de onderzochte rapportages vrij algemeen geformuleerd, of bevat een open einde (zoals in gesprek gaan met de ambtelijke organisatie over de aanbevelingen aangaande archief- en dossiervorming). Duidelijker en specifieker zijn over welke aanbevelingen wel of niet (en waarom) worden ondersteund bevordert de discussie met de gemeenteraad over de aanbevelingen.

a)	*Uit het doorwerkingsonderzoek blijkt dat de reacties van het College nog steeds vrij algemeen geformuleerd zijn, of een open einde bevatten.*
b)	*Het college en management staan positief tegenover het meer SMART maken van afspraken. Hiermee worden verwachtingen beter afgestemd. Het sturen op resultaten is niet alleen doelgericht, maar maakt ook prioriteiten zichtbaar.*

De aanbeveling is nog niet opgevolgd.

- Reacties van het College zijn nog steeds vrij algemeen geformuleerd, waarbij niet duidelijk en specifiek wordt aangegeven welke aanbevelingen wel of niet (en waarom) worden ondersteund.
- Het College en de organisatie zijn hiertoe wel graag bereid.

Aanbeveling 8: **Formuleer in de bestuurlijke reactie waar mogelijk zo concreet mogelijk wat het college met de aanbevelingen gaat doen (wat), welke afdeling dit gaat doen (wie) en op welke termijn (wanneer).**
De bestuurlijke reactie is in de regel algemeen geformuleerd in termen van wat het college met de aanbevelingen gaat doen. Er wordt bijvoorbeeld geschreven dat de aanbevelingen 'ter harte' worden genomen, en dat het college 'zich kan vinden' in een bepaalde aanbeveling. Dat is uiteraard positief, maar een nadere toelichting over wat het college dan daadwerkelijk met de aanbevelingen gaat doen, ontbreekt. Het is raadzaam om zo concreet mogelijk aan te geven wat het college met een aanbeveling gaat doen, wie hier uitvoering aan moet geven (ambtelijk organisatiedeel en/of portefeuillehouder) en indien mogelijk ook op welke termijn (wanneer).

a)	*Uit het doorwerkingsonderzoek blijkt dat de reactie van het College nog steeds in de regel algemeen geformuleerd is en minder specifiek aangeeft wat, welke afdeling op welke termijn gaat doen.*
b)	*Het College onderschrijft het belang van het maken van duidelijke afspraken over de aanbevelingen (WAT) en de planning (WANNEER). En is graag bereid in afstemming met de griffie dit te monitoren via bijvoorbeeld Ibabs.*

De aanbeveling is nog niet opgevolgd.

- Op dit moment wordt door het College in de regel in de bestuurlijke reactie nog niet specifiek aangegeven wat, welke afdeling op welke termijn gaat doen.
- Het College onderschrijft het belang van het maken van duidelijke afspraken en is graag bereid om dit in afstemming met de griffie te monitoren.

Effectiviteit Rekenkamerrapporten

Wat is er met de aanbevelingen gedaan uit de Rekenkamerrapporten? 2015 – 2020

Doelstelling / Centrale vraagstelling

Doelstelling

- Inzicht -> opvolging aanbevelingen uit de rekenkamerrapporten
- Leerpunten -> raad, college, ambtelijke organisatie, RKC Rheden

Centrale vraagstelling

- Wat is de effectiviteit van de gedane aanbevelingen in de rapporten?
- Welke leerpunten zijn hieruit te trekken voor raad, college, ambtelijke organisatie, RKC Rheden?

Gevolgde aanpak onderzoek

Stap 1:

Formulieren doorwerking rekenkameronderzoek opgesteld en startbijeenkomst gehouden

Stap 2:

Documenten en informatie geanalyseerd

Stap 3:

Rapportage opgesteld

Conclusies

1.
Veel aanbevelingen zijn opgepakt, maar ook is er nog veel niet afgerond

2.
De RKC heeft zelf ook nog niet alle aanbevelingen afgerond

3.
De kwantiteit en kwaliteit van de aanbevelingen zijn goed; de diepgang varieert

4.
De gemeenteraad monitort de status van de aanbevelingen niet gestructureerd

Aanbevelingen 1 / 3

Generiek

- Plan van aanpak -> verdere implementatie aanbevelingen
  (wie is waar, wat en wanneer voor verantwoordelijk)

- Jaarlijks voortgangsgesprek implementatie aanbevelingen
  (rapporteer periodiek terug over de voortgang)

- Heb aandacht voor (extra) inzet van personele ambtelijke capaciteit

Aanbevelingen 2 / 3

Specifiek

* Subsidiebeleid

- Formuleer beleidskader subsidies / werkprocessen
- Centrale registratie

* Ruimte voor initiatieven

- Verbeter de informatievoorziening van en naar stakeholders
- Cultuuromslag -> van ‘nee, maar’ tot ‘ja, tenzij’

Aanbevelingen 3 / 3

Specifiek

* Armoede en minimabeleid

- Evalueer in 2023 op basis nulmeting 2021
- Verdere ontwikkeling monitor Sociaal Domein

* Programmabegroting

- Samenhang doelen, acties en kosten vergroten
- Prestatie indicatoren en mogelijke risico's verder beschrijven

* Toezicht en Handhaving

- Integraal toezicht met stakeholders verder vergoten

Tot slot

Nog vragen, opmerkingen of tips?

Motie naar aanleiding van het rapport van de rekenkamercommissie 2015-2020

Subsidiebeleidskader Doelen en activiteiten

De gemeenteraad van Rheden in vergadering bijeen op 28 maart 2023.

Constaterende dat:

De rekenkamercommissie van de gemeente Rheden, in haar onderzoeksrapport “effectiviteit aanbevelingen”, onderzoek heeft gedaan naar de aanbevelingen die zij aan de raad van de gemeente Rheden heeft meegegeven.

In dit rapport “effectiviteit Rekenkamerrapporten” worden meerdere aanbevelingen opgevolgd, een aantal zijn deels opgevolgd en een aantal nog niet.

Te weten, in het kort en samengevat:

1. *“Er dient een register te komen van alle verstrekte subsidies” (pag. 22). “Dit is intern maar nog niet compleet”.*
2. *“Leg interne werkprocessen vast, werk daarnaar en kijk of de lasten voor de aanvragers verlaagd kunnen worden”. “inmiddels is er een subsidie-coördinator aangetrokken voor team samenleving, maar deze is niet overkoepelend aan het werk”.*
3. *“Er bestaat geen algemeen en totaalbeeld over de effectiviteit van de inzet van subsidies, omdat er geen algemeen kader en geen algemene evaluatie voor subsidies is opgesteld”. “Er zijn wel een aantal beleidsnota’s waarop subsidies wordt verstrekt en dat er slechts een nota compleet is voor cultuur (pag. 23)” ;*

Overwegende dat:

a. Er een instrument bestaat om doelen door de raad vast te stellen, te weten: een subsidiebeleidskader, waarmee de aanbevelingen kunnen worden opgevolgd;
b. Met een subsidiebeleidskader de raad sturing kan geven en controle kan uitoefenen, op het door het college uit te voeren subsidiebeleid;
c. Het nut van een subsidiebeleidskader is; vooraf doelen en activiteiten te benoemen en een subsidieplafond vast te stellen. Daarmee een openeinderegeling te voorkomen;
d. Een voorbeeld van doelen zouden kunnen zijn:
   -Meer kinderen laten sporten
   -Meer ondersteuning bieden aan mantelzorgers
   -Betere leefbaarheid in de wijken. Etc.
e. Waarbij de activiteiten worden gesubsidieerd en niet de gebouwen;

f. Via dit subsidiebeleidskader bovendien streefwaarden en prestatie indicatoren kunnen worden meegegeven en makkelijker kan worden gecontroleerd of deze zijn behaald en/of waarom niet;
g. Een compleet subsidiebeleidskader bovendien duidelijker te begrijpen is voor de burgers, organisaties, stichtingen en verenigingen;
h. Geeft bescherming aan de ambtenaren, wat bovendien de schijn van willekeur voorkomt;
I. De gemeente Rheden geen eenduidig subsidiebeleidskader heeft;
J. Er inmiddels een subsidie-coördinator is aangesteld voor de uitvoering, die hier als eerste mee aan de slag zou moeten gaan;
K. Subsidie verstrekken geen doel op zich is.

Besluit:

1. Het college op te dragen een subsidiebeleidskader op te stellen dat iedere vier jaar na evaluatie wordt herzien;
2. Hierin de door de raad vast te stellen doelen en daaraan hangende activiteiten uitwerkt;
3. Het college op te dragen, om jaarlijks, ter verantwoording, een informatief subsidieoverzicht op te stellen, zodat kan worden gecontroleerd, of de doelen zijn behaald en welke activiteiten daarvoor zijn uitgevoerd en of dat binnen het gestelde budget is gebeurd;
4. Het college op te dragen, dat binnen het subsidiebeleidskader een uitwerking wordt gemaakt over de verschillende vormen van subsidie, te weten -eenmalige, structurele, exploitatie en dienstensubsidies;
5. En draagt het college ten slotte op dit nieuwe subsidiebeleidskader, uiterlijk, het derde kwartaal van 2023 aan de raad voor te leggen ter besluitvorming.

En gaat over tot de orde van de dag.

De fractie van GroenLinks	De fractie VPR
Semra Kerkum	Theo Kooijmans

Amendement

Van aanbevelingen naar samen verder

De raad in vergadering bijeen op 28 maart 2023, sprekende over het rapport "Effectiviteit Rekenkamerrapporten" (agendapunt 4, stuk 23.19),

Overwegende dat:

1. Het rapport de Raad en het College goede en terechte aanbevelingen geeft;
2. Het de wens is van de Raad haar effectiviteit samen met het College te vergroten;
3. Er daartoe een gestructureerde en verbindende werkwijze nodig is;
4. Dit te bereiken is met een plan van aanpak waarin opgenomen een tijdschema voor terugkoppelingen en overleg tussen Raad en College;
5. Het logisch is in het plan van aanpak tevens handvatten op te nemen om de aanbevelingen vanuit de Rekenkamercommissies (en later gemeentelijke Rekenkamer) structureel te monitoren en te prioriteren;
6. De Raad zelf ook aan zet is, zich bewust is dat de LTA in het verleden als hulpmiddel werd gezien om de aanbevelingen geldend voor de Raad levend te houden;
7. De LTA hulpmiddel is bij de bewaking van de aanbevelingen voor de Raad;
8. De raad behoefte heeft aan inzicht in de termijn van uitvoering en realisatie voor de voor haar geldende aanbevelingen uit het rapport.

De Raad besluit, het besluit als volgt aan te vullen:

3. Het college te verzoeken:
    a. de raad uiterlijk het vierde kwartaal 2023 te informeren over het moment dat zij de nog lopende aanbevelingen al dan niet heeft afgerond met inachtneming van de aandachtspunten uit hoofdstuk 3 en hoofdstuk 5.2.2 van het vastgestelde rapport;
    b. een voorstel te doen voor een aan de raad periodiek te verstrekken (kort, overzichtelijk) overzicht van de voortgang van de realisatie van de voor het college geldende aanbevelingen;
    c. indien nodig een beleid te formuleren 'hoe om te gaan met de aanbevelingen van de rekenkamercommissie';

4. de griffie te verzoeken:
    a. voor 1 juni 2023 na te gaan welke aanbevelingen die zouden worden opgevolgd niet zijn opgenomen in de LTA.
    b. een voorstel te doen hoe de aanbevelingen van de rekenkamercommissie geldend voor de raad op eenvoudige wijze zijn te volgen en te monitoren.

Fractie VVD	fractie VPR	fractie CDA
Rob Koekkoek	Theo Kooijmans	Cyril Weijers

b

Motie Vreemd aan de orde van de dag

Oproep tot voortschrijdend inzicht inzake de Megastal Ellecom

De gemeenteraad van Rheden in vergadering bijeen op 28 maart 2023,

Constaterende dat:

1. De gemeente Rheden op 28 november 2017 het bestemmingsplan Ellecom, Eikenstraat ongenummerd heeft vastgesteld waardoor een Boerderijverplaatsing mogelijk is gemaakt;
2. Dit bestemmingsplan onherroepelijk is;
3. De provincie Gelderland hiervoor een vergunning heeft verleend.

Overwegende dat:

A. Het na de uitspraak van de Raad van State in 2019 noodzakelijk is de stikstofbelasting in het algemeen en die op Veluwe in het bijzonder te verminderen;
B. Eén van de oplossingen voor de stikstofcrisis het verkleinen van de veestapel is;
C. Provinciale en landelijke overheden plannen maken over uitkoop van boerenbedrijven in de buurt van natuurgebieden;
D. De Eikenstraat te Ellecom vlakbij bijzondere bronbossen en op een steenworpafstand van de Veluwezoom ligt;
E. Er aan de Eikenstraat in Ellecom nog geen schop de grond in is gegaan;
F. Er ook in onze gemeente boeren zijn die zich zorgen maken over het voortbestaan van hun bedrijf;
G. Aan hen moeilijk is uit te leggen dat een nog niet bestaande megastal wel gebouwd mag worden terwijl zij vrezen voor sluiting van hun bestaande bedrijf;
H. Veel inwoners van de gemeente zich zorgen maken over de aanhoudende invloed van overmatige stikstofbelasting van de natuur;
I. Er ook onder de aanwonenden weerstand bestaat tegen het plan;
J. Met de huidige ontwikkelingen en opgaven er wellicht een plan mogelijk is dat beter bij de huidige normen en ontwikkelingen past, waarbij ook rekening wordt gehouden met belangen van het landgoed Middachten, de betreffende pachter en de aanwonenden;
K. Dat de situatie zo aangegrepen kan worden om een grote stap voorwaarts te zetten wat betreft duurzame landbouw en biodiversiteit;
L. Het Rijk hiervoor aanvullende middelen beschikbaar stelt;
M. Versterking van de natuur en vergroening van de leefomgeving één van de speerpunten is van het in 2022 gesloten coalitieakkoord, waarbij gesteld wordt dat wij de verandering in de landbouw naar natuurinclusief boeren ondersteunen.

Spreekt uit:

Onder de huidige omstandigheden de beoogde megastal aan de Eikenstraat Ellecom onwenselijk te vinden en hier graag een andere ontwikkeling te zien.

Verzoekt het college:

1. Gedeputeerde Staten en andere betrokkenen op te roepen in het kader van de stikstofaanpak te kiezen voor een andere invulling van de plek aan de Eikenstraat die beter past bij de huidige ontwikkelingen en opgaven wat betreft de stikstofhuishouding, zoals een stap naar natuurinclusief boeren;
2. Bij Gedeputeerde Staten de zorgen van inwoners van de gemeente en de gemeenteraad van Rheden over te brengen
3. ~~Gedeputeerde Staten op te roepen bij het vinden van een andere invulling de aanwonenden te betrekken.~~

En gaat over tot de orde van de dag.

GPR/Burgerbelangen	ChristenUnie	Partij van de Arbeid
Thomas Eskes	Hendri Witteveen	Willem Heesen
D66	GroenLinks	
Erik Roumen	Tim Endeveld	

Motie vreemd aan de orde
Van oud naar Nieuw 2.0

Constaterende dat:

- Het afsteken van vuurwerk rondom de jaarwisseling leidt tot aanzienlijke nadelen en maatschappelijke kosten, zoals overlast voor mens en dier, inzet van hulpdiensten, letsel, afval, lucht- en milieuvervuiling en materiële schade **(1)**;
- Er sinds 2009 ieder jaar bedragen tussen de 5,5 en 24 duizend euro schade ontstaat in de gemeente Rheden aan, alleen al, gemeentelijke eigendommen. **(2)**;
- Veel mensen overlast ervaren van vuurwerk, maar dit grotendeels niet melden. (83%) **(3 en 8)**;
- Een meerderheid van de Nederlanders voor een algeheel landelijk vuurwerkverbod is en bij een duidelijk en algeheel verbod de meerderheid van de bevolking positief is over dat verbod (in tegenstelling tot een gedeeltelijk of geen verbod) **(5)**.
- Het rapport 'De effecten van vuurwerk op de publieke gezondheid' stelt: *"De angst heeft een grote impact: vier op de tien inwoners durven rond oudjaar niet goed de straat op vanwege vuurwerk dat wordt afgestoken"*

Overwegende dat:

- Een afsteekverbod en/of stevige aanpak vuurwerkoverlast past bij de hoge ambities (groener, socialer en dichterbij) waar het college zich toe heeft gecommitteerd middels het coalitie akkoord met de belofte "actief en creatief naar oplossingen en aanvullende middelen te zoeken" (p.5 coalitie akkoord 2022-2026) **(6)**;
- De nadelen c.q. kosten van vuurwerk te groot zijn en vaak worden afgewenteld op anderen, zoals omstanders, het milieu en de samenleving als geheel;
- Rond het afsteken van vuurwerk het privébelang niet zwaarder mag wegen dan het algemeen belang;
- De jaarwisseling een leuk en veilig feest moet zijn.

Verzoekt het college om:

1. Een brandbrief te sturen naar het kabinet en de Tweede kamer om aan te dringen op
- een landelijk verbod op consumentenvuurwerk.
- Een verdergaande aanpak van illegaal vuurwerk en overlast
- De aangenomen motie bij te voegen

2. Verschillende scenario's te onderzoeken en dit met een uitgewerkt voorstel uiterlijk september 2023 (of zoveel mogelijk, eerder), aan de raad te presenteren. **4.** Op zoek te gaan naar mogelijkheden (waaronder het creëren van ruimte voor initiatieven van inwoners) om de jaarwisseling op een alternatieve en feestelijke wijze te vieren.

Verzoekt de griffie:

- De aangenomen motie via de VNG breed onder de aandacht van de andere gemeenteraden te brengen met als doel een krachtig signaal naar het kabinet en de Tweede Kamer.

En gaat over tot de orde van de dag,

Fractie GL	fractie CU	fractie D66
Tim Endeveld	Hendri Witteveen	Rosanna Huertas Mulckhuyse

Voetnoten

(1) a. Wilde dieren worden opgeschrikt uit hun natuurlijke omgeving en ritme:
https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/dieren-dagenlang-van-streek-door-vuurwerk-vogels-weten-niet-meer-waar-ze-het-zoeken-moeten~bf826975/
b. Veel huisdieren ondervinden angst en stress en er is sprake van 2 keer zo veel vermissingen als normaal:
https://www.amivedi.nl/infopaginas/vuurwerk/
c. Kwetsbare inwoners (ouderen, (visueel) gehandicapten, mensen met trauma's of een geestelijke gezondheidsaandoening worden ernstig beperkt in hun bewegingsvrijheid in de openbare ruimte rondom de jaarwisseling
(2) https://www.ad.nl/arnhem/rheden-ziet-schade-door-zeer-zwaar-vuurwerk-rond-oud-en-nieuw-verdubbelen~a15d53ae/
(3) https://www.ioresearch.nl/wp-content/uploads/2019/10/ABB_IO-Research-vuurwerkpeiling-2018_def.pdf .
(4) Gemeenten met een vuurwerkverbod: Arnhem, Amsterdam, Apeldoorn, Bloemendaal, Rotterdam, Haarlem, Heemstede, Heumen, Nijmegen, Mook en Middelaar, Schiedam, Soest en Utrechtse Heuvelrug.
https://nos.nl/artikel/2451115-algeheel-vuurwerkverbod-in-twaalf-gemeenten-bij-komende-jaarwisseling
https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/arnhem-voert-2023-een-vuurwerkverbod-tijdens-jaarwisseling
(5) EenVandaag Opiniepanel https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle-uitslagen/item/meerderheid-wil-duidelijk-landelijk-beleid-voor-vuurwerk-gemeenten-vragen-kabinet-om-in-actie-te-komen/
en
https://www.ioresearch.nl/actueel/vuurwerkverbod-stemt-meestal-tot-tevredenheid/
(6) (groener:) We voor versterking van de natuur gaan (en vuurwerk per definitie geen onderdeel uitmaakt voor versterking van de natuur...), (socialer:) we het welzijn van onze inwoners willen vergroten, (dichterbij) er vanuit de inwoners reeds jarenlang signalen komen dat er een wens is voor een vuurwerkverbod en er voor de volgende jaarwisseling ruim de tijd is samen met de inwoners op zoek te gaan naar een passende en wenselijke invulling van een (gezamenlijke) viering van het nieuwe jaar.
(7) ("Het is verboden consumentenvuurwerk op een openbare plaats te bezigen als dat gevaar, schade of overlast kan veroorzaken")

8) https://www.ioresearch.nl/actueel/een-op-de-tien-van-plan-vuurwerkverbod-te-negeren/

Zeven op tien Nederlanders die aangeven geen vuurwerk af te zullen steken, geven aan dat vuurwerk hen überhaupt weinig doet. Andere redenen die vaak worden genoemd, zijn het niet willen belasten van milieu en dieren (beide 38%). Ongeveer een op vier (27%) zegt de zorg niet te willen overbelasten.

De ruime meerderheid (60%) van de inwoners in gemeenten waarin (voor het landelijke verbod) een gemeentelijk vuurwerkverbod is afgekondigd, is hier positief over. Slecht 12 procent vindt het onacceptabel."

En (in aanvulling op het onderzoek uit 2018 van punt 3 hierboven:)

Meerderheid nog altijd voor particulier verbod

Een ruime meerderheid (63%) van de Nederlanders is nog altijd voor een particulier verbod op het afsteken van vuurwerk. Dit percentage is sinds januari 2020 stabiel. Daarvoor was hier aanzienlijk minder steun voor. Bijna zeven op tien zijn nog steeds voorstander van een professionele vuurwerkshow door de gemeente. Slechts 43 procent onderschrijft de stelling dat "het afsteken van vuurwerk een mooie traditie is die we in stand moeten houden". Ter vergelijking: in 2018 vonden zes op tien dit nog.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
R. ter Hoeven	1 Economische ontwikkeling	8 Eerlijk werk en economische groei 15 Leven op het land
b en w-vergadering	**agendapunt**	**bijlage(n) ter inzage**
14 februari 2023	6	2
rol raad	**soort document**	
Zienswijze	Raadsvoorstel en -besluit	
voorbereidende vergadering	**agendapunt**	
14 maart 2023		
raadsvergadering	**agendapunt**	
28 maart 2023		

onderwerp
Nieuwbouw Dierentehuis - (Contra)garantstelling aan Arnhem.

INHOUD VOORSTEL
Besluiten een positieve zienswijze af te geven op het voornemen van het college om een (contra)garantstelling van maximaal € 250.800,00 voor 30 jaar aan de gemeente Arnhem te verstrekken.
Besluiten vast te stellen dat de (contra)garantstelling tussen de gemeente Arnhem en de gemeente Rheden plaatsvindt in het algemene belang, gelegen in het opvangen van (zwerf)dieren in het kader de uitvoering van de Wet dieren.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?
Vanuit het Treasury Statuut wordt voorgeschreven om aan de raad een zienswijze te vragen als het college het voornemen heeft om een garantstelling van meer dan € 250.000,00 te verstrekken**.**

2 Wat is de aanleiding?
De gemeente Rheden maakt, samen met 8 andere gemeenten (waaronder Arnhem), gebruik van de diensten van het Dierentehuis Arnhem en omstreken (hierna: het Dierentehuis) voor de opvang van (zwerf)dieren. De opvang van (zwerf)dieren heeft een wettelijke basis.
Het huidige onderkomen van het Dierentehuis Arnhem en omstreken is aan vervanging toe. Er zal daarom nieuwbouw worden gepleegd op de bestaande locatie van het Dierentehuis. Het Dierentehuis heeft voor de nieuwbouw een lening aangevraagd van € 4,4 miljoen bij de BNG. De BNG wil alleen een lening aan het Dierentehuis verstrekken op voorwaarde van een gemeentegarantie. Vanwege tijdsdruk én omdat de BNG bij voorkeur met 1 garantsteller heeft te maken, heeft de gemeente Arnhem besloten deze gemeentegarantie te verstrekken, onder bepaalde voorwaarden die in een garantieovereenkomst tussen Arnhem en het Dierentehuis zijn opgenomen.

De gemeente Arnhem wil niet alleen risicodragend zijn en wil, indien er aanspraak wordt gedaan op de garantstelling, het door haar te betalen bedrag kunnen verhalen op de overige deelnemende gemeenten, naar rato van omzet. Arnhem heeft aan de gemeente Rheden een brief geschreven met het verzoek tot een deelname (naar rato) in de garantstelling (zie bijlage 1a).
Door een (contra)garantstelling af te geven aan de gemeente Arnhem voor de nieuwbouw van het Dierentehuis op de huidige locatie aan de Larensteinselaan 32 te Velp neemt de gemeente Rheden haar verantwoordelijkheid in het in stand houden van de opvang van (zwerf)dieren.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Burgerlijk wetboek.
Wet dieren.
Treasury Statuut.
Mededingingswet.
Financiële verordening gemeente Rheden 2019.

4 Wat willen wij bereiken?

De gemeente heeft vanuit het Burgerlijk Wetboek en de Wet dieren de verplichting om te zorgen voor een opvanglocatie voor zwerfdieren en de tijdelijke huisvesting van huisdieren in geval van uithuisplaatsing of vrijheidsbeneming.
De gemeente heeft deze werkzaamheden uitbesteed aan het Dierentehuis. In het Dierentehuis zijn veel vrijwilligers werkzaam. Een deel van deze vrijwilligers woont in de gemeente Rheden.
Onderdeel van de werkzaamheden van het Dierentehuis is het verzorgen van de ritten van de Dierenambulance. Tevens is in het nieuwe gebouw een ruimte opgenomen die wordt gebruikt voor educatiedoeleinden.

Door afgifte van de (contra)garantstelling aan Arnhem kan Rheden gebruik (blijven) maken van de diensten van het Dierentehuis en kan de gemeente de wettelijke verplichting invullen.

5 Wat gaan wij ervoor doen?

Gemeenten hebben de wettelijke taak om in de gemeente gevonden dieren met een vermeende eigenaar gedurende 14 dagen voor de eigenaar te bewaren.
Gezelschapsdieren die vrijkomen bij huisontruimingen en onvrijwillige vrijheidsbeneming van mensen met psychische problemen vallen eveneens onder de verantwoordelijkheid van de gemeente.
Het Dierentehuis verzorgt de uitvoering van deze taken voor 9 gemeenten (Arnhem, Rheden, Rozendaal, Overbetuwe, Lingewaard, Duiven, Westervoort, Zevenaar en Doesburg).

De gemeente Arnhem heeft zich garant gesteld voor de bouwsom van € 4,4 miljoen. Door afgifte van de (contra)garantstelling aan Arnhem kan Rheden gebruik (blijven) maken van de diensten van het Dierentehuis en kan de gemeente de wettelijke verplichting invullen.

Het college heeft het voornemen om te besluiten de gevraagde (contra)garantstelling aan Arnhem te verlenen. De (contra)garantstelling geldt voor een periode van 30 jaar. Ingangsdatum voor de (contra)garantstelling zal liggen in het financiele boekjaar 2024.

Aan de raad wordt haar zienswijze gevraagd op het voorgenomen besluit.

Daarnaast gaan ook de andere deelnemende gemeenten een overeenkomst aan met Arnhem voor een contragarantstelling, waarbij Arnhem de andere gemeenten niet betaalt voor de (contra)garantstelling. Gelet op de Wet markt en overheid (artikel 25h) en onze Financiële verordening gemeente Rheden 2019 (13, tweede lid) moet de gemeente Rheden bij het verstrekken van garantstellingen aan derden in beginsel ten minste de geraamde integrale kosten in rekening brengen. Van dit uitgangspunt kan worden afgeweken als de raad voorafgaand aan de garantstelling motiveert dat deze wordt gegeven voor een algemeen belang. Wij kunnen dit motiveren, nu het gaat om het opvangen van (zwerf)dieren in het kader de uitvoering van de Wet dieren.

6 Wat zijn de financiële consequenties?

De omvang van de garantie is opgenomen in de bijlage 1b 'aandeel contragarantie'. Hierbij is sprake van 5,7% aandeel, voor 2024 beginnend met € 250.800,00, afbouwend tot € 6.916,00 in 2053.
Wij stellen ons feitelijk garant voor (ons deel van) de rente en aflossing van de lening. De in de bijlage 1b genoemde bedragen zijn maximum bedragen.
De afgifte van de garantie heeft geen gevolgen voor de solvabiliteit van onze gemeente en wordt opgenomen als een niet uit de balans blijkende verplichting.

7 Wat zijn de risico's?

De gemeente loopt een financieel risico omdat bij niet nakomen van de betalings-verplichting van het Dierentehuis aan de BNG de BNG de gemeente Arnhem zal aanspreken op de garantstelling. Rheden zal dan door Arnhem worden aangesproken op haar deel van de garantstelling.
Om het financiële risico te beperken heeft de gemeente Arnhem in haar garantstelling opgenomen dat de gemeente Arnhem het recht van 1e koop heeft van het nieuwe pand van het Dierentehuis. Bij gedwongen verkoop is er een onzekerheid of er met winst of verlies wordt verkocht. Indien er sprake is van winst of verlies dan is er sprake van een verdeling van de verkoopwaarden onder de deelnemende gemeente waarbij dezelfde verdeelsleutel gehanteerd wordt. De restschuld zal dan onder de garantstelling komen te vallen.
Hiermee wordt het financiële risico verkleind.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Alle deelnemende gemeenten hebben van de gemeente Arnhem het verzoek tot (contra)garantstelling gekregen. Allen hebben de intentie uitgesproken om hiermee in te stemmen.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

De gemeente Arnhem zal over het collegebesluit worden geïnformeerd.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Tijdens het bouwproces zullen de totale kosten goed worden gemonitord.
Noodzakelijke kostenverhogingen worden via het bouwteam ter instemming voorgelegd aan Arnhem.

Velp, 14 februari 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

23.15

gemeente Rheden

Raadsvergadering
28 maart 2023

Agendapunt 5
DR

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 februari 2023;

gelet op artikel 25h van de Mededingingswet en artikel13, tweede lid, van de Financiële verordening gemeente Rheden 2019;

b e s l u i t :

een positieve zienswijze af te geven op het voorgenomen besluit van het college om een (contra)garantstelling van maximaal € 250.800,00 voor 30 jaar aan de gemeente Arnhem te verstrekken;

vast te stellen dat de (contra)garantstelling tussen de gemeente Arnhem en de gemeente Rheden plaatsvindt in het algemene belang, gelegen in het opvangen van (zwerf)dieren in het kader de uitvoering van de Wet dieren.

Ellecom, 28 maart 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Datum : 11 november 2022
Zaaknummer : 693384
Contactpersoon : Rudy Duteweerd
Telefoonnummer : 026 3774926

Gemeente Rheden
T.a.v. de heer R. ter Hoeven,
portefeuillehouder dierenwelzijn
Postbus 9110
6994 ZJ De Steeg

Onderwerp: Verzoek contragarantie lening nieuwbouw Dierentehuis

Geachte heer ter Hoeven,

Gemeenten hebben de wettelijke taken om in de gemeente gevonden dieren met een vermeende eigenaar gedurende 14 dagen voor de eigenaar te bewaren. Gezelschapsdieren die vrijkomen bij huisontruimingen en onvrijwillige vrijheidsbeneming van mensen met psychische problemen vallen eveneens onder de verantwoordelijkheid van de gemeente. De Stichting Dierentehuis Arnhem e.o. (hierna: het Dierentehuis) verzorgt de uitvoering van deze taken voor 9 gemeenten (Arnhem, Rheden, Rozendaal, Overbetuwe, Lingewaard, Duiven, Westervoort, Zevenaar en Doesburg). Daarnaast voert het Dierentehuis voor sommige gemeenten andere taken uit zoals opvang van (gevaarlijke) honden die in beslag zijn genomen en de opvang van bepaalde zieke of gewonde in het wild levende dieren.

De overeenkomst van de gemeente Arnhem met het Dierentehuis eindigt op 1 juli 2023. Om deze reden is de dierenopvang voor de periode 2023-2053 (Europees) aanbesteed. Het Dierentehuis heeft deze aanbesteding gewonnen en heeft een voorlopige gunning. Het gebouw van het dierenasiel voldoet echter niet meer aan de eisen en moet vervangen worden door nieuwbouw. Het Dierentehuis heeft hiervoor een lening nodig. De gunning is pas definitief als de financiering van de nieuwbouw rond is. Potentiële financiers verstrekken alleen een lening op voorwaarde van een gemeentegarantie. Het gaat om een lening en garantie van € 4,4 mln. Wij hebben besloten deze gemeentegarantie te verstrekken, onder bepaalde voorwaarden die in een garantieovereenkomst tussen Arnhem en het Dierentehuis zijn opgenomen.

Ons verzoek
We hebben besloten om een gemeentegarantie af te geven omdat we het belangrijk vinden dat er nieuwbouw komt en de benaderde banken dit eisen. Wij vragen de andere afnemende gemeenten om een contragarantie omdat wij allen gebruik maken van dit asiel en omdat wij het redelijk vinden dat alle afnemende gemeenten naar rato van hun afname delen in dit risico. Wij hopen dat alle andere afnemende gemeenten dit ook zo zien. Arnhem betaalt de andere gemeenten niet voor de contragarantie (net zoals Arnhem geen vergoeding krijgt voor de gemeentegarantie).

Wij vragen u dus om contragarant te staan voor een deel van de verplichtingen van het Dierentehuis ten gevolge van deze lening. Deze constructie is gekozen omdat de bank bij voorkeur met 1 garantsteller te maken heeft. De (contra)garantie heeft alleen betrekking op de lening voor de nieuwbouw.

Wat betekent een contragarantie voor uw gemeente?
Als het Dierentehuis tijdens de looptijd van de lening (30 jaar) niet (meer) aan zijn verplichtingen van rentebetaling of aflossing kan voldoen, zal de kredietverstrekker (in casu de BNG) de garant staande gemeente (Arnhem) aanspreken om deze verplichtingen na te komen. In dat geval zullen wij de gemeenten die contragarant staan aanspreken voor hun deel van de garantie. Ons voorstel is om het risico van de garantstelling te verdelen over de afnemende gemeenten naar rato van het aandeel van elke gemeente in de omzet van het Dierentehuis in 2021. In bijlage is een overzicht opgenomen van de maximale extra jaarlasten die bij elke gemeente kunnen ontstaan nadat het Dierentehuis niet (meer) aan zijn verplichtingen kan voldoen. Veruit het grootste risico ligt bij Arnhem. Als niet alle gemeenten contragarant staan zal het risico voor de overige gemeenten groter zijn.

Arnhem eist bij de garantstelling tevens het recht van 1e hypotheek. Bij wanbetaling door het Dierentehuis kunnen wij het onderpand (het asielgebouw) verkopen zodat we met de opbrengst (een deel van) de gemaakte kosten kunnen terugkrijgen. In dat geval krijgen dus ook de andere garant staande gemeenten hun gemaakte kosten (deels) vergoed, volgens dezelfde verdeelsleutel. Daarnaast hebben we een aantal voorwaarden gesteld aan het Dierentehuis om onze risico's vanwege de gemeente- / contragarantie zo beperkt mogelijk te houden.

Meer informatie en vragen
Voor meer informatie over de gemeentegarantie, de onderliggende informatie en advies kunt u contact opnemen met de heer R. Duteweerd, bestuursadviseur voor de groene leefomgeving (Rudy.Duteweerd@arnhem.nl of 026-3774926).

het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas A. Marcouch

Bijlagen
- Bijlage: Aandeel contragarantie Dierentehuis

Verplichtingen Dierentehuis uit lening					Aandeel per afnemende gemeente per jaar									
Jaar	Krediet	Rente	Aflossing	Totaal	Arnhem	Doesburg	Duiven	Lingewaard	Overbetuwe	Rheden	Rozendaal	Westervoort	Zevenaar	**Totaal**
					48,2%	1,3%	3,7%	9,2%	14,8%	5,7%	0,8%	1,8%	14,5%	100,0%
2024	4.400.000	110.000	881.333	**€ 991.333**	2.120.800	57.200	162.800	404.800	651.200	€ 250.800	35.200	79.200	638.000	**4.400.000**
2025	3.518.667	87.967	121.333	**€ 209.300**	1.695.997	45.743	130.191	323.717	520.763	€ 200.564	28.149	63.336	510.207	**3.518.667**
2026	3.397.333	84.933	121.333	**€ 206.267**	1.637.515	44.165	125.701	312.555	502.805	€ 193.648	27.179	61.152	492.613	**3.397.333**
2027	3.276.000	81.900	121.333	**€ 203.233**	1.579.032	42.588	121.212	301.392	484.848	€ 186.732	26.208	58.968	475.020	**3.276.000**
2028	3.154.667	78.867	121.333	**€ 200.200**	1.520.549	41.011	116.723	290.229	466.891	€ 179.816	25.237	56.784	457.427	**3.154.667**
2029	3.033.333	75.833	121.333	**€ 197.167**	1.462.067	39.433	112.233	279.067	448.933	€ 172.900	24.267	54.600	439.833	**3.033.333**
2030	2.912.000	72.800	121.333	**€ 194.133**	1.403.584	37.856	107.744	267.904	430.976	€ 165.984	23.296	52.416	422.240	**2.912.000**
2031	2.790.667	69.767	121.333	**€ 191.100**	1.345.101	36.279	103.255	256.741	413.019	€ 159.068	22.325	50.232	404.647	**2.790.667**
2032	2.669.333	66.733	121.333	**€ 188.067**	1.286.619	34.701	98.765	245.579	395.061	€ 152.152	21.355	48.048	387.053	**2.669.333**
2033	2.548.000	63.700	121.333	**€ 185.033**	1.228.136	33.124	94.276	234.416	377.104	€ 145.236	20.384	45.864	369.460	**2.548.000**
2034	2.426.667	60.667	121.333	**€ 182.000**	1.169.653	31.547	89.787	223.253	359.147	€ 138.320	19.413	43.680	351.867	**2.426.667**
2035	2.305.333	57.633	121.333	**€ 178.967**	1.111.171	29.969	85.297	212.091	341.189	€ 131.404	18.443	41.496	334.273	**2.305.333**
2036	2.184.000	54.600	121.333	**€ 175.933**	1.052.688	28.392	80.808	200.928	323.232	€ 124.488	17.472	39.312	316.680	**2.184.000**
2037	2.062.667	51.567	121.333	**€ 172.900**	994.205	26.815	76.319	189.765	305.275	€ 117.572	16.501	37.128	299.087	**2.062.667**
2038	1.941.333	48.533	121.333	**€ 169.867**	935.723	25.237	71.829	178.603	287.317	€ 110.656	15.531	34.944	281.493	**1.941.333**
2039	1.820.000	45.500	121.333	**€ 166.833**	877.240	23.660	67.340	167.440	269.360	€ 103.740	14.560	32.760	263.900	**1.820.000**
2040	1.698.667	42.467	121.333	**€ 163.800**	818.757	22.083	62.851	156.277	251.403	€ 96.824	13.589	30.576	246.307	**1.698.667**
2041	1.577.333	39.433	121.333	**€ 160.767**	760.275	20.505	58.361	145.115	233.445	€ 89.908	12.619	28.392	228.713	**1.577.333**
2042	1.456.000	36.400	121.333	**€ 157.733**	701.792	18.928	53.872	133.952	215.488	€ 82.992	11.648	26.208	211.120	**1.456.000**
2043	1.334.667	33.367	121.333	**€ 154.700**	643.309	17.351	49.383	122.789	197.531	€ 76.076	10.677	24.024	193.527	**1.334.667**
2044	1.213.333	30.333	121.333	**€ 151.667**	584.827	15.773	44.893	111.627	179.573	€ 69.160	9.707	21.840	175.933	**1.213.333**
2045	1.092.000	27.300	121.333	**€ 148.633**	526.344	14.196	40.404	100.464	161.616	€ 62.244	8.736	19.656	158.340	**1.092.000**
2046	970.667	24.267	121.333	**€ 145.600**	467.861	12.619	35.915	89.301	143.659	€ 55.328	7.765	17.472	140.747	**970.667**
2047	849.333	21.233	121.333	**€ 142.567**	409.379	11.041	31.425	78.139	125.701	€ 48.412	6.795	15.288	123.153	**849.333**
2048	728.000	18.200	121.333	**€ 139.533**	350.896	9.464	26.936	66.976	107.744	€ 41.496	5.824	13.104	105.560	**728.000**
2049	606.667	15.167	121.333	**€ 136.500**	292.413	7.887	22.447	55.813	89.787	€ 34.580	4.853	10.920	87.967	**606.667**
2050	485.333	12.133	121.333	**€ 133.467**	233.931	6.309	17.957	44.651	71.829	€ 27.664	3.883	8.736	70.373	**485.333**
2051	364.000	9.100	121.333	**€ 130.433**	175.448	4.732	13.468	33.488	53.872	€ 20.748	2.912	6.552	52.780	**364.000**
2052	242.667	6.067	121.333	**€ 127.400**	116.965	3.155	8.979	22.325	35.915	€ 13.832	1.941	4.368	35.187	**242.667**
2053	121.333	3.033	121.333	**€ 124.367**	58.483	1.577	4.489	11.163	17.957	€ 6.916	971	2.184	17.593	**121.333**
2054	-0	-0		**€ -0**	-0	-0	-0	-0	-0	€ -0	-0	-0	-0	**-0**

Hoogte lening / garantstelling	4.400.000
Rentepercentage	2,5%
Looptijd	30

Aandeel op basis van de omzetverdeling Dierentehuis 2021 en gebruik van de btw-teruggave voor extra aflossing in 2024

23.18

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
T.A.F.A. Klomberg	3 Bestuur & organisatie	7 Betaalbare en duurzame energie 11 Duurzame steden en gemeenschappen
b en w-vergadering	**agendapunt**	**bijlage(n) ter inzage**
21 februari 2023	Circ.	1 Brief Alliander 28-11-2022 2 Afsprakenkader kapitaalbehoefte regionale netwerkbedrijven 25-11-2022 3 Belangrijkste elementen in het Afsprakenkader
rol raad	**soort document**	
Ter besluitvorming	Raadsvoorstel en -besluit	
voorbereidende vergadering	**agendapunt**	
14 maart 2023		
raadsvergadering	**agendapunt**	
28 maart 2023		

onderwerp
Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale Netwerkbedrijven.

INHOUD VOORSTEL
1 Kennis te nemen van de brief van Alliander d.d. 28 november 2022 met daarin het voornemen om het Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale Netwerkbedrijven voor besluitvorming te agenderen op de AvA van 19 april 2023;
2 een positieve zienswijze geven op het voornemen van het college om in te stemmen met het Afsprakenkader op de AvA van 19 april 2023.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?

Met dit voorstel wordt invulling gegeven aan de energietransitie, als onderdeel van Global Goal nummers 7 en 11.

Het besluit tot instemming met het Afsprakenkader in de AvA is een privaatrechtelijke rechtshandeling en conform artikel 160, 1e lid Gemeentewet een bevoegdheid van het college. Hoewel het Afsprakenkader zelf geen directe consequenties voor de gemeentelijke aandeelhouders bevat, geven wij de raad de gelegenheid om wensen en bedenkingen kenbaar te maken en in te stemmen met het Afsprakenkader. Argumentatie hiervoor is gelegen in het feit dat het Afsprakenkader wel de uitgangspunten bevat voor een toekomstig aandeelhouderschap van de Staat als Alliander een verzoek daartoe doet. Daarbij dient in ogenschouw te worden genomen dat een toekomstig aandeelhouderschap van de Staat tot een afname van het aandelenpercentage van de huidige aandeelhouders kan leiden, het zogenaamde ‘verwateren’. Dat heeft in voorkomend geval direct invloed op de mate van zeggenschap en het aandeel in een dividenduitkering van de huidige aandeelhouders.

2 Wat is de aanleiding?

De netwerkbedrijven (waaronder Alliander N.V.) hebben een zeer grote investeringsopgave, onder meer gelet op de energietransitie. Veel aandeelhouders die Alliander in 2021 een lening hebben verstrekt (ook gemeente Rheden, zie raadsbesluit 21.53 d.d. 9 november 2021), hebben Alliander opgeroepen te onderzoeken of en onder welke voorwaarden een bijdrage van de Staat mogelijk is.
Het versterken van de eigen vermogenspositie van Alliander is bedoeld voor de financiering van de energietransitie. Door de combinatie van sterk toenemende investeringen, lange terugverdientijden en lage rendementen, neemt de financieringsbehoefte van Alliander sterk toe.

De Staat en de netwerkbedrijven Alliander N.V. (Alliander), Enexis Holding N.V (Enexis) en Stedin Holding N.V (Stedin) zijn tot een onderhandelingsakkoord gekomen over de voorwaarden waaronder een kapitaalstorting en daarmee aandeelhouderschap door de Staat in de netwerkbedrijven in de toekomst mogelijk wordt. Deze voorwaarden zijn vastgelegd in het Afsprakenkader. Dit onderhandelingsakkoord is tot stand gekomen na intensieve gesprekken tussen de netwerkbedrijven, hun aandeelhoudersvertegen-woordigers en de ministeries van Financiën en van Economische Zaken en Klimaat.

Het afsprakenkader
Als een netwerkbedrijf, in nauwe samenwerking met haar aandeelhouders meent dat toetreding van de Staat als nieuwe aandeelhouder noodzakelijk is om in de kapitaalbehoefte te voorzien, zal het netwerkbedrijf op basis van het Afsprakenkader hiertoe een verzoek aan de Staat kunnen doen. In het Afsprakenkader is afgesproken hoe de Staat een dergelijk toetredingsverzoek zal beoordelen, welke eisen de Staat zal stellen aan een toetredingsverzoek en aan een daadwerkelijke deelneming als nieuwe aandeelhouder, alsmede de bijbehorende procesafspraken. Onderdeel daarvan zijn afspraken over waardering, prijsbepaling en de governance die van toepassing zullen zijn indien de Staat zal participeren. Als het toetredingsverzoek uiteindelijk resulteert in een daadwerkelijke deelneming van de Staat als nieuwe aandeelhouder worden de daarbij behorende afspraken vastgelegd in een participatieovereenkomst waarvan de kaders zijn afgesproken in het Afsprakenkader. In bijlage 3 zijn de belangrijkste elementen in het Afsprakenkader toegelicht.

Betrokkenheid gemeente als aandeelhouder
De aandeelhouders van Alliander hebben, vertegenwoordigd door de deelnemers in het grootaandeelhoudersoverleg (GAO), in de gesprekken met de Staat een zelfstandige en actieve rol gehad en zich daarbij laten bijstaan door de externe adviseurs KPMG en Houthoff. In de diverse werkgroepen was het GAO zowel ambtelijk als via onze externe adviseurs vertegenwoordigd. Daarnaast was er frequent (afstemmings)overleg tussen het GAO en de raad van bestuur van Alliander.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Netwerkbedrijf Alliander beheert regionale energienetwerken en levert netwerk gerelateerde diensten op het gebied van complexe energie-infrastructuren en de openbare ruimte.
Door de gemeente Rheden zijn geen specifieke doelstellingen m.b.t. de participatie in Alliander geformuleerd; er is sprake van participatie op basis van een historisch gegroeide situatie. De gemeente heeft stemrecht via het platform Nuval namens de deelnemende gemeenten. Het percentage aandelen dat de gemeente Rheden heeft is 0,043%. Zeggenschap is daarmee uiterst minimaal.

4 Wat willen wij bereiken?

Het beoogde effect van het aandeelhouderschap van Alliander is 1. het borgen van het publiek belang in de vorm van een continue, betaalbare en betrouwbare stroomvoorziening en 2. het borgen van het financieel belang in de vorm van dividend waar de gemeente als aandeelhouder aanspraak op kan maken.
Het beoogde effect van instemming met het Afsprakenkader is gericht op het borgen van de financierbaarheid van de investeringen in de energie-infrastructuur en daarmee een continue, betaalbare en betrouwbare energievoorziening. In het Afsprakenkader is zoveel mogelijk rekening gehouden met het (financiële) aandeelhoudersbelang.

5 Wat gaan wij ervoor doen?

Het overeenkomen van een Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale Netwerkbedrijven is van belang vanuit diverse overwegingen. Het platform Nuval adviseert gemeenten om in te stemmen met het Afsprakenkader op de AvA van 19 april 2023. De belangrijkste argumenten daarvoor kunnen als volgt kort worden samengevat:

a Investeringen in de energie-infrastructuur zijn noodzakelijk.
b Voor deze investeringen is extra financiering nodig.
c Participatie van de Staat is (op termijn) van belang in het financieringsvraagstuk.
d Het Afsprakenkader borgt financierbaarheid investeringen.
e Afspraken in Afsprakenkader sluiten grotendeels aan op bestaande governance.
f Er zijn nu geen directe consequenties voor de gemeenten en andere aandeelhouders.
g De belangen van de (gemeentelijke) aandeelhouders zijn geborgd in (proces totstandkoming) Afsprakenkader.

6 Wat zijn de financiële consequenties?

Niet van toepassing. Het Afsprakenkader heeft geen directe (financiële) consequenties voor de huidige aandeelhouders van Alliander. De afspraken die voortvloeien uit het Afsprakenkader worden pas geïmplementeerd op het moment dat de Staat daadwerkelijk zou toetreden als aandeelhouder van Alliander. Eventuele toetreding van de Staat vereist in voorkomend geval goedkeuring door de AvA (en de gemeente als aandeelhouder).

7 Wat zijn de risico's?

Het is in het kader van onze klimaatopgave een belangrijke stap dat ook de Staat haar verantwoordelijkheid neemt en daarom stellen wij een positieve zienswijze voor, waarbij wij het risico aanvaarden dat de waarde van onze aandelen vermindert op het moment dat de Staat Alliander gaat ondersteunen en aandelen koopt. Dit vraagt overigens te zijner tijd een besluit van de AvA en dit zal dan ter goedkeuring aan de gemeenten worden voorgelegd.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Standpunt andere aandeelhouders

Formeel is nog niet bekend of de andere (groot)aandeelhouders instemmen met het Afsprakenkader. Informeel is het beeld dat alle grootaandeelhouders de noodzaak van (toekomstige) participatie van de Staat onderschrijven. Het opgestelde Afsprakenkader wordt beschouwd als een noodzakelijke eerste stap en lijkt daarmee op een breed draagvlak te kunnen rekenen. Meer concreet hebben het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland en enkele colleges van burgemeester en wethouders in de regio Leiden al laten weten voornemens te zijn in te stemmen met het Afsprakenkader.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Alliander wordt geïnformeerd over het genomen besluit.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Het Afsprakenkader zelf wordt 2e helft 2028 geëvalueerd. In deze evaluatie zal gezamenlijk worden besproken of het Afsprakenkader bijdraagt aan de borging van de betrokken publieke belangen en werkt zoals bij het sluiten van het Afsprakenkader was beoogd.

Velp, 21 februari 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

23.18

gemeente Rheden

Raadsvergadering
28 maart 2023

Agendapunt 6
DB

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 februari 2023;

b e s l u i t :

1 kennis te nemen van de brief van Alliander d.d. 28 november 2022 met daarin het voornemen om het Afsprakenkader Kapitaalbehoefte Regionale Netwerkbedrijven voor besluitvorming te agenderen op de AvA van 19 april 2023;
2 een positieve zienswijze te geven op het voornemen van het college om in te stemmen met het Afsprakenkader op de AvA van 19 april 2023.

Ellecom, 28 maart 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Locatiecode 2PB1110, Postbus 50, 6920 AB Duiven

Aan de aandeelhouders van Alliander N.V.

Bezoekadres
Utrechtseweg 68
6812 AH Arnhem
Postadres
Locatiecode 2PB1110
Postbus 50
6920 AB Duiven

www.alliander.com

Datum
28 november 2022

Ons Kenmerk
MO/so/221128

Betreft
Kamerbrief en Afsprakenkader

Geachte aandeelhouder,

Zoals aangekondigd in de brief van 23 november jl., treft u bijgevoegd ter informatie een brief van de minister van Financiën en de minister voor Klimaat en Energie aan de Tweede Kamer aan over het recentelijk tot stand gekomen onderhandelingsakkoord tussen de Staat, de drie grote regionale netwerkbedrijven en een afvaardiging van de aandeelhouders van deze netwerkbedrijven over een Afsprakenkader. Met dit onderhandelingsakkoord over een Afsprakenkader (tevens bijgevoegd) is een cruciale stap gezet om te komen tot een structurele oplossing voor de kapitaalbehoefte van de regionale netwerkbedrijven.

Als gevolg van economische ontwikkeling, de digitalisering van de samenleving, de overgang naar elektrisch rijden, het bouwen van aardgasloze huizen en het verduurzamen van de energievoorziening, groeit de vraag naar elektriciteit explosief. Het versterken van de eigen vermogenspositie van de netwerkbedrijven is een cruciale randvoorwaarde om aan deze groeiende vraag te kunnen blijven voldoen en tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten te kunnen blijven investeren in uitbreiding en verzwaring van de regionale elektriciteitsnetten. Door middel van dit onderhandelingsakkoord maakt de Staat duidelijk schouder aan schouder te staan met de regionale netwerkbedrijven en hun bestaande aandeelhouders, om vanuit gezamenlijkheid en vertrouwen te werken aan het realiseren van de energietransitie.

Kern van het Afsprakenkader

Met dit Afsprakenkader wordt beoogd vast te leggen hoe de Staat een eventueel verzoek tot kapitaalstorting zal beoordelen en welke eisen de Staat zal stellen aan een dergelijk verzoek tot toetreding en aan een eventuele participatie als nieuwe aandeelhouder, inclusief de bijbehorende procesafspraken.

Als de Staat besluit, op basis van het Afsprakenkader, een verzoek tot toetreding van een netwerkbedrijf te honoreren, zullen de concrete afspraken - die zien op de daadwerkelijke participatie - nader worden vastgelegd in een afzonderlijke participatieovereenkomst. Met een dergelijke participatie wordt uiteindelijk een nieuwe Staatsdeelneming aangegaan.

Stedin heeft recentelijk een toetredingsverzoek gedaan en hierover vinden momenteel gesprekken plaats tussen de Staat en Stedin. Voor Alliander is dit momenteel nog niet aan de orde, maar dit is naar de toekomst toe zeker een serieuze en mogelijk noodzakelijke optie.

In de bijlage treft u een samenvatting van het Afsprakenkader aan.

Ondertekening van het Afsprakenkader

Het Afsprakenkader biedt een *'last resort'* optie en kan toegepast worden op het moment dat de kapitaalpositie van Alliander of één van de andere netwerkbedrijven versterkt moet worden en er geen andere mogelijkheden zijn om deze redelijkerwijs te kunnen versterken.

Ondertekening van het Afsprakenkader leidt alleen tot de verplichting om de Staat jaarlijks te informeren over de financiële positie van de vennootschap en de eventuele kapitaalbehoefte in de komende kalenderjaren. De overige afspraken uit het Afsprakenkader worden pas geïmplementeerd op het moment dat de Staat daadwerkelijk zou toetreden als aandeelhouder van Alliander.

Voordat Alliander en de andere netwerkbedrijven het Afsprakenkader kunnen ondertekenen, zullen zij allen hun interne goedkeuringsprocessen moeten doorlopen en dienen de bestaande aandeelhouders hier ook goedkeuring voor te geven. Zoals aangekondigd in de brief van afgelopen week, zijn we voornemens om de besluitvorming over het Afsprakenkader te agenderen tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA) in april 2023, waar wij de aandeelhouders om akkoord zullen vragen om het Afsprakenkader door de vennootschap te laten ondertekenen. Nadat de benodigde interne besluitvorming is doorlopen[1], zullen we dit nog formeel aan u bevestigen.

Ter ondersteuning van het besluitvormingsproces is Alliander voornemens om - net als in het traject rondom de uitgifte van de reverse converteerbare hybride obligatielening van € 600 miljoen - informatiesessies te organiseren, om u als aandeelhouder mee te nemen in de details van het beoogde Afsprakenkader. Ook hierover wordt u spoedig nader geïnformeerd.

Ik ga er vanuit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u desondanks nog vragen of opmerkingen hebben, dan kunt u via e-mail (aandeelhouders@alliander.com) contact met ons opnemen.

Met vriendelijke groet,

Maarten Otto,
voorzitter Raad van Bestuur/CEO

[1] D.w.z. na een formeel akkoord van zowel de Raad van Bestuur als de Raad van Commissarissen en is voldaan aan de adviesplicht van de OR.

Bijlage: samenvatting van de belangrijkste elementen uit het Afsprakenkader[2]

Het Afsprakenkader heeft tot doel vast te leggen hoe de Staat een toetredingsverzoek zal beoordelen, welke minimumeisen de Staat zal stellen aan een toetredingsverzoek en aan daadwerkelijke deelneming als nieuwe aandeelhouder, alsmede bijbehorende procesafspraken. Onderdeel daarvan zijn afspraken over waardering en prijsbepaling en de governance die van toepassing zullen zijn indien de Staat zal participeren. De beoogde afspraken zijn opgenomen in de bijlagen bij het Afsprakenkader: (i) de Term Sheet Governance; (ii) de Term Sheet Waardering, en (iii) de Term Sheet Kapitaalbehoefte. De afspraken die hieruit voort vloeien, worden – voor zover deze al geen onderdeel uitmaken van de bestaande governance - pas geïmplementeerd op het moment dat de Staat daadwerkelijk zou toetreden als aandeelhouder van Alliander.

Als de Staat besluit, op basis van het Afsprakenkader, een verzoek tot toetreding van een netwerkbedrijf te honoreren, zullen de concrete afspraken die zien op de daadwerkelijke participatie nader worden vastgelegd in een afzonderlijke participatieovereenkomst. Met een dergelijke participatie wordt uiteindelijk een nieuwe Staatsdeelneming aangegaan.

1.1 Procesafspraken

In het Afsprakenkader is opgenomen dat bij een toetredingsverzoek van een netwerkbedrijf, het onderstaande proces zoveel mogelijk zal worden gevolgd:

- het netwerkbedrijf informeert de Staat over het ontstaan van mogelijke kapitaalbehoefte en dient een plan van aanpak in met mitigerende maatregelen voor het verlagen van de kapitaalbehoefte: vóór 1 oktober (eerste jaar van het proces);
- het netwerkbedrijf dient een toetredingsverzoek in: uiterlijk 1 maart (tweede jaar van het proces);
- *due diligence* onderzoek door de Staat naar het netwerkbedrijf: 1 april – eind mei (tweede jaar van het proces);
- onderhandeling participatieovereenkomst: Prinsjesdag – 1 december (tweede jaar van het proces);
- parlementaire goedkeuring: omstreeks december (tweede jaar van het proces), en
- Staat treedt in principe toe als aandeelhouder van het Netwerkbedrijf door middel van een kapitaalstorting (derde jaar van het proces), afhankelijk van het verloop van de relevante democratische processen.

Het totale proces neemt naar verwachting minimaal 18 maanden in beslag.

1.2 Term Sheet Governance

In het Afsprakenkader is verder opgenomen dat een participatieovereenkomst ten minste een aantal elementen bevat, waaronder de voorwaarden uit de Term Sheet Governance. De Term Sheet Governance bevat zes onderwerpen. Hieronder worden de belangrijkste voorgestelde afspraken per deelonderwerp samengevat.

[2] Uiteraard is de tekst van het Afsprakenkader en de bijbehorende Term Sheets leidend, deze samenvatting vervangt die tekst niet.

Algemeen

- Er is een heroverwegingsproces afgesproken waarbij op basis de Staat en andere aandeelhouders op basis veto's in kunnen grijpen bij bepaalde besluiten van de Raad van Bestuur, steeds met inachtneming van de rol van de RvC en de OR. Het heroverwegingsproces geldt samengevat voor de volgende besluiten: (i) het vaststellen van het Financieringsplan, waarbij de Staat een veto kan uitoefenen indien het plan afwijkt van een aantal vooraf en gezamenlijk (Staat, vennootschap en aandeelhouders) overeengekomen financiële uitgangspunten (zie ook hieronder); en (ii) investeringen buiten de netbeheerder, die het toepasselijke drempelbedrag overschrijven, waarbij de Staat en de andere aandeelhouders uiteindelijk een veto hebben. De andere aandeelhouders hebben alleen een veto indien zij meer dan 50% van de stemmen (incl. de Staat) kunnen uitoefenen. Voorts kan het veto van de andere aandeelhouders alleen worden uitgeoefend door ten minste drie aandeelhouders wanneer die gezamenlijk meer dan 50% van de stemmen (excl. de Staat) kunnen uitoefenen.
- Besluiten tot ontbinding van de vennootschap of wijziging van de statuten of convenanten voor zover die gevolgen hebben voor afspraken uit de participatieovereenkomst kunnen slechts door de AvA worden genomen na voorafgaande goedkeuring van de Staat.
- De Staat neemt zitting in het Grootaandeelhoudersoverleg (het GAO) en de Commissie van Aandeelhouders (de CvA).
- De Staat krijgt rechtstreeks of via het GAO verschillende informatie- en consultatierechten.

Financiële positie

- Als de Staat toetreedt als aandeelhouder, wordt een nieuw RvC-lid benoemd met een financieel profiel. Qua proces wordt hierbij aangesloten bij de bestaande (governance) processen, waarbij wel geldt dat de Staat expliciet akkoord dient te gaan met de voordracht van een geselecteerde kandidaat.
- De Raad van Bestuur van Alliander is verplicht jaarlijks een financieringsplan op te stellen dat voldoet aan zes expliciet overeengekomen uitgangspunten (zie Term Sheet Governance, punt 2.2, voor nadere details), die in de participatieovereenkomst zullen worden opgenomen en slechts gewijzigd kunnen worden bij consensus van Alliander, het GAO en de Staat.
- Alliander is verplicht periodiek financiële rapportages te verstrekken aan het GAO.
- In de participatieovereenkomst worden er afspraken gemaakt over het dividendbeleid, dat voor een nader overeen te komen periode na een storting door de Staat zal gelden. Na afloop van deze periode kan het dividendbeleid worden aangepast volgens de geldende governance.

Strategie en maatschappelijk verantwoord ondernemen

- De Staat wordt via het GAO betrokken bij en geconsulteerd over totstandkoming en herziening van de strategie van Alliander.
- De Staat verwacht dat bepaalde MVO-standaarden worden toegepast en daarnaast vraagt de Staat van Alliander MVO-doelstellingen op te stellen op materiële thema's en periodiek

een peer analyse te doen. Dit sluit goed aan op het reeds geldende MVO-beleid van Alliander.

Investeringen

- Informatieverplichting jegens de AvA met betrekking tot de wijze waarop het door de Staat verstrekte kapitaal is aangewend.
- Verplichting om een Lange Termijn Investeringsplan op te stellen en het GAO (waarin de Staat dan vertegenwoordigd is) daarover te consulteren.
- Investeringen buiten de netbeheerder, die het toepasselijke drempelbedrag overschrijven, geldt - waar nodig – het voorgenoemde heroverwegingsproces (zie 'Algemeen' hierboven).

Evaluatie

- Het aandeelhouderschap zal periodiek worden geëvalueerd.

1.3 Term Sheet Waardering en Term Sheet Kapitaalbehoefte

In de Term Sheet Waardering worden afspraken gemaakt over het proces om tot een faire, marktconforme waardering van het netwerkbedrijf te komen, op het moment dat de Staat voornemens is kapitaal (bij) te storten. Er geldt een zware inspanningsverplichting voor de Aandeelhouders en de Staat om op bestuurlijk niveau, al dan niet bijgestaan door een onafhankelijk procesbegeleider, tot een wederzijds acceptabele emissieprijs te komen.

In de Term Sheet Kapitaalbehoefte worden afspraken gemaakt over het bepalen van de Kapitaalbehoefte, het opstarten van het proces. Voordat een toetredingsverzoek gedaan kan worden, dient een netwerkbedrijf op basis van het Afsprakenkader de kapitaalbehoefte en de dekking daarvan door de Staat redelijkerwijs zoveel mogelijk beperken, onder andere door: (i) te inventariseren of en in welke mate bestaande aandeelhouders bereid zijn om additioneel kapitaal te storten, (ii) te inventariseren of in welke mate provincies en/of gemeenten uit het verzorgingsgebied van Liander bereid zijn om aandeelhouders te worden, en (iii) de eventuele mogelijkheden voor de verkoop van de activiteiten buiten Liander en de wenselijkheid daarvan te onderzoeken.

1.4 Verplichtingen Alliander tussen ondertekening Afsprakenkader en sluiten eventuele participatieovereenkomst

De voorgenomen ondertekening van het Afsprakenkader leidt alleen tot de verplichting om ieder kalenderjaar, omstreeks het deponeren van de jaarrekening, de Staat te informeren over de op dat moment geldende financiële situatie en of Alliander een kapitaalbehoefte voorziet in de daaropvolgende kalenderjaren.

PROJECT NACHTWACHT

Overeengekomen tekenversie per 25 november 2022

AFSPRAKENKADER KAPITAALBEHOEFTE REGIONALE NETWERKBEDRIJVEN

tussen

De Nederlandse Staat

als de Staat

en

Alliander, Enexis en Stedin

als de Netwerkbedrijven

---

met regelingen voor het doen van verzoeken aan de Staat om toe treden als aandeelhouder van de Netwerkbedrijven

---

NautaDutilh

1583448 00001

INHOUDSOPGAVE

Clausule			Pagina
1	DEFINITIES EN INTERPRETATIE		7
	1.1	Definities en interpretatie	7
	1.2	Bijlagen	7
2	HOOFDLIJNEN AFSPRAKENKADER		7
	2.1	Introductie	7
	2.2	Monitoring, ontstaan Kapitaalbehoefte en verlaging Kapitaalbehoefte	7
	2.3	Toetredingsverzoek	8
	2.4	Participatieovereenkomst	8
	2.5	Stedin	8
3	PROCESAFSPRAKEN		9
4	VEREISTEN VOOR HET DOEN VAN EEN TOETREDINGSVERZOEK		10
5	VOORWAARDEN VOOR TOETREDING		11
	5.1	Toetreding Staat als aandeelhouder	11
	5.2	Participatieovereenkomst Staat en Netwerkbedrijf	12
6	LOOPTIJD		13
7	GEHEIMHOUDING		13
	7.1	Geheimhoudingsverplichting	13
8	DIVERSEN		15
	8.1	Bindend effect	15
	8.2	Gehele Overeenkomst	15
	8.3	Overdracht	15
	8.4	Ongeldige bepalingen	15
	8.5	Wijziging	16
	8.6	Kosten	16
	8.7	Geen stilzwijgende afstand van recht; geen rechtsverwerking	16
	8.8	Geen ontbinding of vernietiging	16
	8.9	Kennisgevingen	17
	8.10	Ondertekening in delen	18
9	TOEPASSELIJK RECHT EN GESCHILLEN		19
	9.1	Toepasselijk Recht	19
	9.2	Geschillen	19

Bijlagen **Pagina**

BIJLAGE 1. DEFINITIES EN INTERPRETATIE.....22
BIJLAGE 2. TERM SHEET GOVERNANCE.....31
BIJLAGE 3. TERM SHEET WAARDERING EN PRIJSBEPALING.....40
BIJLAGE 4. TERM SHEET KAPITAALBEHOEFTE.....46
BIJLAGE 5. TEMPLATE FINANCIËLE PROGNOSE KAPITAALBEHOEFTE.....50

AFSPRAKENKADER KAPITAALBEHOEFTE NETWERKBEDRIJVEN

Dit afsprakenkader kapitaalbehoefte Netwerkbedrijven (de **Overeenkomst**) is aangegaan op [*] tussen:

1. de Staat der Nederlanden, waarvan de zetel is gevestigd te Den Haag, te dezen vertegenwoordigd door de Minister van Financiën (de **Staat**);

2. Alliander N.V., een naamloze vennootschap opgericht naar Nederlands recht, met statutaire zetel te Arnhem geregistreerd bij de Kamer van Koophandel met nummer 34108286 (**Alliander**);

3. Enexis Holding N.V., een naamloze vennootschap opgericht naar Nederlands recht, met statutaire zetel te 's-Hertogenbosch geregistreerd bij de Kamer van Koophandel met nummer 17238877 (**Enexis**); en

4. Stedin Holding N.V., een naamloze vennootschap opgericht naar Nederlands recht, met statutaire zetel te Rotterdam geregistreerd bij de Kamer van Koophandel met nummer 24306393 (**Stedin**),

Alliander, Enexis en Stedin ieder afzonderlijk ook een **Netwerkbedrijf** en samen de **Netwerkbedrijven**.

OVERWEGINGEN

A. De Netwerkbedrijven zijn een essentieel onderdeel van de Nederlandse energie-infrastructuur. De Netwerkbedrijven dragen sinds lange tijd, ondersteund door hun aandeelhouders (provincies en gemeenten), zorg voor (de realisatie van) de publieke belangen van een veilig, betrouwbaar, toegankelijk en betaalbaar (regionaal) energienetwerk. Om die reden is bij wet vastgelegd dat de aandelen van netwerkbedrijven direct of indirect publiek worden gehouden. Naast publiek aandeelhouderschap, worden de benoemde publieke belangen geborgd door wet- en regelgeving en een onafhankelijke toezichthouder.

B. De Netwerkbedrijven, althans op dit moment enkel de netbeheerders binnen de groepen van de Netwerkbedrijven, zijn op grond van wet- en regelgeving, dan wel bindende besluiten van een toezichthouder gehouden om energienetwerken te beheren (de **Energienetwerken**) en daarin te investeren. Door de Netinvesteringen dragen de Netwerkbedrijven onder meer bij aan het halen van de klimaatdoelen en het faciliteren van economische groei. Op de lange termijn verdienen de Netwerkbedrijven de efficiënte Netinvesteringen plus een redelijk rendement terug via de nettarieven, maar op de korte termijn moeten zij deze Netinvesteringen voorfinancieren en ontstaat een financieringsbehoefte. De financieringsbehoefte moet worden ingevuld met een

combinatie van vreemd vermogen en eigen vermogen, waarbij een solide kredietwaardigheid van belang is om toegang tot vreemd vermogen te houden tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten. Onder meer als gevolg van de energietransitie neemt deze financieringsbehoefte verder toe.

C. In de afgelopen jaren hebben de aandeelhouders van de Netwerkbedrijven actief bijgedragen aan het invullen van de financieringsbehoefte door de eigenvermogenspositie van de betreffende Netwerkbedrijven te versterken middels kapitaalinjecties van respectievelijk EUR 500 miljoen (Enexis), EUR 600 miljoen (Alliander) en EUR 451 miljoen (Stedin, grotendeels door het niet uitkeren van de EUR 251 miljoen verkoopresultaat als gevolg van de verkoop van Joulz Diensten).

D. Op korte termijn ontstaat bij een aantal Netwerkbedrijven een behoefte aan eigen vermogen om de Minimale Credit Rating te behouden (de **Kapitaalbehoefte**). Deze loopt in ieder geval door tot 2040 of mogelijk zelfs tot 2050 en daarna. Het precieze moment waarop deze Kapitaalbehoefte voor ieder van deze Netwerkbedrijven zich voordoet, verschilt aanzienlijk van Netwerkbedrijf tot Netwerkbedrijf, maar voor alle Netwerkbedrijven geldt dat zij, op de korte of lange termijn, een omvangrijke Kapitaalbehoefte verwachten waardoor de borging van de publieke belangen onder druk kan komen te staan.

E. De Netwerkbedrijven, de aandeelhouders van de Netwerkbedrijven en de Staat ervaren een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de borging van de publieke belangen bedoeld in overweging A. Sinds medio 2021 voert de Staat daarom gesprekken met vertegenwoordigers van de Netwerkbedrijven en hun aandeelhouders over voornoemde Kapitaalbehoefte en mogelijke oplossingsrichtingen waarbij de Staat een rol kan spelen. De verschillende besproken oplossingsrichtingen zijn beschreven in de Kamerbrief van 13 juli 2022 (Financiering regionale netwerkbedrijven, Kamerstukken II 2021-2022, 32 813, nr. 1086) (de **Kamerbrief**).

F. In de Kamerbrief wordt door de Staat geconcludeerd dat de Netwerkbedrijven zich moeten inspannen om de Kapitaalbehoefte zo ver mogelijk te reduceren, bijvoorbeeld door hun financieringsmix, waar mogelijk, te optimaliseren. Voor de invulling van de Kapitaalbehoefte die overblijft, ervaart de Staat ook hier samen met de aandeelhouders van de Netwerkbedrijven en mogelijke nieuwe publieke regionale aandeelhouders van de Netwerkbedrijven binnen de verzorgingsgebieden van de Netwerkbedrijven een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Indien, na mogelijke verlaging van de Kapitaalbehoefte en mogelijke invulling van de Kapitaalbehoefte door de verwachte storting van huidige en nieuwe aandeelhouders van de Netwerkbedrijven (zoals geprojecteerd in het plan van aanpak zoals beschreven in Bijlage 4 (*Term Sheet Kapitaalbehoefte*)), een deel van de Kapitaalbehoefte resteert (de **Kapitaalstortingsbehoefte**), wordt een Kapitaalstorting door de Staat als (gedeeltelijke) invulling daarvan, en daarmee aandeelhouderschap van een Netwerkbedrijf, gezien als

een belangrijk verder uit te werken onderdeel van een oplossing voor de Kapitaalbehoefte en de Kapitaalstortingsbehoefte.

G. Als een Netwerkbedrijf, in nauwe samenwerking met de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO, met inachtneming van hetgeen daarover is bepaald in deze Overeenkomst, meent dat toetreding van de Staat als nieuwe aandeelhouder noodzakelijk is om de Kapitaalstortingsbehoefte in te vullen, zal de Staat beoordelen of toetreding van de Staat als nieuwe aandeelhouder opportuun is of dat wellicht andere oplossingsrichtingen meer geschikt zijn om de Kapitaalstortingsbehoefte van het Netwerkbedrijf geheel of gedeeltelijk in te vullen. Dit gebeurt in nauwe afstemming met het betreffende Netwerkbedrijf en de betreffende AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO. Een dergelijk proces zal een zekere doorlooptijd vergen.

H. Beoogd wordt het proces rondom de invulling van de Kapitaalbehoefte in het algemeen en de Kapitaalstortingsbehoefte in het bijzonder zorgvuldig en efficiënt vorm te geven, met rekenschap voor de complexiteit, uitvoerbaarheid en transparantie van een dergelijk proces. Uitgangspunt is hierbij dat de bestaande aandeelhouders, nieuwe regionale aandeelhouders en de Staat voldoende tijd zal worden geboden om hun respectievelijke besluitvormingsprocessen op adequate en zorgvuldige wijze te kunnen doorlopen. Hierbij trekken de Netwerkbedrijven, de aandeelhouders van de Netwerkbedrijven en de Staat met respect voor elkaars rollen en verantwoordelijkheden, zoveel mogelijk gezamenlijk op. Zo dient te worden geborgd dat de aandeelhouders van de Netwerkbedrijven en de Staat, voor zover redelijkerwijs mogelijk en werkbaar, over dezelfde informatie beschikken zodat zij een gefundeerde beslissing kunnen nemen ten aanzien van respectievelijk de invulling van de Kapitaalbehoefte en een Toetredingsverzoek.

I. Partijen wensen in deze Overeenkomst vast te leggen hoe de Staat een Toetredingsverzoek zal beoordelen, welke minimumeisen de Staat zal stellen aan een Toetredingsverzoek en aan daadwerkelijke deelneming als nieuwe aandeelhouder, alsmede bijbehorende procesafspraken. Onderdeel daarvan zijn afspraken over waardering en prijsbepaling en de governance die van toepassing zullen zijn indien de Staat zal participeren. Ten aanzien van de governance delen Partijen de volgende uitgangspunten:

   a. De Staat als toetredend aandeelhouder streeft dezelfde publieke belangen na als de aandeelhouders van de Netwerkbedrijven. Vanuit dat perspectief handelen de aandeelhouders en de Staat als toetredend aandeelhouder waar mogelijk vanuit gelijkwaardigheid. De Staat heeft ten aanzien van de onderwerpen die raken aan de Kapitaalstortingsbehoefte een zelfstandige positie.

   b. De Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2022 is voor de Staat leidend geweest in de totstandkoming van deze Overeenkomst. In deze Nota Deelnemingenbeleid staat hoe de Staat zijn aandeelhouderschap in deelnemingen invult. De borging van de publieke belangen staat daarbij centraal. Waarbij het voor de Staat ook onlosmakelijk aan zijn rol van aandeelhouder verbonden is dat

hij stuurt op de financiële waarde van de onderneming en bijdraagt aan goed ondernemingsbestuur.

c. Op het moment dat de Staat participeert in een van de Netwerkbedrijven zal de Staat toetreden in een bestaande vennootschap, naast bestaande aandeelhouders. Waar mogelijk wordt aangesloten bij de huidige structuur en worden de voorgestelde (specifieke) zeggenschapsrechten voor de Staat zoveel mogelijk ingebed binnen de huidige zeggenschap van de AHC, dan wel (indien toepasselijk) het GAO, c.q. de AvA.

d. Een goed samenspel tussen de RvB, RvC en AvA in lijn met de Corporate Governance Code en de wet, legt de basis voor een effectieve borging van de publieke belangen.

J. Door de Netwerkbedrijven, hun aandeelhouders en de Staat wordt schouder aan schouder en vanuit vertrouwen gewerkt aan het realiseren van de energietransitie. Vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid die Partijen voelen voor de borging van de publieke belangen, zijn Partijen ook met elkaar in gesprek om te bezien hoe zij door andere instrumenten kunnen bijdragen aan een efficiënte wijze van het beheren en investeren in de Energienetwerken. Dit kunnen publiekrechtelijke instrumenten zijn, zoals de toepasselijke wet- en regelgeving en de inzet van ruimtelijk instrumentarium. Daarnaast kunnen deze instrumenten zich bevinden in de privaatrechtelijke sfeer. Zo delen Partijen de visie dat een GRE-*uplift* van de Netwerkbedrijven bij S&P, als gevolg van deze Overeenkomst, ook een bijdrage zou kunnen leveren aan een efficiënte borging van de publieke belangen.

K. De Overeenkomst is tot stand gekomen in nauw overleg met de AHCs, dan wel (indien toepasselijk) het GAO, van de Netwerkbedrijven en met betrokkenheid van de respectieve RvC's. Ieder Netwerkbedrijf heeft voorafgaande goedkeuring verkregen van de AvA voor het aangaan van deze Overeenkomst.

L. Deze Overeenkomst behelst geen bindende (voorwaardelijke) verplichting van de Staat om te participeren als aandeelhouder in één of meer van de Netwerkbedrijven en laat onverlet dat de Kapitaalbehoefte van de Netwerkbedrijven geheel of gedeeltelijk op andere wijze wordt ingevuld. Zonder afbreuk te doen aan de intentie van bestaande aandeelhouders van de Netwerkbedrijven om naar vermogen bij te dragen aan de invulling van de Kapitaalbehoefte van de Netwerkbedrijven, zal niets in deze Overeenkomst worden begrepen als een verplichting van één of meer aandeelhouders van de Netwerkbedrijven om een storting te doen of op andere wijze in de Kapitaalbehoefte van de Netwerkbedrijven te voorzien. Partijen zijn zich er tot slot van bewust dat deze Overeenkomst een lange looptijd kent en is aangegaan op basis van omstandigheden en inzichten zoals die op dit moment gelden.

M. Hoewel geen partij bij deze Overeenkomst, geldt dat deze Overeenkomst ook als basis kan dienen voor het overeenkomen van eventuele Participatieovereenkomsten met Cogas

Groep, Juva N.V. en Rendo Groep.

ZIJN ALS VOLGT OVEREENGEKOMEN

1 DEFINITIES EN INTERPRETATIE

1.1 Definities en interpretatie

Woorden en uitdrukkingen met een hoofdletter hebben de betekenis zoals opgenomen in Bijlage 1 *(Definities en interpretatie)* en zijn van toepassing op deze gehele Overeenkomst.

1.2 Bijlagen

Alle Bijlagen waarnaar in deze Overeenkomst wordt verwezen vormen een integraal en onlosmakelijk deel van deze Overeenkomst en hebben effect alsof ze in het lichaam van deze Overeenkomst zijn opgenomen. Een verwijzing naar deze Overeenkomst geldt tevens als een verwijzing naar alle Bijlagen.

2 HOOFDLIJNEN AFSPRAKENKADER

2.1 Introductie

2.1.1 Zoals hierboven uiteengezet, voorzien de Netwerkbedrijven in de toekomst versterking van hun eigen vermogen nodig te hebben. De Staat heeft in de Kamerbrief aangegeven dat hij een Kapitaalstorting, en daarmee aandeelhouderschap, in de Netwerkbedrijven, door de Staat als belangrijk verder uit te werken onderdeel van de oplossing ziet, waarbij de volgende afspraken gelden.

2.2 Monitoring, ontstaan Kapitaalbehoefte en verlaging Kapitaalbehoefte

2.2.1 Partijen komen overeen dat ieder kalenderjaar na ondertekening van deze Overeenkomst, een Netwerkbedrijf op of omstreeks de datum waarop zij haar jaarrekening deponeert het initiatief zal nemen om de Staat en de overige leden van de AHC, dan wel (indien toepasselijk) het GAO, te informeren over haar op dat moment geldende financiële situatie (zoals die blijkt uit de meest recent gedeponeerde jaarrekening) en of zij een Kapitaalbehoefte voorziet die gaat ontstaan in de daaropvolgende kalenderjaren.

2.2.2 Indien bij een Netwerkbedrijf een Kapitaalbehoefte ontstaat, dient het desbetreffende Netwerkbedrijf, in nauwe samenwerking met de leden van de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO, een plan van aanpak op te stellen en nadien aan de Staat te overleggen dat ingaat op de stappen die gezet zullen worden om de Kapitaalbehoefte

indien mogelijk te verlagen, zoals beschreven in paragraaf 4 van de Term Sheet Kapitaalbehoefte.

2.3 Toetredingsverzoek

2.3.1 Een verzoek van een Netwerkbedrijf aan de Staat om toe te treden als aandeelhouder van dat Netwerkbedrijf en daarmee aan een in dat verzoek omschreven Kapitaalstortingsbehoefte te voldoen (een **Toetredingsverzoek**) zal aan bepaalde proces- en minimumvoorwaarden moeten voldoen om te worden meegenomen in het besluitvormingsproces van de Staat, zoals uiteengezet in deze Overeenkomst. Deze minimumvoorwaarden zullen, voor zover relevant, tevens van toepassing zijn op mogelijke vervolgstortingen nadat de Staat is toegetreden als aandeelhouder van een Netwerkbedrijf, zoals nader overeen te komen in de Participatieovereenkomst.

2.3.2 De beoordeling van ieder Toetredingsverzoek is onderhevig aan politieke goedkeuring, mandaat en dekking binnen de Rijksbegroting, hetgeen een discretionaire bevoegdheid van de Staat is.

2.3.3 De Staat zal ieder Toetredingsverzoek van een individueel Netwerkbedrijf (het **Verzoekende Netwerkbedrijf**) toetsen aan de criteria in Artikel 4. De Staat en het Verzoekende Netwerkbedrijf zullen zich over en weer redelijk inspannen om elkaar de informatie te verstrekken die nodig is voor deze beoordeling binnen de procesafspraken en tijdslijnen zoals opgenomen in Artikel 3.

2.3.4 De Staat zal een Toetredingsverzoek niet eerder honoreren door toetreding als aandeelhouder van het Verzoekende Netwerkbedrijf (door middel van een Kapitaalstorting), dan nadat aan de cumulatieve voorwaarden zoals opgenomen in Artikel 5.1.2 is voldaan, waarbij het op het moment van aangaan van deze Overeenkomst de intentie van de Staat is om rechtstreeks toe te treden als aandeelhouder van het Verzoekende Netwerkbedrijf.

2.4 Participatieovereenkomst

2.4.1 Indien de Staat een Toetredingsverzoek redelijkerwijs verwacht te honoreren, zullen de Staat en het Verzoekende Netwerkbedrijf, in nauwe samenwerking met de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO, zich inspannen om een Participatieovereenkomst uit te onderhandelen, zoals bedoeld in Artikel 5.1.2f.

2.5 Stedin

2.5.1 Partijen erkennen dat Stedin reeds een verzoek heeft ingediend voor een Kapitaalstorting per 2023 van een bedrag ad EUR 500,000,000 (vijf honderd miljoen Euro) dat door de

Staat in behandeling is genomen. Dit verzoek zal enkel worden gehonoreerd indien is voldaan aan de cumulatieve voorwaarden in Artikel 5.1.2.

3 PROCESAFSPRAKEN

3.1.1 Partijen zullen er naar streven bij een Toetredingsverzoek zoveel mogelijk aan te sluiten bij het hieronder geschetste tijdspad, met uitzondering van de data genoemd onder a. en c., waarvan niet kan worden afgeweken. De hieronder aangegeven data zien op het jaar voorafgaand aan het gewenste stortingsjaar zoals opgenomen in een Toetredingsverzoek, voor zover niet anders vermeld:

a. Het Netwerkbedrijf informeert de Staat over het ontstaan van een mogelijke Kapitaalbehoefte en dient een door het Netwerkbedrijf en de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO gezamenlijk gedragen plan van aanpak voor het invullen en zo mogelijk verlagen van de Kapitaalbehoefte in bij de Staat zoals beschreven in Bijlage 4 (*Term Sheet Kapitaalbehoefte*): vóór 1 oktober, twee jaar voorafgaand aan het gewenste stortingsjaar.

b. Het Netwerkbedrijf informeert de Staat over het indienen van een mogelijk Toetredingsverzoek: vóór 1 februari.

c. Zonder afbreuk te doen aan de voorkeursrechten en overige rechten van de bestaande aandeelhouders op basis van de bestaande governance, indien met in achtneming van de (beoogde) effecten van de verschillende mitigerende maatregelen zoals omschreven in het plan van aanpak zoals beschreven in Bijlage 4 (*Term Sheet Kapitaalbehoefte*) een Kapitaalstortingsbehoefte bestaat, dan kan het Netwerkbedrijf het Toetredingsverzoek, in nauwe samenwerking met de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO (zonder dat formele goedkeuring door de AvA vereist is), indienen bij de Staat. Indienen Toetredingsverzoek door Netwerkbedrijf bij de Staat: uiterlijk 1 maart.

d. Inrichten van een virtuele data room en beschikbaar stellen van financiële, fiscale en juridische *vendor due diligence* rapporten door het Netwerkbedrijf: vóór 1 april.

e. Due diligence onderzoek door de Staat naar het Netwerkbedrijf (en de omvang van de Kapitaalbehoefte en Kapitaalstortingsbehoefte): 1 april – eind mei.

f. Bekendmaking van het voornemen te voorzien in (een deel van) de Kapitaalstortingsbehoefte in de vorm van een voorgenomen kapitaalstorting in het Netwerkbedrijf door het kabinet, dat daartoe, volledigheidshalve, discretionair bevoegd is (de **Kapitaalstorting**): op Prinsjesdag.

Zodra het Toetredingsverzoek voldoende basis vormt voor nader overleg met de Staat en de Staat voornemens is te voorzien in een (deel van de) Kapitaalstortingsbehoefte, zal de Staat het proces zoals hieronder genoemd, te beginnen bij sub (g), verder opstarten.

g. Staatssteuntraject: voorafgaand aan besluitvorming door de Staat, waarbij de Staat het Netwerkbedrijf op de hoogte zal houden van het staatssteuntraject en het Netwerkbedrijf overeenkomstig Artikel 5.1.2c wordt geïnformeerd over de te nemen stappen.

h. Besluitvorming door de Staat ten aanzien van een eventueel mandaat en budget na parlementaire goedkeuring: in (of omstreeks) december.

i. Eerste concept Participatieovereenkomst door de Staat: in september, na Prinsjesdag.

j. Onderhandelingen Participatieovereenkomst: 1 oktober (of, indien eerder, na ontvangst eerste concept Participatieovereenkomst) – 1 december.

k. Het uitvoering geven aan de in de Participatieovereenkomst opgenomen voorwaarden om over te kunnen gaan tot het passeren van de akte van uitgifte van aandelen en het doen van de Kapitaalstorting: na ondertekening Participatieovereenkomst, afhankelijk van het verloop van de relevante democratische processen bij de Staat en aandeelhouders (doorlooptijd is naar verwachting minimaal 3 maanden).

3.1.2 In de bovenstaande indicatieve tijdslijnen zijn de deadlines van (en specificaties omtrent) de vereiste integrale politiek-bestuurlijke besluitvorming en/of goedkeuring zoals beschreven in Artikel 5.1.2d niet meegenomen.

4 VEREISTEN VOOR HET DOEN VAN EEN TOETREDINGSVERZOEK

4.1 Een Toetredingsverzoek dient aan de volgende cumulatieve voorwaarden te voldoen om te worden meegenomen in het besluitvormingsproces van de Staat, conform het bepaalde in deze Overeenkomst:

a. het Toetredingsverzoek is tijdig ingediend conform de regeling in Artikel 3.1.1a tot en met 3.1.1c;

b. het Toetredingsverzoek bevat de vereiste informatie zoals omschreven in de Financiële Term Sheets; en

c. de Kapitaalbehoefte en de Kapitaalstortingsbehoefte omschreven in het Toetredingsverzoek voldoen aan de eisen uit de Term Sheet Kapitaalbehoefte.

5 VOORWAARDEN VOOR TOETREDING

5.1 Toetreding Staat als aandeelhouder

5.1.1 Zoals omschreven in Artikel 2.3.2 en hierbij benadrukt, is de beoordeling van ieder Toetredingsverzoek onderhevig aan politieke goedkeuring, mandaat en dekking binnen de Rijksbegroting, hetgeen een discretionaire bevoegdheid van de Staat is.

5.1.2 De Staat behandelt een Toetredingsverzoek conform de daarvoor gebruikelijke budgettaire en parlementaire processen. De Staat zal niet eerder een Toetredingsverzoek honoreren door toetreding als aandeelhouder van het Verzoekende Netwerkbedrijf (door middel van een Kapitaalstorting), dan nadat aan alle cumulatieve voorwaarden uit dit Artikel 5.1.2 is voldaan:

a. budgettaire dekking is verkregen voor de Kapitaalstorting binnen de reguliere procedures voor het vaststellen van de Rijksbegroting;

b. een mandaat is verstrekt door de ministerraad voor het onderhandelen van een Participatieovereenkomst met het Verzoekende Netwerkbedrijf;

c. vanuit staatssteunperspectief (i) de Kapitaalstorting niet kwalificeert als staatssteun en (ii) deze (informeel) door de Staat is voorgelegd aan de Europese Commissie, waarbij de Staat het Netwerkbedrijf op de hoogte zal houden van het staatssteuntraject en wordt geïnformeerd over de te nemen stappen zodat het Netwerkbedrijf de AHCs dan wel (indien toepasselijk) het GAO zal kunnen informeren;

d. integrale politiek-bestuurlijke besluitvorming voor de toetreding van de Staat als aandeelhouder van het Verzoekende Netwerkbedrijf heeft plaatsgevonden met inachtneming van toepasselijke wet- en regelgeving, waaronder mogelijk maar niet beperkt tot interne besluitvorming/goedkeuring van de betrokken ministers van Financiën en EZK, besluitvorming en/of goedkeuring in de ministerraad en Staten-Generaal, overleg met de Algemene Rekenkamer en het doorlopen van de voorhangprocedure als bedoeld in de Comptabiliteitswet;

e. de Staat een due diligence onderzoek heeft laten uitvoeren en tevreden is met de uitkomsten van dat onderzoek; en

f. de Staat en het Verzoekende Netwerkbedrijf, in nauwe samenwerking met de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO, overeenstemming hebben bereikt over de inhoud van een participatieovereenkomst tussen de Staat en het Verzoekende Netwerkbedrijf, inclusief bijlagen, waaronder een wijziging van de

statuten en het aandeelhoudersconvenant van het Verzoekende Netwerkbedrijf, waarin uitputtend de rechten en plichten zijn vastgelegd in verband met de toetreding van de Staat als aandeelhouder, de daarbij horende Kapitaalstorting, alsmede de voorwaarden die van toepassing zullen zijn op eventuele verzoeken van het Netwerkbedrijf aan de Staat, na de Kapitaalstorting door de Staat, om aanvullende extra Kapitaalstortingen te doen (een **Participatieovereenkomst**).

5.1.3 Het aangaan van een Participatieovereenkomst door een Netwerkbedrijf vereist de voorafgaande goedkeuring door de AvA en RvC van het relevante Netwerkbedrijf.

5.2 Participatieovereenkomst Staat en Netwerkbedrijf

5.2.1 Een Participatieovereenkomst bevat tenminste de volgende elementen die van toepassing zijn op iedere Kapitaalstorting door de Staat als aandeelhouder:

a. vaststelling van het door de Staat te verwerven percentage in het aandelenkapitaal van het Netwerkbedrijf in de vorm van een kapitalisatietabel waaruit de belangen van iedere aandeelhouder in het aandelenkapitaal van het Netwerkbedrijf blijken na het toetreden van de Staat als aandeelhouder van het Netwerkbedrijf;

b. een verplichting van het Netwerkbedrijf dat de Kapitaalstorting enkel ten goede komt aan de Netinvesteringen en daarmee aan de activiteiten en de investeringen ten behoeve van de Energienetwerken van de aangewezen netbeheerder;

c. een akte van uitgifte van aandelen in het aandelenkapitaal van het Netwerkbedrijf;

d. implementatie van de voorwaarden in de Term Sheet Governance, waaronder een statutenwijziging van het Netwerkbedrijf en een amendement van het aandeelhoudersconvenant van het Netwerkbedrijf;

e. de eisen uit de Financiële Term Sheets bij deze Overeenkomst worden, voor zover relevant geacht door de Staat, het betreffende Netwerkbedrijf en de betreffende AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO, integraal opgenomen (en waar nodig nader uitgewerkt) in de Participatieovereenkomst en zullen, voor zover relevant, mede van toepassing zijn op eventuele vervolgverzoeken van het Netwerkbedrijf om additionele Kapitaalstortingen, inclusief bijbehorende rapportageverplichtingen;

f. de voorwaarden om tot het passeren van de akte van uitgifte van aandelen en de Kapitaalstorting over te gaan, waaronder in ieder geval begrepen:

i. positief advies van de ondernemingsraad van het Netwerkbedrijf, voor zover vereist, in verband met het toetreden van de Staat als aandeelhouder van het Netwerkbedrijf;

ii. goedkeuring door de AvA en RvC van het Netwerkbedrijf ten aanzien van het toetreden van de Staat als aandeelhouder van het Netwerkbedrijf, inclusief de vereiste besluitvorming om uitvoering te geven aan deze toetreding;

iii. andere (publiekrechtelijke) goedkeuringen en/of het staatssteun traject;

g. relevante interim convenanten;

h. relevante en marktconforme garanties en fiscale vrijwaring; en

i. een inspanningsverplichting voor het Netwerkbedrijf om op verzoek van de Staat met de overige Netwerkbedrijven samen te werken om op een efficiënte manier de energietransitie te bevorderen.

6 LOOPTIJD

6.1 Deze Overeenkomst wordt aangegaan voor bepaalde tijd op de Ondertekendatum en eindigt van rechtswege en zonder dat kennisgeving is vereist:

a. ten aanzien van een Netwerkbedrijf dat een Participatieovereenkomst heeft gesloten met de Staat, op de datum van inwerkingtreding van die Participatieovereenkomst;

b. ten aanzien van alle Partijen, op de datum dat alle Netwerkbedrijven een Participatieovereenkomst hebben gesloten met de Staat;

c. ten aanzien van alle Partijen, op 31 december 2036, 24:00 uur (MET), waarbij Partijen deze Overeenkomst in overleg kunnen verlengen indien een Netwerkbedrijf op dat moment redelijkerwijs verwacht een Kapitaalbehoefte te krijgen in de periode tot 31 december 2047;

d. Indien alle Partijen schriftelijk instemmen, kunnen Partijen overeenkomen deze Overeenkomst te beëindigen.

7 GEHEIMHOUDING

7.1 Geheimhoudingsverplichting

7.1.1 Partijen erkennen dat deze Overeenkomst openbaargemaakt kan worden.

7.1.2 Behoudens het bepaalde in Artikel 7.1.1 alsmede Artikel 7.1.3, verbindt iedere Partij zich ertoe om alle informatie die zij heeft ontvangen of verkregen als gevolg van het aangaan of uitvoeren van deze Overeenkomst te behandelen als strikt vertrouwelijk en deze

informatie niet publiek te maken of te gebruiken, voor zover die informatie betrekking heeft op:

a. de inhoud van de onderhandelingen met betrekking tot deze Overeenkomst of enig document waarnaar in deze Overeenkomst wordt verwezen of welke is aangegaan krachtens of in verband met deze Overeenkomst;

b. de aandeelhouders van de Netwerkbedrijven; of

c. een Netwerkbedrijf, haar bedrijfsactiviteiten of die van haar groepsmaatschappijen,

a tot en met c hierboven worden hierna tezamen aangeduid als **Vertrouwelijke Informatie**.

7.1.3 Artikel 7.1.2 geldt niet voor publieke bekendmaking van Vertrouwelijke Informatie:

a. voor zover bekendmaking voortvloeit uit geschreven en/of ongeschreven (publieke) verantwoordingsverplichtingen, op grond waarvan de Staat of de aandeelhouders van de Netwerkbedrijven zijn gehouden tot het verstrekken van inlichtingen aan het parlement, provinciale staten, gemeenteraden, de algemene of lokale rekenkamers of andere organen van de Staat of de aandeelhouders van de Netwerkbedrijven;

b. voor zover bekendmaking vereist is of wordt door het Recht, regels van een effectenbeurs of door een Autoriteit of andere autoriteit met bevoegdheden die van toepassing zijn of worden op de Staat, de Netwerkbedrijven en/of de aandeelhouders van de Netwerkbedrijven, ongeacht of deze regels kracht van wet hebben maar in dat geval slechts na raadpleging van de andere betrokkenen (onder de Staat, de Netwerkbedrijven en/of de AHCs dan wel (indien toepasselijk) het GAO), al naargelang het geval, over het tijdstip en de inhoud van de bekendmaking, voor zover die raadpleging praktisch mogelijk is en toegestaan krachtens het Recht;

c. voor zover bekendmaking vereist is in verband met het proces voor de benodigde goedkeuring van enige rechtshandeling die voortvloeit uit deze Overeenkomst door de Staat en/of de Netwerkbedrijven;

d. voor zover die bekendmaking of het gebruik van die informatie vereist is in verband met het uitoefenen van rechten of rechtsmiddelen uit hoofde van of in verband met deze Overeenkomst;

e. aan en tussen de professionele adviseurs, vertegenwoordigers of accountants van Partijen, de aandeelhouders van de Netwerkbedrijven en de centrale ondernemingsraad van de Netwerkbedrijven, mits die bekendmaking redelijkerwijs noodzakelijk is in verband met hun opdracht en aan hen een gebruikelijke vertrouwelijkheidsverplichting is of wordt opgelegd;

f. aan Kredietbeoordelingsbureaus, mits die bekendmaking plaatsvindt met inachtneming van dezelfde vertrouwelijkheidswaarborgen waaronder het betreffende Netwerkbedrijf in de normale gang van zaken informatie deelt met het betreffende Kredietbeoordelingsbureau; en

g. voor zover die informatie op of na de Ondertekendatum openbaar is geworden anders dan door onrechtmatige openbaarmaking waarvan de betrokken Partij op het moment van openbaarmaking wist of redelijkerwijs had kunnen weten dat deze onrechtmatig was.

8 DIVERSEN

8.1 Bindend effect

Deze Overeenkomst zal niet bindend zijn en derhalve niet rechtens afdwingbaar totdat alle Partijen deze Overeenkomst rechtsgeldig hebben ondertekend.

8.2 Gehele Overeenkomst

Deze Overeenkomst vormt de gehele overeenstemming tussen Partijen en vervangt alle eerdere mondelinge of schriftelijke overeenkomsten, verbintenissen en regelingen tussen Partijen, voor zover die op enige manier betrekking hebben op het onderwerp van deze Overeenkomst.

8.3 Overdracht

Geen van Partijen heeft het recht om deze Overeenkomst (*contractsoverneming*) of een of meer van haar rechten krachtens deze Overeenkomst in het geheel of gedeeltelijk over te dragen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de andere Partij of Partijen, al naargelang het geval.

8.4 Ongeldige bepalingen

Ingeval een bepaling van deze Overeenkomst (in zijn geheel of gedeeltelijk) nietig of niet afdwingbaar is, blijft de rest van deze Overeenkomst van kracht voor zover, gegeven de strekking en het doel van deze Overeenkomst, die rest niet onverbrekelijk verbonden is met de nietige of niet afdwingbare bepaling. Partijen zullen hun uiterste best doen om

overeenstemming te bereiken over een nieuwe bepaling die, gegeven de strekking en het doel van deze Overeenkomst, zo weinig mogelijk afwijkt van de nietige of niet afdwingbare bepaling.

8.5 Wijziging

Wijzigingen in deze Overeenkomst hebben geen rechtskracht tenzij en totdat deze schriftelijk zijn vastgelegd en door alle Partijen zijn ondertekend. Ondertekening vindt pas plaats nadat ieder Netwerkbedrijf voorafgaande goedkeuring heeft verkregen van de algemene vergadering van aandeelhouders voor het wijzigen van deze Overeenkomst.

8.6 Kosten

Tenzij in deze Overeenkomst anders is bepaald, draagt iedere Partij haar eigen kosten in verband met de voorbereiding, onderhandeling en ondertekening van deze Overeenkomst.

8.7 Geen stilzwijgende afstand van recht; geen rechtsverwerking

8.7.1 Afstand van recht in verband met deze Overeenkomst kan slechts geschieden door een daartoe strekkende schriftelijke kennisgeving.

8.7.2 Indien een Partij haar rechten uit hoofde van deze Overeenkomst niet uitoefent (daaronder begrepen verlenging van de termijn waarbinnen een andere Partij haar verbintenissen uit hoofde van deze Overeenkomst dient uit te voeren) mag dit niet worden opgevat als rechtsverwerking. De rechten van een Partij krachtens deze Overeenkomst mogen zo vaak als nodig worden uitgeoefend en zijn cumulatief ten opzichte van en doen geen afbreuk aan, rechten en rechtsmiddelen die een Partij krachtens het Recht toekomen.

8.8 Geen ontbinding of vernietiging

8.8.1 Partijen doen hierbij afstand van hun rechten uit hoofde van artikelen 6:265 tot en met 6:272 BW om deze Overeenkomst, in het geheel of gedeeltelijk, te ontbinden of in rechte daarvan ontbinding te vorderen.

8.8.2 Voor zover toegestaan krachtens het Recht doet ieder van Partijen hierbij afstand van hun rechten uit hoofde van artikelen 6:228 en 6:230 BW om deze Overeenkomst, in het geheel of gedeeltelijk, te vernietigen op grond van dwaling, of daarvan in rechte vernietiging of wijziging te vorderen.

8.9 Kennisgevingen

8.9.1 Alle kennisgevingen, verzoeken, goedkeuringen en andere correspondentie krachtens of anderszins in verband met deze Overeenkomst dient schriftelijk te geschieden en ter hand te worden gesteld, aangetekend te worden verstuurd of verzonden te worden als e-mail naar het betreffende e-mailadres overeenkomstig Artikel 8.9.2. Verzending per koerier zal hebben te gelden als terhandstelling.

8.9.2 Kennisgevingen, verzoeken, goedkeuringen of andere correspondentie krachtens of anderszins in verband met deze Overeenkomst dienen geadresseerd te worden aan de adressen van Partijen zoals uiteengezet in deze Overeenkomst of aan zulk ander adres waar de betreffende Partij voor dat doel kennis van geeft aan de andere Partijen in overeenstemming met de bepalingen van dit Artikel 8.9 *(Kennisgevingen)*.

8.9.3 Tenzij anders overeengekomen, worden kennisgevingen gedaan op de volgende (mail)adressen:

a. Staat

Ministerie van Financiën
Korte Voorhout 7
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
E-mail: Persoonsgegevens

b. Alliander

Alliander N.V.
t.n.v. Persoonsgegevens
Utrechtseweg 68
6812 AH Arnhem
Email: Persoonsgegevens

en met een kopie aan:

Persoonsgegevens

c. Enexis

Enexis Holding N.V.

t.n.v. Persoonsgegevens
Magistratenlaan 116
5223 MB 's-Hertogenbosch
email: Persoonsgegevens

en met een kopie aan:

Persoonsgegevens

d. Stedin

Stedin Holding N.V.
t.n.v. Persoonsgegevens
Blaak 8
3011 TA Rotterdam
Email: Persoonsgegevens

en met een kopie aan:

Persoonsgegevens

8.9.4 Een kennisgeving, verzoek, goedkeuring of andere correspondentie krachtens of anderszins in verband met deze Overeenkomst zal voor doeleinden van deze Overeenkomst enkel geldig zijn mits een ontvangstbewijs verkregen is.

8.9.5 De bepalingen van dit Artikel 8.9 *(Kennisgevingen)* zijn niet van toepassing op de betekening van documenten met het oog op een juridische procedure.

8.10 Ondertekening in delen

Deze Overeenkomst kan in delen worden ondertekend. Dit heeft hetzelfde effect als wanneer de handtekeningen op de verschillende exemplaren waren gezet op een en hetzelfde exemplaar van deze Overeenkomst.

9 TOEPASSELIJK RECHT EN GESCHILLEN

9.1 Toepasselijk Recht

Deze Overeenkomst en alle overige documenten die krachtens of in verband met deze Overeenkomst worden aangegaan, zullen uitsluitend worden beheerst door en uitgelegd in overeenstemming met Nederlands Recht.

9.2 Geschillen

Partijen komen overeen dat alle geschillen in verband met deze Overeenkomst en alle overige documenten die krachtens of in verband met deze Overeenkomst worden aangegaan, met inbegrip van enig geschil ten aanzien van de geldigheid van deze Overeenkomst of deze bepaling, de bevoegdheid van het scheidsgerecht of de vatbaarheid van het geschil voor arbitrage, bindend zullen worden beslecht overeenkomstig het arbitrage reglement van het Nederlandse Arbitrage Instituut (het **NAI**), zoals dit van kracht is op het moment dat de arbitrage aanhangig wordt gemaakt.

a. De procedure zal worden gevoerd en alle documenten zullen aan de arbiters worden overgelegd in de Nederlandse taal.

b. De plaats van arbitrage zal Den Haag zijn. Zittingen zullen plaatsvinden in Den Haag, tenzij anders overeengekomen.

c. Het scheidsgerecht zal bestaan uit 3 (drie) arbiters. De Staat en het betreffende Netwerkbedrijf zullen ieder 1 (een) arbiter benoemen en het NAI zal de derde arbiter benoemen die tevens de voorzitter van het scheidsgerecht zal zijn en die een Nederlands advocaat dient te zijn. Indien de eisende Partij niet binnen 30 (dertig) dagen na de datum van haar arbitrageaanvraag of de gedaagde Partij niet binnen 30 (dertig) dagen na de datum van de benoeming van de arbiter van de eisende partij een arbiter heeft benoemd, dan zal die arbiter door het NAI worden benoemd.

d. Samenvoeging van arbitrale gedingen als bedoeld in artikel 1046 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is uitgesloten, tenzij anders overeengekomen.

e. Het scheidsgerecht beslist naar de regelen des rechts.

f. Het scheidsgerecht zal zorg dragen voor een proportionele en efficiënte wijze van bewijsvergaring, zo nodig met inachtneming van de standpunten van de Partijen.

g. Het is Partijen toegestaan om de strekking van het vonnis te delen voor zover

vereist is op basis van geschreven en/of ongeschreven (publieke) verantwoordingsverplichtingen, op grond waarvan de Staat of de aandeelhouders van de Netwerkbedrijven zijn gehouden tot het verstrekken van inlichtingen aan het parlement, provinciale staten, gemeenteraden, de algemene of lokale rekenkamers of andere organen van de Staat of de aandeelhouders van de Netwerkbedrijven.

[RESTANT VAN PAGINA OPZETTELIJK BLANCO GELATEN]

Deze Overeenkomst is aangegaan op de datum die aan het begin van deze Overeenkomst staat vermeld.

De Nederlandse Staat

Naam: Persoonsgegevens
Titel: Persoonsgegevens

Alliander N.V.

Naam: Persoonsgegevens
Titel: Persoonsgegevens

Naam: Persoonsgegevens
Titel: Persoonsgegevens

Enexis

Naam: Persoonsgegevens
Titel: Persoonsgegevens

Naam Persoonsgegevens
Titel: Persoonsgegevens

Stedin

Naam: Persoonsgegevens
Titel: Persoonsgegevens

Naam: Persoonsgegevens
Titel: Persoonsgegevens

Bijlage 1. DEFINITIES EN INTERPRETATIE

DEEL 1: DEFINITIES

De volgende met een hoofdletter geschreven woorden en uitdrukkingen in deze Overeenkomst hebben de volgende betekenis:

AHC	aandeelhouderscommissie
Autoriteit	een supranationaal, nationaal, provinciaal, gemeentelijk of ander met overheidsgezag bekleed orgaan dan wel een bevoegde rechter (alsmede een onderdeel daarvan) of een quasi-overheidsinstantie of privaat orgaan dat toezichtrechtelijke, fiscale, douane of andere (quasi-)overheidsbevoegdheden uitoefent, met inbegrip van de Europese Unie
AvA	algemene vergadering van aandeelhouders
BW	het Burgerlijk Wetboek
CvA	commissie van aandeelhouders
Energienetwerken	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in overweging B. van deze Overeenkomst
Financiële Term Sheets	de Term Sheet Waardering en prijsbepaling in Bijlage 3 en de Term Sheet Kapitaalbehoefte in Bijlage 4
Financiële Uitgangspunten	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in de Term Sheet Governance in Bijlage 2
Financieringsplan	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in de Term Sheet Governance in Bijlage 2
GAO	Grootaandeelhoudersoverleg
Kamerbrief	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in overweging E. van deze Overeenkomst
Kapitaalbehoefte	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in overweging D. van deze Overeenkomst
Kapitaalstorting	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Artikel 3.1.1f van deze Overeenkomst

Kapitaalstortingsbehoefte	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in overweging F. van deze Overeenkomst
Lange Termijn Investeringsplan	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Bijlage 2 van deze Overeenkomst (*Term Sheet Governance*)
MET	Midden-Europese Tijd
NAI	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Artikel 9.2 (*Geschillen*) van deze Overeenkomst
Netinvesteringen	investeringen in Energienetwerken, met dien verstande dat: (a) ten tijde van ondertekening van deze Overeenkomst investeringen in warmtenetten hier niet onder zijn begrepen, voor deze investeringen geldt de bestaande governance en na toetreding van de Staat geldt hiervoor de procedure zoals beschreven in paragraaf 4.3 van de Term Sheet Governance; (b) rondom de inwerkingtreding van de Wet collectieve warmtevoorziening Partijen tezamen met de AHC dan wel (indien van toepassing) het GAO in overleg treden over de gevolgen daarvan voor deze Overeenkomst (inclusief de definitie van Energienetwerk en Netinvesteringen). Indien en voor zover het Netwerkbedrijf, dan wel de onder het Netwerkbedrijf vallende netbeheerder, alsdan of op een ander moment wettelijk verplicht wordt taken met betrekking tot warmte uit te voeren (vergelijkbaar met huidige verplichtingen m.b.t. elektriciteit en gas), dan worden de warmtenetten waarvoor deze taken gelden automatisch als 'Energienetwerk' aangemerkt en de investeringen daarin als 'Netinvestering' voor de toepassing van deze Overeenkomst en de Participatieovereenkomst, met de kanttekening dat voor uitbreiding met warmtenetten mogelijk opnieuw een staatssteuntraject moet worden doorlopen; en (c) onverlet de bepalingen in sub (a) en (b) hierboven, geldt dat de Staat, het betreffende Netwerkbedrijf en de AvA van het betreffende Netwerkbedrijf gezamenlijk kunnen besluiten om (in privaatrechtelijke zin) de Overeenkomst conform Artikel 8.5 aan te passen door investeringen in

warmtenetten voor de toepassing van deze Overeenkomst en de Participatieovereenkomst te kwalificeren als 'Energienetwerk' en 'Netinvesteringen', met de kanttekening dat voor uitbreiding met warmtenetten mogelijk opnieuw een staatssteuntraject moet worden doorlopen.

Deze bepaling bevat geen verplichting voor enige Partij (of aandeelhouders van de Netwerkbedrijven) om een dergelijk besluit ten aanzien van warmtenetten te nemen maar bevat ook geen beperking voor de Staat om zelfstandig te besluiten om middels wet- en regelgeving te bepalen dat het beheer van warmtenetten een wettelijke taak wordt van netbeheerders of Netwerkbedrijven.

Netwerkbedrijven	Alliander, Enexis en Stedin (zoals opgenomen in de introductie van deze Overeenkomst)
Ondertekendatum	de dag waarop de Partijen deze Overeenkomst hebben ondertekend
Overeenkomst	deze overeenkomst tussen de Partijen, met inbegrip van alle Bijlagen en Annexen
Participatieovereenkomst	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Artikel 5.1.2f van deze Overeenkomst
Partijen	de Staat en de Netwerkbedrijven, en **Partij** betekent een van hen of de betreffende partij, al naargelang de context vereist
Recht	alle toepasselijke richtlijnen, wetten, verdragen, besluiten, beschikkingen, bevelen, regels, verordeningen, codes, vonnissen, arresten of decreten of andere vereisten van een Autoriteit
RvB	raad van bestuur
RvC	raad van commissarissen
Staat	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in de preambule van deze Overeenkomst
Toetredingsverzoek	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Artikel 2.3.1 van deze Overeenkomst

Vertrouwelijke Informatie	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Artikel 7.1.2 van deze Overeenkomst
Verzoekende Netwerkbedrijf	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Artikel 2.3.3 van deze Overeenkomst
Werkdag	een dag, niet zijnde een zaterdag, zondag of een krachtens artikel 3 van de Algemene Termijnenwet algemeen erkende feestdag in Nederland

DEEL 2: FINANCIËLE DEFINITIES

De volgende met een hoofdletter geschreven woorden en uitdrukkingen in de Financiële Term Sheets (en waar relevant deze Overeenkomst) hebben de volgende betekenis:

Aandeelhouders	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Bijlage 3 van deze Overeenkomst (*Term Sheet Waardering en prijsbepaling*)
Credit Rating	de kredietkwaliteitstrap van een Netwerkbedrijf zoals van tijd tot tijd bepaald door een Kredietbeoordelingsbureau voor dat Netwerkbedrijf
Emissie	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Bijlage 3 van deze Overeenkomst (*Term Sheet Waardering en prijsbepaling*)
Emissie Prijs	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Bijlage 3 van deze Overeenkomst (*Term Sheet Waardering en prijsbepaling*)
Financiële Prognose	de financiële prognose van het Verzoekende Netwerkbedrijf voor de waardering van het Verzoekende Netwerkbedrijf, aan te leveren door het Verzoekende Netwerkbedrijf volgens de tab 'Prognose' van het template Bijlage 5 (*Template Financiële Prognose Kapitaalbehoefte*) en andere relevante informatie
Financiële Prognose Kapitaalbehoefte	de financiële prognose van het Verzoekende Netwerkbedrijf voor het vaststellen van de Kapitaalbehoefte en Kapitaalstortingsbehoefte, aan te leveren door het Verzoekende Netwerkbedrijf volgens de tab 'Prognose' van het template in Bijlage 5 (*Template Financiële Prognose Kapitaalbehoefte*) en andere relevante informatie in overeenstemming met Bijlage 4 (*Term Sheet Kapitaalbehoefte*)
Fitch	Fitch Ratings
Funds from Operations (FFO)	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven door het Maatgevende Kredietbeoordelingsbureau

GAW	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Bijlage 3 van deze Overeenkomst (*Term Sheet Waardering en prijsbepaling*)
Kredietbeoordelingsbureau	een bureau dat kredietbeoordelingen opstelt, waarbij de door Partijen erkende kredietbeoordelingsbureaus Fitch, Moody's en S&P zijn
Leidende Ratio('s)	de meest recente door het Maatgevende Kredietbeoordelingsbureau gehanteerde ratio('s) ter bepaling van de Minimale Credit Rating van een Netwerkbedrijf waarbij Partijen erkennen dat: (i) op het moment dat Partijen een onderhandelingsakkoord bereiken ten aanzien van deze Overeenkomst is de Leidende Ratio FFO / Netto Schuld minimaal 11% voor de middellange termijn zoals gehanteerd door het Maatgevend Kredietbeoordelingsbureau en (ii) deze ratio's aan verandering onderhevig kunnen zijn, indien een Kredietbeoordelingsbureau zijn methodologie aanpast
Maatgevende Kredietbeoordelingsbureau	het Kredietbeoordelingsbureau dat door de Staat wordt bepaald op basis van de op dat moment meest stringente Credit Rating die van toepassing is op een Netwerkbedrijf, waarbij Partijen erkennen dat (i) op het moment dat Partijen een onderhandelingsakkoord bereiken ten aanzien van deze Overeenkomst, het Maatgevende Kredietbeoordelingsbureau S&P is en (ii) dat dit kan wijzigen indien S&P niet meer de meest stringente Credit Rating hanteert die bepalend is voor de toegang tot een efficiënte kapitaalmarkt van het betreffende Netwerkbedrijf of indien S&P naar het oordeel van de Staat niet meer toereikend is voor de berekening van de Kapitaalbehoefte van een Netwerkbedrijf
Minimale Credit Rating	de Credit Rating die door de Staat in lijn met de Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2022 benodigd wordt geacht voor een Netwerkbedrijf om toegang tot de kapitaalmarkten te behouden tegen maatschappelijk acceptabele kosten, waarbij de Minimale Credit Rating op het moment dat Partijen een onderhandelingsakkoord bereiken ten aanzien van deze Overeenkomst een zogenaamde A minus rating van S&P en (indien van toepassing) een A3 rating van Moody's is

Moody's	Moody's Investors Service
Netto Schuld	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven door het Maatgevende Kredietbeoordelingsbureau
Onafhankelijke Waarderingsspecialist	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Bijlage 3 (*Term Sheet Waardering en prijsbepaling*) van deze Overeenkomst
SO	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Bijlage 3 van deze Overeenkomst (*Term Sheet Waardering en prijsbepaling*)
S&P	Standard & Poor's Rating Services
Voorgestelde Emissie Prijzen	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Bijlage 3 van deze Overeenkomst (*Term Sheet Waardering en prijsbepaling*)
Waarderingen	heeft de betekenis die daaraan wordt gegeven in Bijlage 3 van deze Overeenkomst (*Term Sheet Waardering en prijsbepaling*)

DEEL 3: INTERPRETATIE

Voor doeleinden van deze Overeenkomst:

a. *Geslacht en meervoud* Woorden die het enkelvoud aangeven zullen tevens het meervoud omvatten en omgekeerd, tenzij uitdrukkelijk anders is bepaald. Woorden die duiden op een geslacht kunnen ook duiden op een ander geslacht.

b. *Verwijzingen naar inclusief* Woorden zoals "inclusief", "met inbegrip van" en "omvatten" worden gebruikt om aan te geven dat de aldus opgesomde zaken of aangelegenheden niet een limitatieve opsomming van alle bedoelde zaken of aangelegenheden zijn, tenzij uitdrukkelijk anders is bepaald.

c. *Kopjes* De kopjes in deze Overeenkomst zijn opgenomen ten behoeve van de overzichtelijkheid en voor verwijzing, maar dienen niet voor de uitleg van deze Overeenkomst.

d. *Overwegingen, Artikelen, Paragrafen en Bijlagen* Een verwijzing in deze Overeenkomst naar een:

   i. Overweging is naar de betreffende overweging van deze Overeenkomst;
   ii. Artikel is naar het betreffende artikel (inclusief sub-artikelen) van deze Overeenkomst;
   iii. Paragraaf is naar de betreffende paragraaf in een Bijlage of Annex bij deze Overeenkomst; en
   iv. Bijlage is naar de betreffende bijlage bij deze Overeenkomst;

e. *Dagen* Waar in deze Overeenkomst naar een periode van een aantal dagen wordt verwezen, dient die periode (tenzij uitdrukkelijk anders is bepaald) te worden berekend uitgezonderd de eerste en met inbegrip van de laatste dag, tenzij de laatste dag niet op een Werkdag valt in welke geval de laatste dag de eerstvolgende Werkdag is.

f. *Contra proferentem* Geen bepaling van deze Overeenkomst zal ten nadele van een Partij worden uitgelegd uitsluitend vanwege het feit dat die Partij verantwoordelijk was voor het opstellen van die betreffende bepaling. Partijen erkennen dat vertegenwoordigers van beide Partijen hebben meegeschreven aan en onderhandeld over deze Overeenkomst.

g. *Documenten* Verwijzingen naar documenten worden geacht te verwijzen naar die documenten zoals gewijzigd of aangevuld (anders dan door schending van de bepalingen van deze Overeenkomst) van tijd tot tijd.

h. *Redelijke inspanning* Ingeval een verplichting wordt gekwalificeerd of omschreven met verwijzing naar de woorden "redelijk inspannen", "naar redelijkheid inspannen", "zich tot

het uiterste inspannen", "uiterste best doen" of woorden van gelijke strekking, dan wordt bedoeld de inspanningen die een persoon, die graag een resultaat wenst te bereiken, in vergelijkbare omstandigheden zou ondernemen om het ertoe te leiden dat dat resultaat zo spoedig mogelijk zal worden bereikt, daarbij rekening houdend met onder andere: (i) de prijs, het financieel belang en andere voorwaarden van de verplichting, (ii) de aan de inspanningen verbonden risico's om het verwachte resultaat te bereiken, en (iii) het vermogen van een onafhankelijke persoon om de nakoming van de verplichting te beïnvloeden.

Bijlage 2. TERM SHEET GOVERNANCE

1. Algemeen

Het aangaan van een Participatieovereenkomst met de Netwerkbedrijven heeft als doel om publieke belangen met betrekking tot het Nederlandse energiebeleid te borgen. Dat energiebeleid kent drie pijlers: betrouwbaarheid, betaalbaarheid en duurzaamheid.

De Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2022 geldt hierbij als uitgangspunt. De borging van de publieke belangen via het aandeelhouderschap staat hierin centraal. Het sturen op goed ondernemingsbestuur en het behoud van maatschappelijk kapitaal is onlosmakelijk met de rol van de Staat als aandeelhouder verbonden. Deze Term Sheet Governance bevat een overzicht van de zeggenschap die de Staat op dit moment nodig acht om deze doelen te bereiken.

Indien het belang van de Staat in een Netwerkbedrijf boven de 30% stijgt, zal een gezamenlijke evaluatie met het betreffende Netwerkbedrijf en diens AHC dan wel (indien van toepassing) GAO plaatsvinden ten aanzien van de governance zoals voorzien in deze Term Sheet Governance, en voor zover de Staat betreft in relatie tot het dan geldende deelnemingenbeleid.

1.1. Bijzondere besluitvormingsprocedure

Waar in deze Term Sheet Governance wordt gesproken over de bijzondere besluitvormingsprocedure, geldt het hieronder uiteengezette besluitvormingsproces en het daarbij behorende tijdspad. De vetohouders zijn de Staat en/of een coalitie van aandeelhouders van een Netwerkbedrijf, zoals nader bepaald in deze Term Sheet Governance. De RvB kan besluiten om een verkort tijdspad te hanteren indien de urgentie van een situatie in een voorkomend geval daar om vraagt.

Stap	Inhoud	Planning (vanaf datum RvB-besluit)
0	RvB communiceert voorgenomen besluit aan AHC/GOA*	2 weken tot bespreking in AHC/GAO
1	Consultatie in de AHC/GAO	Afronding bespreking in AHC/GAO na max 5 weken
1A	Afweging inzet validatie / expert review door de AHC/GAO	
2	Gemotiveerd voorgenomen besluit start bijzondere besluitvormingsprocedure door vetohouder(s)	7 weken
3	Heroverweging RvB* *Bij heroverweging/aanpassing voorgenomen besluit → Terug naar stap 0* *Bij vasthouden aan voorgenomen besluit → Door naar stap 4*	9 weken
4	Gesprek met RvB, RvC met vetohouder(s) en voorzitter AHC/GAO	10 weken
5	Heroverweging RvB* *Bij heroverweging/aanpassing voorgenomen besluit → Terug naar stap 0* *Bij vasthouden aan voorgenomen besluit → Door naar stap 6*	11 weken
6	Indien van toepassing: Besluit inzet vetorecht door vetohouder(s) *Inzet vetorecht → besluit RvB gaat niet door of niet door naar de AvA* *Geen inzet vetorecht → besluit RvB kan worden genomen of worden voorgelegd aan de AvA. Besluit inzet vetorecht door de Staat wordt conform de gebruikelijke procedures voorgelegd aan de Minister van Financiën, waarbij in het kader van*	12 weken

		investeringen het ministerie van Economische Zaken en Klimaat wordt geconsulteerd.
		7 | Bespreking / toelichting besluit inzet vetorecht in AHC/GAO | 13 weken
		* Waar relevant of vereist neemt de RvB (voorgenomen) besluiten slechts na consultatie met of goedkeuring van de RvC. Waar vereist neemt de RvB (voorgenomen) besluiten na advies of instemming van de ondernemingsraad.
1.2.	**Wijziging statuten, convenanten en andere regelementen en ontbinding**	Besluiten tot wijziging van de statuten, convenanten en andere reglementen van het Netwerkbedrijf, indien en voor zover die wijzigingen zouden aanbrengen in de afspraken die met de Staat zullen worden gemaakt in deze Overeenkomst en/of de Participatieovereenkomst (of de strekking daarvan), alsmede een besluit tot ontbinding van de vennootschap, kunnen door de AvA slechts worden genomen na voorafgaande goedkeuring van de Staat.
1.3.	**Aandeelhouders-commissie**	De Staat neemt zitting in de AHC, dan wel (indien toepasselijk) het GAO en de CvA van het Netwerkbedrijf. Indien het Netwerkbedrijf over deze organen beschikt, maar deze niet zijn opgenomen in de statuten, zullen de aandeelhouders van het betreffende Netwerkbedrijf samen met het betreffende Netwerkbedrijf zorgen dat deze organen en de hun toekomende informatie-, consultatie-, advies- en/of goedkeuringsrechten een statutaire basis krijgen voor zover juridisch mogelijk.
1.4.	**Informatierecht**	Er zal tweemaal per jaar overleg worden gevoerd tussen de Staat, de overige leden van de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO, de voorzitter van de RvC en de voorzitter van de auditcommissie (al dan niet met één of meer overige leden van de RvC) over alle materiële onderwerpen die voor het specifieke Netwerkbedrijf op dat moment spelen. Daarnaast zal ieder halfjaar een bespreking plaatsvinden tussen de Staat, de overige leden van de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO, en een delegatie van de RvB, waaronder in ieder geval de CFO, waarin de RvB de halfjaarcijfers van het Netwerkbedrijf zal toelichten en vragen kunnen worden beantwoord. Tevens worden eenmaal per jaar aan de AHC dan wel (indien toepasselijk), het GAO de prognoses (inclusief het Lange Termijn Investeringsplan en Financieringsplan) toegelicht, zie ook de paragrafen 2.2 en 4.2 hierna.

		Aanvullende dialogen en informatieverschaffing kunnen plaatsvinden op initiatief van de Staat of op initiatief van de RvB, de RvC of de overige leden van de AHC, dan wel (indien toepasselijk) het GAO.
2.	**Financiële positie**	
De Staat hecht er in algemene zin aan dat een deelneming van de Staat over voldoende (toegang tot) financiële middelen beschikt om in haar financiële continuïteit te voorzien, om zo haar activiteiten op de korte en lange termijn uit te kunnen voeren. Gelet op het omvangrijke bedrag dat met eventuele Kapitaalstortingen is gemoeid, wenst de Staat, in nauwe samenwerking met de huidige aandeelhouders, een aantal specifieke rechten en bevoegdheden ten aanzien van de financiële positie van het Netwerkbedrijf te verkrijgen. De Staat vindt het belangrijk de financiële prestaties te volgen en hierover, samen met de huidige aandeelhouders, een dialoog met het Netwerkbedrijf te hebben. Daarbij is een goede informatiepositie belangrijk. Daarom worden periodiek financiële rapportages en prognoses verwacht van het Netwerkbedrijf. Ten behoeve van deze rapportages en prognoses worden doelstellingen voor financiële indicatoren afgesproken. De Staat acht het van belang dat het Netwerkbedrijf een prudente kapitaalstructuur en kredietwaardigheid heeft en behoudt die past bij een onderneming met een belangrijke publieke taak. Tot slot wenst de Staat met het Netwerkbedrijf en de zittende aandeelhouders een dividendbeleid af te spreken. Hierbij dient er een balans te zijn tussen enerzijds de continuïteit, de kredietwaardigheid en de investeringsagenda van de onderneming, en anderzijds de belangen van de aandeelhouders. Het dividend dat wordt uitgekeerd komt immers ten goede aan de (regionale) overheidsfinanciën. Bovenstaande uitgangspunten van de Staat vormen de basisbeginselen waarop onderstaande governance eisen van de Staat ten aanzien van de financiën gebaseerd zijn.		
2.1.	**Benoeming commissaris & benoeming CFO**	De leden van de RvC worden benoemd door de AvA, op voordracht van de RvC, met inachtneming van de profielschets. Op het moment dat de Staat als aandeelhouder toetreedt, wordt een nieuw RvC lid benoemd met een financieel profiel. Afhankelijk van de situatie bij het betreffende Netwerkbedrijf zal voor de (her)benoeming van dit RvC lid (i) een versterkt aanbevelingsrecht van de AHC dan wel (indien toepasselijk) de CvA, of (ii) het reguliere proces dat via de RvC loopt gelden. In de Participatieovereenkomst zal worden bepaald welk van de twee bovengenoemde processen van toepassing zal zijn. Als voor de (her)benoeming van het RvC lid met een financieel profiel een versterkt aanbevelingsrecht van de AHC dan wel (indien toepasselijk) de CvA geldt, wordt dit versterkte aanbevelingsrecht door de aandeelhouders in gezamenlijkheid uitgeoefend via de AHC dan wel (indien toepasselijk) de CvA. De Staat zal voorafgaand aan de aanbeveling de gelegenheid hebben om de kandidaat die de AHC dan wel (indien toepasselijk) de CvA beoogt aan te bevelen, te spreken. Indien de

		kandidaat die de AHC dan wel (indien toepasselijk) de CvA beoogt aan te bevelen naar de gemotiveerde mening van de Staat niet voldoet, dan treedt de Staat hierover in gesprek met respectievelijk de AHC dan wel (indien toepasselijk) de CvA. Tenzij de Staat zijn bezwaren intrekt, zal de AHC dan wel (indien toepasselijk) de CvA de voorgenoemde kandidaat niet aanbevelen en zal de kandidaat niet worden benoemd. Als voor de (her)benoeming van het RvC lid met een financieel profiel het reguliere proces dat via de RvC loopt geldt, stelt de RvC de profielschets en de long- en shortlist van kandidaten op waarbij zij de Staat consulteert. Voorafgaand aan de voordracht door de RvC zal de Staat de gelegenheid hebben om de kandidaat, die de RvC beoogt voor te dragen, te spreken. Indien de kandidaat die de RvC beoogt voor te dragen naar de gemotiveerde mening van de Staat niet voldoet, dan treedt de Staat hierover in overleg met de RvC. Tenzij de Staat zijn bezwaar intrekt, draagt de RvC de voorgenoemde kandidaat niet voor aan de AvA. De AHC, dan wel (indien toepasselijk) de CvA, wordt op de voor het betreffende Netwerkbedrijf gebruikelijke wijze in het proces betrokken, op basis van de geldende governance van het betreffende Netwerkbedrijf. De RvC bepaalt, in lijn met de bestaande governance binnen het betreffende Netwerkbedrijf, de samenstelling van bestaande of nieuwe commissies van de RvC. Het RvC lid met een financieel profiel zal daarbij in elk geval toetreden tot de Auditcommissie. Bestuurders worden benoemd door de RvC. De Staat zal middels de AHC dan wel (indien toepasselijk) de CvA, door de RvC op vertrouwelijke basis worden geïnformeerd over de shortlist van kandidaten voor de positie van CFO zodra deze is opgesteld in het geval van een openstaande vacature.
2.2.	**Financieringsplan**	De RvB van een Netwerkbedrijf stelt jaarlijks een financieringsplan (of het vergelijkbare document bij het betreffende Netwerkbedrijf) (het **Financieringsplan**) op, waarin uiteen wordt gezet hoe het Netwerkbedrijf de komende vijf jaren wil voorzien in de behoefte aan financiering. Het Financieringsplan geeft daarbij in elk geval zicht op de totale Kapitaalbehoefte en maakt inzichtelijk op welke wijze het Netwerkbedrijf in de komende vijf jaren adequaat kan worden gefinancierd met een minimale inzet van extra eigen vermogen. Het Financieringsplan zal voldoen aan de volgende financiële uitgangspunten (de **Financiële Uitgangspunten**): (i) behoud van een bepaalde Credit Rating, waarbij op het moment dat Partijen een onderhandelingsakkoord bereiken ten aanzien van deze Overeenkomst deze credit rating A minus is bij S&P en (indien van toepassing) A3 bij Moody's;

		(ii) sturing op de daarbij horende ratio's, waarbij geldt dat deze ratio's zullen worden aangepast nadat een GRE-*uplift* is verkregen; (iii) optimale inzet van schuldinstrumenten; (iv) geen gebruik van risicovolle of complexe schuldinstrumenten; (v) dividendbeleid in lijn met de afspraken daarover zoals weergegeven in paragraaf 2.4 (*Dividendbeleid*); en (vi) geen onnodige vergroting van de Kapitaalbehoefte. De Financiële Uitgangspunten zullen worden opgenomen en nader worden uitgewerkt in de Participatieovereenkomst met het betreffende Netwerkbedrijf, en kunnen slechts worden gewijzigd bij consensus van het betreffende Netwerkbedrijf, de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO en de Staat. De AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO, en daarmee ook de Staat als lid van de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO, zal door de RvB worden geconsulteerd over het Financieringsplan, en zal voorafgaand aan de vaststelling daarvan worden geïnformeerd over het voorgenomen Financieringsplan. Als het voorgenomen Financieringsplan naar het gemotiveerde oordeel van de Staat afwijkt van de Financiële Uitgangspunten, is de bijzondere besluitvormingsprocedure (als bedoeld in paragraaf 1.1) van toepassing op het besluit tot vaststelling.
2.3.	**Financiële rapportages**	Het Netwerkbedrijf verstrekt aan de Staat en de overige leden van de AHC, dan wel (indien toepasselijk) het GAO, periodiek financiële rapportages, inclusief de belangrijkste financiële en niet-financiële risico's. De rapportage omvat tevens de ontwikkeling van de belangrijkste financiële ratio's. De te verstrekken rapportages en op te nemen financiële ratio's worden met de Staat en de huidige aandeelhouders afgesproken in de Participatieovereenkomst, rekening houdend met de bestaande financiële rapportages die binnen het betreffende Netwerkbedrijf worden opgesteld en de rapportages die worden gedeeld met de AHC, dan wel (indien toepasselijk) het GAO, en de AvA.
2.4.	**Dividendbeleid**	In de Participatieovereenkomst die met een Netwerkbedrijf zal worden gesloten, zullen afspraken worden gemaakt over het dividendbeleid dat, voor een nader overeen te komen periode na een storting door de Staat, zal gelden. Het nieuwe dividendbeleid wordt vastgelegd in de relevante organisatorische documentatie (bijv. statuten) van het Netwerkbedrijf. Na afloop van deze periode kan het dividendbeleid worden aangepast volgens de geldende governance.

3.	Strategie en maatschappelijk verantwoord ondernemen	
De strategie geeft de visie van de RvB weer op de lange termijn koers van de onderneming en zorgt voor kaders bij het maken van toekomstige keuzes. De Staat wil betrokken zijn bij de strategie van het Netwerkbedrijf om er zorg voor te dragen dat de koers die de onderneming kiest, in lijn is met het publieke belang. Daartoe dient de strategie financieel goed onderbouwd te zijn en aandacht te besteden aan een maatschappelijk verantwoorde uitvoering daarvan. De Staat verwacht in den brede dat het Netwerkbedrijf op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) een voorbeeldrol vervult in de sector. Het netwerkbedrijf dient de verantwoordelijkheid te nemen voor mensen, de maatschappij en het milieu, voor zover deze worden beïnvloed door de activiteiten van de onderneming. Bovenstaande uitgangspunten van de Staat vormen de basisbeginselen waarop onderstaande governance eisen van de Staat ten aanzien van de strategie en MVO gebaseerd zijn.		
3.1.	**Strategieherziening**	De Staat wordt middels de AHC, dan wel (indien toepasselijk) het GAO, vroegtijdig betrokken bij en geconsulteerd over de totstandkoming en herziening van de strategie van het Netwerkbedrijf (naast wettelijke inkadering), op een manier die past binnen de daarvoor geldende procedures en praktijken bij het betreffende Netwerkbedrijf, een en ander nader uit te werken in de Participatieovereenkomst.
3.2.	**MVO**	MVO is integraal onderdeel van de manier waarop de Staat invulling geeft aan zijn aandeelhoudersbevoegdheden. De Staat verwacht dat het Netwerkbedrijf de MVO-standaarden en raamwerken uit de Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2022 en de Corporate Governance Code toepast, zoals thans bij de Netwerkbedrijven over het algemeen reeds het geval is. Tevens vraagt de Staat het Netwerkbedrijf om MVO-doelstellingen op te stellen op materiële thema's en periodiek een peer-analyse te doen om de positie ten aanzien van voorlopers op MVO-gebied in de sector zichtbaar te maken.
4.	**Investeringen**	
De Staat verwacht dat het Netwerkbedrijf de juiste investeringen doet om de activiteiten die bijdragen aan het publiek belang naar behoren te kunnen uitvoeren en tegelijkertijd de financiële continuïteit van de onderneming te kunnen waarborgen. Omdat de voorfinanciering van investeringen een belangrijke bron is van de Kapitaalbehoefte vindt de Staat het belangrijk de investeringsagenda nauwgezet te volgen en betrokken te worden in de besluitvorming.		

Er kunnen redenen zijn dat een deelneming bredere activiteiten ontplooit, zoals branchevreemde en buitenlandse activiteiten. Bij dergelijke brede activiteiten is de grondhouding van de Staat als aandeelhouder kritischer dan bij de kernactiviteiten, omdat deze activiteiten verder af staan van het door de deelneming primair te borgen publieke belang. Deze brede activiteiten hebben immers geen directe bijdrage aan het publiek belang in enge zin. Om te borgen dat brede activiteiten de kernactiviteiten van het Netwerkbedrijf niet onder druk zetten, wenst de Staat betrokken te worden bij de beoordeling hiervan. Bovenstaande uitgangspunten van de Staat vormen de basisbeginselen waarop onderstaande governance eisen van de Staat ten aanzien van de investeringen gebaseerd zijn.		
4.1.	**Kapitaalbestem-mingsrapportage**	Het Netwerkbedrijf verstrekt de AvA ieder jaar een rapportage over de wijze waarop het door de Staat verstrekte kapitaal door het Netwerkbedrijf is aangewend ten behoeve van de Netinvesteringen.
4.2.	**Lange Termijn Investeringsplan**	De RvB van een Netwerkbedrijf stelt jaarlijks een investeringsplan (of het vergelijkbare document bij het betreffende Netwerkbedrijf) (het **Lange Termijn Investeringsplan**) op. Het Lange Termijn Investeringsplan omvat een prognose van de te verwachten Netinvesteringen en andere investeringen met een horizon van tien jaar en de aan die investeringen ten grondslag liggende strategische overwegingen. De AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO, en daarmee ook de Staat als lid van de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO, zal door de RvB worden geconsulteerd over het Lange Termijn Investeringsplan.
4.3.	**Investeringen**	Aanvullend op de bestaande goedkeuringsrechten van de AvA, is de bijzondere besluitvormingsprocedure (als bedoeld in paragraaf 1.1) van toepassing op investeringen of een samenstel van investeringen (waarbij ook zal worden gekeken naar de inschatting van de toekomstige netto cash behoefte hiervan, zoals door het Netwerkbedrijf inzichtelijk gemaakt over een periode van tien jaar), die (i) het toepasselijke drempelbedrag overschrijden en (ii) geen Netinvesteringen zijn. Bij de bijzondere besluitvormingsprocedure gelden in dit geval de volgende partijen als uiteindelijk vetohouders als bedoeld in paragraaf 1.1: (i) de Staat; (ii) zolang de aandeelhouders, anders dan de Staat, 50% of meer van het totaal aantal stemmen in de AvA van het betreffende Netwerkbedrijf (dus inclusief de stemmen die de Staat kan uitoefenen) kunnen uitoefenen: (a) ten minste drie aandeelhouders (anders dan de Staat) gezamenlijk de bijzondere besluitvormingsprocedure willen starten; en (b) deze aandeelhouders onder (a) gezamenlijk meer dan 50% van het totaal aantal stemmen van de aandeelhouders (dus exclusief

		de stemmen van de Staat) in de AvA van het betreffende Netwerkbedrijf kunnen uitoefenen. Voorts zijn de aandeelhouders, anders dan de Staat, gerechtigd om de bijzondere besluitvormingsprocedure te starten als bedoeld in paragraaf 1.1, tot en met stap 5 (derhalve zonder het vetorecht te kunnen inzetten), zolang de aandeelhouders, niet zijnde de Staat, tussen de 30% en 50% van het totaal aantal stemmen in de AvA van het betreffende Netwerkbedrijf (dus inclusief de stemmen die de Staat kan uitoefenen) kunnen uitoefenen: (i) ten minste drie aandeelhouders (anders dan de Staat) gezamenlijk de bijzondere besluitvormingsprocedure willen starten; en (ii) deze aandeelhouders onder (i) gezamenlijk meer dan 50% van het totaal aantal stemmen van de aandeelhouders (dus exclusief de stemmen van de Staat) in de AvA van het betreffende Netwerkbedrijf kunnen uitoefenen. De aandeelhouders, anders dan de Staat, hebben tussen de 30% en 50% derhalve geen vetorecht ten aanzien van de bijzondere besluitvormingsprocedure (als bedoeld in paragraaf 1.1). De toepasselijke drempelbedragen worden tijdens de onderhandelingen over de Participatieovereenkomst afgesproken, waarbij het uitgangspunt de bestaande governance van het betreffende Netwerkbedrijf is. De op dat moment afgesproken drempelwaarden worden alleen in de statuten vastgelegd. Eventuele opvolgende wijzigingen zullen lopen via de gebruikelijke governance met inachtneming van paragraaf 1.2.
5.	**Benoemingen en beloning**	
Bestuurders en commissarissen zijn cruciaal voor het functioneren van een onderneming. Zij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van en het toezicht op de strategie, het beleid en de dagelijkse gang van zaken van de onderneming. De maatschappelijke context waarbinnen de Netwerkbedrijven actief zijn, stelt extra eisen aan de competenties en eigenschappen van de bestuurders en commissarissen van deze ondernemingen. De Staat vindt het bovendien van belang dat de samenstelling van een RvB en een RvC divers en evenwichtig is.		

Het beloningsbeleid moet een Netwerkbedrijf in staat stellen om gekwalificeerde en deskundige bestuurders en commissarissen aan te trekken. Voor het leiden van ondernemingen is specifieke, markt gerelateerde kennis en ervaring van belang. De Staat verwacht dat de andere regionale aandeelhouders van het Netwerkbedrijf gelijke belangen nastreven op dit thema.		
6. Evaluatie		
De Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2022 bevat het uitgangspunt om minimaal eens in de zeven jaar het aandeelhouderschap in elke staatsdeelneming te evalueren, om te bepalen of een belang in het bedrijf nog toegevoegde waarde heeft.		
6.1.	**Evaluatie participatie**	Het aandeelhouderschap in het Netwerkbedrijf wordt minimaal eens in de zeven jaar geëvalueerd. Actuele ontwikkelingen kunnen aanleiding zijn om het aandeelhouderschap eerder of later te evalueren. Bij de eerste evaluatie na sluiten van de Participatieovereenkomst zal er expliciet aandacht zijn voor de vraag of de effecten die vooraf werden beoogd ook daadwerkelijk zijn bereikt. Bij het sluiten van de Participatieovereenkomst wordt vastgesteld wanneer de eerste evaluatie plaats zal vinden.
6.2.	**Evaluatie Overeenkomst**	De Staat en de Netwerkbedrijven, in nauwe samenwerking met de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO, spreken af om in de tweede helft van 2028 gezamenlijk het Afsprakenkader te evalueren en in dialoog vast te stellen of het Afsprakenkader bijdraagt aan de borging van de betrokken publieke belangen en werkt zoals bij het sluiten van het Afsprakenkader was beoogd. Eventuele aandachtspunten die volgen uit de evaluatie kunnen in overeenstemming met Artikel 8.5 worden gewijzigd.

Bijlage 3. TERM SHEET WAARDERING EN PRIJSBEPALING

Overwegingen		
	A	Partijen willen een relatief simpel en uitvoerbaar proces voor het vaststellen van de waardering van een Netwerkbedrijf vastleggen.
	B	De waardering van een Netwerkbedrijf dient marktconform te zijn, met inachtneming van het gereguleerde kader waarbinnen de Netwerkbedrijven opereren, het karakter van de huidige aandeelhouder(s) en de Staat en de transactie, waaronder het feit dat bestaande en toetredende aandeelhouders een zeer lange investeringshorizon hebben, zodat: (i) geen sprake is van enige vorm van staatssteun bij toetreding door de Staat; (ii) huidige aandeelhouders van het Netwerkbedrijf goedkeuring kunnen geven aan een aandelenemissie (de **Emissie**); (iii) aandeelhouders van het Netwerkbedrijf een marktconform rendement kunnen behalen op nieuw geïnvesteerd vermogen; en (iv) het Netwerkbedrijf kan voldoen aan haar vennootschapsrechtelijke plichten.
	C	Partijen willen voorkomen dat een proces dat wordt afgestemd op het moment dat Partijen een onderhandelingsakkoord bereiken ten aanzien van deze Overeenkomst in de toekomst tot een onredelijke uitkomst op dit onderdeel leidt.
	D	Het is het Netwerkbedrijf en haar aandeelhouders toegestaan om vóór indiening van het Toetredingsverzoek onderling informatie uit te wisselen, zoals gebruikelijk is tussen onderneming en aandeelhouders. Echter, vanaf het moment dat het Verzoekende Netwerkbedrijf een Toetredingsverzoek heeft ingediend, zal het Verzoekende Netwerkbedrijf zich inspannen om ervoor te zorgen dat er geen informatieasymmetrie vanuit het Verzoekende Netwerkbedrijf ontstaat tussen de aandeelhouders van het Verzoekende Netwerkbedrijf (de **Aandeelhouders**) en de Staat met betrekking tot de waardering en prijsbepaling.
	E	Er kleven risico's aan het bepalen van de waardering van een Netwerkbedrijf aan de hand van één waarderingsmethodiek.
	F	Het Netwerkbedrijf kan nieuwe aandelen uitgeven om verdere groei van het netwerk en haar publieke taak, te weten het zorgdragen voor een

		veilig, betrouwbaar, toegankelijk en betaalbaar energienetwerk, mogelijk te maken.
	G	Er een verschil is tussen waarde en prijs en er derhalve door Partijen behoefte is aan een constructief proces om tot een beargumenteerde prijs voor de nieuw uit te geven aandelen van het Netwerkbedrijf te komen (de **Emissie Prijs**), waarbij: (i) het Netwerkbedrijf verantwoordelijk is voor het aanleveren van informatie, waaronder een Financiële Prognose en een financieel model met referentie waarderingsinformatie ten behoeve van het opstellen van deugdelijke waarderingen door alle betrokken partijen; en (ii) Aandeelhouders, in afstemming met het Netwerkbedrijf indien afgesproken tussen het Netwerkbedrijf en de Aandeelhouders, en de Staat verantwoordelijk zijn voor de prijsvorming en het maken van afspraken over de uiteindelijke Emissie Prijs op basis van waardering(en) door de Aandeelhouders en de Staat.
Proces		
	1.	Eén maand na het indienen van het Toetredingsverzoek (i.e. vóór 1 april van het jaar voorafgaand aan het gewenste stortingsjaar) stelt het Verzoekende Netwerkbedrijf, waar de Emissie aan de orde is, de informatie genoemd onder overweging G hierboven beschikbaar aan de Aandeelhouders en de Staat via een virtuele dataroom.
	2.	Of (a) het Verzoekende Netwerkbedrijf, de Aandeelhouders en de Staat; of (b) indien het Verzoekende Netwerkbedrijf en haar Aandeelhouders dat nader overeenkomen of als zodanig overeen zijn gekomen, het Verzoekende Netwerkbedrijf en de Aandeelhouders gezamenlijk en de Staat, eventueel bijgestaan door adviseurs, stellen ieder een waarderingsanalyse op in overeenstemming met de bepalingen in paragrafen 5 tot en met 7 van deze Term Sheet Waardering en Prijsbepaling (de **Waarderingen**), mede op basis van de door het Verzoekende Netwerkbedrijf ter beschikking gestelde informatie. Ervan uitgaande dat de onder overweging G(i) beschikbaar gestelde informatie compleet en afdoende is, worden deze Waarderingen (exclusief de uitkomsten) twee maanden na het indienen van het Toetredingsverzoek (i.e. vóór 1 mei van het jaar voorafgaand aan het gewenste stortingsjaar) gelijktijdig onderling uitgewisseld.
	3.	De Aandeelhouders en de Staat stellen hun Waarderingen definitief vast nadat een toets door het Netwerkbedrijf en een dialoog heeft plaatsgevonden over de Waarderingen (exclusief de uitkomsten daarvan)

		met elkaar en met het Netwerkbedrijf, waarbij het partijen vrij staat beargumenteerde aanpassingen te maken aan de prognoses.
	4.	Vervolgens sturen de Aandeelhouders en de Staat gelijktijdig en op een vooraf afgesproken tijdstip elk een voorstel voor de Emissie Prijs (de **Voorgestelde Emissie Prijzen**) aan elkaar (steeds met een kopie aan het Verzoekende Netwerkbedrijf) op basis van de definitieve Waarderingen, drie maanden na het indienen van het Toetredingsverzoek (i.e. vóór 1 juni van het jaar voorafgaand aan het gewenste stortingsjaar). Er worden tussen partijen eventueel nadere afspraken gemaakt om de gelijktijdige uitwisseling te borgen.
	5.	De Waarderingen dienen te geschieden op basis van meerdere waarderingsmethodieken die door waarderingsspecialisten als gepast voor Nederlandse netwerkbedrijven worden geacht: (i) primaire waarderingsmethodieken op basis van de *inkomstenbenadering*, waaronder in ieder geval, maar niet limitatief, (a) een *discounted-cash-flow* analyse op basis van *free-cash-flow-to-the-firm* en/of *free-cash-flow-to-equity*, en (b) een *dividend discount model*; en (ii) een toegelichte vergelijking van de uitkomst(en) ten opzichte van één of meerdere *referentiemethodes* op basis (a) van marktdata, waaronder, maar niet limitatief, waarderings-*multiples* van vergelijkbare transacties of beursgenoteerde bedrijven met vergelijkbare activiteiten en (b) de bouwstenen methode.
	6.	De gehanteerde waarderingsdatum in de waardering van het Netwerkbedrijf ligt zo dicht mogelijk tegen de datum van de voorgenomen Emissie aan en kan daarom in de toekomst liggen.
	7.	In de Waarderingen dient ten minste het volgende in aanmerking te worden genomen: (i) De gerapporteerde gestandaardiseerde activa waarde (de **GAW**) en de verwachte ontwikkeling van de GAW op basis van de investeringsplannen van de onderneming; (ii) De verwachte ontwikkeling van Samengestelde Output (de **SO**) en de (relatieve) vergoeding van het Netwerkbedrijf ten opzichte van de sectorvergoeding, voorzien van een toelichting; (iii) Toelichting op de gehanteerde gereguleerde aannames, waarbij het uitgangspunt is dat deze aansluiten bij de Methodebesluiten

		voor de lopende reguleringsperiode, aangekondigde of verwachte Methodebesluiten voor opvolgende reguleringsperiode(n); (iv) De niet-gereguleerde activiteiten van het Netwerkbedrijf dienen eveneens marktconform te worden gewaardeerd; (v) De gehanteerde Financiële Prognose van het Netwerkbedrijf, op basis van het format dat is afgestemd, bevat het aantal jaren dat nodig is om een *steady-state,* in termen van winstmarges, investeringen, SO en vergoeding ten opzichte van de sector, etc., van het Netwerkbedrijf te bereiken, waarbij dit aantal ten minste 25 jaar bedraagt; (vi) De te hanteren definitie van *fair value* (reële waarde) is: "Het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld, tussen terzake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen, die onafhankelijk zijn", aldus de Raad voor de Jaarverslaggeving; (vii) De waardering wordt uitgevoerd vanuit een '*stand-alone*'-perspectief van het Netwerkbedrijf, wat inhoudt dat eventuele strategische premies en/of synergie-effecten waar een specifieke investeerder mogelijk voor zou willen betalen buiten beschouwing worden gelaten; (viii) Daarnaast dient in de waardering een '*going-concern*' van het Netwerkbedrijf te worden verondersteld, wat inhoudt dat het Netwerkbedrijf zal voortgaan voor onbepaalde tijd zonder haar activiteiten wezenlijk te veranderen.
	8.	In de waarderingsrapporten wordt toegelicht waarom is gekozen voor de gehanteerde waarderingsmethodieken (voor zover deze niet al zijn voorgeschreven in paragraaf 5 hierboven) en waarom overige methodieken niet zijn gebruikt, en op welke wijze de gebruikte methodieken zijn meegenomen in een conclusie over de waarde van het Netwerkbedrijf.
	9.	Indien de Voorgestelde Emissie Prijzen binnen een marge van 10% van elkaar liggen (hoogste prijs *minus* laagste prijs *gedeeld door* laagste prijs), zal de Emissie Prijs bepaald worden als het gemiddelde van de Voorgestelde Emissie Prijzen.
	10.	Indien de Voorgestelde Emissie Prijzen meer dan 10% van elkaar verschillen, zullen de Aandeelhouders en de Staat, allen eventueel bijgestaan of vertegenwoordigd door adviseurs, zich inspannen om tot een

		wederzijds acceptabele Emissie Prijs te komen door middel van constructieve gesprekken en het onderzoeken van de onderliggende redenen van de verschillen.
	11.	Wanneer de Aandeelhouders enerzijds en de Staat anderzijds niet binnen vier maanden na het indienen van het Toetredingsverzoek (i.e. vóór 1 juli van het jaar voorafgaand aan het gewenste stortingsjaar) tot een akkoord omtrent de Emissie Prijs kunnen komen, dan stellen het Netwerkbedrijf, de Aandeelhouders en de Staat gezamenlijk een derde partij aan, een onafhankelijke waarderingsspecialist met een kantoor in Nederland en ervaring met waardering van gereguleerde netbeheerders (een **Onafhankelijke Waarderingsspecialist**). De opdrachtgever van deze Onafhankelijke Waarderingsspecialist zullen het Netwerkbedrijf, de Aandeelhouders en de Staat gezamenlijk zijn, waarbij het Netwerkbedrijf de kosten zal dragen.
	12.	De aangestelde Onafhankelijke Waarderingsspecialist zal vervolgens een onafhankelijke waardering van het Verzoekende Netwerkbedrijf uitvoeren conform de in deze Term Sheet gestelde uitgangspunten. Deze waardering dient te worden uitgevoerd mede op basis van de Financiële Prognose van het Verzoekende Netwerkbedrijf, eventueel aangepast voor bevindingen op basis van *due diligence* uitgevoerd door het Netwerkbedrijf en/of de Staat, en de overige relevante gegevens in de virtuele dataroom, inclusief enige aanpassingen met betrekking tot waarderingstechnische elementen die de Onafhankelijke Waarderingsspecialist gepast acht.
	13.	Binnen vier weken na aanstelling van de Onafhankelijke Waarderingsspecialist, wordt het concept waarderingsrapport aangeboden aan het Verzoekende Netwerkbedrijf, de Aandeelhouders en de Staat. Het Verzoekende Netwerkbedrijf, de Aandeelhouders en de Staat zullen hun commentaar op het concept waarderingsrapport binnen twee weken na ontvangst delen met de Onafhankelijke Waarderingsspecialist. Na ontvangst van het commentaar van alle drie de partijen zal de Onafhankelijke Waarderingsspecialist al het ontvangen commentaar tegelijkertijd delen met het Verzoekende Netwerkbedrijf, de Aandeelhouders en de Staat.
	14.	Het is vervolgens aan de Onafhankelijke Waarderingsspecialist om deze commentaren al dan niet te verwerken in een finaal waarderingsrapport dat binnen acht weken na aanstelling van de Onafhankelijke Waarderingsspecialist zal worden opgeleverd.

	15.	De finale waarderingsuitkomst van de Onafhankelijke Waarderingsspecialist (in de vorm van een puntschatting) dient vervolgens als basis voor een gesprek tussen Aandeelhouders en Staat ter vaststelling van de Emissie Prijs. De Aandeelhouders en de Staat geven uiterlijk twee weken na dit gesprek schriftelijk hun akkoord op de besproken Emissie Prijs.
	16.	Het staat zowel de Aandeelhouders, als het Netwerkbedrijf als de Staat vrij een eigen *fairness* opinie uit laten voeren op de Emissie Prijs door een waarderingsspecialist. Deze *fairness* opinie dient twee weken na totstandkoming van een Emissie Prijs (ofwel via paragraaf 9, 10 of 15) te worden verstrekt aan respectievelijk de Aandeelhouders en de Staat. De *fairness* opinie kan door de Aandeelhouders of de Staat vervolgens bijvoorbeeld gebruikt worden om (parlementaire) goedkeuring te verkrijgen.
	17.	De Emissie Prijs wordt verondersteld definitief te zijn, behalve wanneer de Staat of de Aandeelhouders binnen twee weken na totstandkoming van de Emissie Prijs, op basis van een gevraagde doch niet verkregen *fairness* opinie, de andere partij schriftelijk in kennis heeft gesteld niet akkoord te zijn met de Emissie Prijs.
	18.	Indien ieder van de Aandeelhouders, de Staat en het Netwerkbedrijf ten aanzien van paragraaf 11 hierboven en de Aandeelhouders en Staat ten aanzien van paragrafen 15 tot en met 17 hierboven op enig moment tijdens het doorlopen het betreffende proces voorziet niet redelijkerwijs tot respectievelijk het aanwijzen van een Onafhankelijke Waarderingsspecialist of een akkoord te kunnen komen op de Emissie Prijs, stelt hij de ander hiervan schriftelijk in kennis en zullen de Aandeelhouders en de Staat (en, indien van toepassing, het Netwerkbedrijf) zich op bestuurlijk of hoog ambtelijk niveau, al dan niet bijgestaan door een onafhankelijk procesbegeleider, tot het uiterste inspannen om binnen twee weken na die kennisgeving toch tot respectievelijk een gezamenlijk acceptabele Onafhankelijke Waarderingsspecialist of Emissie Prijs te komen door middel van constructieve gesprekken en het onderzoeken van de onderliggende redenen van de verschillen.

Bijlage 4. TERM SHEET KAPITAALBEHOEFTE

1.	**Introductie**	
		In deze Term Sheet wordt de procedure vastgelegd om de omvang van een eventuele Kapitaalbehoefte van een Netwerkbedrijf en daarmee een eventuele Kapitaalstortingsbehoefte te bepalen. Indien een verslechtering van de Leidende Ratio('s), naar redelijke verwachting van de Staat en het Netwerkbedrijf, op haar beurt in nauwe samenspraak met haar betreffende AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO, zal leiden tot een *downgrade* tot onder de Minimale Credit Rating van het Netwerkbedrijf, kan door dat Netwerkbedrijf een Toetredingsverzoek worden ingediend bij de Staat. Het uitgangspunt bij het bepalen van de Kapitaalbehoefte en Kapitaalstortingsbehoefte is dat de Minimale Credit Rating voor alle Netwerkbedrijven te allen tijde hetzelfde zal zijn.
2.	**Bestemming**	
		Het Verzoekende Netwerkbedrijf zal bij het indienen van een Toetredingsverzoek een plan aanhechten ten aanzien van het borgen en rapporteren dat het gevraagde kapitaal enkel ten goede komt aan de Netinvesteringen en daarmee aan de activiteiten en de investeringen ten behoeve van de Energienetwerken van de aangewezen netbeheerder.
3.	**Bepalen van de Kapitaalbehoefte**	
		De omvang van de Kapitaalbehoefte met als mogelijk gevolg de Kapitaalstortingsbehoefte, heeft als doel dat dit Netwerkbedrijf de Minimale Credit Rating kan behouden. De Financiële Prognose Kapitaalbehoefte moet aantonen of de Minimale Credit Rating van dat Netwerkbedrijf redelijkerwijs: (i) in gevaar is of (ii) binnen afzienbare tijd in gevaar dreigt te komen. De Kapitaalbehoefte en Kapitaalstortingsbehoefte worden door het Verzoekende Netwerkbedrijf berekend op basis van de op dat moment Leidende Ratio('s) van het Maatgevende Kredietbeoordelingsbureau en door de Staat getoetst. Indien de geprognotiseerde Leidende Ratio('s) onder het minimale niveau plus een buffer kom(t)(en), voor twee of meer jaren gedurende de eerste vijf jaar van de prognose, kan het Netwerkbedrijf het proces zoals uiteengezet in Artikel 3.1.1 starten (ter illustratie op het moment dat Partijen een onderhandelingsakkoord bereiken over deze Overeenkomst is dit een FFO/ Netto Schuld ratio van 12% (i.e. 11% *plus* 1% buffer)). Echter, de daadwerkelijke Kapitaalbehoefte en Kapitaalstortingsbehoefte worden berekend op basis van de Leidende Ratio("s) op het minimale

		niveau zonder de buffer (ter illustratie: op het moment dat Partijen een onderhandelingsakkoord bereiken over deze Overeenkomst is dit een FFO / Netto Schuld ratio van 11%), rekening houdend met de aanpassingen die worden gemaakt in de berekening van FFO en Netto Schuld als gevolg van door het Verzoekende Netwerkbedrijf bespaarde rente door de mogelijke Kapitaalstorting door de Staat. Voor de Kapitaalstortingsbehoefte geldt een minimum van EUR 100 miljoen (honderd miljoen euro). Indien een GRE-classificatie en/of een GRE-*uplift* wordt verkregen van het Maatgevende Kredietbeoordelingsbureau of wanneer een soortgelijke *uplift* bij de andere Kredietbeoordelingsbureaus wegvalt of wanneer ontwikkelingen zoals een aanpassing in de wetgeving zich voordoen waardoor de Kredietbeoordelingsbureaus hun criteria of beoordelingsmethodieken aanpassen, dan zal het niveau en/of de definitie van Leidende Ratio('s), zoals vereist voor de Minimale Credit Rating, automatisch overeenkomstig worden aangepast. Op het moment dat Partijen een onderhandelingsakkoord bereiken ten aanzien van deze Overeenkomst, is de Minimale Credit Rating A minus bij S&P en (indien van toepassing) A3 bij Moody's. In lijn met de Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2022 zou de Staat de Minimale Credit Rating kunnen aanpassen. Het is hierbij van belang dat het Verzoekende Netwerkbedrijf toegang houdt tot de kapitaalmarkt tegen maatschappelijk acceptabele kosten en dat de financiële gezondheid van het Netwerkbedrijf niet in gevaar wordt gebracht. De Staat zal over een eventuele aanpassing van de Minimale Credit Rating in overleg treden met het Netwerkbedrijf, dat nauwe samenspraak zal hebben met haar AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO. De Staat zal de positie van de relevante Partijen redelijkerwijs meenemen in de beoordeling van het aanpassen van de Minimale Credit Rating. Indien de Staat besluit om de Minimale Credit Rating aan te passen, dan zal dit worden gemotiveerd. Vervolgens zal de definitie van Minimale Credit Rating automatisch overeenkomstig worden aangepast. Het Netwerkbedrijf kan ook een voorstel indienen bij de Staat om de Minimale Credit Rating aan te passen. De Staat zal een dergelijk voorstel in redelijkheid in overweging nemen. Indien de Staat vervolgens besluit om de Minimale Credit Rating aan te passen, dan zal dit worden gemotiveerd. Vervolgens zal de definitie van Minimale Credit Rating automatisch overeenkomstig worden aangepast. Indien naar het oordeel van de Staat het Maatgevende Kredietbeoordelingsbureau dient te wijzigen, dan treden de relevante

		Partijen hierover in overleg en zal het Netwerkbedrijf dit doen in nauwe samenspraak met de betreffende AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO.
4.	**Verlagen van de Kapitaalbehoefte**	
		Alvorens een Toetredingsverzoek te doen, zal het Netwerkbedrijf de Kapitaalbehoefte en de gevraagde dekking daarvan door de Staat redelijkerwijs zoveel mogelijk beperken, onder andere door de volgende mitigerende maatregelen in paragraaf 4A tot en met paragraaf 4E hieronder. Het Verzoekende Netwerkbedrijf dient een plan van aanpak in bij de Staat, waarin de te ondernemen maatregelen of reeds genomen maatregelen door het Verzoekende Netwerkbedrijf ter verlaging van de Kapitaalbehoefte nader worden toegelicht conform de tijdslijn in Artikel 3.1.1a van deze Overeenkomst. Een overzicht met de (verwachte) bijdragen van de verschillende mitigerende maatregelen ter verlaging van de Kapitaalbehoefte dient door het Netwerkbedrijf aan de Staat te worden aangeleverd, met een voldoende zorgvuldig gemotiveerde toelichting op deze maatregelen. Dit overzicht en deze toelichting vormen een integraal onderdeel van het Toetredingsverzoek.
	A.	Het Netwerkbedrijf moet inventariseren bij zijn bestaande aandeelhouders of zij extra kapitaal zouden willen bijdragen voor het oplossen van de Kapitaalbehoefte van dat Netwerkbedrijf, op gelijke financiële voorwaarden als de Staat, behoudens uitdrukkelijke afwijkingen zoals overeengekomen in deze Overeenkomst, volgens het eerder ingediende plan van aanpak zoals opgenomen in Artikel 2.2.2 en Artikel 3.1.1a (*Procesafspraken*) van deze Overeenkomst.
	B.	Het Netwerkbedrijf zal zich naar redelijkheid inspannen om gemeenten en, indien relevant, provincies – die binnen het verzorgingsgebied van het Netwerkbedrijf vallen – uit te nodigen om als aandeelhouder toe te treden tot dat Netwerkbedrijf, op gelijke financiële voorwaarden als de Staat, behoudens uitdrukkelijke afwijkingen zoals overeengekomen in deze Overeenkomst, zoals omschreven in het eerder ingediende plan van aanpak zoals opgenomen in Artikel 2.2.2 en Artikel 3.1.1a (*Procesafspraken*) van deze Overeenkomst.
	C.	Het Netwerkbedrijf werkt waar mogelijk en relevant, individueel en gezamenlijk met de andere Netwerkbedrijven, binnen de ruimte geboden door de ACM, en op gebalanceerde en redelijke wijze continu aan het verder verlagen van kosten die zij maken, het ondersteunen van de energietransitie door versnelling van maatschappelijk verantwoorde investeringen en het verder verhogen van de productiviteit.
	D.	De kapitaalstructuur van het Netwerkbedrijf moet efficiënt worden ingezet door gebruik te maken van een optimale financieringsmix binnen

		de kaders van de Minimale Credit Rating. Dat wil zeggen dat capaciteit van schuldinstrumenten zoveel als mogelijk moet worden benut, mits en voor zover dat redelijk kan worden geacht onder de dan geldende marktomstandigheden en bedrijfsomstandigheden van het Netwerkbedrijf, waarbij geldt dat van dit principe door Partijen gemotiveerd kan worden afgeweken; het Netwerkbedrijf handelt hierin in nauwe samenspraak met de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO. Mogelijke aanpassingen in het dividendbeleid dienen tevens te worden overwogen ter verlaging van de Kapitaalbehoefte en, indien van toepassing, in de berekening van de Kapitaalstortingsbehoefte te worden toegepast.
	E.	De eventuele mogelijkheden voor de verkoop van de activiteiten van een Netwerkbedrijf, niet zijnde de activiteiten in de Energienetwerken, en de wenselijkheid daarvan dient te zijn onderzocht door dat Netwerkbedrijf.
5.	**Verificatie**	
		De onderliggende assumpties en uitkomsten van de Financiële Prognose Kapitaalbehoefte zullen in lijn moeten zijn met de prognoses zoals die in de normale gang van zaken door een Netwerkbedrijf worden gedeeld met de Kredietbeoordelingsbureaus. Eventuele redelijkerwijs relevante afwijkingen tussen de Financiële Prognose Kapitaalbehoefte en de prognoses door een Netwerkbedrijf gedeeld met de Kredietbeoordelingsbureaus zullen inzichtelijk moeten worden gemaakt en zorgvuldig worden gemotiveerd. Dit heeft als doel om met voldoende onderbouwing door Partijen in gezamenlijkheid te besluiten over het scenario op basis waarvan de Kapitaalbehoefte wordt bepaald; het Netwerkbedrijf handelt hierin in nauwe samenspraak met de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO. De Financiële Prognoses zoals gedefinieerd ten behoeve van de waardering en de Financiële Prognose Kapitaalbehoefte zullen niet materieel afwijken. Een toelichting op eventuele afwijkingen dient te worden toegevoegd aan het Toetredingsverzoek. De omvang van de Kapitaalbehoefte en de Kapitaalstortingsbehoefte en de mate waaraan is voldaan aan de mogelijkheden om de Kapitaalbehoefte te verlagen, zullen worden geverifieerd door (adviseur(s) van) de Staat. De Staat zal mede op basis van deze verificatie de daadwerkelijke Kapitaalstorting vaststellen. De Kapitaalbehoefte en Kapitaalstortingsbehoefte kunnen redelijkerwijs worden aangepast door het Netwerkbedrijf in nauwe samenspraak met de AHC dan wel (indien toepasselijk) het GAO tot eind juni van het jaar voorafgaand aan het gewenste stortingsjaar.

Bijlage 5. TEMPLATE FINANCIËLE PROGNOSE KAPITAALBEHOEFTE

Belangrijkste afspraken in het afsprakenkader

De belangrijkste elementen in het Afsprakenkader per onderwerp zijn:

1. Procesafspraken;
2. Term Sheet Governance;
3. Term Sheet Waardering;
4. Term Sheet Kapitaalbehoefte;
5. Verplichtingen Alliander.

Ad 1) Procesafspraken;

In het Afsprakenkader is opgenomen dat bij een toetredingsverzoek van een netwerkbedrijf, het onderstaande proces zoveel mogelijk zal worden gevolgd:

- het netwerkbedrijf informeert de Staat over het ontstaan van mogelijke kapitaalbehoefte en dient een plan van aanpak in met mitigerende maatregelen voor het verlagen van de kapitaalbehoefte: vóór 1 oktober (eerste jaar van het proces);
- het netwerkbedrijf dient een toetredingsverzoek in: uiterlijk 1 maart (tweede jaar van het proces);
- due diligence onderzoek door de Staat naar het netwerkbedrijf: 1 april – eind mei (tweede jaar van het proces);
- onderhandeling participatieovereenkomst: Prinsjesdag – 1 december (tweede jaar van het proces);
- parlementaire goedkeuring: omstreeks december (tweede jaar van het proces;
- Staat treedt in principe toe als aandeelhouder van het Netwerkbedrijf door middel van een kapitaalstorting (in het voorjaar van het derde jaar van het proces), afhankelijk van het verloop van de relevante democratische processen.

Het totale proces neemt naar verwachting minimaal 18 maanden in beslag.

Ad 2) Term Sheet Governance;

In het Afsprakenkader is verder opgenomen dat een participatieovereenkomst ten minste een aantal elementen bevat, waaronder de voorwaarden uit de Term Sheet Governance. De Term Sheet Governance bevat zes onderwerpen. Hieronder worden de belangrijkste voorgestelde afspraken per deelonderwerp samengevat.

Algemeen

- Er is een bijzondere besluitvormingsprocedure afgesproken waarbij de Staat en andere aandeelhouders aan de Raad van Bestuur kunnen vragen om bepaalde besluiten te heroverwegen, steeds met inachtneming van de rol van de RvC en de OR. Ultimo is het mogelijk dat de (uitvoering van) bepaalde besluiten op basis van veto's geblokkeerd kunnen worden. Het bijzondere besluitvormingsproces geldt samengevat voor de volgende besluiten:
    - het vaststellen van het Financieringsplan, waarbij de Staat een veto kan uitoefenen indien het plan afwijkt van een aantal vooraf en gezamenlijk (Staat, vennootschap en aandeelhouders) overeengekomen financiële uitgangspunten (zie ook hieronder); en
    - investeringen buiten het gereguleerde domein van het netwerkbedrijf, die het toepasselijke drempelbedrag overschrijven, waarbij de Staat en de andere aandeelhouders uiteindelijk een veto hebben. De andere (decentrale) aandeelhouders hebben alleen een veto indien zij meer dan 50% van de stemmen (incl. de Staat) kunnen uitoefenen. Voorts kan het veto van de andere aandeelhouders alleen worden uitgeoefend door ten minste drie aandeelhouders wanneer die gezamenlijk meer dan 50% van de stemmen (excl. de Staat) kunnen uitoefenen.
- De Staat neemt zitting in het Grootaandeelhoudersoverleg (GAO) en de Commissie van Aandeelhouders (CvA).
- De Staat krijgt rechtstreeks of via het GAO verschillende informatie- en consultatierechten.

Financiële positie

- Als de Staat toetreedt als aandeelhouder, wordt een nieuw RvC-lid benoemd met een financieel profiel. Qua proces wordt hierbij aangesloten bij de bestaande (governance) processen, waarbij geldt dat de Staat expliciet akkoord dient te gaan met de voordracht van een geselecteerde kandidaat.
- De Raad van Bestuur van Alliander is verplicht jaarlijks een financieringsplan op te stellen dat voldoet aan overeengekomen uitgangspunten waaronder minimaal een A-minus rating (zie Term Sheet Governance, punt 2.2, voor nadere details), die in een participatieovereenkomst zullen worden opgenomen en slechts gewijzigd kunnen worden bij consensus van Alliander, het GAO en de Staat.
- Alliander is verplicht periodiek financiële rapportages te verstrekken aan het GAO.
- In een participatieovereenkomst worden er afspraken gemaakt over het dividendbeleid, dat voor een nader overeen te komen periode na een storting door de Staat zal gelden. Na afloop van deze periode kan het dividendbeleid worden aangepast volgens de geldende governance.

Strategie en maatschappelijk verantwoord ondernemen

- De Staat wordt via het GAO betrokken bij en geconsulteerd over totstandkoming en herziening van de strategie van Alliander.
- De Staat verwacht dat Alliander op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) een voorbeeldrol vervult in de sector. Alliander dient de verantwoordelijkheid te nemen voor mensen, de maatschappij en het milieu, voor zover deze worden beïnvloed door de activiteiten van de onderneming. Dit sluit goed aan op het reeds geldende MVO-beleid van Alliander.

Investeringen

- Informatieverplichting jegens de AvA met betrekking tot de wijze waarop het door de Staat verstrekte kapitaal is aangewend.
- Verplichting om een Lange Termijn Investeringsplan op te stellen en het GAO (waarin de Staat dan vertegenwoordigd is) daarover te consulteren.
- Investeringen buiten de netbeheerder, die het toepasselijke drempelbedrag overschrijven, geldt - waar nodig – het voorgenoemde heroverwegingsproces (zie 'Algemeen' hierboven).

Evaluatie

- Het aandeelhouderschap van de Staat zal periodiek worden geëvalueerd. Het moment dat deze evaluatie voor het eerst zal plaatsvinden, wordt vastgelegd bij de Participatie-overeenkomst.
- Het Afsprakenkader zelf wordt 2e helft 2028 geëvalueerd. In deze evaluatie zal gezamenlijk worden besproken of het Afsprakenkader bijdraagt aan de borging van de betrokken publieke belangen en werkt zoals bij het sluiten van het Afsprakenkader was beoogd.

Ad 3) Term Sheet Waardering

In de Term Sheet Waardering worden afspraken gemaakt over het proces om tot een faire, marktconforme waardering van het netwerkbedrijf te komen, op het moment dat de Staat (en eventueel andere nieuwe of bestaande aandeelhouders) voornemens is kapitaal (bij) te storten. Er geldt een zware inspanningsverplichting voor de bestaande aandeelhouders en de Staat om op bestuurlijk niveau, al dan niet bijgestaan door een onafhankelijk procesbegeleider, tot een wederzijds acceptabele emissieprijs te komen.

Ad 4) Term Sheet Kapitaalbehoefte

In de Term Sheet Kapitaalbehoefte worden afspraken gemaakt over het bepalen van de kapitaalbehoefte en het opstarten van het toetredingsproces. Voordat een toetredingsverzoek gedaan kan worden, dient een netwerkbedrijf op basis van het Afsprakenkader de kapitaalbehoefte en de dekking daarvan door de Staat redelijkerwijs zoveel mogelijk te beperken, onder andere door:

1. te inventariseren of en in welke mate bestaande aandeelhouders bereid zijn om additioneel kapitaal te storten;

2. te inventariseren of in welke mate provincies en/of gemeenten uit het verzorgingsgebied van Alliander bereid zijn om aandeelhouders te worden.

Het netwerkbedrijf dient in een plan van aanpak te laten zien welke van de genoemde of reeds genomen maatregelen bijdragen aan verlagen van de Kapitaalbehoefte. De Staat beslist zelfstandig over het invullen van (een deel van) de kapitaalbehoefte.

Ad 5) Verplichtingen Alliander tussen ondertekening Afsprakenkader en sluiten eventuele participatieovereenkomst.

De voorgenomen ondertekening van het Afsprakenkader leidt alleen tot de verplichting om ieder kalenderjaar, omstreeks het deponeren van de jaarrekening, de Staat te informeren over de op dat moment geldende financiële situatie en of Alliander een kapitaalbehoefte voorziet in de daaropvolgende kalenderjaren.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder
Dorus Klomberg

begrotingsprogramma
Bestuur en organisatie

draagt bij aan Global Goal(s)
8 Eerlijk werk en economische groei
9 Industrie innovatie en infrastructuur
16 Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten

b en w-vergadering
14 februari 2023

agendapunt
7

bijlage(n) ter inzage
1

rol raad
Ter besluitvorming

soort document
Raadsvoorstel en -besluit

voorbereidende vergadering
14 maart 2023

agendapunt

raadsvergadering
28 maart 2023

agendapunt

onderwerp
Evaluatie inkoop- en aanbestedingsbeleid.

INHOUD VOORSTEL

1 De uitkomsten en aanbevelingen van de evaluatie inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeente ter kennis te nemen.
2 De formatie-uitbreiding op de strategische inkoopfunctie nadrukkelijk en in samenspraak met de beleidsverantwoordelijken in te zetten voor monitoring en sturing op het bereiken van de doelstellingen op de gebieden van Social Return, duurzaamheid/circulariteit en lokale economie. Eind 2025 de resultaten van een nieuwe evaluatie van het inkoop- en aanbestedingsbeleid Rheden met de raad te delen.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?

De gemeente Rheden dient te beschikken over een up-to-date inkoop- en aanbestedingsbeleid. Hiervoor vindt twee jaarlijks een evaluatie plaats. De evaluatie is gericht op:

1 Is het inkoopbeleid van de gemeente in lijn met de huidige wetgeving?
2 Zijn de doelstellingen in het inkoopbeleid helder gedefinieerd en bekend binnen de organisatie?
3 Sluit het huidige inkoop- en aanbestedingsbeleid aan op de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en Social Return?
4 Wat willen wij bereiken?

2 Wat is de aanleiding?

In juli 2020 heeft uw raad het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de gemeente Rheden vastgesteld. Tijdens de raadsvergadering heeft het college aan uw raad toegezegd het beleid na verloop van 2 jaar te evalueren. Met dit memo geeft het college u inzicht in de uitkomsten van deze evaluatie.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

Aanbestedingswet 2012.
Gids Proportionaliteit.
Richtlijn 2012/24/EU.
Aanbestedingsreglement Werken 2016 (ARW 2016).
Gemeentewet.
Inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeente Rheden 2020.

4 Wat willen wij bereiken?

Een up-to-date inkoop- en aanbestedingsbeleid waarin gemeentelijke doelstellingen, lokale beleids- en politieke kaders helder omschreven zijn, dat voldoet aan Europese en nationale wet- en regelgeving teneinde zoveel mogelijk een bijdrage te leveren aan het realiseren van die doelstellingen en kaders.

De evaluatie laat zien dat:

1 **Wetgeving**

Het inkoop- en aanbestedingsbeleid is up-to-date en in lijn met Europese en nationale wet- en regelgeving en lokaal beleid en uitgangspunten.

2 **Doelstellingen**

Het is noodzakelijk voldoende formatie beschikbaar te hebben op de strategische inkoopfunctie om vanuit inkoop, in afstemming met de verantwoordelijk beleidsmedewerkers op het gebied van Social Return, duurzaamheid/circulariteit en lokale economie bij te dragen aan het daadwerkelijk realiseren van deze lokale doelstellingen. Een voorstel tot formatie-uitbreiding is reeds aan u voorgelegd en goedgekeurd bij de behandeling van de Meerjarenprogrammabegroting 2023-2026.

Bij de oprichting van De Connectie is destijds de keuze gemaakt 0.7 fte van de beschikbare formatie strategisch inkoopadviesfunctie (1 fte) over te hevelen naar De Connectie. Dat betekent dat binnen onze organisatie op dit moment 0,3 fte beschikbaar is. De werving voor de formatie-uitbreiding wordt binnenkort gestart. In de praktijk is gebleken om adequaat invulling te geven aan strategische inkoopadviesfunctie; interne advisering richting organisatie en bestuur op m.n. de lokale politiek/bestuurlijk doelstellingen, afstemming De Connectie en het invullen van de rol van demandmanagement de nu beschikbare formatie ontoereikend is om adequaat invulling te geven aan deze taken. Daarnaast vraagt de intern startegische inkoopadvisering op het gebied van m.n. lokale doelstellingen meer aandacht dan verwacht. De reden hiervoor is dat de vraagstukken integraler worden opgepakt al dan niet i.s.m. met partners en dus complexer worden. Daarnaast is het vakgebied inkoop en aanbesteden een specialistisch vakgebied welke niet in de gehele organisatie in de betreffende beleidsfuncties breed aanwezig is en kan zijn.

3 **Beleid**

Uit de evaluatie volgt de aanbeveling de mogelijkheden te onderzoeken op het gebied van monitoring en rapportage waar het gaat om bovengenoemde beleidsdoelstellingen: waarom, op welke manier en in welke mate worden de beleidsdoelstellingen wel of niet toegepast. De benodigde formatie-uitbreiding is hiervoor een randvoorwaarde.

4 **Wat willen wij bereiken?**

1 Het is belangrijk voldoende formatie beschikbaar te hebben op de strategische inkoopfunctie om vanuit inkoop, in afstemming met de verantwoordelijk beleidsmedewerkers op het gebied van Social Return, duurzaamheid/circulariteit en lokale economie, bij te dragen aan het daadwerkelijk kunnen realiseren van deze doelstellingen. Deze formatie is op dit moment niet aanwezig. Een separaat voorstel tot formatie-uitbreiding is bij uw raad ingediend en toegekend bij de behandeling van de Meerjarenprogrammabegroting 2023-2026.

2 De evaluatie vraagt te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn op het gebied van monitoring en rapportage waar het gaat om bovengenoemde beleidsdoelstellingen: waarom, op welke manier en in welke mate worden de beleidsdoelstellingen wel of niet toegepast? In de komende periode onderzoeken wij de mogelijkheden die er zijn om aan deze aanbeveling gevolg kan worden gegeven.

5 Wat gaan wij ervoor doen?

1 Werken, Leveringen en Diensten inkopen en aanbesteden op basis van een actueel inkoop- en aanbestedingsbeleid met inachtneming van de in dit inkoop- en aanbestedingsbeleid opgenomen Rhedense politiek/bestuurlijke speerpunten als duurzaamheid, Global Goals en circulair aanbesteden en lokale economie.
2 Uitvoering geven aan de punten 1 en 2 onder **4 Wat willen wij bereiken** genoemde aanbevelingen.

Het college heeft al een start gemaakt met de aanbevelingen uit de evaluatie.

6 Wat zijn de financiële consequenties?

In de Meerjarenprogrammabegroting 2023-2026 hebben wij structurele formatie beschikbaar gekregen voor het aantrekken van een strategisch inkoopadviseur.

Formatie	*Structureel*	*2023-2026*
Inkoopadviseur (1 fte, schaal 10)	Ja	€ 83.402,00

7 Wat zijn de risico's?

De toepassing van de in het beleid beschreven uitgangspunten en richtlijnen geven, net zoals bij andere beleidsvoorstellen, kaders mee bij toekomstige aanbestedingen.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Niet van toepassing.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Niet van toepassing.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

De volgende evaluatie van het inkoop- en aanbestedingsbeleid staat gepland voor eind 2024.

Velp, 14 februari 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

23.17

gemeente Rheden

Raadsvergadering
28 maart 2023

Agendapunt 7
DB

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 februari 2023;

b e s l u i t :

1 de uitkomsten en aanbevelingen van de evaluatie inkoop- en aanbestedingsbeleid gemeente ter kennis te nemen;
2 de formatie-uitbreiding op de strategische inkoopfunctie nadrukkelijk en in samenspraak met de beleidsverantwoordelijken in te zetten voor monitoring en sturing op het bereiken van de doelstellingen op de gebieden van Social Return, duurzaamheid/circulariteit en lokale economie. Eind 2025 de resultaten van een nieuwe evaluatie van het inkoop- en aanbestedingsbeleid Rheden met de raad te delen.

Ellecom, 28 maart 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

gemeente Rheden

Memo

datum	voor	Afdeling/cluster
17 februari 2023	Gemeenteraad	
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
N. van Ophem/I.Spanjer		0

onderwerp
Evaluatie inkoop- en aanbestedingsbeleid

Geachte raad,

In juli 2020 heeft uw raad het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de gemeente Rheden vastgesteld. Tijdens de raadsvergadering heeft het college uw raad toegezegd het beleid na verloop van 2 jaar te evalueren. Met dit memo geeft ons college u inzicht in de uitkomsten van deze evaluatie. Deze evaluatie heeft ook tot doel om de gevolgen van de overheveling van formatie op het gebied van inkoop duidelijk te maken. Bij de oprichting van De Connectie is destijds namelijk de keuze gemaakt 0.7 fte van de beschikbare formatie strategisch inkoopadviesfunctie (1 fte) over te hevelen naar De Connectie. Dat betekent dat binnen onze organisatie op dit moment 0,3 fte beschikbaar is voor strategisch inkoopadvies en demandmanagement voor interne en externe stakeholders op het gebied van inkoop.

Aanpak van de evaluatie
We hebben bij de evaluatie de volgende bouwstenen (beleid en invulling functie strategisch inkoopadvies) en vragen geanalyseerd door te kijken en te vragen naar praktijkervaringen van de afgelopen 2 jaar:

Beleid
1. Is het inkoopbeleid van de gemeente in lijn met de huidige wetgeving?
2. Zijn de doelstellingen in het inkoopbeleid helder gedefinieerd en bekend binnen de organisatie?
3. In hoeverre sluit het huidige beleid aan op de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en Social Return?

Invulling functie strategisch inkoopadvies
1. personele bezetting;
2. beschikbare systemen/applicaties;
3. inrichting van het inkoopproces.

Om deze vragen te beantwoorden is een spendanalyse over 2020/2021 en 2022 en aanvullend een intern onderzoek op basis van beschikbare documenten en beleid gedaan. Vervolgens zijn er 15 interviews gehouden met betrokken ambtenaren, waaronder de controller, concern jurist, directie, budgethouders, beleid, contractmanagers sociaal domein en inkoop (De Connectie, onze partner op het gebied van uitvoeren van aanbestedingen). In de interviews is gebruik gemaakt van de gegevens uit de spendanalyse en het aanvullend onderzoek. De uitkomsten van het onderzoek en de interviews zijn vervat in een advies dat is gepresenteerd aan het MT en DT.

Uitkomsten evaluatie – BELEID

1. Wetgeving?
Het inkoopbeleid is up-to-date en in lijn met de huidige aanbestedingswetgeving. De documenten op het gebied van inkoop en beleid zijn geactualiseerd en specifiek voor de gemeente Rheden.

2. Doelstellingen?
De doelstellingen van de gemeente Rheden, zoals lokale economie, global goals en Social Return, vormen een groot onderdeel van het inkoopbeleid. Voor Social Return is specifiek beleid opgesteld. Niet de gehele organisatie is bekend met het inkoopbeleid en de doelstellingen hiervan. De

Connectie waar een groot gedeelte van de inkoop is belegd is wel op de hoogte van het inkoopbeleid en neemt de doelstellingen op in de verschillende aanbestedingen die zij uitvoeren.

3. Beleid

Het onderdeel beleid is opgedeeld in drie thema's: Social return, duurzaam / circulair en lokaal inkopen.

Social Return

Op het gebied van Social Return (SDG 8 en 10) heeft de gemeenteraad het volgende vastgesteld:

"Iedereen doet naar vermogen mee. De organisaties willen meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk krijgen en aan het werk houden. Contractpartners van de organisaties zal gevraagd een bijdrage te leveren aan deze doelstelling in de vorm van Social Return of Investment. Social Return of SROI (Social Return On Investment) bij overheidsopdrachten is primair bedoeld om personen met een afstand tot de arbeidsmarkt meer kansen te geven op werk of ontwikkelingsmogelijkheden.

De doelstellingen van Social Return zijn:

- *Het creëren van ontwikkelkansen en werkplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, zodat ook zij kunnen participeren en uitkeringslasten worden verminderd.*
- *Het bevorderen en stimuleren van inclusief ondernemerschap, waarin medewerkers met verschillende achtergronden, beperkingen en kwaliteiten, werken.*
- *Het bevorderen van en invulling geven aan een duurzame win-win samenwerking tussen overheden en werkgevers op gebied van arbeids-, maatschappelijke en scholingsvraagstukken.*

Social Return zal door middel van het bouwblokkenmodel toegepast worden bij inkoop- en aanbestedingstrajecten. Dit model is een keuzemenu dat opdrachtnemers kunnen hanteren voor de invulling van SROI en geeft, om aan de verantwoordingsverplichting te voldoen, minder administratieve lasten. Het bouwblokkenmodel biedt daarnaast de mogelijkheid voor publieke overheden om de Social Return inzet gedifferentieerd naar doelgroepen en mate van afstand tot de arbeidsmarkt en mate van besparing op uitkeringslasten verschillend te waarderen."

Het opnemen van Social Return componenten in aanbestedingen is één van de middelen om Social Return te bewerkstelligen. Het daadwerkelijk coördineren en opvolgen van het onderdeel Social Return was gedurende de eerste twee jaar van de uitvoering van dit inkoop- en aanbestedingsbeleid niet voldoende belegd waardoor er niet genoeg is aangejaagd om dit doel te realiseren. In 2022 is een medewerker aangesteld die verantwoordelijk is voor het toepassen en meedenken op het gebied van Social Return. De Connectie is op de hoogte van de beleidsdoelstellingen van de gemeente Rheden. Op dit moment vindt vanuit inkoop geen monitoring plaats op Social Return. Er vinden momenteel wel gesprekken plaats met de Connectie om beter te kunnen monitoren op Social Return.

Duurzaam/ Circulair

Op het gebied van het onderdeel Duurzaam / circulair heeft de gemeenteraad het volgende vastgesteld:

Rheden heeft ook als opdrachtgever en inkoper een voorbeeldfunctie in het maatschappelijk verkeer. Bij Inkopen neemt Rheden daarom sociale, ecologische en economische aspecten in acht. Maatschappelijk Verantwoord Inkopen ('MVI') betekent dat Rheden de effecten op people, planet en profit meeneemt bij Inkopen. Met een goed Inkoop- en aanbestedingsbeleid kunnen maatschappelijke doelen immers gelijktijdig worden gerealiseerd (Inkopen met impact). Rheden stimuleert daarom sociale, ecologische en economische aspecten te integreren bij Inkopen en aanbestedingen van Werken, Diensten en Leveringen. Daarnaast heeft Rheden als opdrachtgever en inkoper invloed op Ondernemers om wenselijke maatschappelijke veranderingen teweeg te brengen. Door vooruitstrevende eisen te stellen wil zij een duurzaam beleid door Ondernemers stimuleren. Rheden vergroot de impact van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen door haar opdrachtgeverschap en de inkooporganisatie intern goed op elkaar af te stemmen.

Door middel van het uitvoeren van aanbesteden en het daarin opnemen van duurzame / circulaire componenten is een mogelijkheid om duurzaamheid en circulariteit binnen gemeente Rheden te stimuleren. De Connectie is op de hoogte van de beleidsdoelstellingen van de gemeente Rheden. Binnen daartoe geschikte aanbestedingen, zoals bijvoorbeeld huisvesting en inrichting, wordt specifiek gekeken naar de mogelijkheden voor het opnemen van eisen op het gebied van duurzaamheid en circulariteit. Voorbeelden daarvan zijn ons gemeentehuis en zwembad Biljoen. Op dit moment vindt vanuit het strategisch inkoopadvies binnen onze organisatie nog geen monitoring plaats van de daadwerkelijke opbrengst van binnen aanbestedingen op het gebied van duurzaamheid / circulariteit gerealiseerde doelstellingen. Wel vinden momenteel gesprekken plaats met de Connectie om te kunnen monitoren op duurzaamheid en circulariteit.

Aanvulling evaluatie – lokaal inkopen
Naast bovengenoemde evaluatie van twee specifieke beleidsdoelstellingen hebben wij op basis van de beschikbare data en de daarvoor door inkoop en aanbesteding ontwikkelde applicatie (BI-tool) specifiek gekeken naar het realiseren van lokale inkoop bij lokale ondernemers. Als definitie voor 'lokale ondernemers' zijn ondernemers binnen het postcodegebied van gemeente Rheden gehanteerd. Op het gebied van lokale economie heeft uw raad het volgende vastgesteld:

Rheden heeft oog voor de lokale economie, zonder dat dit tot enigerlei vorm van discriminatie van Ondernemers leidt. In gevallen waar een enkelvoudig onderhandse Offerteaanvraag en/of een meervoudig onderhandse Offerteaanvraag volgens de geldende wet- en regelgeving is toegestaan, zal rekening worden gehouden met de lokale economie en lokale Ondernemers. Rheden spant zich actief in om, zoveel als mogelijk, lokale Ondernemers te betrekken. Discriminatie moet daarbij worden voorkomen en Rheden moet niet onnodig regionale, nationale, Europese of mondiale kansen laten liggen. Bij meervoudig onderhandse Offerteaanvragen zal, indien mogelijk, minimaal één-derde van de uit te nodigen partijen lokaal zijn. Voor enkelvoudig onderhandse trajecten geldt dat de afweging gemaakt wordt of een lokale ondernemer kan voorzien in de behoefte.

Op basis van monitoring kan geconstateerd worden dat in 2020 het percentage gecontracteerd bij een lokale onderneming 4,9 % is, in 2021 is dit 7,5 % en in 2022 is dit 9,0 %. In Bijlage 1: 'Uitsplitsing in inkoopsegmenten' treft u hiervan een specificatie aan. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van het percentage 'lokale ondernemers' binnen het postodegebied van gemeente Rheden en de aangrenzende gemeenten (de gemeenten Arnhem, Rozendaal, Brummen, Bronckhorst, Doesburg, Zevenaar en Westervoort). Het percentage lokale inkoop inclusief aangrenzende gemeenten is in 2020 18 %, in 2021 is dit 29,1 % en in 2022 is dit 24,8 %.

Uitkomsten evaluatie – INVULLING FUNCTIE STRATEGISCH INKOOPADVIES

1. **Personele bezetting**

De gemeentelijke organisatie neemt contact op met de inkoopafdeling van de Connectie wanneer er een informatiebehoefte is bij aanbestedingen. Verder neemt de organisatie contact op met de strategisch inkoopadviseur indien er vragen zijn op het gebied van inkoop. De ervaring en werkwijze vanuit de organisatie met zowel de interne strategische inkoopadviseurs als die van de Connectie zijn overwegend positief. Wel komt de huidige uitvoering van de werkzaamheden van de Connectie niet altijd overeen met de wensen van de budgethouders. De organisatie vraagt namelijk om sturing op het gebied van rechtmatigheid. De inkoopmeldingen die belegd worden bij de Connectie dienen allereerst bij de strategisch inkoopadviseur komen te liggen. Hierdoor kan meer sturing worden gegeven aan de beleidsdoelstellingen van de gemeente Rheden.
De Connectie levert inkoopondersteuning voor bedrijfsvoering en ruimte. Inkoopvraagstukken liggen nu nog teveel bij de strategisch inkoopadviseur die daarvoor niet genoeg tijd heeft en wiens primaire taak dit niet is. Waar dit kan pakt de Connectie nu deze vraagstukken op. Deze vraagstukken moeten opgepakt worden door de Connectie. Met de capaciteit die we tot nu toe beschikbaar hebben, hebben we voldoen aan ons inkoop- en aanbestedingsbeleid. Onze ambitie is hoger. Zo willen we bij structurele invulling van de inkoopadviseur vaker in gesprek met de Rhedense ondernemers over waar we nog meer met elkaar kunnen samenwerken op dit gebied.

2. **Beschikbare systemen / applicaties**

Er zijn verschillende tools en systemen beschikbaar voor inkoop en aanbesteding. Enkele tools zijn niet up-to-date (zoals contractbeheer) en/of worden niet consequent ingezet. Ook wordt de signaleringsfunctie niet gebruikt voor het voorkomen van spendoverschrijdingen en

rechtmatigheidsrisico's. De strategisch inkoopadviseur zal medewerkers actief informeren over de mogelijkheden met betrekking tot tools en actief monitoren op de spendanalyse.

Tools voor het contractbeheer voor het sociaal domein zijn ook beschikbaar. Daarnaast is Topdesk aanwezig voor het verkrijgen van informatie betreffende inkoop en aanbesteding onder de drempels. Verder is CTM beschikbaar voor het digitaal aanbesteden vanaf meervoudig onderhandse aanbestedingen. Deze tools zijn up-to-date.

3. Inrichting van het inkoopproces

Inkoop / de Connectie wordt gevonden door budgethouders wanneer er vragen zijn of ondersteuning gewenst is bij Europese aanbestedingen. De ervaringen met de begeleiding van de Connectie zijn positief. De kwaliteit van de uitgevoerde aanbestedingen is goed.

Wel leidt de huidige inrichting van het inkoopproces tot risico's met betrekking tot mogelijke, financiële onrechtmatigheden door het ontbreken van een sturingsfunctie daarop. Medewerkers zijn ook niet altijd bekend met het inkoopproces en de rol die de Connectie daarin vervult. Ook is door regionale samenwerking (bijvoorbeeld de MGR voor het sociaal domein) het inkoopproces voor afdelingen verschillend, hetgeen verwarring oplevert. Op het gebied van contractbeheer en contractmanagement heeft team Samenleving inmiddels contractmanagers in dienst en ingehuurd, hetgeen tot borging van de met aanbieders gemaakte afspraken leidt.

Afsluiting en aanbeveling

Het is belangrijk voldoende formatie beschikbaar te hebben op de strategische inkoopfunctie om vanuit inkoop, in afstemming met de verantwoordelijk beleidsmedewerkers op het gebied van Social Return, duurzaamheid / circulariteit en lokale economie, bij te dragen aan het daadwerkelijk kunnen realiseren van deze doelstellingen. Op dit moment is dit niet mogelijk omdat in de huidige formatie hiervoor onvoldoende ruimte is. Inmiddels is een separaat voorstel tot formatie-uitbreiding bij uw raad ingediend en toegekend bij de behandeling van de Meerjarenprogrammabegroting 2023-2026. Op dit moment wordt de vacature voor formatie-uitbreiding uitgezet.

Aanbevelingen richting de Raad:

1. De uitkomsten en aanbevelingen van de evaluatie Inkoop en aanbestedingsbeleid gemeente ter kennis te nemen.
2. De formatie-uitbreiding op de strategische inkoopfunctie nadrukkelijk en in samenspraak met de beleidsverantwoordelijken in te zetten voor monitoring en sturing op het bereiken van de doelstellingen op de gebieden van Social Return, duurzaamheid / circulariteit en lokale economie. Eind 2025 de resultaten van een nieuwe evaluatie van het Inkoop en aanbestedingsbeleid Rheden met de raad te delen.

Bijlage 1: Uitsplitsing in inkoopsegmenten

Inkoopsegment	Totaal nette omzet 2020	Lokaal netto omzet 2020	Percen-tage 2020	Totaal netto omzet 2021	Lokaal nette omzet 2021	Percen-tage 2021	Totaal netto omzet 2022**	Lokaal nette omzet 2022**	Percen-tage 2022**
Personeelsgerelateerde zaken	€ 484.397	€ 56.496	11,7 %	€ 671.100	€ 134.492	20,0%	€ 943.664	€ 129.412	13,7 %
Kantoorinrichting en benodigdheden, middelen voor bedrijfsvoering en informatie	€ 1.352.161	€ 56.218	4,2 %	€ 1.477.448	€ 53.484	3,6 %	€ 1.029.348	€ 66.088	6,4 %
Automatisering en telecommunicatie	€ 1.463.472	€ 2.206	0,2 %	€ 1.462.748	€ 7.225	0,5 %	€ 1.527.148	€ 50	0,0 %
Flexibele arbeid	€ 4.397.090	€ 1.534	0,0 %	€ 5.371.611	€ 10.912	0,2 %	€ 5.937.717		
Advies en onderzoek (niet op basis van detachering)	€ 2.158.004	€ 264.622	12,3 %	€ 3.308.175	€ 735.467	22,2 %	€ 3.561.590	€ 583.213	16,4 %
Vervoer, aandrijfsystemen, emballage	€ 131.176	€ 29.532	22,5 %	€ 151.675	€ 45.717	30,1 %	€ 149.111	€ 28.691	19,2 %
Gebouwen en gebouwgerelateerde installaties	€ 5.742.052	€ 215.456	3,8 %	€ 5.839.992	€ 295.807	5,1 %	€ 6.529.575	€ 452.418	6,9 %
GWW (aanleg en onderhoud), niet gebouwgerelateerde installaties en openbare ruimten	€ 11.042.573	€ 774.932	7,0 %	€ 7.737.407	€ 803.862	10,4 %	€ 5.638.455	€ 610.332	10,8 %
Hulpverlening en openbare orde	€ 34.975	€ 18.550	53,0 %	€ 39.324	€ 24.770	63,0 %	€ 68.405	€ 32.558	47,6 %
Sociaal domein*	€ 2.635.186	€ 23.605	0,9 %	€ 2.368.800	€ 29.101	1,2 %	€ 2.075.390	€ 30.911	1,5 %
Totaal	**€ 29.441.086**	**€ 1.443.151**	**4,9 %**	**€ 28.428.280**	**€ 2.140.838**	**7,5 %**	**€ 27.460.403**	**€ 1.933.673**	**9,0 %**

* Dit bedrag is exclusief de uitgaven op het gebied van Wmo. In 2020 zijn de uitgaven van Jeugd ook niet meegenomen, in 2021 wel vanwege de lokale aanbesteding jeugd.
** Bijgewerkt tot 1 december 2022.

Bijlage 1: Uitsplitsing in inkoopsegmenten breed
Lokale omzet inclusief omzet in aangrenzende gemeenten (Arnhem, Rozendaal, Brummen, Bronckhorst, Doesburg, Zevenaar en Westervoort)

Inkoopsegment	Totaal nette omzet 2020	Lokaal netto omzet 2020	Percen-tage 2020	Totaal netto omzet 2021	Lokaal nette omzet 2021	Percen-tage 2021	Totaal netto omzet 2022**	Lokaal nette omzet 2022**	Percen-tage 2022**
Personeelsgerelateerde zaken	€ 484.154	€ 84.776	17,5 %	€ 671.100	€ 148.720	22,2 %	€ 943.664	€ 155.187	16,4 %
Kantoorinrichting en benodigdheden, middelen voor bedrijfsvoering en informatie	€ 1.348.778	€ 126.793	9,4 %	€ 1.477.448	€ 226.250	18,0 %	€ 1.029.348	€ 120.746	11,7 %
Automatisering en telecommunicatie	€ 1.473.255	€ 30.230	2,1 %	€ 1.462.748	€ 41.817	2,9 %	€ 1.527.148	€ 40.471	2,7 %
Flexibele arbeid	€ 4.397.090	€ 294.746	6,7 %	€ 5.371.611	€ 447.529	8,3 %	€ 5.937.717	€ 431.520	7,3 %
Advies en onderzoek (niet op basis van detachering)	€ 2.158.004	€ 606.758	28,1 %	€ 3.308.175	€ 1.133.045	34,2 %	€ 3.561.590	€ 910.600	25,6 %
Vervoer, aandrijfsystemen, emballage	€ 131.176	€ 30.330	23,1 %	€ 151.675	€ 45.842	30,2 %	€ 149.111	€ 29.947	20,1 %
Gebouwen en gebouwgerelateerde installaties	€ 5.742.908	€ 336.775	5,9 %	€ 5.839.992	€ 524.644	9,0 %	€ 6.529.575	€ 861.601	13,2 %
GWW (aanleg en onderhoud), niet gebouwgerelateerde installaties en openbare ruimten	€ 11.042.573	€ 1.570.373	14,2 %	€ 7.737.407	€ 3.426.348	44,3 %	€ 5.638.455	€ 2.421.832	43,0 %
Hulpverlening en openbare orde	€ 34.975	€ 23.810	68,1 %	€ 39.324	€ 26.260	66,8 %	€ 68.405	€ 32.558	47,6 %
Sociaal domein*	€ 2.635.186	€ 2.189.240	83,1 %	€ 2.268.800	€ 2.210.253	93,3 %	€ 2.075.390	€ 1.802.294	86,8 %
Totaal	**€ 29.441.086**	**€ 5.296.854**	**18,0 %**	**€ 28.428.280**	**€ 8.270.708**	**29,1 %**	**€ 27.460.403**	**€ 6.808.755**	**24,8 %**

* Dit bedrag is exclusief de uitgaven op het gebied van Wmo. In 2020 zijn de uitgaven van Jeugd ook niet meegenomen, in 2021 wel vanwege de lokale aanbesteding jeugd.
** Bijgewerkt tot 1 december 2022.

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder
Dorus Klomberg

begrotingsprogramma
6. Financiën

draagt bij aan Global Goal(s)
16 Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten

b en w-vergadering
14 februari 2023

agendapunt
4

bijlage(n) ter inzage
1

rol raad
Ter besluitvorming

soort document
Raadsvoorstel en -besluit

voorbereidende vergadering
14 maart 2023

agendapunt

raadsvergadering
28 maart 2023

agendapunt

onderwerp
Normenkader Rechtmatigheid 2023.

INHOUD VOORSTEL
Vaststellen van het normenkader rechtmatigheid voor verantwoording en controle van boekjaar 2023.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?

De accountant voert in opdracht van de Gemeenteraad jaarlijks een onderzoek uit naar de getrouwheid en de rechtmatigheid van de jaarrekening. Hiervoor maakt de accountant gebruik van het normenkader. In het normenkader zijn de van toepassing zijnde externe en interne regelgeving voor de rechtmatigheidscontrole opgenomen. Het geeft het geheel aan wet- en regelgeving weer waar de administratie in het kader van de rechtmatigheid aan moet voldoen.

Het normenkader moet uiterlijk voor de start van de accountantscontrole worden vastgesteld die doorgaans in september of oktober start. Voor de accountantscontrole maakt de accountant ook gebruik van het controleprotocol. Het controleprotocol is een instructie voor de accountant op grond waarvan ze deze controle uitvoeren.
Het controleprotocol 2023 volgt op een later moment en zal ook voorafgaand aan de accountantscontrole ter besluitvorming worden aangeboden.

2 Wat is de aanleiding?

Afgelopen jaren is het normenkader als bijlage opgenomen bij het controleprotocol.
Als gevolg van de verschuiving van de rechtmatigheidscontrole van de accountant naar de rechtmatigheidsverantwoording door het college bieden wij vanaf 2022 het controleprotocol en het normenkader separaat aan bij de raad.

Vanaf 2023 zal het controleprotocol meerjarig worden opgesteld, omdat er normaal gesproken geen noodzaak is deze jaarlijks te actualiseren en dit wel arbeidsintensief is. Het normenkader zal wel jaarlijks worden geactualiseerd. Deze werkwijze is vrij gebruikelijk bij gemeenten en is al eerder aangekondigd bij onder andere de vaststelling van het normenkader 2022 vorig jaar.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
De gemeentewet (GW), artikel 213, schrijft voor dat de gemeenteraad één of meer accountants aanwijst als bedoeld in artikel 393 eerste lid Boek 2 Burgerlijk Wetboek voor de controle van de in artikel 197 GW bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

De gemeenteraad heeft op 30 maart 2004, nr. 10 de verordening ex artikel 213 GW voor de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Rheden vastgesteld. Met het normenkader, en het controleprotocol, stelt de gemeenteraad nadere aanwijzingen vast die specifiek van toepassing zijn voor het controlejaar 2023.

4 Wat willen wij bereiken?
Wij verzoeken de raad vast te stellen:
het normenkader voor verantwoording en controle van boekjaar 2023.

Met het normenkader kan het college verantwoording afleggen over de rechtmatige besteding van geld van de gemeente. Zonder normenkader is er geen toetsingskader voor het uitvoeren van rechtmatigheidscontroles door het college.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
De raad is opdrachtgever van en benoemt de accountant. Aan de hand van het normenkader en het controleprotocol bepaalt de raad de kaders waarbinnen de controle door de accountant plaatsvindt.

6 Wat zijn de financiële consequenties?
Er zijn geen financiële gevolgen.

7 Wat zijn de risico's?
Zonder vastgesteld normenkader, en controleprotocol, kan de accountant de jaarrekeningcontrole 2023 in 2024 niet starten. Hierdoor komt het (tijdig) afgeven van een (goedkeurende) accountantsverklaring mogelijk in het geding.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Niet van toepassing.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Na vaststelling door de raad worden de stukken aangeboden aan de accountant.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing.

Velp, 14 februari 2023

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

23.16

gemeente Rheden

Raadsvergadering
28 maart 2023

Agendapunt 8
DB

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 14 februari 2023;

b e s l u i t :

voor het verantwoordingsjaar 2023 vast te stellen:
Normenkader voor verantwoording en controle van boekjaar 2023.

Ellecom, 28 maart 2023

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Normenkader 2023

	Specifieke activiteiten	*Wetgeving extern*		*Regelgeving intern*
Algemeen		Grondwet Gemeentewet Burgerlijk wetboek Algemene wet bestuursrecht Ambtenarenwet 2017 Sociale verzekeringswetten Wet op de loonbelasting Europese richtlijnen aanbesteden Gids proportionaliteit Aanbestedingswet 2012/ gewijzigde aanbestedingswet 2016 per juli 2016 Wet gemeenschappelijke regelingen Wet normering topinkomens Wet markt en overheid Wet nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten Besluit accountantscontrole decentrale overheden Archiefwet en besluit Wet basisregistraties adressen en gebouwen (+regeling en besluit) Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob)		
Financiën		Besluit begroting en verantwoording (BBV) Wet financiering decentrale overheden (fido) Wet houdbare overheidsfinanciën Besluit financiële verhouding 2001 Financiële verhoudingswet Uitvoeringsbesluiten en uitvoeringsregeling kostenverrekeningen Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (Ufdo) Regeling schatkistbankieren decentrale overheden Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) Besluit leningvoorwaarden decentrale overheden (Bldo) Europese richtlijn inzake staatssteun Regeling verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen Wet op het BTW Compensatiefonds Wet op de vennootschapsbelasting Wet op de omzetbelasting		• Algemene subsidieverordening Rheden
Programma's in de begroting				
Programma 1 | Samenleving - Sport & bewegen - Cultuur & Erfgoed - Jeugd - Algemene voorzieningen - Inkomensondersteuning en armoedebestrijding - Volwaardige maatschappelijke deelname - Volksgezondheid		Jeugdwet Besluit Jeugdwet Regeling Jeugdwet Wet langdurige zorg Wet maatschappelijke ondersteuning wet maatschappelijke ondersteuning Wet publieke gezondheid Wet gemeentelijke schuldhulpverlening Wet op het consumentenkrediet Alcoholwet Winkeltijdenwet	Uitvoeringsbesluit	• Verordening Jeugdhulp gemeente Rheden 2019 •Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2019 • Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rheden 2019 • Nadere regels subsidieverlening inwonersinitiatieven sociaal domein Rheden • Regeling ingebruikgeving (sport) accommodaties • Verordening toeristenbelasting Rheden • Verordening watertoeristenbelasting Rheden •Subsidieregeling informatievoorziening, Advies en Casemanagement voor Inwoners met geheugenproblemen • Subsidieregeling toerisme en recreatie in de gemeente Rheden • Beleidsregels eenmalige energietoeslag Rheden 2022

Normenkader 2023

	Specifieke activiteiten	*Wetgeving extern*	*Regelgeving intern*
- Werk & re-integratie - Economische ontwikkeling - Onderwijs		Participatiewet Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Wet sociale werkvoorziening Wet op het primair onderwijs Wet op het voortgezet onderwijs Wet educatie- en beroepsonderwijs Leerpichtwet Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen Wet taaleis Participatiewet Wet en besluit inburgering Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (Wet SUWI) Vreemdelingenwet Regeling Opvang Asielzoekers Wet BIZ (bedrijveninvesteringszone)	• Verordening Gelrepas • Nadere regels Re-integratie gemeente Rheden • Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Rheden • Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Rheden 2015 • Verordening Wet kinderopvang gemeente Rheden (Vko) • Verordening inburgering gemeente Rheden • Verordening BI-zone Centrum Dieren 2021-2025 • Verordening BI-zone Centrum Velp 2021-2025 • Verordening BI-zone Centrum Rheden 2019 • Marktgeldenverordening heden 2023 • Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Rheden 2015 • Verordening leerlingenvervoer gemeente Rheden 2014 • Verordening Adviesraad cliënten- en inwonerparticipatie • Nadere regels Nationaal Plan Onderwijs gemeenten Rheden 2022-2025 • Nadere regels peuteropvang en voorschoolse educatie gemeente Rheden 2018
Programma 2 | Leefomgeving - Gemeentelijk vastgoed - Mobiliteit - Infra en beheer openbare ruimte - Wijkvernieuwing - Natuur en landschap - Ruimtelijk kader - Ondersteunen initiatieven en wonen - Klimaat & duurzame energie - Aval & water & milieu - Veilige en inclusieve samenleving		Woningwet Wet en Besluit op de Ruimtelijke Ordening Huisvestingswet 2014 Wegenverkeerswet 1994 Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer (BABW) Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften Wet natuurbescherming Wet ruimtelijke ordening Besluit ruimtelijke ordening Wet algemene bepalingen omgevingsrecht Bouwbesluit Regeling gehandicaptenparkeerkaart Besluit wegslepen voertuigen Wet Mulder administratiefrechtelijke heffingen Mededingingswet Erfgoedwet	• Algemene subsidieverordening Rheden • Subsidieverordening Erfgoed Rheden • Doelgroepenverordening woningbouw gemeente Rheden 2022 • Exploitatieverordening gemeente Rheden • Huisvestingsverordening Rheden 2020 • Wegsleepverordening gemeente Rheden 2007 • Verordening op de heffing en invordering parkeerbelastingen 2014 • Parkeerverordening Rheden 2013 • Subsidieregeling bijzondere begraafplaatsen in de gemeente Rheden • Subsidieregeling Mijn Huis Mijn Toekomst 2017 •Subsidieregeling Frisse start na Corona - COVID19 2022-2023 •Subsidieregeling Winterfonds Energiekosten MKB & Maatschappelijke Organisaties •Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing en reinigingsrechten 2023 (Verordening afvalstoffenheffing en reinigingsrechten Rheden)
		Wet milieubeheer Waterwet Drinkwaterwet Wet belastingen op milieugrondslag	• Verordening aansluitvoorwaarden riolering gemeente Rheden 2002 • Verordening rioolheffing Rheden • Verordening eenmalig rioolaansluitrecht Rheden 2015 • Verordening afvoer hemelwater en grondwater Rheden • Verordening afvalstoffenheffing en reinigingsrechten Rheden • Uitvoeringsbesluit Afvalstoffenverordening 2012
			• Algemene Plaatselijke Verordening gemeente Rheden
Programma 3 | Bestuur & Organisatie - Partnerschap - Dienstverlening & communicatie - Algemene uitkeringen - Lokale heffingen - Overhead - Financieringsfunctie	Raad		• Financiële verordening gemeente Rheden 2019 • Verordening controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Rheden • Verordening op de ambtelijke bijstand en de fractieondersteuning Rheden 2003 • Verordening rechtspositie raadsleden en raadsvolgers Rheden 2014 • Verordening op de Financiële commissie gemeente Rheden 2020
		Besluit begroting en verantwoording (BBV) Wet veiligheidsregio's	

Normenkader 2023

Specifieke activiteiten	*Wetgeving extern*		*Regelgeving intern*
Rekenkamercommissie			• Verordening op de rekenkamercommissie • Verordening geldelijke voorzieningen commissieleden 2006
Dagelijks bestuur			• Mandaatbesluit Rheden 2020 • Budgethoudersregeling 2020 gemeente Rheden • Verordening rechtspositie wethouders 2007
	Kieswet		• Verordening Presentiegeld stembureaus
	Wet gemeenschappelijke regelingen		
	Ambtenarenwet		• Legesverordening Rheden
	Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra)		• Verordening onroerendezaakbelastingen Rheden
	CAO Gemeenten		• Verordening belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten Rheden
	Wet normering topinkomens		• Verordening hondenbelasting Rheden
	Invorderingswet		•Sociaal statuut gemeente Rheden 2020 – 2024 (mijnrap.nl)
	Fiscale wetgeving		• Verordening lijkbezorgingsrechten Rheden
	Algemene wet inzake rijksbelastingen		• Kwijtscheldingsverordening van Waterschap Rijn en IJssel
	Wet waardering onroerende zaken	Rechtspositiebesluit	• Kwijtscheldingsverordening gemeentelijke belastingen Rheden
	decentrale politieke ambtsdragers		• Verordening forensenbelasting Rheden
	Paspoortwet		• Hoofdstuk 5 Personeelshandboek Arbeidsduur en werktijden
	Wet op de lijkbezorging		• Personeelshandboek Bijlage 2 overzicht van diverse vergoedingen

gemeente Rheden

Gemeente Rheden

Raadsvergadering 28 februari 2023

Datum:	28 februari 2023
Locatie:	Stadhuis Arnhem
Plv Voorzitter:	dhr. C. van Eert
Griffier:	de heer C. Knipping
Wethouders:	mw. G. Hofstede, dhr. R. Ter Hoeven, dhr. D. Klomberg dhr. P. Hofman
Gemeentesecretaris:	mevrouw N. Renkema-Holstein

Aanwezig

De heer T. Endeveld	GL
Mevrouw S. Kerkum	GL
Mevrouw H. Heersink	GL
Mevrouw M. Van de Kolk	GL
De heer E.P.F.L. Roumen	D66
Mevrouw R. Huertas Mulckhuyse	D66
De heer D.J.P. Appels	D66
De heer T. Kuijpers	D66
De heer S. Hanssen	VVD
Mevrouw M. Visser	VVD
De heer R. Koekkoek	VVD
De heer J.M.A. Kolkman	VVD
De heer W.A. Heesen	PvdA
Mevrouw M. Noorland	PvdA
De heer M. Sahan	PvdA
De heer T.K.J. Eskes	GPR/B
De heer B. van de Geijn	GPR/B
De heer F. Kooistra	GPR/B
De heer A.J.H. Bosveld	GPR/B
De heer M. Budel	CDA
De heer C.C.J.M. Weijers	CDA
Mevrouw N.T. Overvliet	CDA
De heer T. Kooijmans	VPR
De heer P van Heumen	VPR
De heer H. Witteveen	CU
De heer M. van Heijgen	BR

Afwezig

De heer G. Hageman	PvdA

1 Opening en vaststellen agenda

De **voorzitter** opent de vergadering

Op verzoek van de heer **Kolkman** namens de fracties VVD, GL, PVDA, GPRB, CDA, VPR, BR en CU wordt het onderwerp jeugdparticipatie geagendeerd als agendapunt 3a.
Een door mevrouw **Van de Kolk** namens de fracties GL, VVD en PvdA ingediende motie vreemd aan de orde van de dag 'Volwaardig ziekenhuis Zutphen' wordt geagendeerd als agendapunt 3b.

De agenda wordt met deze wijziging vastgesteld.

2 Rondvraag

Er is een rondvraag van mevrouw **Noorland** (fractie PvdA) over het Rhedense Noodplan energie armoede.
Deze vraag wordt mondeling beantwoord door **wethouder Hofstede**.

2.a BESPREEKSTUKKEN (waarover debat en besluitvorming plaatsvindt)

3 Woondeal 2.0 regio Arnhem-Nijmegen (23.07)

De raad besluit:
de Woondeal 2.0 regio Arnhem-Nijmegen als uitgangspunt te hanteren bij de herijking van lokaal ruimtelijk en volkshuisvestelijk beleid met daarin de volgende inzet:
• In lijn met de nationale doelstelling naar 2/3 betaalbaar een vergroting van de beschikbaarheid van woningen voor mensen met lage en middeninkomens, waaronder veel starters, te realiseren.
• Te zorgen voor voldoende betaalbare woningen voor aandachtsgroepen en een evenwichtige spreiding daarvan over de gemeenten.
• Vanaf 2025 binnen de nieuwbouw te zorgen voor minimaal 30% sociale huur en minimaal 35% middenhuur en betaalbare koop (tot € 355.000,00).
• Een op basis van het woningbehoefteonderzoek per gemeente te bepalen deel in het middensegment uit betaalbare koopwoningen voor de lagere inkomens met een prijs van maximaal € 250.000,00 of middenhuur te laten bestaan.
• In te zetten op verduurzaming en het toekomstbestendig maken van de bouwsector en vermindering van bouwkosten, door circulair en conceptueel bouwen de norm te laten zijn bij woningbouw. Zo bij te dragen aan de reductie van 55% tot 60% CO2-uitstoot (Paris-proof), 50% primaire grondstoffen en 50% uitstoot van stikstof in 2030.
• Met klimaatadaptief bouwen en beheren de overlast van de gevolgen van klimaatverandering te beperken en dit hand in hand te laten gaan met natuurinclusief bouwen.
• Beter benutten van de bestaande voorraad als kans te zien voor het verminderen van de woningnood en het optimaal benutten van de gebouwde omgeving bij de groei van het aantal kleinere huishoudens en het vergroten van leefkwaliteit in bestaande wijken.

Toelichting:
Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

Stemverklaringen:
Fractie VVD kan zich inhoudelijk vinden in het voorstel. Wel is de fractie van mening dat het proces niet de schoonheidsprijs verdient. Zij roept het college op om daar waar de wetgeving voor samenwerkingsverbanden een zienswijze van de raad voorschrijft dit ook moet worden opgevolgd. De fractie wil dit onderwerp nader bespreken in de te vormen werkgroep samenwerkingsverbanden.
Fractie PvdA is blij dat de raad met dit besluit een goed signaal afgeeft. Betaalbare woningen is voor iedereen essentieel.

Toezeggingen:
Wethouder Hofman zegt toe de raad binnenkort te informeren over de stand van zaken met betrekking tot Rhederhof.
Wethouder Hofstede zegt toe om bij de actualisatie van het Woonbeleid de norm van 30% sociale huur hierin te verankeren en dat alleen gefundeerd van deze norm zal worden afgeweken.

3.a Jeugdparticipatie

De raad voert een discussie over de stand van zaken omtrent de uitvoering van de motie 'De jeugd heeft de toekomst' te bespreken. Dit naar aanleiding van de raadsinformatiebrief 'afhandeling Motie "De jeugd heeft de toekomst" en de oriënterende avond van 07-02-2023.

Toezeggingen:
Wethouder Klomberg zegt toe een voorstel voor de participatienota ter bespreking aan de gemeenteraad voor te leggen in september 2023.
Wethouder Klomberg zegt toe om met een werkgroep van 4 raadsleden aan de slag zal gaan om een vervolg te geven aan jongerenparticipatie.
Wethouder Klomberg zegt toe opnieuw met de raad in gesprek te gaan over jongerenparticipatie tijdens een oriënterende vergadering in april/mei.

3.b Motie vreemd aan de orde volwaardig ziekenhuis Zutphen

De raad besluit:
De motie vreemd aan de orde 'Volwaardig Ziekenhuis Zutphen' aan te nemen.

Toelichting:
Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

3.c HAMERSTUKKEN (waarover alleen besluitvorming plaatsvindt)

4 Vaststelling bestemmingsplan Velp-Zuid 2016, locatie Dr. W. Portheinestraat (23.08)

De raad besluit:

a In te stemmen met de Nota van zienswijzen zoals opgenomen in bijlage I bij dit besluit;
b aan te geven, dat gebruik is gemaakt van een ondergrond die ontleend is aan de GBKN
kaart, aangevuld met kadastrale grenzen en kadastrale bebouwing, met bestandsnaam
o_NL.IMRO.0275.BPVZ27-VA01;
c met inachtneming van het hiervoor gestelde in het dictum langs elektronische weg, en
met een volledige verbeelding daarvan op papier, gewijzigd vast te stellen het bij dit besluit behorende bestemmingsplan 'Velp-Zuid 2016, locatie Dr. W. Portheinestraat' met
de daarbij behorende toelichting, als vervat in de bestandenset met de planidentificatie
NL.IMRO.0275.BPVZ27-VA01;
d geen exploitatieplan vast te stellen.

Toelichting:
De voorzitter stelt vast dat aan het ontwerp raadsbesluit is aangepast door toevoeging van een overweging luidende:
"dat ambtshalve artikel 3 lid 3.1.b en artikel 4 lid 4.1.b worden aangepast door 'hemelwaterinfiltratievoorzieningen' te wijzigen in 'hemelwaterberging- en infiltratievoorzieningen';

Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

5 Verordening geldelijke voorzieningen commissieleden 2006 (23.06)

De raad besluit:
De Verordening tot wijziging van de Verordening geldelijke voorzieningen commissieleden 2006 vast te stellen

Toelichting:
Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

6 Benoeming twee leden Raad van Toezicht Stichting Scholengroep Veluwezoom

De raad besluit:
In te stemmen met de benoeming van de twee voorgedragen leden als nieuwe leden van de Raad van Toezicht van Stichting Scholengroep Veluwezoom.

Toelichting:
Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

7 Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2023 (23.12)

De raad besluit:
vast te stellen de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen Rheden 2023

Toelichting:
Het voorstel wordt unaniem aangenomen.

Stemverklaring:
Fractie GL is blij met dit initiatief. Wel doet zij een oproep om ook te kijken hoe mensen kunnen worden geholpen die net niet in aanmerking komen voor kwijtschelding, zodat er nieuwe groepen van armoede kunnen worden voorkomen.

8 Ingekomen brieven

De raad besluit:
conform voorstel

9 Besluitenlijst van de raadsvergadering van 31 januari 2023

De raad besluit:
conform voorstel

10 Stukken ter kennisname

De raad besluit:
v.k.a.

10.a College Werkprogramma 2022-2026, Bestuurlijke Speerpunten

De raad besluit:
v.k.a.

Toelichting:
Stemverklaringen:
Fractie GL is blij dat het coalitieakkoord is vastgelegd in het College Werkprogramma en de Bestuurlijke Speerpunten en ziet de uitwerking graag tegemoet.
De fracties CU en PvdA verzoeken om dit besluit te agenderen voor een voorbereidende vergadering, als inleiding voor de kadernota.

10.b Informatiebrief uitvoeringsdruk en maatregelen jeugdgezondheidszorg

De raad besluit:
v.k.a.

Toelichting:
Stemverklaring:
Fractie CDA wijst op een projectopdracht die is gedaan om te komen tot een meer toekomstbestendige, wendbare, JGZ. De opdracht hiervoor is verstrekt in juli 2022. De fractie maakt zich zorgen over de voortgang hiervan, aangezien psychosociale zorg toeneemt. De fractie verzoekt het college om op korte termijn aan te geven wat de aanpak is en op welke termijn jongeren daar iets van gaan merken.

10.c Jaarrekening 2021 Scholengroep Veluwezoom

De raad besluit:
v.k.a.

10.d Tijdelijke Subsidieregeling Witgoed 2023-2024

De raad besluit:
v.k.a.

10.e Raadsinformatiebrief - maatregelen inzake Pluryn

De raad besluit:
v.k.a.

Toelichting:
Stemverklaring:
Fractie GL is blij met dit besluit dat goed past binnen het armoedebeleid

10.f Raadsinformatiebrief Financieel loket Rheden

De raad besluit:
v.k.a.

Toelichting:
Stemverklaringen:
Fractie CDA is blij om te constateren dat het voorstel om te komen tot één financieel loket is overgenomen. Zij heeft nog wel wat vragen en verzoekt daarom om dit besluit te agenderen voor een voorbereidende vergadering.
Fractie VVD doet eveneens het verzoek om dit besluit te agenderen voor een voorbereidende vergadering.

10.g Samenwerkingsverbanden Rheden

De raad besluit:
v.k.a.

10.h Raadsbrief n.a.v. Motie 'Woonwijk leefbaar, ruimte voor bedrijven'

De raad besluit:
v.k.a.

10.i Beantwoording - Motie Help (sport)verenigingen de winter door - Jan 2023

De raad besluit:
v.k.a.

10.j Benoeming lid Commissie Ruimtelijke Kwaliteit Rheden

De raad besluit:
v.k.a.

10.k Voortgang regionale Koersnota wegennet Eerbeek-Loenen

De raad besluit:
v.k.a.

Toelichting:
Stemverklaringen:
Fractie GL is blij met de toon en de inhoud van de brief die is verstuurd en het feit dat dit goed is opgepakt. De fractie wil graag op de hoogte worden gehouden van de reacties die daarop volgen teneinde verrassingen te voorkomen.
Fractie CU onderschrijft de inbreng van fractie GL.
Fractie PvdA vraagt om dit besluit te agenderen voor een voorbereidende vergadering om te voorkomen dat dit onderwerp wordt vergeten.

10.l Energietoeslag studenten

De raad besluit:
v.k.a.

Toelichting:
Stemverklaring:
Fractie CDA is blij dat de beleidsregels zijn vastgesteld. Wel vraagt de fractie om niet te communiceren via de reguliere kanalen, maar juist te communiceren via kanalen waar jongeren te vinden zijn.

11 Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering.

Raadsvergadering dinsdag 28 maart 2023
Agendapunt: Lijst van aan de raad gerichte brieven.

	Aan de raad gerichte brieven	**Voorstel:**	**iBabs:**
1	Provincie Gelderland - Herbenoeming burgemeester C.F. van Eert	*V.K.A. De griffier komt bij de fractievoorzitters terug op het herbenoemingsproces*	20-02-2023
2	Uitvoering wijziging Wet gemeenschappelijke Regeling in Gelderland Midden	V.K.A.	22-02-2023
3	Trace1+ - Reactie van Tracé1+ op de reactienota en voortgangsnotitie Koersnota Wegennet Eerbeek-Loenen	College ter afhandeling	23-02-2023
4	Inwoners De Steeg – Grootschalig Evenement/meerdaagse camping bij kasteel Middachten in Hemelvaartweekend 2023	College ter afhandeling	28-02-2023
5	Scalabor – jaarverslag 2022	V.K.A.	28-02-2023
6	Groene Metropoolregio - Beantwoording Zienswijzen | Notitie Reikwijdte en Detailniveau PlanMER RES GMR	College ter afhandeling	01-03-2023
7	Trace1+ - Reactie van Tracé1+ op de reactienota en voortgangsnotitie Koersnota Wegennet Eerbeek-Loenen	College ter afhandeling	01-03-2023
8	S. en K. - ingezonden brief tbv raadsvergadering 28 maart 2023	V.K.A.	28-03-2023
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			

Toelichting op de Lijst van aan de Raad gerichte brieven.
Aan de raad gerichte brieven kunnen op de volgende wijze worden behandeld:
Als er geen antwoord of nadere actie wordt vereist neemt de raad de brief voor kennisgeving aan; het voorstel luidt dan: "v.k.a.".

- Als er wel een antwoord wordt vereist zijn er twee mogelijkheden:
  - De raad verzoekt het college om een antwoord-brief voor te bereiden, die vervolgens door de raad wordt vastgesteld (brief en concept-antwoordbrief komen dan enige tijd later terug op de lijst);
    het voorstel luidt dan: "pré-advies College";
  - De raad vraagt aan het college om de brief verder af te handelen;
    het voorstel luidt dan: "college ter afhandeling".

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
P. Hofman	2 Leefomgeving	12 Verantwoorde consumptie en productie

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		1

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Kadernota begroting ODRA 2024

INHOUD VOORSTEL
De kadernota begroting ODRA 2024 ter kennisneming sturen aan de raad.

1 Wat is de aanleiding?
ODRA heeft ter voorbereiding van het begrotingsjaar 2024 de kadernota begroting ODRA 2024 opgesteld. Het beschrijft de uitgangspunten en maatschappelijke trends waar ODRA in haar begroting 2024 – 2027 rekening mee gaat houden.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
In de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Arnhem (GR-ODRA) is de begrotingsprocedure vastgelegd.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Wij willen een schone, gezonde en veilige leefomgeving en zetten daartoe milieuvergunning-, toezicht- en handhaving in. Met samenwerken in de regio met en via ODRA werken we aan een kwalitatief goede uitvoering van de vergunning-, toezicht- en handhavingstaken (vth-taken) voor milieu voor een reële prijs. Ook werken we in regioverband aan versterking rond milieubeleid.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
ODRA voert voor de gemeente Rheden jaarlijks ruwweg 30 controles asbestsanering uit, 130 integrale en 65 thematische milieucontroles bij bedrijven, 10 controles op grondverzet, handelt 50 milieuklachten over bedrijven af en 10 uit het toezicht volgende (juridische) handhavingstrajecten, handelt 50 aanvragen om milieuvergunningen en –meldingen en 280 asbestmeldingen af, beoordeelt 40 milieurapportages en geeft 100 specialistische milieu-adviezen. Met ODRA samen doen we verder (regionale) projecten rond onder meer ondermijning, energiebesparing bij bedrijven en kantoren, circulaire economie en Omgevingswet.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

De financiële kaders, beschreven in de kadernota zijn samengevat:

- De omvang van de begroting voor 2024 is geraamd op € 22,8 miljoen. De begroting 2023 is € 20,6 miljoen.
- Het uurtarief voor 2024 zal stijgen met € 7,- van € 92,- tot € 99,-. Dit om de structurele effecten van de komende gemeentelijke CAO en inflatie op te vangen.
- Het overhead percentage zal met 27% gelijk blijven. Het lange termijn doel is 25%.

ODRA concretiseert komende maanden de uitgangspunten en kaders verder en verwerkt dit in de (meerjaren) ODRA-begroting 2024- 2027. ODRA biedt voor 30 april 2023 de ontwerp-begroting voor zienswijzen aan aan de raden en staten.

De verhoging van het uurtarief in 2024 zal voor Rheden bij een gelijkblijvend werkpakket een tariefsverhoging van 8% betekenen. Tegelijkertijd zijn er diverse onzekerheden rond de consequenties van de Omgevingswet en loopt een traject rond versterking van de milieubeleidsadvisering zowel intern als regionaal. Het ODRA-budget is daartoe vanaf 2023 verhoogd. In de loop van 2023 zal over beide ontwikkelingen meer financiële duidelijkheid komen en helder worden of het ODRA-budget in 2024 toereikend zal zijn of verhoogd zal moeten worden vanwege de verhoging van het uurtarief.

Inzicht verloop beschikbaar budget	*2020*	*2021*	*2022*	*2023*	*2024*
Budget	€554.000,-	€540.000,-	€540.000,-	€675.564-	€635.564,-
Geraamde bijdrage Rheden aan ODRA	€545.200,-	€523.000,-	€536.000,-	€675.000,-	€635.000,-
Feitelijke bijdrage	€474.662,-	€536.707,-	Nvt.	Nvt.	Nvt.

Noot: In 2023 is het ODRA-budget vanuit het klimaatbudget incidenteel verhoogd ten behoeve van de handhaving op de energielabel C-verplichting voor kantoren per 1 januari 2023.

6 Wat zijn de risico's?

Er is het risico dat:

1. ODRA over het geheel de begroting overschrijdt;
2. ODRA meer werk (moet) leveren dan dat geraamd is in het werkprogramma voor Rheden.
3. Onzekerheid vanwege gevolgen rapport Commissie Van Aartsen.

Ad 1.

Wanneer ODRA het geraamde werk voor alle partners volledig uitvoert, zijn daarmee alle kosten gedekt. Wanneer dit niet lukt (bv. minder vergunningaanvragen), zal een tekort kunnen ontstaan. De partners zullen dit tekort naar rato van inbreng in ODRA moeten bijbetalen. Het risico hierop wordt klein ingeschat aangezien ODRA in voorgaande jaren heeft laten zien dat zij de bedrijfsvoering op orde heeft en strak stuurt op volledige uitvoering van de werkprogramma's en een dynamische capaciteitsplanning hanteert. Daarbij heeft ODRA een algemene reserve van €470.000,- (geraamd eind 2023).

De onzekerheid rond inflatie en CAO is groot. Gerekend is met een tariefsverhoging van 8%. Het risico is dat de werkelijke prijsstijgingen nog hoger uitvallen, zeker met de huidige inflatiecijfers. Daarbij nemen de

kosten van externe inhuur van medewerkers toe vanwege de schaarste van specialisten op de arbeidsmarkt. ODRA heeft geen invloed op deze externe autonome ontwikkelingen.

Onzeker zijn de consequenties van de Omgevingswet voor ODRA. Risico's zijn op dit punt conservatief begroot. Het is echter niet onwaarschijnlijk dat de uitvoering van de vth-taken in ieder geval tijdelijk significant meer tijd zal vergen, waardoor het risico bestaat dat de volledige uitvoering van de werkprogramma's onder de Omgevingswet onder druk zal komen staan.

Ad 2.
Onvoorzien meerwerk zal leiden tot een hogere rekening van ODRA. Wat betreft het vraaggestuurde deel van het werk van ODRA (vergunningen, klachten en advisering) hebben we hier geen invloed op. De ervaring van voorgaande jaren is dat de fluctuatie door de jaren heen niet groot is.

Ad 3
In het voorjaar van 2021 heeft de Commissie Van Aartsen aanbevelingen gedaan ter verbetering van het landelijke milieu-vth-stelsel. De aanbevelingen zouden kunnen leiden tot landelijk een andere financieringsvorm van de omgevingsdiensten en mogelijk in Gelderland vorming van grotere omgevingsdiensten. Binnen het landelijke Interbestuurlijk Programma VTH en het Gelderse project Versterking Gelders Stelsel worden de aanbevelingen uitgewerkt. De ontwikkelingen zijn nog onvoldoende concreet om financiële consequenties in te kunnen schatten.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Het Algemeen Bestuur heeft 15 december jl. ingestemd met de kadernota.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De kadernota wordt conform afspraak van het bestuur ter informatie naar de raad gestuurd.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Evaluatie is een structureel onderdeel van de PC-cyclus.

De Steeg,

ODRA

Kadernotitie 2024

inzicht in de trends voor 2025-2027

en financiële uitgangspunten

voor de begroting 2024

Inhoud

Voorwoord 3
Hoofdstuk 1 4
A. Economische en maatschappelijke ontwikkelingen 4
B. Bestuurlijke ontwikkelingen en verandering VTH-stelsel 8
C. Ontwikkelingen in wet- en regelgeving 9
D. Ontwikkelingen in de organisatie ODRA 12
Hoofdstuk 2 14
E. Trends voor de programma-begroting 2024 14
Hoofdstuk 3 20
F. Outputfinanciering (ontwikkelingen) 20
G. Besparingsdoelstellingen voor de komende jaren 20
H. Overige begrotingskaders. 21
I. Voorlopig kader voor begroting 2024; Samenvattend 24
J. Meerjarenraming 25
Hoofdstuk 4 25
K. Risico's voor de begroting 2024 25

Voorwoord

Onzekerheden en één zekerheid

We leven in een onrustige tijd de komende jaren. Daarmee zeg ik niets nieuws. Want wat eerder een zekerheid was en je perspectief gaf, beheersen vandaag de dag tal van maatschappelijke uitdagingen en de bijbehorende onzekerheden onze agenda. En als je de sceptici moet geloven is niets meer zeker. Maar daar ben ik niet van!

We komen in ons werk bij ondernemers, inwoners en instellingen wel regelmatig twijfels en vragen tegen. Zij hebben behoefte aan richting en advies en kijken dan naar ons. Zij doen een beroep op onze kennis van wet- en regelgeving om zelf de juiste keuzes te kunnen maken. Nu is adviseren niet onze primaire taak, maar helemaal negeren kunnen we deze adviesvragen niet. De onzekerheid bij ons 'klanten' schuilt in de veranderingen in wet- en regelgeving als straks de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging (bouw) zijn ingevoerd. De invoering van de Omgevingswet en Wkb is een operatie met impact.

We hebben gelukkig nog even tijd om de laatste knelpunten in de digitale ondersteuning (DSO) op te lossen, om ons daar goed op voor te bereiden en te oefenen met nieuwe protocollen. Het is een majeure operatie. We moeten wel en we gaan een heel eind komen, omdat de focus niet verandert: een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving.

We zijn daar als ODRA een belangrijke schakel in. Op onderdelen zullen we echter nieuwe denkkaders nodig hebben en over het eigen hekje heen kijken om ons met andere partijen te verbinden. Ondernemers, inwoners en instellingen verwachten dat van ons. Deskundigheid en begrip voor de context van hun business zijn relevante verwachtingen. Omgevingsbewustzijn en kennis van zaken zijn voor ons werk de succes- of faalfactoren.

We werken daarom met onze partners aan nieuwe zekerheden. Ik ga ervanuit dat we in begrotingsjaar 2024 volgens de regels van de Omgevingswet zullen werken. Dat zal niet vanzelf gaan. We hebben in deze nieuwe context een flinke klus te klaren in ondersteuning van participatie, de vergunningverlening, het toezicht op bijvoorbeeld kamerverhuur, agrarische bedrijven, milieubelastende activiteiten en het degelijk afhandelen van klachten.

Voor mij is de leidraad die ik de collega's van ODRA voorhoudt: behandel ondernemers, inwoners, instellingen, klagers, collega diensten en onze partners zoals jezelf behandeld wil worden. Dat is voor mij de norm! Omwille van een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving willen we bereikbaar en beschikbaar zijn en aan onze deskundigheid en omgevingsbewustzijn mag getwijfeld worden.

Niet dat wij op alle vragen antwoorden zullen hebben, zeker niet, maar we staan als organisatie naast onze opdrachtgevers om mee te denken, om te adviseren, om te innoveren en om op te treden als de leefomgeving wordt aangetast. We pakken aan en pakken door en blijven in gesprek om samen antwoorden te vinden op de maatschappelijke vraagstukken van nu en in de toekomst. Dat is tegen de achtergrond van de vele onzekerheden van deze jaren, een heel belangrijke zekerheid.

Ruben Vlaander – directeur ODRA

Hoofdstuk 1

Na de verkiezingen voor de gemeenteraden in 2022, staan in maart 2023 de verkiezingen voor Waterschapsbesturen en Provinciale Staten op de agenda. Voor het werk van de omgevingsdiensten in Gelderland is relevant waar de parlementen van de waterschappen en de provincie hun accenten leggen en prioriteiten kiezen. Ongetwijfeld zullen de maatschappelijke vraagstukken, waar het Kabinet momenteel oplossingen voor zoekt, regionaal een vertaling krijgen.

De regio's zijn voor de uitvoering van Rijksbeleid altijd belangrijk geweest, maar worden met de gebiedsgerichte aanpak waar dit Kabinet op inzet, nog belangrijker. Zoals woningbouw, natuurbescherming, klimaatadaptatie en de miljarden die gereserveerd zijn voor de transities van de landbouw, energie en circulaire- en minder fossiel afhankelijke economie.

De grote maatschappelijke uitdagingen zijn samen te vatten als het conflict over de ruimte. De ruimte is schaars in Nederland en de claims zijn groot en van gecoördineerde ruimtelijke ontwikkeling is vooralsnog geen sprake. In deze complexe dynamiek heeft ODRA haar plannen vormgegeven. Het zijn vele issues die aandacht vragen van ODRA.

Als de landelijke en lokale trend van een versnipperd politiek landschap en polarisatie doorzet in het provincie- en waterschapbestuur, zal dat de slagvaardigheid in de besluitvorming niet altijd ten goede komen. Wat de effecten zijn, kunnen we nog niet zeggen. Het risico van vooruitschuiven van de 'hete aardappel' is niet ondenkbaar. ODRA heeft de ambitie om met een meerjarenbeleidsplan minder afhankelijk te zijn van deze politieke dynamiek. Samen werken aan een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving is en blijft onze missie.

Met deze uitgangspunten voor de begroting 2024 zetten we de consequenties, voor zover deze zijn te overzien, op een rij en beantwoorden de vraag: Wat betekenen de maatschappelijke uitdagingen in het fysieke domein voor ons werk en de financiën in de komende jaren?
Deze uitgangspunten zijn een opmaat voor een meerjarenbeleidsplan dat we medio 2023 willen gaan opstellen.

A. Economische en maatschappelijke ontwikkelingen

1. Krappe Arbeidsmarkt

Voor veel overheidsorganisaties geldt dat de krapte op de arbeidsmarkt besturen en management veel hoofdbrekens kost. We vissen veelal in dezelfde vijver en zijn op zoek naar die ene specialist. En van de nieuwe medewerkers wordt niet alleen verwacht dat ze goed zijn in hun vak, ze moeten meer dan ooit begrijpen en anticiperen op de verwachting die 'klanten' en samenleving hebben over ons werk. De veranderingen eisen een adequaat personeelsbeleid, zowel kwantitatief, maar zeker ook een investering in kwaliteit.

Zoals gezegd worden we geconfronteerd met een krappe arbeidsmarkt, relatief veel verloop en pensionering van medewerkers en, mede door de hoge inflatie, oplopende loonkosten en hogere

tarieven voor externe inhuur. De krappe arbeidsmarkt is een goudmijn voor recruiters en bureaus voor werving en selectie. Ons beleid is erop gericht om meer specialisten zelf op te leiden, conform de eisen van de kwaliteitscriteria (versie 2.2). Zelf opleiden versus inhuur is echter een dilemma tussen kosten, productiviteit, flexibiliteit en kwaliteit.

In samenwerking met de omgevingsdiensten in Gelderland wordt campagne-matig online (filmpjes) en bij evenementen gewerkt aan meer naamsbekendheid voor het werk van omgevingsdiensten. In beeld en geluid zetten we 'eigen mensen' in, bezoeken we hogescholen, banenbeurzen en geven inleidingen op relevante podia.

- *We hebben een strategisch personeelsplan in de maak. Het plan wordt de 'gids' voor meerjarig personeelsbeleid.*

2. Woningbouw

De provincie Gelderland stuurt vanuit een landelijke opdracht, aan op versnelling van de bouw van woningen. Geschikte locaties vinden is een issue, dus verschuift de aandacht naar minder geschikte grond. Er is een bovenregionale aansturing van bouw- en ruimtegebrek nodig, dat meer en beter zal moeten worden vastgelegd in de bestemmingsplannen/omgevingsplannen.
We zullen de rijks-brede opdracht woningen te realiseren, merken in het aantal bouwvergunningen en -controles, ontwikkelingen van industrieterreinen en alle eisen die op het gebied van energie zullen worden gesteld aan de gebouwde omgeving. De uitkomsten van het stikstofdebat spelen daarbij natuurlijk wel een onzekere factor.

Een relatief nieuwe ontwikkeling is dat inwoners van de stedelijke gebieden in West-Nederland de onrust daar verruilen voor de relatieve rust in Oost-Nederland. Nu voor velen het hybride werken (thuis-kantoor) gemeengoed is en de verbindingen met het Westen goed zijn, is de trek naar het Oosten groter geworden. Dat heeft effect op de woningmarkt in ons werkgebied (beschikbaarheid woningen, prijsopdrijving, verbouwen en aanbouwen).

- *Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving betekent het een toename van volumes en complexiteit. En dat is werk aan de winkel. Ook voor onze toezichthouders bodem.*
- *Met de komst van de Omgevingswet wordt bouwen en verbouwen van huizen minder complex. Het wordt voor de initiatiefnemer makkelijker, maar heeft door de gekoppelde wetgeving (Wkb) ook effect op de positie van toezicht en de inkomsten (leges) voor gemeenten.*

3. Leefbaarheid

Bovengenoemde ontwikkelingen raken bedrijven en burgers in ons werkgebied direct. In sommige regio's zal komende jaren veel meer gebouwd moeten worden. Waarschijnlijk, en op veel plekken onvermijdelijk, gaat woningbouw de hoogte in. Dat geeft binnenstedelijk druk op de beperkte ruimte en leidt vaker tot overlast. Overlast die gemeld wordt en waar de normen in wetgeving en beleid niet altijd de oplossing bieden, zal dialoog, mediation en acceptatie onderdeel van de aanpak moeten zijn. Via klachten en onze contacten met inwoners/omwonenden en brancheorganisaties kunnen we relevante input leveren voor het beleid van onze partners. Elke klacht is in principe input voor beleid.

In de steden is de vraag naar woningen en locaties voor bedrijven groot, op het platteland lopen dorpen leeg, stoppen boeren en staat het ontwikkelen van bedrijventerreinen als verdienmodel voor gemeenten onder druk. Leefbaarheid krijgt zo niet alleen een landelijke-, maar ook een stedelijke dimensie. In 'Den Haag' gaan stemmen op meer landelijke regie te nemen op de ruimtelijke ontwikkelingen. Onder meer via de Nationale Omgevingsvisie (Novi en Novex).

Geluidsoverlast, geuroverlast, meer klachten over buren, gezondheidsschade, weinig groen, hittestress, waterberging, etc. zullen ons werk beïnvloeden. De stad-platteland discussie krijgt nieuwe dimensies als de 'zak met geld' en de 'overlast' verdeeld moeten worden. Veel stedelijke ambities vallen neer in landelijk gebied.

- *We gaan vaker en gericht communiceren met de omgeving. Dat wordt met de inwerkingtreding van de Omgevingswet ook van ons gevraagd. We zijn vaker deelnemer aan de omgevingstafels. Het adagium is: een buurt die ergens tegen is, is ook ergens voor. De kunst wordt om bijvoorbeeld aan dialoogtafels bondgenoten te vinden voor een gewenste ruimtelijke ontwikkeling.*
- *Toezichthouders en handhavers staan met de voeten in de klei en hebben naast kennis van bedrijven ook veel sociale kennis over een gebied. Het overzicht van klachten en de contacten met omwonenden en bedrijven die wij hebben, zijn voor de beleidsmakers van onze partners waardevolle input; niet overal kan alles.*

4. Bedrijvenbestand

De verwachte economische ontwikkelingen leiden tot een gewijzigd en groter bedrijvenbestand in een aantal gemeenten. Bedrijven stoppen, nieuwe bedrijven komen, kleine bedrijven worden groter, internationale bedrijven zoeken een locatie om zich te vestigen en bedrijven stoten activiteiten af en voegen nieuwe activiteiten toe.

Vanuit het oogpunt 'als er iets gebeurt bij een bedrijf…' en wij kennen het bedrijf niet of onvoldoende, ligt het risico van incidenten en negatieve publiciteit om de hoek. En daar houden inwoners van gemeenten en ook hun bestuurders niet van. Meer bedrijvigheid betekent voor gemeenten derhalve ook meer vergunningaanvragen en meer toezicht; juist om genoemd risico te verkleinen.

Vanuit Den Haag wordt naar aanleiding van verschillende rapporten verdere aanscherping van het beleid (Interbestuurlijk programma VTH-stelsel) ten aanzien van milieucriminaliteit (wetgeving) en ondermijning ingezet. Het bewustzijn bij bestuurders wat de impact van milieucriminaliteit en ondermijning betekent voor nu en voor later, groeit. Van bestuurders wordt verwacht dat zij optreden en niet wegkijken.

Dat betekent in zekere zin een paradigma-shift: 'de rode loper uitleggen' voor bedrijven en 'ruim baan voor ondernemers' omwille van werkgelegenheid en economische groei heeft ook een keerzijde. Maatschappelijk verantwoord ondernemen met en in de leefomgeving is een betere en duurzamere strategie dan toezichthouders en handhavers op het terrein. De knop moet om.

Bestuurders beseffen dat en verwachten van hun diensten proactief handelen en adequate advisering. Monitoren van activiteiten op bedrijventerreinen en vrijkomende agrarische gebouwen, bijvoorbeeld, is input voor bestuurlijke acties, toezicht en handhaving en daarmee is optreden direct van invloed op een veilige leefomgeving.

Wetgeving zal ons in staat gaan stellen om in de strijd tegen milieucriminaliteit (en in de bouw) en ondermijning (vastgoed, uitbuiting, e.d.) meer gebruik te maken van data-analyses en data-koppelingen (bijv. gebruik elektriciteit, water, UWV, KvK, etc.), die een indicatie kunnen zijn voor ongewenste praktijken. Doorlichting van het bedrijvenbestand, en continue actualisatie van dit bestand, en vestigingsbeleid (vergunningen) is een belangrijk aandachtspunt de komende jaren. Kennis en expertise van omgevingsdiensten is van onschatbare waarde.

- *Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is het van belang het bedrijvenbestand op orde te hebben en de vinger aan de pols te houden bij hetgeen buiten gebeurt. Door goede registratie en het actueel houden daarvan, worden we in staat gesteld slimmer en effectiever toezicht te houden. Om dit te bewerkstelligen, investeren we de komende jaren in de kwaliteit van gegevensbeheer en intensievere samenwerking met andere diensten.*
- *We bereiden ons met onze opdrachtgevers voor op de klimaatmaatregelen. Klimaatmaatregelen zien we terug via het energiespoor (besparen), de reductie van broeikasgassen door opwekken van wind, water en bio-energie (vergunningen en toezicht) en aanpassingen in het landschap (voor dijken en waterberging) waar grondtransporten voor nodig zijn.*
- *Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving betekent het klimaatbeleid dat we vaker ondernemingen zullen adviseren en meedenken om te kunnen voldoen aan het klimaatbeleid (via projectgelden - denk aan energie-advisering, best beschikbare technieken, toezicht grondtransporten). Ook zullen onze medewerkers hierop (bij) geschoold moeten worden.*
- *Intensiveren en verbeteren van de samenwerking met andere opsporings- en inspectiediensten (denk aan IL&T, OM, politie, arbeidsinspectie, FIOD, RIEC Oost Nederland, e.d.) draagt bij aan effectiever aanpakken van milieucriminaliteit en ondermijning.*

5. Stikstofbeleid

Het stikstofbeleid is een verdeelvraagstuk en een reductievraagstuk in één. Voor de bouw (woningen, infrastructuur, wind- en zonneparken) is stikstofruimte nodig, voor natuurontwikkeling moet de depositie van stikstof juist naar beneden en wordt gekeken naar reductie aan de bron. Welke sector levert in en welke sector ‘krijgt’ stikstof? Het totaal van de uitstoot en depositie moet terug, dat ligt vast in Europees beleid en Europese- en nationale richtlijnen en wetten.

Het is op dit moment lastig in te schatten welk effect de stikstofmaatregelen hebben voor ons werk. Als Wnb-vergunningen (Wet natuurbeheer) niet verleend kunnen worden, heeft dat ook gevolgen voor de omgevingsvergunning milieu (Wabo). De vraag hangt boven de markt of omgevingsdiensten een rol krijgen in toezicht en handhaving van de stikstofafspraken (Remkes en Kabinet). Op pilotbasis houden we voor een beperkte groep bedrijven toezicht op Wnb-vergunningen.

- *Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving betekent het stikstofbeleid zeer waarschijnlijk extra controles en advisering over Wnb-vergunningen voor bedrijven die een Wabo-vergunning aanvragen.*
- *Daarnaast zullen we komende jaren projecten opstarten die bijdragen aan de doelstelling van de energietransitie en circulaire economie en daarin is naast de bekende broeikasgassen (methaan, CO2) stikstof een van de componenten. Integrale toetsing wordt onderdeel van onze werkwijze.*

B. Bestuurlijke ontwikkelingen en verandering VTH-stelsel

6. Commissie Van Aartsen

Vanuit het ministerie van I&W wordt via het Interbestuurlijk Programma (IBP) invulling gegeven aan de aanbevelingen die de Commissie van Aartsen en de Algemene Rekenkamer in het voorjaar van 2021 publiceerden. In het IBP werken IPO, VNG, Omgevingsdienst NL en de landelijke opsporings- en inspectiediensten samen om het VTH-stelsel te verbeteren. Dat krijgt in 2023 zijn beslag. Er komt ook landelijk meer geld beschikbaar (beginnend met subsidies voor specifieke trajecten) voor verbetering van het toezicht, versterking van de omgevingsdiensten, bevorderen van deskundigheid en delen van expertise en andere financieringsvormen. Dit kan nog van grote invloed zijn op de begroting 2024 van ODRA, maar zijn nu nog niet te kwantificeren. Het VTH-stelsel zal veranderen, maar het tempo en de richting zijn nog onderwerp van debat en onderzoek.

- *Het is niet ondenkbaar dat de hele begroting op andere financieringsprincipes of structuur (qua programma indeling en taakvelden) moet worden gebaseerd.*

7. Robuust en vertrouwen

Vanaf de oprichting van de omgevingsdiensten als een direct gevolg van grote incidenten (onder meer vuurwerkramp Enschede), zijn *robuust, deskundig, nabij en onafhankelijk* de woorden geweest die steeds weer om een nadere positionering vragen. We hebben in de verschillende discussies positie moeten verwerven en moeten verdedigen. Komende jaren zal het vraagstuk robuust (voldoende expertise en onafhankelijk, financieel sterk) in Gelderland zeker aan de orde zijn.

We hebben veel taken verdeeld en de focus is te weinig gericht op wat ons bindt en wat we beter kunnen doen in het belang van de inwoners en ondernemers in Gelderland. Onze omgeving verwacht dat de omgevingsdienst optreedt en deskundig is en ondernemingen met gezag kan aanspreken op hun gedrag. Daar zullen we komende jaren continu onze focus op hebben.

- *Dat vraagt investeringen (in mensen, in samenwerking, in uitwisseling, in ICT) van de eigenaren en opdrachtgevers om de gezonde, veilige en duurzame leefomgeving te borgen.*

8. Uitvoeringsdiensten

De politieke debatten in Den Haag over de Toeslagenaffaire zijn goed beschouwd debatten over de uitvoerbaarheid van wet- en regelgeving en over de rol van ‘incidentenpolitiek’ en daarmee over de positie van uitvoeringsdiensten in het realiseren van politieke wensen.

De discussie in de Kamer gaat over vertrouwen in de politiek, overheid en uitvoeringsorganisaties, de inzet van ICT en algoritmes (zwarte lijsten), over de afstand overheid-burger, polarisatie en polarisatie in een versnipperd politiek landschap. Factoren die direct of indirect invloed hebben op de organisaties, zoals ODRA, die voor de uitvoering van beleid verantwoordelijk zijn.

Maar uitvoeringsdiensten zijn ook een stabiele factor in een politiek dynamische tijd. Is komende jaren sprake van 'herwaardering en herpositionering', meer onafhankelijk en op grotere afstand van het bestuur van de uitvoeringsdiensten, dan zal dat ongetwijfeld invloed hebben op hoe wij ons werk kunnen doen.

- *Wij kiezen nadrukkelijk om 'de bedoeling' centraal te stellen. Het gaat ons om een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. VTH is een van de instrumenten om dat te bereiken, maar ook actief meedenken in de beleidscyclus over de uitvoerbaarheid en gerichte communicatie zijn interventies die aan het doel bijdragen.*

9. Rijker verantwoorden

Maar wat we doen, moeten we ook vaker 'vertellen en laten zien'. Tal van kwesties laten wederom zien dat verantwoording, transparantie en openheid bepalende factoren zijn voor acceptatie en naleving van wet- en regelgeving en de legitimiteit van onze organisatie. 'Onder de pet houden' wordt maatschappelijk niet langer geaccepteerd. We zien dat eerlijkheid, openheid en delen van de (bestuurlijke) dilemma's door burgers, bedrijven en organisaties worden gewaardeerd. 'Eromheen draaien' niet. De Wet Open overheid (Woo), en eerder ook de regelgeving over toegankelijkheid van websites en archivering, wijzen ons de weg. We kiezen voor een aanpak die past bij het gedachtegoed achter Rijker Verantwoorden.

- *We zetten in op transparante (lean) werkprocessen, zelfbewust verantwoorden en duidelijk zijn over ons werk en we werken aan contact en vertrouwen bij burgers en ondernemingen. We schaven aan onze werkprocessen vanuit het lean-gedachtegoed en Rijker Verantwoorden. We ontwikkelen nieuwe inzichten over hoe we de effecten (outcome) van ons handelen inzichtelijk kunnen maken.*

C. Ontwikkelingen in wet- en regelgeving

10. Omgevingswet

Dat de invoering van de Omgevingswet verschillende keren is uitgesteld, geeft aan hoe ingewikkeld deze operatie is. De wet heeft impact op ons werk. De invoeringsdatum is nu gepland op 1 juli 2023. Een verandering, van belang voor de begroting, is onze Producten- en Diensten Catalogus (PDC). De veranderingen die nodig zijn voor de Omgevingswet zijn al in de werkpakketten vanaf 2022 gebruikt. De Wet Kwaliteitsborging (Wkb) en bodemtaken (zie hieronder) zijn eveneens apart gekwantificeerd.

Inhoudelijk bereiden we ons al twee jaar voor. Dat doen we samen met onze partners en onder andere via pilots, omdat de implementatie van afspraken en werkwijzen een gezamenlijke opgave is en praktisch moeten gaan werken.

We hebben de ambitie dat onze medewerkers actief meedenken over omgevingsvisies en omgevingsplannen die gemeenten moeten opstellen, met oog voor de menselijke maat en de bedoeling centraal. Dit zijn voor ons in de uitvoering belangrijke kaders.

We leiden toezichthouders op voor risico- en informatie gestuurd toezicht en vergunningverleners voor integraal afhandelen van een aanvraag. De samenwerking met de collega's binnen ODRA en met collega's van de gemeentelijke afdelingen Ruimtelijke Ordening en Economische zaken wordt intensiever. De initiatiefnemer zal nog meer dan voorheen de verschillende overheden of diensten, als één overheid willen zien optreden.

- *Het interne programma Omgevingswet heeft als doel dat we op 1 juli 2023 (of eerder) klaar zijn voor de Omgevingswet. We hebben werkafspraken gemaakt, we zetten in op het omgevingsplan en adviseren over verplichte programma`s, we zijn betrokken bij toepasbare regels en vragenbomen voor onze dienstverlening en bij het aansluiten van onze digitale systemen op het Digitaal Stelsel Omgevingswet.*

11. Private kwaliteitsborging (Wkb)

Tegelijk met de Omgevingswet wordt zeer waarschijnlijk ook de Wet Kwaliteitsborging (Wkb) van kracht. In de bouw zal onder invloed van deze wet veel veranderen, ook voor onze medewerkers. Als de Wkb eenmaal van kracht is, moet de particuliere- en zakelijke opdrachtgever via een private kwaliteitsborger een risicobeoordeling laten uitvoeren. We kijken onder meer naar wat de invloed van privatisering is op capaciteit en taken van ODRA, maar het hoofddoel van de Wkb is het verbeteren van de bouwkwaliteit, verbeteren van de positie van de particuliere- en de zakelijke bouwconsument en verminderen van de zogenoemde faalkosten. En daar hebben we mee te leven en te dealen.
We hebben een belangrijke rol als uitvoerder om te signaleren en te adviseren op de milieuspecialismen, onder andere geluid, licht, geur en externe veiligheid. Dit zal komende jaren alleen maar toenemen gezien de ontwikkelingen op de evenementenmarkt en festivals.

- *We gaan niet meer vooraf toetsen, maar achteraf. Vooraf zoeken we juist de samenwerking en nemen een adviesrol op ons. Bij oplevering van de bouw moet de aannemer aantonen dat aan de (bouw)regelgeving is voldaan. De rol van de bouwtoezichthouders zal veranderen. Dit vraagt om investeren in deels andere vaardigheden.*
- *We hebben een capaciteitsafname berekend van enkele fte's op de werkzaamheden in de privatisering voor gevolgklasse 1 (eenvoudige bouwwerken, woningbouw, industriebouw met maximaal twee woonlagen).*
- *We verwachten ook een capaciteitstoename, omdat taken terugkomen. De omvang daarvan is op dit moment niet exact in te schatten. Dat wordt in de komende werkprogramma's verder uitgewerkt samen met de bouwpartners.*

12. Strafrecht, bestuursrecht

'Fragmentatie en vrijblijvendheid is kenmerkend voor het VTH-stelsel', concludeert de commissie Van Aartsen. Adequate handhaving van wet- en regelgeving is van essentiële betekenis voor het realiseren van doelstellingen van beleid. Maar in de praktijk loopt dat toch vaak anders. De druk vanuit de samenleving – vaak aangezwengeld door particuliere belangen en goed georganiseerde

burger- en belangengroepen - om toezicht en handhaving steviger neer te zetten wordt groter. De verschillende rechtszaken tegen overheid en bedrijven (ngo's als Urgenda, Milieudefensie, Johan Vollenbroek/MOB, etc.) hebben grote invloed op wet- en regelgeving.

Naast de mondige burger is ook sprake van verdere juridisering door particulieren en vooral door bedrijven. Het zijn vooral ngo's en vermogende particulieren die misstanden aankaarten en voor de rechter brengen, en bedrijven die met juridische middelen deze acties weer bestrijden.

Bestuursrecht dat gericht is op opheffen van de overtreding en strafrecht dat gericht is op bestraffen van de overtreding, moeten meer samenwerken omwille van een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving.

- *De druk om toezicht en handhaving steviger neer te zetten wordt groter. De wil om in het belang van de samenleving de regels met handhaving te borgen, doeltreffend, evenredig en afschrikkend, is evident. Daarin past een actieve samenwerking met andere inspectie- en opsporingsdiensten en is ook een issue in het contact met onze partners.*

13. Bodemtaken

Met het van kracht worden van de Omgevingswet verschuift ook het bevoegd gezag bij gevallen van ernstige bodemverontreiniging van de provincie Gelderland naar de gemeenten in ons werkgebied. Dit heeft impact op het Wbb-bodemtoezicht (Wet bodembescherming) en de beoordeling van saneringsevaluaties die wij voor de provincie uitvoeren. De gemeenten in ons werkgebied krijgen in het kader van de Omgevingswet taken over van de provincie. Hoe het verder gaat met de bodemtaken vraagt extra aandacht.

- *ODRA zal in dit taakveld blijven opereren, maar dan met de gemeenten als opdrachtgever. Niet alles verandert, want de provincie blijft bevoegd gezag voor de gevallen van grondwaterverontreiniging en afhandeling van de spoedlocaties.*

- *De financieringsstroom gaat wel veranderen, het budget dat nu nog bij de Provincie ligt zal worden neergelegd bij de gemeenten.* Vooruitlopend daarop zijn in de werkpakketten voor partners al bodemtaken opgenomen, naast werkzaamheden voor de provincie.

D. Ontwikkelingen in de organisatie ODRA

14. Programmatisch werken

Al bijna drie jaar (per 1 januari 2020) is ODRA verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma 'Toezicht en handhaving complexe bedrijven' met de provincie als bevoegd gezag. Begin 2021 is ook het programma 'Aandachtsbedrijven' bij ODRA ondergebracht. Daarnaast is een plan opgesteld om voor de gemeentelijke complexe bedrijven een gecoördineerde aanpak op te zetten. De uitvoering blijft vooralsnog verantwoordelijkheid van de betreffende omgevingsdiensten.

De programma's zijn inmiddels goed ingebed in de organisatie en kennen financieel gezien een stabiel karakter.

- *Om continuïteit en kwaliteit beter te kunnen sturen, verwachten we dat er meer eigen medewerkers zullen worden ingezet, waarbij een aandachtspunt op de robuustheid is van de andere omgevingsdiensten. Bij ODRA zal de verhouding 'intern – extern' worden beïnvloed met andere marges en andere overhead tot gevolg.*

15. Digitalisering, data-gedreven werken

Digitalisering zal de komende jaren een nog grotere impact krijgen op ons werk. We gaan niet alleen de archivering verder op orde brengen (apart traject in 2023), documenten netjes opslaan en digitaal toegankelijk maken (goede zoektermen, etc.). We gaan ook onze VTH-zaken beter registreren en voor de 'klant' toegankelijk maken. Ons hele service- en dienstverleningsconcept zal een digitaliseringsslag doormaken. Mede gestuurd door bestaande en nieuwe wetgeving waaronder AVG en Informatiebeveiliging, de Wet elektronisch publiceren (Web), de Wet digitale toegankelijkheid (Wdt) en de Wet open overheid (Woo). Onze onlinecommunicatie zal moeten voldoen aan de richtlijnen voor digitale toegankelijkheid (Wdt). Dat heeft impact op hoe wij onze informatie opslaan en aanbieden.

En niet alleen onze eigen data moeten we op orde hebben, de verwachting is, ondanks AVG (persoonsbescherming), dat we meer en meer data van (semi)overheden, nutsbedrijven en andere inspecties- en opsporingsdiensten aan elkaar kunnen gaan koppelen. Dat doen we om de kwaliteit van vergunningen en toezicht (en handhaving) te verbeteren en bij te dragen aan de betaalbaarheid van het VTH-stelsel. We doen het ook om milieucriminaliteit en ondermijning gerichter aan te kunnen pakken.

We hebben de overstap gemaakt naar de 'the cloud' en werken in een Office 365/Teams omgeving. De impact op de oude manier van werken is groot. Deze IT-transitie en digitalisering heeft gevolgen voor wat onze medewerkers moeten kunnen en kennen. Training en opleiding in 'digitaal werken' is zeker een issue voor de komende jaren.

- *Data op orde brengen en houden en data delen met andere instanties en overheden zal ons werk sterk beïnvloeden, oftewel data-gedreven werken. Er zal meer en meer behoefte zijn aan data-analisten en data-architecten. Privacy en toegankelijkheid en opleiden zijn belangrijke aspecten van de digitalisering die we moeten integreren in onze werkprocessen.*

- *De samenwerking met andere omgevingsdiensten en overheden zal intensiever worden om datagebruik en uitwisseling (DSO) beter te faciliteren. Hebben we 'het kunstje onder de knie', beschikken we over informatie die indirect ook voor onze partners van waarde kan zijn.*

16. Duurzame huisvesting

Na twee jaar pandemie zijn ook de structurele effecten hiervan op de bedrijfsvoering zichtbaar geworden. Met name op de huisvesting, arbeidsvoorwaarden en voorzieningen voor thuiswerken werkt dit door, en gebruiken we de ervaringen en mogelijkheden voor een duurzamere organisatie. Eind 2021 is de businesscase voor nieuwe huisvesting aan het bestuur aangeboden. In september 2022 zijn we verhuisd. De verhuizing heeft geleid tot een andere manier van werken. Het is gericht op 'ontmoeten' en plaats onafhankelijk werken. We gaan anders om met mobiliteit, meer thuiswerken en stimulering van fietsgebruik. Het wagenpark wordt komende jaren geheel elektrisch. Ons kantoor is duurzaam ingericht, voorzien van label A++, alles LED en met 80% refurbisched meubilair / inrichting.

- *We zijn per 1 sept 2022 verhuisd naar de Airborne Tower in Arnhem. We zijn over gegaan naar een volledig zelfstandige bedrijfsvoering met een duurzame kantooromgeving. Met de loskoppeling van onze gastheren realiseren we een groot deel van de door de partners gevraagde structurele besparingen.*

17. ICT-transitie

Om tijd- en locatie onafhankelijk te kunnen werken, heeft te samen met de verhuizing een volledige ICT-transitie plaatsgevonden. De ICT-transitie brengt met zich mee dat we meer focus moeten hebben op onze proces- en datakwaliteit. Adequate en snelle informatievoorziening aan onze (keten) partners wordt steeds belangrijker, zowel met betrekking tot de reguliere P&C-cyclus, maar ook voor beter toezicht en kwalitatieve beoordelingen.

Afgelopen jaren is onder meer een transitie geweest naar outputfinanciering, de administratie is met een nieuw systeem (SAP en SAC als BI-instrument) in eigen beheer gekomen, het oude zaaksysteem is vervangen door OpenWave, de datakwaliteit wordt op orde gebracht (inclusief archief) en we zijn gestart met een doorontwikkeling van het team bedrijfsvoering.

Hoofdstuk 2

E. Trends voor de programma-begroting 2024

18. PDC 2022 / 2023

Binnen het Gelders Stelsel is de afspraak gemaakt dat onze werkzaamheden worden gecategoriseerd in programma's en taakvelden. We werken binnen ODRA met drie taakvelden (milieu, bouw en algemeen) en vijf programma's (vergunningverlening, toezicht en handhaving, advies, stelseltaken, projecten).

In november 2021 heeft het bestuur de PDC voor 2022-2023 vastgesteld. Hierin zijn alle bekende veranderingen vanuit de Omgevingswet en de in hoofdstuk 1 vermelde ontwikkelingen verwerkt. De PDC is nog steeds valide voor 2024. Er zullen hooguit een beperkt aantal modificaties worden aangebracht, op basis van de ervaringen van 2022.
In 2021 is er een kengetal onderzoek uitgevoerd over de realisaties uit 2020. In het vroege voorjaar 2023 zal dat ook worden gedaan met realisaties over 2021 en 2022. Uitkomsten daarvan kunnen mogelijk nog in de definitieve begroting 2024 worden opgenomen. In deze uitgangspuntennotitie is dat nog niet mogelijk.

ODRA werkt met een mix van financieringen. Per productcategorie geldt een ander regime:

- *Provinciale programma's worden afgerekend op basis van nacalculatie van de gewerkte uren*
- *De werkprogramma's voor partners en collega OD's in Gelderland, kennen producten met vaste prijs, diensten met nacalculatie op uren en gezamenlijke diensten met een vaste prijs voor het geheel.*
- *De diensten aan derden is geheel op nacalculatie basis.*

In onderstaande 'kern-tabel' is het kader vanuit de productcategorieën (PDC) weergegeven.

Raming 2024 op hoofdlijnen x € 1.000	realisatie aantallen	2021		aantallen *)	act begroting 2022		aantallen *)	act begroting 2023		raming aantallen	2024	
Baten												
Producten (obv aantallen)	11.921	9.681	50%	10.292	7.332	34%	10.314	7.352	36%	11.099	8.574	42%
Diensten (obv uren)	82.673	7.671	39%	126.058	11.597	55%	119.473	10.992	53%	121.975	12.076	53%
Gez. Diensten		1.599	8%		1.579	7%		1.708	8%		1.596	8%
Doorbelast materieel		523	3%		527	2%		527	3%		603	3%
Vrijval balansposten		16			222	1%					pm	
Totaal baten		19.490			21.257			20.577			22.848	
Lasten	aantal fte			aantal fte			aantal fte			aantal fte		
Lasten programma's	146,1	13.543		159,2	15.452	73%	152,5	15.264	74%	155,4	16.754	73%
Lasten overhead	39,2	5.882	30%	35,7	5.805	27%	36,5	5.314	26%	35,3	6.094	27%
Totaal lasten	185,3	19.425		194,9	21.257		189,0	20.577		190,6	22.848	
gemid. kengetal producten	8,8			7,7			7,7			7,8		
tarief per uur	€ 92,00			€ 92,00			€ 92,00			€ 99,00		
Saldo		64			0			0			0	

*) De aantallen zijn door de wijziging in de PDC 2022/2023 niet volledig vergelijkbaar met de realisatie 2021

De cijfers in de raming 2024 zijn bepaald door extrapolatie van de diensten in de werkpakketten 2023 (vastgesteld in november 2022), met op de achtergrond de in hoofdstuk 1 geformuleerde trends., voor zover kwantificeerbaar.

Het gehanteerde tarief in de raming is € 99 per uur. De afgelopen drie jaar is het tarief € 92,- geweest. Er is nu sprake van een geraamde stijging van 7,6% in 2024. Dat is gemiddeld 3,8% per jaar.

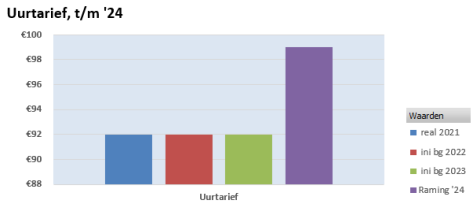

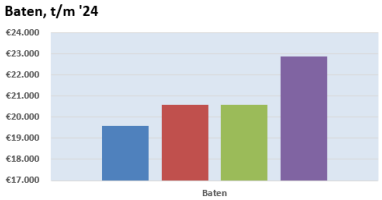

19. Trends per programma en taakveld

In de onderstaande tabellen is de omzetontwikkeling van de afzonderlijk programma's weergegeven. Daaronder wordt per programma het kader voor de raming 2024 toegelicht.

- *De omzet neemt voor alle programma's toe met circa 11% ten opzichte van de begroting 2023. Samengesteld uit 7,6% hoger tarief en 3,5% volume groei.*
- *De omvang van werkzaamheden neemt mede toe doordat Doesburg haar bouwtaken bij ODRA heeft belegd (per 1 okt 2022). Er zijn ook toenames in controles, vergunningen en projecten opgenomen.*
- *De middellange termijn trends en ontwikkelingen zijn nog niet per partner doorgerekend en meegenomen in de omzetverwachting.*
- *Het aandeel projecten zal komende jaren verder gaan stijgen, met name energie, projecten IBP, en circulaire economie.*

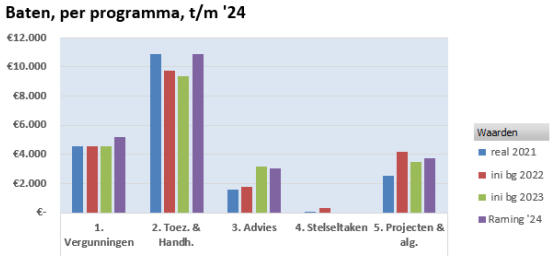

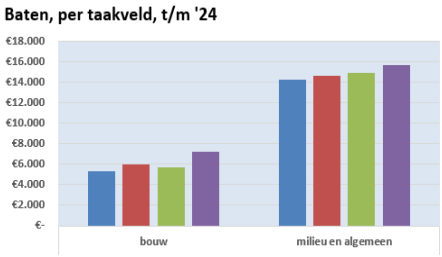

20. Trends in realisatie van aantallen producten en diensten

In de PDC 2022/2023 zijn aanpassingen gedaan met betrekking tot de categorisering. Een aantal producten zijn vanwege de breed uiteenlopende tijdsbesteding, omgezet naar dienst. Hiermee werd het risico van een onnauwkeurig kengetal (en dus onjuiste kostendoorbelasting) gemitigeerd.
Die wijziging is effectief geworden in de werkprogramma's 2022; in de tabel is nog de initiële begroting 2022 weergegeven die eerder is opgesteld.

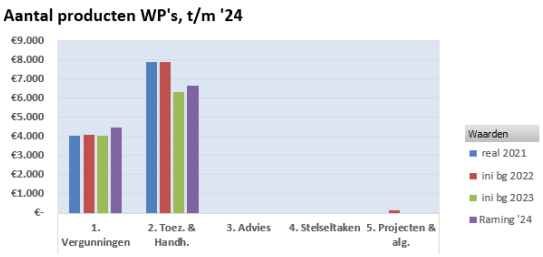

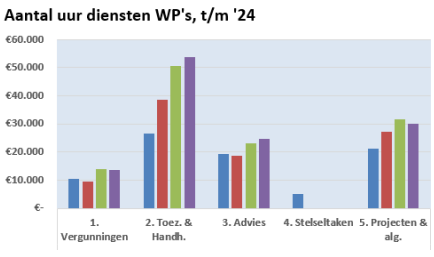

De toename van het aantal producten en diensten manifesteert zich vooral in het programma ‘toezicht en handhaving’. Bij vergunningen, taakveld bouw is ook een geringe toename te zien. De overige programma’s zijn veel stabieler qua ontwikkeling.

21. Trends en kwalitatieve kaders voor vergunning, toezicht en advies

Hieronder zijn voor de relevante programma’s de aantallen producten en diensten weergegeven. Tevens de kwalitatieve doelstellingen (kpi’s)

Vergunningen

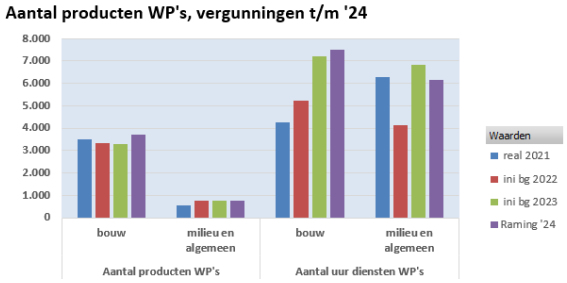

Kwalitatieve kaders vergunning verlening:

- Doorlooptijd vergunningen; bouw < 8 weken; milieu 12 weken
- Klanttevredenheid; 80%
- Bezwaar na verlening; norm wordt nog bepaald.

Toezicht en handhaving

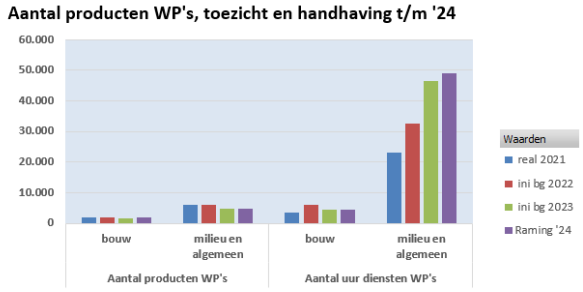

Kwalitatieve kaders toezicht en handhaving:

Klanttevredenheid

- Controles; norm is 80%
- Klachtafhandeling: 80% tevredenheid

Klachtafhandeling;

- norm 80% binnen twee weken afgehandeld

Kwaliteit:

- Medewerkers voldoen aan VTH; norm 95%
- Nalevingsgedrag: norm 60%
- Opgegeven overtredingen; norm 85%

Advies

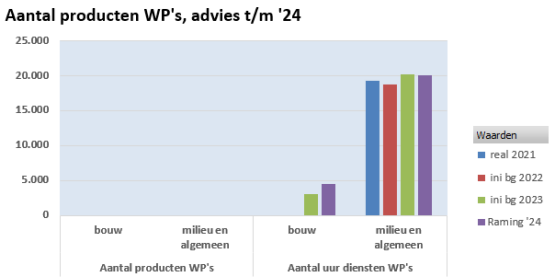

Kwalitatieve kaders programma advies

- Accreditatie/ kwaliteit; norm is jaarlijkse accreditatie. Tevens voldoen 95% van de medewerkers aan de VTH-criteria

22. Projecten en programma's (en stelseltaak 'handhaving complex -aandachtsbedrijven')

In dit onderdeel wordt ingegaan op de projecten, programma's en innovatieactiviteiten die we voorzien in 2024. Hiermee beogen we dat onze projecten transparanter worden (qua doelen en budget) en de partners in staat zijn om hierop te sturen (en te begroten).

Het ***Programma Duurzaam Ondernemen*** zal komende jaren een belangrijk aandachtsgebied blijven voor ODRA. Het programma is gericht op het leveren van een bijdrage aan maatschappelijke doelstellingen rondom duurzaamheid, energietransitie en circulariteit. Het programma bouwt voort op het programma energie met diverse projecten die deels al in 2021 zijn gestart. Het betreft voor 2024 naar verwachting:

- Project Energie gekoppeld aan SPUK-gelden (loopt tot en met 2026)
- Voortzetting projectuitvoering Label C (kantoorgebouwen)
- Implementatie project EPBD3-4 (energy performance buildings directive)

Daarnaast leveren we vanuit ODRA een bijdrage aan het coördinatieteam (SPUK) energie en het Programmateam Energie en CE van ODNL.

In het programma Duurzaam ondernemen proberen we in 2024 ook een direct verbinding te leggen met de Omgevingswet en Omgevingsplannen. Daarbij gaat het met name om vestigingsvoorwaarden voor ondernemingen.

Het project Circulaire Economie kende in 2022 een vertraagde start. In 2023 focussen we op de uitwerking voor de partners zodat we in 2024 concreet aan de slag kunnen.

NB: De doelstellingen van de afzonderlijke deelprojecten worden in de begroting '24 verder uitgewerkt.

Het ***Programma Omgevingswet*** is in 2024 gericht op de implementatie van de Omgevingswet. Daarbij gaan we ervan uit dat deze uiterlijk 1-1-2024 in werking treedt. Het jaar 2023 wordt benut om te oefenen, 2024 voor de daadwerkelijke implementatie. Nog lang niet alle veranderingen zijn uitgedacht en in de praktijk (pilots) getoetst. We zullen zeker nog issues tegen het lijf lopen. ODRA kan bijdragen aan de omgevingsplannen.

Voor de programma's gericht op de provinciale bedrijven, het ***Programma Aandachtsbedrijven*** (PAB) en het ***Programma Complexe Handhaving*** (PCH) gaan we op hoofdlijnen uit van een stabiele inzet. Op termijn kunnen de beide programma's wellicht worden samengevoegd. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet neemt het aantal provinciale complexe bedrijven met circa 10% af (de gemeenten worden bevoegd gezag). Verwacht wordt dat vanuit nieuwe werkvelden en ambities als Energie, Circulaire Economie, de Wet natuurbescherming / stikstof en het Schone Lucht Akkoord, extra activiteiten in de programma's worden gebracht. Producten als Bedrijf in Beeld blijven ook, als onderdeel van PAB, in 2024 bestaan.

Voor 2024 (en verder) zijn de volgende ***projecten*** opgenomen in de begroting.

- ***Project WKB*** is gericht op de implementatie van de Wet Kwaliteitsborging (Wkb) voor de bouw. Het proces loopt parallel aan de invoering van de Omgevingswet en is daaraan gekoppeld al meerdere keren uitgesteld**.** Uitgaande van inwerkingtreding van de eerste fase medio 2023 of per 2024 (gekoppeld aan de Omgevingswet), is het project in 2024 alleen

gericht op praktische issues die volgen uit de implementatie van de wet. Naar verwachting zal in 2026 of verder de eerste fase geëvalueerd worden en de tweede fase inwerkingtreden.

- Het ***Project A15*** is gericht op in samenhang uitvoeren van de VTH-taken bij de aanleg van de A15. Belangrijke afhankelijkheid is de datum van het definitieve tracé-besluit van RWS, in afwachting van een uitspraak van de Raad van State (verwacht in de eerste helft van 2023). Daarna zal de voorbereiding verder worden opgestart.
- ***Project Theseus*** beoogt voor de deelnemende partners een eerste stap te zijn in de aanpak van ondermijning op bedrijventerreinen door actief monitoren en data verzamelen. In 2024 en 2025 loopt het project door. De omvang is deels afhankelijk van de mogelijkheden voor financiering. Beoogde financiers zijn provincie Gelderland, Rijksoverheid en mogelijk andere partijen. Voor 2024 is € 390.000 toegezegd. Met een extra bijdrage vanuit de Rijksoverheid en de provincie Gelderland wordt het budget mogelijk verhoogd tot € 490.000 in 2024 en 2025.

Er is voor 2024 nog volop ruimte om ***innovatieprojecten*** op te pakken. Op de groslijst staan de volgende initiatieven (globaal omschreven) die wellicht (deels) ook al in 2023 worden opgepakt:

- Verder uitwerken van ruimtelijke beleidsadvisering over VTH uitvoering bij de partners. Vervolg op inzet in 2023.
- Concrete invulling van duurzaamheid en energie op bedrijventerreinen.
- Intensivering initiatieven voorlichting en gedrag gericht op bedrijven: meer betrokkenheid vanuit VTH in het voortraject.

Meer ondersteunend:

- Doorontwikkeling GIS applicatie om ruimtelijke gegevens en implicaties in beeld te brengen en mogelijk te onderzoeken.
- Ontwikkeling nieuw interactief meldsysteem (vervolg op S@men) op basis van apps.

21. Gezamenlijke diensten

De gezamenlijke diensten worden met een vaste prijs opgenomen in de werkprogramma's. Dat geschiedt op basis van de vastgestelde verdeelsleutel, bestaande uit 40% stemverhouding en 60% inwoneraantal. De gezamenlijke diensten worden ondergebracht in de betreffende programma's cf de tabel.

Omschrijving gezamenlijke dienst x € 1.000	Prog. / taakveld	real. 2021	ini begr. 2022	ini. Begr. '23	raming 2024	toelichting klant
Piketdienst	Toezicht; milieu	56,0	107,0	106,9	107	alle partners
Strafrecht	Toezicht; milieu	178,7	147,2	202,4	147	alle partners
Keten- en data gedreven toezicht	Toezicht; milieu	91,1	152,3	244,0	171	alle partners
Keten- en data gedreven toezicht	Toezicht; milieu	39,1	143,9	110,4	110	alle omgevingsdiensten
Klantadvisering	Vergunning milieu	6,8	65,4	65,3	0	alle partners
Klantadvisering	Vergunning bouw	396,9	368,0	368,0	0	bouw partners
Beheer zones, kaarten en data	Toezicht; milieu	133,7	81,2	174,8	167	alle partners
Beheer zones, kaarten en data	Toezicht; milieu				7	alle derden
Gezamenlijke dienst innovatiebudget	Algemeen		100,0	100,0	100	alle partners
Gezamenlijke dienst voor algemeen dee	Projecten ; GUOV	22,4	23,0	22,9	0	gem. partners
RVMK	Projecten ; GUOV	64,1	93,3			vanaf 2022 bij Beheer zones
ORM	*		36,9	Er is een voorstel vanuit de partners.		
Subtotaal		988,8	1.318,2	1.395	810	
Gezamenlijk deel projecten		562,6	335,8	312,9	313	Zie toelichting
Totaal gezamenlijke diensten		1.551,4	1.654,0	1.708	1.123	

Gezamenlijke programma's x € 1.000	real. 2021	begroting 2022	raming 2024 = bg. 2023
Programma Duurzaamheid:			
Energie	194,2	138,0	138,0
Energie label C			pm
EPBD3			pm
Circulariteit	83,0	46,0	46,0
Programma Omgevingswet:			
Omgevingswet	234,7	128,8	128,9
Programma Ondermijning:			
Ondermijning	50,6	23,0	
Subtotaal	562,6	335,8	312,9

Voor de post 'databeheer/archief' is voor 2023 en 2024 een stelpost opgenomen in de werkprogramma's. Op 20 oktober 2021 heet het AB beslist dat er in 2023 € 147.000 incidenteel beschikbaar is om de archief functie verder op te zetten. In de loop van 2023 verwachten we een onderbouwde begroting voor de structurele kosten te geven. In deze kaderstelling wordt vooralsnog uitgegaan van € 147.000 voor 2024. Gezien de aard van de activiteiten, en conform onze

organisatorische indeling, behoren deze diensten tot het primair proces. Het betreft de intake en registratie van zaken en waarborgen van de kwaliteit van de gegevens in onze systemen. Ondanks dat, hebben de partners hebben geopperd om de datakwaliteit/archief werkzaamheden onder te brengen in de ‘overhead’. Die keus ligt voor aan de partners: Het verhoogt het tarief met circa € 0,75 per uur.

ORM: De partners hebben het voorstel gedaan om te investeren in de regionale samenwerking milieuspecialisten. Een deel van de bemensing (beleidsmedewerkers) en de administratie zal waarschijnlijk via ODRA lopen. Zodra definitief, dan kan het in de begroting worden opgenomen.

Hoofdstuk 3

F. Outputfinanciering (ontwikkelingen)

24. Hybride vorm - provinciale programma's - Commissie Aartsen

In 2020 is het systeem van 'beheerste' outputfinanciering ingevoerd. Deze vorm van financiering geldt alleen voor de werkpakketten van partners en omgevingsdiensten.
Voor de provinciale programma's geldt dat deze worden afgerekend via een input-methode, namelijk op basis van gerealiseerde uren (circa 22% van de omzet).

Deze hybride vorm van financiering brengt inefficiënties met zich mee qua administratieve inrichting, tarifering en verantwoording naar de klanten.
Ons uitgangspunt voor de begrotingen 2024 en verder is dat deze hybride vorm nog enkele jaren in stand blijft. De provincie heeft aangegeven geen aanleiding te zien in een overgang naar output-financiering voor de provinciale programma's. Ook is de verwachting dat het nog enkele jaren gaat duren voordat een nieuw financieringssysteem wordt geïmplementeerd als een mogelijk gevolg van de aanbevelingen van de Commissie van Aartsen.

In de bedrijfsvoering wordt het hanteren van een uniform tarief steeds lastiger. Er zijn tal van projecten die al op andere basis worden gefinancierd. Ook procesinnovaties, waarbij een deel van het werk door procesondersteuners wordt gedaan, maakt dat uniforme tarieven op termijn niet houdbaar zijn. Waar mogelijk gaat ODRA op beperkte schaal met tariefdifferentiatie aan de slag.

G. Besparingsdoelstellingen voor de komende jaren

In oktober 2020 heeft ODRA een besparingsbrief aangeboden aan de gemeenteraden en Provinciale Staten. In deze besparingsbrief waren vier deelgebieden benoemd waar besparingen in de toekomst mogelijk waren en zijn. Het betrof: huisvesting, ICT, kwalitatief hoogwaardig personeel en samenwerking met de regio.

25. Huisvesting en ICT:

In september 2022 is ODRA verhuisd en is de daaraan gekoppelde ICT -transitie (volledig mobiel – in the cloud) afgerond. De partners zijn geïnformeerd over de structurele financiële effecten. Die zijn circa € 150.000 per jaar exclusief indexering v/d prijzen.

26. Kwalitatief hoogwaardig personeel:

Van alle kosten zijn de personeelskosten het grootste aandeel in de exploitatie, in totaal circa 80%. ODRA voert een beleid om continue op drie aspecten een besparing op de loonkosten / inhuur te realiseren.

- *<u>Strategisch personeelsbeleid.</u> ODRA kent relatief veel medewerkers die bij de oprichting vanuit de partners zijn overgekomen, met een hogere dan gemiddelde leeftijd, veelal salariëring in de eindschalen en diverse garantietoelagen. De natuurlijke uitstroom (pensioen) is op gang. Daarnaast zien we dat het verloop, door een dynamische arbeidsmarkt, toeneemt. Ondanks het risico voor de continuïteit en kwaliteit, biedt het*

verloop ook kansen voor werving van medewerkers met een ander -en financieel gunstiger profiel.

- *<u>Aandeel van de flexibele schil.</u> Externe inhuur is op dit moment circa 20% van de totale loonkosten. Wij streven naar een flexibele schil van maximaal 15% van de loonkosten. Belangrijke succesfactor voor dit beleid zijn de afspraken die ODRA maakt met haar partners over de structurele werkpakketten en de kwaliteit van de prognoses rond het meerjarige werkaanbod.*
  Met bovenstaande condities zijn we in staat om interne medewerkers voor langere tijd aan te trekken en dit via Europese Aanbesteding te regelen. Ondanks de dynamische arbeidsmarkt, nemen we als uitgangspunt voor de begroting een gelijkblijvend gemiddeld uurloon voor externen op.
- *<u>Personele overhead.</u> De huidige formatie (begin 2023) op bedrijfsvoering / staf / management bedraagt 36 fte. Dit is 19% van de totale bezetting. Binnen bedrijfsvoering en staf vielen tot nu toe activiteiten uiteenlopend van secretariaat, communicatie, ICT-beheer en datakwaliteit, post-telefoon-intake, planning en control en HR.*
  Een stap in de doorontwikkeling van onze organisatie is het beter positioneren van bedrijfsvoering ten opzichte van de uitvoering (faciliterend) en de onderlinge samenwerking versterken tot één geheel.
- *<u>Secundaire arbeidsvoorwaarden.</u> De algemene personeelskosten worden al jaren genormeerd op 4% van de loonsom. Gebleken is dat, met de CAO waarin éénmalige uitkeringen en veel nieuwe secundaire voorwaarden (bijvoorbeeld thuiswerkvergoedingen), dit % reëel is.*
- *<u>Het reguliere opleidingen budget</u> is afgelopen jaren genormeerd op 2% van de loonsom. Ondanks onderbestedingen afgelopen jaar (deels Corona) wordt voorgesteld om de norm te handhaven. Mede gezien het personeelsbeleid en het verloop is blijvend investeren in kwaliteit noodzakelijk.*

27. Samenwerking met de regio:

We werken niet alleen samen met partners in de veiligheidsketen (brandweer, politie, GGD, waterschappen en openbaar ministerie en gemeenten), maar ook met de andere zes omgevingsdiensten in Gelderland. Het is samenwerken in het primaire proces (complexe handhaving en -vergunningen, ketensamenwerking, enz.), maar ook op het gebied van ICT (IGO – Data gedreven werken) en bedrijfsvoering (HR, AVG en communicatie/portaal). De taken zijn onderling verdeeld. In het begin zal de samenwerking vooral een kwalitatieve impuls geven, pas in een latere fase een besparing. Het is nog te vroeg om deze nu in deze uitgangspunten te kwantificeren.

H. Overige begrotingskaders.

28. Tarief voor 2024 en 2025

Besparingen in de bedrijfsvoering van ODRA komen tot uitdrukking in het tarief. In de begrotingen 2021- 2022 en 2023 is het tarief gelijk gebleven op € 92 per uur. De indexeringen (inflatie) van deze drie jaar, samen circa 5%, was het feitelijke besparingsresultaat bereikt door onze transities op ict gebied en huisvesting.

ODRA ontkomt er niet aan om de te verwachten kostenstijgingen in 2023 en 2024 door een nieuwe CAO en inflatie in het tarief voor 2024 mee te nemen. Voor de indexeringen gebruiken we de meest actuele cijfers van het CPB. Deze zijn afkomstig uit het MEV 2023 (dateert van september 2022) en MLT 2030 (dateert van maart 2022):

- Overheidsconsumptie: beloning werknemers à MEV '23 = 2,8% en MLT 2024/25 = 4,0%
- Prijs materiële overheidsconsumptie (IMOC) à MEV '23 = 5,9% en MLT 2024/25 = 2,8%

De verhouding loonkosten / materiele kosten (excl afschrijving) is respectievelijk 60%-39%.
Gemiddeld 7,5% kostenstijging in 2024 ten opzichte van 2022.
Het tarief voor 2024 wordt vooralsnog € 99 en voor 2025 kan dit, afhankelijk van de economische tendensen oplopen tot boven de € 100,- per uur. De komende maanden wordt duidelijk welke CAO bepalingen er voor ODRA gaan gelden, en of het tarief toereikend is.

29. Programma & Categorale begroting.

Bovenstaand tarief x de begrote inzet van ODRA op producten en diensten vormt de omzet.
In de 'kerntabel' (zie hfd 2) zijn de aantallen en beoogde omzet al weergeven en toegelicht. De omzet stijgt in deze raming naar € 22,8 miljoen.

Baten x € 1.000	realisatie 2021	act. begr. 2022	ini begr. 2023	raming 2024	Specificatie taakveld '24 bouw	 milieu	 algemeen
Partners	14.118	14.580	14.554	16.552	6.915	7.090	2.548
Provinciale programma's	3.825	4.711	4.711	5.154	51	2.600	2.503
Omgevingsdiensten	460	535	472	461	119	212	130
Derden	460	735	366	332	99	193	40
Overig / balans							
- doorberekende kosten	586	475	475	349		349	
- overig	41	222					
Baten	**19.490**	**21.257**	**20.577**	**22.848**	**7.184**	**10.443**	**5.221**
- verhouding					31%	46%	23%

Baten x € 1.000	realisatie 2021	act. begr. 2022	ini begr. 2023	raming 2024	Specificatie taakveld '24 bouw	 milieu	 algemeen
1. Vergunningverlening	4.545	4.534	4.564	5.173	3.649	1.305	219
2. Toezicht en Handhaving	10.889	9.688	9.376	10.881	2.640	6.563	1.679
3. Advies	1.598	2.716	3.156	3.054	895	2.092	66
4. Stelseltaken	33						
5. Algemeen en Projecten	2.425	4.319	3.481	3.740		482	3.257
Baten	**19.490**	**21.257**	**20.577**	**22.848**	**7.184**	**10.443**	**5.221**
- verhouding					31%	46%	23%
Lasten **x € 1.000**	**realisatie** **2021**	**act. begr.** **2022**	**ini begr.** **2023**	**raming** **2024**	Specificatie taakveld '24 bouw	 milieu	 algemeen
1. Vergunningverlening	4.402	4.274	4.402	4.974	3.508	1.255	211
2. Toezicht en Handhaving	9.805	9.578	9.699	10.977	2.663	6.621	1.693
3. Advies	1.813	2.578	2.856	2.958	867	2.026	64
4. Stelseltaken	479	364	400	377			377
5. Algemeen en Projecten	2.927	4.463	3.220	3.563		459	3.103
Lasten	**19.426**	**21.257**	**20.577**	**22.848**	**7.038**	**10.362**	**5.448**
- verhouding					31%	45%	24%
Saldo	**64**	**0**		**0**	**146**	**82**	**-227**

De geraamde kosten per rubriek (categoraal) zijn in onderstaande tabel toegelicht.

Raming baten en lasten (categoriaal) x € 1.000	realisatie 2021	act. begr. 2022	ini begr. 2023	raming 2024	% tov 2023
Baten	**19.490**	**21.257**	**20.577**	**22.848**	11%
Lasten					
Personeel loonkosten					
Medewerkers ODRA	11.860	13.781	13.287	14.690	11%
Inhuur externe capaciteit	3.831	3.123	3.505	3.997	14%
Personeel overige kosten					
Opleidingen	224	369	294	294	0%
Algemene personeelskosten	594	532	534	588	10%
Dotatie personeelsvoorzieni	17	60	60	70	16%
Harmonisatie/detacheringen	-110	-100	-100	-80	-20%
Totaal personeel	16.416	17.765	17.580	19.559	11%
Huisvesting en facilitair	868	698	742	780	5%
ICT	842	828	822	845	3%
Stelselkosten	348	364	364	377	4%
Advieskosten	310	409	206	350	70%
Overige kosten	83	92	92	10	-89%
Risico's (onvoorzien)	-37	211		240	
Programmakosten	595	890	772	686	-11%
Totaal kosten	**19.425**	**21.257**	**20.577**	**22.848**	11%
Saldo	**65**	**0**	**0**	**0**	

30. Toelichting op de kaderstelling voor de afzonderlijke posten

In onderstaande grafieken is de ontwikkeling van een aantal belangrijke kengetallen rond bezetting en loonkosten in kaart gebracht. In de begroting 2024 van ODRA worden deze als kader genormeerd:

Formatie bezetting en personele kengetallen	realisatie 2021				act begroting 2022				ini begroting 2023				raming 2024			
	intern	extern	totaal		intern	extern	totaal		intern	extern	totaal		intern	extern	totaal	
Formatie bezetting																
Productief	115,9	30,2	146,1	79%	129,1	30,1	159,2	82%	125,9	26,6	152,5	81%	127,8	27,6	155,4	81%
Niet productief	34,3	4,9	39,2	21%	35,7		35,7	18%	36,5		36,5	19%	35,3		35,3	19%
Totaal bezetting en formatie	150,2	35,1	185,3		164,8	30,1	194,9		162,4	26,6	189,0		163,0	27,6	190,6	
Loonkosten x € 1.000	11.860	3.831	15.691		13.291	3.613	16.904		13.287	3.505	16.792		14.690	3.997	18.688	
Gemiddelde kosten /fte (in €)	**78.961**	**109.145**	**84.679**		80.650	120.036	86.732		81.824	131.780	88.856		**90.105**	**144.908**	**98.036**	
% van de loonsom	76%	24%			79%	21%			79%	21%			79%	21%		
% stijging gemid loonkosten tov jaar eerder					2%	10%	2,4%		1%	10%	2,4%		10,1%	10,0%	10,3%	

- **Salariskosten**

  In de actuele begroting 2022 gaan we uit van een gemiddelde salarislast van € 80.650. Hierin is de CAO van 2021-2022 verwerkt. In deze kadernota gaan we uit van de loonindexeringen MEV 2023 (laatste versie sept. 22). Voor 2023 is de loonindex 2,8%, voor 2024 is dat 4%.
  Echter; de eerste berichten over de CAO-onderhandelingen en premiestijgingen bij ABP geven aan dat deze genormeerde index te laag zal zijn om de feitelijke stijgingen te gaan bekostigen. Daarom gaan we uit van een stijging van 10% cumulatief richting 2024.

- **Inhuur**

  Ondanks de krappe arbeidsmarkt hebben we afgelopen jaar (2021) de tariefstijgingen voor inhuur beperkt kunnen houden. Door een goede mix van 'junioren – senioren' zijn gemiddeld de kosten lager dan begroot. Belangrijk voor goede inhuur is het tijdig aanbesteden hiervan. Voorwaarde voor ODRA is dat we samen met onze opdrachtgevers vroegtijdig de benodigde capaciteit in kaart brengen.

Het beleid is erop gericht om zo min mogelijk met aanvullende opdrachten te gaan werken; ad-hoc inhuur is altijd duurder (zie tariefdifferentiatie).
De MEV 2022 voor materiele kosten gaat uit van een stijging van 5,9% in 2023 en 2,8% in 2024. Derhalve een prijsstijging van afgerond 10%

- **Personele overhead**
  Het aantal fte's in de bedrijfsvoering is afgelopen jaar meegegroeid met de omzet. Daarnaast zijn er functies bijgekomen die verbandhouden met onze verzelfstandiging op ict en huisvesting. Procentueel zal de personele overhead niet groeien in 2024. De blijft op 19% van de totale capaciteit.
- **Huisvesting en ICT**
  De financiële doelstellingen rond huisvesting en ICT zijn gehaald. Ten opzichte van de initiële begroting 2022 is structureel € 150.000 bespaard. In bovenstaande tabel is dat niet direct te zien; de initiële begroting is niet weergegeven, en de indexering die we in 2024 verwachten is ook niet meegenomen.

	ini- bg '22	bg- 2023	besparing	inflatie '24	bg- 2024
Huisv.	832	742	90	5%	780
Ict.	883	822	61	3%	845
	1.714	**1.563**	**151**	**4%**	**1.626**

  In 2024 zullen de kosten met gemiddeld 4% stijgen, minder dan de verwachte indexering vanuit CPB. Dit komt door het relatief grote aandeel afschrijfkosten bij huisvesting en ict.

- **Advieskosten**
  Gezien het aantal ontwikkelingen die op ODRA afkomt in het kader van wet- en regelgeven, en de ambities om te kunnen inspelen op de maatschappelijke ontwikkelingen, is (naast indexering) een groter budget benodigd voor advieskosten. We stellen voor dit budget te verhogen naar € 350.000,-
- **Stelsel taken**
  In de stelseltaken zijn kosten opgenomen die de Gelderse omgevingsdiensten (en ODNL) bij ons in rekening brengen voor de taken die zij voor het hele stelsel uitvoeren. Het voorstel is om voor de begroting 2024 de kosten op nagenoeg gelijk niveau te houden, namelijk afgerond € 0,4 miljoen.
- Risico
  In hoofdstuk 4 zijn de risico's beschreven die we voorzien in de komende jaren. Deze zijn divers en op sommige onderdelen omvangrijk. Vanwege de vele onzekere ontwikkelingen in de economie en wet- en regelgeving stelt ODRA voor om 1% van de omzet te reserveren als risico bedrag.

I. Voorlopig kader voor begroting 2024; Samenvattend

Met alle hiervoor beschreven kaders en uitgangspunten, kan er een sluitende begroting voor 2024 opgesteld worden. We gaan dan uit van het volgende:

- In oktober 2022 is samen met de partners de omvang van de werkprogramma's 2023 vastgesteld. Deze zijn geëxtrapoleerd naar een begroting op programma -en taakveld niveau, rekening houdend met de ontwikkelingen in de maatschappij. Veel partners hebben dit in de gemeentelijke begroting nog niet gesynchroniseerd; het advies van ODRA is om dat te doen.
- Voor de provinciale programma's en de diensten aan omgevingsdiensten en derden is een voorlopig kader bepaald, voornamelijk gebaseerd op de cijfers van 2022.
- De projecten en gezamenlijke diensten zullen qua omvang min of meer gelijk blijven. Gezien de aard van de projecten (komen snel op..) kan dit in omvang toenemen. Veelal kennen nieuwe projecten ook externe financiering (bijvoorbeeld SPUK-gelden); De omzet voor ODRA neemt dan toe, maar de kosten navenant. Op de bijdragen van partners hebben gesubsidieerde projecten geringe invloed.
- Het overhead percentage zal met 27% gelijk blijven. Het lange termijn doel is 25%
- Het uurtarief voor 2024 wordt met € 7,- verhoogd tot € 99,- Dit om de structurele effecten van de komende gemeentelijke CAO en inflatie op te vangen.
- De omvang van de begroting voor 2024 is € 22,8 miljoen, (begroting 2023 is € 20,6 miljoen)

J. Meerjarenraming

Onze ambitie is om elk jaar ook de meerjarige ontwikkelingen te kwantificeren. Zowel op programmaniveau als op taakveldniveau. Dit is een moeilijk proces omdat het op veel punten nog onduidelijk is qua beleid, zowel vanuit de regering, als wel vanuit onze partners.

De intentie is om in de komende maanden, ter voorbereiding op de definitieve begroting 2024, en het op te stellen meerjarig beleidsplan (mei / juni 2023) dit met de partners te bespreken.

Hoofdstuk 4.

K. Risico's voor de begroting 2024

In de risico benadering van ODRA wordt een aantal categorieën onderscheiden. Hieronder worden ze voor 2024 geduid:

- ***Exploitatierisico's***
  Het meest reële risico is dat de werkpakketten (dus omzet) niet worden gehaald, terwijl de (vaste) kosten doorlopen. Dit treedt op als een deel van het vraag-gestuurde werk in de werkpakketten (bv. vergunningaanvragen, projecten die vertragen) niet wordt gerealiseerd. Het debat over stikstof normen is illustratief.
  In het nu lopende jaar (2022) gaat het waarschijnlijk om 2% minder omzet in de werk- en aanvullende programma's. Dit mitigeren we door een dynamische capaciteitsplanning op te stellen, waarmee we de werving en inhuur van medewerkers kunnen sturen.

  Aan de kostenkant zijn er twee belangrijke risico's voor 2024.

- De inflatie en wat dit betekent voor de CAO en overige kosten. Vooralsnog gaan we uit door de hoge inflatie en looncompensatie dat er een tariefsverhoging van € 7,- per uur nodig is. De onzekerheidsmarges zijn echter enkele procenten. Mogelijk dat bij het opstellen van de definitieve begroting 2024 (in maart 2023) meer zicht is op de feitelijke loonstijgingen in de CAO en premies sociale verzekeringen.
- Realisatie kengetallen; De processen zullen, mede door de omgevingswet, gaan veranderen. We hebben nieuwe en veranderende activiteiten reeds verwerkt in de PDC voor 2022-2023. Wat de exacte uitwerking doet voor de kengetallen en dus de exploitatie, is nog onduidelijk. In 2023 starten we met een uitgebreide kengetal analyse over 2021 en 2022.

- ***Risico's op de taakuitvoering***
  Dit risico betreft de aansprakelijkheid voor fouten en nalatigheid in de uitvoering. Omdat burgers en ondernemers 'mondiger' worden en ook als zodanig acteren, wordt dit risico voor ons groter. Het risico is in principe via een verzekering afgedekt.
  Daarnaast merken we dat de impact van ons hele handelen meer onder een vergrootglas komt te liggen. Steeds meer berichten in de media over de omgevingsdiensten, onderzoeken naar functioneren van het VTH-stelsel (I&W/ commissie Aartsen) en de toegenomen Woo-verzoeken kunnen impact hebben op ons image en indirect op bedrijfsvoering. We kunnen anticiperen door scherp te blijven focussen op de kwaliteit van onze dienstverlening.

- ***Frictiekosten***
  Frictiekosten ontstaan meestal als gevolg van grote veranderingen in de organisatie. Bijvoorbeeld als partners besluiten om de niet-wettelijke taken in eigen beheer op te pakken. Ook kunnen grote fricties ontstaan bij medewerkers die (niet meer) passen op het werk dat moet worden uitgevoerd. Voor 2024 verwachten we dat er geen noemenswaardige frictie zal optreden. Wel wordt er nog € 70.000 (0,3% van de omzet) gereserveerd voor personele frictie.

- ***Compliance aan wet- en regelgeving***
  Vooral een risico dat effect heeft op ons imago van betrouwbare overheidsdienst en als we het 'te bont' maken, een afkeurende accountantsverklaring. Om compliant te blijven moeten in de bedrijfsvoering investeringen worden gedaan. De Woo (sinds 2022 van kracht) zal nog de nodige energie (en kosten) met zich meebrengen, evenals informatiebeveiliging en AVG. Er is voorgesteld om het adviesbudget te verhogen.

- ***Liquiditeit***
  Met de partners is afgesproken dat zij aan het begin van elk kwartaal een kwart van het werkprogramma als voorschot betalen. Zonder dit systeem zou ODRA niet aan haar betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Het eigen vermogen is immers gelimiteerd tot een € 0,5 miljoen (2% van de omzet). Hoewel deze buffer klein is, is het beleid van de partners om dit bedrag niet te laten groeien. Deze afspraak houden we overeind.
  De grote investeringen in onze huisvesting in 2022 zijn qua liquiditeit voor een deel afgedekt met een lening bij de BNG. Toekomstige grote vervangingsinvesteringen, de eerste zijn te verwachten in IT apparatuur in 2026, kunnen eveneens gefinancierd worden met een lening.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	2 Welzijn	3 Goede gezondheid en Welzijn

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		2

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
collegevoorstel nadere regels wet maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2023

INHOUD VOORSTEL

- Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023 vast te stellen;

1 Wat is de aanleiding?

Op 1 november 2022 heeft de raad van gemeente Rheden Verordening Wet maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023 vastgesteld. In deze nieuwe verordening zijn een aantal bepalingen opgenomen die momenteel nog opgenomen zijn in de “nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019” (nadere regels). Om de nadere regels weer goed in lijn te brengen met de verordening ligt het voorstel aan u voor om de nadere regels 2019 aan te passen en te noemen Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023 . De nieuwe bepalingen voor deze nieuwe nadere regels zijn te vinden in de bijlagen bij dit B&W voorstel.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- De Wet maatschappelijk ondersteuning en jurisprudentie over de Wmo;
- Verordening Wet maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023;
- Verordening jeugdhulp gemeente Rheden 2019;
- Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019;
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019;
- Meerjarenbeleidskader sociaal domein Meedoen;
- Beleidsnota Samenredzaamheid 2018-2022;
- Transformatieplan 2.0.

Korte toelichting verschil tussen verordening, nadere regels en beleidsregels

De verordening is een algemeen verbindend voorschrift en op lokaal niveau de ‘hoogste’ regeling. Deze wordt dan

ook door de gemeenteraad vastgesteld. De verordening is rechtstreeks bindend voor inwoners. Nadere regels zijn algemeen verbindende voorschriften die een uitwerking zijn van wetten of verordeningen. Dit betreft dus een nadere uitwerking van **wat** het beleidsuitgangspunt is van het lokale beleid. Waar het vaststellen van de verordening een bevoegdheid is van de gemeenteraad, kan het college beslissen over nadere regels. Een beleidsregel beschrijft **hoe** gemandateerde uitvoerders (lees consulenten) uitvoering geven aan de bevoegdheid die zij hebben gekregen bij het nemen van besluiten in het toe- of afwijzen van voorzieningen.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Wij willen bereiken dat de nadere regels weer goed aansluiten op de onlangs vastgestelde verordening Wet maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023. Daarnaast willen wij dat de nadere regels weer up-to-date zijn met de laatste stand van jurisprudentie en landelijke wet- en regelgeving. Een overzicht van de voornaamste wijzigingen en een was-wordt lijst zijn te vinden in de bijlagen bij dit B&W voorstel.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Na goedkeuring en publicatie van de voorgestelde nieuwe “nadere regels wet maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2023” zullen de “nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019” worden ingetrokken. Gelijktijdig met publicatie van de nieuwe nadere regels 2023 zal ook de op 1-11-2022 vastgestelde “Verordening Wet maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023” worden gepubliceerd en in werking treden.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Er zijn geen kosten verbonden aan dit besluit. We verwachten ook geen substantiële wijzigingen in kosten in de uitvoering naar aanleiding hiervan.

6 Wat zijn de risico’s?

Door de nadere regels weer aan te laten sluiten op de laatste stand van zaken in de jurisprudentie, neemt het risico op juridisch onjuiste besluiten op aanvragen van inwoners af.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Wij hebben de nieuwe “nadere regels wet maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2023” aangepast aan de huidige jurisprudentie en hierbij (extern) juridisch advies ingewonnen. De knelpunten uit de nadere regels 2019 zijn aangepast. In de bijlage vindt u een “was-wordt lijst” met de wijzigingen ten opzichte van de nadere regels 2019. Daarnaast is in de bijlagen een document toegevoegd waarin de voornaamste wijzigingen worden toegelicht.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Het besluit wordt na vaststelling digitaal bekendgemaakt en treedt in werking op het moment van publicatie in het elektronische gemeenteblad. De “nadere regels wet maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2023” zijn daarna digitaal raadpleegbaar via de website https://lokaleregelgeving.overheid.nl/zoeken. Daarnaast wordt belangrijke informatie voor onze inwoners op onze website geactualiseerd en worden onze uitvoerende consulenten geïnstrueerd over gebruik van deze nieuwe nadere regels 2023.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Wij evalueren doorlopend op de uitvoerbaarheid en op noodzakelijke juridische aanpassingen, door middel van cliënt-ervaringsonderzoeken en uitvoering van bezwaar en beroep-procedures. Daarnaast houden wij de actuele jurispudentie in de gaten en daar waar dat nodig is zullen wij een voorstel doen voor aanpassingen.

De Steeg,

Ontwerp collegevoorstel

Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden;

gelet op:

artikel 6 lid 6, artikel 10 lid 2, artikel 13 en artikel 20 Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023 en artikel 11 lid 5 en artikel 13 lid 4 Verordening jeugdhulp gemeente Rheden 2019;

besluit:

vast te stellen de Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023.

Artikel 1 Begripsbepalingen

1. In dit besluit wordt verstaan onder:
    a. Beleidsregels: de Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden.
    b. Budgethouder: de inwoner aan wie een pgb is toegekend.
    c. College: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden.
    d. Inkomen: het verzamelinkomen ofwel het gezinsinkomen van de inwoner die een aanvraag doet of voor wie de aanvraag bedoeld is.
    e. Inwoner: een cliënt conform de Wet maatschappelijke ondersteuning. Of een jeugdige, ouders of gezaghebbende conform de Jeugdwet.
    f. Maatwerkvoorziening: een aanbod van diensten, activiteiten of producten dat, na zorgvuldig onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de inwoner(s), door middel van een beschikking toegankelijk is en dat is gericht op maatschappelijke ondersteuning of jeugdhulp. In de Verordening jeugdhulp gemeente Rheden wordt deze individuele voorziening genoemd.
    g. Pgb: persoonsgebonden budget.
    h. Sociale Basis: Alle informele en formele netwerken en maatschappelijke initiatieven ter ondersteuning van inwoners op het gebied van zelfregie en samenredzaamheid. Binnen de Sociale Basis van de gemeente Rheden zijn zowel vrijwilligers als professionele hulpverleners actief en samen vormen zij het cement van de samenleving waarop mensen met elkaar een gemeenschap vormen en waarbinnen met name lichtere vormen van hulp en ondersteuning geboden worden.
    i. Verordening jeugdhulp: Verordening jeugdhulp gemeente Rheden 2019
    j. Verordening maatschappelijke ondersteuning: Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023.
    k. Wet: Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en Jeugdwet.
    l. Wmo: Wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

2. Alle begrippen die in deze nadere regels worden gebruikt en niet nader worden omschreven hebben dezelfde betekenis als in de wet, de verordening, de beleidsregels, het Uitvoeringsbesluit maatschappelijke ondersteuning 2015, de Uitvoeringsregeling Wmo 2015, Besluit Jeugdwet, Regeling Jeugdwet en de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

Artikel 2 Regels voor pgb

1. Als een inwoner in aanmerking voor een maatwerkvoorziening komt en deze zelf wil inkopen met een pgb, toetst het college of voldaan wordt aan de in artikel 2.3.6 lid 2 Wmo of artikel 8.1.1 Jeugdwet opgenomen voorwaarden. De inwoner dient daarvoor een pgb-plan in zoals bedoeld in artikel 11 van de Verordening jeugdhulp en artikel 10 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning volgens een door het college ter beschikking gesteld format, waarbij de inwoner in elk geval aangeeft:
    a. wat hij met het pgb wenst in te kopen en welk resultaat hij wenst te behalen;
    b. de motivatie waarom hij de ondersteuning in de vorm van een pgb wenst te ontvangen;
    c. hoe hij de ondersteuning wenst te organiseren en de voorgenomen uitvoerder van de maatwerkvoorziening;
    d. of hij hulp krijgt bij het beheer van het pgb en zo ja, van wie;
    e. op welke wijze de kwaliteit van de maatwerkvoorziening is gewaarborgd, waarbij in het geval van informele hulp:
        i. de hulpverlener de grenzen van het eigen kunnen en bevoegdheden kan inschatten en kan aangeven wanneer professionele of specialistische hulp nodig is;
        ii. de hulpverlener aangeeft dat de zorg aan de budgethouder voor hem niet tot overbelasting leidt; en
        iii. de hulpverlener actief samen werkt met andere hulpverleners wanneer sprake is van een bedreiging van de veiligheid of welzijn van de inwoner.
    f. hoe de inwoner de uitvoerder van de maatwerkvoorziening gaat aansturen en controleren;
    g. hoe de inwoner een goede administratie gaat bijhouden;
    h. wat de te verwachten kosten zijn, onderbouwd in een begroting.
2. Gaat het om een maatwerkvoorziening die geboden wordt door een (formele of informele) hulpverlener, dan stelt de hulpverlener samen met de inwoner en eventueel zijn pgb-beheerder een zorgplan op en dient dit in bij het college. Het college gebruikt het zorgplan om te beoordelen of de ondersteuning van voldoende kwaliteit en dus veilig, doeltreffend, doelmatig en cliëntgericht is. In het zorgplan staat in ieder geval:
    a. wie de uitvoerder van de maatwerkvoorziening en de directe hulpverlener(s) zijn;
    b. wat de deskundigheid is van de directe hulpverlener(s);
    c. wie de directe hulpverlener(s) kan vervangen bij afwezigheid;
    d. welke doelen behaald moeten worden;
    e. welke concrete acties ingezet worden om de doelen te behalen;
    f. waar en wanneer de ondersteuning gaat plaatsvinden.

3. Een inwoner en eventueel zijn pgb-beheerder, krijgt maximaal twee keer de mogelijkheid om een pgb-plan en indien van toepassing een zorgplan aan te leveren. Als, ook na een redelijke hersteltermijn, geen passend budget- en zorgplan wordt aangeleverd, wordt het pgb afgewezen.
4. Als er sprake is van formele hulp zoals bedoeld in artikel 12 lid 1 van de Verordening jeugdhulp moet de uitvoerder van de maatwerkvoorziening:
    a. altijd voldoen aan de norm van de verantwoorde werktoedeling;
    b. ingeschreven staan in het handelsregister;
    c. een VOG niet ouder dan twee jaar van alle werknemers en eventueel vrijwilligers kunnen overleggen;
    d. beschikken over een volledig geïntegreerd kwaliteitssysteem dat voldoet aan de landelijke eisen; tenzij het gaat om een zelfstandige zonder personeel;
    e. een verklaring betalingsgedrag belastingdienst kunnen tonen;
    f. een afschrift van de meest recente jaarrekening, of in het geval een Zelfstandige zonder personeel een balans en een winst- en verliesrekening, kunnen tonen;
    g. verzekerd zijn tegen beroeps- of bedrijfsaansprakelijkheid.
5. Als er sprake is van formele hulp zoals bedoeld in artikel 12 lid 4 en lid 5 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning moet de uitvoerder van de maatwerkvoorziening:
    a. adequaat opgeleid personeel inzetten;
    b. ingeschreven staan in het handelsregister;
    c. een VOG niet ouder dan twee jaar van alle werknemers en eventueel vrijwilligers kunnen overleggen;
    d. beschikken over een volledig geïntegreerd kwaliteitssysteem dat voldoet aan de landelijke eisen; tenzij het gaat om een zelfstandige zonder personeel;
    e. een verklaring betalingsgedrag belastingdienst kunnen tonen;
    f. een afschrift van de meest recente jaarrekening, of in het geval een Zelfstandige zonder personeel een balans en een winst- en verliesrekening, kunnen tonen;
    g. verzekerd zijn tegen beroeps- of bedrijfsaansprakelijkheid.
6. Als er sprake is van informele hulp zoals bedoeld in artikel 12 lid 2 en lid 3 van de Verordening jeugdhulp en artikel 12 lid 6 en lid 7 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning kan de hulpverlener een verklaring omtrent gedrag (VOG) niet ouder dan twee jaar overleggen. Alleen voor hulpverleners die bloed- en aanverwanten van de inwoner in de eerste en tweede graad zijn, geldt dit niet.
7. Als blijkt dat de uitvoerder van de maatwerkvoorziening niet voldoet aan de kwaliteitseisen kan het college, afhankelijk van de omstandigheden, een redelijke hersteltermijn geven of de uitvoerder van de maatwerkvoorziening niet (meer) accepteren.
8. Het college verstrekt geen pgb als er twijfels zijn over integriteit van de uitvoerder van de maatwerkvoorziening. Dit doet zich in elk geval voor als die uitvoerder:
    a. fraude heeft gepleegd;
    b. betrokken is geweest bij strafbare feiten of overtredingen heeft begaan die de veiligheid en de kwaliteit van de maatwerkvoorziening in gevaar brengt;
    c. bestuursrechtelijke en/of fiscaalrechtelijke boetes opgelegd heeft gekregen;
    d. bestuursrechtelijke handhavingsmaatregelen opgelegd heeft gekregen in de vorm van een last onder bestuursdwang en/of dwangsom;

e. en/of zijn directie en/of de aan hen gelieerde vennootschappen een zakelijk samenwerkingsverband onderhouden met derden die in relatie staan tot strafbare feiten of daarvan verdacht worden;
f. zich niet professioneel gedraagt. Dit is bijvoorbeeld zo als de pgb-aanbieder zich intimiderend opstelt, geen voorbeeldfunctie toont of incidenten hebben plaatsgevonden binnen de uitvoering van zijn functie.

9. Een pgb is alleen mogelijk als:
    a. voldaan wordt aan de in artikel 2.3.6 lid 2 Wmo of artikel 8.1.1 Jeugdwet opgenomen voorwaarden en;
    b. er op geen enkele manier druk is uitgeoefend om de voorziening van de beoogde uitvoerder van de maatwerkvoorziening te betrekken en;
    c. het niet gaat om een spoedeisend geval zoals bedoeld in artikel 2.3.3 Wmo of artikel 2.6 lid 1 sub b Jeugdwet en;
    d. het college niet eerder een beslissing heeft herzien of ingetrokken omdat:
        i. de inwoner en/of zijn pgb-beheerder onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid;
        ii. de inwoner en/of zijn pgb-beheerder niet heeft voldaan aan de maatwerkvoorziening of het pgb verbonden voorwaarden;
        iii. de inwoner en/of zijn pgb-beheerder het pgb niet of voor een ander doel heeft gebruikt dan waarvoor het bestemd is.
10. Een pgb voor hulp uit het sociale netwerk is mogelijk als:
    a. de inwoner een gelijkwaardig of beter resultaat kan halen met inzet van de hulp uit het sociale netwerk en;
    b. dit leidt tot volwaardige dienstverlening die past bij de hulpvraag van de inwoner en;
    c. de hulp uit het sociale netwerk heeft aangegeven dat de ondersteuning aan de inwoner niet tot overbelasting leidt en;
    d. het niet gaat om GGZ-behandeling (alleen van toepassing op de Jeugdwet).
11. Een inwoner die het pgb niet zelf kan beheren, krijgt maximaal twee keer de mogelijkheid om een pgb-beheerder aan te dragen. Als de inwoner geen geschikte pgb-beheerder aandraagt, wordt het pgb afgewezen.
12. Het college acht een inwoner of een pgb-beheerder niet geschikt om het pgb te beheren, als sprake is van één of meer van de volgende omstandigheden:
    a. de inwoner of diens pgb-beheerder niet beschikt over alle van onderstaande vaardigheden:
        i. kunnen overzien van de situatie en een duidelijk beeld van de zorgvraag hebben;
        ii. op de hoogte zijn van de regels en verplichtingen die horen bij het pgb of weten waar die zelf bij de desbetreffende instanties (online) te vinden;
        iii. in staat om een overzichtelijke pgbadministratie bij te houden;
        iv. kan voldoende communiceren met de gemeente, de SVB en zorgverleners;
        v. in staat om zelfstandig te handelen en onafhankelijk voor een zorgverlener te kiezen;
        vi. in staat om afspraken te maken en vast te leggen, en om dit te verantwoorden;

vii. kunnen beoordelen en beargumenteren of de geleverde zorg passend en kwalitatief goed is;
viii. de inzet van zorgverleners kunnen coördineren, waardoor de zorg door kan gaan, ook bij verlof en ziekte;
ix. in staat om als werk- of opdrachtgever de zorgverleners aan te sturen en aan te spreken op hun functioneren;
x. voldoende (juridische) kennis over het werk- of opdrachtgeverschap, of weet deze kennis te vinden.

b. problematische schuldenproblematiek;
c. ernstige verslavingsproblematiek;
d. aangetoonde fraude begaan in de vier jaar voorafgaand aan de aanvraag;
e. een aanmerkelijke verstandelijke beperking;
f. een ernstig psychiatrisch ziektebeeld;
g. een vastgestelde, blijvende cognitieve stoornis;
h. het onvoldoende machtig zijn van de Nederlandse taal in woord en geschrift;
i. twijfels op overige gronden over de pgb-vaardigheid.

13. Onverlet het bepaalde in het vorige lid wordt een pgb-beheerder alleen geacht de inwoner te kunnen helpen bij het beheer van het pgb als;
    a. hij niet ook de uitvoerder is van de maatwerkvoorziening die met het pgb wordt ingekocht of geen relatie heeft met de uitvoerder van de maatwerkvoorziening en er ook geen belangenverstrengeling is tussen de pgb-beheerder en de uitvoerder van de maatwerkvoorziening. Tenzij het college dit gezien de situatie van de cliënt, de aard van de ingekochte ondersteuning en de waarborgen waarmee een verantwoorde besteding van het pgb is omgeven, wel passend vindt;
    b. er voldoende nabijheid is in de vorm van fysieke aanwezigheid en tijd;
    c. hij de belangen van de cliënt voldoende kan behartigen;
    d. hij de aan een pgb verbonden taken kan uitvoeren.
14. Uitbetaling van het pgb voor een zaak als bedoeld in artikel 12 lid 1 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning, vindt plaats na ontvangst van de factuur en controle van de besteding van het budget.

Artikel 3 Bepaling hoogte pgb

1. De hoogte van een pgb is een all-in budget, respectievelijk een all-in uurtarief.
2. Reiskosten, administratiekosten, kosten vakantiegeld en eventuele andere kosten dienen deel uit te maken van het all-in budget of all-in tarief en kunnen niet afzonderlijk worden uitbetaald ten laste van het pgb.
3. Een pgb is niet bedoeld als inkomenscompensatie.

Artikel 4 Hoogte financiële tegemoetkoming verhuizen en herinrichting

De gemeente hanteert onderstaande normbedragen voor de verhuizing en de stoffering. Deze zijn gebaseerd op marktonderzoek naar de kosten voor een verhuizing en de Nibud-normen voor stoffering. De financiële tegemoetkoming wordt niet altijd tegelijkertijd met de beschikking uitbetaald. Voor uitbetaling moet de cliënt namelijk een huur- of koopovereenkomst van de nieuw

te betreden woning overleggen en de gemeente moet hebben geconstateerd dat deze woning adequaat is voor de beperkingen van de cliënt.

Verhuizing

Type woning	**Financiële tegemoetkoming**
Appartement	€ 720,-
Rijtjeshuis	€ 1.300,-
Vrijstaande woning of 2-onder-een kap	€ 1.500,-

Als de cliënt geen verhuisbedrijf nodig heeft, maar zelf of met het netwerk kan verhuizen, wordt alleen een tegemoetkoming voor stoffering verstrekt.

Stoffering nieuwe woning

Aantal leden van het huishouden	**Financiële tegemoetkoming**
1	€ 1.343,50
2 tot 3	€ 1.387,50
4 tot 5	€ 1.721.-
6 of meer	€ 1.968,50

Deze bedragen zijn gebaseerd op de prijzengids van het Nibud 2022, rekening houdende met vinyl vloerbedekking, overgordijnen, gordijnrails, behang en behanglijm. Een cliënt kan andere keuzes maken bij de inrichting, zoals laminaat in plaats van vinyl, muurverf in plaats van behang en rolgordijnen in plaats van kant en klare overgordijnen. De meerkosten zijn dan echter voor eigen rekening van de cliënt.

Artikel 5 Kosten bouwkundige en woontechnische woonvoorzieningen

1. De kosten van een woonvoorziening kunnen omvatten:
    a. de aanneemsom (hierin begrepen de loon- en materiaalkosten) voor het treffen van de voorziening;
    b. de risicoverrekening van loon- en materiaalkosten, met inachtneming van het bepaalde in de risicoregeling woning- en utiliteitsbouw 1991;
    c. het honorarium van architect of constructeur tot ten hoogste 10% van de aanneemsom inclusief BTW met dien verstande dat dit niet hoger is dan het maximale honorarium als bepaald in de Rechtsverhouding opdrachtgever - architect, ingenieur en adviseur DNR 2011, of een recentere versie van deze regeling;
    d. de kosten voor het toezicht op de uitvoering (alleen bij sociale woningbouw), indien dit noodzakelijk is, tot een maximum van 2% van de aanneemsom, exclusief BTW;
    e. de leges voor zover deze noodzakelijk zijn voor het treffen van de voorziening;
    f. de verschuldigde en niet verrekenbare- of terugvorderbare omzetbelasting;

g. renteverlies, in verband met het verrichten van noodzakelijke betalingen aan derden voordat de bijdrage is uitbetaald, voor zover deze noodzakelijk zijn voor de bouw dan wel het treffen van voorzieningen. Voor het bepalen van dit bedrag wordt uitgegaan van het rentepercentage dat gold op het moment van de financieringsaanvraag;

h. de prijs van bouwrijpe grond indien noodzakelijk, als niet binnen het oorspronkelijk kavel gebouwd kan worden, tot een maximum van de vierkante meters die minimaal noodzakelijk zijn om de voorzienig te realiseren;

i. de administratiekosten die verhuurder maakt ten behoeve van het treffen van een voorziening voor de persoon met beperkingen voor zover de hiervoor onder a tot en met h genoemde kosten meer bedragen dan € 1.000,00, 10% van die kosten, met een maximum van € 350,00.

j. vergoeding van de kosten van tijdelijke huisvesting (het indien noodzakelijk tijdelijk betrekken van een zelfstandige woonruimte of het langer moeten aanhouden van te verlaten woonruimte). De vergoeding wordt bepaald op het bedrag van de werkelijk gemaakte kosten met als maximum de geldende maximale maandhuur om in aanmerking te komen voor huurtoeslag.

2. Indien een bouwkundige of woontechnische voorziening door of namens de aanvrager in eigen beheer wordt gerealiseerd, vervallen de in het voorgaande lid onder a en b genoemde loonkosten en worden alleen de materiaalkosten in aanmerking genomen.

Artikel 6 Tegemoetkoming in de meerkosten voor afval gerelateerd aan een medische aandoening

1. Het college kan in overeenstemming met artikel 2.1.7 van de Wmo 2015 en artikel 20 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning op aanvraag aan inwoners met een beperking of chronische ziekte, die daarmee verband houdende aannemelijke meerkosten hebben op het gebied van medisch afval, een tegemoetkoming voor deze meerkosten verstrekken.
2. Deze tegemoetkoming wordt eenmaal per jaar verstrekt waarbij het verschil in jaarlijkse bedrag in afvalstoffenheffing van één container tussen een 180 en 140 liter inhoud container, of 240 en 180 liter container als financiële tegemoetkoming verstrekt wordt onder de volgende voorwaarden:
    a. aanvrager is 18 jaar of ouder;
    b. aanvrager is inwoner van de gemeente Rheden;
    c. aanvrager heeft de Nederlandse nationaliteit of verblijft rechtmatig in Nederland;
    d. aanvrager woont in een zelfstandige wooneenheid;
    e. er moet bij de aanvrager sprake zijn van een aantoonbare beperking of chronische ziekte;
    f. de aanvrager heeft een (gezamenlijk) inkomen lager dan 120% van de op 1 januari van desbetreffend jaar van toepassing zijnde bijstandsnorm zoals opgenomen in de Participatiewet; en
    g. de aanvrager en/of diens toeslagpartner heeft een (gezamenlijk) vermogen dat niet hoger is dan het voor hem van toepassing zijnde heffingsvrije vermogen, zoals

opgenomen in de Wet inkomstenbelasting 2001. De waarde van de eigen woning wordt bij deze vermogensvaststelling buiten beschouwing gelaten; en

h. kan onder f en g vermelde voorwaarde aantoonbaar maken door middel van het in bezit zijn van een op de persoon verstrekte 'GelrePas';
i. er is sprake van incontinentiemateriaal of stoma- en nierdialysemateriaal;
j. aanvrager levert een bon van de apotheek of een factuur van de zorgverzekeraar in;
k. onder deze meerkostenregeling voor medisch afval vallen niet de luiers voor baby's, peuters en kleuters voortkomend uit de normale ontwikkeling behorende bij deze leeftijd;
l. de aanvraag wordt gedurende het lopende kalenderjaar gedaan waarbij de uiterste datum van indiening 31 december is.

Artikel 7 Tegemoetkoming in de meerkosten voor een maaltijdservice

1. Het college kan in overeenstemming met artikel 2.1.7 van de Wmo 2015 en artikel 20 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning op aanvraag aan inwoners met een beperking of chronische ziekte, die daarmee verband houdende aannemelijke meerkosten hebben op het gebied van maaltijden, een tegemoetkoming voor deze meerkosten verstrekken.
2. Deze tegemoetkoming wordt eenmaal per jaar verstrekt waarbij de maximale hoogte wordt afgestemd op de op dat moment goedkoopst adequate beschikbare maaltijdservice in de gemeente onder de volgende voorwaarden:
    a. aanvrager is 18 jaar of ouder;
    b. aanvrager is inwoner van de gemeente Rheden;
    c. aanvrager heeft de Nederlandse nationaliteit of verblijft rechtmatig in Nederland;
    d. aanvrager woont in een zelfstandige wooneenheid;
    e. er moet bij de aanvrager sprake zijn van een aantoonbare beperking of chronische ziekte waardoor aanvrager niet zelf kan koken en er is geen of onvoldoende sprake van gebruikelijke hulp of mantelzorg voor het bereiden van de maaltijden;
    f. de aanvrager heeft een (gezamenlijk) inkomen lager dan 120% van de op 1 januari van desbetreffend jaar van toepassing zijnde bijstandsnorm zoals opgenomen in de Participatiewet; en
    g. de aanvrager en/of diens toeslagpartner heeft een (gezamenlijk) vermogen dat niet hoger is dan het voor hem van toepassing zijnde heffingsvrije vermogen, zoals opgenomen in de Wet inkomstenbelasting 2001. De waarde van de eigen woning wordt bij deze vermogensvaststelling buiten beschouwing gelaten; en
    h. kan onder f en g vermelde voorwaarde aantoonbaar maken door middel van het in bezit zijn van een op de persoon verstrekte 'GelrePas';
    i. aanvrager levert een factuur van de maaltijdservice in;
    j. de aanvraag wordt gedurende het lopende kalenderjaar gedaan waarbij de uiterste datum van indiening 31 december is.

Artikel 8 Slotbepalingen

1. De nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019 worden ingetrokken.
2. Deze nadere regels treden in werking de dag na bekendmaking.
3. Dit besluit wordt aangehaald als de Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023.

Ondertekening

Vastgesteld bij besluit van burgemeester en wethouders d.d. …… .

De Steeg …..

Burgemeester en wethouders voornoemd,

burgemeester.

secretaris.

Bijlage: Uitleg voornaamste wijzigingen nadere regels 2023

Voor de belangrijkste wijzigingen van de nadere regels en beleidsregels staat hieronder een uitleg.

Verplaatsen artikelen naar beleidsregels
Een aantal artikelen uit de nadere regels zijn verplaatst naar de beleidsregels. Dit is gedaan als het artikel niet echt een nieuwe/nadere regel bevat, maar meer een uitleg/invulling van de regels uit de verordening.

Regels voor een pgb
In de nadere regels is uitgewerkt wat in elk geval in het pgb-plan moet komen te staan. Dit staat namelijk niet meer in de verordening maatschappelijke ondersteuning. Verder zijn de wettelijke voorwaarden voor verstrekking van een pgb uitgewerkt in de nadere regels. Hierdoor kan de gemeente beter toetsen of een inwoner in aanmerking komt voor een pgb en pgb-fraude beter voorkomen.

Hoogte pgb
Weggelaten is dat het pgb tarief voor informele hulp wordt afgerond naar boven. Conform de verordeningen is het pgb tarief nu gelijk aan het geldende wettelijk minimumloon.

Anti-speculatieregeling bij aanpassing eigendomswoning
Deze regeling is weggelaten, omdat deze juridisch niet is toegestaan. De Wmo 2015 biedt namelijk maar één grondslag om geld te mogen terugvorderen. Dat is bij een opzettelijke schending van de inlichtingenplicht.

Afschrijftermijn bij woningsanering en woningaanpassing
Het is niet toegestaan afschrijftermijnen te hanteren en de hoogte van de vergoeding daar aan te koppelen/de voorziening hierop af te wijzen (zie ook CRvB 20-11-2019, ECLI:NL:CRVB:2019:3535). Wel kun je beoordelen of de stoffering of woningaanpassing algemeen gebruikelijk is. Dit zal afhankelijk zijn van om wat voor voorziening het gaat en de kosten (of deze financieel draagbaar zijn met een minimuminkomen). De leeftijd van het te vervangen artikel speelt hierin dus geen rol.

Gebruikelijke hulp
De bijlage over gebruikelijke hulp is verplaatst naar de beleidsregels en op onderdelen iets aangepast/uitgebreid. Bijvoorbeeld is de uitleg van hoofdverblijf uitgebreid en is bij Wmo begeleiding toegevoegd dat aansturing van relatief beperkte aard gebruikelijke hulp is.

Bijlage: Was-wordt lijst Nadere regels 2023

Was	**Wordt**
1. In dit besluit wordt verstaan onder: a. Beleidsregels: de Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden. b. Budgethouder: de cliënt aan wie een pgb is toegekend. c. College: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden. d. Inwoner: een cliënt conform de Wet maatschappelijke ondersteuning. Of een jeugdige, ouders of gezaghebbende conform de Jeugdwet. e. Maatwerkvoorziening: een aanbod van diensten, activiteiten of producten dat, na zorgvuldig onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de inwoner(s), door middel van een beschikking toegankelijk is en dat is gericht op maatschappelijke ondersteuning of jeugdhulp. In de Verordening jeugdhulp gemeente Rheden wordt deze individuele voorziening genoemd. f. Pgb: persoonsgebonden budget. g. SVB: Sociale verzekeringsbank. h. Verordening: de Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023 dan wel Verordening jeugdhulp gemeente Rheden 2019. i. Wet: Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en Jeugdwet. j. Dagelijkse ondersteuning: dit betreft hulp bij het huishouden, eventueel aangevuld met	1. In dit besluit wordt verstaan onder: a. Beleidsregels: de Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden. b. Budgethouder: de inwoner aan wie een pgb is toegekend. c. College: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden. d. Inkomen: het verzamelinkomen ofwel het gezinsinkomen van de inwoner die een aanvraag doet of voor wie de aanvraag bedoeld is. e. Inwoner: een cliënt conform de Wet maatschappelijke ondersteuning. Of een jeugdige, ouders of gezaghebbende conform de Jeugdwet. f. Maatwerkvoorziening: een aanbod van diensten, activiteiten of producten dat, na zorgvuldig onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de inwoner(s), door middel van een beschikking toegankelijk is en dat is gericht op maatschappelijke ondersteuning of jeugdhulp. In de Verordening jeugdhulp gemeente Rheden wordt deze individuele voorziening genoemd. g. Pgb: persoonsgebonden budget. h. Sociale Basis: Alle informele en formele netwerken en maatschappelijke initiatieven ter ondersteuning van inwoners op het gebied van zelfregie en samenredzaamheid. Binnen de Sociale Basis van de gemeente Rheden zijn zowel vrijwilligers als professionele hulpverleners actief en samen vormen zij het cement van de samenleving waarop mensen

lichte ondersteuningstaken (bijvoorbeeld: het openen van de post, hand- en spandiensten). k. Sociale basis: vormt een breed en sterk fundament waar inwoners zonder beschikking gebruik van kunnen maken. Dit betreft laagdrempelige en direct beschikbare ondersteuning zoals lichte tot middelzware begeleiding en daginvulling voor zowel volwassenen als jeugdigen. 2. Alle begrippen die in deze nadere regels worden gebruikt en niet nader worden omschreven hebben dezelfde betekenis als in de wet, de verordening, de beleidsregels, het Uitvoeringsbesluit maatschappelijke ondersteuning 2015, de Uitvoeringsregeling Wmo 2015, Besluit Jeugdwet, Regeling Jeugdwet en de Algemene wet bestuursrecht (Awb).	met elkaar een gemeenschap vormen en waarbinnen met name lichtere vormen van hulp en ondersteuning geboden worden. i. Verordening jeugdhulp: Verordening jeugdhulp gemeente Rheden 2019 j. Verordening maatschappelijke ondersteuning: Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023. k. Wet: Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en Jeugdwet. l. Wmo: Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. 2. Alle begrippen die in deze nadere regels worden gebruikt en niet nader worden omschreven hebben dezelfde betekenis als in de wet, de verordening, de beleidsregels, het Uitvoeringsbesluit maatschappelijke ondersteuning 2015, de Uitvoeringsregeling Wmo 2015, Besluit Jeugdwet, Regeling Jeugdwet en de Algemene wet bestuursrecht (Awb).
Artikel 2 Afwegingskader maatwerkvoorzieningen 1. Een inwoner komt in aanmerking voor een maatwerkvoorziening als er een noodzaak tot ondersteuning is en de hulpvraag niet (volledig) kan worden opgelost met inzet van eigen kracht, gebruikelijke hulp, mantelzorg, hulp van andere personen uit het sociaal netwerk, algemene voorzieningen en/of andere voorzieningen. 2. Het college toetst aan de hand van de regels in bijlage 1 of er sprake is van gebruikelijke of bovengebruikelijke hulp. 3. Als een maatwerkvoorziening noodzakelijk is, verstrekt het college de goedkoopst compenserende maatwerkvoorziening.	- (verwerkt in verordening en beleidsregels)
Artikel 3 Beschikbare algemene voorzieningen	- (verwerkt in beleidsregels)

Binnen de gemeente Rheden zijn de volgende algemene voorzieningen beschikbaar: a. begeleiding vanuit de sociale basis; b. activiteiten in een raad/buurt/inloophuis; c. jongerenwerk; d. jongerencoach; e. jongerennetwerk; f. toekomstcoach; g. vervangend vervoer door de plusbus; h. administratieve ondersteuning door formulierenhulp; i. financiële ondersteuning door sociale raadslieden; j. ondersteuning voor mantelzorgers en vrijwillige thuishulp; k. vrijwillige senioren ondersteuning; l. schuldhulpmaatje; m. schoolmaatschappelijk werk; n. algemeen maatschappelijk werk; o. hulp bij scheiden (diverse vrij toegankelijke interventies); p. hulp bij het huishouden; q. versterken van de fysieke kracht voor hulp bij het huishouden (powerful ageing).	
Artikel 4 Afschrijvingstermijnen In bijlage II is vastgelegd welke afschrijvingstermijnen er voor hulpmiddelen en woningaanpassingen gehanteerd worden.	- (verwerkt in beleidsregels)
Artikel 5 Formele hulp door geregistreerde professionals	**Artikel 2 Regels voor pgb** 1. Als een inwoner in aanmerking voor een maatwerkvoorziening komt en deze zelf wil

1. Bij formele hulp is er, ongeacht de organisatievorm (zie Verordening jeugdhulp gemeente Rheden 2019 artikel 12, lid 1), sprake van zorg die verleend wordt door personen die geregistreerd professional zijn voor het verlenen van jeugdhulp (SKJ-registratie) en/of individuele gezondheidszorg (BIG-registratie). 2. De formele hulp beschikt, ongeacht de organisatievorm (zie Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2019 artikel 19), naast de beroepskwalificatie en relevante diploma's, over een VOG niet ouder dan 2 jaar.	inkopen met een pgb, toetst het college of voldaan wordt aan de in artikel 2.3.6 lid 2 Wmo of artikel 8.1.1 Jeugdwet opgenomen voorwaarden. De inwoner dient daarvoor een pgb-plan in zoals bedoeld in artikel 11 van de Verordening jeugdhulp en artikel 10 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning volgens een door het college ter beschikking gesteld format, waarbij de inwoner in elk geval aangeeft: a. wat hij met het pgb wenst in te kopen en welk resultaat hij wenst te behalen; b. de motivatie waarom hij de ondersteuning in de vorm van een pgb wenst te ontvangen; c. hoe hij de ondersteuning wenst te organiseren en de voorgenomen uitvoerder van de maatwerkvoorziening; d. of hij hulp krijgt bij het beheer van het pgb en zo ja, van wie; e. op welke wijze de kwaliteit van de maatwerkvoorziening is gewaarborgd, waarbij in het geval van informele hulp: i. de hulpverlener de grenzen van het eigen kunnen en bevoegdheden kan inschatten en kan aangeven wanneer professionele of specialistische hulp nodig is; ii. de hulpverlener aangeeft dat de zorg aan de budgethouder voor hem niet tot overbelasting leidt; en iii. de hulpverlener actief samen werkt met andere hulpverleners wanneer sprake is van een bedreiging van de veiligheid of welzijn van de inwoner. f. hoe de inwoner de uitvoerder van de maatwerkvoorziening gaat aansturen en controleren; g. hoe de inwoner een goede administratie gaat bijhouden; h. wat de te verwachten kosten zijn, onderbouwd in een begroting. 2. Gaat het om een maatwerkvoorziening die geboden wordt door een (formele of informele) hulpverlener, dan stelt de hulpverlener samen met de inwoner en eventueel zijn pgb-beheerder een zorgplan op en dient dit in bij het college. Het college gebruikt het zorgplan om te beoordelen of de ondersteuning van voldoende kwaliteit en dus veilig, doeltreffend,

	doelmatig en cliëntgericht is. In het zorgplan staat in ieder geval: a. wie de uitvoerder van de maatwerkvoorziening en de directe hulpverlener(s) zijn; b. wat de deskundigheid is van de directe hulpverlener(s); c. wie de directe hulpverlener(s) kan vervangen bij afwezigheid; d. welke doelen behaald moeten worden; e. welke concrete acties ingezet worden om de doelen te behalen; f. waar en wanneer de ondersteuning gaat plaatsvinden. 3. Een inwoner en eventueel zijn pgb-beheerder, krijgt maximaal twee keer de mogelijkheid om een pgb-plan en indien van toepassing een zorgplan aan te leveren. Als, ook na een redelijke hersteltermijn, geen passend budget- en zorgplan wordt aangeleverd, wordt het pgb afgewezen. 4. Als er sprake is van formele hulp zoals bedoeld in artikel 12 lid 1 van de Verordening jeugdhulp moet de uitvoerder van de maatwerkvoorziening: a. altijd voldoen aan de norm van de verantwoorde werktoedeling; b. ingeschreven staan in het handelsregister; c. een VOG niet ouder dan twee jaar van alle werknemers en eventueel vrijwilligers kunnen overleggen; d. beschikken over een volledig geïntegreerd kwaliteitssysteem dat voldoet aan de landelijke eisen; tenzij het gaat om een zelfstandige zonder personeel; e. een verklaring betalingsgedrag belastingdienst kunnen tonen; f. een afschrift van de meest recente jaarrekening, of in het geval een Zelfstandige zonder personeel een balans en een winst- en verliesrekening, kunnen tonen; g. verzekerd zijn tegen beroeps- of bedrijfsaansprakelijkheid. 5. Als er sprake is van formele hulp zoals bedoeld in artikel 12 lid 4 en lid 5 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning moet de uitvoerder van de maatwerkvoorziening:

	a. adequaat opgeleid personeel inzetten; b. ingeschreven staan in het handelsregister; c. een VOG niet ouder dan twee jaar van alle werknemers en eventueel vrijwilligers kunnen overleggen; d. beschikken over een volledig geïntegreerd kwaliteitssysteem dat voldoet aan de landelijke eisen; tenzij het gaat om een zelfstandige zonder personeel; e. een verklaring betalingsgedrag belastingdienst kunnen tonen; f. een afschrift van de meest recente jaarrekening, of in het geval een Zelfstandige zonder personeel een balans en een winst- en verliesrekening, kunnen tonen; g. verzekerd zijn tegen beroeps- of bedrijfsaansprakelijkheid. 6. Als er sprake is van informele hulp zoals bedoeld in artikel 12 lid 2 en lid 3 van de Verordening jeugdhulp en artikel 12 lid 6 en lid 7 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning kan de hulpverlener een verklaring omtrent gedrag (VOG) niet ouder dan twee jaar overleggen. Alleen voor hulpverleners die bloed- en aanverwanten van de inwoner in de eerste en tweede graad zijn, geldt dit niet. 7. Als blijkt dat de uitvoerder van de maatwerkvoorziening niet voldoet aan de kwaliteitseisen kan het college, afhankelijk van de omstandigheden, een redelijke hersteltermijn geven of de uitvoerder van de maatwerkvoorziening niet (meer) accepteren. 8. Het college verstrekt geen pgb als er twijfels zijn over integriteit van de uitvoerder van de maatwerkvoorziening. Dit doet zich in elk geval voor als die uitvoerder: a. fraude heeft gepleegd; b. betrokken is geweest bij strafbare feiten of overtredingen heeft begaan die de veiligheid en de kwaliteit van de maatwerkvoorziening in gevaar brengt; c. bestuursrechtelijke en/of fiscaalrechtelijke boetes opgelegd heeft gekregen; d. bestuursrechtelijke handhavingsmaatregelen opgelegd heeft gekregen in de vorm van een last onder bestuursdwang en/of dwangsom; e. en/of zijn directie en/of de aan hen gelieerde vennootschappen een zakelijk

	samenwerkingsverband onderhouden met derden die in relatie staan tot strafbare feiten of daarvan verdacht worden; f. zich niet professioneel gedraagt. Dit is bijvoorbeeld zo als de pgb-aanbieder zich intimiderend opstelt, geen voorbeeldfunctie toont of incidenten hebben plaatsgevonden binnen de uitvoering van zijn functie. 9. Een pgb is alleen mogelijk als: a. voldaan wordt aan de in artikel 2.3.6 lid 2 Wmo of artikel 8.1.1 Jeugdwet opgenomen voorwaarden en; b. er op geen enkele manier druk is uitgeoefend om de voorziening van de beoogde uitvoerder van de maatwerkvoorziening te betrekken en; c. het niet gaat om een spoedeisend geval zoals bedoeld in artikel 2.3.3 Wmo of artikel 2.6 lid 1 sub b Jeugdwet en; d. het college niet eerder een beslissing heeft herzien of ingetrokken omdat: i. de inwoner en/of zijn pgb-beheerder onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beslissing zou hebben geleid; ii. de inwoner en/of zijn pgb-beheerder niet heeft voldaan aan de maatwerkvoorziening of het pgb verbonden voorwaarden; iii. de inwoner en/of zijn pgb-beheerder het pgb niet of voor een ander doel heeft gebruikt dan waarvoor het bestemd is. 10. Een pgb voor hulp uit het sociale netwerk is mogelijk als: a. de inwoner een gelijkwaardig of beter resultaat kan halen met inzet van de hulp uit het sociale netwerk en; b. dit leidt tot volwaardige dienstverlening die past bij de hulpvraag van de inwoner en; c. de hulp uit het sociale netwerk heeft aangegeven dat de ondersteuning aan de inwoner niet tot overbelasting leidt en; d. het niet gaat om GGZ-behandeling (alleen van toepassing op de Jeugdwet). 11. Een inwoner die het pgb niet zelf kan beheren, krijgt maximaal twee keer de mogelijkheid om een pgb-beheerder aan te dragen. Als de inwoner geen geschikte pgb-beheerder aandraagt, wordt het pgb afgewezen.

	12. Het college acht een inwoner of een pgb-beheerder niet geschikt om het pgb te beheren, als bij hem sprake is van één of meer van de volgende omstandigheden: a. de inwoner of zijn pgb-beheerder beschikt niet over alle van onderstaande vaardigheden: i. kunnen overzien van de situatie en een duidelijk beeld van de zorgvraag hebben; ii. op de hoogte zijn van de regels en verplichtingen die horen bij het pgb of weten waar die zelf bij de desbetreffende instanties (online) te vinden; iii. in staat om een overzichtelijke pgbadministratie bij te houden; iv. kan voldoende communiceren met de gemeente, de SVB en zorgverleners; v. in staat om zelfstandig te handelen en onafhankelijk voor een zorgverlener te kiezen; vi. in staat om afspraken te maken en vast te leggen, en om dit te verantwoorden; vii. kunnen beoordelen en beargumenteren of de geleverde zorg passend en kwalitatief goed is; viii. de inzet van zorgverleners kunnen coördineren, waardoor de zorg door kan gaan, ook bij verlof en ziekte; ix. in staat om als werk- of opdrachtgever de zorgverleners aan te sturen en aan te spreken op hun functioneren; x. voldoende (juridische) kennis over het werk- of opdrachtgeverschap, of weet deze kennis te vinden. b. problematische schuldenproblematiek; c. ernstige verslavingsproblematiek; d. aangetoonde fraude begaan in de vier jaar voorafgaand aan de aanvraag; e. een aanmerkelijke verstandelijke beperking; f. een ernstig psychiatrisch ziektebeeld; g. een vastgestelde, blijvende cognitieve stoornis; h. het onvoldoende machtig zijn van de Nederlandse taal in woord en geschrift; i. twijfels op overige gronden over de pgb-vaardigheid. 13. Onverlet het bepaalde in het vorige lid wordt een pgb-beheerder alleen geacht de inwoner te kunnen helpen bij het beheer van het pgb als;

	a. hij niet ook de uitvoerder is van de maatwerkvoorziening die met het pgb wordt ingekocht of geen relatie heeft met de uitvoerder van de maatwerkvoorziening en er ook geen belangenverstrengeling is tussen de pgb-beheerder en de uitvoerder van de maatwerkvoorziening. Tenzij het college dit gezien de situatie van de cliënt, de aard van de ingekochte ondersteuning en de waarborgen waarmee een verantwoorde besteding van het pgb is omgeven, wel passend vindt; b. er voldoende nabijheid is in de vorm van fysieke aanwezigheid en tijd; c. hij de belangen van de cliënt voldoende kan behartigen; d. hij de aan een pgb verbonden taken kan uitvoeren. 14. Uitbetaling van het pgb voor een zaak als bedoeld in artikel 12 lid 1 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning, vindt plaats na ontvangst van de factuur en controle van de besteding van het budget.
Artikel 6 Bepaling hoogte pgb 1. De hoogte van het pgb wordt vastgelegd in een beschikking. 2. De hoogte van een pgb is een all-in budget, respectievelijk een all-in uurtarief. 3. Reiskosten, administratiekosten, kosten vakantiegeld en eventuele andere kosten dienen deel uit te maken van het all-in budget of all-in tarief en kunnen niet afzonderlijk worden uitbetaald ten laste van het pgb. 4. Een pgb is niet bedoeld als inkomenscompensatie. 5. Het tarief voor pgb ongekwalificeerd/informeel is vanaf de Wet minimumloon afgerond naar boven en vastgesteld op € 12,50	Artikel 3 Bepaling hoogte pgb 1. De hoogte van een pgb is een all-in budget, respectievelijk een all-in uurtarief. 2. Reiskosten, administratiekosten, kosten vakantiegeld en eventuele andere kosten dienen deel uit te maken van het all-in budget of all-in tarief en kunnen niet afzonderlijk worden uitbetaald ten laste van het pgb. 3. Een pgb is niet bedoeld als inkomenscompensatie.
Artikel 7 Bouwkundige en woontechnische woonvoorzieningen	Artikel 5 Kosten bouwkundige en woontechnische woonvoorzieningen

1. De kosten van een woonvoorziening kunnen omvatten:	1. De kosten van een woonvoorziening kunnen omvatten:
a. de aanneemsom (hierin begrepen de loon- en materiaalkosten) voor het treffen van de voorziening;	a. de aanneemsom (hierin begrepen de loon- en materiaalkosten) voor het treffen van de voorziening;
b. de risicoverrekening van loon- en materiaalkosten, met inachtneming van het bepaalde in de risicoregeling woning- en utiliteitsbouw 1991;	b. de risicoverrekening van loon- en materiaalkosten, met inachtneming van het bepaalde in de risicoregeling woning- en utiliteitsbouw 1991;
c. het honorarium van architect of constructeur tot ten hoogste 10% van de aanneemsom inclusief BTW met dien verstande dat dit niet hoger is dan het maximale honorarium als bepaald in de Rechtsverhouding opdrachtgever - architect, ingenieur en adviseur DNR 2011, of een recentere versie van deze regeling;	c. het honorarium van architect of constructeur tot ten hoogste 10% van de aanneemsom inclusief BTW met dien verstande dat dit niet hoger is dan het maximale honorarium als bepaald in de Rechtsverhouding opdrachtgever - architect, ingenieur en adviseur DNR 2011, of een recentere versie van deze regeling;
d. de kosten voor het toezicht op de uitvoering (alleen bij sociale woningbouw), indien dit noodzakelijk is, tot een maximum van 2% van de aanneemsom, exclusief BTW;	d. de kosten voor het toezicht op de uitvoering (alleen bij sociale woningbouw), indien dit noodzakelijk is, tot een maximum van 2% van de aanneemsom, exclusief BTW;
e. de leges voor zover deze betrekking hebben op het treffen van de voorziening;	e. de leges voor zover deze noodzakelijk zijn voor het treffen van de voorziening;
f. de verschuldigde en niet verrekenbare- of terugvorderbare omzetbelasting;	f. de verschuldigde en niet verrekenbare- of terugvorderbare omzetbelasting;
g. renteverlies, in verband met het verrichten van noodzakelijke betalingen aan derden voordat de bijdrage is uitbetaald, voor zover deze verband houdt met de bouw dan wel het treffen van voorzieningen. Voor het bepalen van dit bedrag wordt uitgegaan van het rentepercentage dat gold op het moment van de financieringsaanvraag;	g. renteverlies, in verband met het verrichten van noodzakelijke betalingen aan derden voordat de bijdrage is uitbetaald, voor zover deze noodzakelijk zijn voor de bouw dan wel het treffen van voorzieningen. Voor het bepalen van dit bedrag wordt uitgegaan van het rentepercentage dat gold op het moment van de financieringsaanvraag;
h. de prijs van bouwrijpe grond indien noodzakelijk, als niet binnen het oorspronkelijk kavel gebouwd kan worden, tot een maximum van 20 vierkante meter;	h. de prijs van bouwrijpe grond indien noodzakelijk, als niet binnen het oorspronkelijk kavel gebouwd kan worden, tot een maximum van de vierkante meters die minimaal noodzakelijk zijn om de voorzienig te realiseren;
i. de administratiekosten die verhuurder maakt ten behoeve van het treffen van een voorziening voor de persoon met beperkingen	i. de administratiekosten die verhuurder maakt ten behoeve van het treffen van een

voor zover de hiervoor onder a tot en met j genoemde kosten meer bedragen dan € 1.000,00, 10% van die kosten, met een maximum van € 350,00. 2. a. Indien een bouwkundige of woontechnische voorziening door of namens de aanvrager in eigen beheer wordt gerealiseerd, vervallen de in het voorgaande lid onder a en b genoemde loonkosten en worden alleen de materiaalkosten in aanmerking genomen. b. Wanneer de verkoopprijs lager is dan toen de aanpassing geplaatst werd, wordt het bedrag hiermee verminderd	voorziening voor de persoon met beperkingen voor zover de hiervoor onder a tot en met h genoemde kosten meer bedragen dan € 1.000,00, 10% van die kosten, met een maximum van € 350,00. j. vergoeding van de kosten van tijdelijke huisvesting (het indien noodzakelijk tijdelijk betrekken van een zelfstandige woonruimte of het langer moeten aanhouden van te verlaten woonruimte). De vergoeding wordt bepaald op het bedrag van de werkelijk gemaakte kosten met als maximum de geldende maximale maandhuur om in aanmerking te komen voor huurtoeslag. 2. Indien een bouwkundige of woontechnische voorziening door of namens de aanvrager in eigen beheer wordt gerealiseerd, vervallen de in het voorgaande lid onder a en b genoemde loonkosten en worden alleen de materiaalkosten in aanmerking genomen.
Artikel 7a Anti-speculatieregeling bij aanpassing eigendomswoning 1. De eigenaar dient bij verkoop van de woning binnen 10 jaar na de aanpassing de kosten van de woonvoorziening, minus betaalde eigen bijdrage dan wel het eigen aandeel in de kosten, terug te betalen aan de gemeente Rheden, indien de aanpassing heeft geleid tot waardevermeerdering van de woning. 2. Voor terugbetaling komen alleen de kosten van de door het college verstrekte financiële tegemoetkoming dan wel van het persoonsgebonden budget voor aan- en/of verbouw aan de onroerende zaak in aanmerking, voor zover die kosten een bedrag van € 10.000,00 te boven gaan. 3. Voor de vaststelling van de waarde van de onroerende zaak, na de in lid 1 bedoelde aanpassing, wordt door het college uitgegaan van de waarde die gehanteerd wordt voor de vaststelling van de onroerendezaakbelasting en	- (bepaling niet toegestaan)

die van toepassing is op het moment dat de aan- en/of verbouw gereed is, vermeerderd met de omvang van de kosten van de aan- en/of verbouw. 4. Voor de woonvoorziening geldt een afschrijvingsperiode van 10 jaar, waarvan de eerste termijn aanvangt een jaar na oplevering van de woonvoorziening. 5. De in artikel 7a lid 1 genoemde terugbetalingsverplichting wordt aan de hand van onderstaand schema berekend: a. bij verkoop in het eerste en tweede jaar na gereedmelding 100% van de door het college het college vergoede aanpassingskosten; b. bij verkoop in het derde en vierde jaar na gereedmelding 80% van de door het college vergoede aanpassingskosten; c. bij verkoop in het vijfde en zesde jaar na gereedmelding 60% van de door het college vergoede aanpassingskosten; d. bij verkoop in het zevende en achtste jaar na gereedmelding 40% van de door het college vergoede aanpassingskosten; e. bij verkoop in het negende en tiende jaar na gereedmelding 20% van de door het college vergoede aanpassingskosten; f. in alle bovenbedoelde gevallen verminderd met de eigen bijdrage dan wel het eigen aandeel dat voor rekening van de aanvrager is gebleven. 6. Indien de verkoopprijs lager is dan de waarde ten tijde van het voltooien van de aanpassing, wordt bij de vaststelling van het terug te betalen bedrag met die lagere opbrengst rekening gehouden. In dat geval wordt het terug te betalen bedrag evenredig verminderd.	
Artikel 8 Pgb voor woonvoorzieningen	- (lid 1 hoogte pgb volgt uit de verordening, lid 2 is verwerkt in het nieuwe artikel 4, lid 3 is niet

1. De hoogte van het pgb voor onderhoud, keuring en reparatie van door de gemeente Rheden, in het kader van de verordening of de daaraan voorafgaande verordeningen, verstrekte liftsystemen en elektrische apparatuur wordt vastgesteld op het bedrag van de werkelijk gemaakte kosten. 2. De hoogte van het pgb voor tijdelijke huisvesting (het tijdelijk betrekken van een zelfstandige woonruimte of het langer moeten aanhouden van te verlaten woonruimte), wordt bepaald op het bedrag van de werkelijk gemaakte kosten met als maximum de geldende maximale maandhuur om in aanmerking te komen voor huurtoeslag. Een pgb voor tijdelijke huisvesting wordt slechts toegekend tot een maximumbedrag van € 10.000,00 is bereikt. 3. Een pgb dan wel een financiële tegemoetkoming in de kosten van woningsanering wordt alleen verstrekt in gevallen waarin de te vervangen stoffering nog niet is afgeschreven. Bij de vaststelling van de hoogte van het pgb dan wel de financiële tegemoetkoming wordt, op basis van een afschrijvingstermijn van 8 jaar, rekening gehouden met de reeds verlopen afschrijvingsperiode. De afschrijvingspercentages zijn: a. 100% indien het te vervangen artikel nieuwer is dan 2 jaar; b. 75% indien het te vervangen artikel tussen de twee en vier jaar oud is; c. 50% indien het te vervangen artikel tussen de vier en zes jaar oud is; d. 25% indien het te vervangen artikel tussen de zes en acht jaar oud is. Als normbedragen worden gehanteerd € 53,00 per strekkende meter voor zeil of linoleum (uitgaande van een gemiddelde lengte van een	toegestaan, lid 4 is verwerkt in het artikel over de financiële tegemoetkoming)

rol van 4 meter), inclusief egalisatiekosten en € 15,00 per meter voor rolgordijnen of een ander soort gladde gordijnen). 4. De hoogte van een pgb voor verhuizing en herinrichting wordt als volgt vastgesteld: a. op de kosten van verhuizing, met een maximum van € 2.500,00; b. op de daadwerkelijk gemaakte kosten van herinrichting, waarbij de prijzen voor stoffering in de meest actuele NIBUD-prijzengids als maximum worden aangehouden.	
Artikel 9 Pgb voor rolstoelvoorzieningen en vervoersvoorzieningen 1. De hoogte van het pgb voor een rolstoel of vervoersvoorziening bedraagt ten hoogste de prijs voor de goedkoopst-compenserende voorziening, inclusief onderhoud en reparatie, over een periode van zeven jaar. 2. Het pgb voor voorziening die buiten het kernassortiment van de gemeente Rheden valt, bestaat uit twee componenten: a. een bedrag, bestemd voor de aanschafkosten van de goedkoopst-compenserende voorziening; b. een bedrag, bestemd voor de kosten van onderhoud, reparatie en verzekering van de voorziening. 3. Het college stelt de hoogte van het pgb vast op basis van tenminste twee offertes van twee leveranciers buiten het kernassortiment, waarvan er minimaal één is opgevraagd door het college, en één door de aanvrager. 4. Uitbetaling van het pgb als bedoeld in het tweede lid vindt plaats na goedkeuring van de in het derde lid bedoelde offerte en na ontvangst van de factuur. 5. Nadat controle heeft plaatsgevonden ten aanzien van de besteding van het budget wordt	- (hoogte pgb lid 1 t/m 3, lid 6 en lid 9 volgt uit de verordening, lid 7 en 8 maximeren pgb is niet toegestaan, lid 4 en lid 5 zijn deels verwerkt in het nieuwe artikel Regels voor pgb).

het bedrag van het pgb definitief vastgesteld. Als sprake is van een onderbesteding van het pgb, of de besteding ervan niet in overeenstemming met het aangegeven doel is geweest, dan wel sprake is van het niet nakomen van de aan het pgb verbonden voorwaarden kan, indien van toepassing, door het college worden overgegaan tot herziening en terugvordering. 6. Het pgb-tarief voor individueel rolstoeltaxivervoer bedraagt € 0,30 per kilometer, conform het tarief van zorgverzekeraars. 7. Voor sportvoorzieningen wordt het toe te kennen pgb gemaximeerd op € 3.000,00. 8. Voor auto-aanpassingen wordt het toe te kennen pgb gemaximeerd op € 12.000,00. 9. De hoogte van het pgb voor sociaal vervoer wordt berekend aan de hand van de kosten die de gemeente zou maken als de cliënt gebruik zou maken voor collectief vervoer. Dit komt neer op het tarief van € 0,17 per km plus het opstaptarief voor een enkele reis van €0,95.	
Artikel 10 Tegemoetkoming in de meerkosten voor afval gerelateerd aan een medische aandoening 1. Het college kan in overeenstemming met artikel 2.1.7 van de Wmo 2015 op aanvraag aan inwoners met een beperking of chronische ziekte, die daarmee verband houdende aannemelijke meerkosten hebben op het gebied van medisch afval. 2. Deze tegemoetkoming wordt eenmaal per jaar verstrekt waarbij het verschil in jaarlijkse bedrag in afvalstoffenheffing van één container tussen een 180 en 140 liter inhoud container, of 240 en 180 liter container als financiële tegemoetkoming verstrekt wordt onder de volgende voorwaarden:	Artikel 6 Tegemoetkoming in de meerkosten voor afval gerelateerd aan een medische aandoening 1. Het college kan in overeenstemming met artikel 2.1.7 van de Wmo 2015 en artikel 20 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning op aanvraag aan inwoners met een beperking of chronische ziekte, die daarmee verband houdende aannemelijke meerkosten hebben op het gebied van medisch afval, een tegemoetkoming voor deze meerkosten verstrekken. 2. Deze tegemoetkoming wordt eenmaal per jaar verstrekt waarbij het verschil in jaarlijkse bedrag in afvalstoffenheffing van één container tussen een 180 en 140 liter inhoud container, of 240 en 180 liter container als financiële

a. aanvrager is 18 jaar of ouder; b. aanvrager is inwoner van de gemeente Rheden; c. aanvrager heeft de Nederlandse nationaliteit of verblijft rechtmatig in Nederland; d. aanvrager woont in een zelfstandige wooneenheid; e. er moet bij de aanvrager sprake zijn van een aantoonbare beperking of chronische ziekte; f. de aanvrager heeft een inkomen lager dan 120% van de op 1 januari van desbetreffend jaar van toepassing zijnde bijstandsnorm zoals opgenomen in de Participatiewet; en g. de aanvrager heeft een vermogen dat niet hoger is dan het voor hem van toepassing zijnde heffingsvrije vermogen, zoals opgenomen in de Wet inkomstenbelasting 2001. De waarde van de eigen woning wordt bij deze vermogensvaststelling buiten beschouwing gelaten; en h. kan onder f en g vermelde voorwaarde aantoonbaar maken door middel van het in bezit zijn van een op de persoon verstrekte 'GelrePas'; i. de aanvraag wordt gedurende het lopende kalenderjaar gedaan waarbij de uiterste datum van indiening 31 december is; j. er is sprake van incontinentiemateriaal of stoma- en nierdialysemateriaal; k. aanvrager levert een bon van de apotheek of een factuur van de zorgverzekeraar in; l. onder deze meerkostenregeling voor medisch afval vallen niet de luiers voor baby's, peuters en kleuters voortkomend uit de normale ontwikkeling behorende bij deze leeftijd;	tegemoetkoming verstrekt wordt onder de volgende voorwaarden: a. aanvrager is 18 jaar of ouder; b. aanvrager is inwoner van de gemeente Rheden; c. aanvrager heeft de Nederlandse nationaliteit of verblijft rechtmatig in Nederland; d. aanvrager woont in een zelfstandige wooneenheid; e. er moet bij de aanvrager sprake zijn van een aantoonbare beperking of chronische ziekte; f. de aanvrager heeft een (gezamenlijk) inkomen lager dan 120% van de op 1 januari van desbetreffend jaar van toepassing zijnde bijstandsnorm zoals opgenomen in de Participatiewet; en g. de aanvrager en/of diens toeslagpartner heeft een (gezamenlijk) vermogen dat niet hoger is dan het voor hem van toepassing zijnde heffingsvrije vermogen, zoals opgenomen in de Wet inkomstenbelasting 2001. De waarde van de eigen woning wordt bij deze vermogensvaststelling buiten beschouwing gelaten; en h. kan onder f en g vermelde voorwaarde aantoonbaar maken door middel van het in bezit zijn van een op de persoon verstrekte 'GelrePas'; i. er is sprake van incontinentiemateriaal of stoma- en nierdialysemateriaal; j. aanvrager levert een bon van de apotheek of een factuur van de zorgverzekeraar in; k. onder deze meerkostenregeling voor medisch afval vallen niet de luiers voor baby's, peuters en kleuters voortkomend uit de normale ontwikkeling behorende bij deze leeftijd;

m. de aanvraag wordt gedurende het lopende kalenderjaar gedaan waarbij de uiterste datum van indiening 31 december is.	l. de aanvraag wordt gedurende het lopende kalenderjaar gedaan waarbij de uiterste datum van indiening 31 december is.
- (was eerder een algemene voorziening)	Artikel 7 Tegemoetkoming in de meerkosten voor een maaltijdservice 1. Het college kan in overeenstemming met artikel 2.1.7 van de Wmo 2015 en artikel 20 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning op aanvraag aan inwoners met een beperking of chronische ziekte, die daarmee verband houdende aannemelijke meerkosten hebben op het gebied van maaltijden, een tegemoetkoming voor deze meerkosten verstrekken. 2. Deze tegemoetkoming wordt eenmaal per jaar verstrekt waarbij de maximale hoogte wordt afgestemd op de op dat moment goedkoopst adequate beschikbare maaltijdservice in de gemeente onder de volgende voorwaarden: a. aanvrager is 18 jaar of ouder; b. aanvrager is inwoner van de gemeente Rheden; c. aanvrager heeft de Nederlandse nationaliteit of verblijft rechtmatig in Nederland; d. aanvrager woont in een zelfstandige wooneenheid; e. er moet bij de aanvrager sprake zijn van een aantoonbare beperking of chronische ziekte waardoor aanvrager niet zelf kan koken en er is geen of onvoldoende sprake van gebruikelijke hulp of mantelzorg voor het bereiden van de maaltijden; f. de aanvrager heeft een (gezamenlijk) inkomen lager dan 120% van de op 1 januari van desbetreffend jaar van toepassing zijnde bijstandsnorm zoals opgenomen in de Participatiewet; en

	g. de aanvrager en/of diens toeslagpartner heeft een (gezamenlijk) vermogen dat niet hoger is dan het voor hem van toepassing zijnde heffingsvrije vermogen, zoals opgenomen in de Wet inkomstenbelasting 2001. De waarde van de eigen woning wordt bij deze vermogensvaststelling buiten beschouwing gelaten; en h. kan onder f en g vermelde voorwaarde aantoonbaar maken door middel van het in bezit zijn van een op de persoon verstrekte 'GelrePas'; i. aanvrager levert een factuur van de maaltijdservice in; j. de aanvraag wordt gedurende het lopende kalenderjaar gedaan waarbij de uiterste datum van indiening 31 december is.
Artikel 11 Slotbepalingen 1. Het Financieel besluit maatschappelijke ondersteuning 2016 en de Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2016 worden ingetrokken. 2. Deze nadere regels treden in werking de dag na bekendmaking. 3. Dit besluit wordt aangehaald als de Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019.	Artikel 8 Slotbepalingen 1. De nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019 worden ingetrokken. 2. Deze nadere regels treden in werking de dag na bekendmaking. 3. Dit besluit wordt aangehaald als de Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023.
-	**Artikel 4 Hoogte financiële tegemoetkoming verhuizen en herinrichting** De gemeente hanteert onderstaande normbedragen voor de verhuizing en de stoffering. Deze zijn gebaseerd op marktonderzoek naar de kosten voor een verhuizing en de Nibud-normen voor stoffering. De financiële tegemoetkoming wordt niet altijd tegelijkertijd met de beschikking uitbetaald. Voor uitbetaling moet de cliënt namelijk een huur- of koopovereenkomst van de nieuw te betreden woning overleggen en de gemeente

moet hebben geconstateerd dat deze woning adequaat is voor de beperkingen van de cliënt.

Verhuizing

Type woning	**Financiële tegemoetkoming**
Appartement	€ 720,-
Rijtjeshuis	€ 1.300,-
Vrijstaande woning of 2-onder-een kap	€ 1.500,-

Als de cliënt geen verhuisbedrijf nodig heeft, maar zelf of met het netwerk kan verhuizen, wordt alleen een tegemoetkoming voor stoffering verstrekt.

Stoffering nieuwe woning

Aantal leden van het huishouden	**Financiële tegemoetkoming**
1	€ 1.343,50
2 tot 3	€ 1.387,50
4 tot 5	€ 1.721.-
6 of meer	€ 1.968,50

Deze bedragen zijn gebaseerd op de prijzengids van het Nibud 2022, rekening houdende met vinyl vloerbedekking, overgordijnen, gordijnrails, behang en behanglijm. Een cliënt kan andere keuzes maken bij de inrichting, zoals laminaat in plaats van vinyl, muurverf in plaats van behang en rolgordijnen in plaats van kant en klare overgordijnen. De meerkosten zijn dan echter voor eigen rekening van de cliënt.

BIJLAGE I Gebruikelijke hulp	- (verplaatst naar beleidsregels)
BIJLAGE II Hulpmiddelen, prijzen en afschrijftermijn	- (verplaatst naar beleidsregels)

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	2 Welzijn	3 Goede gezondheid en Welzijn

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		2

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
collegevoorstel beleidsregels wet maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2023

INHOUD VOORSTEL

- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023 vast te stellen;

1 Wat is de aanleiding?

Op 1 november 2022 heeft de raad van gemeente Rheden Verordening Wet maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023 vastgesteld. In deze nieuwe verordening zijn een aantal bepalingen opgenomen die momenteel nog opgenomen zijn in de “beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019” (nader te noemen beleidsregels). Om de beleidsregels uit 2019 weer goed in lijn te brengen met de verordening ligt het voorstel aan u voor om de beleidsregels 2019 aan te passen, en te noemen Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023. De nieuwe bepalingen beleidsregels zijn te vinden in de bijlagen bij dit B&W voorstel.

Aangezien dit een zeer juridisch document betreft een korte toelichting ho

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- De Wet maatschappelijk ondersteuning en jurisprudentie over de Wmo;
- Verordening Wet maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023;
- Verordening jeugdhulp gemeente Rheden 2019;
- Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019;
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019;
- Meerjarenbeleidskader sociaal domein Meedoen;
- Beleidsnota Samenredzaamheid 2018-2022;
- Transformatieplan 2.0.

<u>Korte toelichting verschil tussen verordening, nadere regels en beleidsregels</u>

De verordening is een algemeen verbindend voorschrift en op lokaal niveau de ‘hoogste’ regeling. Deze wordt dan
ook door de gemeenteraad vastgesteld. De verordening is rechtstreeks bindend voor inwoners. Nadere regels zijn algemeen verbindende voorschriften die een uitwerking zijn van wetten of verordeningen. Dit betreft dus een nadere uitwerking van **wat** het beleidsuitgangspunt is van het lokale beleid. Waar het vaststellen van de verordening een bevoegdheid is van de gemeenteraad, kan het college beslissen over nadere regels. Een beleidsregel beschrijft **hoe** gemandateerde uitvoerders (lees consulenten) uitvoering geven aan de bevoegdheid die zij hebben gekregen bij het nemen van besluiten in het toe- of afwijzen van voorzieningen.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Wij willen bereiken dat de beleidsregels weer goed aansluiten op de onlangs vastgestelde verordening Wet maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023 en nieuw vast te stellen Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023. Daarnaast willen wij dat de beleidsregels weer up-to-date zijn met de laatste stand van jurisprudentie en landelijke wet- en regelgeving. Een overzicht van de voornaamste wijzigingen en een was-wordt lijst zijn te vinden in de bijlagen bij dit B&W voorstel.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Na goedkeuring en publicatie van de voorgestelde nieuwe “beleidsregels wet maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2023” zullen de “beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019” worden ingetrokken. Gelijktijdig met publicatie van de nieuwe beleidsregels zal ook de op 1-11-2022 vastgestelde “Verordening Wet maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023” en “Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023” worden gepubliceerd en in werking treden.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Er zijn geen kosten verbonden aan dit besluit. We verwachten ook geen substantiële wijzigingen in kosten in de uitvoering naar aanleiding hiervan.

6 Wat zijn de risico’s?

Door deze beleidsregels weer aan te laten sluiten op de verordening Wmo 2023 en de laatste stand van zaken in de jurisprudentie, neemt het risico op juridisch onjuiste besluiten op aanvragen van inwoners af.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Wij hebben de nieuwe “beleidsregels wet maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2023” aangepast aan de huidige jurisprudentie en hierbij (extern) juridisch advies over aangevraagd. De knelpunten uit de huidige beleidsregels 2019 zijn aangepast. In de bijlage vindt u een “was-wordt lijst” met de wijzigingen ten opzichte van de beleidsregels 2019. Daarnaast is in de bijlagen een document toegevoegd waarin de voornaamste wijzigingen worden toegelicht.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Het besluit wordt na vaststelling digitaal bekendgemaakt en treedt in werking op het moment van publicatie in het elektronische gemeenteblad. De “beleidsregels wet maatschappelijke ondersteuning en

jeugdhulp 2023” zijn daarna digitaal raadpleegbaar via de website https://lokaleregelgeving.overheid.nl/zoeken.
Daarnaast wordt belangrijke informatie voor onze inwoners op onze website geactualiseerd en worden onze uitvoerende consulenten geïnstrueerd over gebruik van deze nieuwe beleidsregels.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Wij evalueren doorlopend op de uitvoerbaarheid en op noodzakelijke juridische aanpassingen, door middel van cliënt-ervaringsonderzoeken en uitvoering van bezwaar en beroep-procedures. Daarnaast houden wij de actuele jurispudentie in de gaten en daar waar dat nodig is zullen wij een voorstel doen voor aanpassingen.

De Steeg,

Ontwerp collegevoorstel

Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden;

gelet op:

artikel 6 lid 6 Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023 en artikel 3 lid 2, artikel 4 lid 2, artikel 5 lid 5, artikel 8 lid 4, artikel 10 lid 5, artikel 11 lid 5 en artikel 13 lid 4 Verordening jeugdhulp gemeente Rheden 2019;

b e s l u i t :

vast te stellen de Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023.

HOOFDSTUK 1 Begrippen

Artikel 1 Begripsbepalingen

1. Onderstaand zijn enkele begrippen toegelicht. Alle begrippen die in deze beleidsregels worden gebruikt en niet nader worden omschreven hebben dezelfde betekenis als in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023, Jeugdwet, Verordening jeugdhulp gemeente Rheden 2019, het Uitvoeringsbesluit maatschappelijke ondersteuning 2015, de Uitvoeringsregeling Wmo 2015, het Besluit Jeugdwet, de Regeling Jeugdwet, Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023 en de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Waar In deze beleidsregels worden verstaan onder:
    a. Casemanager/casusregisseur: een medewerker van de gemeente die zowel de casusregie als de procesregie voert.
    b. Casusregie: regie voeren op de inhoud van de casus.
    c. Cliëntondersteuning: een cliëntondersteuner is onafhankelijk van de gemeente en zorgaanbieders en denkt mee over zorg en ondersteuning. De cliëntondersteuner moet onafhankelijk zijn van de organisaties die indicaties stellen en de zorg leveren. De cliëntondersteuner kent het zorgaanbod in de buurt, kan aanwezig zijn bij een gesprek over ondersteuning, betrekt zo nodig het sociale netwerk en ondersteunt bij Wmo-ondersteuning, jeugd en gezin, Zvw (WLZ), wonen en onderwijs.
    d. Consulent: een adviseur van de gemeente met specialistische kennis van de Wmo en/of Jeugdwet en kennis van de integrale mogelijkheden binnen de gemeente. Deze stelt de kennis in dienst van de inwoners, verricht onderzoek naar passende ondersteuning en adviseert inwoners.
    e. Gesprek: het gesprek is een onderdeel van het onderzoek zoals bedoeld in de verordening maatschappelijke ondersteuning artikel 6 en jeugdhulp 2019 artikel 8.

f. Gebruikelijke hulp: hulp die verwacht wordt van inwonende gezinsleden en andere huisgenoten en die ‘normaal’ wordt geacht in de relatie.
g. Gezamenlijke huishouding: twee personen die hun hoofdverblijf in dezelfde woning hebben en blijk geven zorg te dragen voor elkaar door middel van het leveren van een bijdrage in de kosten van de huishouding dan wel anderszins.
h. Inwoner: een cliënt conform de Wet maatschappelijke ondersteuning. Of een jeugdige of ouder conform de Jeugdwet.
i. Leefeenheid: de echtgenoot, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten waarmee de inwoner een gezamenlijke huishouding voert.
j. Maatwerkvoorziening: een aanbod van diensten, activiteiten of producten dat, na zorgvuldig onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de inwoner(s), door middel van een beschikking toegankelijk is en dat is gericht op maatschappelijke ondersteuning of jeugdhulp. In de Verordening jeugdhulp van de gemeente Rheden wordt deze individuele voorziening genoemd.
k. Nadere regels: Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023.
l. Procesregie: regie voeren op het proces van de casus. Dit betekent:
    i. helicopterview, overzicht bewaken;
    ii. organiseren en coördineren;
    iii. delegeren van acties en taken;
    iv. doelen monitoren en evalueren;
    v. ondersteunen waar nodig, loslaten waar kan;
    vi. overdragen/beleggen van het regie voeren voor de toekomst.
m. Procesregisseur: een medewerker van de gemeente die de procesregie voert, maar geen casusregie.
n. Respijtzorg: zorg die wordt geleverd aan de inwoner met het doel de (overbelaste) mantelzorger tijdelijk, bijvoorbeeld een avond, een dag of een weekend, te ontlasten van zijn taken.
o. Sociale Basis: Alle informele en formele netwerken en maatschappelijke initiatieven ter ondersteuning van inwoners op het gebied van zelfregie en samenredzaamheid. Binnen de Sociale Basis van de gemeente Rheden zijn zowel vrijwilligers als professionele hulpverleners actief en samen vormen zij het cement van de samenleving waarop mensen met elkaar een gemeenschap vormen en waarbinnen met name lichtere vormen van hulp en ondersteuning geboden worden.
p. Verordening: de geldende Verordening jeugdhulp en Verordening maatschappelijke ondersteuning van de gemeente Rheden.

HOOFDSTUK 2 Definitie van de eigen kracht, mogelijkheden en andere voorzieningen

Artikel 2 Algemeen afwegingskader

1. Als een inwoner een verzoek doet voor ondersteuning op grond van de Wmo of Jeugdwet, wordt dit verzoek gewogen. Het gaat daarbij om maatwerk. De uitkomst kan daarom per situatie

verschillen. De weging is altijd individueel, maar moet tegelijkertijd objectief zijn. Daarom worden altijd de onderstaande onderwerpen betrokken bij de weging.
2. Er wordt altijd gekeken naar wat de inwoner zelf nog kan en welke inspanning de inwoner zelf heeft verricht om de situatie of het probleem op te lossen. Pas wanneer de gebruikelijke hulp, de eigen kracht, mantelzorg, hulp van andere personen uit het sociale netwerk, algemene voorzieningen, algemeen gebruikelijke voorzieningen en andere voorzieningen niet toereikend zijn, wordt onderzocht in welke mate een maatwerkvoorziening een oplossing biedt.

Artikel 3 Aanvaardbaar niveau

1. Het streven is om bij de inwoner de zelfredzaamheid en participatie te vergroten en de veiligheid te waarborgen. Dit passend bij de inwoner, de leeftijd en situatie. Daarbij is van belang hoe de situatie was, voordat er tegen een probleem of beperking aangelopen werd. Daarnaast wordt er gekeken naar situaties en omstandigheden bij inwoners in vergelijkbare omstandigheden en leeftijdscategorie zonder een probleem of beperking.
2. Aanvaardbaar geeft aan dat er soms belemmeringen of beperkingen blijven die niet verholpen kunnen worden. De ondersteuning richt zich tot wat noodzakelijk is voor de zelfredzaamheid, participatie en veiligheid. De ondersteuning breidt zich niet uit tot wat de inwoner noodzakelijk vindt in het kader van gewoonte of smaak. Het betekent niet per definitie dat alle activiteiten zoals hobby's kunnen worden uitgeoefend zoals voorheen.

Artikel 4 Gebruikelijke hulp

Of er sprake is van gebruikelijke hulp wordt beoordeeld aan de richtlijn die is opgenomen in Bijlage 1.

Artikel 5 Ondersteuning door mantelzorgers

1. Mantelzorg is een vorm van ondersteuning die niet afdwingbaar is door de overheid. Mantelzorg is meestal langdurig en/of intensief. De hulp bestaat uit verzorging, maar kan ook hulp bij noodzakelijke dagelijkse activiteiten zijn. Zoals een huishouden voeren. Door deze hulp kan de ander zich redden, thuis blijven wonen en meedoen aan de samenleving. De hulp gaat verder dan de gebruikelijke hulp die huisgenoten aan elkaar geven. Mantelzorg is de hulp die de gebruikelijke hulp overstijgt.
2. Ontlasten van een mantelzorger dient zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving plaats te vinden.
3. De consulent kan in het kader van zijn onderzoek een test voor overbelasting bij een mantelzorger afnemen, namelijk de Caregiver Strain Index. De CSI is een wetenschappelijk gevalideerd instrument en één van de meest gebruikte. De test bestaat uit dertien vragen die met ja of nee kunnen worden beantwoord. Als iemand zeven keer of meer een vraag met 'ja' beantwoordt, dan is er sprake van overbelasting.

Artikel 6 Eigen kracht en eigen mogelijkheden

1. Met eigen kracht en eigen mogelijkheden worden bedoeld:

a. de krachten van een inwoner zelf;
b. oplossingen binnen het sociale netwerk. Zoals familie, partner, huisgenoot en vrienden;
c. het netwerk verbreden.

2. Eigen oplossingen staan dicht bij de inwoner en sluiten daardoor goed bij de inwoner en/of de situatie aan. Daarbij wordt gekeken naar de balans in draagkracht/draaglast van de inwoner. Hierdoor is er sprake van een draagkrachtige en duurzame oplossing. Het uitgangspunt is dat de inwoner eerst kijkt in hoeverre hij/zij zelf, of samen met zijn directe omgeving, een bijdrage kan leveren aan het verbeteren van zijn situatie. Het is normaal dat een persoon zich inspant om de eigen situatie te verbeteren of dat er iets gedaan wordt voor een partner of familielid die niet geheel op eigen kracht kan deelnemen aan de samenleving. Er wordt altijd nagevraagd bij de inwoner of de inwoner het netwerk al betrokken heeft bij zijn situatie of probleem en het oplossen hiervan.
3. Er wordt onderzocht of er op eigen kracht of met hulp van het netwerk het gewenste resultaat kan worden bereikt. Wanneer er voldoende eigen mogelijkheden zijn die passend zijn bij een probleem of situatie, kan hiervoor geen aanspraak worden gemaakt op een voorziening vanuit de Wmo of Jeugdwet.
4. Er mag van een inwoner verwacht worden dat er actief meegedacht wordt over mogelijkheden binnen het netwerk en hoe het netwerk verbreed kan worden. Een consulent kan een afspraak met het netwerk organiseren om een probleem of situatie te bespreken om naar een passende oplossing te zoeken.
5. Mogelijkheden vanuit de eigen kracht zijn bijvoorbeeld de focus leggen op waar een persoon goed in is en deze krachten in te zetten waardoor de balans terugkeert. Het gaat hier om het aanboren, vergroten en benutten van eigen sterke kanten en van het sociale netwerk, om te zorgen dat er weer grip komt op hun leven. Hierdoor kan de inwoner (lichte) problemen oplossen en waar mogelijk voorkomen. Ook wanneer iemand aanspraak kan maken op een voorziening op grond van een andere wet, hoeft de gemeente in het kader van de eigen kracht die voorziening niet te verstrekken. Het uitgangspunt is dan namelijk dat de inwoner op eigen kracht het probleem kan oplossen, namelijk door aanspraak op grond van de andere wet tot gelding te brengen. Hetzelfde geldt als de inwoner beschikt over een aanvullende verzekering. Beschikt de inwoner echter niet over een aanvullende verzekering of is deze niet toereikend om het probleem op te lossen, dan is de gemeente aan zet om de noodzakelijke ondersteuning in te zetten. De inwoner kan namelijk niet verplicht worden om een aanvullende verzekering af te sluiten.
6. De inzet van het inkomen of vermogen van de inwoner is geen eigen kracht. Een maatwerkvoorziening moet voor iedereen toegankelijk zijn, ongeacht de hoogte van het inkomen en/of vermogen. Het inkomen en vermogen mag geen rol spelen bij de toekenning van een maatwerkvoorziening. Wel kan er in het gesprek met financieel draagkrachtige inwoners gewezen worden op de mogelijkheid om de voorziening zelf te financieren. Als de inwoner dat wil en ook in staat is om dat zelf te organiseren, kan dat de juiste aanpak zijn.
7. Mogelijkheden om ondersteuning vanuit het netwerk te verbreden zijn bijvoorbeeld een situatie of probleem bespreekbaar maken tijdens een netwerkberaad, lotgenoten contact zoeken of contact zoeken met ervaringsdeskundigen.
8. Onder de eigen mogelijkheden valt ook bovengebruikelijke hulp van een ouder/ouders aan hun minderjarige kinderen, voor zover zij beschikbaar en in staat zijn de noodzakelijke hulp te

bieden, dit geen overbelasting oplevert, de ouder(s) de hulp ook zonder vergoeding blijven bieden en zij hierdoor niet in de problemen komen. Als uit onderzoek naar deze factoren volgt dat de ouder(s) de benodigde hulp kunnen bieden zonder dat dit tot problemen leidt, zijn er voldoende eigen mogelijkheden. Er wordt dan geen maatwerkvoorzienig ingezet voor de hulp die de ouder(s) kunnen bieden.

Artikel 7 Algemene en andere voorzieningen

1. Wanneer een inwoner recht heeft op een algemene of andere voorziening, of wanneer een algemene of andere voorziening passend is, wordt de inwoner verwezen naar die passende voorziening. Er is dan geen maatwerkvoorziening noodzakelijk.
2. Algemene voorzieningen zijn laagdrempelig toegankelijk. Er kan hiervoor een bijdrage in de kosten voor gevraagd worden. Algemene voorzieningen vanuit de Jeugdwet zijn eigen bijdrage vrij. Dit staat opgenomen in de Verordening maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp. Er is een uitgebreid aanbod van algemene voorzieningen beschikbaar binnen de gemeente Rheden. De volgende algemene voorzieningen zijn in ieder geval beschikbaar:
    a. begeleiding vanuit de Sociale Basis;
    b. activiteiten in een raad/buurt/inloophuis;
    c. jongerenwerk;
    d. jongerencoach;
    e. jongerennetwerk;
    f. toekomstcoach;
    g. Vervangend vervoer door de plusbus;
    h. administratieve ondersteuning door formulierenhulp;
    i. financiële ondersteuning door sociale raadslieden;
    j. ondersteuning voor mantelzorgers en vrijwillige thuishulp;
    k. vrijwillige senioren ondersteuning;
    l. schuldhulpmaatje;
    m. schoolmaatschappelijk werk;
    n. algemeen maatschappelijk werk;
    o. hulp bij scheiden (diverse vrij toegankelijke interventies);
    p. hulp bij het huishouden;
    q. versterken van de fysieke kracht met als doel zo lang mogelijk de huishoudelijke taken zelfstandig te blijven uitvoeren;
    r. Uniek Sporten;
    s. Jeugdfonds sport & cultuur;
    t. Sjors Sportief.
3. Een inwoner kan recht hebben op andere wettelijke voorzieningen dan Wmo en de Jeugdwet. Voorbeelden hiervan zijn:
    a. Zorgverzekeringswet (Zvw);
    b. Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV);
    c. Wet passend onderwijs;
    d. Arbeidsvoorzieningen zoals de Ziektewet, de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA), Wajong en Participatiewet;

e. Wet langdurige zorg (Wlz).

4. Daarnaast zijn er andere voorzieningen en mogelijkheden vanuit de samenleving beschikbaar die niet verstrekt worden vanuit de Wmo of Jeugdwet. Voorbeelden hiervan zijn:
    a. Mijn Huis Mijn Toekomst;
    b. Collectieve aanvullende verzekering vanuit de gemeente (CAV);
    c. openbaar vervoer;
    d. onderwijs;
    e. kinderopvang, buitenschoolse opvang, voor- en vroegschoolse voorzieningen;
    f. jeugdgezondheidszorg (o.a. consultatiebureau);
    g. voorzieningen voor ontspanning, sport/bewegen, kunst en cultuur;
    h. boodschappenservicedienst;
    i. blijverslening;
    j. uitleenwinkel;
    k. glazenwasser;
    l. tuinman;
    m. ergonomische zelf aan te schaffen hulpmiddelen (bijv. rollator, wandelstok, aangepast bestek).
5. Inwoners met een vraag voor (groeps)begeleiding vanuit de Wmo of Jeugdwet, kunnen zich direct wenden tot één van de dorpsmeldpunten in de Sociale Basis (een uitvoerende derde partij). Het dorpsmeldpunt van de Sociale Basis bekijkt of de inwoner voldoende geholpen is met een algemene voorziening. Als dat niet zo is, kan de inwoner zich melden bij het sociaal meldpunt van de gemeente Rheden. De inwoner kan het dorpsmeldpunt van de Sociale Basis vragen hierbij te helpen door een advies mee te sturen.

Artikel 8 Algemeen gebruikelijke voorzieningen

Er bestaat geen aanspraak op een maatwerkvoorziening als het probleem van de cliënt kan worden opgelost met een algemeen gebruikelijke voorziening. Hiermee wordt beoogd te voorkomen dat het college een voorziening verstrekt waarvan aannemelijk is dat cliënt, ook als hij of zij geen beperkingen had, hierover zou (hebben kunnen) beschikken. Een algemeen gebruikelijke voorziening is een voorziening die voldoet aan de criteria zoals opgenomen in artikel 1 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning.

Eén van de criteria is dat een voorziening financieel gedragen kan worden met een inkomen op minimumniveau. Het is hierbij niet van belang wat het inkomen van de cliënt zelf is. Het draait om de vraag of *iemand* met een minimuminkomen de voorziening zou kunnen betalen. Om deze vraag te beantwoorden hanteert de gemeente het criterium dat de voorziening binnen een termijn van 36 maanden kan worden terugbetaald bij een aflossing van 5% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm. Dit is gebaseerd op de aflossingscapaciteit voor leenbijstand. Voor de kostprijs van de voorziening, kijkt de gemeente waar mogelijk ook naar beschikbare tweedehands voorzieningen.

Er zijn verschillende diensten die aan de hand van de jurisprudentie als algemeen gebruikelijk kunnen worden gezien. Voorbeelden hiervan zijn de bezorgservice van supermarkten en een glazenwasser.

Bepaalde producten worden ook als algemeen gebruikelijk gezien. Een fiets met elektrische trapondersteuning is een voorbeeld: een dergelijke fiets wordt ook gebruikt door mensen zonder beperkingen (bijvoorbeeld door mensen die een lange afstand naar hun werk of school moeten fietsen). Een dergelijke fiets is gewoon bij de fietsenwinkel te koop en over het algemeen wel betaalbaar. Zeker als er rekening wordt gehouden met het ruime aanbod aan tweedehandsfietsen. Bij andere producten zal het afhangen van de kosten of deze algemeen gebruikelijk zijn. Neem bijvoorbeeld een spoel-föhn installatie. Deze voorziening is niet (meer) specifiek bedoeld voor mensen met een beperking en vrij verkrijgbaar. Het hangt daarom in het concrete geval af van de kosten van de voorziening plus installatie of deze financieel draagbaar met een minimuminkomen en dus algemeen gebruikelijk zijn.

HOOFDSTUK 3 Procedure toegang tot maatschappelijke ondersteuning en/of jeugdhulp

Artikel 9 De consulent van de gemeente

1. De consulent is een adviseur van de gemeente met specialistische kennis op het gebied van de Wmo en/of Jeugdwet en kennis van de (integrale) mogelijkheden voor inwoners. De consulent stelt deze kennis in dienst van de inwoners, verricht onderzoek naar passende ondersteuning en adviseert inwoners objectief.
2. De consulent is in staat de situatie van een inwoner te onderzoeken en een onafhankelijke afweging te maken van de situatie en de eventueel benodigde ondersteuning. Er wordt in samenwerking met de inwoner een integraal plan/onderzoeksverslag opgesteld en specifieke, meetbare, haalbare, realistische en tijdgebonden doelen geformuleerd.
3. Indien noodzakelijk, maakt de consulent gebruik van een externe adviseur, bij vragen waarbij specialistische kennis noodzakelijk is. Voorbeelden van een externe adviseurs zijn een GZ-psycholoog of een medisch adviseur. Voorbeelden van situaties waarbij dit ingezet wordt, zijn:
    a. fysieke aandoeningen waarvan de prognose of gevolgen onduidelijk zijn;
    b. onduidelijkheid over wat er verwacht mag worden in het kader van de gebruikelijke zorg versus de beperking;
    c. onduidelijkheid over beperkingen, ontwikkelingsmogelijkheden en ondersteuningsbehoeften bij jeugdige inwoners.
4. Een passend en objectief advies betekent niet automatisch dat dit gelijk staat aan de wens van de inwoner en belangrijke betrokkenen. De consulent is in staat om als onafhankelijke adviseur door middel van ‘helicopterview’ te zien wat daadwerkelijk passend en noodzakelijk is bij een situatie of probleem. Dit betekent dat de consulent onafhankelijk is, brede kennis heeft en overstijgend denkt. Tegelijkertijd maakt de consulent hierin een afweging waarbij deze de wet, verordening, nadere regels en beleidsregels betrekt.
5. Wanneer een inwoner niet in staat is zelf regie te voeren over de ondersteuning en/of zijn leven, worden er verschillende mogelijkheden onderzocht. Er wordt allereerst gekeken of iemand uit het netwerk de inwoner kan ondersteunen in het voeren van de regie of tijdelijk en/of gedeeltelijk de regie kan overnemen. Als dit niet mogelijk is, kan een zorgaanbieder tijdelijk deze rol krijgen vanuit de opdracht van de gemeente. Indien nodig, bijvoorbeeld als sprake is van een complexe situatie en daarbij problematiek op meerdere levensgebieden, kan de consulent van de gemeente tijdelijk de rol van procesregisseur op zich nemen.

6. Ook als er een casemanager/casusregisseur of procesregisseur van de gemeente is, blijft de daadwerkelijke uitvoering van de ondersteuning bij inwoner en zorgaanbieders. Ook blijft bijvoorbeeld bij volwassenen de GGZ verantwoordelijk voor de psychiatrische zorg en de reclassering verantwoordelijk voor de justitiële zorg. En bij jeugdige inwoners bepaalt de Gecertificeerde Instelling (GI) bijvoorbeeld welke jeugdhulp wordt ingezet tijdens een kinderbeschermingsmaatregel.
7. Een consulent blijft betrokken bij de inwoner wanneer het onderzoek nog niet afgerond is of wanneer de consulent procesregie voert omdat dit volgens wettelijke kaders of onderliggende afspraken in het kader van zorg en veiligheid noodzakelijk is. Bij veiligheid casuïstiek is dit nodig totdat er voor het gezin sprake is van een acceptabel niveau van veiligheid op basis van het veiligheidsplan.

Artikel 10 Onvoldoende informatie bij het onderzoek

De inwoner heeft de belangrijke verantwoordelijkheid om mee te werken aan het onderzoek en de nodige informatie ter beschikking te stellen van de consulent. Wanneer er onvoldoende informatie wordt verstrekt door de inwoner om tot een passend besluit te komen, kan het zijn dat een inwoner hierdoor minder of geen ondersteuning ontvangt dan in zijn/haar ogen passend of wenselijk is.

Artikel 11 Integraal plan of onderzoeksverslag

1. De consulent draagt zorg voor schriftelijke vastlegging van de uitkomsten van het onderzoek, in een integraal plan of onderzoeksverslag. Bij een evaluatie draagt de consulent zorg voor het ontvangen van een evaluatieplan en legt de conclusie en doelen schriftelijk vast.
2. In het integraal plan of onderzoeksverslag staat de hulpvraag van de inwoner, de weging van de feiten, de krachten en zwakten, de doelen en de oplossingsrichting van de inwoner en het sociale netwerk. Daarbij volgt de consulent de door de CRvB geformuleerde stappen waar het onderzoek aan moet voldoen:
   1. Vaststellen van de hulpvraag van de inwoner.
   2. *Alleen bij Jeugd:* Vaststellen of de gemeente verantwoordelijk is (woonplaatsbeginsel).
   3. In kaart brengen van de beperkingen/problematiek van de inwoner. Voor Wmo gaat het dan om beperkingen in de zelfredzaamheid en/of participatie. Bij Jeugd gaat het om opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen.
   4. Bepalen welke hulp naar aard en omvang nodig is.
   5. Bepalen in hoeverre de eigen mogelijkheden, gebruikelijke hulp, mantelzorg, ondersteuning door andere personen uit het sociale netwerk, algemene voorzieningen en algemeen gebruikelijke voorzieningen de nodige hulp en ondersteuning kunnen bieden.

   Daarna kan de consulent concluderen of er wat overblijft om te compenseren via een maatwerkvoorziening. De consulent schrijft een motivatie met het advies voor passende ondersteuning. Daarnaast zijn er specifieke, meetbare, haalbare, realistische en tijdgebonden doelen geformuleerd. Wanneer er meerdere hulpvragers in een gezin/huishouden zijn, wordt dit, indien mogelijk, in één plan geschreven. Hiermee wordt invulling gegeven aan 1 gezin, 1 plan, 1 regie. Kanttekening hierbij is dat de privacyregels niet zijn aangepast op het uitgangspunt van 1 gezin, 1 plan, 1 regie. Iedereen die zelf zijn/haar privacyrechten uitoefent, moet

toestemming geven voor het inzien van gegevens door een ander lid van het gezin en het domeinoverstijgend verwerken van gegevens (bijvoorbeeld Wmo en Jeugdwet). Bij de toegang tot jeugdhulp geldt dat voor jeugdigen tot 12 jaar de ouder(s) met gezag of voogd(en) de privacyrechten uitvoeren. Vanaf 12 jaar kan de jeugdige zelf toestemming geven, tenzij de jeugdige (nog) 'niet in staat is tot een redelijke waardering van zijn belangen'. Dan oefenen de ouder(s) met gezag of voogd(en) het privacyrecht uit, totdat de jeugdige 18 jaar is. Er wordt dus altijd bekeken of een integraal plan mogelijk is, rekening houdend met de privacyregels.
Als de inwoner in aanmerking komt voor een maatwerkvoorziening en deze in de vorm van een pgb wenst te ontvangen, toetst de consulent aan de hand van artikel 2 van de nadere regels of de inwoner voldoet aan de voorwaarden voor een pgb.

3. Er wordt binnen maximaal 6 weken na het afronden van het gesprek, een integraal plan of onderzoeksverslag verstrekt aan de inwoner met de uitkomsten van het onderzoek.
4. Indien een zorgaanbieder een evaluatieplan opstuurt, blijft de consulent eindverantwoordelijk voor een weging van dit plan. De consulent toetst het plan van de zorgaanbieder. Benodigde aanvullende informatie haalt de consulent op bij de inwoner of zorgaanbieder.
5. Als er langer dan 6 weken nodig is voor het onderzoek en het gaat om de Wmo, dan wordt hierover overlegd met cliënt. Het staat de cliënt op basis van de Wmo vrij om na 6 weken vast een aanvraag in te dienen. Maar en zorgvuldig onderzoek is het uitgangspunt. Het zal daarom meestal niet in het nadeel van de cliënt zijn om in te stemmen met een langere duur van het onderzoek.

Artikel 12 Afwijkende routes bij aanvraag

1. In spoedeisende gevallen, wordt er zo snel als mogelijk een passende tijdelijke maatwerkvoorziening ingezet. Onder spoed wordt een onverwachte situatie verstaan, waarbij ernstigere problemen voorkomen dienen te worden. Voorbeelden hiervan zijn:
    a. acute ernstige onveiligheid als gevolg van huiselijk geweld, mishandeling en/of verwaarlozing;
    b. acute en levensbedreigende situaties;
    c. huisuitzetting of uithuisplaatsing van een jeugdige inwoner;
    d. eerwraak.

    Er hoeft dan niet gewacht te worden op een ondertekende aanvraag. Het besluit (de beschikking) wordt binnen 6 weken verstrekt.
2. Wanneer een inwoner zorg vermijdt en er bemoeizorg noodzakelijk is volgens de consulent, kan er gekozen worden om zonder een aanvraag een maatwerkvoorziening in te zetten. Bemoeizorg staat op gespannen voet met het zelfbeschikkingsrecht van inwoners en hun privacy. Bemoeizorg wordt daarom alleen ingezet als het geen optie is om af te wachten tot de cliënt zelf om die hulp vraagt en/of om verdere verwaarlozing te voorkomen. In de volgende gevallen kan daar sprake van zijn:
    a. Uit onderzoek blijkt dat vanwege onveiligheid of overlast de inzet van een maatwerkvoorziening noodzakelijk is. De inwoner is bereid een gesprek aan te gaan, mee te werken aan ondersteuning, maar weigert een plan of verslag te ondertekenen.

b. Uit onderzoek blijkt dat vanwege onveiligheid of overlast de inzet van een maatwerkvoorziening noodzakelijk is. De inwoner weigert tot nu toe mee te werken. Er wordt gekozen voor een motivatietraject.

Artikel 13 Het besluit, de beschikking

1. De toekenning of afwijzing voor een maatwerkvoorziening wordt vastgelegd in een besluit (een beschikking).
2. De beschikking voldoet aan de eisen zoals opgenomen in de verordening. Daarbij moet uit de beschikking voldoende blijken wat de reden voor het verstrekken of afwijzen van de voorziening is (motivatie). Hiervoor kan in de beschikking ook worden verwezen naar het integraal plan of onderzoeksverslag.
3. Er wordt door de inwoner of zorgaanbieder binnen 3 maanden gebruikgemaakt van het besluit, anders kan het besluit worden ingetrokken. Het recht op de ondersteuning blijkt dan niet noodzakelijk te zijn. Dit geldt zowel bij ondersteuning in natura als bij een pgb.
4. Opschorting van de beslistermijn van 2 weken (Wmo) of 8 weken (Jeugdwet) wordt gecommuniceerd aan de inwoner. De inwoner ontvangt hiervoor een schriftelijke bevestiging. Hierin staan de datum van de aanvraag, de aangevraagde ondersteuning, de reden van uitstel, wat nog nodig is voor het besluit en de nieuwe beslistermijn.
5. Verlengen van de beslistermijn van 2 weken (Wmo) of 8 weken (Jeugdwet) wordt gecommuniceerd aan de inwoner. De inwoner ontvangt hiervoor een schriftelijke bevestiging. Hierin staan de datum van de aanvraag, de aangevraagde ondersteuning, de reden van uitstel, wat nog nodig is voor het besluit en de nieuwe beslistermijn (zo kort mogelijk).

Artikel 14 Cliëntondersteuning en vertrouwenspersoon

1. Als een inwoner dit wenst, kan hij zich bij de melding en/of aanvraag laten ondersteunen door een derde. De inwoner mag zich laten ondersteunen door iemand uit het netwerk, maar kan ook een beroep doen op onafhankelijke cliëntondersteuning.
2. De consulent wijst inwoners op de mogelijkheid dat zij zich kosteloos kunnen laten bijstaan door een (onafhankelijke) cliëntondersteuner dan wel vertrouwenspersoon. De gemeente zorgt ervoor dat alle inwoners hierop desgewenst een beroep kunnen doen.
3. De (onafhankelijke) cliëntondersteuner zal ook het netwerk proberen te versterken en samen met de inwoner op zoek gaan naar een duurzame oplossing binnen het netwerk.
4. Een vertrouwenspersoon voor bij jeugdhulp, is landelijk georganiseerd via het Advies en Klachtbureau Jeugdzorg (www.AKJ.nl). Als er zaken in de hulpverlening niet goed lopen, kan de vertrouwenspersoon daarbij helpen. Er wordt samen met de jeugdige, de ouder, verzorgende of gezaghebbende naar een oplossing gezocht.

HOOFDSTUK 4 Maatwerkvoorzieningen Jeugdwet

Artikel 15 Overzicht maatwerkvoorzieningen

Voorbeelden van maatwerkvoorzieningen vanuit de Jeugdwet zijn:

a. Begeleiding individueel
b. Groepsbegeleiding
c. Behandeling individueel, zoals basis, specialistisch en hoog-specialistisch
d. Groepsbehandeling
e. Pleegzorg
f. Gezinshuiszorg
g. Residentiële jeugdhulp
h. Gesloten jeugdhulp
i. Preventieve jeugdbescherming en beschermingsmaatregelen instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering
j. Crisisjeugdhulp

Artikel 16 Groepsbegeleiding en dagbehandeling

1. De kerndoelen van groepsbegeleiding (dagbesteding en dagactiviteiten) vanuit de sociale basis voor jeugdigen zijn:
    a. Het stabiel houden van fysieke en/of cognitieve zelfstandigheid van de jeugdige;
    b. Het aangaan van sociale contacten en/of het sociale netwerk uitbreiden;
    c. Het ontlasten van de mantelzorger en/of ouder;
    d. Het structuur bieden in de dag/week.
2. De kerndoelen van groepsbegeleiding (dagbesteding en dagactiviteiten) vanuit een maatwerkvoorziening voor jeugdigen zijn:
    a. Het aanleren, uitbreiden en oefenen van sociale vaardigheden;
    b. Het aangaan van sociale contacten en/of het sociale netwerk uitbreiden;
    c. Het ontlasten van de ouders/verzorgers en/of mantelzorger;
    d. Het structuur bieden in de dag/week.
3. Leren binnen groepsverband is voorliggend op individuele ondersteuning.

Artikel 17 Begeleiding

1. De nadruk bij begeleiding vanuit de sociale basis voor jeugdige inwoners is gericht op:
    a. De jeugdige activeren en aanbrengen van (dag)structuur;
    b. Stabiliseren (op orde brengen) of handhaven van de situatie;
    c. Oefenen en inslijpen/toepassen van vaardigheden samen met de Jeugdige;
    d. Ondersteunen bij het regelen/overnemen van dagelijks/praktische bezigheden (dagstructuur, participatie, sociale contacten, gezondheid en dergelijke);
    e. Ondersteuning van mantelzorg, ouders, verzorgers en voogd.
2. Specialistische begeleiding vanuit een maatwerkvoorziening Jeugdhulp is gericht op:
    a. Het aanleren van nieuwe vaardigheden en gedrag waardoor bij de jeugdige toekomstige verergering van de beperking en mogelijke uithuisplaatsing kan worden voorkomen. Door interventie verbeteren van de opvoedingssituatie zodat het gezin in staat is om de opvoeding en ontwikkeling van de cliënt te waarborgen.

Verbetering van de uitvoering van opvoedingstaken, zodat de ouders op een positieve manier de ouderrol op zich kunnen nemen;

b. En/of het zelfstandig functioneren en participatie behouden of vergroten, of het voorkomen/vertragen van achteruitgang met behulp van het eigen netwerk (vergroting samenredzaamheid), bijvoorbeeld aan de hand van concrete doelen op één of meer leefgebieden;
c. Overbrugging tot de behandeling of ter motivatie tot behandeling;
d. Het methodisch trainen van vaardigheden volgend op behandeling.

Artikel 18 Verblijf

1. Uitgangspunt bij verblijf is dat er slechts aanspraak op gemaakt kan worden indien de inwoner meer dan drie etmalen per week daarop is aangewezen. Uitzondering hierop zijn kortdurend verblijf, logeerhuis en weekend/deeltijdpleegzorg.
2. Wanneer er sprake is van blijvend intensieve zorgbehoefte en wanneer er 24 uur per dag zorg dichtbij of permanent toezicht nodig is, komt de inwoner hoogstwaarschijnlijk in aanmerking voor verblijf vanuit de WLZ. Van de inwoner wordt verwacht dat deze aantoonbaar actief inspanningen verricht om een aanvraag voor een overige voorziening in te dienen.

Artikel 19 Vervoer

1. Het vervoeren van jeugdige inwoners naar school, dagbesteding, vrijetijdsactiviteiten en jeugdhulp valt onder de gebruikelijke zorg van ouders.
2. Vanuit de Jeugdwet is alleen vervoer mogelijk voor een jeugdige van en naar de locatie waar jeugdhulp gegeven wordt en de jeugdige in verband met een medische noodzaak of een gebrek aan zelfredzaamheid niet in staat is om zelfstandig van en naar de locatie te komen waar de jeugdhulp wordt gegeven. Op voorwaarde dat er geen sprake is van gebruikelijke hulp en er geen verdere mogelijkheden zijn vanuit de eigen kracht, en/of andere voorliggende voorzieningen. Dit vervoer kan binnen of buiten de gemeentegrenzen zijn.
3. Er kan een maatwerkvoorziening vervoer worden ingezet wanneer de jeugdhulpondersteuning aan de jeugdige inwoner stagneert, als deze vervoersvoorziening niet wordt ingezet.
4. Er kan een maatwerkvoorziening vervoer worden ingezet wanneer het (bovengebruikelijke) vervoer door ouders aantoonbaar leidt tot overbelasting van ouders en er geen andere voorliggende mogelijkheden/voorzieningen zijn.
5. Vormen van vervoer in het kader van de jeugdwet zijn:
    - Aangepast vervoer
    - Kilometervergoeding aan ouders
    - OV-vergoeding met begeleiding
6. De frequentie van de jeugdhulp is niet bepalend voor het toekennen van een vervoersvoorziening.

Artikel 20 Persoonlijke verzorging

Persoonlijke verzorging is een vorm van begeleiding die de inwoner ondersteunt bij bijvoorbeeld het wassen, aan- en uitkleden, in of uit bed komen, toiletteren, drinken, eten, verzorging van haren, tanden, huid en nagels. Meestal gaat het om aansturing en worden er geen handelingen overgenomen. Als overname noodzakelijk is, kan hiervoor meestal namelijk aanspraak gemaakt worden op de Zvw. Vanuit de Zvw kan er aanspraak gemaakt worden op persoonlijke verzorging, als er behoefte is aan geneeskundige zorg of een hoog risico daarop. De kinderverpleegkundige beoordeelt dit. Als het onduidelijk is of de verzorging vanuit de Jeugdwet of Zvw moet worden ingezet, is het daarom van belang om af te stemmen met de kinderverpleegkundige.

HOOFDSTUK 5 Maatwerkvoorzieningen Wmo

Artikel 21 Overzicht maatwerkvoorzieningen

Voorbeelden van maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo zijn:

a. Ambulante begeleiding
b. Groepsbegeleiding
c. Huishoudelijke ondersteuning
d. Woningaanpassingen (voor normale gebruik van de woning)
e. Hulpmiddelen (bijvoorbeeld rolstoelen)
f. Vervoersvoorziening (bijvoorbeeld regiotaxi, doelgroepenvervoer, scootmobiel)

Artikel 22 Groepsbegeleiding

1. De kerndoelen van groepsbegeleiding (dagbesteding en dagactiviteiten) vanuit de sociale basis zijn:
    a. Het stabiel houden van fysieke en/of cognitieve zelfstandigheid van de inwoner;
    b. Het aangaan van sociale contacten en/of het sociale netwerk uitbreiden;
    c. Het ontlasten van de mantelzorger en/of partner;
    d. Het structuur bieden in de dag/week.
2. Waarbij de volgende uitgangspunten gehanteerd worden:
    a. Zo passend mogelijk: de talenten, mogelijkheden en ondersteuning behoefte van de inwoner staan centraal (niet de problematiek);
    b. Zo inclusief mogelijk: elke groepsbegeleidingsplek voorziet in een inclusief aanbod (niet gericht op specifieke problematiek);
    c. Zo lokaal mogelijk: groepsbegeleiding vindt plaats in het dorp waar inwoner woont. Als de benodigde groepsbegeleiding niet aanwezig is in hetzelfde dorp wordt naar het dichtstbijzijnde alternatief gekeken binnen de gemeente;
    d. Gericht op zelfredzaamheid: er is bij groepsbegeleiding zoveel mogelijk aandacht voor de zelfredzaamheid van de inwoner.
3. De kerndoelen van groepsbegeleiding (dagbesteding en dagactiviteiten) vanuit een Wmo maatwerkvoorziening zijn:
    a. Het aanleren, uitbreiden en oefenen van sociale vaardigheden;.
    b. Het leren aangaan van sociale contacten en/of het sociale netwerk uitbreiden;

c. Het aanbrengen van structuur in de dag/week waarbij toegewerkt wordt naar een weer stabiele situatie en welke weer vanuit de Sociale basis in de nabije toekomst ondersteund kan worden.

4. Groepsbegeleiding vanuit een Wmo maatwerkvoorziening betreft in principe tijdelijke ondersteuning waarbij toegewerkt wordt naar een situatie waarin de ondersteuning weer geboden kan worden vanuit de Sociale Basis.
5. Van zorgaanbieders die zorg en ondersteuning bieden vanuit een Wmo maatwerkvoorziening wordt verwacht dat zij periodiek de vorderingen op de in de indicatie van de inwoner afgesproken doelen middels een schriftelijk evaluatieverslag deelt met de consulent van de gemeente.
6. Leren binnen groepsverband is voorliggend op individuele ondersteuning.

Artikel 23 Begeleiding

1. De nadruk bij begeleiding vanuit de sociale basis voor volwassenen is gericht op:
    a. Het creëren en/of behouden van een stabiele situatie;
    b. De inwoner activeren en het aanbrengen van structuur in het dagelijks leven;
    c. Het oefenen en (door herhaling) toepassen van praktische vaardigheden samen met de inwoner om achteruitgang te voorkomen;
    d. Ondersteunen bij het regelen/overnemen van dagelijks/praktische bezigheden (financiën, dagstructuur, zelfstandig wonen, participatie, sociale contacten, gezondheid/persoonlijke verzorging, e.d.);
    e. en betreft voornamelijk planbare ondersteuning.
2. Specialistische begeleiding vanuit een maatwerkvoorziening Wmo is gericht op:
    a. De inwoner in staat te stellen om te kunnen blijven meedoen in de maatschappij bij ernstig regieverlies;
    b. En/of het overbruggen tot een behandelingstraject;
    c. En/of het methodisch trainen van vaardigheden volgend op behandeling;
    d. En/of ontwikkelingsgericht trainen van vaardigheden met behulp van methodische interventies;
    e. Er is aantoonbaar sprake van een noodzaak om naast geplande ondersteuningsmomenten ook op ongeplande momenten ondersteuning te moeten bieden in verband met een te groot (gezondheid)risico bij de inwoner;
    f. De ondersteuning is gericht op het verbeteren of stabiliseren van de situatie en het toeleiden van de hulpvraag naar een vorm van ondersteuning vanuit de Sociale Basis.
3. Specialistische begeleiding wmo vanuit een maatwerkvoorziening betreft in principe tijdelijke ondersteuning waarna er afgeschaald wordt. Bijvoorbeeld naar lichtere vormen van begeleiding geboden vanuit de “sociale basis”. Daarom zal in eerste instantie begeleiding ingezet worden vanuit de “Sociale Basis” en is begeleiding vanuit een maatwerkvoorziening slechts aanvullend mogelijk op de begeleiding vanuit de “Sociale Basis”.
4. Indien blijkt dat er aanvullend een vorm van specialistische begeleiding vanuit een Wmo maatwerkvoorziening nodig is dan zal dit altijd tijdelijk van aard zijn en in de meeste gevallen in combinatie en in samenwerking met een ondersteuningsvorm zijn vanuit de Sociale Basis.

5. Van zorgaanbieders die zorg en ondersteuning bieden vanuit een Wmo maatwerkvoorziening wordt verwacht dat zij periodiek de vorderingen op de in de indicatie van de inwoner afgesproken doelen middels een schriftelijk evaluatieverslag deelt met de consulent van de gemeente.

Artikel 24 Verblijf

Wanneer er sprake is van blijvend intensieve zorgbehoefte en wanneer er 24 uur per dag zorg dichtbij of permanent toezicht nodig is, komt de inwoner hoogstwaarschijnlijk in aanmerking voor verblijf vanuit de WLZ. Van de inwoner wordt verwacht dat deze aantoonbaar actief inspanningen verricht om een aanvraag voor een overige voorziening in te dienen.

Artikel 25 Vervoer

1. Een inwoner kan in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening voor vervoer, indien een inwoner vanwege zijn beperkingen:
    a. geen gebruik kan maken van het Openbaar Vervoer;
    b. geen gebruik kan maken van eigen vervoer;
    c. onvoldoende of geen mogelijkheden heeft in de omgeving om in de behoefte te voorzien.
2. Wanneer een inwoner aanspraak wil maken op de maatwerkvoorziening vervoer, wordt er altijd eerst gekeken naar de leerbaarheid van de inwoner. Mogelijk kan een inwoner geactiveerd worden om zelfstandig reizen aan te leren.
3. Aanvullende criteria voor vervoer:
    a. De maatwerkvoorziening collectief vraag afhankelijk vervoer heeft voorrang boven individuele vervoersvoorzieningen. Dat wil zeggen dat een cliënt alleen in aanmerking komt voor een individuele vervoersvoorziening als het collectief vervoer voor cliënt geen adequate compensatie vormt.
    b. Wanneer een inwoner niet in staat is om 500 meter of meer te lopen, kan de inwoner in aanmerking komen voor collectief vervoer op grond van de Wmo. Voor vervoer tot 500 meter kan de inwoner zelf algemeen gebruikelijke hulpmiddelen aanschaffen zoals een wandelstok of rollator. Hiervoor wordt er in principe geen collectief vervoer op grond van de Wmo ingezet.
    c. Wanneer een inwoner beschikt over een scootmobiel of aangepaste fiets, wordt er in principe geen andere maatwerkvoorziening voor vervoer ingezet tot en met 4 kilometer. Dit is immers de afstand die een inwoner kan afleggen met de scootmobiel of fiets.
    d. Bij de te verstrekken vervoersvoorziening(en) wordt bij de vervoersbehoefte ten behoeve van maatschappelijke participatie uitsluitend rekening gehouden met de verplaatsingen in de directe woon- en leefomgeving. Daarbij gaat het om een gebied van 25 kilometer rondom het adres waar de inwoner zijn hoofdverblijf heeft. Met de verstrekte vervoervoorziening(en) en eventuele eigen vervoersmogelijkheden moet de inwoner in totaal 1.500 kilometer op jaarbasis kunnen reizen. Als de inwoner een hogere vervoersbehoefte heeft, dan is het aan

hem/haar om aan de hand van concrete en verifieerbare gegevens aan te tonen dat dit zo is.
Een vervoersvoorziening voor verplaatsingen op loop- en fietsafstand in de directe omgeving, bijvoorbeeld een scootmobiel, stelt de inwoner in staat een afstand van 750 km per jaar af te leggen. Beschikt cliënt over een dergelijke voorziening, dan wordt de reisafstand voor een vervoersvoorziening voor de middellange afstanden, bijvoorbeeld collectief vervoer, op maximaal 750 km gesteld.

e. Wanneer het noodzakelijk is dat er een medisch begeleider meereist met de maatwerkvoorziening, kan een inwoner niet alleen reizen. Dit zou voor onveilige situaties kunnen zorgen.
f. Individueel vervoer wordt alleen bij uitzonderingssituaties ingezet. Alleen wanneer (op basis van medisch advies) is vastgesteld dat collectief vervoer of (kleinschalig) instellingsvervoer voor de betreffende inwoner niet voldoet (bijvoorbeeld in geval van onbeheersbare incontinentie of ernstige gedragsproblemen), kan de vervoerder gevraagd worden individuele ritten te verzorgen of een vergoeding voor gebruik eigen auto of vervoer door derden worden verstrekt. Een vergoeding voor het gebruik van de eigen auto wordt verder alleen verstrekt als dat in het concrete geval niet algemeen gebruikelijk is. Het uitgangspunt is dat het gebruik van de eigen auto algemeen gebruikelijk is. Ook iemand met een inkomen op minimumniveau wordt geacht de vervoerskosten te kunnen voldoen om in aanvaardbare mate deel te kunnen nemen aan het leven van alledag en sociale contacten te onderhouden. Alleen in bijzondere omstandigheden is daarom een vergoeding mogelijk. Bijvoorbeeld als de kosten veel hoger dan gemiddeld zijn, doordat iemand door zijn beperkingen ook voor alle verplaatsingen op de korte afstand de auto moet gebruiken of afhankelijk is van een auto met veel hogere gebruikskosten.
g. Een vervoersvoorziening wordt niet ingezet om het inkomen te compenseren.
h. Een vervoersvoorziening wordt niet ingezet wanneer een inwoner niet gemotiveerd is om gebruik te maken van de eigen mogelijkheden en mogelijkheden binnen de gemeente, tenzij deze niet toereikend zijn.

Artikel 26 De eigen en andere mogelijkheden voor hulp bij het huishouden

1. Er wordt alleen een maatwerkvoorziening geboden, wanneer er geen andere oplossingen zijn.
2. Activiteiten die door de inwoner zelf kunnen worden uitgevoerd, behoren ook tot de eigen verantwoordelijkheid. In de dagelijkse praktijk kan dit ook betekenen dat een deel van het huishouden door de inwoner wordt uitgevoerd en voor een ander deel ondersteuning wordt geboden.
3. Een inwoner kiest voor een type en grootte van de woning. Dit is een keuze waarop de inwoner zelf invloed kan uitoefenen. Daarom is dit niet van invloed op de hoeveelheid ondersteuning. Het onderhoud van de tuin wordt hierdoor ook niet tot het huishouden gerekend.
4. Hetzelfde geldt voor het verzorgen van huisdieren. De gevolgen hiervan op de schoonmaak en het zoeken van oplossingen daarvoor behoort in de eerste plaats tot de eigen verantwoordelijkheid van de inwoner. Tenzij een inwoner gebruik maakt van een

gecertificeerde en opgeleide hulphond op basis van de zorgverzekeringswet er aantoonbaar sprake is van extra vervuiling van de woning door deze hulphond.

5. Het beschikken over en aanschaffen van een wasmachine is de verantwoordelijkheid van de inwoner.
6. Een andere vorm van eigen mogelijkheden is, het meewerken aan zo efficiënt mogelijke ondersteuning. Dit betekent dat van de inwoner mag worden verwacht dat de inwoner rekening houdt of veranderingen aanbrengt bij de inrichting van de woning (ergonomisch verantwoord) en planning voor de uitvoering van de huishoudelijke werkzaamheden. Voorbeelden hiervan zijn:
    a. Voorbereiden van de was.
    b. Aanschaffen van strijkloze kleding.
    c. Aanschaffen van een droger.
    d. De wasmachine en droger op hoogte plaatsen zodat bukken en reiken wordt vermeden.
    e. Voorwerpen voor de sier of verzameling zo veel als mogelijk beperken.
    f. Beperken van de was door het gebruiken van incontinentiemateriaal of anti-allergieproducten.
7. Bij verwaarlozing van het huishouden wordt altijd gekeken of behandeling eerst noodzakelijk is.

Artikel 27 Normtijden hulp bij het huishouden

Wanneer een maatwerkvoorziening voor hulp bij het huishouden wordt ingezet, worden de richtlijnen van het CIZ hiervoor gebruikt. Deze worden aangevuld met extra uren op maat indien noodzakelijk.

Artikel 28 Regie voeren en aanleren van huishoudelijke taken

1. Ondersteuning bij regie voeren, het organiseren van huishoudelijke taken wordt ingezet wanneer de inwoner niet zelf tot regie en planning van de werkzaamheden in staat is.
2. Daarnaast wordt er altijd gekeken naar de leerbaarheid en activeringsmogelijkheden van een inwoner. Voordat het duidelijk is dat huishoudelijke taken structureel moeten worden overgenomen, onderzoekt de zorgverlener of het mogelijk is de inwoner in de eigen kracht te zetten door taken aan te leren en de inwoner te activeren. Dit betekent zowel het oefenen van huishoudelijke taken als het inzetten van algemeen gebruikelijk huishoudelijke hulpmiddelen uitproberen. Wanneer er binnen 3 tot 6 maanden onvoldoende leerbaarheid en activeringsmogelijkheden blijken te zijn, wordt er overgegaan op structurele overname van handelingen. Dit staat los van de motivatie en de wil van de inwoner hieraan mee te werken. Het is de eigen verantwoordelijkheid van de inwoner mee te werken aan het onderzoek, de in samenwerking opgestelde doelen en het zoeken naar de best passende oplossing.
3. Er wordt bij de volgende situaties altijd eerst gekeken naar de leerbaarheid en activeringsmogelijkheden:
    a. Wegvallen van partner door bijvoorbeeld overlijden, opname, verhuizing of einde relatie.
    b. Onduidelijkheid over de beperking of mogelijkheden.
    c. Om leren gaan met een ziekte of beperking.

d. Verstandelijke of psychische beperking.
e. Zelfstandig of thuis wonen na opname of verblijf in een instelling.
f. Het aanleren van huishoudelijk taken bij kinderen wanneer van hen verwacht mag worden dat zij deze gebruikelijke zorg op zich kunnen nemen.

Artikel 29 Zware vervuiling huishouden

1. Bij uitzonderingsituaties is er sprake van een zware vervuiling van het huishouden waardoor er gezondheidsrisico's ontstaan. Hiervoor is in principe geen maatwerkvoorziening beschikbaar. De inwoner is zelf verantwoordelijk voor de kosten. De gemeenten ondersteunt wel in het aanvragen van een huis schoonmaak.

Artikel 30 Langdurige noodzakelijkheid maatschappelijke ondersteuning

1. Bij het bepalen van de meest passende goedkoopst adequate Wmo voorziening, wordt rekening gehouden met de (te verwachten) gebruiksduur en intensiteit van het gebruik. Er wordt geen maatwerkvoorziening toegekend als deze niet langdurig noodzakelijk is, tenzij het gaat om hulp bij het huishouden of begeleiding. Is hulp bij het huishouden of begeleiding kortdurend of incidenteel mogelijk, dan wordt een groter beroep op eigen mogelijkheden of de inzet van algemene of andere voorzieningen gedaan. Uiteraard wordt hierbij rekening gehouden met de feitelijke aanwezigheid hiervan.
2. Onder langdurig noodzakelijk wordt een periode langer dan 6 maanden bedoeld.

Artikel 31 Wonen in een geschikt huis

1. Het zoeken, vinden en beschikken over een woning behoort tot de eigen verantwoordelijkheid. Dit geldt in beginsel ook voor het beschikken over een zo geschikt mogelijke woning. Het behoort tot de eigen verantwoordelijkheid om passende maatregelen te nemen behorend bij de levensfase en te verwachten beperkingen. Kleine aanpassingen die voor iedereen algemeen toegankelijk zijn, worden niet vanuit de Wmo verstrekt.
2. Een woningaanpassing of ondersteuning bij het vinden van een geschikte woning wordt in het kader van de Wmo alleen verleend, indien het ontstaan van beperkingen, verminderde zelfredzaamheid en/of participatieproblemen het gevolg is/zijn van onvoorziene en onverwachte omstandigheden, gelegen buiten eigen toedoen. Er kan alleen gebruik worden gemaakt van een woningaanpassing vanuit de Wmo, indien de algemene en andere voorzieningen, niet passend zijn gebleken bij de situatie.
3. De inwoner kan bij verhuizen alleen rekening houden met de (medische) situatie, als op dat moment duidelijk is dat er beperkingen zijn of ontstaan bij het normale gebruik van de nieuwe woning. Indien een inwoner alsnog besluit te verhuizen naar een woning waarbij bekend is dat deze niet passend is in gebruik of qua onderhoud bij de (medische) situatie van de inwoner, is de inwoner zelf verantwoordelijk om ondersteuning en aanpassingen te organiseren en te betalen. De inwoner had immers de mogelijkheid om te zoeken naar een woning passend bij de situatie.

Artikel 32 Aard en omvang van de woningaanpassing

1. Bij het bepalen van de aard en omvang van de te verstrekken woningaanpassing gelden de volgende uitgangspunten:

a. Het op de woning van toepassing zijnde bouwbesluit wordt als uitgangspunt genomen voor wat betreft wat er bij de woning aanwezig hoort te zijn.
b. De woningaanpassing is functioneel, passend en langdurig adequaat. Langdurig adequaat betekent langer dan 6 maanden. Hierdoor hoeft de woningaanpassing in de toekomst niet nogmaals aangepast te worden.

Artikel 33 Vervangende woningaanpassing of hulpmiddel, reparatie en onderhoud

1. Om te bepalen of een voorziening technisch is afgeschreven als bedoeld in artikel 6 lid 4 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning, hanteert het college de termijnen zoals opgenomen in bijlage II.
2. Onderhoud en reparatie van een hulpmiddel of woningaanpassing worden ook gerekend als maatwerkvoorziening. Indien van toepassing, geldt hiervoor ook een eigen bijdrage.

Artikel 34 Verhuizen op indicatie van de gemeente (verhuisindicatie)

1. Een inwoner komt in aanmerking voor een verhuisindicatie als aan alle onderstaande criteria wordt voldaan:
    a. Er is sprake van langdurige, aantoonbare beperkingen in het normale gebruik van de woning, bijvoorbeeld met traplopen. Daardoor is het medisch noodzakelijk om uit de woning te verhuizen. Dit was nog niet bekend bij de inwoner, toen de inwoner de huidige woning accepteerde of heeft aangepast.
    b. Verhuizen is de goedkoopst adequate oplossing binnen de Wmo, en kan plaatsvinden binnen een medisch verantwoorde termijn.
    c. De inwoner woont zelfstandig en verhuist naar een zelfstandige woning waar het hele jaar gewoond wordt (geen recreatiewoning).
    d. De inwoner verhuist naar een geschikte woning binnen Nederland. De woning voldoet aan de eisen die in het besluit (de beschikking) staan die de inwoner ontvangt.
    e. De inwoner heeft tijdens het onderzoek en de aanvraag de huur nog niet opgezegd of het huis nog niet verkocht.
2. Een verhuisindicatie is één keer inzetbaar. Na het accepteren van een geschikte woning vervalt de geldigheid van de indicatie.
3. Indien een inwoner 3 keer een geschikte woning afwijst, is de inwoner hierna zelf verantwoordelijk. De inwoner wijst immers een passende oplossing af.
4. De inwoner ontvangt een verhuisindicatie voor de periode van 1 jaar. Voor een tussentijdse oplossing kan de inwoner gebruikmaken van uitleen hulpmiddelen vanuit de Zvw.
5. Een woningzoekende die in de gemeente mantelzorg verleent of ontvangt, komt in aanmerking voor een verhuisindicatie (mantelzorgurgentieverklaring) wanneer:
    a. er sprake is van een ondersteuningsvraag in de vorm van huishoudelijke hulp, persoonlijke verzorging en/of verpleging en individuele begeleiding;
    b. de ondersteuning thuis geboden wordt;
    c. sprake is van een mantelzorgrelatie waarin de mantelzorger voor gemiddeld 2 uur per dag en minimaal 10 uur per week besteedt aan het bieden van mantelzorg; en

d. waarbij de verwachting is dat de mantelzorgrelatie minimaal een jaar in stand blijft;
e. de reisafstand tussen de woningen van mantelzorggever en mantelzorgontvanger binnen dezelfde gemeente of plaats is na de verhuizing;
f. het aannemelijk is dat door de mantelzorg er in mindere mate aanspraak gemaakt wordt op een algemene of maatwerkvoorziening vanuit de Wmo of Jeugdwet.

6. Het inkomen van het huishouden van de aanvrager is niet hoger dan de door de rijksoverheid vastgestelde inkomensnorm voor sociale huurwoningen.

Artikel 35 Vergoeding voor verhuis- en herinrichtingskosten

1. Er kan alleen een tegemoetkoming in de verhuis- en herinrichtingskosten geboden worden, wanneer er door de gemeente ook een verhuisindicatie is afgegeven. Hiervoor gelden dezelfde criteria als bij een verhuisurgentie.
2. Hoe hoog de tegemoetkoming is, staat in de nadere regels en wordt vastgelegd in het besluit (de beschikking) die de inwoner ontvangt.
3. Indien een inwoner voor het eerst op zichzelf gaat wonen, komt de inwoner niet in aanmerking voor een verhuiskostenvergoeding. Dit valt onder algemene gebruikelijk kosten zoals bij ieder ander.
4. Indien er sprake is van een verhuizing naar een Wlz-instelling, wordt er geen verhuiskostenvergoeding verstrekt.

Artikel 36 Hulpmiddelen

1. Er zijn diverse hulpmiddelen die de inwoner behulpzaam kunnen zijn bij het zich verplaatsen in of om de woning. Deze zijn in de reguliere handel verkrijgbaar en zijn algemeen gebruikelijke voorzieningen zolang deze financieel draagbaar zijn met een minimuminkomen. Voorbeelden hiervan kunnen zijn:
    a. Aankoppelfietsen voor kinderen.
    b. Airco-units.
    c. Antisliptegels en/of antislipcoating.
    d. Auto aanpassingen (automatische transmissie, stuur- en rembekrachtiging, verstelbare voorstoelen/buitenspiegels, elektrische raambediening, neerklapbare achterbank, derde/vijfde deur, interval op ruitenwissers, airconditioning, trekhaak- en aanhanger).
    e. Automatische deuropeners voor garages.
    f. Bad.
    g. Bed (ook waterbed).
    h. Bromfiets, bromscooters en brommobielen.
    i. Centrale verwarming, verwarming units (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo).
    j. Dakkapellen.
    k. Douche; ruimte/bak verwijderen en/of plaatsen (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo).
    l. Douchekop en glijstang, douchescherm.

m. Eenvoudige handgrepen/standaard muurbeugels (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo).
n. Eengreeps-mengkranen (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo).
o. Extra bel (aanschaf en plaatsen).
p. Fiets (ook: ligfiets, bakfiets, tandem).
q. Fiets met trap-/elektrische ondersteuning.
r. Kookplaten (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo).
s. Kantelbare spiegels.
t. Keukenapparatuur (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo).
u. Korfladen in de keuken (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo).
v. Kosten voor halen rijbewijs en APK.
w. Luchtbevochtigers en ontvochtigers.
x. Losse antislipvoorzieningen (zoals badmat en antislipstickers).
y. Oplaadkosten van een scootermobiel.
z. Sta-op stoel.
aa. Thermostatische mengkranen (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo).
bb. Trapleuningen, extra (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo).
cc. Toilet (tweede toilet, hangtoilet).
dd. losse douchestoel op poten
ee. inpandige drempels
ff. badplank
gg. toiletverhoger

2. Hulpmiddelen voor revalidatie en kortdurend gebruik vallen tot 6 maanden onder de Zorgverzekeringswet. Daarnaast mag van een inwoner verwacht worden dat een gewenst hulpmiddel uitgeprobeerd wordt bij de uitleenwinkel, wanneer dit mogelijk is.
3. Wanneer een hulpmiddel langdurig nodig is, en/of de algemeen gebruikelijke voorzieningen leiden tot onvoldoende resultaat, wordt onderzocht of de inzet van een maatwerkvoorziening noodzakelijk is en zo ja, welke.
4. Een rolstoel wordt verstrekt indien er een langdurige noodzaak is voor zittend verplaatsen.
5. Bij de vaststelling van de specificaties van een hulpmiddel wordt binnen de mogelijkheden van de goedkoopst adequate oplossing rekening gehouden met de behoeften van de inwoner en betrokkenen. Waar nodig wordt er gebruikgemaakt van het advies van een ergotherapeut.
6. Bij een scootmobiel is het van belang dat een scootmobiel opgeladen en veilig en droog gestald kan worden. Bij de stalling wordt er gekeken naar de brandveiligheid (bijv. vrijhouden van vluchtwegen). Mogelijk is er toestemming nodig van de woningeigenaar om de scootmobiel te mogen stallen.

Artikel 37 Sportvoorziening

1. Uniek Sporten is een voorliggende mogelijkheid op een sportvoorziening. Uniek Sporten is een uitleenservice van sportrolstoelen en handbikes voor inwoners. Inwoners met een fysieke beperking kunnen kosteloos, voor een periode van maximaal 6 maanden, via Uniek Sporten sporthulpmiddelen en verschillende sporten uitproberen. Uniek Sporten kan hierna in

samenwerking met de inwoner een melding en aanvraag indienen voor en sportvoorziening bij de gemeente.
2. Er wordt voor maximaal één sport één sportvoorziening toegekend.
3. Het sporten is gericht op de maatschappelijke participatie. Daarom wordt een voorziening hiervoor alleen verstrekt voor sporten in verenigd verband of aantoonbaar vergelijkbaar met een verenigd verband. Zoals een trainingsgroep onder leiding van een professional.
4. Sportvoorzieningen voor gezamenlijk of collectief gebruik komen niet voor individuele compensatie in aanmerking.

Artikel 38 Mantelzorgwoning/unit of aanbouw

1. Een inwoner kan in aanmerking komen voor een mantelzorgwoning of aanbouw, wanneer alle onderstaande criteria gelden:
    a. De inwoner ervaart belemmeringen in het normale gebruik van de woning en het verstrekken van een mantelzorgwoning of het ombouwen van een bestaande woning tot een mantelzorgwoning is hiervoor de goedkoopst adequate oplossing;
    b. Er is dagelijkse mantelzorg noodzakelijk in de vorm van huishoudelijke hulp, persoonlijke verzorging en/of verpleging en individuele begeleiding.
    c. De ondersteuning wordt thuis geboden.
    d. Er wordt voor gemiddeld 2 uur per dag en minimaal 10 uur per week mantelzorg geleverd.
    e. De verwachting is dat de mantelzorgrelatie minimaal een jaar in stand blijft.
    f. De woningen van mantelzorggever en mantelzorgontvanger op een dusdanige reisafstand waardoor de mantelzorger niet de nodige mantelzorg kan (blijven) geven;
    g. Het is aannemelijk dat door de mantelzorg er in mindere mate aanspraak gemaakt wordt op een algemene of maatwerkvoorziening vanuit de Wmo of Jeugdwet.
    h. De woning of aanbouw is conform bestemmingsplan en de Bor.
    i. De woning of aanbouw is functioneel, passend en langdurig adequaat, waardoor de woning of aanbouw in de toekomst niet nogmaals hoeft te worden aangepast.
    j. De mantelzorgwoning/unit wordt verwijderd als het doel van mantelzorg verdwijnt.
    k. De aanbouw (bijbehorende bouwwerk) mag blijven staan, maar het mag niet als aparte woning gebruikt worden. Een eventuele keuken of badkamer moet hierom worden verwijderd.

Artikel 39 Persoonlijke verzorging

Persoonlijke verzorging is een vorm van begeleiding die de inwoner ondersteunt bij bijvoorbeeld het wassen, aan- en uitkleden, in of uit bed komen, toiletteren, drinken, eten, verzorging van haren, tanden, huid en nagels. Meestal gaat het om aansturing en worden er geen handelingen overgenomen. Als overname noodzakelijk is, kan hiervoor meestal namelijk aanspraak gemaakt worden op de Zvw. Als de zorg verband houdt met de behoefte aan de geneeskundige zorg of een hoog risico daarop valt de persoonlijke verzorging namelijk onder de Zvw. De wijkverpleegkundige/kinderverpleegkundige beoordeelt dit. Als het onduidelijk is of de verzorging

vanuit de Wmo/Jeugdwet of Zvw moet worden ingezet, is het daarom van belang om af te stemmen met de wijkverpleegkundige/kinderverpleegkundige.

Artikel 40 Financiële tegemoetkoming

1. Een financiële tegemoetkoming is niet bedoeld als inkomenscompensatie.
2. De hoogte en de uitbetaling van de financiële tegemoetkoming is geregeld in de nadere regels.

HOOFDSTUK 6 Overige bepalingen

Artikel 41 Slotbepalingen

1. De beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019 worden ingetrokken.
2. Deze beleidsregels treden in werking de dag na bekendmaking.
3. Dit besluit wordt aangehaald als de Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023.

Ondertekening

Vastgesteld bij besluit van burgemeester en wethouders d.d. …… .

De Steeg …..

Burgemeester en wethouders voornoemd,

burgemeester.
secretaris.

BIJLAGE I Gebruikelijke hulp

1. Inleiding

In de Wmo 2015 staat onder andere dat een inwoner pas in aanmerking komt voor een maatwerkvoorziening wanneer hij/zij niet met gebruikelijke hulp voldoende zelfredzaam is of in staat tot participatie. In de verordening is deze bepaling ook opgenomen.

Uit de Jeugdwet volgt dat het college geen voorziening voor jeugdhulp hoeft te verstrekken voor zover de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige of zijn ouder(s) toereikend zijn. In de verordening is, ter uitwerking hiervan, onder andere vastgelegd dat jeugdigen of ouders slechts in aanmerking kunnen komen voor een maatwerkvoorziening voor zover zij met gebruikelijke hulp geen oplossing kunnen vinden voor de hulpvraag.

In deze bijlage staat beschreven wanneer er sprake is van gebruikelijke hulp. Hierbij wordt er specifiek ingegaan op gebruikelijke hulp bij hulp bij het huishouden (alleen Wmo), persoonlijke verzorging en begeleiding. De regels voor de Wmo zijn gebaseerd op het CIZ protocol gebruikelijke zorg in combinatie met de bepalingen in de Wmo 2015, relevante jurisprudentie en gemeentelijke beleidsuitgangspunten.

Bij de regels Jeugd is aangesloten bij de richtlijnen die vóór 1 januari 2015 in de AWBZ en bij jeugd-ggz werden gehanteerd: de CIZ-indicatiewijzer en het Handboek Indicatiestelling jeugd-ggz.

De regels bieden een juridische en praktische ondersteuning om onderscheid te maken tussen gebruikelijke hulp en bovengebruikelijke hulp. In elke individuele situatie wordt op basis van deze regels een zorgvuldige individuele afweging gemaakt. Daarbij wordt rekening gehouden met de specifieke omstandigheden van de inwoner.

2. Gebruikelijke hulp in de Wmo 2015

2.1. Gebruikelijke hulp

Gebruikelijke hulp is de hulp die naar algemeen aanvaarde opvattingen in redelijkheid mag worden verwacht van de echtgenoot, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten (artikel 1.1.1 Wmo 2015). Volgens de regering is het in onze samenleving normaal dat de echtgenoot, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten waar nodig en mogelijk taken overnemen in het huishouden, wanneer er sprake is van een huisgenoot met een beperkte zelfredzaamheid.

2.2. Van wie er gebruikelijke hulp wordt verwacht

De leden van het huishouden vormen de leefeenheid van de inwoner. De leefeenheid is verantwoordelijk voor het functioneren van de leefeenheid. Dat betekent dat bij uitval van één van de leden van die leefeenheid, er gestreefd wordt naar een herverdeling van de huishoudelijke taken binnen die leefeenheid.

2.3. Leefeenheid

De leefeenheid waartoe inwoner behoort, bestaat, gelet op artikel 1.1.1 Wmo 2015, uit de inwonende:

- echtgenoot;
- ouders;
- kinderen; of
- andere huisgenoten waarmee inwoner een gezamenlijke huishouding voert.

Gelet op de definitie van gebruikelijke hulp in de Wmo 2015, en Memorie van Toelichting, kunnen meer dan twee volwassen personen tot de leefeenheid behoren. Volwassenen die een kamer huren, horen niet bij de leefeenheid. Zij voeren immers hun eigen huishouden.

Als de inwoner deel uitmaakt van een leefeenheid bestaande uit meerdere personen (meerpersoonshuishouden), stelt de consulent vast wat in dat geval verstaan wordt onder gebruikelijke hulp van huisgenoten voor elkaar.

2.4. Echtgenoot

Met een echtgenoot wordt gelijkgesteld (artikel 1.1.2 Wmo 2015):

- de geregistreerde partner;
- de ongehuwde meerderjarige die met een andere ongehuwde meerderjarige een gezamenlijke huishouding voert, tenzij het om een bloedverwant in de eerste graad gaat.

2.5. Gezamenlijke huishouding

De algemene wettelijke definitie bevat drie eisen waaraan moet zijn voldaan (artikel 1.1.2 lid 3 Wmo):

1. het gaat om twee personen;
2. men heeft het hoofdverblijf in dezelfde woning;
3. men draagt zorg voor elkaar door middel van het leveren van een bijdrage in de kosten of activiteiten van de huishouding, dan wel anderzins.

2.5.0. Twee personen

Het is niet mogelijk dat meer dan twee personen met elkaar een gezamenlijke huishouding voeren. Behoren er meer dan twee personen tot de leefeenheid, dan kan er bij de andere huisgenoten wel ook sprake zijn van gebruikelijke hulp. Echter, zal dan vastgesteld moeten worden wat gebruikelijke hulp is voor deze huisgenoten ten opzichte van de inwoner.

2.5.1. Hoofdverblijf

Het gaat erom dat men feitelijk zijn hoofdverblijf heeft in dezelfde woning. De enkele inschrijving in de Brp is onvoldoende om de vraag te beantwoorden waar iemand zijn woonadres heeft. Die vraag moet beantwoord worden aan de hand van concrete feiten en omstandigheden. Het enkele feit dat een persoon in het Brp is ingeschreven op het adres van de cliënt is onvoldoende om te spreken van hoofdverblijf in dezelfde woning.

Soms kan er twijfel bestaan of het gaat om huisgenoten of dat men feitelijk in twee verschillende woningen verblijft. Denk hierbij aan de situatie waarbij iemand woont in een apart bijgebouw. In die situatie kunnen de volgende factoren onderzocht worden om te bepalen of het gaat om één leefeenheid:

- zijn de woningen kadastraal gesplitst?
- hebben ze een eigen huisnummer?
- is er sprake van een huurovereenkomst?
- is het mogelijk om huurtoeslag aan te vragen voor de woning?
- beschikt de woning over algemeen gebruikelijke voorzieningen?
- heeft de woning een eigen toegangsdeur?

2.5.2. Zorg dragen voor elkaar

Een ander belangrijk criterium voor het aannemen van een gezamenlijke huishouding wordt ook het verzorgingscriterium genoemd. De betrokkenen moeten voor elkaar zorg dragen door middel van het leveren van een bijdrage in de kosten of activiteiten van de huishouding dan wel anderszins.

Een contract of bewijsstukken dat er huur of kostgeld wordt betaald, betekent niet automatisch dat de betrokkenen geen gezamenlijke huishouding kunnen voeren.

Het is niet vereist dat de geboden verzorging aan elkaar dezelfde omvang en intensiteit heeft. Wanneer er enkel door één van beide personen zorg wordt geboden, is aan het verzorgingscriterium niet voldaan.

Bij (onder)huurders en kostgangers is sprake van een zuiver zakelijke relatie. Daarvan is geen sprake als de relatie verder gaat dan alleen de betaling van de huur of het kostgeld. Bijvoorbeeld door het samen delen van maaltijden en de was. Zoals dat ook het geval is in andere situaties waarin de betrokkenen beweren niet elkaars partners te zijn, kan de gemeente een onderzoek instellen naar de feitelijke omstandigheden van de betrokkenen.

2.6. Gebruikelijke hulp door kinderen

Wanneer er gebruikelijke hulp van een kind wordt verwacht, dan moet er onderzoek gedaan worden naar het vermogen van dit kind voor wat betreft de taken waar het om gaat. Er moet rekening gehouden worden met wat op een bepaalde leeftijd als bijdrage van een kind mag worden verwacht, de ontwikkelingsfase van het kind en het feitelijke vermogen van het kind om een bijdrage te leveren. De inzet van kinderen mag niet ten koste gaan van hun welbevinden en ontwikkeling, waaronder schoolprestaties.

2.7. Verschil met mantelzorg

Gebruikelijke hulp en mantelzorg zijn elkaar uitsluitende begrippen. Bij mantelzorg wordt de normale (gebruikelijke) zorg in zwaarte, duur en/of intensiteit aanmerkelijk overschreden. Bovendien hoeven mantelzorgers niet perse een gezamenlijke huishouding te voeren met de zorgvrager.

2.8. Wanneer er geen gebruikelijke hulp kan worden verwacht

2.8.0. Geobjectiveerde beperkingen/ ontbreken kennis & vaardigheden

Wanneer partner, ouders, kind en/of elke andere huisgenoot geobjectiveerde beperkingen heeft en of kennis/vaardigheden mist, hoeven zij geen gebruikelijke hulp te bieden.

2.8.1. Niet-inwonende kinderen

Niet-inwonende kinderen hoeven geen gebruikelijke hulp te bieden, want zij behoren niet tot de leefeenheid. De consulent kan wel met de inwoner bespreken of niet-inwonende kinderen (op vrijwillige basis) een helpende hand kunnen bieden.

2.8.2. Dreigende overbelasting

Bij gebruikelijke hulp moet onderzocht worden of diegene waarvan gebruikelijke hulp wordt verwacht, ook in staat is om deze gebruikelijke hulp te bieden of dat er sprake is van (dreigende) overbelasting.

Bij dat onderzoek moet het college aandacht besteden aan draaglast en draagkracht. Bekeken moet worden of de echtgenoot of huisgenoot, naast zijn/haar werk en de door hem te verlenen zorg aan zijn echtgenoot of huisgenoot, fysiek en psychisch nog in staat is gebruikelijke hulp aan inwoner te verlenen. Als dat niet het geval is en er sprake is van (dreigende) overbelasting, kan de gemeente (tijdelijk) ondersteuning verstrekken.

In eerste instantie zal die toewijzing van korte duur zijn om de gelegenheid te bieden de onderlinge taakverdeling aan de ontstane situatie aan te passen. Hetzelfde geldt als een partner/ouder ten gevolge van het plotseling overlijden van de andere ouder dreigt overbelast te raken door de combinatie van werk en verzorging van de inwonende kinderen.

Wanneer de dreigende overbelasting wordt veroorzaakt door een combinatie van werk en gebruikelijke hulp met andere activiteiten, gaan werk en gebruikelijke hulp voor. Het beoefenen van vrijetijdsbesteding kan op zich geen reden zijn om geen toepassing te geven aan het uitgangspunt van de gebruikelijke hulp.

2.8.3. Korte levensverwachting

Als de zorgvrager een korte levensverwachting heeft, kan ter fysieke en psychische ontlasting van de leefeenheid van de zorgvrager besloten worden om geen toepassing te geven aan het uitgangspunt van de gebruikelijke hulp.

2.9. Respijtzorg

Wanneer de huisgenoot, partner of ouder niet in staat is gebruikelijke hulp op zich te nemen vanwege (dreigende) overbelasting, kan er respijtzorg worden ingezet. De gemeente beoordeelt de situatie dan alsof de inwoner zonder huisgenoot voor gebruikelijke hulp woont. Wanneer er geen andere oplossingen mogelijk zijn, biedt de gemeente ondersteuning.

Er is een variëteit aan respijtvoorzieningen waarmee vervangende zorg vorm zou kunnen krijgen. Hierbij kan gedacht worden aan begeleiding thuis, informele zorg, dagopvang/activiteit, een logeerhuis en kortdurend verblijf. Ook kan het maatwerk bestaan uit het bieden van diensten, hulpmiddelen of andere maatregelen die van belang zijn bij het ondersteunen van een inwoner door een mantelzorger.

2.10. Afweging gebruikelijke en boven gebruikelijke hulp

Bij gebruikelijke hulp wordt gekeken naar wat aan tijdsbesteding bij die activiteit bij een gezond persoon gebruikelijk is. Daarbij omvat gebruikelijke hulp de zorg die iedereen nodig heeft (wassen, eten, schoonmaken en dergelijke), maar ook de zorg die deze activiteiten vervangt. Denk hierbij aan stomaverzorging in plaats van toiletgang en sondevoeding in plaats van eten.

Van boven gebruikelijke hulp is sprake wanneer mensen elkaar bij ziekte of handicap langdurig meer zorg bieden dan wat binnen de sociale relatie gewoon is.

Voorbeeld: het is niet gebruikelijk dat een volwassene langdurig hulp nodig heeft bij de toiletgang. Hier is dus sprake van boven gebruikelijke hulp.

2.11. Culturele diversiteit

Bij het inventariseren van de eigen mogelijkheden van het huishouden wordt geen onderscheid gemaakt op basis van sekse, religie, cultuur, de wijze van inkomensverwerving of persoonlijke opvattingen over het verrichten van huishoudelijke taken. Er is sprake van een pluriforme samenleving waarin iedereen gelijke aanspraken op zorg kan maken.

2.12. Opvang en verzorging van kinderen

Ouders hebben een zorgplicht voor hun kinderen, in het kader van de opvoeding. Dit houdt in het zorgen voor hun geestelijk en lichamelijk welzijn, het bevorderen van de ontwikkeling van hun persoonlijkheid en naar draagkracht voorzien in de kosten van dit alles. Deze zorgplicht strekt zich uit over opvang, verzorging, begeleiding en opvoeding die een ouder (of verzorger), afhankelijk van de leeftijd en verstandelijke ontwikkeling van een kind, normaal gesproken geeft aan een kind, inclusief de zorg bij kortdurende ziekte.

Bij uitval van één van de ouders neemt de andere ouder de gebruikelijke zorg voor de kinderen over. Gebruikelijke zorg voor kinderen omvat in ieder geval de aanwezigheid van een verantwoordelijke ouder of derde persoon, zoals de leeftijd en ontwikkeling van het kind vereisen. Indien nodig dient de ouder gebruik te maken van de voor hem/haar geldende mogelijkheden van zorgverlof. Indien dit niet mogelijk is, dient de ouder gebruik te maken van (een combinatie van) algemeen gebruikelijke en voorliggende voorzieningen zoals bijvoorbeeld crèche, buitenschoolse opvang, gastouderbureau. Het verplichte gebruik van alternatieve opvangmogelijkheden wordt redelijk geacht, onafhankelijk van de financiële omstandigheden. Zijn deze mogelijkheden reeds maximaal gebruikt of afwezig, of is er slechts kortdurende overbrugging nodig, dan kan hiervoor hulp worden ingezet.

Indien er sprake is van uitval van de ouder in een eenoudergezin, en de voorliggende algemeen gebruikelijke voorzieningen zijn niet aanwezig, niet toepasbaar of uitgeput, dan kan, afhankelijk van

de leeftijd en ontwikkeling van het kind, ondersteuning tot maximaal 40 uur per week voor oppas, opvang, begeleiding en verzorging van gezonde kinderen toegewezen worden. Een dergelijke toewijzing is in principe van korte duur (maximaal 3 maanden), met de bedoeling binnen deze termijn een eigen oplossing te realiseren.

2.13. Van wie kan gebruikelijke hulp worden verwacht bij huishoudelijke verzorging?

2.13.0. Volwassene

Van een volwassen gezonde huisgenoot wordt verwacht dat deze alle huishoudelijke taken overneemt wanneer de primaire verzorger uitvalt.

Uit een uitspraak van de CRvB volgt dat wanneer de echtgenoot, huisgenoot of inwonende zoon of dochter wel in staat is om gebruikelijke hulp te verlenen maar weigert om huishoudelijke taken te verrichten, de gemeente geen hulp bij het huishouden hoeft te verstrekken met toepassing van de hardheidsclausule (ECLI:NL:CRVB:2016:3665).

2.13.1. Taken van een 18-23 jarige

Een 18-23 jarige wordt verondersteld een eenpersoonshuishouden te kunnen voeren. De huishoudelijke taken voor een éénpersoonshuishouden zijn:

- schoonhouden van wc en badkamer;
- schoonhouden van keuken, leefruimte en één slaapkamer;
- wasverzorging;
- boodschappen doen;
- maaltijd verzorgen;
- afwassen en opruimen.

Dit betekent dat er huishoudelijke verzorging wordt toegekend voor het schoonhouden van overige slaapkamer(s) inclusief het verschonen van bedden, het schoonmaken van de hal/bijkeuken en het zemen van ramen aan de binnenzijde. Daarnaast kunnen zij eventuele jongere gezinsleden verzorgen en begeleiden.

2.13.2. Bijdrage van kinderen aan het huishouden

Wanneer er kinderen binnen de leefeenheid aanwezig zijn, dan gaat de consulent ervan uit, dat de kinderen, een bijdrage kunnen leveren aan de huishoudelijke taken. Passend bij de leeftijd en psychosociaal functioneren.

- Kinderen tot 5 jaar leveren geen bijdrage aan de huishouding.
- Kinderen tussen 5-12 jaar worden naar hun eigen mogelijkheden betrokken bij lichte huishoudelijke werkzaamheden als opruimen, tafel dekken/afruimen, afwassen/afdrogen, boodschap doen, kleding in de wasmand gooien.
- Kinderen vanaf 13 jaar kunnen, naast bovengenoemde taken hun eigen kamer op orde houden, d.w.z. rommel opruimen, stofzuigen, bed verschonen.

2.14. Het aanleren van huishoudelijke activiteiten

Redenen als 'niet gewend zijn om' of 'geen huishoudelijke werk willen en/of kunnen verrichten' leiden niet tot een toewijzing voor het overnemen van huishoudelijke taken. Indien hiervoor motivatie aanwezig is, kan er een toewijzing worden gesteld voor een periode van 3 tot 6 maanden voor het aanleren van huishoudelijke taken en/of het leren (efficiënter) organiseren van het huishouden.

Wanneer blijkt dat een nieuwe huishoudelijke taak niet is te trainen of aan te leren, kan er een toewijzing voor overname van huishoudelijke taken overwogen worden.

2.15. Belasting door werk, studie, maatschappelijke participatie of zorgtaken

Bij gebruikelijke hulp wordt uitgegaan van de mogelijkheid om naast een volledige baan ondersteuning te bieden. Alleen bij daadwerkelijke afwezigheid van de huisgenoot gedurende een periode van minimaal 7 aansluitende dagen, wordt er tijdelijk van uitgegaan dat dit niet mogelijk is. De niet-uitstelbare taken kunnen overgenomen worden. Bij huishoudelijk werk gaat het veelal om uitstelbare taken. Alleen als schoonmaken niet kan blijven liggen (regelmatig geknoeide vloeistoffen en eten) zal dat direct moeten gebeuren.

Ook studie of werkzaamheden vormen in principe geen reden om van de gebruikelijke hulp af te zien. Immers, iedereen die werkt zal naast zijn werk het huishouden moeten doen of hier eigen oplossingen voor zoeken (zoals het inhuren van particuliere hulp). Dat geldt ook voor tweeverdieners. Iedere volwassen burger wordt verondersteld naast een volledige baan of opleiding een huishouden te kunnen voeren. In geval van een meerpersoonshuishouden staat het hebben van een normale baan of het volgen van een opleiding per definitie het leveren van gebruikelijke hulp niet in de weg. Gebruikelijke hulp gaat voor op andere activiteiten van leden van de leefeenheid in het kader van hun maatschappelijke participatie.

Ook ouderen die in staat zijn tot het verrichten van huishoudelijk werk vallen onder de gebruikelijke hulp. Een (zeer) hoge leeftijd kan in omstandigheden aanleiding zijn niet te vragen het huishoudelijke werk aan te leren.

Bij werkenden wordt geen rekening gehouden met zeer drukke werkzaamheden en (zeer) lange werkweken. Over het algemeen kan alleen rekening worden gehouden met personen die vanwege hun werkzaamheden langdurig van huis zijn. Daardoor zijn zij immers niet in staat het huishoudelijk werk over te nemen. Maar in alle situaties waarbij sprake is van een eigen keuze, zal daar geen rekening mee worden gehouden. De afwezigheid moet een verplichtend karakter hebben.

Er kan niet verwacht worden van bijvoorbeeld chauffeurs die op het buitenland reizen, medewerkers in de offshore of marinemensen die maanden achtereen van huis zijn, dat zij een andere functie zoeken.

In geval de leden van een leefeenheid dreigen overbelast te raken door de combinatie van werk en verzorging van de zieke partner/huisgenoot, kan een toewijzing voor hulp bij het huishouden worden gesteld op onderdelen die normaliter tot de gebruikelijke hulp worden gerekend. In eerste instantie zal getracht worden die toewijzing van korte duur te laten zijn, om de leefeenheid de

gelegenheid te geven de onderlinge taakverdeling aan de ontstane situatie aan te passen. Hetzelfde geldt als een partner/ouder ten gevolge van het (plotseling) overlijden van de andere ouder dreigt overbelast te raken door de combinatie van werk en verzorging van de inwonende kinderen.

2.16. Persoonlijke verzorging

Van belang is onderscheid te maken tussen:

- gebruikelijke persoonlijke verzorging van partners voor elkaar;
- gebruikelijke persoonlijke verzorging van volwassen huisgenoten voor elkaar, inwonende volwassen kinderen (> 18 jaar) voor hun ouders.

Onder partner wordt verstaan: de volwassene met wie de zorgvrager een intieme, emotionele relatie heeft én een duurzame gemeenschappelijke huishouding voert.

1.16.1. Partners onderling

1.16.1.1. Kortdurende situaties

Van partners wordt verwacht dat zij elkaar persoonlijke verzorging bieden als er sprake is van een kortdurende zorgsituatie (hierbij gaat het over het algemeen over een periode van maximaal drie maanden) met uitzicht op een dusdanig herstel van het gezondheidsprobleem en de daarmee samenhangende zelfredzaamheid van de inwoner dat persoonlijke verzorging daarna niet langer is aangewezen.

De zorgplicht van partners onderling betreft persoonlijke, lichamelijke zorg inclusief assistentie bij de algemeen dagelijkse levensverrichtingen, aandacht en begeleiding bij ziekte en psychosociale problemen. Een voorbeeld hiervan is de zorg voor een huisgenoot of partner tijdens een kortdurend gezondheidsprobleem als herstel na een operatie, griep, gekneusde ledematen e.d. Deze vorm van zorg is in principe (afhankelijk van de aard, omvang en duur) gebruikelijk.

Alleen als er gemotiveerd kan worden, dat een partner niet de persoonlijke verzorging kan bieden aan diens partner, kan er alsnog een toewijzing voor persoonlijke verzorging worden gegeven.

1.16.1.2. Langdurige situaties

Bij een zorgvraag die naar verwachting langer dan 3 maanden zal duren, is persoonlijke verzorging, ook tussen partners, geen gebruikelijke hulp. Als vanaf de start van de zorgsituatie duidelijk is dat de zorgsituatie langdurig is, is er geen sprake van gebruikelijke hulp. Er hoeft dan dus niet eerst drie maanden ‘gebruikelijke hulp’ door partners geleverd te worden, voordat zorg kan worden ingezet.

1.16.2. Volwassen inwonende kinderen en/of andere volwassen huisgenoten onderling

Persoonlijke verzorging van volwassen inwonende kinderen en andere volwassen huisgenoten, anders dan partners onderling, is geen gebruikelijke hulp.

1.17. Begeleiding

Hieronder staat omschreven van wie er gebruikelijke hulp verwacht kan worden bij begeleiding.

2.17.1 Partners onderling, ouders en volwassen inwonende kinderen en/of andere volwassen huisgenoten onderling

2.17.1.1 Kortdurende situaties
Alle begeleiding van de inwoner door de partner, ouder, volwassen kind en/of elke andere volwassen huisgenoot is gebruikelijke hulp als er sprake is van een kortdurende zorgsituatie met uitzicht op herstel van de zelfredzaamheid. Daarbij gaat het over het algemeen over een periode van maximaal drie maanden.

2.17.1.2 Langdurige situaties
Als het gaat om een chronische situatie is de begeleiding van een volwassen inwoner gebruikelijke hulp, wanneer die begeleiding in de persoonlijke levenssfeer aan elkaar moet worden geboden. Het gaat hierbij in ieder geval om de volgende vormen van begeleiding aan een inwoner:

- het begeleiden van de inwoner bij het normaal maatschappelijk verkeer binnen de persoonlijke levenssfeer zoals het bezoeken van familie/vrienden, huisarts, enzovoort en bij maatschappelijke participatie;
- het bieden van hulp bij of het overnemen van taken die bij een gezamenlijk huishouden horen, zoals het doen van de administratie. Dit kan worden overgenomen door een niet-beperkte huisgenoot wanneer die taak altijd door de nu beperkte inwoner werd uitgevoerd;
- aansturing van relatief beperkte aard, zoals het dagelijks ophangen van briefjes met taken die de inwoner die dag moet doen en het gedurende de dag regelmatig bellen om te checken of de inwoner iets gedaan heeft.

2.17.2. Aanleren aan derden
Het leren omgaan van derden (familie/vrienden) met de inwoner is gebruikelijke hulp.

3. Gebruikelijke hulp in de Jeugdwet

3.1. Wat is gebruikelijke hulp?
Gebruikelijke hulp in het kader van de Jeugdwet is de hulp die naar algemeen aanvaarde opvattingen in redelijkheid mag worden verwacht van ouders en/of andere verzorgers of opvoeders. Onder ‘andere verzorgers of opvoeders’ kunnen bijvoorbeeld pleegouders vallen.

Ouders behoren de tot hun gezin behorende minderjarige kinderen te verzorgen, op te voeden en toezicht aan hen te bieden, ook als het kind een ziekte, aandoening of beperking heeft.

De gemeente onderzoekt de zorgbehoefte van een kind mede op basis van de in tabel 1 opgenomen ‘Richtlijn gebruikelijke hulp voor kinderen met een normaal ontwikkelingsprofiel’.

3.2. Onderscheid kortdurende en langdurige zorgsituatie
Bij gebruikelijke hulp wordt een onderscheid gemaakt in kortdurende en langdurige situaties.

- Kortdurend: er is uitzicht op herstel van het gezondheidsprobleem en de daarmee samenhangende zelfredzaamheid van de jeugdige. Het gaat hierbij over het algemeen over een periode van maximaal 3 maanden.
- Langdurig: het gaat om chronische situaties waarbij naar verwachting de zorg langer dan 3 maanden nodig zal zijn.

In kortdurende zorgsituaties kan van ouders of andere verzorgers/opvoeders worden verwacht dat ze alle persoonlijke verzorging en begeleiding zelf bieden. Dit betreft gebruikelijke hulp.

Alleen in langdurige zorgsituaties kan daarom sprake zijn van boven gebruikelijke hulp waarvoor het college jeugdhulp moet inzetten. Dat sprake is van een langdurige zorgsituatie kan al vanaf het begin duidelijk zijn. Er hoeft dan dus niet eerst 3 maanden te worden 'gewacht' alvorens het college jeugdhulp in kan zetten.

3.2. Beschermende woonomgeving

Het bieden van een beschermende woonomgeving van ouders aan jeugdigen is tot een leeftijd van 17 jaar gebruikelijke hulp. Van ouders of verzorgers/opvoeders wordt verwacht dat ze een woonomgeving bieden waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en waarin een passend pedagogisch klimaat wordt geboden. Ook als sprake is van een jeugdige met een ziekte, aandoening of beperking.

Jeugdigen vanaf 17 jaar die vanwege hun aandoening, stoornis en/of beperking nog niet in staat zijn zelfstandig te wonen, maar dat wel kunnen leren, kunnen in aanmerking komen voor een beschermende woonomgeving vanuit de Jeugdwet. Met als doel om zich verder te ontwikkelen naar zelfstandig wonen.

Kan een jeugdige niet bij (een van) de ouder(s) of het sociale netwerk wonen vanwege de onmogelijkheden van de ouder(s) om een veilig thuis te bieden, dan kan verblijf bij pleegouders, een gezinshuis of een accommodatie van een jeugdhulpaanbieder aan de orde zijn.

3.3. Afweging gebruikelijke en boven gebruikelijke hulp

Om vast te stellen welke hulp boven gebruikelijk is, beoordeelt het college welke hulp uitgaat boven de hulp die een jeugdige van dezelfde leeftijd zonder beperkingen redelijkerwijs nodig heeft. In onderstaande tabel zijn richtlijnen opgenomen van gebruikelijke hulp van ouders voor jeugdigen zonder beperkingen.

Tabel I Richtlijnen gebruikelijke hulp voor kinderen met een normaal ontwikkelingsprofiel

Kinderen van 0 tot 3 jaar
• hebben bij alle activiteiten verzorging van een ouder nodig; • ouderlijk toezicht is zeer nabij nodig; • zijn in toenemende mate zelfstandig in bewegen en verplaatsen; • hebben begeleiding en stimulans nodig bij hun psychomotorische ontwikkeling; • hebben begeleiding en stimulans nodig bij de ontwikkeling naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid;

- hebben een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

Kinderen van 3 tot 5 jaar

- kunnen niet zonder toezicht van volwassenen. Dit toezicht kan binnenshuis korte tijd op gehoorafstand (bijv. ouder kan was ophangen in andere kamer);
- hebben begeleiding en stimulans nodig bij hun psychomotorische ontwikkeling;
- hebben begeleiding en stimulans nodig bij de ontwikkeling naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid;
- kunnen zelf zitten, en op gelijkvloerse plaatsen zelf staan en lopen;
- hebben hulp, toezicht, stimulans, zindelijkheidstraining en controle nodig bij de toiletgang;
- hebben hulp, toezicht, stimulans en controle nodig bij aan- en uitkleden, eten en wassen, in- en uit bed komen, dag- en nachtritme en dagindeling bepalen;
- hebben begeleiding nodig bij hun spel en vrijetijdsbesteding;
- zijn niet in staat zich zonder begeleiding in het verkeer te begeven;
- hebben een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

Kinderen van 5 tot 12 jaar

- kinderen vanaf 5 jaar hebben een reguliere dagbesteding op school, oplopend van 22 tot 25 uur/week;
- kunnen niet zonder toezicht van volwassenen. Dit toezicht kan op enige afstand (bijv. kind kan buitenspelen in directe omgeving van de woning als ouder thuis is);
- hebben toezicht, stimulans en controle nodig en vanaf 6 jaar tot 12 jaar geleidelijk aan steeds minder hulp nodig bij hun persoonlijke verzorging zoals het zich wassen en tanden poetsen;
- hebben hulp nodig bij het gebruik van medicatie;
- zijn overdag zindelijk, en ’s nachts merendeels ook; ontvangen zonodig zindelijkheidstraining van de ouders/verzorgers;
- hebben begeleiding en stimulans nodig bij hun psychomotorische ontwikkeling;
- hebben begeleiding en stimulans nodig bij de ontwikkeling naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid;
- hebben begeleiding van een volwassene nodig in het verkeer wanneer zij van en naar school, activiteiten ter vervanging van school of vrije tijdsbesteding gaan;
- hebben een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

Kinderen van 12 tot 18 jaar

- hebben geen voortdurend toezicht nodig van volwassenen;
- kunnen vanaf 12 jaar enkele uren alleen gelaten worden;
- kunnen vanaf 16 jaar een dag en/of een nacht alleen gelaten worden;
- kunnen vanaf 18 jaar zelfstandig wonen;
- hebben bij hun persoonlijke verzorging geen hulp en maar weinig toezicht nodig;
- hebben bij gebruik van medicatie tot hun 18e jaar toezicht, stimulans en controle nodig;
- hebben tot 18 jaar een reguliere dagbesteding op school/opleiding;
- hebben begeleiding en stimulans nodig bij ontplooiing en ontwikkeling (bijv. huiswerk of het zelfstandig gaan wonen);

- hebben begeleiding en stimulans nodig bij de ontwikkeling naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid;
- hebben tot 17 jaar een beschermende woonomgeving nodig waarin de fysieke en sociale veiligheid is gewaarborgd en een passend pedagogisch klimaat wordt geboden.

3.4. Beoordelingsfactoren gebruikelijke hulp

Bij de beoordeling welke hulp hier bovenuit gaat, betrekt de consulent de volgende factoren:

1. leeftijd van de jeugdige;
2. aard van de zorghandelingen;
3. frequentie en patroon van de zorghandelingen;
4. tijdsomvang van de zorghandelingen.

Het is van belang dat deze criteria telkens in samenhang worden beoordeeld, rekening houdend met de omstandigheden van de jeugdige en het gezin.

3.4.1. Leeftijd van de jeugdige

Bij de beoordeling van gebruikelijke hulp wordt rekening gehouden met verschillen die tussen jeugdigen in dezelfde leeftijdscategorie bestaan. Ook bij gezonde jeugdigen van dezelfde leeftijd kan de ene jeugdige meer zorg nodig hebben dan de andere. Het ene kind is nu eenmaal 'gemakkelijker' of sneller zelfstandig dan het andere kind.

Voorbeeld

Veel kinderen van 4 jaar zijn overdag zindelijk en gaan zelf naar het toilet. Maar het is niet ongewoon dat een kind van deze leeftijd hier stimulans, hulp of toezicht bij nodig heeft. Deze stimulans en hulp mag je verwachten van ouders/verzorgers en is gebruikelijke hulp.

3.4.2. Aard van de zorghandelingen

Voor zorghandelingen die de jeugdige zelfstandig kan uitvoeren, hoeft geen hulp te worden toegekend. Gebruikelijke hulp bij kinderen kan ook handelingen omvatten die niet standaard bij alle kinderen voorkomen. Het gaat dan om handelingen die een gebruikelijke hulp-handeling vervangen, zoals het geven van sondevoeding in plaats van eten. Of om handelingen die in samenhang met reguliere zorgmomenten kunnen worden geboden, zoals het geven van medicijnen.

Voorbeeld

- *Het legen van een katheterzakje is een handeling die het verschonen kan vervangen. Als dat het geval is, is sprake van gebruikelijke hulp.*
- *Oefenen met het gebruik van pictogrammen bij een jeugdige met een verstandelijke beperking is een handeling die oefenen met lezen of topografie kan vervangen. Dit is in dat geval gebruikelijke hulp.*

3.4.3. Frequentie en patroon van de zorghandelingen

Zorghandelingen die meelopen in het normale patroon van dagelijkse zorg voor een kind, zoals 3 keer eten per dag, worden als gebruikelijke hulp aangemerkt. Bij de beoordeling wordt rekening

gehouden met die zorgsituaties waarbij ouders voortdurend in de nabijheid moeten zijn om onplanbare zorg en toezicht te leveren vanwege de (chronische) aandoening, stoornissen en/of beperkingen van het kind.

Voorbeeld

- *Het aanreiken van spullen of speelgoed bij kinderen met een lichamelijke beperking na afloop van de maaltijd of na een drinkmoment, past in een normaal patroon van dagelijkse zorg en is dus gebruikelijke hulp.*
- *Als een ouder meerdere malen per nacht zorg moet bieden aan een ouder kind, lopen die handelingen niet mee in het normale patroon van dagelijkse zorg. Dit is geen gebruikelijke hulp.*

3.4.4. Tijdsomvang van de zorghandelingen

Wanneer de omvang van de tijd van een zorghandeling vele malen langer is, is er geen sprake van gebruikelijke hulp.

Voorbeeld

- *Alle kinderen hebben tot een bepaalde leeftijd hulp nodig bij wassen en aankleden. Als deze handelingen veel meer tijd kosten vanwege bijvoorbeeld spasticiteit, wordt deze extra tijd niet als gebruikelijke hulp gezien.*
- *Een zorghandeling die naar de aard en omvang voor een kind van een bepaalde leeftijd gebruikelijk is, kan in een individuele situatie veel vaker voorkomen (frequentie). Of veel meer tijd kosten (tijdsomvang). Hierdoor deze zorg niet geheel als gebruikelijk kan worden aangemerkt*. Ter illustratie:
    - *Het geven van medicatie (aard) bij een kind van 9 jaar (leeftijd) is gebruikelijke hulp. Als de medicatie elke nacht (meerdere malen) moet worden toegediend, loopt dit niet mee in het dagelijkse patroon. Dan moet beoordeeld worden of ouders hierdoor zodanig belast worden dat het niet meer redelijk is dit als gebruikelijke hulp te beschouwen.*
    - *Het geven van sondevoeding aan een kind van 2 jaar vervangt het geven van eten of drinken en is daarom gebruikelijke hulp. Als het voeden via de sonde meer tijd kost, of vaker moet gebeuren dan de normale dagelijkse eet- en drinkmomenten (frequentie) kan sprake zijn van boven gebruikelijke hulp.*

3.5. Overbelasting

Bij het onderzoek naar de gebruikelijke hulp stelt de consulent vast of degene waarvan gebruikelijke hulp wordt verwacht, ook in staat is om dit te bieden, of dat sprake is van (dreigende) overbelasting. Er is aandacht voor de draaglast en draagkracht van de ouder of verzorger/opvoeder. Wanneer er sprake is van (dreigende) overbelasting, kan de consulent (tijdelijk) een voorziening voor ondersteuning afgeven. In eerste instantie zal die voorziening van korte duur zijn om de gelegenheid te bieden de (onderlinge) taakverdeling aan de ontstane situatie aan te passen.

3.6. Persoonlijke verzorging

Jeugdhulp in de zin van de Jeugdwet omvat onder andere het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van persoonlijke verzorging. Het stimuleren van de jeugdige om de persoonlijke verzorging uit te voeren of aan te leren, kan ook onderdeel zijn van de in te zetten hulp. De hulp is gericht op het opheffen van een tekort aan zelfredzaamheid bij de jeugdige (zie de definitie van het begrip 'jeugdhulp' in artikel 1.1 van de Jeugdwet).

Persoonlijke verzorging betreft hulp en zorg bij algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL). Het gaat dan onder andere om de volgende activiteiten (niet uitputtend):

- Wassen.
- Aankleden en uitkleden.
- Aanbrengen of aantrekken van hulpmiddelen, prothesen, elastische kousen.
- Eten en drinken.
- Toedienen van sondevoeding.
- Zich verplaatsen (in/uit bed, in/uit bad, van bed naar stoel).
- Naar het toilet gaan (aanleggen van een urinaal, verwisselen van incontinentiemateriaal).
- Wisselen van lig- of zithouding.
- Medicijnen innemen.
- Opmaken van het bed van een bedlegerig kind.
- Reguliere huidverzorging, mond- en gebitsverzorging, scheren, hand- en voetverzorging.
- Schoonhouden en verzorgen van stoma en andere onnatuurlijke lichaamsopeningen.

3.6.1. Persoonlijke verzorging en gebruikelijke hulp

Hieronder staan enkele uitzonderingen bij en bijzondere situaties voor persoonlijke verzorging.

3.6.1.1. De ouder/verzorger heeft zelf beperkingen

Als een ouder of verzorger/opvoeder geobjectiveerde beperkingen heeft en/of kennis/vaardigheden mist om gebruikelijke persoonlijke verzorging uit te voeren, kan niet alle gebruikelijke hulp van hem of haar worden verwacht. De handelingen die bij een kind zonder beperkingen niet voorkomen, kan niet van deze ouder of verzorger worden verwacht. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het geven van sondevoeding of medicijnen.

3.6.1.2. Beschikbaarheid ouder/verzorger vanwege werk

Voor zover gebruikelijke persoonlijke verzorging bij jeugdigen van niet uitstelbare aard is en de ouder of verzorger/opvoeder niet beschikbaar is wegens werk, valt dit niet onder gebruikelijke hulp. Van de ouder kan dan niet worden verwacht dat hij die taken op zich neemt.

3.6.1.3. Persoonlijke verzorging tijdens kinderopvang

De opvang/zorg die instanties voor kinderopvang bieden, is gebruikelijke hulp. Alleen voor de hulp die aanvullend nodig is aan de opvang/zorg, kan de consulent een voorziening verstrekken. De niet uitstelbare persoonlijke verzorging kan tijdens kinderopvang geïndiceerd worden.

Voorbeeld

- *Een baby krijgt bij de kinderopvang 3 keer per dag een flesje. Voor een baby valt het geven van een flesje onder normale dagelijkse zorg zoals kinderopvang die biedt. Nu kost het bij deze baby, vanwege ernstige slikproblemen, extra tijd om dat flesje te geven. Voor het geven van een flesje staat gemiddeld 20 minuten per keer en bij deze baby kost het 35 minuten per keer. De minuten meer tijd komen voort uit aan aandoening gerelateerde stoornissen en beperkingen. Voor de extra tijd die het kost om het flesje te geven, kan het college hulp inzetten: 3 keer 15 minuten = 45 minuten per dag dat het kind gebruikmaakt van de kinderopvang. Deze extra tijd valt niet onder gebruikelijke hulp.*
- *Wanneer de baby geen flesje zou krijgen maar sondevoeding, dan is de volledige tijd voor het toedienen van de sondevoeding tijdens de kinderopvang boven gebruikelijke hulp en dus zorg waarvoor een voorziening kan worden verstrekt. Het geven van sondevoeding valt namelijk niet onder zorg zoals instanties voor kinderopvang die bieden.*

3.6.1.4. Persoonlijke verzorging tijdens onderwijs
De school biedt gangbare en normale dagelijkse zorg, zoals het strikken van veters, het aantrekken van een jas en hulp bij toiletgang bij kleuters. Voor deze gangbare en normale dagelijkse zorg kan geen voorziening worden verstrekt.

3.6.1.5. Intieme persoonlijke verzorging voor een jeugdige ouder dan 12 jaar
Wanneer een jeugdige van 12 jaar of ouder geen intieme persoonlijke verzorging wil ontvangen van de ouder of verzorger/opvoeder, wordt er geen bijdrage verwacht van die ouder/verzorger verwacht. Er is dan geen sprake van gebruikelijke hulp.

3.7. Begeleiding
Jeugdhulp omvat het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jeugdigen met een beperking. Om te bereiken dat jeugdigen voldoende zelfredzaam zijn en maatschappelijk kunnen participeren, rekening houdend met hun leeftijd en ontwikkelingsniveau. Om dit te bereiken, kan de consulent begeleiding inzetten.

Bij begeleiding gaat het om het bevorderen, behouden of compenseren van de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie. Bij jeugdigen wordt (een beperking in de) zelfredzaamheid en participatie vergeleken met de mate van zelfredzaamheid en participatie van een ‘gezond’ kind van dezelfde leeftijd. Zie hiervoor ook de richtlijnen in tabel I. Begeleidingsactiviteiten kunnen onder andere bestaan uit:

- het ondersteunen bij of oefenen met vaardigheden of handelingen, zoals leren om dagelijkse handelingen als wassen en aankleden zelfstandig te kunnen doen;
- het oefenen met aanbrengen van structuur, bijvoorbeeld hulp bij plannen van activiteiten en dag structureren;
- ondersteuning bij het sociaal functioneren en maatschappelijk participeren (psychosociale zelfredzaamheid), zoals thuis, bij winkelen of vrijetijdsbesteding;
- het overnemen van toezicht op de jeugdige.

3.7.1. Begeleiding en gebruikelijke hulp

Hieronder staan enkele uitzonderingen bij en bijzondere situaties voor begeleiding.

3.7.1.1. De ouder/verzorger heeft zelf beperkingen
Als een ouder of verzorger/opvoeder geobjectiveerde beperkingen heeft en/of kennis/vaardigheden mist om gebruikelijke begeleiding uit te voeren en deze vaardigheden niet kan aanleren, wordt er gekeken naar welke bijdrage realistisch is.

3.7.1.2. Begeleiding gedurende werk of studie ouders/verzorgers
Wanneer ouders of verzorgers werken of studeren, blijven zij verantwoordelijk voor de opvang/verzorging van hun kinderen. De begeleiding die buiten dit werk om als gebruikelijke hulp wordt beschouwd, kan gedurende de tijd dat de ouders werken of studeren niet als voorziening worden toegekend. Alleen voor boven gebruikelijke begeleiding kan de consulent een voorziening verstrekken.

3.7.1.3. Begeleiding tijdens onderwijs
Als een kind, vanwege een aandoening, stoornis of beperkingen, gedrag heeft dat het leren bemoeilijkt, valt de daarbij behorende begeleiding onder het onderwijs. Het gaat daarbij om begeleiding die te maken heeft met de lessen, het leren, de vakinhoud en de pedagogische en didactische omgang. Een concentratieprobleem van een kind kan op zichzelf dus geen reden zijn voor inzet van begeleiding. In het kader van passend onderwijs voorziet een school in begeleiding van leerlingen tijdens het onderwijs. Ook remedial teaching of huiswerkbegeleiding richten zich op het helpen van kinderen met leerproblemen. Dit zijn onderwijs gebonden problemen en behoren tot het domein van het onderwijs.

3.7.1.4. Ouderlijk toezicht
Ouderlijk toezicht aan kinderen is gebruikelijke hulp. Kinderen (met of zonder ziekte of handicap) hebben ouderlijk toezicht nodig. Dit toezicht wordt anders van aard naarmate een kind ouder wordt en zich ontwikkelt. Zie ook de richtlijnen in tabel I.

Boven gebruikelijke begeleiding bij kinderen tot 3 jaar komt in de praktijk niet vaak voor. Kinderen in deze leeftijd hebben volledige verzorging en begeleiding van een ouder nodig. Toch kan boven gebruikelijk toezicht aan de orde zijn. Boven gebruikelijk toezicht is toezicht dat nodig is vanwege de aandoeningen, stoornissen of beperkingen van het kind en is aanvullend op gebruikelijk ouderlijk toezicht. Het kan gericht zijn op (toezicht op en aansturen van) gedrag vanwege een aandoening, stoornis of beperking, of op het bieden van fysieke zorg zodat tijdig kan worden ingegrepen bij bijvoorbeeld complicaties bij een ziekte.

Voorbeeld

- *Bij kinderen met een normaal ontwikkelingsprofiel is pedagogische correctie op gedrag gebruikelijk. Bij een cognitief beperkt kind met gedragsproblemen kan het zijn, dat er meer dan gebruikelijk correctie en aansturing van gedrag en vaak ook meer aandacht voor vaste structuur nodig is.*

- *Begeleiding naar ziekenhuis: als een kind vanwege bijvoorbeeld nierdialyse meerdere keren per week naar het ziekenhuis moet, is het gebruikelijk dat een ouder of verzorger meegaat. Hiervoor hoeft het college geen voorziening toe te kennen.*
- *Begeleiding naar zwemles: hiervoor hoeft het college geen voorziening toe te kennen. Het is gebruikelijk dat ouders met hun kind meegaan naar zwemles.*

3.8. Vervoer

Vanuit de Jeugdwet kan alleen vervoer worden toegekend voor een jeugdige van en naar de locatie waar jeugdhulp gegeven wordt. Voorwaarde is dat de jeugdige niet in staat is om zelfstandig te reizen, vanwege een medische noodzaak of een gebrek aan zelfredzaamheid. Is de jeugdige niet in staat om zelfstandig te reizen, dan is het uitgangspunt dat het vervoer van en naar jeugdhulp onder de gebruikelijke hulp van ouders valt. Dit kan anders zijn als er speciaal (medisch) vervoer nodig is dat ouders niet kunnen bieden. In andere situaties wordt van ouders verwacht dat ze het vervoer bieden als ze hiertoe in staat en beschikbaar zijn. Als ouders aangeven het vervoer niet te kunnen bieden, wordt altijd een afweging van alle specifieke omstandigheden gemaakt. Als ouders bijvoorbeeld door werk niet beschikbaar zijn, wordt altijd eerst gekeken of ouders dit zelf kunnen oplossen. Bijvoorbeeld door hun tijden anders in te delen of gebruik te maken van (zorg)verlof.

BIJLAGE II Afschrijftermijn voorzieningen

Voorziening	**Afschrijftermijn in jaren**
Scootmobiel	7
Fietsvoorziening	7
Handbike	7
Rolstoel	7
Traplift	10
Bea opsta hulp	10
Pakpaal	10
Roerende douche-toiletvoorziening	7
Badlift	7
Douchebrancard	7
Supporter	7
Toiletbeugels in alle soorten	10
Hi-loo toiletverhoger	7
Vast douchezitje	10
Speciale kranen	10
Aangepaste keuken	10
Drempelaanpassing	10
Auto-aanpassing	7
Aangepast toilet	15

Bijlage: Uitleg voornaamste wijzigingen beleidsregels 2023

Voor de belangrijkste wijzigingen van de nadere regels en beleidsregels staat hieronder een uitleg.

Mantelzorg
Bij het artikel over mantelzorg is verwijderd dat het aanvragen van ondersteuning via de Zorgverzekeringswet voor gaat op een maatwerkvoorziening (dit kan op basis van jurisprudentie niet).

Algemeen gebruikelijke voorzieningen
Er is een artikel over algemeen gebruikelijke voorzieningen toegevoegd waarin het criterium of een voorziening betaalbaar is met een minimuminkomen is uitgewerkt.

Second opinion
Bij het artikel over de consulent is de optie van de second opinion er, in lijn met de verordening, uitgehaald.

Maatwerkvoorzieningen Wmo en Jeugdwet in verschillende hoofdstukken
De wens van de gemeente was om binnen hoofdstuk 4 een opsplitsing tussen Wmo en Jeugd te maken. De regels die van toepassing zijn op de Wmo zijn nu verplaatst naar hoofdstuk 5.

Begeleiding via algemene voorziening
Aangepast is dat alleen specialistische begeleiding nog als maatwerkvoorziening wordt geboden. De andere begeleiding is onderdeel van een algemene voorziening in de sociale basis.

Normtijden verwijderd
Op verzoek van de gemeente zijn de normtijden uit de beleidsregels gehaald omdat deze niet meer actueel zijn en niet voldoen aan de eisen uit de rechtspraak. Het bepalen van de omvang van de indicatie is nu maatwerk.

Langdurig noodzakelijk
Aangescherpt dat geen Wmo maatwerkvoorziening wordt toegekend als deze niet langdurig noodzakelijk is (hbh en begeleiding uitgezonderd).

Sportvoorzieningen
Verwijderd dat deze in de vorm van een financiële tegemoetkoming worden verstrekt en aangepast dat voor sportrolstoelen geen eigen bijdrage geldt.

Mantelzorgwoning
Bij het artikel over vergoeding van een mantelzorgwoning is het criterium toegevoegd dat de inwoner belemmeringen ervaart in het normale gebruik van de woning en het verstrekken van een mantelzorgwoning of het ombouwen van een bestaande woning tot een mantelzorgwoning hiervoor de goedkoopst adequate oplossing is. Dit zal niet snel het geval zijn.

Persoonlijke verzorging
Het onderscheid voor wanneer persoonlijke verzorging onder de Zvw of de Wmo/Jeugdwet valt, is

sinds 2018 hetzelfde voor Wmo en Jeugdwet (behoefte aan geneeskundige zorg of een hoog risico daarop = Zvw, anders Wmo of Jeugdwet). Dit is daarom aangepast in het artikel.

Bijlage: Was-wordt lijst beleidsregels 2023

Was	**Wordt**
Artikel 1 Begripsbepalingen 1. Onderstaand zijn enkele begrippen toegelicht. Voor overige relevante begrippen wordt verwezen naar de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2019, Jeugdwet en Verordening jeugdhulp gemeente Rheden 2019. Waar in deze documenten verschillende termen voor dezelfde begrippen zijn gebruikt wordt dit toegelicht. In deze nadere regels worden verstaan onder: a. Cliëntondersteuning: een cliëntondersteuner is onafhankelijk van de gemeente en zorgaanbieders en denkt mee over zorg en ondersteuning. De cliëntondersteuner moet onafhankelijk zijn van de organisaties die indicaties stellen en de zorg leveren. De cliëntondersteuner kent het zorgaanbod in de buurt, kan aanwezig zijn bij een gesprek over ondersteuning, betrekt zo nodig het sociale netwerk en ondersteunt bij Wmo-ondersteuning, jeugd en gezin, Zvw (WLZ), wonen en onderwijs. b. Consulent: een adviseur van de gemeente met specialistische kennis van de Wmo en/of Jeugdwet en kennis van de integrale mogelijkheden binnen de gemeente. Deze stelt de kennis in dienst van de inwoners, verricht onderzoek naar passende ondersteuning en adviseert inwoners. c. Gebiedsteam: op gebieds-/wijkniveau georganiseerd multidisciplinair team van consulenten dat de hulpvraag van inwoners behandelt. d. Gesprek: het gesprek is een onderdeel van het onderzoek zoals bedoeld in de verordening	Artikel 1 Begripsbepalingen 1. Onderstaand zijn enkele begrippen toegelicht. Alle begrippen die in deze beleidsregels worden gebruikt en niet nader worden omschreven hebben dezelfde betekenis als in de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Rheden 2023, Jeugdwet, Verordening jeugdhulp gemeente Rheden 2019, het Uitvoeringsbesluit maatschappelijke ondersteuning 2015, de Uitvoeringsregeling Wmo 2015, het Besluit Jeugdwet, de Regeling Jeugdwet en de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Waar In deze nadere regels worden verstaan onder: a. Casemanager/casusregisseur: een medewerker van de gemeente die zowel de casusregie als de procesregie voert. b. Casusregie: regie voeren op de inhoud van de casus. c. Cliëntondersteuning: een cliëntondersteuner is onafhankelijk van de gemeente en zorgaanbieders en denkt mee over zorg en ondersteuning. De cliëntondersteuner moet onafhankelijk zijn van de organisaties die indicaties stellen en de zorg leveren. De cliëntondersteuner kent het zorgaanbod in de buurt, kan aanwezig zijn bij een gesprek over ondersteuning, betrekt zo nodig het sociale netwerk en ondersteunt bij Wmo-ondersteuning, jeugd en gezin, Zvw (WLZ), wonen en onderwijs. d. Consulent: een adviseur van de gemeente met specialistische kennis van de Wmo en/of Jeugdwet en kennis van de integrale mogelijkheden binnen de gemeente. Deze stelt de kennis in dienst van de inwoners,

maatschappelijke ondersteuning artikel 6 en jeugdhulp 2019 artikel 8. e. Gebruikelijke hulp: hulp die verwacht wordt van inwonende gezinsleden en andere huisgenoten en die 'normaal' wordt geacht in de relatie. f. Gezamenlijke huishouding: twee personen die hun hoofdverblijf in dezelfde woning hebben en blijk geven zorg te dragen voor elkaar door middel van het leveren van een bijdrage in de kosten van de huishouding dan wel anderszins. g. Inwoner: een cliënt conform de Wet maatschappelijke ondersteuning. Of een jeugdige, ouders of gezaghebbende conform de Jeugdwet. h. Leefeenheid: de echtgenoot, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten waarmee de inwoner een gezamenlijke huishouding voert. i. Maatwerkvoorziening: een aanbod van diensten, activiteiten of producten dat, na zorgvuldig onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de inwoner(s), door middel van een beschikking toegankelijk is en dat is gericht op maatschappelijke ondersteuning of jeugdhulp. In de Verordening jeugdhulp van de gemeente Rheden wordt deze individuele voorziening genoemd. j. Nadere regels: Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019. k. Respijtzorg: zorg die wordt geleverd aan de inwoner met het doel de (overbelaste) mantelzorger tijdelijk, bijvoorbeeld een avond, een dag of een weekend, te ontlasten van zijn taken. 2. Alle begrippen die in deze beleidsregels worden gebruikt en niet nader worden omschreven hebben dezelfde betekenis als in de	verricht onderzoek naar passende ondersteuning en adviseert inwoners. e. Gesprek: het gesprek is een onderdeel van het onderzoek zoals bedoeld in de verordening maatschappelijke ondersteuning artikel 6 en jeugdhulp 2019 artikel 8. f. Gebruikelijke hulp: hulp die verwacht wordt van inwonende gezinsleden en andere huisgenoten en die 'normaal' wordt geacht in de relatie. g. Gezamenlijke huishouding: twee personen die hun hoofdverblijf in dezelfde woning hebben en blijk geven zorg te dragen voor elkaar door middel van het leveren van een bijdrage in de kosten van de huishouding dan wel anderszins. h. Inwoner: een cliënt conform de Wet maatschappelijke ondersteuning. Of een jeugdige of ouder conform de Jeugdwet. i. Leefeenheid: de echtgenoot, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten waarmee de inwoner een gezamenlijke huishouding voert. j. Maatwerkvoorziening: een aanbod van diensten, activiteiten of producten dat, na zorgvuldig onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de inwoner(s), door middel van een beschikking toegankelijk is en dat is gericht op maatschappelijke ondersteuning of jeugdhulp. In de Verordening jeugdhulp van de gemeente Rheden wordt deze individuele voorziening genoemd. k. Nadere regels: Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023. l. Procesregie: regie voeren op het proces van de casus. Dit betekent:

wet, de verordening, de nadere regels, het Uitvoeringsbesluit maatschappelijke ondersteuning 2015, de Uitvoeringsregeling Wmo 2015, Besluit Jeugdwet, Regeling Jeugdwet en de Algemene wet bestuursrecht (Awb).	i. helicopterview, overzicht bewaken; ii. organiseren en coördineren; iii. delegeren van acties en taken; iv. doelen monitoren en evalueren; v. ondersteunen waar nodig, loslaten waar kan; vi. overdragen/beleggen van het regie voeren voor de toekomst. m. Procesregisseur: een medewerker van de gemeente die de procesregie voert, maar geen casusregie. n. Respijtzorg: zorg die wordt geleverd aan de inwoner met het doel de (overbelaste) mantelzorger tijdelijk, bijvoorbeeld een avond, een dag of een weekend, te ontlasten van zijn taken. o. Sociale Basis: Alle informele en formele netwerken en maatschappelijke initiatieven ter ondersteuning van inwoners op het gebied van zelfregie en samenredzaamheid. Binnen de Sociale Basis van de gemeente Rheden zijn zowel vrijwilligers als professionele hulpverleners actief en samen vormen zij het cement van de samenleving waarop mensen met elkaar een gemeenschap vormen en waarbinnen met name lichtere vormen van hulp en ondersteuning geboden worden. p. Verordening: de geldende Verordening jeugdhulp en Verordening maatschappelijke ondersteuning van de gemeente Rheden.
Artikel 2 Algemeen afwegingskader 1. Als een inwoner aanspraak maakt op ondersteuning op grond van de Wmo of Jeugdwet, wordt dit verzoek gewogen. Het gaat daarbij om een weging en maatwerk. De uitkomst kan daarom per situatie verschillen. De weging is altijd individueel, maar moet tegelijkertijd objectief zijn. Daarom worden altijd de	Artikel 2 Algemeen afwegingskader 1. Als een inwoner een verzoek doet voor ondersteuning op grond van de Wmo of Jeugdwet, wordt dit verzoek gewogen. Het gaat daarbij om maatwerk. De uitkomst kan daarom per situatie verschillen. De weging is altijd individueel, maar moet tegelijkertijd objectief zijn. Daarom worden altijd de

onderstaande onderwerpen betrokken bij de weging. 2. Er wordt altijd gekeken naar wat de inwoner zelf nog kan en welke inspanning de inwoner zelf heeft verricht om de situatie of het probleem op te lossen. Pas wanneer de gebruikelijke hulp, de eigen kracht en mogelijkheden, algemene en andere voorzieningen niet of onvoldoende toereikend zijn, wordt onderzocht in welke mate een maatwerkvoorziening in ondersteuning kan voorzien.	onderstaande onderwerpen betrokken bij de weging. 2. Er wordt altijd gekeken naar wat de inwoner zelf nog kan en welke inspanning de inwoner zelf heeft verricht om de situatie of het probleem op te lossen. Pas wanneer de gebruikelijke hulp, de eigen kracht, mantelzorg, hulp van andere personen uit het sociale netwerk, algemene voorzieningen, algemeen gebruikelijke voorzieningen en andere voorzieningen niet toereikend zijn, wordt onderzocht in welke mate een maatwerkvoorziening een oplossing biedt.
Artikel 3 Aanvaardbaar niveau 1. Het streven is om bij de inwoner de zelfredzaamheid en participatie te vergroten en de veiligheid te waarborgen. Dit passend bij de inwoner, de leeftijd en situatie. Daarbij is van belang hoe de situatie was, voordat er tegen een probleem of beperking aangelopen werd. Daarnaast wordt er gekeken naar situaties en omstandigheden bij inwoners in vergelijkbare omstandigheden en leeftijdscategorie zonder een probleem of beperking. 2. Aanvaardbaar geeft aan dat er soms belemmeringen of beperkingen blijven die niet verholpen kunnen worden. De ondersteuning richt zich tot wat noodzakelijk is voor de zelfredzaamheid, participatie en veiligheid. De ondersteuning breidt zich niet uit tot wat de inwoner noodzakelijk vindt in het kader van gewoonte of smaak. Het betekent niet per definitie dat alle activiteiten zoals hobby's kunnen worden uitgeoefend zoals voorheen.	Artikel 3 Aanvaardbaar niveau 1. Het streven is om bij de inwoner de zelfredzaamheid en participatie te vergroten en de veiligheid te waarborgen. Dit passend bij de inwoner, de leeftijd en situatie. Daarbij is van belang hoe de situatie was, voordat er tegen een probleem of beperking aangelopen werd. Daarnaast wordt er gekeken naar situaties en omstandigheden bij inwoners in vergelijkbare omstandigheden en leeftijdscategorie zonder een probleem of beperking. 2. Aanvaardbaar geeft aan dat er soms belemmeringen of beperkingen blijven die niet verholpen kunnen worden. De ondersteuning richt zich tot wat noodzakelijk is voor de zelfredzaamheid, participatie en veiligheid. De ondersteuning breidt zich niet uit tot wat de inwoner noodzakelijk vindt in het kader van gewoonte of smaak. Het betekent niet per definitie dat alle activiteiten zoals hobby's kunnen worden uitgeoefend zoals voorheen.
Artikel 4 Gebruikelijke hulp Wat wordt verstaan onder gebruikelijke hulp is uitgebreid omschreven en toegelicht in de nadere regels	Artikel 4 Gebruikelijke hulp Of er sprake is van gebruikelijke hulp wordt beoordeeld aan de richtlijn die is opgenomen in Bijlage 1.

Artikel 5 Ondersteuning door mantelzorgers 1. Mantelzorg is een vorm van ondersteuning die niet afdwingbaar is door de overheid. Mantelzorg is meestal langdurig en/of intensief. De hulp bestaat uit verzorging, maar kan ook hulp bij noodzakelijke dagelijkse activiteiten zijn. Zoals een huishouden voeren. Door deze hulp kan de ander zich redden, thuis blijven wonen en meedoen aan de samenleving. De hulp gaat verder dan de gebruikelijke hulp die huisgenoten aan elkaar geven. Mantelzorg is de hulp die de gebruikelijke hulp overstijgt. 2. Overbelasting van mantelzorgers kan voorkomen worden door respijtzorg in te zetten. Het aanvragen van ondersteuning via de Zorgverzekeringswet gaat voor op een maatwerkvoorziening. De zorg kan incidenteel overgedragen worden, bijvoorbeeld tijdens een vakantie. Of structureel, bijvoorbeeld elke week een dagdeel of maandelijks een weekend. 3. Ontlasten van een mantelzorger dient zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving plaats te vinden. 4. De consulent kan in het kader van zijn onderzoek een test voor overbelasting bij een mantelzorger afnemen, namelijk de Caregiver Strain Index. De CSI is een wetenschappelijk gevalideerd instrument en één van de meest gebruikte. De test bestaat uit dertien vragen die met ja of nee kunnen worden beantwoord. Als iemand zeven keer of meer een vraag met 'ja' beantwoordt, dan is er sprake van overbelasting.	Artikel 5 Ondersteuning door mantelzorgers 1. Mantelzorg is een vorm van ondersteuning die niet afdwingbaar is door de overheid. Mantelzorg is meestal langdurig en/of intensief. De hulp bestaat uit verzorging, maar kan ook hulp bij noodzakelijke dagelijkse activiteiten zijn. Zoals een huishouden voeren. Door deze hulp kan de ander zich redden, thuis blijven wonen en meedoen aan de samenleving. De hulp gaat verder dan de gebruikelijke hulp die huisgenoten aan elkaar geven. Mantelzorg is de hulp die de gebruikelijke hulp overstijgt. 2. Ontlasten van een mantelzorger dient zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving plaats te vinden. 3. De consulent kan in het kader van zijn onderzoek een test voor overbelasting bij een mantelzorger afnemen, namelijk de Caregiver Strain Index. De CSI is een wetenschappelijk gevalideerd instrument en één van de meest gebruikte. De test bestaat uit dertien vragen die met ja of nee kunnen worden beantwoord. Als iemand zeven keer of meer een vraag met 'ja' beantwoordt, dan is er sprake van overbelasting.
Artikel 6 Eigen kracht en eigen mogelijkheden 1. Met eigen kracht en eigen mogelijkheden worden bedoeld: a. de krachten van een inwoner zelf; b. oplossingen binnen het sociale netwerk. Zoals familie, partner, huisgenoot en vrienden;	Artikel 6 Eigen kracht en eigen mogelijkheden 1. Met eigen kracht en eigen mogelijkheden worden bedoeld: a. de krachten van een inwoner zelf;

c. het netwerk verbreden. 2. Eigen oplossingen staan dicht bij de inwoner en sluiten daardoor goed bij de inwoner en/of de situatie aan. Daarbij wordt gekeken naar de balans in draagkracht/draaglast van de inwoner. Hierdoor is er sprake van een draagkrachtige en duurzame oplossing. Het uitgangspunt is dat de inwoner eerst kijkt in hoeverre hij/zij zelf, of samen met zijn directe omgeving, een bijdrage kan leveren aan het verbeteren van zijn situatie. Het is normaal dat een persoon zich inspant om de eigen situatie te verbeteren of dat er iets gedaan wordt voor een partner of familielid die niet geheel op eigen kracht kan deelnemen aan de samenleving. Er wordt altijd nagevraagd bij de inwoner of de inwoner het netwerk al betrokken heeft bij zijn situatie of probleem en het oplossen hiervan. 3. Er wordt onderzocht of er op eigen kracht of met hulp van het netwerk het gewenste resultaat kan worden bereikt. Wanneer er voldoende eigen mogelijkheden zijn die passend zijn bij een probleem of situatie, kan hiervoor geen aanspraak worden gemaakt op een voorziening vanuit de Wmo of Jeugdwet. 4. Er mag van een inwoner verwacht worden dat er actief meegedacht wordt over mogelijkheden binnen het netwerk en hoe het netwerk verbreed kan worden. Een consulent kan een afspraak met het netwerk organiseren om een probleem of situatie te bespreken om naar een passende oplossing te zoeken. 5. Mogelijkheden vanuit de eigen kracht zijn bijvoorbeeld de focus leggen op waar een persoon goed in is en deze krachten in te zetten waardoor de balans terugkeert. Het gaat hier om het aanboren, vergroten en benutten van eigen sterke kanten en van het sociale netwerk, om te zorgen dat er weer grip komt op hun leven. Hierdoor kan de inwoner (lichte) problemen oplossen en waar mogelijk voorkomen. Ook wanneer iemand aanspraak kan maken op een	b. oplossingen binnen het sociale netwerk. Zoals familie, partner, huisgenoot en vrienden; c. het netwerk verbreden. 2. Eigen oplossingen staan dicht bij de inwoner en sluiten daardoor goed bij de inwoner en/of de situatie aan. Daarbij wordt gekeken naar de balans in draagkracht/draaglast van de inwoner. Hierdoor is er sprake van een draagkrachtige en duurzame oplossing. Het uitgangspunt is dat de inwoner eerst kijkt in hoeverre hij/zij zelf, of samen met zijn directe omgeving, een bijdrage kan leveren aan het verbeteren van zijn situatie. Het is normaal dat een persoon zich inspant om de eigen situatie te verbeteren of dat er iets gedaan wordt voor een partner of familielid die niet geheel op eigen kracht kan deelnemen aan de samenleving. Er wordt altijd nagevraagd bij de inwoner of de inwoner het netwerk al betrokken heeft bij zijn situatie of probleem en het oplossen hiervan. 3. Er wordt onderzocht of er op eigen kracht of met hulp van het netwerk het gewenste resultaat kan worden bereikt. Wanneer er voldoende eigen mogelijkheden zijn die passend zijn bij een probleem of situatie, kan hiervoor geen aanspraak worden gemaakt op een voorziening vanuit de Wmo of Jeugdwet. 4. Er mag van een inwoner verwacht worden dat er actief meegedacht wordt over mogelijkheden binnen het netwerk en hoe het netwerk verbreed kan worden. Een consulent kan een afspraak met het netwerk organiseren om een probleem of situatie te bespreken om naar een passende oplossing te zoeken. 5. Mogelijkheden vanuit de eigen kracht zijn bijvoorbeeld de focus leggen op waar een persoon goed in is en deze krachten in te zetten waardoor de balans terugkeert. Het

voorziening op grond van een andere wet, hoeft de gemeente in het kader van de eigen kracht die voorziening niet te verstrekken. Het uitgangspunt is dan namelijk dat de inwoner op eigen kracht het probleem kan oplossen, namelijk door aanspraak op grond van de andere wet tot gelding te brengen. Hetzelfde geldt als de inwoner beschikt over een aanvullende verzekering. Beschikt de inwoner echter niet over een aanvullende verzekering of is deze niet toereikend om het probleem op te lossen, dan is de gemeente aan zet om de noodzakelijke ondersteuning in te zetten. De inwoner kan namelijk niet verplicht worden om een aanvullende verzekering af te sluiten. 6. Eigen kracht ziet niet op de inzet van het inkomen of vermogen van de inwoner. Een maatwerkvoorziening moet voor iedereen toegankelijk zijn, ongeacht de hoogte van het inkomen en/of vermogen. Het inkomen en vermogen mag geen rol spelen bij de toekenning van een maatwerkvoorziening. Wel kan er in het gesprek met financieel draagkrachtige inwoners gewezen worden op de mogelijkheid om de voorziening zelf te financieren. Als de inwoner dat wil en ook in staat is om dat zelf te organiseren, kan dat de juiste aanpak zijn. 7. Mogelijkheden om ondersteuning vanuit het netwerk te verbreden zijn bijvoorbeeld een situatie of probleem bespreekbaar maken tijdens een netwerkberaad, lotgenoten contact zoeken of contact zoeken met ervaringsdeskundigen.	gaat hier om het aanboren, vergroten en benutten van eigen sterke kanten en van het sociale netwerk, om te zorgen dat er weer grip komt op hun leven. Hierdoor kan de inwoner (lichte) problemen oplossen en waar mogelijk voorkomen. Ook wanneer iemand aanspraak kan maken op een voorziening op grond van een andere wet, hoeft de gemeente in het kader van de eigen kracht die voorziening niet te verstrekken. Het uitgangspunt is dan namelijk dat de inwoner op eigen kracht het probleem kan oplossen, namelijk door aanspraak op grond van de andere wet tot gelding te brengen. Hetzelfde geldt als de inwoner beschikt over een aanvullende verzekering. Beschikt de inwoner echter niet over een aanvullende verzekering of is deze niet toereikend om het probleem op te lossen, dan is de gemeente aan zet om de noodzakelijke ondersteuning in te zetten. De inwoner kan namelijk niet verplicht worden om een aanvullende verzekering af te sluiten. 6. De inzet van het inkomen of vermogen van de inwoner is geen eigen kracht. Een maatwerkvoorziening moet voor iedereen toegankelijk zijn, ongeacht de hoogte van het inkomen en/of vermogen. Het inkomen en vermogen mag geen rol spelen bij de toekenning van een maatwerkvoorziening. Wel kan er in het gesprek met financieel draagkrachtige inwoners gewezen worden op de mogelijkheid om de voorziening zelf te financieren. Als de inwoner dat wil en ook in staat is om dat zelf te organiseren, kan dat de juiste aanpak zijn. 7. Mogelijkheden om ondersteuning vanuit het netwerk te verbreden zijn bijvoorbeeld een situatie of probleem bespreekbaar maken tijdens een netwerkberaad, lotgenoten contact zoeken of contact zoeken met ervaringsdeskundigen. 8. Onder de eigen mogelijkheden valt ook bovengebruikelijke hulp van een

	ouder/ouders aan hun minderjarige kinderen, voor zover zij beschikbaar en in staat zijn de noodzakelijke hulp te bieden, dit geen overbelasting oplevert, de ouder(s) de hulp ook zonder vergoeding blijven bieden en zij hierdoor niet in de problemen komen. Als uit onderzoek naar deze factoren volgt dat de ouder(s) de benodigde hulp kunnen bieden zonder dat dit tot problemen leidt, zijn er voldoende eigen mogelijkheden. Er wordt dan geen maatwerkvoorzienig ingezet voor de hulp die de ouder(s) kunnen bieden.
Artikel 7 Algemene en andere voorzieningen 1. Wanneer een inwoner recht heeft op een algemene of andere voorziening, of wanneer een algemene of andere voorziening passend is, wordt de inwoner toegeleid naar die passende voorziening. Er is dan geen maatwerkvoorziening noodzakelijk. 2. Algemene voorzieningen zijn laagdrempelig toegankelijk. Er kan hiervoor een bijdrage in de kosten voor gevraagd worden vanuit de Wmo. Algemene voorzieningen vanuit de Jeugdwet zijn eigen bijdrage vrij. Dit staat opgenomen in de Verordening maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp. Er is een uitgebreid aanbod van algemene voorzieningen beschikbaar binnen de gemeente Rheden. In de nadere regels is hiervan een overzicht opgenomen. 3. Een inwoner kan recht hebben op andere wettelijke voorzieningen dan Wmo en de Jeugdwet. Voorbeelden hiervan zijn: a. Zorgverzekeringswet (Zvw); b. Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV); c. Wet passend onderwijs; d. Arbeidsvoorzieningen zoals de Ziektewet, de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA), Wajong en Participatiewet;	Artikel 7 Algemene en andere voorzieningen 1. Wanneer een inwoner recht heeft op een algemene of andere voorziening, of wanneer een algemene of andere voorziening passend is, wordt de inwoner verwezen naar die passende voorziening. Er is dan geen maatwerkvoorziening noodzakelijk. 2. Algemene voorzieningen zijn laagdrempelig toegankelijk. Er kan hiervoor een bijdrage in de kosten voor gevraagd worden. Algemene voorzieningen vanuit de Jeugdwet zijn eigen bijdrage vrij. Dit staat opgenomen in de Verordening maatschappelijke ondersteuning en Verordening jeugdhulp. Er is een uitgebreid aanbod van algemene voorzieningen beschikbaar binnen de gemeente Rheden. De volgende algemene voorzieningen zijn in ieder geval beschikbaar: a. begeleiding vanuit de Sociale Bbasis; b. activiteiten in een raad/buurt/inloophuis; c. jongerenwerk; d. jongerencoach; e. jongerennetwerk; f. toekomstcoach; g. Vervangend vervoer door de plusbus;

e. Wet langdurige zorg (Wlz). 4.Daarnaast zijn er andere voorzieningen en mogelijkheden vanuit de samenleving beschikbaar die niet verstrekt worden vanuit de Wmo of Jeugdwet. Voorbeelden hiervan zijn: a. Mijn Huis Mijn Toekomst; b. Collectieve aanvullende verzekering vanuit de gemeente (CAV); c. openbaar vervoer; d. onderwijs; e. kinderopvang, buitenschoolse opvang, voor- en vroegschoolse voorzieningen; f. jeugdgezondheidszorg (o.a. consultatiebureau); g. voorzieningen voor ontspanning, sport/bewegen, kunst en cultuur; h. boodschappenservicedienst; i. blijverslening; j. uitleenwinkel; k. glazenwasser; l. tuinman; m. ergonomische zelf aan te schaffen hulpmiddelen (bijv. rollator, wandelstok, aangepast bestek).	h. administratieve ondersteuning door formulierenhulp; i. financiële ondersteuning door sociale raadslieden; j. ondersteuning voor mantelzorgers en vrijwillige thuishulp; k. vrijwillige senioren ondersteuning; l. schuldhulpmaatje; m. schoolmaatschappelijk werk; n. algemeen maatschappelijk werk; o. hulp bij scheiden (diverse vrij toegankelijke interventies); p. hulp bij het huishouden; q. versterken van de fysieke kracht met als doel zo lang mogelijk de huishoudelijke taken zelfstandig te blijven uitvoeren; r. Uniek Sporten; s. Jeugdfonds sport & cultuur; t. Sjors Sportief 3. Een inwoner kan recht hebben op andere wettelijke voorzieningen dan Wmo en de Jeugdwet. Voorbeelden hiervan zijn: a. Zorgverzekeringswet (Zvw); b. Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV); c. Wet passend onderwijs; d. Arbeidsvoorzieningen zoals de Ziektewet, de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA), Wajong en Participatiewet; e. Wet langdurige zorg (Wlz).

	4. Daarnaast zijn er andere voorzieningen en mogelijkheden vanuit de samenleving beschikbaar die niet verstrekt worden vanuit de Wmo of Jeugdwet. Voorbeelden hiervan zijn: a. Mijn Huis Mijn Toekomst; b. Collectieve aanvullende verzekering vanuit de gemeente (CAV); c. openbaar vervoer; d. onderwijs; e. kinderopvang, buitenschoolse opvang, voor- en vroegschoolse voorzieningen; f. jeugdgezondheidszorg (o.a. consultatiebureau); g. voorzieningen voor ontspanning, sport/bewegen, kunst en cultuur; h. boodschappenservicedienst; i. blijverslening; j. uitleenwinkel; k. glazenwasser; l. tuinman; m. ergonomische zelf aan te schaffen hulpmiddelen (bijv. rollator, wandelstok, aangepast bestek). 5. Inwoners met een vraag voor (groeps)begeleiding vanuit de Wmo of Jeugdwet, kunnen zich direct wenden tot één van de dorpsmeldpunten in de Sociale Basis (een uitvoerende derde partij). Het dorpsmeldpunt van de Sociale Basis bekijkt of de inwoner voldoende geholpen is met een algemene voorziening. Als dat niet zo is, kan de inwoner zich melden bij het sociaal meldpunt van de gemeente Rheden. De inwoner kan het dorpsmeldpunt van de

	Sociale Basis vragen hierbij te helpen door een advies mee te sturen.
-	Artikel 8 Algemeen gebruikelijke voorzieningen Er bestaat geen aanspraak op een maatwerkvoorziening als het probleem van de cliënt kan worden opgelost met een algemeen gebruikelijke voorziening. Hiermee wordt beoogd te voorkomen dat het college een voorziening verstrekt waarvan aannemelijk is dat cliënt, ook als hij of zij geen beperkingen had, hierover zou (hebben kunnen) beschikken. Een algemeen gebruikelijke voorziening is een voorziening die voldoet aan de criteria zoals opgenomen in artikel 1 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning. Eén van de criteria is dat een voorziening financieel gedragen kan worden met een inkomen op minimumniveau. Het is hierbij niet van belang wat het inkomen van de cliënt zelf is. Het draait om de vraag of iemand met een minimuminkomen de voorziening zou kunnen betalen. Om deze vraag te beantwoorden hanteert de gemeente het criterium dat de voorziening binnen een termijn van 36 maanden kan worden terugbetaald bij een aflossing van 5% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm. Dit is gebaseerd op de aflossingscapaciteit voor leenbijstand. Voor de kostprijs van de voorziening, kijkt de gemeente waar mogelijk ook naar beschikbare tweedehands voorzieningen. Er zijn verschillende diensten die aan de hand van de jurisprudentie als algemeen gebruikelijk kunnen worden gezien. Voorbeelden hiervan zijn de bezorgservice van supermarkten en een glazenwasser. Bepaalde producten worden ook als algemeen gebruikelijk gezien. Een fiets met elektrische trapondersteuning is een voorbeeld: een dergelijke fiets wordt ook gebruikt door

	mensen zonder beperkingen (bijvoorbeeld door mensen die een lange afstand naar hun werk of school moeten fietsen). Een dergelijke fiets is gewoon bij de fietsenwinkel te koop en over het algemeen wel betaalbaar. Zeker als er rekening wordt gehouden met het ruime aanbod aan tweedehandsfietsen. Bij andere producten zal het afhangen van de kosten of deze algemeen gebruikelijk zijn. Neem bijvoorbeeld een spoel-föhn installatie. Deze voorziening is niet (meer) specifiek bedoeld voor mensen met een beperking en vrij verkrijgbaar. Het hangt daarom in het concrete geval af van de kosten van de voorziening plus installatie of deze financieel draagbaar met een minimuminkomen en dus algemeen gebruikelijk zijn.
Artikel 8 De consulent van de gemeente 1. De consulent is een adviseur van de gemeente met specialistische kennis op het gebied van de Wmo en/of Jeugdwet en kennis van de (integrale) mogelijkheden voor inwoners. De consulent stelt deze kennis in dienst van de inwoners, verricht onderzoek naar passende ondersteuning en adviseert inwoners objectief. 2. De consulent is in staat de situatie van een inwoner te onderzoeken en een onafhankelijke afweging te maken van de situatie en de eventueel benodigde ondersteuning. Er wordt in samenwerking met de inwoner een (integraal) plan opgesteld en specifieke, meetbare, haalbare, realistische en tijdgebonden doelen geformuleerd. 3. Indien noodzakelijk, maakt de consulent gebruik van een externe adviseur, bij vragen waarbij specialistische kennis noodzakelijk is. Voorbeelden van een externe adviseurs zijn een GZ-psycholoog of een medisch adviseur. Voorbeelden van situaties waarbij dit ingezet wordt, zijn:	Artikel 9 De consulent van de gemeente 1. De consulent is een adviseur van de gemeente met specialistische kennis op het gebied van de Wmo en/of Jeugdwet en kennis van de (integrale) mogelijkheden voor inwoners. De consulent stelt deze kennis in dienst van de inwoners, verricht onderzoek naar passende ondersteuning en adviseert inwoners objectief. 2.De consulent is in staat de situatie van een inwoner te onderzoeken en een onafhankelijke afweging te maken van de situatie en de eventueel benodigde ondersteuning. Er wordt in samenwerking met de inwoner een integraal plan / onderzoeksverslag opgesteld en specifieke, meetbare, haalbare, realistische en tijdgebonden doelen geformuleerd. 3. Indien noodzakelijk, maakt de consulent gebruik van een externe adviseur, bij vragen waarbij specialistische kennis noodzakelijk is. Voorbeelden van een externe adviseurs zijn een GZ-psycholoog of een medisch adviseur. Voorbeelden van situaties waarbij dit ingezet wordt, zijn:

a. fysieke aandoeningen waarvan de prognose of gevolgen onduidelijk zijn; b. onduidelijkheid over wat er verwacht mag worden in het kader van de gebruikelijke zorg versus de beperking; c. onduidelijkheid over beperkingen, ontwikkelingsmogelijkheden en ondersteuningsbehoeften bij jeugdige inwoners. 4. Een passend en objectief advies betekent niet automatisch dat dit gelijk staat aan de wens van de inwoner en belangrijke betrokkenen. De consulent is in staat om als onafhankelijke adviseur door middel van 'helicopterview' te zien wat daadwerkelijk passend en noodzakelijk is bij een situatie of probleem. Dit betekent dat de consulent onafhankelijk is, brede kennis heeft en overstijgend denkt. Tegelijkertijd bewaakt de consulent hierdoor de rechten van de inwoner. 5. Wanneer een inwoner het tijdens het onderzoek niet eens is met de conclusie van de consulent voor toekenning of afwijzing van ondersteuning, kan er verzocht worden om een second opinion. De second opinion wordt uitgevoerd door een consulent van een ander team. 6. Wanneer een inwoner niet in staat is zelf regie te voeren over de ondersteuning en/of zijn leven, worden er verschillende mogelijkheden onderzocht. Er wordt allereerst gekeken of iemand uit het netwerk naast de inwoner kan staan. Als dit niet mogelijk is, kan een zorgaanbieder (tijdelijk) naast de inwoner staan totdat deze zelf in staat is weer regie te voeren. Wanneer er geen passende mogelijkheden zijn, bijvoorbeeld doordat er sprake is van een complexe situatie, kan de consulent tijdelijk de rol van regisseur op zich nemen. 7. Het verschil tussen de rol van een casemanager en regisseur is dat een casemanager zich zowel met de inhoud als het	a. fysieke aandoeningen waarvan de prognose of gevolgen onduidelijk zijn; b. onduidelijkheid over wat er verwacht mag worden in het kader van de gebruikelijke zorg versus de beperking; c. onduidelijkheid over beperkingen, ontwikkelingsmogelijkheden en ondersteuningsbehoeften bij jeugdige inwoners. 4. Een passend en objectief advies betekent niet automatisch dat dit gelijk staat aan de wens van de inwoner en belangrijke betrokkenen. De consulent is in staat om als onafhankelijke adviseur door middel van 'helicopterview' te zien wat daadwerkelijk passend en noodzakelijk is bij een situatie of probleem. Dit betekent dat de consulent onafhankelijk is, brede kennis heeft en overstijgend denkt. Tegelijkertijd maakt de consulent hierin een afweging waarbij deze de wet, verordening, nadere regels en beleidsregels betrekt. 5. Wanneer een inwoner niet in staat is zelf regie te voeren over de ondersteuning en/of zijn leven, worden er verschillende mogelijkheden onderzocht. Er wordt allereerst gekeken of iemand uit het netwerk de inwoner kan ondersteunen in het voeren van de regie of tijdelijk en/of gedeeltelijk de regie kan overnemen. Als dit niet mogelijk is, kan een zorgaanbieder tijdelijk deze rol krijgen vanuit de opdracht van de gemeente. Indien nodig, bijvoorbeeld als sprake is van een complexe situatie en daarbij problematiek op meerdere levensgebieden, kan de consulent van de gemeente tijdelijk de rol van procesregisseur op zich nemen. 6. Het verschil tussen de rol van een casemanager en regisseur is dat een casemanager zich zowel met de inhoud als het

proces bezig houdt en een regisseur alleen regie voert op het proces. De daadwerkelijke uitvoering van de ondersteuning blijft bij inwoner en zorgaanbieders. Zo blijft bijvoorbeeld bij volwassenen de GGZ verantwoordelijk voor de psychiatrische zorg en de reclassering verantwoordelijk voor de justitiële zorg. Bij jeugdige inwoners blijft jeugdbescherming verantwoordelijk voor de jeugdhulp en het uitvoeren van de jeugdbeschermingsmaatregel. 8.Regie voeren op het proces betekent: a. helicopterview, overzicht bewaken; b. organiseren en coördineren; c. delegeren van acties en taken; d. doelen monitoren en evalueren; e. ondersteunen waar nodig, loslaten waar kan; f. overdragen/beleggen van het regie voeren voor de toekomst. 9. Een consulent blijft betrokken bij de inwoner wanneer het onderzoek nog niet afgerond is en wanneer de consulent regie voert.	proces bezig houdt en een regisseur alleen regie voert op het proces. De daadwerkelijke uitvoering van de ondersteuning blijft bij inwoner en zorgaanbieders. Zo blijft bijvoorbeeld bij volwassenen de GGZ verantwoordelijk voor de psychiatrische zorg en de reclassering verantwoordelijk voor de justitiële zorg. Bij jeugdige inwoners blijft jeugdbescherming verantwoordelijk voor de jeugdhulp en het uitvoeren van de jeugdbeschermingsmaatregel. 7. Regie voeren op het proces betekent: a. helicopterview, overzicht bewaken; b. organiseren en coördineren; c. delegeren van acties en taken; d. doelen monitoren en evalueren; e. ondersteunen waar nodig, loslaten waar kan; f. overdragen/beleggen van het regie voeren voor de toekomst. 8. Een consulent blijft betrokken bij de inwoner wanneer het onderzoek nog niet afgerond is en wanneer de consulent regie voert.
Artikel 9 Onvoldoende informatie bij het onderzoek De inwoner heeft de belangrijke verantwoordelijkheid om mee te werken aan het onderzoek en de nodige informatie tot beschikking te stellen van de consulent. Wanneer er onvoldoende informatie wordt verstrekt door de inwoner om tot een passend besluit te komen, kan het zijn dat een inwoner hierdoor minder of geen ondersteuning ontvangt dan in zijn/haar ogen passend of wenselijk.	Artikel 10 Onvoldoende informatie bij het onderzoek De inwoner heeft de belangrijke verantwoordelijkheid om mee te werken aan het onderzoek en de nodige informatie ter beschikking te stellen van de consulent. Wanneer er onvoldoende informatie wordt verstrekt door de inwoner om tot een passend besluit te komen, kan het zijn dat een inwoner hierdoor minder of geen ondersteuning

	ontvangt dan in zijn/haar ogen passend of wenselijk is.
Artikel 10 Integraal plan of gespreksverslag 1. De consulent draagt zorg voor schriftelijke vastlegging van de uitkomsten van het onderzoek, in een (integraal) plan of gespreksverslag. Bij een evaluatie draagt de consulent zorg voor het ontvangen van een evaluatie plan en legt de conclusie en doelen schriftelijk vast. 2. In het (integraal) plan of gespreksverslag staat de hulpvraag van de inwoner, de weging van de feiten, de krachten en zwakten, de doelen en de oplossingsrichting van de inwoner en het sociale netwerk. De consulent schrijft een motivatie met het advies voor passende ondersteuning. Daarnaast zijn er specifieke, meetbare, haalbare, realistische en tijdgebonden doelen geformuleerd. Wanneer er meerdere hulpvragers in een gezin/huishouden zijn, wordt dit, indien mogelijk, in één plan geschreven. Hiermee wordt invulling gegeven aan 1 gezin, 1 plan, 1 regie. 3. Er wordt binnen maximaal 6 weken na het afronden van het gesprek, een (integraal) plan of gespreksverslag verstrekt aan de inwoner met de uitkomsten van het onderzoek. 4. Opmerkingen, correcties of latere aanvullingen van de cliënt worden aan het dossier toegevoegd tot 3 maanden na het ontvangen van de aanvraag. 5. Indien een zorgaanbieder een evaluatieplan opstuurt, blijft de consulent eindverantwoordelijk voor een weging van dit plan. De consulent toetst het plan van de zorgaanbieder. Benodigde aanvullende informatie haalt de consulent op bij de inwoner of zorgaanbieder. De consulent zorgt voor specifieke, meetbare, haalbare, realistische en tijdgebonden doelen en	Artikel 11 Integraal plan of onderzoeksverslag 1. De consulent draagt zorg voor schriftelijke vastlegging van de uitkomsten van het onderzoek, in een integraal plan of onderzoeksverslag. Bij een evaluatie draagt de consulent zorg voor het ontvangen van een evaluatieplan en legt de conclusie en doelen schriftelijk vast. 2. In het integraal plan of onderzoeksverslag staat de hulpvraag van de inwoner, de weging van de feiten, de krachten en zwakten, de doelen en de oplossingsrichting van de inwoner en het sociale netwerk. Daarbij volgt de consulent de door de CRvB geformuleerde stappen waar het onderzoek aan moet voldoen: 1. Vaststellen van de hulpvraag van de inwoner. 2. *Alleen bij Jeugd:* Vaststellen of de gemeente verantwoordelijk is (woonplaatsbeginsel). 3. In kaart brengen van de beperkingen/problematiek van de inwoner. Voor Wmo gaat het dan om beperkingen in de zelfredzaamheid en/of participatie. Bij Jeugd gaat het om opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen. 4. Bepalen welke hulp naar aard en omvang nodig is. 5. Bepalen in hoeverre de eigen mogelijkheden, gebruikelijke hulp, mantelzorg, ondersteuning door andere personen uit het sociale netwerk, algemene voorzieningen en algemeen gebruikelijke voorzieningen de nodige hulp en ondersteuning kunnen bieden. Daarna kan de consulent concluderen of er wat overblijft om te compenseren via een maatwerkvoorziening. De consulent schrijft een motivatie met het advies voor passende ondersteuning. Daarnaast zijn er specifieke, meetbare, haalbare, realistische en tijdgebonden doelen geformuleerd. Wanneer er meerdere hulpvragers in een

een motivatie met het advies voor passende ondersteuning. 6. De onderzoektermijn van 6 weken en het verstrekken van het plan of verslag wordt alleen uitgesteld met instemming van de inwoner. De inwoner ontvangt hiervoor een schriftelijke bevestiging. Hierin staan de datum van de melding, de reden van uitstel van het onderzoek, welke activiteiten nog moeten worden verricht en de termijn van verlenging.	gezin/huishouden zijn, wordt dit, indien mogelijk, in één plan geschreven. Hiermee wordt invulling gegeven aan 1 gezin, 1 plan, 1 regie. Kanttekening hierbij is dat de privacyregels niet zijn aangepast op het uitgangspunt van 1 gezin, 1 plan, 1 regie. Iedereen die zelf zijn/haar privacyrechten uitoefent, moet toestemming geven voor het inzien van gegevens door een ander lid van het gezin en het domeinoverstijgend verwerken van gegevens (bijvoorbeeld Wmo en Jeugdwet). Bij de toegang tot jeugdhulp geldt dat voor jeugdigen tot 12 jaar de ouder(s) met gezag of voogd(en) de privacyrechten uitvoeren. Vanaf 12 jaar kan de jeugdige zelf toestemming geven, tenzij de jeugdige (nog) 'niet in staat is tot een redelijke waardering van zijn belangen'. Dan oefenen de ouder(s) met gezag of voogd(en) het privacyrecht uit, totdat de jeugdige 18 jaar is. Er wordt dus altijd bekeken of een integraal plan mogelijk is, rekening houdend met de privacyregels. Als de inwoner in aanmerking komt voor een maatwerkvoorziening en deze in de vorm van een pgb wenst te ontvangen, toetst de consulent aan de hand van artikel 2 van de nadere regels of de inwoner voldoet aan de voorwaarden voor een pgb. 3. Er wordt binnen maximaal 6 weken na het afronden van het gesprek, een integraal plan of onderzoeksverslag verstrekt aan de inwoner met de uitkomsten van het onderzoek. 4. Indien een zorgaanbieder een evaluatieplan opstuurt, blijft de consulent eindverantwoordelijk voor een weging van dit plan. De consulent toetst het plan van de zorgaanbieder. Benodigde aanvullende informatie haalt de consulent op bij de inwoner of zorgaanbieder. 5. Als er langer dan 6 weken nodig is voor het onderzoek en het gaat om de Wmo, dan wordt hierover overlegd met cliënt. Het staat de cliënt op basis van de Wmo vrij om na 6 weken vast een aanvraag in te dienen. Maar en zorgvuldig onderzoek is het uitgangspunt. Het zal daarom meestal niet in het nadeel van

	de cliënt zijn om in te stemmen met een langere duur van het onderzoek..
Artikel 11 Afwijkende routes bij aanvraag 1. In spoedeisende gevallen, wordt er zo snel als mogelijk een passende tijdelijke maatwerkvoorziening ingezet. Onder spoed wordt een onverwachte situatie verstaan, waarbij ernstigere problemen voorkomen dienen te worden. Voorbeelden hiervan zijn: a. acute ernstige onveiligheid als gevolg van huiselijk geweld, mishandeling en/of verwaarlozing; b. acute en levensbedreigende situaties; c. acute situatie door fysieke aandoening, zoals ALS; d. huisuitzetting of uithuisplaatsing van een jeugdige inwoner; e. eerwraak. Er hoeft dan niet gewacht te worden op een ondertekende aanvraag. Het besluit (de beschikking) wordt binnen 6 weken verstrekt. 2. Wanneer een inwoner zorg vermijdt en er bemoeizorg noodzakelijk is volgens de consulent, kan er gekozen worden om zonder een aanvraag een maatwerkvoorziening in te zetten. Bemoeizorg staat op gespannen voet met het zelfbeschikkingsrecht van inwoners en hun privacy. Bemoeizorg wordt daarom alleen ingezet als het geen optie is om af te wachten tot de cliënt zelf om die hulp vraagt en/of om verdere verwaarlozing te voorkomen. In de volgende gevallen kan daar sprake van zijn: a. Uit onderzoek blijkt dat vanwege onveiligheid of overlast de inzet van een maatwerkvoorziening noodzakelijk is. De inwoner is bereid een gesprek aan te gaan, mee te werken	Artikel 12 Afwijkende routes bij aanvraag 1. In spoedeisende gevallen, wordt er zo snel als mogelijk een passende tijdelijke maatwerkvoorziening ingezet. Onder spoed wordt een onverwachte situatie verstaan, waarbij ernstigere problemen voorkomen dienen te worden. Voorbeelden hiervan zijn: a. acute ernstige onveiligheid als gevolg van huiselijk geweld, mishandeling en/of verwaarlozing; b. acute en levensbedreigende situaties; c. huisuitzetting of uithuisplaatsing van een jeugdige inwoner; d. eerwraak. Er hoeft dan niet gewacht te worden op een ondertekende aanvraag. Het besluit (de beschikking) wordt binnen 6 weken verstrekt. 2. Wanneer een inwoner zorg vermijdt en er bemoeizorg noodzakelijk is volgens de consulent, kan er gekozen worden om zonder een aanvraag een maatwerkvoorziening in te zetten. Bemoeizorg staat op gespannen voet met het zelfbeschikkingsrecht van inwoners en hun privacy. Bemoeizorg wordt daarom alleen ingezet als het geen optie is om af te wachten tot de cliënt zelf om die hulp vraagt en/of om verdere verwaarlozing te voorkomen. In de volgende gevallen kan daar sprake van zijn: a. Uit onderzoek blijkt dat vanwege onveiligheid of overlast de inzet van een maatwerkvoorziening noodzakelijk is. De inwoner is bereid een gesprek aan te gaan, mee te werken aan ondersteuning, maar weigert een plan of verslag te ondertekenen. b. Uit onderzoek blijkt dat vanwege onveiligheid of overlast de inzet van een

aan ondersteuning, maar weigert een plan of verslag te ondertekenen. b. Uit onderzoek blijkt dat vanwege onveiligheid of overlast de inzet van een maatwerkvoorziening noodzakelijk is. De inwoner weigert tot nu toe mee te werken. Er wordt gekozen voor een motivatietraject.	maatwerkvoorziening noodzakelijk is. De inwoner weigert tot nu toe mee te werken. Er wordt gekozen voor een motivatietraject.
Artikel 12 Het besluit, de beschikking 1. De toekenning of afwijzing voor een maatwerkvoorziening wordt vastgelegd in een besluit (een beschikking). 2. De motivatie van de consulent, namelijk de weging van de feiten, de krachten en zwakten, het advies voor passende ondersteuning, en de doelen worden overgenomen in het besluit (de beschikking) die de inwoner ontvangt. 3. Er wordt door de inwoner of zorgaanbieder binnen 3 maanden gebruikgemaakt van het besluit, anders komt het besluit te vervallen. Het recht op de ondersteuning blijkt dan niet noodzakelijk te zijn. 4. Er wordt van een PGB bij jeugdhulp binnen 3 maanden en bij Wmo binnen 6 maanden gebruikgemaakt, anders komt het besluit te vervallen. 5.Opschorting van de beslistermijn van 2 weken wordt gecommuniceerd aan de inwoner. De inwoner ontvangt hiervoor een schriftelijke bevestiging. Hierin staan de datum van de aanvraag, de aangevraagde ondersteuning, de reden van uitstel, wat nog nodig is voor het besluit en de beslistermijn van 2 weken (zo kort mogelijk). 6. Het verlengen van de beslistermijn van 2 weken gebeurt alleen met instemming van de inwoner. De inwoner ontvangt hiervoor een schriftelijke bevestiging. Hierin staan de datum van de aanvraag, de aangevraagde ondersteuning, de reden van uitstel, wat nog	Artikel 13 Het besluit, de beschikking 1. De toekenning of afwijzing voor een maatwerkvoorziening wordt vastgelegd in een besluit (een beschikking). 2. De beschikking voldoet aan de eisen zoals opgenomen in de verordening. Daarbij moet uit de beschikking voldoende blijken wat de reden voor het verstrekken of afwijzen van de voorziening is (motivatie). Hiervoor kan in de beschikking ook worden verwezen naar het integraal plan of onderzoeksverslag. 3. Er wordt door de inwoner of zorgaanbieder binnen 3 maanden gebruikgemaakt van het besluit, anders kan het besluit worden ingetrokken. Het recht op de ondersteuning blijkt dan niet noodzakelijk te zijn. Dit geldt zowel bij ondersteuning in natura als bij een pgb. 4. Opschorting van de beslistermijn van 2 weken (Wmo) of 8 weken (Jeugdwet) wordt gecommuniceerd aan de inwoner. De inwoner ontvangt hiervoor een schriftelijke bevestiging. Hierin staan de datum van de aanvraag, de aangevraagde ondersteuning, de reden van uitstel, wat nog nodig is voor het besluit en de nieuwe beslistermijn. 5. Verlengen van de beslistermijn van 2 weken (Wmo) of 8 weken (Jeugdwet) wordt gecommuniceerd aan de inwoner. De inwoner ontvangt hiervoor een schriftelijke bevestiging. Hierin staan de datum van de aanvraag, de aangevraagde ondersteuning, de reden van uitstel, wat nog nodig is voor het besluit en de nieuwe beslistermijn (zo kort mogelijk).

nodig is voor het besluit en de beslistermijn van 2 weken (zo kort mogelijk).	
Artikel 13 Cliëntondersteuning en vertrouwenspersoon 1. De consulent stuurt in eerste instantie op cliëntondersteuning vanuit het netwerk van de inwoner. Het netwerk kan hierin een duurzame oplossing bieden. Indien er niemand in het netwerk deze rol kan vervullen, kan de inwoner gebruikmaken van een (onafhankelijke) cliëntondersteuner. 2. De consulent wijst inwoners op de mogelijkheid dat zij zich kosteloos kunnen laten bijstaan door een (onafhankelijke) cliëntondersteuner dan wel vertrouwenspersoon. De gemeente zorgt ervoor dat alle inwoners hierop desgewenst een beroep kunnen doen. 3. De (onafhankelijke) cliëntondersteuner zal ook het netwerk proberen te versterken en samen met de inwoner op zoek gaan naar een duurzame oplossing binnen het netwerk. 4. Een vertrouwenspersoon voor bij jeugdhulp, is landelijk georganiseerd via het Advies en Klachtbureau Jeugdzorg (www.AKJ.nl). Als er zaken in de hulpverlening niet goed lopen, kan de vertrouwenspersoon daarbij helpen. Er wordt samen met de jeugdige, de ouder, verzorgende of gezaghebbende naar een oplossing gezocht.	Artikel 14 Cliëntondersteuning en vertrouwenspersoon 1. Als een inwoner dit wenst, kan hij zich bij de melding en/of aanvraag laten ondersteunen door een derde. De inwoner mag zich laten ondersteunen door iemand uit het netwerk, maar kan ook een beroep doen op onafhankelijke cliëntondersteuning. 2. De consulent wijst inwoners op de mogelijkheid dat zij zich kosteloos kunnen laten bijstaan door een (onafhankelijke) cliëntondersteuner dan wel vertrouwenspersoon. De gemeente zorgt ervoor dat alle inwoners hierop desgewenst een beroep kunnen doen. 3. De (onafhankelijke) cliëntondersteuner zal ook het netwerk proberen te versterken en samen met de inwoner op zoek gaan naar een duurzame oplossing binnen het netwerk. 4. Een vertrouwenspersoon voor bij jeugdhulp, is landelijk georganiseerd via het Advies en Klachtbureau Jeugdzorg (www.AKJ.nl). Als er zaken in de hulpverlening niet goed lopen, kan de vertrouwenspersoon daarbij helpen. Er wordt samen met de jeugdige, de ouder, verzorgende of gezaghebbende naar een oplossing gezocht.
Artikel 14 Overzicht maatwerkvoorzieningen 1. Voorbeelden van maatwerkvoorzieningen vanuit de Jeugdwet zijn: a. Ambulante trajecten jeugd op het gebied van begeleiding en jeugd- en opvoedhulp. b. Ambulante trajecten jeugd op het gebied van behandeling, zoals basis en specialistische jeugd GGZ.	Artikel 15 Overzicht maatwerkvoorzieningen Voorbeelden van maatwerkvoorzieningen vanuit de Jeugdwet zijn: a. Begeleiding individueel b. Groepsbegeleiding c. Behandeling individueel, zoals basis, specialistisch en hoog-specialistisch d. Groepsbehandeling e. Pleegzorg f. Gezinshuiszorg g. Residentiële jeugdhulp

c. Ambulante trajecten jeugd op het gebied van observatie en diagnostiek. d. Dagbesteding, kortdurend verblijf jeugd. e. Pleegzorg. f. Residentiële en semi-residentiële jeugdhulp. g. Gesloten jeugdhulp. h. Preventieve jeugdbescherming en beschermingsmaatregelen door gecertificeerde instellingen. i. Crisisjeugdhulp. 2. Maatschappelijke ondersteuning dient zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving plaats te vinden. Voorbeelden van maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo zijn: a. Ambulante begeleiding. b. Dagbesteding, dagactiviteit. c. Huishoudelijke ondersteuning, dagelijkse ondersteuning. d. Kortdurend verblijf. e. Woningaanpassingen (toegankelijkheid). f. Hulpmiddelen (scootmobiel, traplift). g. Instellingenvervoer. h. Collectief vervoer op grond van de Wmo (regiotaxi).	h. Gesloten jeugdhulp i. Preventieve jeugdbescherming en beschermingsmaatregelen instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering j. Crisisjeugdhulp Artikel 21 Overzicht maatwerkvoorzieningen Voorbeelden van maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo zijn: a. Ambulante begeleiding b. Groepsbegeleiding c. Huishoudelijke ondersteuning d. Woningaanpassingen (voor normale gebruik van de woning) e. Hulpmiddelen (bijvoorbeeld rolstoelen) f. Vervoersvoorziening (bijvoorbeeld regiotaxi, doelgroepenvervoer, scootmobiel)
Artikel 15 Richtlijnen 1. De richtlijnen voor ondersteuning vanuit een maatwerkvoorziening zijn gebaseerd op de ervaringen van 2015 tot en met 2019. De richtlijnen geven aan wat gemiddeld gebruikelijk is bij de inwoners. Er dient altijd per situatie maatwerk geboden te worden om goed aan te sluiten op de situatie van de inwoner.	-

<table>
<tr>
<td>2. Er wordt een gemiddeld aantal uur per week per inwoner toegewezen. De intensiteit van de ondersteuning per week kan dus verschillen. Het totaal aantal uur kan niet per periode overschreden worden door de zorgaanbieder. Hierdoor wordt de inwoner beschermd in het recht op ondersteuning.

3. In uitzonderingssituatie wordt er een totaal aantal uur voor de gehele periode afgegeven. Dit gebeurt alleen wanneer de ondersteuningsbehoefte van de inwoner onregelmatig en incidenteel is.</td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td>Artikel 16 Dagactiviteit/-besteding en dagbehandeling

1. De kerndoelen van dagbesteding en dagactiviteiten zijn:

a. Sociale vaardigheden aanleren of uitbreiden.

b. Het aanleren of oefenen van sociale vaardigheden.

c. Het aangaan van sociale contacten en/of het sociale netwerk uitbreiden.

d. Het ontlasten van de mantelzorger, partner, of ouder/verzorger.

e. Het structureren van de dag/week.

2.Leren binnen groepsverband is voorliggend op individuele ondersteuning.

<table>
<tr><td>Dagactiviteit/Dagbesteding</td><td>Periode</td></tr>
<tr><td>Dagactiviteit kortdurend</td><td>1-2 jaar</td></tr>
<tr><td>Dagactiviteit langdurend Wmo</td><td>2+ jaar</td></tr>
<tr><td>Dagactiviteit langdurend Jeugd</td><td>1 jaar</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Dagbehandeling jeugd</td><td>Periode</td></tr>
<tr><td>Dagbehandeling</td><td>9 maanden</td></tr>
</table>
</td>
<td>Artikel 16 Groepsbegeleiding en dagbehandeling

1. De kerndoelen van groepsbegeleiding (dagbesteding en dagactiviteiten) vanuit de sociale basis voor jeugdigen zijn:
a. Het stabiel houden van fysieke en/of cognitieve zelfstandigheid van de jeugdige
b. Het aangaan van sociale contacten en/of het sociale netwerk uitbreiden
c. Het ontlasten van de mantelzorger en/of ouder
d. Het structuur bieden in de dag/week
2. De kerndoelen van groepsbegeleiding (dagbesteding en dagactiviteiten) vanuit een maatwerkvoorziening voor jeugdigen zijn:
a. Het aanleren, uitbreiden en oefenen van sociale vaardigheden.
b. Het aangaan van sociale contacten en/of het sociale netwerk uitbreiden
c. Het ontlasten van de ouders/verzorgers en/of mantelzorger.
d. Het structuur bieden in de dag/week
3. Leren binnen groepsverband is voorliggend op individuele ondersteuning.

Artikel 22 Groepsbegeleiding

1. De kerndoelen van groepsbegeleiding (dagbesteding en dagactiviteiten) vanuit de sociale basis zijn:

a. Het stabiel houden van fysieke en/of cognitieve zelfstandigheid van de inwoner.</td>
</tr>
</table>

3. Bij dagbehandeling moet rekening gehouden worden met de aanvullende richtlijn inzake de belastbaarheid van het jonge kind (0-4 jaar). Er wordt bij jonge kinderen maximaal 1 dag per leeftijd toegekend. Bijvoorbeeld een kind van 2 jaar kan voor maximaal 2 dagen, of 4 dagdelen, een dagactiviteit ontvangen.	b. Het aangaan van sociale contacten en/of het sociale netwerk uitbreiden c. Het ontlasten van de mantelzorger en/of partner d. Het structuur bieden in de dag/week 2. Waarbij de volgende uitgangspunten gehanteerd worden: a. Zo passend mogelijk: de talenten, mogelijkheden en ondersteuning behoefte van de inwoner staan centraal (niet de problematiek) b. Zo inclusief mogelijk: elke groepsbegeleidingsplek voorziet in een inclusief aanbod (niet gericht op specifieke problematiek) c. Zo lokaal mogelijk: groepsbegeleiding vindt plaats in het dorp waar inwoner woont. Als de benodigde groepsbegeleiding niet aanwezig is in hetzelfde dorp wordt naar het dichtstbijzijnde alternatief gekeken binnen de gemeente. d. Gericht op zelfredzaamheid: er is bij groepsbegeleiding zoveel mogelijk aandacht voor de zelfredzaamheid van de inwoner. 3. De kerndoelen van groepsbegeleiding (dagbesteding en dagactiviteiten) vanuit een Wmo maatwerkvoorziening zijn: a. Het aanleren, uitbreiden en oefenen van sociale vaardigheden. b. Het leren aangaan van sociale contacten en/of het sociale netwerk uitbreiden c. Het aanbrengen van structuur in de dag/week waarbij toegewerkt wordt naar een weer stabiele situatie en welke weer vanuit de Sociale basis in de nabije toekomst ondersteund kan worden. 4. Groepsbegeleiding vanuit een Wmo maatwerkvoorziening betreft in principe tijdelijke ondersteuning waarbij toegewerkt

	wordt naar een situatie waarin de ondersteuning weer geboden kan worden vanuit de Sociale Basis. 5. Van zorgaanbieders die zorg en ondersteuning bieden vanuit een Wmo maatwerkvoorziening wordt verwacht dat zij periodiek de vorderingen op de in de indicatie van de inwoner afgesproken doelen middels een schriftelijk evaluatieverslag deelt met de consulent van de gemeente. 6. Leren binnen groepsverband is voorliggend op individuele ondersteuning.
Artikel 17 Ambulante begeleiding 1. De nadruk bij begeleiding basis voor volwassenen ligt op: a. het ondersteunen van de inwoner door naast de inwoner te staan; b. aanleren door herhaling; c. het ondersteunen bij, uitvoeren en overnemen van (praktische) handelingen; d. en betreft planbare ondersteuning. 2.De nadruk bij begeleiding specialistisch ligt op: a. het ondersteunen van de inwoner door het aanleren van nieuwe vaardigheden en handvatten; b. het begrenzen van moeizaam te reguleren gedrag; c. het risico op beschadiging van zichzelf of de omgeving verkleinen; d. en het betreft (on)planbare ondersteuning. 3. Zorg continuïteit van de ondersteuning en ambulante begeleider is belangrijk voor de inwoner en het bereiken van zijn/haar doelen. Begeleiding specialistisch betreft in principe tijdelijke ondersteuning waarna er afgeschaald wordt. Hierom wordt er bij volwassen inwoners	Artikel 17 Begeleiding 1. De nadruk bij begeleiding vanuit de sociale basis voor jeugdige inwoners is gericht op: a. De jeugdige activeren en aanbrengen van (dag)structuur. b. Stabiliseren (op orde brengen) of handhaven van de situatie. c. Oefenen en inslijpen/toepassen van vaardigheden samen met de Jeugdige. d. Ondersteunen bij het regelen/overnemen van dagelijks/praktische bezigheden (dagstructuur, participatie, sociale contacten, gezondheid en dergelijke). e. Ondersteuning van mantelzorg, ouders, verzorgers en voogd. 2. Specialistische begeleiding vanuit een maatwerkvoorziening Jeugdhulp is gericht op: a. Het aanleren van nieuwe vaardigheden en gedrag waardoor bij de jeugdige toekomstige verergering van de beperking en mogelijke uithuisplaatsing kan worden voorkomen. Door interventie verbeteren van de opvoedingssituatie zodat het gezin in staat is om de opvoeding en ontwikkeling van de cliënt te waarborgen. Verbetering van de uitvoering van opvoedingstaken, zodat de ouders op een positieve manier de ouderrol op zich kunnen nemen. b. En/of het zelfstandig functioneren en participatie behouden of vergroten, of het voorkomen/vertragen van achteruitgang met

altijd gestart met ambulante begeleiding basis, of een combinatie van ambulante begeleiding basis en specialistisch. Hierdoor wordt de zorg continuïteit en het belang van 1 gezin, 1 hulpverlener, 1 plan gewaarborgd.

4. Indien binnen de eerste 3 tot 6 maanden blijkt dat er specialistische begeleiding noodzakelijk is, kan de zorgaanbieder dit aangeven door middel van een evaluatie.

5. De richtlijnen voor ambulante begeleiding voor volwassenen zijn als volgt:

Ambulante begeleiding Wmo	Periode
Ambulante begeleiding kortdurend	1-2 jaar
Ambulante begeleiding langdurend	2+ jaar
Ambulante begeleiding gecombineerd met speciaal	1-2 jaar
Ambulante specialistische begeleiding gecombineerd	1-2 jaar
Specialistische begeleiding langdurend (uitzonderingssituatie)	2+ jaar

6. De richtlijnen voor ambulante begeleiding voor jeugdige inwoners zijn als volgt:

Ambulante begeleiding Jeugd	Periode
Ambulante begeleiding kortdurend	6 maanden
Ambulante begeleiding langdurend	9 maanden

behulp van het eigen netwerk (vergroting samenredzaamheid), bijvoorbeeld aan de hand van concrete doelen op één of meer leefgebieden.
c. Overbrugging tot de behandeling of ter motivatie tot behandeling.
d. Het methodisch trainen van vaardigheden volgend op behandeling.

Artikel 23 Begeleiding

1. De nadruk bij begeleiding vanuit de sociale basis voor volwassenen is gericht op:

a. Het creëren en/of behouden van een stabiele situatie.

b. De inwoner activeren en het aanbrengen van structuur in het dagelijks leven.

c. Het oefenen en (door herhaling) toepassen van praktische vaardigheden samen met de inwoner om achteruitgang te voorkomen.

d. Ondersteunen bij het regelen/overnemen van dagelijks/praktische bezigheden (financiën, dagstructuur, zelfstandig wonen, participatie, sociale contacten, gezondheid/persoonlijke verzorging, e.d.).

e. en betreft voornamelijk planbare ondersteuning.

2. Specialistische begeleiding vanuit een maatwerkvoorziening Wmo is gericht op:

a. De inwoner in staat te stellen om te kunnen blijven meedoen in de maatschappij bij ernstig regieverlies.

b. En/of het overbruggen tot een behandelingstraject.

c. En/of het methodisch trainen van vaardigheden volgend op behandeling.

<table>
<tr>
<td>
<table>
<tr><td>Begeleiding zelfstandig wonen</td><td>9 maanden</td></tr>
<tr><td>Ambulante specialistische begeleiding</td><td>9 maanden</td></tr>
<tr><td>Ouderschap blijft

Ambulante spoedhulp</td><td>9 maanden

4 weken</td></tr>
</table>
</td>
<td>d. En/of ontwikkelingsgericht trainen van vaardigheden met behulp van methodische interventies.

e. Er is aantoonbaar sprake van een noodzaak om naast geplande ondersteuningsmomenten ook op ongeplande momenten ondersteuning te moeten bieden in verband met een te groot (gezondheid)risico bij de inwoner.

f. De ondersteuning is gericht op het verbeteren of stabiliseren van de situatie en het toeleiden van de hulpvraag naar een vorm van ondersteuning vanuit de Sociale Basis.

3. Specialistische begeleiding wmo vanuit een maatwerkvoorziening betreft in principe tijdelijke ondersteuning waarna er afgeschaald wordt. Bijvoorbeeld naar lichtere vormen van begeleiding geboden vanuit de “sociale basis”. Daarom zal in eerste instantie begeleiding ingezet worden vanuit de “Sociale Basis” en is begeleiding vanuit een maatwerkvoorziening slechts aanvullend mogelijk op de begeleiding vanuit de “Sociale Basis”.

4. Indien blijkt dat er aanvullend een vorm van specialistische begeleiding vanuit een Wmo maatwerkvoorziening nodig is dan zal dit altijd tijdelijk van aard zijn en in de meeste gevallen in combinatie en in samenwerking met een ondersteuningsvorm zijn vanuit de Sociale Basis.

5. Van zorgaanbieders die zorg en ondersteuning bieden vanuit een Wmo maatwerkvoorziening wordt verwacht dat zij periodiek de vorderingen op de in de indicatie van de inwoner afgesproken doelen middels een schriftelijk evaluatieverslag deelt met de consulent van de gemeente.</td>
</tr>
<tr>
<td>Artikel 18 Maximale belastbaarheid en leerbaarheid voor jeugdige inwoners bij ambulante ondersteuning</td>
<td>-</td>
</tr>
</table>

1.

Activiteit	Frequentie
1. Oefenen algemeen	1 tot 3 x per wee
2. Ondersteuning bij aanbrengen structuur en bij regie voeren	1 tot 6 x per wee
4. Toezicht houden bij oefenen (jeugd)	1 tot 3 x per wee

Voor het formuleren van doelen en het aantal uur ambulante ondersteuning in de thuissituatie voor jeugdige inwoners, wordt onderstaande richtlijn gehanteerd bij de doelen (conform Ciz richtlijn):

2. Dit betekent dat voor ambulante ondersteuning in de thuissituatie, gericht op aanleren, oefenen en structuur, maximaal 17,5 uur per week kan worden ingezet. Dit is gemiddeld 2 tot 3 uur per dag, naast een dagactiviteit zoals school. Hierdoor komt een jeugdige inwonersvoldoende tot leren zonder overvraagd te worden.

Artikel 19 Verblijf

1. Uitgangspunt bij verblijf is dat er slechts aanspraak op gemaakt kan worden indien de inwoner meer dan drie etmalen per week daarop is aangewezen. Uitzondering hierop zijn kortdurend verblijf, logeerhuis en weekend/deeltijdpleegzorg.

2.Wanneer er sprake is van blijvend intensieve zorgbehoefte, en wanneer er 24 uur per dag zorg dichtbij of permanent toezicht nodig is, komt de inwoner hoogstwaarschijnlijk in aanmerking voor verblijf vanuit de WLZ. Van de inwoner wordt verwacht dat deze aantoonbaar actief inspanningen verricht om een aanvraag voor een overige voorziening in te dienen.

Verblijf Wmo	Periode

Artikel 18 Verblijf

1. Uitgangspunt bij verblijf is dat er slechts aanspraak op gemaakt kan worden indien de inwoner meer dan drie etmalen per week daarop is aangewezen. Uitzondering hierop zijn kortdurend verblijf, logeerhuis en weekend/deeltijdpleegzorg.

2. Wanneer er sprake is van blijvend intensieve zorgbehoefte en wanneer er 24 uur per dag zorg dichtbij of permanent toezicht nodig is, komt de inwoner hoogstwaarschijnlijk in aanmerking voor verblijf vanuit de WLZ. Van de inwoner wordt verwacht dat deze aantoonbaar actief inspanningen verricht om een aanvraag voor een overige voorziening in te dienen.

Kortdurend verblijf (respijtzorg)	1 jaar

Verblijf jeugd	Periode
Kamertraining	9 maanden
Behandelgezinshuis	6 maanden
Crisisbed	Max. 28 dagen
Gezinshuis	N.v.t.
Mentorhuis	N.v.t.
Flexibel verblijf (groep)	6 maanden
Vervangend wonen (groep)	6 maanden
Logeerhuis	6 maanden
Pleegzorg	N.v.t.
GGZ verblijf en behandeling	9 maanden

Artikel 24 Verblijf

Wanneer er sprake is van blijvend intensieve zorgbehoefte en wanneer er 24 uur per dag zorg dichtbij of permanent toezicht nodig is, komt de inwoner hoogstwaarschijnlijk in aanmerking voor verblijf vanuit de WLZ. Van de inwoner wordt verwacht dat deze aantoonbaar actief inspanningen verricht om een aanvraag voor een overige voorziening in te dienen.

Artikel 20 Vervoer

1. Wanneer een inwoner aanspraak wil maken op de maatwerkvoorziening vervoer, wordt er altijd eerst gekeken naar de leerbaarheid van de inwoner. Mogelijk kan een inwoner geactiveerd worden om zelfstandig reizen aan te leren.

2. Aanvullende criteria voor vervoer:

a. Wanneer een inwoner niet in staat is om 500 meter of meer te lopen, kan de inwoner in aanmerking komen voor collectief vervoer op grond van de Wmo. Voor vervoer tot 500 meter kan de inwoner zelf algemeen gebruikelijke hulpmiddelen aanschaffen zoals een wandelstok of rollator. Hiervoor wordt er in principe geen collectief vervoer op grond van de Wmo ingezet.

Artikel 19 Vervoer

1. Het vervoeren van jeugdige inwoners naar school, dagbesteding, vrijetijdsactiviteiten en jeugdhulp valt onder de gebruikelijke zorg van ouders.

2. Vanuit de Jeugdwet is alleen vervoer mogelijk voor een jeugdige van en naar de locatie waar jeugdhulp gegeven wordt en de jeugdige in verband met een medische noodzaak of een gebrek aan zelfredzaamheid niet in staat is om zelfstandig van en naar de locatie te komen waar de jeugdhulp wordt gegeven. Op voorwaarde dat er geen sprake is van gebruikelijke hulp en er geen verdere mogelijkheden zijn vanuit de eigen kracht, en/of andere voorliggende voorzieningen. Dit

b. Wanneer een inwoner beschikt over een scootmobiel, wordt er in principe geen andere maatwerkvoorziening voor vervoer ingezet tot en met 4 kilometer. Dit is immers de afstand die een inwoner kan afleggen met de scootmobiel. c. Wanneer het noodzakelijk is dat er een medisch begeleider meereist met de maatwerkvoorziening, kan een inwoner niet alleen reizen. Dit zou voor onveilige situaties kunnen zorgen. d. Wanneer de maatwerkvoorziening voor instellingenvervoer niet passend is, wordt er eerst ingezet op kleinschalig vervoer. Dit is een groep van maximaal 4 inwoners. Individueel vervoer wordt alleen bij uitzonderingssituaties ingezet. e. Een vervoersvoorziening wordt niet ingezet om het inkomen te compenseren. f. Een vervoersvoorziening wordt niet ingezet wanneer een inwoner niet gemotiveerd is om gebruik te maken van de eigen mogelijkheden en mogelijkheden binnen de gemeente. g. Het vervoeren van jeugdige inwoners naar school, dagbesteding, vrijetijdsactiviteiten, jeugdhulp, valt onder de gebruikelijke zorg van ouders. h. Echter als een jeugdige inwoner op grond van de jeugdwet hulp ontvangt en in verband met een medische noodzaak of zijn gebrek aan zelfredzaamheid niet in staat is om zelfstandig van en naar de locatie te komen waar de jeugdhulp wordt gegeven, kan deze in aanmerking komen voor vervoer vanuit de gemeente. Op voorwaarde dat er geen sprake is van gebruikelijk hulp en er geen verdere mogelijkheden zijn vanuit de eigen kracht, en/of andere voorliggende voorzieningen. Dit vervoer kan binnen of buiten de gemeentegrenzen zijn. i. Er kan een maatwerkvoorziening vervoer worden ingezet wanneer de	vervoer kan binnen of buiten de gemeentegrenzen zijn. 3. Er kan een maatwerkvoorziening vervoer worden ingezet wanneer de jeugdhulpondersteuning aan de jeugdige inwoner stagneert, als deze vervoersvoorziening niet wordt ingezet. 4. Er kan een maatwerkvoorziening vervoer worden ingezet wanneer het (bovengebruikelijke) vervoer door ouders aantoonbaar leidt tot overbelasting van ouders en er geen andere voorliggende mogelijkheden/voorzieningen zijn. 5. Vormen van vervoer in het kader van de jeugdwet zijn: • Aangepast vervoer • Kilometervergoeding aan ouders • OV-vergoeding met begeleiding 6. De frequentie van de jeugdhulp is niet bepalend voor het toekennen van een vervoersvoorziening. Artikel 25 Vervoer 1. Een inwoner kan in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening voor vervoer, indien een inwoner vanwege zijn beperkingen: a. geen gebruik kan maken van het Openbaar Vervoer; b. geen gebruik kan maken van eigen vervoer; c. onvoldoende of geen mogelijkheden heeft in de omgeving om in de behoefte te voorzien. 2. Wanneer een inwoner aanspraak wil maken op de maatwerkvoorziening vervoer, wordt er altijd eerst gekeken naar de leerbaarheid van de inwoner. Mogelijk kan een inwoner

jeugdhulpondersteuning aan de jeugdige inwoner stagneert, als deze vervoersvoorziening niet wordt ingezet. j. Er kan een maatwerkvoorziening vervoer worden ingezet wanneer het (bovengebruikelijke) vervoer door ouders aantoonbaar leidt tot overbelasting van ouders en er geen andere voorliggende mogelijkheden/voorzieningen zijn. k. Vormen van vervoer in het kader van de jeugdwet zijn: • Aangepast vervoer. • Kilometervergoeding aan ouders. • OV-vergoeding met begeleiding. l. De frequentie van de jeugdhulp is niet bepalend voor het toekennen van een vervoersvoorziening.	geactiveerd worden om zelfstandig reizen aan te leren. 3. Aanvullende criteria voor vervoer: a. De maatwerkvoorziening collectief vraag afhankelijk vervoer heeft voorrang boven individuele vervoersvoorzieningen. Dat wil zeggen dat een cliënt alleen in aanmerking komt voor een individuele vervoersvoorziening als het collectief vervoer voor cliënt geen adequate compensatie vormt. b. Wanneer een inwoner niet in staat is om 500 meter of meer te lopen, kan de inwoner in aanmerking komen voor collectief vervoer op grond van de Wmo. Voor vervoer tot 500 meter kan de inwoner zelf algemeen gebruikelijke hulpmiddelen aanschaffen zoals een wandelstok of rollator. Hiervoor wordt er in principe geen collectief vervoer op grond van de Wmo ingezet. c. Wanneer een inwoner beschikt over een scootmobiel of aangepaste fiets, wordt er in principe geen andere maatwerkvoorziening voor vervoer ingezet tot en met 4 kilometer. Dit is immers de afstand die een inwoner kan afleggen met de scootmobiel of fiets. d. Bij de te verstrekken vervoersvoorziening(en) wordt bij de vervoersbehoefte ten behoeve van maatschappelijke participatie uitsluitend rekening gehouden met de verplaatsingen in de directe woon- en leefomgeving. Daarbij gaat het om een gebied van 25 kilometer rondom het adres waar de inwoner zijn hoofdverblijf heeft. Met de verstrekte vervoervoorziening(en) en eventuele eigen vervoersmogelijkheden moet de inwoner in totaal 1.500 kilometer op jaarbasis kunnen reizen. Als de inwoner een hogere vervoersbehoefte heeft, dan is het aan hem/haar om aan de hand van concrete en

	verifieerbare gegevens aan te tonen dat dit zo is. Een vervoersvoorziening voor verplaatsingen op loop- en fietsafstand in de directe omgeving, bijvoorbeeld een scootmobiel, stelt de inwoner in staat een afstand van 750 km per jaar af te leggen. Beschikt cliënt over een dergelijke voorziening, dan wordt de reisafstand voor een vervoersvoorziening voor de middellange afstanden, bijvoorbeeld collectief vervoer, op maximaal 750 km gesteld. e. Wanneer het noodzakelijk is dat er een medisch begeleider meereist met de maatwerkvoorziening, kan een inwoner niet alleen reizen. Dit zou voor onveilige situaties kunnen zorgen. f. Individueel vervoer wordt alleen bij uitzonderingssituaties ingezet. Alleen wanneer (op basis van medisch advies) is vastgesteld dat collectief vervoer of (kleinschalig) instellingsvervoer voor de betreffende inwoner niet voldoet (bijvoorbeeld in geval van onbeheersbare incontinentie of ernstige gedragsproblemen), kan de vervoerder gevraagd worden individuele ritten te verzorgen of een vergoeding voor gebruik eigen auto of vervoer door derden worden verstrekt. Een vergoeding voor het gebruik van de eigen auto wordt verder alleen verstrekt als dat in het concrete geval niet algemeen gebruikelijk is. Het uitgangspunt is dat het gebruik van de eigen auto algemeen gebruikelijk is. Ook iemand met een inkomen op minimumniveau wordt geacht de vervoerskosten te kunnen voldoen om in aanvaardbare mate deel te kunnen nemen aan het leven van alledag en sociale contacten te onderhouden. Alleen in bijzondere omstandigheden is daarom een vergoeding mogelijk. Bijvoorbeeld als de kosten veel hoger dan gemiddeld zijn, doordat iemand door zijn beperkingen ook voor alle

	verplaatsingen op de korte afstand de auto moet gebruiken of afhankelijk is van een auto met veel hogere gebruikskosten. g. Een vervoersvoorziening wordt niet ingezet om het inkomen te compenseren. h. Een vervoersvoorziening wordt niet ingezet wanneer een inwoner niet gemotiveerd is om gebruik te maken van de eigen mogelijkheden en mogelijkheden binnen de gemeente, tenzij deze niet toereikend zijn.
Artikel 21 De eigen en andere mogelijkheden voor hulp bij het huishouden 1. Er wordt alleen een maatwerkvoorziening geboden, wanneer er geen andere oplossingen zijn. Voorbeelden van mogelijkheden, algemene en andere voorzieningen bij hulp bij het huishouden zijn: a. Glazenwassersbedrijf voor ramen wassen aan de buitenzijde van de woning. b. Een tuinman voor het tuinonderhoud. Daarnaast is verhuizen een mogelijkheid als het tuinonderhoud te veel wordt. c. Boodschappenbezorgservice, de Plusbus voor het vervoer naar de supermarkt voor boodschappen. d. Maaltijdenservice voor maaltijdverzorging. 2. Activiteiten die door de inwoner zelf kunnen worden uitgevoerd, behoren ook tot de eigen verantwoordelijkheid. In de dagelijkse praktijk kan dit ook betekenen dat een deel van het huishouden door de inwoner wordt uitgevoerd en voor een ander deel ondersteuning wordt geboden. 3. Een inwoner kiest voor een type en grootte van de woning. Dit is een keuze waarop de inwoner zelf invloed kan uitoefenen. Daarom is dit niet van invloed op de hoeveelheid	Artikel 26 De eigen en andere mogelijkheden voor hulp bij het huishouden 1. Er wordt alleen een maatwerkvoorziening geboden, wanneer er geen andere oplossingen zijn. 2. Activiteiten die door de inwoner zelf kunnen worden uitgevoerd, behoren ook tot de eigen verantwoordelijkheid. In de dagelijkse praktijk kan dit ook betekenen dat een deel van het huishouden door de inwoner wordt uitgevoerd en voor een ander deel ondersteuning wordt geboden. 3. Een inwoner kiest voor een type en grootte van de woning. Dit is een keuze waarop de inwoner zelf invloed kan uitoefenen. Daarom is dit niet van invloed op de hoeveelheid ondersteuning. Het onderhoud van de tuin wordt hierdoor ook niet tot het huishouden gerekend. 4. Hetzelfde geldt voor het verzorgen van huisdieren. De gevolgen hiervan op de schoonmaak en het zoeken van oplossingen daarvoor behoort in de eerste plaats tot de eigen verantwoordelijkheid van de inwoner. Tenzij een inwoner gebruik maakt van een gecertificeerde en opgeleide hulphond op basis van de zorgverzekeringswet er aantoonbaar sprake is van extra vervuiling van de woning door deze hulphond.

ondersteuning. Het onderhoud van de tuin wordt hierdoor ook niet tot het huishouden gerekend. 4. Hetzelfde geldt voor het verzorgen van huisdieren. De gevolgen hiervan op de schoonmaak en het zoeken van oplossingen daarvoor behoort in de eerste plaats tot de eigen verantwoordelijkheid van de inwoner. 5. Wanneer een inwoner een aantoonbaar gecertificeerde en opgeleide hulphond heeft, wordt dit wel meegewogen. Een hulphond is immers een hulpmiddel die de inwoner ondersteunt om zo zelfstandig mogelijk te leven. 6. Het beschikken over en aanschaffen van een wasmachine is de verantwoordelijkheid van de inwoner. 7. Een andere vorm van eigen mogelijkheden is, het meewerken aan zo efficiënt mogelijke ondersteuning. Dit betekent dat van de inwoner mag worden verwacht dat de inwoner rekening houdt of veranderingen aanbrengt bij de inrichting van de woning (ergonomisch verantwoord) en planning voor de uitvoering van de huishoudelijke werkzaamheden. Voorbeelden hiervan zijn: a. Voorbereiden van de was. b. Aanschaffen van strijkloze kleding. c. Aanschaffen van een droger. d. De wasmachine en droger op hoogte plaatsen zodat bukken en reiken wordt vermeden. e. Voorwerpen voor de sier of verzameling zo veel als mogelijk beperken. f. Beperken van de was door het gebruiken van incontinentiemateriaal of anti-allergieproducten. g. Beperken van de reikwijdte en bukken door bijvoorbeeld een wasmachine op een juiste hoogte te plaatsen of een bed te verhogen.	5. Het beschikken over en aanschaffen van een wasmachine is de verantwoordelijkheid van de inwoner. 6. Een andere vorm van eigen mogelijkheden is, het meewerken aan zo efficiënt mogelijke ondersteuning. Dit betekent dat van de inwoner mag worden verwacht dat de inwoner rekening houdt of veranderingen aanbrengt bij de inrichting van de woning (ergonomisch verantwoord) en planning voor de uitvoering van de huishoudelijke werkzaamheden. Voorbeelden hiervan zijn: a. Voorbereiden van de was. b. Aanschaffen van strijkloze kleding. c. Aanschaffen van een droger. d. De wasmachine en droger op hoogte plaatsen zodat bukken en reiken wordt vermeden. e. Voorwerpen voor de sier of verzameling zo veel als mogelijk beperken. f. Beperken van de was door het gebruiken van incontinentiemateriaal of anti-allergieproducten. 7. Bij verwaarlozing van het huishouden wordt altijd gekeken of behandeling eerst noodzakelijk is.

<table>
<tr><td>8. Bij verwaarlozing van het huishouden wordt altijd gekeken of behandeling eerst noodzakelijk is.</td><td></td></tr>
<tr><td>Artikel 22 Normtijden hulp bij het huishouden

Wanneer een maatwerkvoorziening voor hulp bij het huishouden wordt ingezet, worden de richtlijnen van het CIZ hiervoor gebruikt. Deze worden aangevuld met extra uren op maat indien noodzakelijk. De basisrichtlijn hiervoor is:

<table><tr><td></td><td>Alleenstaande (seniorenwoning)</td></tr><tr><td>Huishoudelijke taak</td><td>Minuten per week</td></tr><tr><td>Boodschappen dagelijkse leven</td><td>60</td></tr><tr><td>Licht huishoudelijk werk</td><td>60</td></tr><tr><td>Zwaar huishoudelijk werk</td><td>90</td></tr><tr><td>Wasverzorging (kleding/linnengoed wassen)</td><td>60</td></tr><tr><td>Organisatie van het huishouden (regie)</td><td>-</td></tr><tr><td>Broodmaaltijd (per keer)</td><td>15</td></tr><tr><td>Warme maaltijd (per keer)</td><td>30</td></tr><tr><td>Meerzorg</td><td>15/30</td></tr></table></td><td>Artikel 23 Normtijden hulp bij het huishouden

Wanneer een maatwerkvoorziening voor hulp bij het huishouden wordt ingezet, worden de richtlijnen van het CIZ hiervoor gebruikt. Deze worden aangevuld met extra uren op maat indien noodzakelijk.</td></tr>
<tr><td>Artikel 23 Regie voeren en aanleren van huishoudelijke taken

1. Ondersteuning bij regie voeren, het organiseren van huishoudelijke taken wordt ingezet wanneer de inwoner niet zelf tot regie en planning van de werkzaamheden in staat is.</td><td>Artikel 28 Regie voeren en aanleren van huishoudelijke taken

1. Ondersteuning bij regie voeren, het organiseren van huishoudelijke taken wordt ingezet wanneer de inwoner niet zelf tot regie</td></tr>
</table>

2. Daarnaast wordt er altijd gekeken naar de leerbaarheid en activeringsmogelijkheden van een inwoner. Voordat het duidelijk is dat huishoudelijke taken structureel moeten worden overgenomen, onderzoekt de zorgverlener of het mogelijk is de inwoner in de eigen kracht te zetten door taken aan te leren en de inwoner te activeren. Dit betekent zowel het oefenen van huishoudelijke taken als het inzetten van algemeen gebruikelijk huishoudelijke hulpmiddelen uitproberen. Wanneer er binnen 3 tot 6 maanden onvoldoende leerbaarheid en activeringsmogelijkheden blijken te zijn, wordt er overgegaan op structurele overname van handelingen. Dit staat los van de motivatie en de wil van de inwoner hier aan mee te werken. Het is de eigen verantwoordelijkheid van de inwoner mee te werken aan het onderzoek, de in samenwerking opgestelde doelen en het zoeken naar de best passende oplossing. 3. Er wordt bij de volgende situaties altijd eerst gekeken naar de leerbaarheid en activeringsmogelijkheden: a. Wegvallen van partner door overlijden, opname, verhuizing of einde relatie. b. Onduidelijkheid over de beperking of mogelijkheden. c. Om leren gaan met een ziekte of beperking. d. Verstandelijke of psychische beperking. e. Zelfstandig of thuis wonen na opname of verblijf in een instelling. f. Het aanleren van huishoudelijk taken bij kinderen wanneer van hen verwacht mag worden dat zij deze gebruikelijke zorg op zich kunnen nemen.	en planning van de werkzaamheden in staat is. 2. Daarnaast wordt er altijd gekeken naar de leerbaarheid en activeringsmogelijkheden van een inwoner. Voordat het duidelijk is dat huishoudelijke taken structureel moeten worden overgenomen, onderzoekt de zorgverlener of het mogelijk is de inwoner in de eigen kracht te zetten door taken aan te leren en de inwoner te activeren. Dit betekent zowel het oefenen van huishoudelijke taken als het inzetten van algemeen gebruikelijk huishoudelijke hulpmiddelen uitproberen. Wanneer er binnen 3 tot 6 maanden onvoldoende leerbaarheid en activeringsmogelijkheden blijken te zijn, wordt er overgegaan op structurele overname van handelingen. Dit staat los van de motivatie en de wil van de inwoner hieraan mee te werken. Het is de eigen verantwoordelijkheid van de inwoner mee te werken aan het onderzoek, de in samenwerking opgestelde doelen en het zoeken naar de best passende oplossing. 3. Er wordt bij de volgende situaties altijd eerst gekeken naar de leerbaarheid en activeringsmogelijkheden: a. Wegvallen van partner door bijvoorbeeld overlijden, opname, verhuizing of einde relatie. b. Onduidelijkheid over de beperking of mogelijkheden. c. Om leren gaan met een ziekte of beperking. d. Verstandelijke of psychische beperking. e. Zelfstandig of thuis wonen na opname of verblijf in een instelling. f. Het aanleren van huishoudelijk taken bij kinderen wanneer van hen verwacht mag worden dat zij deze gebruikelijke zorg op zich kunnen nemen.

Artikel 24 Zware vervuiling huishouden 1. Bij uitzonderingsituaties is er sprake van een zware vervuiling van het huishouden waardoor er gezondheidsrisico's ontstaan. Hiervoor is in principe geen maatwerkvoorziening beschikbaar. De inwoner is zelf verantwoordelijk voor de kosten. De gemeenten ondersteunt wel in het aanvragen van een huis schoonmaak. 2. Bij uitzondering en onvoldoende (financiële) draagkracht van de inwoner, kan de gemeente een financiële bijdrage leveren.	Artikel 29 Zware vervuiling huishouden 1. Bij uitzonderingsituaties is er sprake van een zware vervuiling van het huishouden waardoor er gezondheidsrisico's ontstaan. Hiervoor is in principe geen maatwerkvoorziening beschikbaar. De inwoner is zelf verantwoordelijk voor de kosten. De gemeenten ondersteunt wel in het aanvragen van een huis schoonmaak.
Artikel 25 Langdurige noodzakelijkheid bij woningaanpassingen, hulpmiddelen en verhuizen 1. Bij het bepalen van de meest passende goedkoopst adequate voorziening voor woningaanpassingen, hulpmiddelen en verhuizen, wordt rekening gehouden met de (te verwachten) gebruiksduur en intensiteit van het gebruik. Bij kortdurend of incidenteel gebruik, wordt een groter beroep op eigen mogelijkheden of de inzet van algemene of andere voorzieningen gedaan. Uiteraard wordt hierbij rekening gehouden met de feitelijke aanwezigheid hiervan. 2. Onder langdurig adequaat wordt een periode langer dan 6 maanden bedoeld.	Artikel 30 Langdurige noodzakelijkheid maatschappelijke ondersteuning 1. Bij het bepalen van de meest passende goedkoopst adequate Wmo voorziening, wordt rekening gehouden met de (te verwachten) gebruiksduur en intensiteit van het gebruik. Er wordt geen maatwerkvoorziening toegekend als deze niet langdurig noodzakelijk is, tenzij het gaat om hulp bij het huishouden of begeleiding. Is hulp bij het huishouden of begeleiding kortdurend of incidenteel mogelijk, dan wordt een groter beroep op eigen mogelijkheden of de inzet van algemene of andere voorzieningen gedaan. Uiteraard wordt hierbij rekening gehouden met de feitelijke aanwezigheid hiervan. 2. Onder langdurig noodzakelijk wordt een periode langer dan 6 maanden bedoeld.
Artikel 26 Wonen in een geschikt huis 1. Het zoeken, vinden en beschikken over een woning behoort tot de eigen verantwoordelijkheid. Dit geldt in beginsel ook voor het beschikken over een zo geschikt mogelijke woning. Het behoort tot de eigen verantwoordelijkheid om passende maatregelen te nemen behorend bij de levensfase en te verwachten beperkingen.	Artikel 31 Wonen in een geschikt huis 1. Het zoeken, vinden en beschikken over een woning behoort tot de eigen verantwoordelijkheid. Dit geldt in beginsel ook voor het beschikken over een zo geschikt mogelijke woning. Het behoort tot de eigen verantwoordelijkheid om passende maatregelen te nemen behorend bij de levensfase en te verwachten beperkingen. Kleine aanpassingen die voor iedereen

Kleine aanpassingen die voor iedereen algemeen toegankelijk zijn, worden niet vanuit de Wmo verstrekt. 2. Een woningaanpassing of ondersteuning bij het vinden van een geschikte woning wordt in het kader van de Wmo alleen verleend, indien het ontstaan van beperkingen, verminderde zelfredzaamheid en/of participatieproblemen het gevolg is/zijn van onvoorziene en onverwachte omstandigheden, gelegen buiten eigen toedoen. Er kan alleen gebruik worden gemaakt van een woningaanpassing vanuit de Wmo, indien de algemene en andere voorzieningen, niet passend zijn gebleken bij de situatie. 3. De inwoner kan bij verhuizen alleen rekening houden met de (medische) situatie, als op dat moment duidelijk is dat er beperkingen zijn bij het normale gebruik van de nieuwe woning. Indien een inwoner alsnog besluit te verhuizen naar een woning waarbij bekend is dat deze niet passend is in gebruik of qua onderhoud bij de (medische) situatie van de inwoner, is de inwoner zelf verantwoordelijk om ondersteuning en aanpassingen te organiseren en te betalen. De inwoner had immers de mogelijkheid om te zoeken naar een woning passend bij de situatie.	algemeen toegankelijk zijn, worden niet vanuit de Wmo verstrekt. 2. Een woningaanpassing of ondersteuning bij het vinden van een geschikte woning wordt in het kader van de Wmo alleen verleend, indien het ontstaan van beperkingen, verminderde zelfredzaamheid en/of participatieproblemen het gevolg is/zijn van onvoorziene en onverwachte omstandigheden, gelegen buiten eigen toedoen. Er kan alleen gebruik worden gemaakt van een woningaanpassing vanuit de Wmo, indien de algemene en andere voorzieningen, niet passend zijn gebleken bij de situatie. 3. De inwoner kan bij verhuizen alleen rekening houden met de (medische) situatie, als op dat moment duidelijk is dat er beperkingen zijn of ontstaan bij het normale gebruik van de nieuwe woning. Indien een inwoner alsnog besluit te verhuizen naar een woning waarbij bekend is dat deze niet passend is in gebruik of qua onderhoud bij de (medische) situatie van de inwoner, is de inwoner zelf verantwoordelijk om ondersteuning en aanpassingen te organiseren en te betalen. De inwoner had immers de mogelijkheid om te zoeken naar een woning passend bij de situatie.
Artikel 27 Aard en omvang van de woningaanpassing 1. Bij het bepalen van de aard en omvang van de te verstrekken woningaanpassing gelden de volgende uitgangspunten: a. Het op de woning van toepassing zijnde bouwbesluit wordt als uitgangspunt genomen voor wat betreft wat er bij de woning aanwezig hoort te zijn. b. Renovaties passend bij het afschrijvingstermijn, komen voor eigen rekening van de inwoner of de eigenaar van de woning.	Artikel 32 Aard en omvang van de woningaanpassing 1. Bij het bepalen van de aard en omvang van de te verstrekken woningaanpassing gelden de volgende uitgangspunten: a. Het op de woning van toepassing zijnde bouwbesluit wordt als uitgangspunt genomen voor wat betreft wat er bij de woning aanwezig hoort te zijn. b. De woningaanpassing is functioneel, passend en langdurig adequaat. Langdurig adequaat betekent langer dan 6 maanden.

c. De woningaanpassing is functioneel, passend en langdurig adequaat. Langdurig adequaat betekent langer dan 6 maanden. Hierdoor hoeft de woningaanpassing in de toekomst niet nogmaals aangepast te worden. 2. Wanneer er om een woningaanpassing verzocht wordt terwijl de afschrijvingstermijn verstreken is, komt de inwoner niet in aanmerking voor een maatwerkvoorziening. De afschrijvingstermijn uit het 'Beleidsboek huurverhoging na woningverbetering' wordt hierin als richtlijn gehanteerd. Hieronder staan de meest voorkomende afschrijvingstermijnen: a. Vervangen sanitair: 25 jaar. b. Aanleggen/Vervangen bad of douche: 25 jaar. c. Uitbreiden badkamer: 25 jaar. d. Toilet vervangen: 15 jaar. e. Keuken vervangen: 15 jaar. f. Renovatie huis: 25 jaar.	Hierdoor hoeft de woningaanpassing in de toekomst niet nogmaals aangepast te worden.
Artikel 28 Vervangende woningaanpassing of hulpmiddel, reparatie en onderhoud Een maatwerkvoorziening wordt alleen vervangen wanneer dit noodzakelijk is, het afschrijftermijn verstreken is en als de voorziening technisch is afgeschreven. Een maatwerkvoorziening wordt niet vervangen als: a. de eerder verstrekte voorziening verloren is gegaan als gevolg van omstandigheden die aan de inwoner zijn toe te rekenen; b. de inwoner de veroorzaakte kosten zelf wil betalen, of; c. de eerder verstrekte voorziening niet langer een oplossing biedt voor de beperking van de inwoner; d. onderhoud en reparatie van een hulpmiddel of woningaanpassing worden ook gerekend als	Artikel 33 Vervangende woningaanpassing of hulpmiddel, reparatie en onderhoud 1.Om te bepalen of een voorziening technisch is afgeschreven als bedoeld in artikel 6 lid 4 van de Verordening maatschappelijke ondersteuning, hanteert het college de termijnen zoals opgenomen in bijlage II. 2. Onderhoud en reparatie van een hulpmiddel of woningaanpassing worden ook gerekend als maatwerkvoorziening. Indien van toepassing, geldt hiervoor ook een eigen bijdrage.

maatwerkvoorziening. Indien van toepassing, geldt hiervoor ook een eigen bijdrage.	
Artikel 29 Verhuizen op indicatie van de gemeente (verhuisindicatie) 1.Een inwoner komt in aanmerking voor een verhuisindicatie bij alle onderstaande criteria: a. Er is sprake van langdurige, aantoonbare beperkingen in het normale gebruik van de woning, bijvoorbeeld met traplopen. Daardoor is het medisch noodzakelijk om uit de woning te verhuizen. Dit was nog niet bekend bij de inwoner, toen de inwoner de huidige woning accepteerde. b. Verhuizen is de goedkoopst adequate oplossing binnen de Wmo, en kan plaatsvinden binnen een medisch verantwoorde termijn. c. De inwoner woont zelfstandig en verhuist naar een zelfstandige woning waar het hele jaar gewoond wordt (geen recreatiewoning). d. De inwoner verhuist naar een geschikte woning binnen Nederland. De woning voldoet aan de eisen die in het besluit (de beschikking) staan die de inwoner ontvangt. e. De inwoner heeft tijdens het onderzoek en de aanvraag de huur nog niet opgezegd of het huis nog niet verkocht. 2. Een verhuisindicatie is één keer inzetbaar. Na het accepteren van een geschikte woning vervalt de geldigheid van de indicatie. 3. Indien een inwoner 3 keer een geschikte woning afwijst, is de inwoner hierna zelf verantwoordelijk. De inwoner wijst immers een passende oplossing af. 4. De inwoner ontvangt een verhuisindicatie voor de periode van 1 jaar. Voor een tussentijdse oplossing kan de inwoner gebruikmaken van uitleen hulpmiddelen vanuit de Zvw.	Artikel 34 Verhuizen op indicatie van de gemeente (verhuisindicatie) 1. Een inwoner komt in aanmerking voor een verhuisindicatie als aan alle onderstaande criteria wordt voldaan: a. Er is sprake van langdurige, aantoonbare beperkingen in het normale gebruik van de woning, bijvoorbeeld met traplopen. Daardoor is het medisch noodzakelijk om uit de woning te verhuizen. Dit was nog niet bekend bij de inwoner, toen de inwoner de huidige woning accepteerde. b. Verhuizen is de goedkoopst adequate oplossing binnen de Wmo, en kan plaatsvinden binnen een medisch verantwoorde termijn. c. De inwoner woont zelfstandig en verhuist naar een zelfstandige woning waar het hele jaar gewoond wordt (geen recreatiewoning). d. De inwoner verhuist naar een geschikte woning binnen Nederland. De woning voldoet aan de eisen die in het besluit (de beschikking) staan die de inwoner ontvangt. e. De inwoner heeft tijdens het onderzoek en de aanvraag de huur nog niet opgezegd of het huis nog niet verkocht. 2. Een verhuisindicatie is één keer inzetbaar. Na het accepteren van een geschikte woning vervalt de geldigheid van de indicatie. 3. Indien een inwoner 3 keer een geschikte woning afwijst, is de inwoner hierna zelf verantwoordelijk. De inwoner wijst immers een passende oplossing af. 4. De inwoner ontvangt een verhuisindicatie voor de periode van 1 jaar. Voor een tussentijdse oplossing kan de inwoner

5. Een woningzoekende die in de gemeente mantelzorg verleent of ontvangt, komt in aanmerking voor een verhuisindicatie (mantelzorgurgentieverklaring) wanneer: a. er sprake is van een ondersteuningsvraag in de vorm van huishoudelijke hulp, persoonlijke verzorging en/of verpleging en individuele begeleiding; b. de ondersteuning thuis geboden wordt; c. sprake is van een mantelzorgrelatie waarin de mantelzorger voor gemiddeld 2 uur per dag en minimaal 10 uur per week besteedt aan het bieden van mantelzorg; en d. waarbij de verwachting is dat de mantelzorgrelatie minimaal een jaar in stand blijft; e. de reisafstand tussen de woningen van mantelzorggever en mantelzorgontvanger binnen dezelfde gemeente of plaats is na de verhuizing; f. het aannemelijk is dat door de mantelzorg er in mindere mate aanspraak gemaakt wordt op een algemene of maatwerkvoorziening vanuit de Wmo of Jeugdwet. 6. Het inkomen van het huishouden van de aanvrager is niet hoger dan de door de rijksoverheid vastgestelde inkomensnorm voor sociale huurwoningen.	gebruikmaken van uitleen hulpmiddelen vanuit de Zvw. 5. Een woningzoekende die in de gemeente mantelzorg verleent of ontvangt, komt in aanmerking voor een verhuisindicatie (mantelzorgurgentieverklaring) wanneer: a. er sprake is van een ondersteuningsvraag in de vorm van huishoudelijke hulp, persoonlijke verzorging en/of verpleging en individuele begeleiding; b. de ondersteuning thuis geboden wordt; c. sprake is van een mantelzorgrelatie waarin de mantelzorger voor gemiddeld 2 uur per dag en minimaal 10 uur per week besteedt aan het bieden van mantelzorg; en d. waarbij de verwachting is dat de mantelzorgrelatie minimaal een jaar in stand blijft; e. de reisafstand tussen de woningen van mantelzorggever en mantelzorgontvanger binnen dezelfde gemeente of plaats is na de verhuizing; f. het aannemelijk is dat door de mantelzorg er in mindere mate aanspraak gemaakt wordt op een algemene of maatwerkvoorziening vanuit de Wmo of Jeugdwet.
Artikel 30 Vergoeding voor verhuis- en herinrichtingskosten 1.Er kan alleen een tegemoetkoming in de verhuis- en herinrichtingskosten geboden waren, wanneer er door de gemeente ook een verhuisindicatie is afgegeven. Hiervoor gelden dezelfde criteria als bij een verhuisurgentie. 2. Er wordt alleen een vergoeding geboden voor de noodzakelijke kosten. Ook hierbij wordt gekeken naar de goedkoopst adequate oplossing en in hoeverre een inwoner (niet) in staat is zelf	Artikel 35 Vergoeding voor verhuis- en herinrichtingskosten 1. Er kan alleen een tegemoetkoming in de verhuis- en herinrichtingskosten geboden worden, wanneer er door de gemeente ook een verhuisindicatie is afgegeven. Hiervoor gelden dezelfde criteria als bij een verhuisurgentie. 2. Hoe hoog de tegemoetkoming is, staat in de nadere regels en wordt vastgelegd in het

een bijdrage te leveren. Wat er vergoed wordt, staat vastgelegd in het besluit (de beschikking) die de inwoner ontvangt. Voorbeelden zijn: a. eerste inschrijving bij een woningcorporatie; b. de waarborgsom; c. kosten voor de huur van een bus voor de verhuizing en/of de kosten van de noodzakelijke opslag van de bestaande inboedel tijdens de verhuizing; d. de dubbele huur voor 1 maand; e. eenmalige kosten van materiaal van het witten, schilderen en behangen van de nieuwe woning. 3. Indien een inwoner voor het eerst op zichzelf gaat wonen, komt de inwoner in principe niet in aanmerking voor een verhuiskostenvergoeding. Dit valt onder algemene gebruikelijk kosten zoals bij ieder ander. 4. Indien er sprake is van een verhuizing naar een instelling vanuit de WLZ, wordt er geen verhuiskostenvergoeding verstrekt. 5. De hoogte van de tegemoetkoming in de verhuis- en herinrichtingskosten is vastgelegd in de nadere regels.	besluit (de beschikking) die de inwoner ontvangt. 3. Indien een inwoner voor het eerst op zichzelf gaat wonen, komt de inwoner niet in aanmerking voor een verhuiskostenvergoeding. Dit valt onder algemene gebruikelijk kosten zoals bij ieder ander. 4. Indien er sprake is van een verhuizing naar een Wlz-instelling, wordt er geen verhuiskostenvergoeding verstrekt.
Artikel 31 Hulpmiddelen 1. Er zijn diverse hulpmiddelen die de inwoner behulpzaam kunnen zijn bij het zich verplaatsen in of om de woning. Deze zijn in de reguliere handel verkrijgbaar en zijn algemeen gebruikelijke voorzieningen. 2. Voorbeelden van algemeen gebruikelijke woonvoorzieningen zijn: a. Aankoppelfietsen voor kinderen. b. Airco-units. c. Antisliptegels en/of antislipcoating.	Artikel 36 Hulpmiddelen 1. Er zijn diverse hulpmiddelen die de inwoner behulpzaam kunnen zijn bij het zich verplaatsen in of om de woning. Deze zijn in de reguliere handel verkrijgbaar en zijn algemeen gebruikelijke voorzieningen zolang deze financieel draagbaar zijn met een minimuminkomen. Voorbeelden hiervan kunnen zijn: a. Aankoppelfietsen voor kinderen. b. Airco-units. c. Antisliptegels en/of antislipcoating.

d. Auto aanpassingen (automatische transmissie, stuur- en rembekrachtiging, verstelbare voorstoelen/buitenspiegels, elektrische raambediening, neerklapbare achterbank, derde/vijfde deur, interval op ruitenwissers, airconditioning, trekhaak- en aanhanger). e. Automatische deuropeners voor garages. f. Bad. g. Bed (ook waterbed). h. Bromfiets, bromscooters en brommobielen. i. Centrale verwarming, verwarming units (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). j. Dakkapellen. k. Douche; ruimte/bak verwijderen en/of plaatsen (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). l. Douchekop en glijstang, douchescherm. m. Eenvoudige handgrepen/standaard muurbeugels (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). n. Eengreeps-mengkranen (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). o. Extra bel (aanschaf en plaatsen). p. Fiets (ook: ligfiets, bakfiets, tandem). q. Fiets met trap-/elektrische ondersteuning. r. Kookplaten (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). s. Kantelbare spiegels. t. Keukenapparatuur (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). u. Korfladen in de keuken (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo).	d. Auto aanpassingen (automatische transmissie, stuur- en rembekrachtiging, verstelbare voorstoelen/buitenspiegels, elektrische raambediening, neerklapbare achterbank, derde/vijfde deur, interval op ruitenwissers, airconditioning, trekhaak- en aanhanger). e. Automatische deuropeners voor garages. f. Bad. g.Bed (ook waterbed). h. Bromfiets, bromscooters en brommobielen. i. Centrale verwarming, verwarming units (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). j. Dakkapellen. k. Douche; ruimte/bak verwijderen en/of plaatsen (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). l. Douchekop en glijstang, douchescherm. m. Eenvoudige handgrepen/standaard muurbeugels (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). n. Eengreeps-mengkranen (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). o. Extra bel (aanschaf en plaatsen). p. Fiets (ook: ligfiets, bakfiets, tandem). q. Fiets met trap-/elektrische ondersteuning. r. Kookplaten (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). s. Kantelbare spiegels. t. Keukenapparatuur (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo).

v. Kosten voor halen rijbewijs en APK. w. Kosten leges bij aanvraag gehandicaptenparkeerkaart en/of plaats. x. Luchtbevochtigers en ontvochtigers. y. Losse antislipvoorzieningen (zoals badmat en antislipstickers). z. Oplaadkosten van een scootermobiel. aa. Sta-op stoel. bb. Thermostatische mengkranen (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). cc. Trapleuningen, extra (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). dd . Toilet (tweede toilet, hangtoilet). 3. Bij de beoordeling van de vraag of een voorziening algemeen gebruikelijk is, onderzoekt de gemeente altijd of de voorziening ook algemeen gebruikelijk is voor de inwoner/aanvrager. Uit de jurisprudentie volgt dat daarbij de volgende criteria een rol spelen: a. Is de voorziening gewoon verkrijgbaar? b. Is de prijs van de voorziening vergelijkbaar met soortgelijke producten die algemeen gebruikelijk worden geacht? c. Is de voorziening specifiek voor gehandicapten ontworpen? d. Zou een gezond persoon, ook gelet op de individuele omstandigheden van het geval, waaronder de leeftijd, over de voorziening beschikken? 4. Hulpmiddelen voor revalidatie en kortdurend gebruik vallen tot 6 maanden onder de Zorgverzekeringswet. Daarnaast mag van een inwoner verwacht worden dat een gewenst	u. Korfladen in de keuken (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). v. Kosten voor halen rijbewijs en APK. w. Luchtbevochtigers en ontvochtigers. x. Losse antislipvoorzieningen (zoals badmat en antislipstickers). y. Oplaadkosten van een scootermobiel. z. Sta-op stoel. aa. Thermostatische mengkranen (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). bb. Trapleuningen, extra (niet gerelateerd aan woningaanpassing vanuit de Wmo). cc. Toilet (tweede toilet, hangtoilet). dd. losse douchestoel op poten ee. inpandige drempels ff. badplank gg. toiletverhoger 2. Hulpmiddelen voor revalidatie en kortdurend gebruik vallen tot 6 maanden onder de Zorgverzekeringswet. Daarnaast mag van een inwoner verwacht worden dat een gewenst hulpmiddel uitgeprobeerd wordt bij de uitleenwinkel, wanneer dit mogelijk is. 3. Wanneer een hulpmiddel langdurig nodig is, en/of de algemeen gebruikelijke voorzieningen leiden tot onvoldoende resultaat, wordt onderzocht of de inzet van een maatwerkvoorziening noodzakelijk is en zo ja, welke. 4. Een rolstoel wordt verstrekt indien er een langdurige noodzaak is voor zittend verplaatsen.

hulpmiddel uitgeprobeerd wordt bij de uitleenwinkel, wanneer dit mogelijk is. 5. Wanneer een hulpmiddel langdurig nodig is, en/of de algemeen gebruikelijke voorzieningen leiden tot onvoldoende resultaat, wordt onderzocht of de inzet van een maatwerkvoorziening noodzakelijk is en zo ja, welke. 6. Een rolstoel wordt verstrekt indien er een langdurige noodzaak is voor zittend verplaatsen. Bij de vaststelling van de specificaties van een hulpmiddel wordt binnen de mogelijkheden van de goedkoopst adequate oplossing rekening gehouden met de behoeften van de inwoner en betrokkenen. Waar nodig wordt er gebruikgemaakt van het advies van een ergotherapeut. 7. Bij een scootmobiel is het van belang dat een scootmobiel opgeladen en veilig en droog gestald kan worden. Bij de stalling wordt er gekeken naar de brandveiligheid (bijv. vrijhouden van vluchtwegen). Mogelijk is er toestemming nodig van de woningeigenaar om de scootmobiel te mogen stallen.	5. Bij de vaststelling van de specificaties van een hulpmiddel wordt binnen de mogelijkheden van de goedkoopst adequate oplossing rekening gehouden met de behoeften van de inwoner en betrokkenen. Waar nodig wordt er gebruikgemaakt van het advies van een ergotherapeut. 6. Bij een scootmobiel is het van belang dat een scootmobiel opgeladen en veilig en droog gestald kan worden. Bij de stalling wordt er gekeken naar de brandveiligheid (bijv. vrijhouden van vluchtwegen). Mogelijk is er toestemming nodig van de woningeigenaar om de scootmobiel te mogen stallen.
Artikel 32 Sportvoorziening 1. Een sportvoorziening kan bijdragen aan de participatie van betrokkene. Onder een sportvoorziening wordt een hulpmiddel om de sport te kunnen beoefenen verstaan. Voorbeelden zijn een sportrolstoel of handbike. 2. De inwoner blijft zelf verantwoordelijk voor de aanschaf van sportattributen die nodig zijn bij sportbeoefening zoals bij ieder ander die de sport beoefent. Voorbeelden van sportattributen die niet vergoed worden door de gemeente, zijn een tennisracket, hockeystick, sportballen, paard, contributie, sportschoenen en sportkleding. 3. Wheels2Sport is een voorliggende mogelijkheid op een sportvoorziening. Wheels2Sport is een uitleenservice van	Artikel 37 Sportvoorziening 1. Uniek Sporten is een voorliggende mogelijkheid op een sportvoorziening. Uniek Sporten is een uitleenservice van sportrolstoelen en handbikes voor inwoners. Inwoners met een fysieke beperking kunnen kosteloos, voor een periode van maximaal 6 maanden, via Uniek Sporten sporthulpmiddelen en verschillende sporten uitproberen. Uniek Sporten kan hierna in samenwerking met de inwoner een melding en aanvraag indienen voor en sportvoorziening bij de gemeente. 2. Er wordt voor maximaal één sport één sportvoorziening toegekend.

sportrolstoelen en handbikes voor inwoners. Inwoners met een fysieke beperking kunnen kosteloos, voor een periode van maximaal 6 maanden, via Wheels2Sport sporthulpmiddelen en verschillende sporten uitproberen. Wheels2Sport kan hierna in samenwerking met de inwoner een melding en aanvraag indienen voor en sportvoorziening bij de gemeente. 4. Een sportvoorziening wordt een financiële tegemoetkoming verstrekt. De financiële tegemoetkoming voor sportvoorzieningen is gemaximeerd en wordt maximaal één keer per drie jaar verstrekt. 5. Er wordt voor maximaal één sport een tegemoetkoming geboden voor één sportvoorziening. 6. Het sporten is gericht op de maatschappelijke participatie. Daarom wordt een financiële tegemoetkoming hiervoor alleen verstrekt voor sporten in verenigd verband, of aantoonbaar vergelijkbaar met een verenigd verband. Zoals een trainingsgroep onder leiding van een professional. 7. Sportvoorzieningen voor gezamenlijk of collectief gebruik komen niet voor individuele compensatie in aanmerking. 8. Voor alle sportvoorzieningen geldt een eigen bijdrage. 9. Bij jeugdige inwoners kan gebruikgemaakt worden van een aanvraag bij het sportfonds en/of Sjors Sportief.	3. Het sporten is gericht op de maatschappelijke participatie. Daarom wordt een voorziening hiervoor alleen verstrekt voor sporten in verenigd verband of aantoonbaar vergelijkbaar met een verenigd verband. Zoals een trainingsgroep onder leiding van een professional. 4. Sportvoorzieningen voor gezamenlijk of collectief gebruik komen niet voor individuele compensatie in aanmerking.
Artikel 33 Mantelzorgwoning/unit of aanbouw Een inwoner kan in aanmerking komen voor financiële tegemoetkoming vanuit de gemeente voor een mantelzorgwoning of aanbouw, wanneer alle onderstaande criteria gelden: a. Er is dagelijkse mantelzorg noodzakelijk in de vorm van huishoudelijke hulp, persoonlijke	Artikel 38 Mantelzorgwoning/unit of aanbouw 1. Een inwoner kan in aanmerking komen voor een mantelzorgwoning of aanbouw, wanneer alle onderstaande criteria gelden: a. De inwoner ervaart belemmeringen in het normale gebruik van de woning en het verstrekken van een mantelzorgwoning of het ombouwen van een bestaande woning tot een

verzorging en/of verpleging en individuele begeleiding. b. De ondersteuning wordt thuis geboden. c. Er wordt voor gemiddeld 2 uur per dag en minimaal 10 uur per week mantelzorg geleverd. d. De verwachting is dat de mantelzorgrelatie minimaal een jaar in stand blijft. e. De woningen van mantelzorggever en mantelzorgontvanger liggen buiten dezelfde gemeente waardoor er sprake is van een grote reisafstand; f. Het is aannemelijk dat door de mantelzorg er in mindere mate aanspraak gemaakt wordt op een algemene of maatwerkvoorziening vanuit de Wmo of Jeugdwet. g. De woning of aanbouw is conform bestemmingsplan en de Bor. h. De woning of aanbouw is functioneel, passend en langdurig adequaat, waardoor de woning of aanbouw in de toekomst niet nogmaals hoeft te worden aangepast. i. De mantelzorgwoning/unit wordt verwijderd als het doel van mantelzorg verdwijnt. j. De aanbouw (bijbehorende bouwwerk) mag blijven staan, maar het mag niet als aparte woning gebruikt worden. Een eventuele keuken of badkamer moet hierom worden verwijderd.	mantelzorgwoning is hiervoor de goedkoopst adequate oplossing; b. Er is dagelijkse mantelzorg noodzakelijk in de vorm van huishoudelijke hulp, persoonlijke verzorging en/of verpleging en individuele begeleiding. c. De ondersteuning wordt thuis geboden. d. Er wordt voor gemiddeld 2 uur per dag en minimaal 10 uur per week mantelzorg geleverd. e. De verwachting is dat de mantelzorgrelatie minimaal een jaar in stand blijft. f. De woningen van mantelzorggever en mantelzorgontvanger op een dusdanige reisafstand waardoor de mantelzorger niet de nodige mantelzorg kan (blijven) geven; g. Het is aannemelijk dat door de mantelzorg er in mindere mate aanspraak gemaakt wordt op een algemene of maatwerkvoorziening vanuit de Wmo of Jeugdwet. h. De woning of aanbouw is conform bestemmingsplan en de Bor. i. De woning of aanbouw is functioneel, passend en langdurig adequaat, waardoor de woning of aanbouw in de toekomst niet nogmaals hoeft te worden aangepast. j. De mantelzorgwoning/unit wordt verwijderd als het doel van mantelzorg verdwijnt. k. De aanbouw (bijbehorende bouwwerk) mag blijven staan, maar het mag niet als aparte woning gebruikt worden. Een eventuele keuken of badkamer moet hierom worden verwijderd.
Artikel 34 Persoonlijke verzorging 1. Persoonlijke verzorging is een vorm van begeleiding die de inwoner ondersteunt bij bijvoorbeeld het wassen, aan- en uitkleden, in of	Artikel 20 Persoonlijke verzorging 1Persoonlijke verzorging is een vorm van begeleiding die de inwoner ondersteunt bij bijvoorbeeld het wassen, aan- en uitkleden, in

uit bed komen, toiletteren, drinken, eten, verzorging van haren, tanden, huid en nagels. Bij volwassenen worden er geen handelingen overgenomen. Indien overname noodzakelijk is, kan hiervoor aanspraak gemaakt worden op de Zvw. Vanuit de Zvw kan er aanspraak gemaakt worden op persoonlijke verzorging, als er behoefte is aan geneeskundige zorg of een hoog risico daarop. De wijkverpleegkundige beoordeelt dit. Als het onduidelijk is of de verzorging vanuit de Wmo of Zvw moet worden ingezet, is het daarom van belang om af te stemmen met de wijkverpleegkundige.

2. Jeugdige inwoners ontvangen op basis van de Jeugdwet persoonlijke verzorging bij het ondersteunen of het overnemen van activiteiten. Wanneer er sprake is van een fysieke medische diagnose, zal dit uitgevoerd worden door de Zvw.

3. Voor persoonlijke verzorging, wordt onderstaande richtlijn gehanteerd.

Activiteit	**Frequentie**
1. Wassen gehele lichaam	1 x per dag
2. Wassen delen van het lichaam	1 x per dag
3. Volledig aan-/uitkleden	2 x per dag
4. Gedeeltelijk uitkleden	1 x per dag
5. Gedeeltelijk aankleden	1 x per dag
6. Steunkousen uittrekken	1 x per dag
7. Steunkousen aantrekken	1 x per dag
8. Hulp bij uit bed komen	1 x per dag
9. Hulp bij in bed gaan	1 x per dag
10. Zich verplaatsen in zit-/lighouding	Naar noodzaak

of uit bed komen, toiletteren, drinken, eten, verzorging van haren, tanden, huid en nagels. Meestal gaat het om aansturing en worden er geen handelingen overgenomen. Als overname noodzakelijk is, kan hiervoor meestal namelijk aanspraak gemaakt worden op de Zvw. Vanuit de Zvw kan er aanspraak gemaakt worden op persoonlijke verzorging, als er behoefte is aan geneeskundige zorg of een hoog risico daarop. De kinderverpleegkundige beoordeelt dit. Als het onduidelijk is of de verzorging vanuit de Jeugdwet of Zvw moet worden ingezet, is het daarom van belang om af te stemmen met de kinderverpleegkundige.

Artikel 39 Persoonlijke verzorging

Persoonlijke verzorging is een vorm van begeleiding die de inwoner ondersteunt bij bijvoorbeeld het wassen, aan- en uitkleden, in of uit bed komen, toiletteren, drinken, eten, verzorging van haren, tanden, huid en nagels. Meestal gaat het om aansturing en worden er geen handelingen overgenomen. Als overname noodzakelijk is, kan hiervoor meestal namelijk aanspraak gemaakt worden op de Zvw. Als de zorg verband houdt met de behoefte aan de geneeskundige zorg of een hoog risico daarop valt de persoonlijke verzorging namelijk onder de Zvw. De wijkverpleegkundige/kinderverpleegkundige beoordeelt dit. Als het onduidelijk is of de verzorging vanuit de Wmo/Jeugdwet of Zvw moet worden ingezet, is het daarom van belang om af te stemmen met de wijkverpleegkundige/kinderverpleegkundige.

11. Toiletteren en ondersteunen	Naar noodzaak	
12. Toiletteren en reinigen	Naar noodzaak	
13. Hulp bij broodmaaltijd	2 x per dag	
14. Hulp bij warme maaltijd	1 x per dag	
15. Hulp bij drinken	6 x per dag	
16. Zorg voor tanden	2 x per dag	
17. Zorg voor haren	1 x per dag	
18. Zorg voor nagels	1 x per week	
19. Scheren	1 x per dag	
20. Inspectie huid (bij aandoening)	Naar noodzaak	
21. Verzorging huid (bij aandoening)	Naar noodzaak	

Artikel 35 Financiële tegemoetkoming 1.Een financiële tegemoetkoming is niet bedoeld als inkomenscompensatie. 2.De wijze van declaratie wordt vastgelegd in het besluit.	Artikel 40 Financiële tegemoetkoming 1. Een financiële tegemoetkoming is niet bedoeld als inkomenscompensatie. 2. De hoogte en de uitbetaling van de financiële tegemoetkoming is geregeld in de nader regels.
Artikel 36 Slotbepalingen 1.Deze beleidsregels treden in werking de dag na bekendmaking. 2.Dit besluit wordt aangehaald als de Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019.	Artikel 41 Slotbepalingen 1. De beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2019 worden ingetrokken. 2. Deze beleidsregels treden in werking de dag na bekendmaking. 3. Dit besluit wordt aangehaald als de Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Rheden 2023.
- (voorheen in nadere regels)	BIJLAGE I Gebruikelijke hulp

- (voorheen in nadere regels)	BIJLAGE II Afschrijftermijn voorzieningen

B&W-voorstel

Algemene gegevens

Titel	:	Aanpak mensenhandel
Portefeuillehouder	:	Burgemeester
Begrotingsprogramma	:	Bestuur & Veiligheid
Draagt bij aan Global Goal(s)	:	Goede gezondheid en Welzijn
		Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten
Rol van de gemeenteraad	:	ter kennisneming
Zaaknummer	:	851087
Bijlage(n)	:	1

Voorstel

- In te stemmen met de aanpak mensenhandel in de gemeente Rheden. Dit als onderdeel van het inmiddels vastgestelde Integraal veiligheidsbeleid voor de komende vier jaar (2023 – 2026).
- De gemeenteraad te informeren over de stappen die zijn gezet en nog gezet gaan worden in de aanpak gericht op mensenhandel

Aanleiding

Mensenhandel is een vorm van moderne slavernij waarbij slachtoffers worden uitgebuit en in aanraking komen met verschillende vormen en gradaties van geweld. Mensenhandel komt overal voor en in verschillende vormen: of het nu om seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting, criminele uitbuiting of gedwongen orgaanverwijdering gaat. De psychologische impact op slachtoffers is groot en mensenhandel ondermijnt de rechtstaat. Te veel slachtoffers ontvangen nog geen hulp en daders kunnen nog te veel hun gang gaan.

In 2015 bracht de commissie Lenferink een rapport uit, waarmee duidelijk werd dat gemeenten hun rol in de aanpak van mensenhandel verder moeten invullen. In 2018 zijn daarover afspraken gemaakt in het Interbestuurlijk Programma. De afspraken van het IBP zijn opgenomen in het programma 'samen tegen mensenhandel', waarin één actielijn toeziet op het versterken van de gemeentelijke aanpak van mensenhandel.

Iedere gemeente is daarmee verantwoordelijk voor:

- Het hebben van gemeentelijk beleid in 2022;
- Passende regionale opvang, ondersteuning en nazorg;
- Het creëren van een landelijk dekkend netwerk van zorgcoördinatoren voor slachtoffers van mensenhandel.

Welk resultaat willen we met dit voorstel behalen?

1. Het komen tot een gedragen aanpak van mensenhandel in de gemeente Rheden en daarin samenwerking zoeken met alle partners die daarvoor nodig zijn.
2. Signalen van mensenhandel, intern bij medewerkers of extern vanuit partners, actief oppakken binnen de bestaande afspraken door de aandachtsfunctionaris mensenhandel.
3. Directe passende zorg bieden aan slachtoffers van mensenhandel.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel?

1.1. Elke vorm van mensenhandel is niet gewenst en leidt tot verschrikkelijk leed bij slachtoffers die vaak geen kant op kunnen.

Het kenmerk van mensenhandel is dat slachtoffers op een vreselijke manier gedwongen worden om tegen de eigen wil werkzaamheden te verrichten die gericht zijn op financieel gewin. Er is dan sprake van seksuele-, arbeids- of criminele uitbuiting.

1.2. *Hulpverlening richting slachtoffers is een van de voornaamste taken waar we ons als gemeente voor moeten inzetten.*
Door de inzet van Moviera als zorg coördinator faciliteren we als gemeente dat slachtoffers snel de hulpverlening krijgen die nodig is. Dit wordt gefinancierd door Arnhem als centrumgemeente en is gekoppeld aan de hulpverlening gericht op huiselijk geweld.

1.3. *Signalen van mensenhandel moeten via de meldroute kenbaar gemaakt kunnen worden bij de aandachtsfunctionaris mensenhandel die hier zorgvuldig mee aan de slag gaat.*
Binnen de aanpak van ondermijning, en de samenwerking in regionaal verband, is er al een signalenoverleg gericht op mensenhandel. Hierop willen we ook als gemeente aansluiten door eigen signalen veel actiever en gerichter op te halen en verder te brengen waar dit nodig is. Het 'zien' en vertalen van signalen van mensenhandel is daarbij een belangrijk aspect door vooral in te zetten op bewustwording.

Wat zijn de risico's van dit voorstel?

Het risico is dat als we geen actief beleid voeren op mensenhandel, we als gemeente slachtoffers van mensenhandel te kort doen en dat zij niet de juiste hulp aangeboden krijgen. Daarnaast gaat uitgevraagd worden of gemeenten voldaan hebben aan het Interbestuurlijk Programma Mensenhandel dat door de VNG is omarmd.

Waar moeten we rekening mee houden?

Financiële consequenties

De aanpak gericht op mensenhandel is onderdeel van het Integraal Veiligheidsplan van de gemeente Rheden en wordt vanuit die hoedanigheid bekostigd. Inzet die nodig is kan op dit moment gedekt worden binnen de budgetten die beschikbaar zijn.

Personele consequenties

Binnen het team veiligheid is een aandachtsfunctionaris mensenhandel benoemt die de aanpak van mensenhandel verder gaat vormgeven. Deze functionaris is vooral aanspreekpunt voor medewerkers die siginalen van mensenhandel tegenkomen en het inzetten op bewustwording.

Communicatie en participatie

We vragen aandacht voor dit onderwerp door de tentoonstelling Open je Ogen van CoMensha naar Rheden te halen. Het heeft de voorkeur om deze tentoonstelling buiten te laten plaatsvinden. Het Geërfdenpark in Velp is daarvoor een goede plek. Via de gebruikelijke communicatiekanalen maken we deze tentoonsteling bekend. Daarnaast zal er symposium georganiseerd worden bij de opening van de tentoonstelling. Hiervoor nodigen we diverse doelgroepen uit. De Tentoonstelling vindt plaats van 13 april tot 4 mei.

Evaluatie

Gelijk oplopend met het Integraal Veiligheidsbeleid 2023 - 2026 wordt ook gekeken naar de aanpak van mensenhandel. Voor dit onderwerp wordt geen specifieke evaluatie voorgesteld omdat dit is gekoppeld wordt aan de evaluatie voor het veiligheidsbeleid.

1/12/2022

Aanpak mensenhandel

Prioriteit Integraal Veiligheidsbeleid 2023 - 2026

gemeente Rheden

Mathijs Paf, beleidsadviseur veiligheid

Inhoudsopgave

1. Inleiding 2

1.1 Reikwijdte en insteek aanpak 2

1.2 Relatie met andere beleidsterreinen 2

2. Aard en omvang 2

2.1 Wat is mensenhandel – wetboek van strafrecht 3

2.1.1 Seksuele uitbuiting 3

2.1.2 Arbeidsuitbuiting 3

2.1.3 Criminele uitbuiting 4

2.1.4 Gedwongen orgaanverwijdering 4

2.2 Landelijke omvang 4

2.3 Lokale omvang Rheden – Oost Nederland 5

3. Rol van de gemeente 6

3.1 Gemeente als beleidsmaker 7

3.2 Gemeente als signaleerder 8

3.3 Gemeente als regisseur van de integrale aanpak 9

3.4 De gemeente als verantwoordelijke voor de zorg en opvang van slachtoffers 10

4. Aanpak mensenhandel 12

Bijlagen 13

Bijlage 1: Meldroute 13

Bijlage 2: Signalen van mensenhandel 14

1. Inleiding

Gemeenten zijn een belangrijke samenwerkingspartner bij de aanpak van mensenhandel. Niet alleen in de samenwerking, maar vooral ook in het structureel op de agenda houden van dit thema. Het signaleren van mensenhandel dient binnen de organisatie op alle domeinen te gebeuren. En door zorg te bieden aan de slachtoffers en te zorgen dat er een breed bewustzijn ontstaat gericht op mensenhandel. Van wegkijken op dit thema mag geen sprake meer zijn en signalen van mensenhandel moeten sneller herkend worden. Waar moet je dan zijn met signalen en wat kunnen we dan doen met elkaar? Dit moet straks allemaal duidelijk zijn.

In 2022 moet elke gemeente een duidelijk beleid hebben over aanpak van mensenhandel. Dit is een afspraak in het Interbestuurlijk Programma 2018 (IBP, punt 5.11) van het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen. De aanpak van mensenhandel is bovendien als één van de vier landelijke beleidsdoelstellingen opgenomen in de Veiligheidsagenda 2019-2022.

1.1 Reikwijdte en insteek aanpak

Met de voorliggende aanpak gericht op mensenhandel, is invulling gegeven aan de eerdergenoemde afspraken. Daarbij moet in aanmerking worden genomen, dat het onderwerp mensenhandel voor gemeenten nog steeds betrekkelijk nieuw is. Er is nog weinig ervaring met de aanpak van mensenhandel op lokaal niveau met andere woorden er is nog weinig daadwerkelijke casuïstiek aan de orde .

Er wordt met deze nota een aanpak ingericht die qua structuur staat en functioneert. In 2023 en verder moet dit nader uitgewerkt worden door ervaring op te doen en dit mee te nemen in de aanpak die hierdoor steeds verder uitbreidt.

1.2 Relatie met andere beleidsterreinen

Mensenhandel is als thema meegenomen in de prioritering van het Integraal Veiligheidsbeleid voor de komende vier jaar (2023 – 2026). Dit thema is vooral gericht op de fenomenen mensenhandel, de dadergerichte aanpak en verwerkt in de ondermijningsaanpak die al is opgezet en opnieuw is geprioriteerd. Verder is de zorg voor de slachtoffers geregeld via de regionale zorgcoördinator. Daar zijn afspraken mee gemaakt als het gaat om het bieden van passende zorg op een zo kort mogelijke termijn. Het sociaal domein is bovendien van belang voor de zorg als het gaat om continuïteit en langdurige betrokkenheid.

2. Aard en omvang

Mensenhandel is een vorm van moderne slavernij waarbij slachtoffers worden uitgebuit en in aanraking komen met verschillende vormen en gradaties van geweld. Mensenhandel komt overal voor en in verschillende vormen: of het nu om seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting, criminele uitbuiting of gedwongen orgaanverwijdering gaat. De psychologische impact op slachtoffers is groot en mensenhandel ondermijnt de rechtstaat.

Te veel slachtoffers ontvangen nog geen hulp en daders kunnen nog te veel hun gang gaan. Gemeenten kunnen veel meer de ogen en oren zijn bij het signaleren van mensenhandel. Als gemeente moeten, willen, en kunnen wij een rol spelen in de aanpak van mensenhandel.

2.1 Wat is mensenhandel – wetboek van strafrecht

Het wettelijke kader voor mensenhandel begint bij de grondwet. Artikel 11 bepaalt het recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam en artikel 15 bepaalt dat niemand zijn vrijheid mag worden ontnomen. In artikel 19 staat dat elke Nederlander een vrije keuze heeft in arbeid. Ook staat er genoemd welke regels er bestaan ter bescherming van mensen tijdens hun werk. Dit zijn allemaal bepalingen die indruisen tegen mensenhandel en dit ook strafbaar stellen.

Het delict mensenhandel is omschreven in artikel 273f van het Wetboek van Strafrecht. Onder mensenhandel verstaan we: 'het werven, vervoeren, overbrengen, opnemen of het huisvesten van een persoon met gebruik van dwang (in brede zin) en met het doel die persoon uit te buiten'. De (beoogde) uitbuiting is de kern van mensenhandel. Mensenhandel is een breed begrip waaronder verschillende vormen van criminaliteit vallen.

De volgende vormen van mensenhandel worden onderscheiden:

- Seksuele uitbuiting, waaronder binnenlandse seksuele uitbuiting en grensoverschrijdende seksuele uitbuiting;
- Arbeidsuitbuiting, waaronder gedwongen dienstverlening;
- Criminele uitbuiting, en
- Gedwongen orgaanverwijdering.

2.1.1 Seksuele uitbuiting

Seksuele uitbuiting kent diverse verschijningsvormen en omvat meer dan alleen uitbuiting binnen de prostitutie (zoals raamprostitutie of slachtoffers van loverboys). Zo kan ook worden gedacht aan het onder dwang verlenen van seksuele diensten tegen betaling, waarbij er geen sprake is van fysiek contact. Een voorbeeld hiervan is gedwongen webcamseks. Bij mensenhandel in de seksindustrie is er al snel sprake van uitbuiting. De aard van het te verrichten werk brengt met zich mee dat niet alleen de persoonlijke vrijheid van het individu wordt aangetast, maar ook per definitie de lichamelijke integriteit.

2.1.2 Arbeidsuitbuiting

Arbeidsuitbuiting is een vorm van mensenhandel waarbij sprake is van gedwongen arbeids- of dienstverlening zonder seksuele component. Doorgaans is sprake van een formele werkgever-werknemersrelatie en is de sector waarin de uitbuiting plaatsvindt, georganiseerd (denk aan de tuinbouwsector, binnenvaart, slachterijen en productiewerk). Bij gedwongen dienstverlening ontbreekt vaak een arbeidsovereenkomst en is de sector waarin de tewerkstelling plaatsvindt ongeorganiseerd (denk aan uitbuiting binnen het huishouden of van au pairs). Naast arbeidsuitbuiting in de zin van gedwongen tewerkstelling, wordt ook wel gesproken van uitbuiting in de zin van ernstige benadeling. Hiervan is sprake wanneer malafide werkgevers werknemers bijvoorbeeld ernstig

onderbetalen, hen laten werken in slechte werksituaties of andere grove overtredingen van de arbeidswetten begaan.

2.1.3 Criminele uitbuiting

Bij criminele uitbuiting gaat het om het onder dwang uitvoeren van criminele activiteiten. Personen worden gedwongen tot het verrichten van arbeid of diensten die strafbaar zijn. Hierbij kan gedacht worden aan het onder dwang moeten plegen van diefstal, het verwerken van drugs of het faciliteren van een hennepkwekerij op eigen locatie.

2.1.4 Gedwongen orgaanverwijdering

Dit komt vast en zeker voor, maar heeft vooral een internationaal karakter. Zo lang er geen signalen zijn binnen onze gemeente op dit thema wordt deze uitbuiting buiten beschouwing gelaten.

2.2 Landelijke omvang

Het Coördinatiecentrum Mensenhandel (CoMensha) heeft vanuit het ministerie van JenV de opdracht om de aard en omvang van slachtoffers van mensenhandel in Nederland in beeld te brengen. Hiervoor registreert CoMensha aanmeldingen van slachtoffers van mensenhandel. Dit doet CoMensha voor de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen en voor andere ketenpartners.

Mede op basis van deze aanmeldingen signaleert CoMensha knelpunten, tendensen en succesfactoren in de uitvoering van de aanpak van mensenhandel. De aanmeldgegevens worden geanonimiseerd verstrekt aan de Nationaal Rapporteur. De Nationaal Rapporteur komt structureel met een dadermonitor waarin de trends en cijfers van de daderaanpak uiteen worden gezet.

In onderstaande grafiek is voor de periode 2011 – 2021 het jaarlijks aantal gemelde slachtoffers van mensenhandel samengevat. Je ziet een dalende trend die al een periode gaande is.

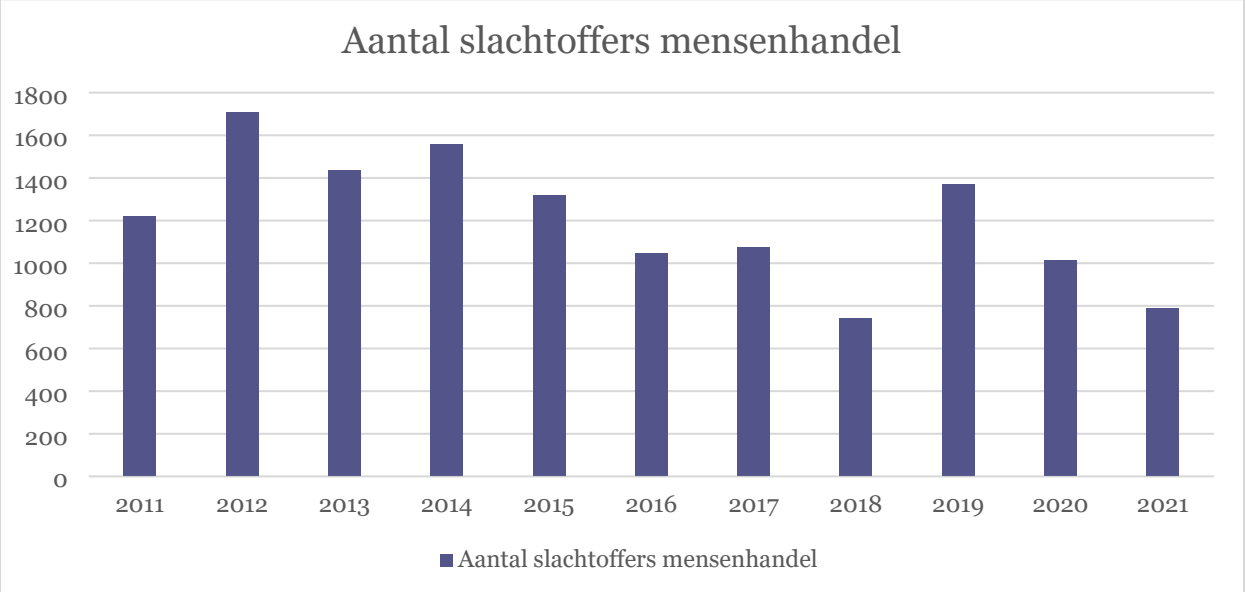

In 2021 zijn 791 nieuwe slachtoffers bij CoMensha aangemeld. Het merendeel was vrouw (510 slachtoffers, 64%) en meerderjarig (702 slachtoffers, 89%). De Nederlandse nationaliteit komt het vaakst voor onder de slachtoffers (237 slachtoffers, 30%), gevolgd door de Roemeense (95 slachtoffers, 12%) en de Nigeriaanse nationaliteit (68 slachtoffers, 9%). Van het totaal aantal slachtoffers hebben 392 slachtoffers (46%) te maken gehad met uitbuiting in de seksuele dienstverlening en 326 slachtoffers (39%) met uitbuiting in de gereguleerde arbeid en dienstverlening.

In de periode 2017-2021 zijn er 893 opsporingsonderzoeken gestart op het gebied van mensenhandel:

- 43% binnenlandse seksuele uitbuiting
- 33% grensoverschrijdende seksuele uitbuiting
- 6% arbeidsuitbuiting
- 5% criminele uitbuiting

In totaal wordt 45% van de mensenhandel zaken bij het Openbaar Ministerie (OM) geseponeerd. Meestal is dit vanwege onvoldoende bewijs. Het aandeel zaken dat in een sepot eindigt, stijgt al zeker 10 jaar.

Twee trends verdienen de aandacht binnen de aanpak van mensenhandel.

1. Weinig meldingen van mensenhandel worden daadwerkelijk beoordeeld als arbeidsuitbuiting. De strafrechtelijke aanpak van arbeidsuitbuiting blijft ernstig achter ten opzichte van andere mensenhandel vormen en loopt zelfs terug in omvang.
2. Recidive bij mensenhandel is hoog, snel en ernstig. De recidive van daders van binnenlandse seksuele uitbuiting is ook hoog: 65% recidiveert binnen 7 jaar.

2.3 Lokale omvang Rheden – Oost Nederland

Een compleet of sluitend beeld van de omvang van de problematiek van mensenhandel in de gemeente Rheden, binnen het werkgebied van de politie IJsselwaarden of de hele eenheid Oost-Nederland is niet te geven. We weten uit onderzoek dat de geregistreerde omvang van mensenhandel veel lager is dan de geschatte daadwerkelijke omvang. De daadwerkelijke mate is onbekend en zoals bij vele vormen van criminaliteit noemen we dit het “dark number.”

De signalen die wij lokaal krijgen, richten zich vooral op de aanwezigheid van illegale prostitutie en eventuele slachtoffers die hierbij in beeld zijn. Daarnaast richten signalen zich op locaties waar sprake is van verblijf van arbeidsmigranten in welke vorm dan ook. Het gaat dan voornamelijk om de verblijfslocatie en de wijze waarop de locatie is ingericht en het verblijf plaatsvindt. Over criminele uitbuiting zijn nauwelijks cijfers bekend.

Regio Achterhoek/ Arnhem	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Meldingen	58	57	33	53
Zorgtrajecten	37	42	17	23
Trajecten Rheden*	2	10	4	6

*Dit zijn alle trajecten die opgestart zijn van consult, advies, zorg tot nazorg.

3. Rol van de gemeente

In de strijd tegen mensenhandel spelen gemeenten, zoals eerder gezegd, een belangrijke rol. Zij hebben een verantwoordelijkheid op het gebied van preventie, signalering, handhaving en hulpverlening, maar ook op het gebied van het opwerpen van barrières. Barrières om te voorkomen dat criminele organisaties of personen misbruik maken van legale structuren. De afgelopen jaren zijn verschillende rapporten verschenen die gemeenten richting geven in het (nader) invullen van hun rol binnen de aanpak van mensenhandel.

Gemeenten zijn in de aanpak van mensenhandel verantwoordelijk voor preventie, signalering, handhaving, veiligheid en zorg, op basis van de volgende vier rollen.

1. Beleidsmaker: als beleidsmakers zijn we verantwoordelijk voor het opstellen van een plan voor een sluitende aanpak, waarin alle gemeentelijke taken worden opgenomen.
2. Regisseur van de integrale aanpak: gemeenten zijn met al hun taken en verantwoordelijkheden de aangewezen partij om regie in handen te nemen en partijen bij elkaar te brengen, voor samenwerking in een aanpak die in de keten nodig is.
3. Signaleerder: gemeenten zijn door het dagelijks contact met burgers de oren en ogen in de samenleving waarbij signalen van mensenhandel kunnen worden opgevangen.
4. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de opvang van en hulpverlening aan slachtoffers van mensenhandel. Mede op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet, maar vooral ook om passende zorg aan te bieden op het moment dat dit het meest nodig is.

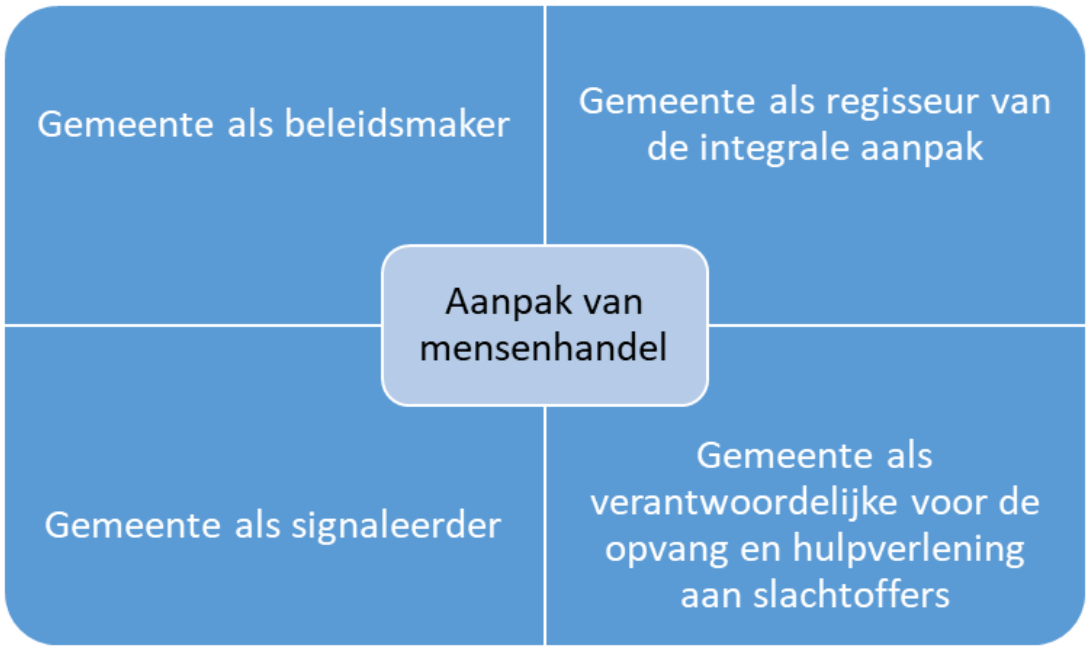

3.1 Gemeente als beleidsmaker

De Nationaal Rapporteur Mensenhandel is van mening dat elke gemeente op lokale omstandigheden toegespitste aanpak over mensenhandel zou moeten hebben. Daarom is afgesproken dat alle gemeenten in Nederland in 2022 actieve aanpak voeren tegen mensenhandel. Daarbij kun je twee vormen van beleid onderscheiden binnen gemeenten: algemeen lokaal beleid zoals prioritering in het IVP of aansluiting bij regionale initiatieven of specifiek lokaal beleid. Anderzijds kun je een uitwerking in een aanpak op alle fronten uitwerken en je daarbij volledig richten op de uitvoering. Dit laatste doen we in aanpak die voorligt.

Doelstelling

De gemeente Rheden beschikt over een op lokale omstandigheden toegespitste aanpak mensenhandel waarbij de aanpak aansluit op de regionale afspraken die zijn gemaakt en werkstructuren die bestaan.

In Rheden is mensenhandel als vast thema opgenomen binnen het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid dat loopt van 2023 – 2026. Dit IVP is in samenwerking met alle veiligheidspartners opgesteld. In de aanpak van ondermijning is het RIEC Oost Nederland een belangrijk samenwerkingsorgaan. In de aanpak van ondermijning is mensenhandel een vast thema geworden.

Wat is er geregeld?

De gemeente Rheden hoort bij de groep gemeenten die doormiddel van dit stuk over een lokale aanpak mensenhandel beschikt. De aanpak is gericht op integrale en regionale samenwerking waarbij zowel strafrechtelijke als bestuursrechtelijke instrumenten kunnen worden ingezet. Daarnaast is de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) inzetbaar voor integrale controles.

De gemeente heeft daarnaast een visie en specifiek beleid rondom de huisvesting van arbeidsmigranten. Controles worden actief uitgevoerd. Het prostitutiebeleid en prostitutiehoofdstuk in de APV is geharmoniseerd, maar moet nog geactualiseerd worden. De inzet van de exploitatievergunning kamerverhuur in de gemeente Rheden is in 2022 geëvalueerd. Hoe we hiermee verder gaan wordt in 2023 bepaald.

Wat gaan we doen?

- De lokale aanpak afstemmen met de gemeenten binnen Gelderland-Midden en komen tot een regionaal kader binnen Oost-Nederland.
- Lokale aanpak verbreden naar andere beleidsterreinen en bekijken wat we nog kunnen doen aan het opwerpen van barrières in regelgeving of uitvoering van regelgeving.

Specifiek hebben gemeenten een wettelijke taak in het reguleren en exploiteren van bedrijfsmatige prostitutie. In de gemeente Rheden is daar bedrijfsmatig gezien geen vergunning voor verleend. Als hier wel sprake van is dan is het illegaal en past dit binnen punt 3.3 dat hierna is beschreven wat betreft de aanpak.

In 2023 gaan we verder kijken of er nog meer barrières zijn op te werpen gericht op mensenhandel. Enerzijds waar het gaat om onze eigen aanpak en de daarbij behorende beleidsterreinen en anderzijds gericht op de aanpak van partners waar we invloed op hebben. Denk ook aan integraal toezicht (risicogericht) op branches die kwetsbaar zijn voor mensenhandel, verdere controle op huisvesting van arbeidsmigranten en de inzet van de Wet Bibob waar dit mogelijk en wenselijk is.

3.2 Gemeente als signaleerder

Een goede signaleringsfunctie wordt beschouwd als de minimumeis voor een effectieve gemeentelijke aanpak van mensenhandel. Mensenhandel kan immers alleen bestreden worden als signalen van mensenhandel worden herkend en geduid. Mensenhandel wordt vaak getypeerd als een haaldelict. Dat betekent dat slachtoffers er niet zelf mee komen, maar herkend en geholpen moeten worden. Deze signaleringsfunctie begint bij bewustwording van betrokken professionals zoals toezichthouders, politie, medewerkers jeugdzorg, (huis)artsen, consulenten in het sociaal domein, gebiedsmanagers, leerplichtambtenaren en medewerkers van publiekszaken. Dit zijn dus zowel gemeentelijke professionals als professionals van ketenpartners.

Doelstelling

Interne medewerkers en professionals bij externe ketenpartners weten signalen van mensenhandel te herkennen en te duiden EN weten hoe ze daar vervolgens naar moeten handelen.

Volgens de Handreiking Basisniveau bestuurlijke aanpak van mensenhandel volstaat signalering alleen niet. Noodzakelijk is ook om zelf actie te ondernemen en de signalen door te zetten naar de relevante autoriteiten. Daarom is het naast algemene bewustwording van belang dat binnen een gemeente ten minste één medewerker bekend is met de bestuurlijke mogelijkheden om barrières tegen mensenhandel op te werpen en de juiste manier om signalen door te geven aan de relevante partners. Deze medewerker fungeert als aanspreekpunt voor andere medewerkers binnen de gemeente Rheden wanneer zij tijdens hun werkzaamheden in aanraking komen met (mogelijke slachtoffers van) mensenhandel.

Wat is er geregeld?

In Rheden is er een aandachtsfunctionaris aangesteld die binnen de gemeentelijke organisatie enerzijds verantwoordelijk is voor de aanpak en anderzijds contactpersoon/ aanspreekpunt is voor signalen uit organisatie over mensenhandel. Dit kunnen ook de betrokken veiligheidspartners zijn waarmee wordt samengewerkt. De aandachtsfunctionaris mensenhandel is werkzaam binnen het team veiligheid. Kent de ondermijningsaanpak en is ook bekend met het zorg- en veiligheidsdomein.

Wat gaan we doen?

1. In 2023 bewustwordingsbijeenkomsten organiseren over het thema mensenhandel. Hierin werken we samen met CoMensha. Moviera, politie en Veilig Thuis.
2. Van 13 april tot 4 mei 2023 gaan we de expositie ‘Open je Ogen’ van CoMensha in de gemeente Rheden tentoonstellen. Daaraan gekoppeld organiseren we diverse activiteiten gericht op bewustwording.

3. De signalen in bijlage 2 verder verrijken, doorleven en bespreken met partners. Ontwikkelen van een signalenkaart of aanverwante e-learning om dit te onderhouden.

3.3 Gemeente als regisseur van de integrale aanpak

Een effectieve aanpak van mensenhandel betekent een integrale aanpak, waarbij zowel strafrechtelijke als bestuursrechtelijke instrumenten kunnen worden ingezet, en waar zowel straf- als zorgpartners zijn aangehaakt.

Doelstelling

We zorgen voor een goede ketensamenwerking en regie op die samenwerking in de aanpak van mensenhandel door goed overleg met elkaar.

Dit doen we door samenwerking met het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) en alle partners die daarbij betrokken zijn, het veiligheidshuis, politie, Veilig Thuis, Moviera en CoMensha. Ook intern haken we alle collega's aan en bespreken we de inzet met de veiligheidspartners. De dadergerichte aanpak komt vooral terug binnen het RIEC. Daarbij staat vooral het bespreken van signalen over mensenhandel centraal tot aan het doen van gerichte acties. Veel van de andere genoemde partners zijn vooral gericht op de slachtoffers en het bieden van hulp/ondersteuning.

Wat is er geregeld?

Het RIEC heeft hierin een belangrijke rol qua afstemming en informatie-uitwisseling tussen partijen. RIEC-partners, zoals gemeenten, Openbaar Ministerie, politie, Belastingdienst, Douane, FIOD, Inspectie SZW, Koninklijke Marechaussee en de Immigratie en Naturalisatiedienst kunnen signalen van mensenhandel aanmelden bij het RIEC.

Er is een regionale tafel voor signalen van mensenhandel bij het RIEC. Signalen van mensenhandel kunnen aangemeld en geagendeerd worden. Daarbij is ruimte om de informatie en signalen te delen om tot vervolgacties te komen. Naast de regionale tafel mensenhandel kan onder het RIEC-convenant ook via het lokaal ondermijningsoverleg samengewerkt worden tussen veiligheidspartners om een casus mensenhandel aan te pakken.

Moviera is als zorgcoördinator bepalend voor de zorg richting slachtoffers. Dit komt ook in de volgende paragraaf aan de orde. Dit gebeurt in samenwerking en afstemming met het veiligheidshuis, Veilig Thuis en de politie. Nadeel is dat Moviera geen onderdeel uitmaakt als partner van het RIEC-convenant en daarmee niet kan aanhaken bij de overleggen en de regionale tafel die voor mensenhandel is ingericht.

Wat gaan we doen?

- Lokaal bespreken van signalen en bepalen hoe we dit verder brengen in de aanpak van mensenhandel. Daarin samenwerken met het RIEC en andere partners die zijn genoemd.
- Signalen via de aandachtsfunctionaris mensenhandel bespreken en agenderen in het lokaal ondermijningsoverleg (dadergericht) of het casusoverleg zorg en veiligheid

(dader als slachtoffergericht). Vervolgens toewerken naar een aanpak of inzetten op een integrale controle/actie.
- De meldroute in bijlage 1 verder uitwerken en de stappen met elkaar doorleven om te bepalen wat bij welke stap aan kennis, expertise en inzet nodig is.

3.4 De gemeente als verantwoordelijke voor de zorg en opvang van slachtoffers

De aanpak voor mensenhandel, het signaleren en het komen tot een integrale aanpak van mensenhandel zijn belangrijke stappen die gezet moeten worden. Het valt allemaal in het niet als de zorg voor slachtoffers niet is geregeld.

De Commissie Lenferink, ingesteld vanuit de VNG om te onderzoeken welke verantwoordelijkheden gemeenten hebben bij de opvang en zorg voor slachtoffers van mensenhandel, stelt dat gemeenten financieel en organisatorisch verantwoordelijk zijn voor de zorg voor en opvang van slachtoffers. In dit kader hebben de 35 centrumgemeenten voor Vrouwenopvang besloten om in ieder geval één advies van de commissie Lenferink op te volgen, te weten: het realiseren van een landelijk dekkende zorgcoördinatiefunctie. Zorgcoördinatie betekent het organiseren van belangenbehartiging en het bieden van hulp- en ondersteuning aan slachtoffers van mensenhandel, waaronder de toeleiding van slachtoffers naar de juiste organisatie.

Doelstelling

Alle mogelijke slachtoffers van mensenhandel ontvangen snel en adequaat de benodigde zorg, opvang en ondersteuning.

Meer concreet houdt dit in dat slachtoffers van mensenhandel, worden opgevangen op een veilige, voor hen geschikte plek in een van de regionale opvangcentra. Vanuit deze opvanglocatie worden de slachtoffers geholpen bij het krijgen van medische en psychische zorg. Naast dergelijke zorg worden slachtoffers gestimuleerd en ondersteund in het doen van aangifte, waarna juridische ondersteuning volgt. De Rijksoverheid heeft extra middelen vrijgemaakt voor deze zorgcoördinatie, waarbij ook een deel van het geld is overgeheveld naar de centrumgemeenten.

Wat doen we al?

Moviera is het expertisecentrum (huiselijk) geweld binnen afhankelijkheidsrelaties in Gelderland. Moviera biedt zowel opvang als ambulante trajecten aan. Daarnaast verzorgt Moviera de zorgcoördinatie voor mensenhandel in Gelderland. Moviera biedt ambulante begeleiding en opvang voor mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van mensenhandel in Gelderland.

Moviera verzorgt de zorgcoördinatie voor (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel in Gelderland en bestaat concreet uit:
- het optimaliseren van het zorg- en ondersteuningsaanbod in de regio;
- de coördinatie van de hulpverlening per (mogelijk) slachtoffer;
- rapportage en terugkoppeling aan CoMensha;
- het geven van advies en informatie aan professionals;

- voorlichting en advies binnen Moviera.

In Rheden hebben we zorg en veiligheid samengebracht. Daarvoor is ook een casusoverleg opgezet om casuïstiek met alle partners te bespreken. Daar kan gebruik van gemaakt worden. Ook hebben we huiselijk geweld als thema belegd binnen het team veiligheid en daar wordt al stevig op ingezet om daartegen op te treden bijvoorbeeld met de inzet van het huisverbod. Dit gaat ook over het tijdig signaleren en het zorgen dat we tot actie overgaan.

Wat gaan we doen?

1. Vanuit zorg en veiligheid aansluiting zoeken bij Moviera, die verantwoordelijk is voor de zorgcoördinatie van slachtoffers. In samenwerking dit verder oppakken met CoMensha, Veilig Thuis en politie.
2. De meldroute in bijlage 1 verder uitwerken en de stappen met elkaar doorleven om te bepalen wat bij welke stap aan kennis, expertise en inzet nodig is.

4. Aanpak mensenhandel

De aanpak mensenhandel bestaat samengevat uit de volgende stappen.

Rollen als gemeente	**Doel**	**Aanpak**
Gemeente als beleidsmaker	De gemeente Rheden beschikt over een op lokale omstandigheden toegespitste aanpak over mensenhandel waarbij de aanpak aansluit op de regionale afspraken die zijn gemaakt en werkstructuren die bestaan. De aanpak verder vormgeven met de aandachtsfunctionaris mensenhandel die hiermee aan de slag gaat.	1. Met deze aanpak voldoen we aan de wens om als iedere gemeente te beschikken over een lokale aanpak gericht op mensenhandel 2. Onderzoeken of we als gemeente meer barrières kunnen opwerken. 3. In de regio aansluiting zoeken met andere gemeenten en samenwerkingsverbanden.
Gemeente als signaleerder	Interne medewerkers en professionals bij externe ketenpartners weten signalen van mensenhandel te herkennen en te duiden EN weten hoe ze daar vervolgens op moeten handelen.	1. Organiseren van activiteiten gericht op bewustwording. 2. Tentoonstelling 'Open je ogen' van CoMensha inzetten. 13 april tot 4 mei 2023 in Velp. 3. Middelen ontwikkelen als een signalenkaart.
Gemeente als regisseur van de integrale aanpak	We zorgen voor een goede ketensamenwerking en regie op die samenwerking in de aanpak van mensenhandel door goed overleg met elkaar.	1. Signalen van mensenhandel oppakken en bespreken; zowel lokaal als regionaal. 2. Meldroute bespreken en verder uitwerken.
Gemeente als verantwoordelijke voor de zorg van slachtoffers	Alle mogelijke slachtoffers van mensenhandel ontvangen snel en adequaat de benodigde zorg, opvang en ondersteuning.	1. Aansluiting zoeken met Moviera vanuit zorg en veiligheid. 2. Idem inzet op meldroute.

Bijlagen

1. Meldroute
2. Signalen van mensenhandel

Bijlage 1: Meldroute

Op het moment dat interne medewerkers een signaal van mensenhandel opvangen en hiermee naar de aandachtsfunctionaris mensenhandel gaan, worden de volgende stappen doorlopen. Dit kunnen ook medewerkers zijn van externe veiligheidspartners die contact opnemen met de gemeente. Belangrijk is wel of de gegevens dan ook gedeeld kunnen en mogen worden.

Stap 1: Een medewerker van de gemeente Rheden vangt een signaal op en wil het signaal doorgeven aan een daarvoor aangewezen en verantwoordelijk persoon. In de gemeente Rheden is dat de aandachtsfunctionaris mensenhandel binnen het team veiligheid.

Stap 2: De aandachtsfunctionaris mensenhandel ontvangt het signaal van de betreffende medewerker. De melder kan zijn verhaal doen en doet dit in vertrouwen. Afhankelijk van de melding wordt bepaald hoe hiermee verder te gaan.

Stap 3: De aandachtsfunctionaris mensenhandel legt de melding vast en bekijkt of de betrokken persoon/organisatie of adres al voorkomt in de gemeentelijke systemen. Hiermee kan het signaal verrijkt worden met aanvullende informatie.

Stap 4: Afhankelijk van het signaal moet bepaald worden hoe acuut de situatie is en waar deze dan besproken moet worden. In ieder geval is het goed om met Moviera te schakelen om de zorg van het mogelijke slachtoffer te bespreken en welke actie er in ieder geval noodzakelijk is gedacht vanuit het slachtoffer. Agendering in het casusoverleg zorg en veiligheid, acuut een MDO inplannen of het acuut doorzetten naar het veiligheidshuis zijn ook opties.

Stap 5: Aansluitend bepalen het signaal als casus door te zetten naar het casus overleg mensenhandel van het RIEC, het lokaal ondermijningsoverleg of toch het veiligheidshuis. Er zijn dan geen stappen/acties nodig die vragen om directe inzet.

Stap 6: De aandachtsfunctionaris mensenhandel vraagt bij de overdracht van het signaal terugkoppeling van de instanties waar het signaal aan is overgedragen. De aandachtsfunctionaris zorgt ervoor dat hij/zij verbinding houdt met de partners die bij de behandeling van de mensenhandelcasus betrokken zijn. Daarnaast zorgt deze functionaris ervoor dat de taken die de gemeente heeft te doen intern gecoördineerd worden.

Stap 7: De aandachtsfunctionaris mensenhandel koppelt terug richting de medewerker die het signaal heeft gegeven. De terugkoppeling gaat vooral over wat er met het signaal van mensenhandel is gedaan.

Bijlage 2: Signalen van mensenhandel

Slachtoffers in uitbuitingssituaties vertonen vaak bepaalde kenmerken; zogenaamde signalen. Meestal gaat het bij mensenhandel om een combinatie van verschillende signalen. Het is belangrijk om deze signalen te herkennen.

Waarom is signaleren belangrijk?

Signaleren van mensenhandel is belangrijk omdat slachtoffers afhankelijk kunnen zijn van mensen uit hun omgeving om uit de uitbuitingssituatie te komen. De dwang of bedreiging door de uitbuiter kan zo groot zijn dat een slachtoffer hulp nodig heeft bij het ontkomen aan de uitbuiter. Ook zijn slachtoffers zich er niet altijd van bewust dat zij zich bevinden in een uitbuitingssituatie. Bijvoorbeeld omdat zij hun rechten als arbeider in Nederland niet kennen of omdat ze verliefd zijn op de uitbuiter.

Op welke signalen moet u letten?

Signalen van seksuele uitbuiting

Iemand is mogelijk slachtoffer van seksuele uitbuiting als de persoon:

- wordt gedwongen om seks te hebben of seksuele handelingen te verrichten tegen de zin in
- wordt gedwongen om seks te hebben tegen betaling, waarbij hij of zij het geld moet afdragen
- wordt gedwongen om mee te doen aan de productie van pornografisch materiaal
- door de partner wordt gedwongen om seks te hebben met bekenden of vrienden
- door de partner wordt gedwongen om 'schulden' af te lossen door seks te hebben met vreemden

Signalen van arbeidsuitbuiting

Iemand is mogelijk slachtoffer van arbeidsuitbuiting als de persoon:

- gevaarlijk en ongezond werk moet doen
- lange werkdagen moet maken
- niet of te weinig betaald krijgt, of lang op de betaling moet wachten
- niet kan beschikken over een eigen paspoort
- met valse beloften naar Nederland is gehaald
- wordt mishandeld, gechanteerd, gedwongen of bedreigd
- een hoge schuld moet afbetalen aan de werkgever
- illegaal in Nederland verblijft
- bang is voor uitzetting
- (een groot deel van) de inkomsten moet afdragen
- niet kan beschikken over het geld op de eigen bankrekening
- zwart betaald wordt, of niet verzekerd is tegen bijvoorbeeld ongevallen
- in een bedrijfspand of op het bedrijfsterrein woont, of op een andere manier slecht is gehuisvest
- beperkte bewegingsvrijheid heeft
- wordt gechanteerd of afgeperst
- op andere manieren onder druk wordt gezet

Signalen van criminele uitbuiting

Iemand is mogelijk slachtoffer van criminele uitbuiting als de persoon:

- wordt gedwongen om mensen te beroven of zakken te rollen, en daarna de buit moet afstaan
- wordt gedwongen om te bedelen, en daarna de buit moet afstaan
- wordt gedwongen om in te breken of te stelen, en daarna de buit moet afstaan

B&W-voorstel

Algemene gegevens

Titel	:	Reactienota Raad Huisvestingsverordening 2024
Portefeuillehouder	:	G. Hofstede
Begrotingsprogramma	:	Gebiedsontwikkeling
Draagt bij aan Global Goal(s)	:	Ongelijkheid verminderen
		Duurzame steden en gemeenschappen
		Partnerschappen om doelstellingen te bereiken
Rol van de gemeenteraad	:	ter kennisneming
Zaaknummer	:	856143
Bijlage(n)	:	Reactienota Raad HVV 2024

Voorstel

In te stemmen met de reactienota raad huisvestingsverordening 2024.

Aanleiding

De huidige huisvestingsverordening loopt af op 31 december 2023. In de regio Arnhem – Nijmegen hebben we in alle 18 gemeenten dezelfde huisvestingsverordening, waardoor er eenduidigheid en transparantie is als het gaat om de toewijzing van sociale huurwoningen. Een regionale werkgroep heeft in 2022 de huidige huisvestingsverordening geëvalueerd. Ook hebben zij input opgehaald voor de nieuwe huisvestingsverordening bij alle colleges. De colleges hebben de ruimte gekregen om in december 2022 en januari 2023 input op te halen bij hun raden. Op 13 december 2022 is er een presentatie geweest in de oriënterende raad in Rheden over het proces en de inhoud van de nieuwe huisvestingsverordening. De raad is gevraagd hun reactie te geven op het collegestandpunt en eventuele aanvullingen mee te geven. In bijgevoegde reactienota reageert het college op de input vanuit de raad.

Welk resultaat willen we met dit voorstel behalen?

Betrokkenheid van de raad in een vroeg stadium bij de totstandkoming van de nieuwe huisvestingsverordening.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel?

De reactienota geeft inzicht in datgene wat leeft bij de raad en wat het collegestandpunt is richting de regionale werkgroep huisvestingsverordening.

Wat zijn de risico’s van dit voorstel?

Het collegestandpunt van de gemeente Rheden is één van de 18 standpunten in de regio. In het regionaal overleg zal duidelijk worden welke collegestandpunten omarmd worden door de meerderheid van de gemeenten en welke niet. De regionale huisvestingsverordening komt democratisch tot stand.

Waar moeten we rekening mee houden?

Financiële consequenties

Dit is niet van toepassing op de reactienota.

Personele consequenties
Niet van toepassing.

Communicatie en participatie
Na vaststelling in het college zal de reactienota ter informatie naar de raad en de regionale werkgroep huisvestingsverordening gaan.

Evaluatie
Niet van toepassing.

Reactienota raad huisvestingsverordening 2024 Februari 2023

In de oriënterende raad van 13 december 2022 is er een presentatie geweest over inhoud en proces van de nieuw op te stellen huisvestingsverordening 2024. De raad is gevraagd voor 20 januari 2023 een schriftelijke reactie te geven als zij punten mee willen geven aan het college. Er is één reactie binnengekomen van de D66 fractie.

Reactie	Collegestandpunt
Het voorstel van het college om mensen van binnen de regio voorrang te geven en van buiten de regio niet, kan tot vreemde uitkomsten leiden. Iemand uit Brummen kan dan bijvoorbeeld niet gemakkelijk in Dieren gaan wonen (5 km afstand, maar “andere” regio), terwijl iemand uit Druten wel gemakkelijk in Dieren kan gaan wonen (40 km afstand, maar “dezelfde” regio). D66 vindt dit ongewenst. En wij zien graag een oplossing in het voorstel om dit soort arbitraire uitkomsten te voorkomen.	We zitten in de Regio Arnhem Nijmegen en deze regio kent een grens. Zodra er een grens getrokken wordt, zijn er helaas altijd mensen die er buiten vallen.
Momenteel wordt meer dan 50% van de sociale huurwoningen verhuurd aan inwoners van de eigen gemeente. Voor het college is dit een argument om tegen een minimumpercentage (bijv. 50%) te zijn voor het toekennen van sociale huurwoningen aan eigen inwoners. Voor D66 is het juist een reden om zo’n regel wél te overwegen. Een dergelijke regel zal in de huidige situatie namelijk niet belemmerend werken, terwijl het fijn kan zijn om die regel in werking te hebben als beschermend “vangnet” voor eigen inwoners bij een schok op de woningmarkt.	In Rheden zie je dat 42% van de sociale huurwoningen naar eigen inwoners gaat, 41% gaat naar mensen uit de eigen regio, waarvan het grootste deel uit Arnhem. Andersom gaat er net zo’n grote verhuisstroom van Rheden naar Arnhem. De kansen voor deze mensen perk je in als Rheden (en Arnhem) zouden kiezen voor 50% toewijzen aan eigen inwoners. Daarbij geeft 82% van ondervraagde woningzoekenden in de regio aan het (geheel) eens te zijn met de stelling: “Een woningzoekende moet zelf kunnen kiezen in welke plaats of gemeente hij/zij wil wonen”. Het college blijft daarom bij het advies om niet in te zetten op 50% toewijzen aan eigen inwoners.
Bovendien zou D66 graag zien dat er een voorrangsregeling in wordt opgenomen voor aspirant/ex- inwoners met een aantoonbare binding met de gemeente (/regio). Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld mantelzorgers voor familie in de gemeente Rheden of mensen met een vaste baan in de gemeente Rheden. Dit ontzorgt de mensen niet alleen in onze gemeente op sociaal gebied, het doet recht aan familiebanden en geschiedenis in en van onze gemeente (socialer en dichterbij), vermindert verkeersbewegingen in zijn totaliteit (groener) en geeft starters een kans na bijvoorbeeld het " uitvliegen voor studie en levenservaring"	In de huidige huisvestingsverordening is mantelzorgurgentie al opgenomen. Mensen, die voor langere tijd, een substantieel aantal uren per week voor iemand zorgen, kunnen een mantelzorgurgentieverklaring aanvragen. Hiermee kunnen zij met voorrang reageren op sociale huurwoningen in de buurt van de zorgbehoevende. Deze mantelzorgurgentie wordt ook weer opgenomen in de nieuwe huisvestingsverordening. Voorrang voor mensen, die een bepaalde binding hebben met Rheden (economisch/sociaal) kan misschien een plek krijgen bij het onderzoek naar mogelijkheden om eigen inwoners meer kansen

kansen te bieden terug te keren wanneer zij dit graag willen.	te bieden. We geven dit mee aan de werkgroep huisvestingsverordening.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
T.A.F.A. Klomberg

begrotingsprogramma
8 Algemene dekkingsmiddelen

draagt bij aan Global Goal(s)
1 Geen armoede
2 Geen honger
3 Goede gezondheid en Welzijn
6 Schoon water en sanitair
10 Ongelijkheid verminderen
11 Duurzame steden en gemeenschappen

b en w-vergadering

agendapunt

bijlage(n)

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Hulpactie aardbeving in Turkije en Syrië

INHOUD VOORSTEL
Beschikbaar stellen van 43.500 euro (1 euro per inwoner) ten behoeve van noodhulp voor Turkije en Syrië.

1 Wat is de aanleiding?
Turkije en Syrië zijn zwaar getroffen door meerdere zware aardbevingen. De schaal van verwoesting die ze hebben achtergelaten is enorm. De World Health Organisation (WHO) schat het aantal getroffen mensen op 23 miljoen en verwacht dat het aantal dodelijke slachtoffers volgende week op kan lopen tot 35.000. Bewoners zitten zonder water, stroom en voedsel in een zeer strenge winter. En dat in een gebied waar ook miljoenen vluchtelingen worden opgevangen in vluchtelingenkampen, aan beide kanten van de grens. De hulp door diverse humanitaire organisaties is inmiddels op gang gekomen, maar de toegang tot met name de meer rurale gebieden is heel moeilijk. In Nederland is Giro555 geopend. De bijdragen aan dit gironummer zullen worden ingezet om noodhulp te verlenen. Naast noodhulp zal een deel van de middelen ook aangewend worden voor structurele wederopbouw.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
De VNG heeft met ontzetting kennisgenomen van de verwoestingen die de aardbevingen hebben aangericht in Turkije en Syrië. Leden zijn opgeroepen om de hulpactie van Giro555 te steunen.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
VNG International, de organisatie voor internationale samenwerking van de VNG, heeft de nodige ervaring met gemeentelijke wederopbouw projecten na rampen in het buitenland, bij aardbevingen, watersnoodrampen, tsunami's en orkanen. In Turkije heeft VNG-International een groot netwerk, onder meer via de zustervereniging van Turkse gemeenten. In het verleden zijn ook projecten uitgevoerd in de regio Gaziantep.

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Een bedrag van 43.500 euro over maken naar giro 555 onder vermelding van "aardbeving Turkije en Syrië.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
In onze begroting is geen rekening gehouden met deze gift. De betaling zal ten laste komen van de post onvoorzien en bij de jaarrekening 2023 worden verantwoord.

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel./ Incidenteel*	2023
Budget:		
Af: aangegane verplichtingen:		
Bij: inkomsten:		
Beschikbaar:	Incidenteel	
Gevraagd budget:		43.500 euro
Restant budget nog beschikbaar:		

6 Wat zijn de risico's?
Het risico is dat de post onvoorzien ontoereikend blijkt te zijn bij het opstellen van de jaarrekening waardoor de kans betstaat dat er een beroep zal moeten worden gedaan op de algemene reserve.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
In de voorbereidende raad van 14 februari 2023 heeft het college het voornemen van de gift voorgelegd aan de gemeenteraad. De raad heeft unaniem haar steun uitgesproken voor deze bijdrage en steunt dit initiatief van harte.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Er is inmiddels een persbericht uitgegaan waarin bekend is gemaakt dat de gemeente Rheden in totaal een bedrag van 43.500 euro beschikbaar stelt voor de hulp aan de slachtoffers en de wederopbouw van de gevolgen van de aardbevingen in Turkije en Syrië.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing.

Velp,

B&W-voorstel

Algemene gegevens

Titel	:	Verlening mandaat, volmacht en machtiging contractmanagement Inburgering
Portefeuillehouder	:	G. Hofstede
Begrotingsprogramma	:	Economische Ontwikkeling
Draagt bij aan Global Goal(s)	:	Goede gezondheid en Welzijn Kwaliteitsonderwijs Eerlijk werk en economische groei Partnerschappen om doelstellingen te bereiken
Rol van de gemeenteraad	:	t.k.n.
Zaaknummer	:	
Bijlage(n)	:	1

Voorstel

1. Instemmen met verlenen van mandaat, volmacht en machtiging aan de Modulaire gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland (MGR), ten behoeve van het uitvoering geven aan de samenwerkingsmodule Contractmanagement Inburgeringstrajecten, conform bijgevoegd besluit.

Aanleiding

In 2021 zijn na een regionale aanbesteding contracten gesloten met vijf aanbieders die de inburgeringstrajecten onder de Wet Inburgering 2021 voor ons uitvoeren. Hierna heeft het college van Rheden in 2022 ingestemd met deelname aan de samenwerkingsmodule Contractmanagement Inburgeringstrajecten van de MGR, waardoor het contractmanagement op regionaal niveau is geborgd. Hiertoe is bijbehorende dienstverleningsovereenkomst aangegaan. Om uitvoering te kunnen geven aan de werkzaamheden die vallen onder deze dienstverleningsovereenkomst, dienen we mandaat, een volmacht en machtiging te verlenen aan het dagelijks bestuur van de MGR.

Welk resultaat willen we met dit voorstel behalen?

Met dit voorstel bereiken we dat de MGR de taken die, conform dienstverleningsovereenkomst, onder de samenwerkingsmodule Contractmanagement Inburgeringstrajecten vallen, door de MGR kunnen worden uitgevoerd.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel?

Het is goed om dit voorstel uitvoeren, omdat hiermee het contractmanagement voor de inburgeringstrajecten formeel wordt ingeregeld.

Wat zijn de risico’s van dit voorstel?

Er zijn geen risico’s.

Waar moeten we rekening mee houden?

Financiële consequenties

Er zijn geen financiële consequenties. De financiële consequenties van de deelname aan de samenwerkingsmodule samenwerkingsmodule Contractmanagement Inburgeringstrajecten is eerder aan u medegedeeld, waarop u heeft ingestemd met deelname.

Personele consequenties

Er zijn geen personele consequenties.

Communicatie en participatie

Bij positieve besluitvorming door alle colleges, besluit het dagelijkse bestuur van de MGR het mandaat te accepteren.

Evaluatie

De MGR rapporteert periodiek over alle modules die ze uitvoeren. Binnen deze rapportages neemt de Samenwerkingsmodule Inburgeringstrajcten een aparte plaats in (onder het programma Participatie).

Aanvullend Mandaat-, volmacht en machtigingsbesluit Modulaire Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden en de burgemeester van de gemeente Rheden (ieder voor zover het zijn/haar bevoegdheid betreft);

Gelezen het voorstel van d.d.

Gelet op artikel 160, eerste lid, aanhef en sub e en artikel 171 van de Gemeentewet en de bepalingen van afdeling 10.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb)

Besluit tot vaststelling van het Aanvullend Mandaat-, volmacht en machtigingsbesluit Modulaire Gemeenschappelijke Regeling sociaal domein Centraal Gelderland ten behoeve van de samenwerkingsmodule Contractmanagement Inburgeringstrajecten

Artikel 1: Begripsbepaling

In dit besluit wordt verstaan onder:

Mandaat: de bevoegdheid om in naam van een bestuursorgaan besluiten te nemen;

Volmacht: de toestemming tot het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen in naam van de gemeente;

Machtiging: de toestemming tot het verrichten van handelingen die noch een besluit, noch een privaatrechtelijke rechtshandeling zijn;

Artikel 2: Samenwerkingsmodule Contractmanagement Inburgeringstrajecten

1. Het college draagt het dagelijks bestuur van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland op het uitoefenen van alle bevoegdheden die nodig zijn om aan de geldende dienstverleningsovereenkomst voor de samenwerkingsmodule Contractmanagement Inburgeringstrajecten uitvoering te kunnen geven. Tot deze bevoegdheden behoren in ieder geval de in dit artikel sub 2 genoemde taken.
2. Binnen de samenwerkingsmodule Contractmanagement Inburgeringstrajecten worden de onderstaande handelingen verricht:
   a. Contractmanagement: het aangaan en onderhouden van een professionele relatie met contractpartners en het toezien op de voortgang van de contractafspraken.
   b. Contractbeheer: het beheren van alle contracten binnen de regio en het eenduidig (laten) vastleggen daarvan, het registreren en archiveren van (data uit) contracten en het bewaken en signaleren van expiratiedata van contracten. Daarnaast het bewaken van contractvoorwaarden, kwaliteitseisen en het verstrekken van managementinformatie aan de gemeenten.

Artikel 3: Algemeen

1. Het dagelijks bestuur kan ter uitoefening van een aan hem gemandateerde bevoegdheid ondermandaat verlenen.
2. Het bepaalde in dit artikel is van overeenkomstige toepassing op het verlenen van een volmacht aan de voorzitter tot het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen, of machtiging tot het verrichten van handelingen die noch een besluit, noch een privaatrechtelijke rechtshandeling zijn.

3. Het dagelijks bestuur of de voorzitter legt het mandaat terug bij het college of de burgemeester van de gemeente Rheden wanneer een beslissing in mandaat:
    a. Zou leiden tot afwijking of aanvulling van een eerder vastgestelde gedragslijn of beleidslijn; of
    b. Politiek of bestuurlijk gevoelige zaken betreft, waarvan kennisneming en afdoening door het bestuursorgaan gewenst is; of
    c. Zou leiden tot financiële gevolgen die niet zijn gedekt in een begrotingspost; of
    d. Afwijkt van interne of externe adviezen; of naar verwachting (forse) precedentwerking zal (kunnen) hebben.

Artikel 4

De burgemeester draagt de voorzitter van het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland, op om voor en namens hem de contracten te ondertekenen voor de gemeente Rheden, met de bevoegdheid om deze ondertekening op te dragen aan een door hem aan te wijzen medewerker van het openbaar lichaam.

Dit besluit treedt in werking op de dag na de dag van bekendmaking en werkt terug tot 1 januari 2022.

Besloten te …….. d.d. …….

Het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Rheden,

de burgemeester,

de secretaris,

De burgemeester van de gemeente Rheden,

Jaarverslag 2022

REKENKAMERCOMMISSIE GEMEENTE RHEDEN

februari 2023

Inhoud

1. Inleiding 2

2. Samenstelling rekenkamercommissie 2

3. Rol van de rekenkamercommissie 2

4. Werkwijze 3

5. Onderzoeken in 2022 4

5.1. Toegang tot de Wmo en Jeugdhulp 4
5.2. Effectiviteit rekenkameronderzoeken 5

6. Financieel 5

7. Vooruitblik 2023 6

8. Tot slot 6

1. **Inleiding**

Voor u ligt het jaarverslag van de rekenkamercommissie van de gemeente Rheden. Op grond van de artikelen 81oa lid 2 en 185 lid 3 van de Gemeentewet stelt de rekenkamercommissie elk jaar een verslag op van haar werkzaamheden van het voorgaande jaar.

In dit verslag wordt een beschrijving gegeven van de samenstelling van de rekenkamercommissie, haar rol en haar werkwijze. Voorts doet de commissie verslag van haar activiteiten in het afgelopen jaar, de onderzoeken die zijn uitgevoerd of zijn opgestart, het budget dat zij daarvoor heeft gekregen en de uitgaven die zijn gedaan.

2. Samenstelling rekenkamercommissie

De commissie bestaat uit vijf personen, waaronder een extern voorzitter en een extern lid en drie interne leden, die door de gemeenteraad worden benoemd uit de raadsleden en raadsvolgers. De interne leden worden door de gemeenteraad benoemd voor een periode gelijk aan de zittingsperiode. Voor de externe voorzitter en het externe lid geldt dat zij worden benoemd voor een periode van vier jaar.

De samenstelling van de rekenkamercommissie tot aan de gemeenteraadsverkiezing op 16 maart 2022 was als volgt:
De heer W. (William) van Deuren, externe voorzitter
Mevrouw S. (Silvi) Joosten, extern lid
De heer J.G. (Sjir) Hanssen, intern lid en plaatsvervangend voorzitter
Mevrouw L.M. (Linda) Nieuwenhoven, intern lid
De heer N. (Niels) Booij, intern lid

Op 31 mei 2022 heeft de gemeenteraad besloten om de heren Heesen, Kolkman en Verhoeven te benoemen tot leden van de rekenkamercommissie. Deze benoeming vond plaats op voordracht van de externe leden van de commissie, die voorafgaand hieraan gesprekken heeft gevoerd met potentiële kandidaten.
Aangezien de zittingstermijn van de huidige voorzitter, de heer Van Deursen, en het externe lid, mevrouw Joosten, afliep in november 2022 respectievelijk juni 2023 heeft de gemeenteraad op 29 november 2022 besloten om hen beiden te herbenoemen voor de periode totdat de raad de onafhankelijke rekenkamer heeft ingesteld, maar in ieder geval tot uiterlijk 1 januari 2024.

De huidige samenstelling van de rekenkamercommissie is daarom als volgt:
De heer W. (William) van Deuren, externe voorzitter
Mevrouw S. (Silvi) Joosten, extern lid
De heer W. (Willem) Heesen, intern lid
De heer J. (Jelte) Kolkman, intern lid
De heer J. (Jan) Verhoeven, intern lid

De rekenkamercommissie wordt bijgestaan door een ambtelijk secretaris, de heer J.P.M. (Sjaak) Leenders, tevens plv. griffier van de gemeenteraad.

Contact

De rekenkamercommissie is te bereiken via de ambtelijk secretaris, de heer J.P.M. (Sjaak) Leenders, telefoon 026 – 49 76 266 / 06 - 521 699 26 of per mail s.leenders@rheden.nl

3. De rol van de rekenkamercommissie

Elke gemeente is bij wet verplicht om een rekenkamer of rekenkamerfunctie te hebben. In de gemeente Rheden is gekozen voor een rekenkamercommissie, een combinatie van externe leden en raadsleden.

De commissie doet onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid, rechtmatigheid van het gemeentelijk beleid. De gemeenteraad gebruikt de onderzoeksresultaten van de commissie ter ondersteuning van zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken. De commissie beoordeelt beleid (en beleidsuitvoering) en geeft aanbevelingen tot verbetering. Dit doet ze vanuit een onafhankelijke positie, zonder uiteraard de wensen van de raad uit het oog te verliezen. Voor de inwoners van de gemeente Rheden wil de rekenkamercommissie zichtbaar maken hoe publiek geld wordt besteed en wat er terecht komt van de beleidsvoornemens van de gemeente. Daarbij stelt ze het maatschappelijk resultaat van het gevoerde bestuur en beleid voorop. Het gaat hierbij niet alleen om de vraag of het bestuur doet wat het belooft. Maar vooral ook of het uitgevoerde beleid wel tot de beoogde resultaten leidt. In die zin houdt de commissie het bestuur een spiegel voor waarmee de raad zijn voordeel kan doen. En de inwoner moet in deze spiegel mee kunnen kijken.

4. Werkwijze

De werkwijze van de commissie is verankerd in de Verordening op de rekenkamercommissie. Daarnaast is er een onderzoeksprotocol dat de richtlijnen beschrijft die de rekenkamercommissie volgt bij de uitvoering van haar onderzoeken. Dit onderzoeksprotocol heeft tot doel de kwaliteit van de onderzoeken en een goed verloop ervan te waarborgen en inzicht te geven in de werkwijze van de commissie.
Het onderzoeksprotocol is te vinden op www.rheden/gemeenteraad/rekenkamercommissie.
Sinds september 2022 vergadert de commissie eens per maand, volgens een vast vergaderschema. De vergaderingen van de commissie zijn niet openbaar. Van de vergaderingen wordt een beknopt verslag gemaakt in de vorm van een besluiten- en afsprakenlijst.

De commissie is onafhankelijk in de onderwerpkeuze en bepaalt zelf welk onderwerp zij onderzoekt. Hoewel het grootste deel van de onderwerpen door de leden van de commissie zelf wordt ingebracht staat de commissie open voor suggesties voor onderzoeken vanuit de raad (en fracties). Zo is de keuze voor een van de onderzoeken in 2022 gebaseerd op input die daarvoor (schriftelijk als gevolg van corona) is gegeven door de fracties.

Op donderdag 6 oktober 2022 heeft de rekenkamercommissie een bezoek gebracht aan de diverse fracties. Het doel van dat bezoek was om elkaar beter te leren kennen, informatie uit te wisselen en mogelijke onderzoeksonderwerpen op te halen. Fractie CU heeft ervoor gekozen om schriftelijk input te geven. Met de overige fracties heeft een mondeling gesprek plaatsgevonden.
Tevens is uitvoering gegeven aan de afspraak om twee maal per jaar een gesprek te plannen tussen de (voorzitter van de) commissie met de burgemeester en de gemeentesecretaris. Deze gesprekken hebben plaatsgevonden op 31 januari 2022 en 21 september 2022.

5. Onderzoeken in 2022

In 2022 heeft de rekenkamercommissie gewerkt aan 2 onderzoeken:
1. Toegang tot de Wmo en Jeugdhulp
2. Effectiviteit van rekenkamerrapporten

5.1. Toegang tot de Wmo en Jeugdhulp

De keuze voor een onderzoek naar de toegang tot Wmo en Jeugdzorg komt voort uit een inventarisatie van mogelijke onderzoeken onder de fracties van de gemeenteraad, waarbij dit onderwerp door meerdere fracties werd aangedragen.
Het doel van dit onderzoek was om inzicht te krijgen in de effectiviteit en efficiëntie van de toegang tot de Wmo en Jeugdhulp, hoe deze door hulpvragers wordt ervaren en in de kaderstellende en controlerende rol van de raad.
De centrale onderzoeksvraag was: *Heeft Rheden de toegang tot de Wmo en Jeugdhulp effectief en efficiënt georganiseerd vanuit het perspectief van gemeente en hulpvrager?*
Het onderzoek is uitgevoerd door de B&A-groep.

Uit het onderzoek is de commissie gebleken dat bij de gemeente Rheden weinig kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn op basis waarvan de efficiëntie en de effectiviteit van de toegang kan worden bepaald. Dit komt mede door het ontbreken van streefwaarden en een nulmeting. Tot eind 2020 was beperkt sprake van een efficiënte inrichting van de toegang tot de Wmo en de Jeugdhulp gezien de grote overschrijdingen van afhandeltermijnen bij de toegang. Sinds 2021 is de inrichting van de toegang fors aangepast, door naast de gemeente ook via Incluzio een groot deel van de eerste contacten en hulpvragen te laten oppakken. Daarmee is formatie toegevoegd bij een nagenoeg gelijkblijvend aantal maatwerktrajecten.

Naar aanleiding van het onderzoek heeft de rekenkamercommissie 3 conclusies getrokken die als volgt kunnen worden samengevat:

1. Informatie is zeer beperkt voorhanden waardoor de gemeente onvoldoende zicht heeft op de efficiëntie en effectiviteit van de toegang tot Wmo en Jeugdhulp.
2. Het ontbreekt aan een duidelijk doel waaraan de toegang van Wmo en Jeugdhulp een bijdrage moet leveren. Dit vertaalt zich in de uitvoering: betrokkenen handelen op basis van eigen inzicht.
3. Iedereen wordt geholpen, maar tijdigheid en kwaliteit van het toegangsproces is sterk voor kwaliteitsverbetering vatbaar.

Op basis van deze conclusies heeft de rekenkamercommissie 2 aanbevelingen gedaan aan zowel de gemeenteraad en het college als specifiek aan het college:

Raad en college:
1. Benoem de doelen waar de toegang aan moet bijdragen, stel bijpassende indicatoren en streefwaarden op en verantwoord hierop.
2. Het vastgestelde kader vertalen in opdrachten aan toegang Wmo en Jeugdhulp en toezien op de uitvoering van die opdrachten.

College:
Zorg voor een intern en extern leer- en verbeterproces ter doorontwikkeling en verbetering van de kwaliteit van de toegang.

Het onderzoeksrapport van de rekenkamercommissie is door het onderzoeksbureau en de externe leden van de rekenkamercommissie toegelicht in de voorbereidende vergadering van de gemeenteraad op 17 mei 2022.

5.2. Effectiviteit van rekenkamerrapporten

De rekenkamercommissie heeft in 2022 onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de aanbevelingen die zij in de afgelopen jaren heeft gedaan. Het doel van dit onderzoek was om vast te stellen in hoeverre de aanbevelingen uit de rekenkamerrapporten zijn opgevolgd en wat de gemeenteraad, het college, de ambtelijke organisatie én de huidige rekenkamercommissie Rheden hiervan kunnen leren. Dit onderzoek is in eigen beheer, door de externe leden van de commissie, uitgevoerd.

Het onderzoek betrof de navolgende rapportages:
- Toezicht en handhaving in het fysieke domein (2020)
- Programmabegroting (2020)
- Armoede en Minimabeleid (2017)
- Ruimte voor initiatieven (2017)
- Subsidiebeleid in de gemeente Rheden (2015)
- Effectiviteit eigen aanbevelingen Rekenkamercommissie Rheden (2015)

De centrale onderzoeksvraag was: *Hoe effectief zijn de gedane onderzoeken en de destijds geformuleerde aanbevelingen van de voormalige en huidige rekenkamercommissie Rheden in de periode 2015-2020 geweest en welke leerpunten zijn hieruit te trekken voor de huidige rekenkamercommissie, de ambtelijke organisatie, het college en de gemeenteraad?*

De centrale onderzoeksvraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen:
1. In welke mate zijn de aanbevelingen uit onderzoeken in de periode van 2015 t/m 2020 die zijn overgenomen door de gemeenteraad, opgevolgd door de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie?
2. In welke mate zijn de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport "EFFECTIVITEIT EIGEN AANBEVELINGEN" van september 2015 opgevolgd?
3. Hoe zijn de onderzoeken en de aanbevelingen ervaren?
4. Zijn er procedureafspraken ten aanzien van de aanbevelingen van de voormalige en huidige RKC en de uitvoering hiervan en hoe functioneren deze?
5. Wat kunnen gemeenteraad, het college, de ambtelijke organisatie en de huidige RKC leren uit de beantwoording van voorgaande vragen?

Het onderzoek is inmiddels afgerond en de nota van bevindingen is in december voorgelegd aan de ambtelijke organisatie om te controleren of de geconstateerde feiten juist zijn (ambtelijk hoor en wederhoor). Het rapport met conclusies en aanbevelingen zal naar verwachting in maart 2023 ter bespreking aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

6. Financieel

Het budget van de commissie bedroeg in 2022 € 31.845.

Dit budget is bedoeld voor het doen van 1 tot 2 onderzoeken per jaar en presentiegeld van de externe voorzitter en het externe lid van de rekenkamercommissie.
De laatstgenoemde vergoedingen worden verstrekt voor de deelname aan vergaderingen. Voor de voorzitter bedroeg deze vergoeding in 2022 € 270,06 per vergadering. Voor het externe lid bedroeg deze vergoeding € 225,05. Daarnaast ontvangen de leden een reiskostenvergoeding ad € 0,29 per km.
Voor zover onderzoek in eigen beheer wordt uitgevoerd, zoals dat het geval was bij het onderzoek 'Effectiviteit van rekenkamerrapporten', of voor andere werkzaamheden die zij verrichten, ontvangen de externe voorzitter en het externe lid hiervoor een vergoeding van € 90,02 per uur. Voor dit uurtarief is uitgegaan van het normbedrag dat hiervoor is bepaald in het Rechtspositiebesluit raads- en commissieleden.

In 2022 is de rekenkamercommissie 14 keer bijeen geweest.

De kosten voor 2022 kunnen als volgt worden gespecificeerd:

- presentiegeld voorzitter en extern lid	€ 6.707,57
- Reiskosten voorzitter en extern lid	€ 263,91
- Overige werkzaamheden voorzitter en extern lid	€ 3.285,73
- Kosten voor onderzoek	€ 25.483,42
- Overige kosten	€ 103,23
Totaal	€ 35.843,86

Het voorgaande betekent dat het budget van de rekenkamercommissie in 2022 met € 3.998,86 is overschreden.

7. Vooruitblik

De rekenkamercommissie rondt in het eerste kwartaal van 2023 het onderzoek 'Effectiviteit rekenkameronderzoeken' af. Dit zal naar verwachting in maart aan de raad worden toegezonden. Voorts beraadt de commissie zich over een nieuw onderzoek waarover zij de raad binnenkort zal informeren.

Voorts is op 1 januari 2023 de Wet versterking decentrale rekenkamers in werking getreden. Deze wet verplicht de gemeenteraad om uiterlijk voor 1 januari 2024 een onafhankelijke rekenkamer in te richten, met een volledig externe invulling. Tot die tijd geldt er een overgangsperiode. De nieuwe wet heeft tot gevolg dat de huidige rekenkamercommissie van Rheden, bestaande uit externe leden en raadsleden, in de nieuwe situatie niet meer is toegestaan.
Daarnaast wordt ook de bevoegdheid van een decentrale rekenkamer uitgebreid. Zo kan straks onderzoek worden ingesteld naar de contracten met privaatrechtelijke rechtspersonen waarmee bijvoorbeeld zorg of maatschappelijke ondersteuning in het sociale domein wordt ingekocht. Ook de mogelijkheden om onderzoek te doen naar subsidies, garanties en leningen worden verruimd. Ten slotte krijgt de decentrale rekenkamer meer mogelijkheden om onderzoek te doen naar privaatrechtelijke rechtspersonen waarin verschillende overheidsorganen samenwerken.

Hoe de rekenkamer er op 1 januari 2024 uit zal gaan zien is een zaak van de gemeenteraad. Om een goed besluit te kunnen nemen voor de inrichting van de deze onafhankelijke rekenkamer heeft de gemeenteraad de rekenkamercommissie verzocht om een aantal scenario's uit te werken naar de verschillende verschijningsvormen die op grond van de wet mogelijk zijn. Deze zullen in de loop van 2023 met de gemeenteraad worden besproken.

8. Tot slot

De rekenkamercommissie bedankt de raadsleden, raadsvolgers, collegeleden en ambtelijke organisatie voor de positieve wijze waarop zij in het afgelopen jaar meewerkten aan haar onderzoeken.
Uiteraard zal de rekenkamercommissie haar best doen om ook in dit laatste jaar van de commissie in deze samenstelling een constructieve bijdrage te blijven leveren aan de versterking van de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken van de gemeenteraad.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Informatiebrief over ontwikkelingen bij Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) 21 februari 2023

Inleiding

In deze brief informeren wij u over ontwikkelingen bij VGGM op het brede gebied van veiligheid en publieke gezondheid waarin VGGM als uitvoeringsorganisatie werkzaamheden verricht namens de 15 gemeenten in de regio Gelderland-Midden. In deze brief wordt niet ingegaan op de algemene en financiële kaders in relatie tot de begroting. Hierover wordt u in april 2023 nader geïnformeerd.

U kunt deze brief betrekken bij de bespreking van de informatieve brieven en kaderbrieven van andere verbonden partijen.

In de maanden mei/juni zal VGGM wederom een aantal raadsinformatiebijeenkomsten organiseren waarin u, samen met raadsleden van andere gemeenten in onze regio, nadere informatie kunt krijgen over de ontwikkelingen bij VGGM alsmede over de begroting en jaarrekening. Dit jaar zal tevens in deze regionale bijeenkomsten aandacht worden besteedt aan het te actualiseren dekkingsplan brandweerzorg. De uitnodiging voor deze raadsinformatiebijeenkomsten wordt binnenkort separaat verzonden.

Een schets van de maatschappelijke context

We leven in een realiteit van bijna permanente **maatschappelijke spanningen** en hybride dreigingen die vanwege de onderlinge verbondenheid en verwevenheid tezamen in toenemende mate onze samenleving kunnen ontwrichten. Partijen werken steeds vaker en langer in opgeschaalde modus aan acute crises. Dit vraagt veel van crisisorganisaties in termen van ad-hoc inzet, flexibiliteit, capaciteit en financiën.

Er is sprake van **krapte op de arbeidsmarkt**. Met een verdere toename van het aantal openstaande vacatures en opnieuw een daling van het aantal werklozen, loopt de spanning op de arbeidsmarkt verder op. Hierdoor is het lastig om aan nieuw personeel te komen. Grote transitievraagstukken hebben urgentie, maar worden niet van vandaag op morgen opgelost. Deze krapte biedt de kans om mensen te betrekken die tot nu toe minder vanzelfsprekend tot onze doelgroep behoren maar wel graag mee willen doen. Dit vraagt ons meer aandacht te hebben voor het zijn van een diverse en inclusieve organisatie. Door de inzet van meer digitaal en hybride werken kunnen wij kennis aan ons binden die voorheen niet beschikbaar was.

Wereldwijd is er meer **geopolitieke instabiliteit** dan we afgelopen jaren gewend waren. We hebben in 2022 ervaren dat die onrust snel financiële gevolgen heeft. Door de toenemende schaarste van grondstoffen kunnen leveringen stagneren, waarmee het belang van en onze deelname aan een circulaire economie toeneemt. De verminderde stabiliteit vraagt financiële wendbaarheid van organisaties maar mogelijk ook een ander gebruik van materieel.

Moderne technologieën zoals *robotics, artificial intelligence, augmented reality* en krachtige sensoren bieden kansen voor het voorkomen van en zo snel mogelijk reageren op crises en op termijn het verbeteren van bedrijfsvoeringsprocessen. Hebben we de juiste mensen, middelen en kennis beschikbaar om deze technologieën toe te kunnen passen? Deze ontwikkelingen vragen om een andere kijk op ons strategische personeelsbeleid, gericht op inhoudelijke en persoonlijke ontwikkeling.

De bebouwde omgeving transformeert naar een **dynamisch stedelijke context**, met meer hoogbouw, gemengd ruimtegebruik, andere manieren van mobiliteit en heterogene demografische samenstelling. Dit vraagt van de veiligheidsregio om andere operationele concepten te ontwikkelen en toe te passen, met ander materiaal/materieel, andere arbeidsarrangementen en een andere maatschappelijke positionering, samen met onze collega hulpverleners.

De wens om **informatiegestuurd** te werken en de toegenomen beschikbaarheid van data staat op gespannen voet met privacywetgeving en informatieveiligheid. Uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid, de Algemene verordening gegevensbescherming, de Archiefwet en de Wet Open Overheid vloeit een ogenschijnlijk tegenstrijdige maatschappelijke verwachting voort waar we het antwoord vooralsnog schuldig op moeten blijven.

Klimaatverandering leidt niet alleen tot nieuwe typen crises, het vraagt ook wat van bedrijfsvoering. Energieopwekking en -gebruik, ons materieel en de kennis van onze collega's moeten aansluiten op wat inwoners van een hedendaagse publieke organisatie vragen.

Terecht vraagt de maatschappij van ons dat we **midden in de samenleving** staan, en dat onze collega's een afspiegeling zijn van de omgeving waarin wij opereren. We willen meer divers worden en inclusief zijn. Het maakt ons niet alleen effectiever in de uitvoering van ons werk, het is onontbeerlijk om toekomstbestendig personeelsbeleid te kunnen voeren.

Het Rijk wil met de wijziging van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen per 1 juli 2022 de **democratische legitimiteit** versterken door de gemeenteraden meer invloed te kunnen laten uitoefenen op de gemeenschappelijke regelingen. De raden van de gemeenten kunnen daarbij met name aan de voorkant van dit proces een belangrijke richting geven door bijvoorbeeld afspraken te maken over onderwerpen waarbij zij nader betrokken willen worden (verruiming zienswijze) of door een raadsadviescommissie in te stellen. In verschillende regio's worden plannen gemaakt voor implementatie waarbij o.a. ervaringen in de regio Rivierenland van nut zijn om ook in onze regio te komen tot een integraal plan waarin raden en colleges beide een rol hebben en waar de verschillende gemeenschappelijke regelingen op aangesloten zijn.

Impact op de organisatie VGGM

In hoeverre raken deze ontwikkelingen de VGGM organisatie? In het algemeen zijn er drie ontwikkelingen die als een rode draad terugkomen in bijna alle organisatieonderdelen van VGGM:

1. Arbeidsmarkt: Voor een aantal functies (o.a. ICT, informatiebeveiliging, zorg) lukt het niet om openstaande vacatures in te vullen. Daar komt bij dat de complexiteit van maatschappelijke opgaven toeneemt waardoor een groter beslag wordt gelegd op kennis en capaciteit. Denk daarbij enerzijds

aan opgaven zoals de energietransitie en klimaatverandering/-adaptatie c.q. gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbeheersing en anderzijds aan constante crises zoals de coronapandemie en de opvang vluchtelingen uit de Oekraïne en asielzoekers.

2. Door de sterke **prijsinflatie** nemen de personeels-, onderhouds- en kapitaallasten sterk toe. Het algemeen bestuur heeft in november 2022 besloten dat bij aanbieden van de ontwerpbegroting 2024 eveneens een bijgestelde begroting 2023 zal worden aangeboden, waarbij per uitgave categorie en voor de meerjaren investeringen een bijstelling van het prijsniveau zal plaatsvinden op basis van bekende gegevens per januari 2023. Hierdoor is er duidelijkheid over het financieel kader en kan de taakuitvoering in overeenstemming met voorgaande jaren worden gecontinueerd.

3. VGGM is in toenemende mate afhankelijk van een sterke **informatiepositie**. Hierbij gaat het enerzijds om interne sturingsinformatie en anderzijds om informatie die door o.a. gemeenten benut kan worden bij realisatie van beleidsdoelstellingen.

Bijzondere ontwikkelingen per organisatieonderdeel

In het onderstaande zoomen we in op enkele bijzondere ontwikkelingen per organisatieonderdeel: Covid-19, Crisisbeheersing, Brandweerzorg, Bedrijfsvoering, GGD en Ambulancezorg.

Voor zowel de brandweer als de ambulancezorg speelt de verhuizing van de 112-meldkamer naar haar nieuwe locatie in Apeldoorn, in maart 2023. Deze nieuwe meldkamer is een samenvoeging van de meldkamers van vijf veiligheidsregio's in Oost-Nederland en is daarmee één van de grootste meldkamers van Nederland. Het bestuur en de directie is er trots op dat deze grote operatie volgens plan en binnen budget lijkt te gaan verlopen.

Covid-19
In de begroting 2022 is een apart programma Covid-19 opgenomen. In 2023 wordt de project-organisatie Corona afgebouwd. Binnen de GGD is aandacht voor de structurele versterking van de infectieziektebestrijding.

Crisisbeheersing
De hedendaagse crises zoals die zich in de afgelopen jaren openbaarden kenmerken zich in langdurigheid en noodzaak tot bovenregionale afstemming. Uit de recente crises is gebleken dat er een structurele versterking van de veiligheidsregio's noodzakelijk is. Onlangs heeft het Rijk besloten de rijksuitkering aan veiligheidsregio's structureel te verhogen, geleidelijk opbouwend vanaf 2023 tot uiteindelijk 83 mln structureel. Voor VGGM gaat het hierbij voor 2023 om naar schatting 1,4 mln. Expliciet geeft het Rijk aan dat de financiële impuls niet mag leiden tot vermindering van de gemeentelijke bijdrage aan veiligheidsregio's. Door de extra middelen kan VGGM vanaf 2023 de bestaande crisisorganisatie ontwikkelen tot een meer robuuste netwerkorganisatie met een eigen ontkleurde positie in de organisatie.

Brandweerzorg
In relatie tot de versterking en aparte positionering van de crisisbeheersing is het nodig de regionale brandweerorganisatie te herijken. In de begroting 2024 zal verhelderd worden hoe de taakvelden brandweerzorg en crisisbeheersing worden gefinancierd. De "ontkleurde" crisisbeheersing wordt

daarbij voornamelijk gefinancierd vanuit landelijke middelen (BDUR) en de brandweerzorg vanuit de bijdrage van de gemeenten.

In 2023 wordt het regionaal dekkingsplan geactualiseerd. In het huidige (verouderde) dekkingsplan wordt uitgegaan van een objectgerichte benadering waarbij de opkomsttijd van de 1e tankautospuit bij brand wordt vastgelegd. Voor de actualisatie van het dekkingsplan wordt een nieuwe (landelijk vastgestelde) methodiek toegepast die uitgaat van een gebiedsgerichte benadering waarbij ook andere criteria zoals slagkracht, beschikbaarheid en werkdruk van brandweerposten worden meegewogen. De verwachting is dat deze nieuwe methodiek een meer realistisch beeld schetst van de werkelijkheid als het gaat om de opkomsttijden van voertuigen. In de raadsinformatie-bijeenkomsten die VGGM in de maanden mei/juni gaat organiseren zal nadere duiding worden gegeven bij het dekkingsplan en gaan wij graag met u in gesprek over dit onderwerp.

Bedrijfsvoering
De directie heeft in 2022 aangegeven zich zorgen te maken over de staat van de bedrijfsvoering. Er rust een constante druk op de omvang van bedrijfsvoering. De overhead wordt vaak nog gezien als enkel een kostenpost die op de begroting moet worden verantwoord. Zonder overhead kun je de toegevoegde waarde, de betekenis die wij als organisaties willen hebben, niet realiseren. Primaire en ondersteunende processen zijn geen twee kanten van een medaille meer, maar het betreft hierbij om gezamenlijke expertise die ingezet wordt om organisatiebrede beleidsdoelen en veranderings-processen te realiseren. Bedrijfsvoering is daarmee een domein waarmee aanvullende waarde wordt toegevoegd aan het primaire proces en dus ook gericht is op het verhogen van onze veiligheid. Dit betekent onder andere dat de bedrijfsvoeringsfunctie bij organisatieontwikkelingen, bij groei dan wel krimp, zal mee-ontwikkelen.

In opdracht van het bestuur wordt nader onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de bedrijfsvoering. In november 2022 is een bestuurlijke begeleidingscommissie ingesteld die het dagelijks bestuur gaat adviseren over omvang en werkwijze waarop de bedrijfsvoering van de VGGM organisatie zou moeten worden versterkt. In de loop van 2023 zal duidelijk worden welke stappen in 2023 en in de jaren daarna gezet moeten c.q. kunnen worden.

GGD
In 2022 is een extern bekostigingsonderzoek uitgevoerd naar de kosten van de algemene gezondheids-zorg en de jeugdgezondheidszorg. De onderzoekers constateren dat de GGD Gelderland-Midden in vergelijking met andere GGD-en een breed dienstenpakket heeft met lage kosten voor deze dienstverlening. Dit maakt onze dienstverlening kwetsbaar bij ontwikkelingen. Deze kwetsbaarheid hebben we in 2022 daadwerkelijk ervaren. Denk aan het afschalen van de jeugdgezondheidszorg door een krappe arbeidsmarkt en complexe vraagstukken als gevolg van crises. De uitkomsten van het bekostigingsonderzoek worden in 2023 vertaald naar benodigde acties in samenspraak met het bestuur. Bestuurlijke keuzes kunnen van invloed zijn op de uitvoeringstaken van de GGD.

Daarnaast zijn landelijke ontwikkelingen van invloed op de GGD zoals de afbouw van coronazorg en de uitbreiding op infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid. De opdracht vanuit VWS voor coronabestrijding (inclusief landelijke gelden) loopt formeel tot 1 juli 2023. De minister van VWS heeft in april 2022 de beleidsagenda pandemische paraatheid aangeboden aan de Kamer. Hierbij meldt de minister van VWS dat het versterken van de basis van infectieziektebestrijding op GGD-niveau

noodzakelijk is. Vooruitlopend op de structurele versterking heeft GGD GHOR Nederland samen met de 25 GGD'en een plan van aanpak opgesteld voor de korte termijn (2023-2024). Voor de uitvoering van dit plan is voor 2023 en 2024 jaarlijks een budget van ruim 37 mln euro vanuit VWS beschikbaar voor 25 GGD'en.

De GGD voert taken uit op het gebied van de forensische geneeskunde. De continuïteit van de dienstverlening staat momenteel onder druk. Om het tij te kunnen keren werken de 5 GGD'en in politieregio Oost-Nederland aan een toekomstbestendige bovenregionale organisatie van forensische geneeskunde in Gelderland en Overijssel per 1 januari 2024.

Ook de continuïteit van de jeugdgezondheidszorg staat onder druk en is de toekomstbestendigheid van dit organisatieonderdeel onderwerp van gesprek. De zorgvraag is de afgelopen jaren toegenomen en complexer geworden. Binnen de JGZ speelt dit met name op het gebied van jeugdartsen. Voor 2023 is het streven om de inhoud van het toekomstige regionale basispakket JGZ en het lokale aanbod in kaart te brengen.

Ambulancezorg Gelderland-Midden
De acute zorg en toegang ertoe is een belangrijke schakel in ons zorgstelsel. De acute zorg staat onder druk, er is steeds meer vraag naar zorg en patiënten komen laagdrempeliger bij alle zorgprofessionals op de lijn. Voor de ambulancezorg vertaalt zich dit in een explosieve toename van het aantal 112-meldingen en inzetten, hetgeen zorgt voor grote druk op de paraatheid. Desondanks zijn we in staat om hoogwaardige ambulancezorg te bieden.
De verwachting is dat in 2023 hogere kosten gemaakt moeten worden voor brandstof, energie, materialen en materieel.

Zorgcoördinatiecentra zullen een belangrijke taak krijgen in het coördineren van de zorg, zo is ook de wens van het ministerie van VWS. Hoe dit vorm gaat krijgen zal naar verwachting volgend jaar duidelijk worden. In dit licht zal de samenwerking met de partners uit de pilot Zorgcoördinatie gecontinueerd worden en worden uitgebreid met de ziekenhuizen, de verpleeg- en verzorgingshuizen en thuiszorg.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
R. ter Hoeven	5 Bestuur & Veiligheid?	3 Goede gezondheid en Welzijn

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		1

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Rhedense Kanjer weer in beeld

INHOUD VOORSTEL
In te stemmen met de raadsbrief n.a.v. de motie 'Rhedense Kanjer' weer in beeld

1 Wat is de aanleiding?
Tijdens de raadsvergadering van 29 november 2022 heeft de raad gevraagd om een plan van aanpak om de Rhedense Kanjer te actualiseren en opnieuw onder de aandacht te brengen.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
n.v.t.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Meer aandacht voor jongeren die dat verdienen door ze meer in het zonnetje te zetten. .

4 Wat gaan wij ervoor doen?
Bijgaande raadsbrief wordt ter kennisname naar de raad gezonden.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Er zijn niet direct financiële consequenties maar wel personele. De uitvoering van de voorgestelde aanpak zal in de organisatie geborgd moeten worden.

Inzicht verloop beschikbaar budget:	*Structureel./ Incidenteel*	*2019*	*2020*	*2021*	*2022*
Budget:					
Af: aangegane verplichtingen:					
Bij: inkomsten:					
Beschikbaar:					

Gevraagd budget:					
Restant budget nog beschikbaar:					

6 Wat zijn de risico's?

n.v.t.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

n.v.t.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Via social media en andere gebruikelijke gemeente kanalen en die van de Kanjercommissie wordt bekend gemaakt dat de Rhedense Kanjer weer nieuw leven ingeblazen wordt.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Na twee jaar wordt gekeken of de voorgestelde aanpak voldoet en of er Rhedense Kanjers zijn aangedragen en benoemd.

De Steeg,

gemeente Rheden

Raadsinformatiebrief

datum	voor	Afdeling/cluster
8 maart 2023	Gemeenteraad	Bedrijfsvoering/communicatie
behandeld door	**ons kenmerk**	**bijlage(n)**
Gerda Peters		

Onderwerp
Motie de Rhedense Kanjer weer in beeld

Geachte raad,

Aanleiding

Op 20 december 2022 heeft de Raad gevraagd om een plan van aanpak om de Rhedense Kanjer te actualiseren en opnieuw onder de aandacht te brengen. Het stimuleren van de Rhedense Kanjer is een mooi voorbeeld van jongerenparticipatie; door te laten zien op welke wijze jongeren belangrijk zijn voor de maatschappij en door die deelname (op hun eigen wijze) aan de maatschappij aan te moedigen.

De Rhedense Kanjer wordt uitgereikt aan Rhedense jongeren tussen de 4 en 18 jaar, die iets bijzonders voor een ander gedaan hebben of een bijzonder initiatief genomen hebben.
De Raad heeft geconstateerd dat deze onderscheiding sinds 2018 niet meer uitgereikt is en dat de gemeentelijke website sinds 2021 niet meer is aangepast.
De aangenomen motie van 29 november 2022 gaat om de volgende opdrachten:

1. Onderzoeken of de procedures en voorwaarden voor de Rhedense Kanjer moeten worden geactualiseerd.
2. Het oppakken en uitvoeren van de communicatie, uitvoering en uitreiking van de Rhedense Kanjer.

Beantwoording van de motie

Ad1
Procedures en voorwaarden
Voorstel is om een Kanjercommissie in te stellen
waarin vertegenwoordigd Incluzio (jongerenwerker), Sport in Rheden (buurtcoach) , RIQQ, Onderwijs (docent), gemeente Rheden, wethouder Jeugd en natuurlijk ook een jongere zelf (de winnaar van de laatste Rhedens Kanjer). Deze commissie beoordeelt de nominaties voor de aangedragen jongeren en kan daar zelf ook een actieve rol in spelen. Hoe mooi zou het zijn als we kunnen bewerkstelligen dat jongeren, jongeren aandragen! Deze commissie kijkt ook of de huidige voorwaarden aangepast moeten worden.
Verder is het voorstel om de uitreiking niet meer samen met de lintjesregen te laten vallen, maar op een bijzonder moment waarbij het beter past én aansluit bij de belevingswereld van jongeren. Afhankelijk van het aanbod kan dit ook vaker dan éénmaal per jaar zijn.

Ad2
Communicatie
Om de Rhedense Kanjer opnieuw onder de aandacht te brengen bij inwoners én jongeren van de gemeente Rheden zullen de volgende stappen op het gebied van communicatie worden ondernomen.

1. Posters verspreiden onder zowel scholen, sport- en culturele instellingen als – in aangepaste vorm - via de socials van de gemeente.
2. Het voorstelformulier voor de Rhedense Kanjer aanpassen zodat deze wat betreft taalgebruik meer aansluit bij jongeren. De pagina op de gemeentelijke website wordt up-to-date gemaakt met hierop
    1. het aangepaste voorstelformulier;
    2. uitleg over de vernieuwde procedure voor de Rhedense Kanjer, o.a. de commissie, de voorwaarden en het proces van uitreiking.

Uitvoering en Uitreiking
Een passende uitvoering en uitreiking voor de Rhedense Kanjer bespreken met de nader vorm te geven Kanjercommissie.

Rhedenaar
Verder is in dezelfde raadsvergadering toegezegd dat het goed is om te kijken naar de procedure en toekenning van de Rhedenaar. Deze award is bedoeld voor speciale inwoners van de gemeente die zich langdurig en gemeentebreed hebben ingezet. Hierop komt het college op later tijdstip terug met een advies.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
G. Hofstede	2 Welzijn	1 Geen armoede 7 Betaalbare en duurzame energie
b en w-vergadering	**agendapunt**	**bijlage(n)**
		Beleidsregels tot wijziging van de beleidsregels eenmalige energietoeslag Rheden 2022

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Energietoeslag studenten

INHOUD VOORSTEL

- **Vaststellen van de gecorrigeerde Beleidsregels tot wijziging van de Beleidsregels eenmalige energietoeslag Rheden 2022**

1 Wat is de aanleiding?

Uw college heeft op 26 april 2022 de Beleidsregels eenmalige energietoeslag Rheden 2022 vastgesteld en op 6 september de Beleidsregels tot wijziging van de beleidsregels eenmalige energietoeslag Rheden 2022 vastgesteld. De hoogte van de toeslag werd hiermee vastgesteld op een totaalbedrag van €1.300, studenten bleven als groep uitgezonderd van de toeslag. Er wordt één toeslag per huishouden (adres) verstrekt.

De energietoeslag voor studenten maakt onderdeel uit van het pakket van ondersteunende maatregelen energiearmoede, zoals vastgesteld door de gemeenteraad op 20 december 2022.

Voorstel tot aanpassing beleidsregels eerder genomen besluit (7 februari 2023)
De beleidsregels werden al eerder vastgesteld in de collegevergadering van 7 februari 2023. Echter, er staat een fout in de tekst die met dit voorstel gecorrigeerd wordt. In de op 7 februari 2023 vastgestelde beleidsregels staat dat artikel 1 onder c wordt gewijzigd. Dit betekent dat de definitie van het begrip 'inkomen' wordt vervangen door de definitie van het begrip 'normbedrag'. Dit is niet juist; de omschrijving van het normbedrag is een aanvulling op het inkomensbegrip, geen vervanging. Met het vaststellen van de bijgevoegde beleidsregels, wordt deze fout gecorrigeerd.
Met uitzondering van de hierboven aangegeven aanpassing, is het collegevoorstel identiek aan het eerder behandelde collegevoorstel.

1 .Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Meerjarenbeleidskader sociaal domein Meedoen!
- Beleidskader Minima en schuldhulpverlening “Iedereen doet mee” 2021-2024
- Raadsbesluit ondersteunende maatregelen energiearmoede dd 20 december 2022 (22.105)

2 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

- We willen studenten wiens energielasten zijn gestegen compenseren in de kosten. We willen voorkomen dat zij in financiële problemen raken of (meer) schulden gaan maken.

3 Wat gaan wij ervoor doen?

De rechtbank heeft aangegeven dat studenten niet als groep mogen worden uitgezonderd van de energietoeslag. In de beleidsregels kiezen we ervoor een onderscheid te maken tussen studenten met een eigen energiecontract en studenten waarbij de huur doorbelast wordt via het (all-in) huurcontract.

We stellen daartoe beleidsregels tot wijziging van de beleidsregels eenmalige energietoeslag Rheden vast, waarmee studenten in aanmerking komen voor de energietoeslag 2022 van €1.300,- onder de volgende voorwaarden:

- De student moet uitwonend zijn;
- Het inkomen van de student mag niet meer bedragen van 120% van de voor hem/haar van toepassing zijnde norm;
- De student moet een energiecontract op naam hebben of
- Er moet sprake zijn van een significante stijging van de in de huurovereenkomst gespecificeerde kosten voor energie. Deze stijging moet ten minste €80[1] bedragen.

Wij gaan de digitale aanvraagstraat voor deze doelgroep aanpassen. Studenten worden dan gedurende een periode van drie maanden in de gelegenheid gesteld de energietoeslag 2022 aan te vragen. Wij verlengen daar de aanvraagtermijn van de energietoeslag 2022 met nog twee maanden, tot en met 31 mei 2023. Deze verlenging geldt dan automatisch ook voor de overige doelgroep (tot 120%), aangezien het technisch niet mogelijk is de aanvraagstraat voor hen wel per 31 maart 2023 te sluiten. Gezien het beperkt aantal nieuwe aanvragen dat momenteel nog wordt ingediend, verwachten wij niet dat deze verruiming van de aanvraagperiode tot een significant aantal nieuwe aanvragen voor de energietoeslag 2022 zal leiden.

4 Wat zijn de financiële consequenties?

De financiele middelen t.b.v. deze doelgroep zijn al beschikbaar gesteld bij raadsbesluit van 20 december 2022, ondersteunende maatregelen energiearmoede.

5 Wat zijn de risico’s?

[1] We hebben contact gehad met de landelijke studentenvakbond (LSVB). Hun beeld is dat de maandelijkse energielasten van studenten stijgen met een bedrag tussen de € 80 en circa €120.

De doelgroep blijkt groter te zijn dan het ingeschatte aantal studenten. Dit betekent dat het uit te keren bedrag aan toeslagen hoger uit kan vallen.

De aangepaste aanvraagstraat is al opengesteld per 1 maart. De gecorrigeerde beleidsregels treden pas in werking na vaststelling en publicatie, vermoedelijk in de loop van de tweede week van maart. Aanvragen die niet voldoen aan de criteria kunnen dus pas afgewezen worden als de gecorrigeerde beleidsregels gepubliceerd zijn. Wij zullen dit afstemmen met BS&F, de externe uitvoerder van de energietoeslag.

6 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

Het voorstel heeft draagvlak (zoals gebleken op de raadsinformatieavond van over het armoede en minimabeleid en het noodfonds op 22 november j.l.) onder de maatschappelijke partners. Daarnaast heeft de landelijke studentenvakbond aangegeven veel signalen te hebben ontvangen dat studenten financieel in de knel komen als gevolg van stijgende lasten voor energie. Zij roepen gemeenten op om gehoor te geven aan de uitspraak van de rechter. Wij gaan ervan uit dat dit ook voor Rhedense studenten geldt en dat dit voorstel daarom op draagvlak van de Rhedense studenten mag rekenen.

7 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

Communicatie zal plaatsvinden via de reguliere gemeentelijke kanalen: website, socials, persbericht. Wij zullen daarnaast de hogescholen en studentenorganisaties informeren over de toeslag.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Verantwoording over de bestede middelen en het aantal verstrekte toeslagen zal binnen de P&C cyclus op de daartoe geëigende momenten plaatsvinden.

Velp,

gemeente Rheden

Beleidsregels tot wijzing van de beleidsregels eenmalige energietoeslag Rheden 2022

Het college van burgemeester en wethouders van Rheden van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van datum,

gelet op de artikelen 4:81, eerste lid, 4:83 en 1:3, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht, artikel 4:3 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 35 van de Participatiewet;

overwegende dat het gewenst is om beleidsregels vast te stellen tot wijziging van de beleidsregels eenmalige energietoeslag Rheden 2022, nu uit jurisprudentie blijkt dat studenten in 2022 ook gebruik moeten kunnen maken van de energietoeslag.

Besluit vast te stellen: **de beleidsregels tot wijziging van de beleidsregels eenmalige energietoeslag Rheden 2022**

Artikel I Wijziging beleidsregels eenmalige energietoeslag Rheden 2022

De beleidsregels eenmalige energietoeslag Rheden 2022 worden als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

Invoegen nieuw onderdeel c:

c. normbedrag: Voor wat betreft de studenten gaan wij uit van het normbedrag zoals genoemd in artikel 3.18 Wet Studiefinanciering 2000, aangevuld met eventueel overig inkomen.

De onderdelen c tot en met f worden geletterd d tot en met g.

Toevoegen onderdelen h en i, luidende:

h. Studenten: de inwoner die jonger is dan 27 jaar en uit ‘s rijks kas bekostigd onderwijs kan volgen en in verband daarmee aanspraak heeft op studiefinanciering op grond van de Wet Studiefinanciering 2000 en niet bij zijn ouders of verzorgers woont.

i. Servicekosten: Kosten die bovenop de kale huur van een woning komen, bijvoorbeeld energie of water.

B

Het verwijderen van artikel 2 lid 6 onder c, zoals omschreven:

jonger is dan 27 jaar en aanspraak maakt op studiefinanciering op grond van de Wet studiefinanciering 2000;

C

Toevoeging van een extra artikel:

Artikel 2b: Voorwaarden studenten

Een student heeft recht op de energietoeslag, als hij aan de volgende voorwaarden voldoet:

1. a. een energiecontract op eigen naam; of

b. een aantoonbare verhoging van de energielasten als onderdeel van de servicekosten van tenminste € 80,00 per maand ;

2. Een eventueel eerder in 2022 verstrekte eenmalige energietoeslag wordt verrekend met deze eenmalige energietoeslag.

D

Aanpassing van artikel 4 lid 3. Artikel 4 lid 3 komt te luiden:

Een aanvraag voor de eenmalige energietoeslag kan worden ingediend tot en met 31 mei 2023.

E

Toevoegen van een extra lid 4 onder artikel 4. Dit komt te luiden:

Een student kan de energietoeslag alleen over het jaar 2022 aanvragen.

Artikel II Inwerkingtreding

Deze beleidsregels treden in werking op de dag na bekendmaking en werken terug tot en met 1 april 2022.

Aldus vastgesteld in de openbare collegevergadering van: [datum]

Het college voornoemd,

Burgemeester,

Secretaris

gemeente Rheden

Artikelsgewijze toelichting

Algemene toelichting

Uit jurisprudentie van de Rechtbank Nijmegen van 5 augustus 2022 (ECLI:NL:RBGEL:2022:4263) blijkt, dat studenten niet uitgesloten mogen worden van het ontvangen van de Energietoeslag. Er wordt volgens de Rechtbank een ongerechtvaardigd onderscheid gemaakt door het college tussen personen die in dezelfde financiële omstandigheden verkeren, te weten studenten en niet-studenten. Om deze reden is besloten om de huidige Beleidsregels Energietoeslag 2022 te wijzigen en studenten toegang te geven tot het ontvangen van de energietoeslag. Wel heeft de Rechtbank ruimte gegeven om een rechtvaardige regeling te treffen die recht doet aan studenten (en de woonsituatie van studenten).

Inwerkingtreding

Om recht te doen aan studenten die over de periode 1 april 2022 (inwerkingtreding Beleidsregels Energietoeslag 2022) een aanvraag Energietoeslag hebben ingediend en waarvan de aanvraag is afgewezen, treedt deze wijziging in per 1 april 2022. Op deze manier kan er opnieuw gekeken worden of eerdere afwijzingen onder deze wijziging toch recht kunnen hebben op de Energietoeslag.

Normbedrag WSF

Voor de vaststelling van het inkomen gaan we bij studenten uit van het normbedrag zoals vastgesteld onder artikel 3.18 Wet Studiefinanciering 2000. Onder dit normbedrag valt de verstrekking en/of de lening bij het DUO en de ouderlijke bijdrage die een student van zijn ouders/verzorgers krijgt.

Normbedragen op grond van artikel 3.18 WSF, vastgesteld per 1 januari 2023:

Beroepsonderwijs uitwonend	€ 786,59
Hoger onderwijs uitwonend	€ 957,87

Servicekosten

Servicekosten zijn de extra kosten die een student moet betalen boven op zijn huur. Deze servicekosten moeten gespecificeerd zijn in het huurcontract. Bij een all-in kamerprijs die studenten vaak moeten betalen, zitten de energiekosten verdisconteerd in de servicekosten.

Artikel 2b: voorwaarden studenten

Er is gekozen om voor studenten aanvullende voorwaarden op te stellen, boven op de voorwaarden die voor reguliere huishoudens gelden. De reden hiervoor is de specifieke woonsituatie van studenten, waarin ze vaak een kamer huren met een all-in contract zonder eigen energiecontract.

De gemeente Rheden kiest ervoor om bij studenten niet alleen huishoudens met een eigen energiecontract een energietoeslag toe te kennen, maar ook studenten die kunnen aantonen dat hun servicekosten significant (tenminste € 80,00) gestegen zijn ten opzichte van het vorige huurcontract. De reden dat studenten met een all-in contract de stijging van kosten moeten aantonen ten opzichte van studenten met een eigen energiecontract, ligt gelegen in het feit dat deze studenten de kosten van energie al verdelen onder meerdere huisgenoten en de huisbaas in principe verantwoordelijk is. Pas als blijkt dat de huisbaas

de verhoging ook daadwerkelijk doorberekend aan zijn huurders, kan gesteld worden dat deze studenten er ook daadwerkelijk financieel erop achteruitgaan door de gestegen huurprijzen. De gemeente Rheden wil deze studenten graag kunnen compenseren voor deze stijging, daar dit in de bedoeling en de lijn van deze regeling past.

Artikel voorwaarden studenten

- Lid b: Als er sprake is van een energiecontract op naam is duidelijk dat er recht is op de energietoeslag. Als daar geen sprake van is moet in de huurovereenkomst gespecificeerd staan wat de kosten voor energie zijn. De studenten moet aan kunnen tonen dat er sprake is van een significante verhoging van deze kosten.

Artikel 4 lid 4: aanvraag

De aanvraag tot de eenmalige energietoeslag voor studenten kan maximaal tot 3 maanden na inwerkingtreding van deze beleidsregels aangevraagd worden.

Het inkomen wordt vastgesteld op het moment van aanvraag. Voor studenten die eerder in het jaar (2022) een aanvraag hebben ingediend, maar waarbij de energietoeslag op dat moment is afgewezen kan beoordeeld worden op datum van oude aanvraag.

B&W-voorstel

Algemene gegevens

Titel	:	ESF subsidie + samenwerkingsovereenkomst
Portefeuillehouder	:	G. Hofstede
Begrotingsprogramma	:	Economische Ontwikkeling
Draagt bij aan Global Goal(s)	:	 Geen armoede
		 Eerlijk werk en economische groei
		 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken
Rol van de gemeenteraad	:	ter kennisneming
Zaaknummer	:	
Bijlage(n)	:	1

Voorstel

- Instemmen om het besluit van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Arnhem om namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden de subsidie voor het project 'ESF in de regio Midden Gelderland' bij het Ministerie van SZW van 24 november 2022 aan te vragen te bekrachtigen;
- Instemmen met het aangaan van de samenwerkingsovereenkomst project ESF in de regio Midden Gelderland.
- Instemmen met het voorstel om de te ontvangen subsidie terug te laten vallen op het re-integratiebudget.

Aanleiding

- De nieuwe aanvraagronde Europees Structuurfonds (ESF+) voor de arbeidsmarktregio's is eind vorig jaar geweest. Deze heeft tot doel inwoners die een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben, een betere kans op werk, dagbesteding of een vervolgopleiding te bieden. De gemeente Rheden neemt al jaren deel aan de ESF-subsidie, wat ons meer financiële ruimte geeft in het kader van re-integratie en participatie.

- Als centrumgemeente heeft de gemeente Arnhem de aanvraag voor de arbeidsmarktregio ingediend. De invulling van de subsidie vindt lokaal plaats. Als onderlegger van de gezamenlijke aanvraag is een samenwerkingsovereenkomst opgesteld, waarin ook de aanvraag van de subsidie door het college van Arnhem wordt bekrachtigd.

Welk resultaat willen we met dit voorstel behalen?

- Met dit voorstel bewerkstelligen we dat Arnhem als centrumgemeente de subsidie rechtmatig voor ons kan aanvragen en leggen we de samenwerking in de arbeidsmarktregio in het kader van deze subsidie vast.
- Tevens beogen we meer financiële ruimte te creëren om de bijstandsdoelgroep te begeleiden naar of in een zinvolle dagbesteding, participatie of werk.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel?

- Door middel van deelname aan de ESF-subsidie 2021-2027 ontvangen we conform een regionale verdeelsleutel na afloop van de looptijd van 15 maanden extra budget voor re-integratie. Hiermee kunnen we meer uitkeringsgerechtigden begeleiden richting participatie of werk.
- Aangezien de subsidie bedoeld is voor re-integratie en particiaptie van inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt en de cofinanciering bestaat uit loonkosten vanuit Team Werk, particiaptie & inburgering, valt de te ontvangen subsidie terug op het re-integratiebudget.

Wat zijn de risico's van dit voorstel?

- Dit voorstel kent geen risico's.

Waar moeten we rekening mee houden?

Financiële consequenties

- Voor de regio is 1,35 miljoen subsidie beschikbaar, op basis van een regionale verdeelsleutel gebaseerd op aantal inwoners en het aantal uitkeringen is er voor Rheden maximaal €132.535 beschikbaar.
- Voor de subsidie geldt 60% cofinanciering vanuit de gemeente. Als cofinanciering (€198.803) geven we (reguliere) loonkosten op van werkconsulenten, conform een methodiek die in vorige ESF-subsidies succesvol is toegepast door afdeling financiën in samenwerking met team Werk, Participatie en Inburgering. Door opgave van deze loonkosten ontvangen wij de additionele middelen à maximaal €132.535.

Gemeente	EU subsidie	Cofinanciering	Te verantwoorden kosten
Rheden	€132.535	€198.803	€331.337

Personele consequenties

- Er zijn geen personele consequenties

Communicatie en participatie

- De teamleider van team Werk, Participatie & inburgering, evenals de afdeling Financiën zijn op de hoogte van dit voorstel.
- De raad wordt ter kennisgeving meegenomen in dit voorstel. In april 2017 is de beleidsnotitie Samenwerkingsverbanden gemeente Rheden opgesteld. Hierin is besloten dat voor het aangaan van samenwerkingen en samenwerkingsverbanden (zowel publiek als privaatrechtelijk) de raad betrokken moet worden. In de overeenkomst ESF Regio Midden worden afspraken gemaakt in het kader van de subsidieregeling ESF. Arnhem heeft als centrumgemeente subsidie aangevraagd, ook namens Rheden, en is dus eindverantwoordelijk voor de verplichtingen die vanuit deze subsidieregeling gelden. In de overeenkomst, die de aard van een overeenkomst van opdracht heeft, worden de verplichtingen van de subsidieregeling waarvoor Arnhem verantwoordelijk is belegd bij Rheden voor het aandeel van Rheden (opzet, inrichting, en uitvoering deelproject en projectadministratie). Deze verplichtingen zijn inhoudelijk gelijk aan die van Arnhem. Hierin vindt dus geen verschuiving van bevoegdheden plaats en er is dan ook geen sprake van een echt samenwerkingsverband.

Evaluatie

- Nvt

Samenwerkingsovereenkomst project ESF in de regio Midden Gelderland

De ondergetekenden:

a. De gemeente Arnhem, gevestigd te Arnhem (Eusebiusbuitensingel 53, 6828 HZ Arnhem, Postbus 9029, 6800 EL Arnhem), vertegenwoordigd door, Marcella Oviedo Nunez, clustermanager Werk en Inkomen, verder te noemen: ***centrumgemeente***,

en

b. De gemeente Rheden, gevestigd te De Steeg (STRAAT, HUISNUMMER, POSTCODE, PLAATS), vertegenwoordigd door, Hanny Jansen, verder te noemen: ***uitvoerder***,

Hierna gezamenlijk te noemen: *partijen*.

Overwegende dat:

- er ESF+ subsidie beschikbaar is voor arbeidstoeleiding;
- er een maatschappelijk belang is om deze ontwikkeling te stimuleren;
- de gemeente Arnhem als centrumgemeente is aangewezen voor de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland;
- op 24 november 2022 door de centrumgemeente op grond van de Subsidieregeling ESF+ 2021-2027 subsidie voor het project 'ESF in de regio Midden Gelderland' namens de deelnemende partners is aangevraagd bij het Ministerie van SZW;
- de Subsidieaanvraag een onlosmakelijk onderdeel uitmaakt van deze overeenkomst;
- de subsidie uitsluitend wordt besteed aan de activiteiten waarvoor deze wordt verleend;
- de deelnemende partners zijn: gemeente Arnhem (centrumgemeente), gemeente Doesburg, gemeente Overbetuwe, gemeente Rheden, RSD de Liemers;
- de samenwerking tussen partijen heeft tot doel deelnemers aan het Project, die een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben, een betere kans op werk, dagbesteding of een vervolgopleiding te bieden;
- de centrumgemeente sluit met alle deelnemende partners een samenwerkingsovereenkomst;
- deze overwegingen onderdeel uit maken van de overeenkomst.

Verklaren het volgende te zijn overeengekomen:

Artikel 1 Definities

Overeenkomst:	deze samenwerkingsovereenkomst inclusief de bijlagen;
Project:	het project 'ESF in de regio Midden Gelderland' zoals omschreven in de Subsidieaanvraag;
Subsidieaanvraag:	de voor het Project op grond van de Subsidieregeling ESF+ 2021-2027 op 24 november 2022 bij het Ministerie van SZW ingediende aanvraag welke als bijlage 1 bij deze Overeenkomst wordt gevoegd en daarvan onlosmakelijk onderdeel uitmaakt;
Subsidieregeling:	de Subsidieregeling ESF+ 2021-2027;
Subsidieverstrekker:	het Ministerie van SZW.

Artikel 2 Samenwerkingsafspraken

2.1 Partijen zullen gezamenlijk met de andere deelnemende partners uitvoering geven aan het Project.
2.2 De centrumgemeente wordt door het ondertekenen van deze Overeenkomst door de uitvoerder gemachtigd om namens hem de Subsidieaanvraag in te dienen en jegens de Subsidieverstrekker op te treden als penvoerder.

Artikel 3 Verplichtingen van de centrumgemeente

3.1 De verplichtingen zoals in deze Overeenkomst beschreven gelden zowel voor de centrumgemeente alsook voor diens eventuele toekomstige rechtsopvolgers.
3.2 De centrumgemeente draagt zorg voor het namens de deelnemende partners indienen van de Subsidieaanvraag.
3.3 Conform de regelgeving rusten op de centrumgemeente alle aan de subsidie verbonden verplichtingen jegens de Subsidieverstrekker, ongeacht welke partij belast is met de uitvoering van de daarop betrekking hebbende werkzaamheden.
3.4 De centrumgemeente is verantwoordelijk voor het tijdig indienen van de voortgangsrapportages, zoals omschreven in de Subsidieregeling.
3.5 De centrumgemeente huurt namens de arbeidsmarktregio een partij in, die erop toeziet dat de administratie van het Project in de arbeidsmarktregio op een deugdelijke wijze wordt vormgegeven.
3.6 De centrumgemeente stelt de uitvoerder onverwijld in kennis van relevante informatie van de Subsidieverstrekker.

Artikel 4 Verplichtingen van de uitvoerder

4.1 De verplichtingen zoals in deze Overeenkomst beschreven gelden zowel voor de uitvoerder alsook voor diens eventuele toekomstige rechtsopvolgers.
4.2 De uitvoerder dient te voldoen aan alle regels en eisen die de Subsidieregeling stelt met betrekking tot de projectadministratie. De centrumgemeente heeft het recht om gedurende de looptijd van het Project aan de uitvoerder nadere verplichtingen op te leggen voortvloeiend uit de regelgeving en uit de besprekingen met de Subsidieverstrekker.
4.3 De uitvoerder is verantwoordelijk voor de opzet, inrichting en uitvoering van haar deelproject en van de bijbehorende projectadministratie.
4.4 Op het moment dat projectactiviteiten door uitvoerder niet worden uitgevoerd of dat er financiële of inhoudelijke wijzigingen zijn dient de uitvoerder dat te melden aan de centrumgemeente.
4.5 De uitvoerder voorziet de centrumgemeente van alle informatie die de centrumgemeente nodig acht om aan haar verplichtingen ten opzichte van de Subsidieverstrekker te voldoen.
4.6 De uitvoerder verplicht zich om alle door de Subsidieverstrekker verlangde gegevens tijdig en volledig aan te leveren. Dit betekent concreet vier weken voor de datum indiening van de voortgangsrapportages en de datum indiening van de einddeclaratie. De consequenties van het niet tijdig aanleveren van gegevens zijn voor risico van de uitvoerder.

Artikel 5 Administratievoorschriften

5.1 De partijen voeren een deugdelijke en afzonderlijke projectadministratie conform de criteria uit de Subsidieregeling.
5.2 In de projectadministratie worden alle noodzakelijke gegevens van het Project tijdig, juist en volledig vastgelegd en deze zijn te verifiëren met bewijsstukken.
5.3 De partijen dragen dusdanig zorg voor een accurate en tijdige administratie van gemaakte uren en kosten dat de centrumgemeente -indien nodig- tijdens de looptijd van het Project

voortgangsrapportages en na afloop van het Project een eindrapportage kan overleggen, welke dienen te voldoen aan de vereisten van de Subsidieregeling.

Artikel 6 Financiering / subsidiering

6.1 De bekostiging van het Project vindt plaats met de inzet van ESF+ subsidie en met de inzet van cofinanciering door de deelnemende partners, conform het financieel overzicht zoals opgenomen in de Subsidieaanvraag.
6.2 Partijen zijn met de andere deelnemende partners een budgetverdeling overeengekomen. Deze is vastgelegd in de begroting in bijlage 1 bij de Subsidieaanvraag. Het daar genoemde bedrag is een maximum bedrag. Als er meer kosten worden gemaakt dan het daar genoemde bedrag zijn deze voor rekening van uitvoerder zelf.
6.3 In afwijking van het vorige lid kan in onderling overleg met alle deelnemende partners, als na afloop van de projectperiode blijkt dat één of meerdere uitvoerders het subsidiebedrag niet geheel benut (onderrealisatie), het niet benutte subsidiebedrag naar rato verdeeld worden over de deelnemende partijen met een overrealisatie.
6.4 De centrumgemeente zal ervoor zorgdragen dat binnen 30 dagen na de ontvangst van enige betaling van de Subsidievertrekker, het voor uitvoerder bestemde aandeel in die betaling (conform de budgetverdeling) is overgemaakt op de daartoe door uitvoerder opgegeven bankrekening.
6.5 De kosten voor de projectadministratie die de centrumgemeente maakt ten behoeve van de gehele arbeidsmarktregio worden naar rato in mindering gebracht op de uit te keren subsidie.
6.6 Bij een financiële correctie om reden van een niet-verwijtbare aanleiding wordt deze conform de verdeelsleutel doorberekend aan alle deelnemende partijen.
6.7 Uiterlijk binnen 6 weken na de definitieve subsidievaststelling door het Ministerie vindt een afrekening van de subsidiegelden plaats met de uitvoerder.

Artikel 7 Aansprakelijkheid en vrijwaring

7.1 De projectuitvoering door en in al haar facetten valt onder verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van de uitvoerder.
7.2 De uitvoerder vrijwaart de centrumgemeente voor alle aanspraken, door wie dan ook gedaan, in relatie tot de activiteiten en bijbehorende kosten van het Project.
7.3 De centrumgemeente is noch ten opzichte van de uitvoerder noch ten opzichte van derden aansprakelijk voor schade, indien er om welke reden dan ook wordt afgeweken van de bij de beschikking verleende subsidie en deze subsidie niet of slechts ten dele wordt betaald.
7.4 Onverminderd het elders in deze overeenkomst bepaalde geldt dat indien uitvoerder haar verplichtingen uit deze overeenkomst niet of niet behoorlijk nakomt en de Subsidievertrekker hier jegens de centrumgemeente nadelige gevolgen voor de verstrekte Subsidie aan verbindt, dat wil zeggen de Subsidie niet verstrekt dan wel geheel of gedeeltelijk terugvordert, de uitvoerder de centrumgemeente voor deze nadelige gevolgen zal vrijwaren.

Artikel 8 Rechtsmiddelen

8.1 De centrumgemeente kan al dan niet op nadrukkelijk verzoek van en na overleg met de uitvoerder een bezwaar indienen indien de Subsidieverstrekker geheel of gedeeltelijk afwijzend beslist op een verzoek tot subsidieverlening dan wel tot subsidievaststelling. Het uiteindelijke besluit om over te gaan tot het indienen van bezwaar ligt bij de centrumgemeente.
8.2 De centrumgemeente kan op nadrukkelijk verzoek van en na overleg met de uitvoerder een gerechtelijke procedure aangaan c.q. beroep indienen tegen een afwijzend besluit op bezwaar. Het uiteindelijke besluit om wel dan niet over te gaan tot het indienen van beroep ligt bij de centrumgemeente.

8.3 Bij het besluit om over te gaan tot het indienen van bezwaar en/of beroep maken centrumgemeente en uitvoerders, afspraken over de verdeling van alle kosten verbonden aan het indienen van bezwaar en/of beroep.
8.4 De centrumgemeente is verantwoordelijk voor de bewaking van bezwaar- en beroepstermijnen. De uitvoerder is verplicht uiterlijk 5 werkdagen voor het verstrijken van deze termijnen alle relevante bescheiden in te dienen bij de centrumgemeente.

Artikel 9 Geschillen

9.1 Indien er zich een geschil voordoet tussen centrumgemeente en uitvoerder, dan spannen beide partijen zich in om tot een minnelijke schikking te komen.
9.2 Indien er zich een geschil voordoet tussen uitvoerder en overige uitvoerders uit het Project, dan spannen alle partijen zich in om tot een minnelijke schikking te komen.
9.3 In geval minnelijke schikking niet mogelijk is, zal het geschil worden onderworpen aan het oordeel van de Rechtbank Arnhem, tenzij een andere rechter exclusief bevoegd is op grond van de wet.

Artikel 10 Ontbinding

10.1 In geval van niet nakoming door uitvoerder van een of meer verplichtingen krachtens deze overeenkomst, heeft de centrumgemeente het recht om na deugdelijke ingebrekestelling uitvoerder uit te sluiten van deelname aan het Project en deze overeenkomst schriftelijk op te zeggen.
10.2 Partijen kunnen deze overeenkomst ook tussentijds beëindigen bij surseance of financieel onvermogen van de wederpartij.

Artikel 11 Looptijd overeenkomst

11.1 Deze overeenkomst gaat met terugwerkende kracht in op 24 november 2022, en duurt minimaal tot het moment van de vaststelling van de laatste subsidie die binnen de Subsidieregeling is aangevraagd, en eindigt met de definitieve afwikkeling van de verdeling van de subsidie.
11.2 Na afloop van de overeenkomst blijven de bepalingen van deze overeenkomst van kracht, voor zover dit voor de afwikkeling van de overeenkomst noodzakelijk is.

Artikel 12 Slotbepalingen

Wijzigingen en/of aanvullingen op de onderhavige overeenkomst dienen schriftelijk te worden overeengekomen.

Aldus overeengekomen en opgemaakt, per bladzijde geparafeerd en ondertekend.

Namens centrumgemeente,	namens gemeente …….,
Arnhem, d.d. …….	……., d.d. ……..
Marcella Oviedo Nunez, clustermanager Werk en Inkomen	Hanny Jansen Manager afdeling Samenleving

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
T.A.F.A. Klomberg

begrotingsprogramma
Alle programma's

draagt bij aan Global Goal(s)
16 Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten

b en w-vergadering
7 maart 2023

agendapunt

bijlage(n)
Brief provincie 31 januari 2023

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Financieel toezicht 2023 door provincie

INHOUD VOORSTEL
1. Kennisnemen van de begrotingsbrief 2023 van de provincie waarin is gemeld dat Rheden onder (de reguliere vorm van) repressief toezicht staat;
2. Instemmen met bijgevoegde memo waarin deze brief ter informatie en afstemming wordt voorgelegd aan de financiële commissie van 21 maart a.s.

1 Wat is de aanleiding?

De gemeenteraad heeft op 8 november 2022 de Programmabegroting 2023 vastgesteld. Op grond van artikel 191 van de gemeentewet dient het college de door de raad vastgestelde begroting vóór 15 november van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, ter beoordeling aan gedeputeerde staten te zenden. Dit is gebeurd en de provincie heeft hierop gereageerd in haar begrotingsbrief van 31 januari jl. waarin ze aangeeft welke vorm van financieel toezicht over het boekjaar 2023 van toepassing is. De gemeente valt voor 2023 onder de reguliere vorm van repressief toezicht.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

De gemeentebegroting wordt jaarlijks na vaststelling door de raad ter beoordeling aan de provinciaal toezichthouder voorgelegd. Vervolgens ontvangen we aan het begin van het begrotingsjaar de zogenaamde begrotingsbrief waarin melding wordt gemaakt welke vorm van financieel toezicht van toepassing is.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

Niet specifiek van toepassing.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

In de begrotingsbrief heeft de provinciaal toezichthouder één aandachtspunt meegegeven en dit betreft het weerstandsvermogen. Dit vermogen is uitgedrukt in de weerstandsratio en bedraagt 2,2. Deze score

kan op grond van gehanteerde normen als ‘uitstekend’ worden gekwalificeerd. De provincie geeft aan dat het belangrijk is om over voldoende weerstandsvermogen te blijven beschikken en vraagt daarom aandacht voor de ontwikkeling ervan. Ook kijkt de provincie voor de beoordeling van de financiële positie naar de ontwikkeling van financiële kengetallen. Aandachtspunten daarbij zijn de netto schuldquote en de solvabiliteitsratio. De schuldquote scoort in categorie B en de solvabiliteit in de meest risicovolle categorie C.
Het is van belang om ervoor te zorgen dat deze waarden in de komende jaren verbeteren. Dit kan worden gerealiseerd door maatregelen te treffen die gericht zijn op het realiseren van rekeningoverschotten en een verbetering van onze financiële positie.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
Niet speciek van toepassing. Van belang is om maatregelen te treffen die in de komende jaren leiden tot een verbetering van het weerstandsvermogen. Hiermee wordt met name de netto schuldquote en de solvabiliteit bedoeld.

6 Wat zijn de risico’s?
Er dient aandacht te worden gegeven aan de ontwikkeling van de schuldquote en solvabiliteit. Een hoge schuldquote en lage solvabiliteit kunnen leiden tot hoge rentelasten in onze exploitatie en mogelijke betalingsproblemen.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Niet van toepassing.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De begrotingsbrief wordt ter kennisneming voorgelegd aan de raad en aan de hand van bijgevoegde memo voor afstemming geagendeerd in de financiële commissie.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing.

Velp,

Besluit

Datum
31 januari 2023

Zaaknummer
2022-004724

Onderwerp
Begroting 2023

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 5

De raad van de gemeente Rheden
Postbus 9110
6994 ZJ DE STEEG

Geachte leden van de raad,

Wij hebben uw begroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 ontvangen en beoordeeld.
Deze beoordeling heeft in goed overleg met uw gemeente plaatsgevonden.
Met deze brief informeren wij u over de vorm van financieel toezicht die in 2023 voor uw gemeente van toepassing is. Waar nodig geven wij u enkele aandachtspunten mee. In de bijlage bij deze brief lichten wij deze aandachtspunten nader toe en vindt u onze jaarlijkse risicobeoordeling van de financiële positie van uw gemeente.

Beoordeling begroting en toezichtvorm
De vastgestelde begroting 2023 is naar ons oordeel structureel en reëel in evenwicht. Uw gemeente staat in 2023 onder repressief toezicht van de provincie. Dit is de reguliere vorm van toezicht. Uw begroting 2023 en de daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen behoeven geen goedkeuring van ons college.

Toelichting

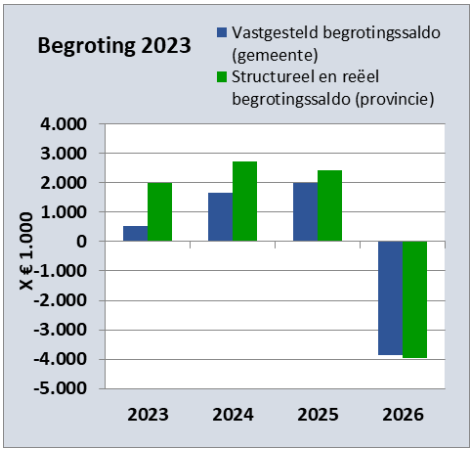

In de grafiek ziet u het verloop van de begroting 2023-2026. De blauwe kolommen geven de uitkomsten weer, zoals die door u zijn vastgesteld. Voor de jaarschijven 2023 tot en met 2025 zijn er ruime positieve saldi. Het ravijn jaar 2026 is duidelijk zichtbaar met een aanmerkelijk tekort. De groene kolommen bevatten de door ons becijferde reële en structurele uitkomsten. De saldi uit uw vastgestelde begroting zijn daarbij voor incidentele posten gecorrigeerd.
Deze uitkomsten sluiten nagenoeg aan bij de door u gepresenteerde uitkomsten in de tabellen op bladzijde 10 van de Programmabegroting 2023-2026.

Wij hebben kennisgenomen van de afboeking van de in de vorige begroting opgenomen taakstelling voor organisatie- en frictiekosten. Ook voor de kosten van jeugdzorg wordt rekening gehouden met een groter nadeel. Door deze aanpassingen neemt de realiteit van de ramingen in de Programmabegroting 2023-2026 toe. Aandachtspunt blijft het tekort in 2026, grotendeels als gevolg van een lagere algemene uitkering.

Aandachtspunt en motivering
Naar aanleiding van onze analyse van uw begroting geven wij u het volgende aandachtspunt mee:
- Weerstandsvermogen

In de bijlage bij deze brief vindt u een nadere toelichting. Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te informeren.

Meer informatie
Heeft u vragen over de inhoud van deze brief of over ons financieel toezicht? Graag geven wij op uw uitnodiging een nadere toelichting of presentatie.
Neem hiervoor contact op met uw adviseur gemeentefinanciën via het provincieloket, telefoonnummer 026 359 99 99.

Wij wensen u veel succes met de uitvoering van uw plannen en ambities voor het komende jaar!

Hoogachtend,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Jurgen Rau
Teammanager Interbestuurlijk Toezicht

Bijlage:
- Aandachtspunt provinciaal toezicht
- Risicobeoordeling van uw financiële positie

Voor deze beoordeling gelden:
- Gemeentewet, artikel 189 en artikel 203

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na dagtekening van dit besluit bezwaar maken. Richt uw bezwaarschrift aan: Gedeputeerde Staten, secretariaat Commissie rechtsbescherming, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem. Graag 'bezwaarschrift' vermelden op de envelop en op de brief.
U kunt uw bezwaarschrift ook elektronisch indienen op het portaal Rechtsbescherming. Hiervoor gebruikt u DigiD, eHerkenning of eIDAS.
Meer informatie vindt u op www.gelderland.nl/bezwaren en bij het Provincieloket 026 359 99 99.
Als u een bezwaarschrift indient en u wilt niet dat een besluit in werking treedt, kunt u bij de rechter een verzoek indienen voor een voorlopige voorziening. Zie www.rechtspraak.nl.

Bijlage

Aandachtspunt naar aanleiding van uw begroting 2023

Weerstandsvermogen

Een voldoende weerstandsvermogen is een belangrijk onderdeel van de financiële stabiliteit van een gemeente. Dit betreft de mate waarin de gemeente in staat is gekwantificeerde risico's af te dekken. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn deze risico's berekend op € 6,4 miljoen. Om deze af te dekken is een weerstandscapaciteit (onder andere algemene- en risicoreserve) voorhanden van ruim € 14 miljoen. De weerstandsratio (weerstandscapaciteit in verhouding tot de risico's) is berekend op 2,2. Ten opzichte van de begroting 2022 is dit een verbetering van 0,3, maar ten opzichte van de jaarrekening 2021 een geringe afname. Juist in een tijd dat de gemeentelijke financiën onder druk staan is het belangrijk te beschikken over ruim voldoende weerstands-vermogen en vragen wij uw aandacht voor de ontwikkeling hiervan.

Risicobeoordeling van uw financiële positie

Wij hebben een risicobeoordeling gemaakt van de financiële positie van uw gemeente op basis van de financiële kengetallen. Deze sluiten aan bij de zogeheten 'signaleringswaarden' die afkomstig zijn uit onder meer de stresstest voor 100.000+ gemeenten.

In onderstaande tabel ziet u de kengetallen voor uw gemeente. De waarden zijn ingedeeld in de categorieën A, B en C. Categorie A is het minst risicovol en categorie C het meest risicovol. De corresponderende categorieën van uw gemeente zijn gekleurd weergegeven.

Kengetal	Gelders gemiddelde 2023	Waarde Rheden	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	64%	**97%**	<90%	90-130%	>130%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd	57%	**93%**	<90%	90-130%	>130%
3. Solvabiliteitsratio	31%	**15%**	>50%	20-50%	<20%
4. Grondexploitatie	8%	**0%**	<20%	20-35%	>35%
5a. Structurele exploitatieruimte Begr	1,50%	**1,60%**	Begr en MJR > 0%	Begr of MJR > 0%	Begr en MJR < 0%
5b. Structurele exploitatieruimte MJR	-0,06%	**-3,00%**			
6. Belastingcapaciteit	100%	**92%**	<95%	95-105%	>105%
7. Weerstandsvermogen	2,7	**2,2**	> 1,0	0,8 - 1,0	< 0,8

Afschrift:
Het college van Burgemeester en
Wethouders van de gemeente Rheden
Postbus 9110
6994 ZJ DE STEEG

Memo

Van: College van B&W
Aan: Financiële commissie
Datum: 7 maart 2023
Onderwerp: Begrotingsbrief 2023 van Provincie Gelderland
Bijlagen: 1. Definitie schuldquote en solvabiliteit
2. Presentatie solvabiliteit (financiële commissie 19-1-2023)

De gemeenteraad heeft op 8 november 2022 de Programmabegroting 2023 vastgesteld. De begroting is vervolgens, zoals te doen gebruikelijk, ter beoordeling aan Gedeputeerde Staten verzonden. De provincie heeft hierop gereageerd in haar begrotingsbrief van 31 januari jl. waarin ze aangeeft welke vorm van financieel toezicht over het boekjaar 2023 van toepassing is.

<u>Beoordeling begroting en toezichtvorm</u>
De provinciaal toezichthouder heeft geconstateerd dat de begroting 2023 structureel en reëel in evenwicht is. Daarmee valt onze gemeente in 2023 onder de reguliere vorm van repressief toezicht. Dit betekent in de praktijk dat de begroting 2023 en de daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen geen goedkeuring behoeven van het college van Gedeputeerde Staten.

De provincie heeft de begroting 2023-2026 beoordeeld en de begrotingssaldi gecorrigeerd met de opgenomen incidentele posten. De gecorrigeerde saldi sluiten nagenoeg aan met de saldi zoals gepresenteerd in onze meerjarenbegroting.
Voor beoordeling van het reële evenwicht worden de belangrijkste ramingen van uitgaven en inkomsten beoordeeld. Een aandachtspunt daarbij zijn doorgaans de opgenomen taakstellingen. De provincie acht het een goede ontwikkeling dat de taakstellingen voor organisatie en frictiekosten in de begroting structureel zijn afgeboekt. Ook de verhoging van te verwachten kosten voor jeugdzorg draagt eraan bij dat de voorliggende begroting door de provincie als reëel sluitend wordt beschouwd.

De provincie constateert dat voor de jaarschijven 2023 t/m 2025 ruime positieve saldi zijn begroot en dat er in 2026 – het zogenoemde ravijnjaar – sprake is van een aanmerkelijk tekort. Dit tekort wordt echter vooral veroorzaakt door een lagere algemene uitkering. Deze ontwikkeling geldt voor het merendeel van de Nederlandse gemeenten.

Op grond van deze bevindingen is over 2023 het repressief toezicht van toepassing.

<u>Aandachtspunt</u>
In de begrotingsbrief wordt slechts één aandachtspunt meegegeven. Dit betreft het weerstandsvermogen. Dit vermogen is uitgedrukt in de weerstandsratio en bedraagt 2,2. Deze score kan op grond van gehanteerde normen als ‘uitstekend’ worden gekwalificeerd. De provincie geeft aan dat het belangrijk is om over voldoende weerstandsvermogen te blijven beschikken en vraagt daarom aandacht voor de ontwikkeling ervan.
Ook kijkt de provincie voor de beoordeling van de financiële positie naar de ontwikkeling van financiële kengetallen. Aandachtspunten daarbij zijn de netto schuldquote en de solvabiliteitsratio. De schuldquote scoort in categorie B en de solvabiliteit in de meest risicovolle categorie C.
Een hoge schuldquote en lage solvabiliteit kunnen leiden tot hoge rentelasten in onze exploitatie en mogelijke betalingsproblemen.

Verdere aanpak

Vanuit de gemeente is ook onderkend dat van bovengenoemd aandachtspunt werk moet worden gemaakt. Dit is ook verwoord in de conclusie bij paragraaf weerstandsvermogen op pag. 82 van de Programmabegroting 2023:

“De oorzaak van deze ontwikkeling is gelegen in de flinke omvang van investeringen in komende jaren. In de periode 2023 tot en met 2026 bedraagt het totaal aan geplande investeringen afgerond € 118 miljoen. Om zowel de schuldquote als de solvabiliteitsratio te verbeteren, is het zaak om ons vreemd vermogen te verminderen en onze algemene reserve op te hogen. Van belang daarbij is om de geplande investeringen minder te gaan financieren door het afsluiten van leningen. Daarvoor is het nodig om structurele begrotingsruimte (overschotten) te creëren, zodat toekomstige kapitaallasten gedekt kunnen worden vanuit de reguliere exploitatie. Op die manier zorgen we voor een betere verhouding tussen ons eigen en vreemd vermogen en daarmee voor een verbetering van onze financiële positie.”

Het is van belang om ervoor te zorgen dat genoemde waarden in de komende jaren verbeteren. Dit kan worden gerealiseerd door maatregelen te treffen die gericht zijn op het realiseren van rekeningoverschotten en een verbetering van onze financiële positie.

In de financiële commissie van 19 januari jl. is specifiek aandacht geschonken aan de solvabiliteit. Voor nadere inhoudelijke informatie hierover verwijzen wij naar de betreffende presentatie.
De commissie heeft daarbij ingestemd met het procesvoorstel m.b.t. verbetering solvabiliteitsratio.

Concreet voorstel als vervolg op presentatie van 19 januari jl.:

1. Keuze maken voor scenario risiconeutraal t.a.v. solvabiliteitsratio en netto schuldquote
2. Daarbij kiezen voor een ingroei-pad van 10 jaar
3. De bijbehorende streefwaarden als volgt te borgen:
   - Dit uitgangspunt meenemen in de kadernota 2024
   - Bij projecten met grote financiële impact ook nieuwe solvabiliteitsratio opnemen
   - Dit uitgangspunt opnemen in de financiële verordening

Bijlage 1. Definitie schuldquote en solvabiliteit

Netto schuldquote
De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Een hoge *netto schuldquote* geeft aan dat de druk van de schuldverplichtingen op de exploitatie-uitgaven hoog kan oplopen.
Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 90% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente zich in de gevarenzone. Het bestuur moet er werk van maken om de schuld te verlagen.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio wordt berekend door het totale eigen vermogen te delen door het totaal van de passiva.
Een lage *solvabiliteitsratio* is een teken dat een gemeente met zijn exploitatieresultaten weinig tot niet spaart voor de financiering van investeringen. Bij een negatieve *solvabiliteitsratio* heeft een gemeente met negatieve exploitatieresultaten geleend voor lopende consumptieve uitgaven. Er worden in dat geval lopende consumptieve uitgaven op een toekomstige generatie inwoners afgewenteld.

Bijlage 2. Presentatie solvabiliteit (financiële commissie 19-1-2023)

Zie apart pdf-bestand.

Scenario's solvabiliteitsratio

Financiële commissie 19 januari 2023

Proces

- Op basis van de gangbare normen komen tot een aantal scenario's.
  - Van risico zoekend tot risico mijdend.

- In de basis 2 knoppen om aan te draaien:
  1. **Wat is de norm waar we naar toe werken?**
  2. **Met welke snelheid willen we deze norm bereiken?**

Streefgetal

- Wat is de norm waar we naar toe werken?
  - Huidig:

Kengetallen	R2021	GB 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026
Solvabiliteitsratio	19%	16%	15%	14%	13%	10%
Netto schuldquote	66%	91%	97%	111%	128%	142%

  - VNG:
    - *"De signaalwaarde voor het kengetal solvabiliteitsratio bedraagt 5%. Bij een lagere uitkomst heeft een gemeente een hoge schuldbelasting van het bezit."*
    - *"Als signaalwaarde voor de solvabiliteitsratio geldt een percentage van 20%. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% bevindt de gemeente zich op glad ijs. (…) De vraag of de gemeente de schuld met zijn inkomen kan betalen, is daarom veel belangrijker. [<130%]" Dit is de netto schuldquote (inclusief uitgeleend geld)*
  - Provincie 3 categorieën: A > 50%, B > 20% (neutraal) en C < 20% (meest risicovol).
  - Voorstel

	Solvabiliteitsratio	Netto schuldquote
Risico zoekend	> 5%	< 200%
Stabiliseren	> 15%	< 130%
Risico neutraal	> 20%	< 130%
Risico mijdend	> 50%	< 100%

Ingroeien

- Met welke snelheid willen we deze norm bereiken?
  - Aanname balanstotaal stabiel, uitgangspunt prognose boekjaar 2026

	Solvabiliteit sratio	Gewenst (x 1.000)	Benodigde toename EV (x 1.000)
Risico zoekend	> 5%	12.058	
Stabiliseren	> 15%	36.174	11.413
Risico neutraal	> 20%	48.232	23.471
Risico mijdend	> 50%	120.581	95.820

Benodigde toename EV (x 1.000) over # jaren →	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Stabiliseren	11.413	5.707	3.804	2.853	2.283	1.902	1.630	1.427	1.268	1.141
Risico neutraal	23.471	11.736	7.824	5.868	4.694	3.912	3.353	2.934	2.608	2.347

Proces

1. Op basis van de gangbare normen komen tot een aantal scenario’s.
   - Van risico zoekend tot risico mijdend.

2. Dit voorstel in te brengen in de volgende financiële commissie.
   ✓18 januari presentatie met voorstel
   - Voorstel: Verdere bespreking in maart

3. Streefwaarden verankeren in de financiële verordening.
   - Uitgangspunt meenemen in kadernota 2024
   - Bij projecten met grote financiële impact ook de nieuwe solvabiliteitsratio opnemen.
   - Opnemen in de financiële verordening.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
Burgemeester	5 Bestuur & Veiligheid	10 Ongelijkheid verminderen 16 Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		1

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Jaarverslag 2022 van de Ombudscommissie

INHOUD VOORSTEL
Kennisnemen van het jaarverslag 2022 van de Ombudscommissie

1 Wat is de aanleiding?
De Ombudscommissie behandelt klachten van burgers die niet tevreden zijn over de wijze van klachtafhandeling volgens het intern klachtrecht. Volgens de Algemene wet bestuursrecht heeft de Ombudscommissie de plicht om een jaarverslag uit te brengen.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Extern klachtrecht volgens Titel 9.2 van de Algemene wet bestuursrecht en Hoofdstuk IVc van de Gemeentewet.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Voldoen aan een wettelijke verplichting

4 Wat gaan wij ervoor doen?
n.v.t., nu dit werkzaamheden van de onafhankelijke Ombudscommissie betreft.

5 Wat zijn de financiële consequenties?
n.v.t.

6 Wat zijn de risico's?
n.v.t.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
n.v.t.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Het jaarverslag 2022 wordt geplaatst op de website van de Ombudscommissie www.ombudscommissierheden.nl

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
n.v.t.

Velp,

JAARVERSLAG

2022

Ombudscommissie
Rheden

Inhoudsopgave

1. Voorwoord blz. 3
2. Samenstelling Ombudscommissie en rooster van aftreden blz. 4
3. Taken, bevoegdheden en werkwijze blz. 4
4. Overzicht van het aantal en soort contacten blz. 6
5. Gemeente Rheden blz. 7
6. Gemeente Doesburg blz. 10
7. Gemeente Rozendaal blz. 11
8. Cijfermatige gegevens aantal contacten over vijf jaren blz. 13
9. Communicatie blz. 13

Bijlagen:

- Nevenfuncties
- Behoorlijkheidsnormen

1. Voorwoord

Geachte leden van de raad,

Namens de Ombudscommissie Rheden bied ik u hierbij het jaarverslag 2022 aan. Bij de Ombudscommissie zijn de gemeenten Doesburg, Rheden en Rozendaal aangesloten. Met het jaarverslag legt de Ombudscommissie verantwoording af over haar werkzaamheden.

De ombudsfunctie dient als instrument voor rechtsbescherming van de burger bij de bejegening door medewerkers werkzaam bij de lokale overheid. Voor de gemeenten dient de ombudsfunctie als mogelijkheid om te leren van opgedane ervaringen in de dienstverlening.

Een bejegeningsklacht behandelt en handelt de gemeente eerst zelf af. Als de klager zich niet kan vinden in de afhandeling van de klacht of als een klacht niet wordt behandeld, kan de klager zich tot de Ombudscommissie wenden. Dit was in 2022 slechts twee keer het geval.

Wij zijn blij met dit resultaat. Echter, ook deze klachten hadden merendeels voorkomen kunnen worden als de klachtenprocedure zorgvuldig was gevolgd én de dossiervorming op orde was. Het juist toepassen van de klachtenprocedure én een zorgvuldige dossiervorming helpen zowel klagers als gemeente bij geschillen. Wij adviseren u daarom te blijven streven naar het volgen van de klachtenprocedure én het bewaken van goede dossiervorming.

De rol van de secretaris van de Ombudscommissie is in dit proces van groot belang. Veel vragen worden al door de secretaris afgevangen en naar de juiste personen/ instanties geleid. Een goede en adequate (door)verwijzing voorkomt dat de Ombudscommissie in actie komt. Ook in 2022 was weer sprake van een goede adequate (door)verwijzing door de secretaris van de commissie.

De Steeg, februari 2023

De Ombudscommissie gemeente Rheden,

Dhr. D.W van Ruitenbeek, voorzitter

mevr. mr. I. Ritterbex, secretaris a.i.

2. Samenstelling Ombudscommissie en rooster van aftreden

De Ombudscommissie is samengesteld uit een voorzitter en drie leden.

De samenstelling van de Ombudscommissie was in 2022 als volgt:

- mevrouw drs. F. Palstra (voorzitter tot 1 juni 2022)
- mevrouw drs. A.W.M. Aretz (lid en plv. voorzitter tot 1 juli 2022)
- de heer mr. M. Wasser (lid)
- de heer D.W. van Ruitenbeek (lid en per 1 juni 2022 voorzitter)
- mevrouw A. Huisman (lid en plv. voorzitter per 1 juni 2022)
- mevrouw. L. Wajon (lid per 1 juli 2022)
- mevrouw M.J.M. Pelgrim (secretaris tot 1 oktober 2022)
- mevrouw mr. I. Ritterbex (secretaris a.i. per 1 oktober 2022)

Artikel 81q, eerste lid van de Gemeentewet bepaalt dat de leden van de Ombudscommissie voor de duur van zes jaar worden benoemd. Dit waarborgt de onafhankelijkheid. De leden van de Ombudscommissie kunnen eenmaal worden herbenoemd. Om te voorkomen dat alle leden gelijktijdig aftredend zijn, stelt de Ombudscommissie ter zake een rooster van aftreden vast.

Het rooster van aftreden is als volgt:

1 februari 2022	mevrouw drs. F. Palstra
1 oktober 2023	mevrouw drs. A.W.M. Aretz
1 mei 2025	de heer mr. M. Wasser
1 november 2025	de heer D.W. van Ruitenbeek
1 juni 2028	mevrouw A. Huisman
1 juli 2028	mevrouw L. Wajon

Per 1 februari 2022 heeft mevrouw drs. F. Palstra afscheid genomen van de ombudscommissie, waarbij zij tot 1 juni 2022 de vacante functie nog heeft vervuld. Mevrouw drs. A.W.M. Aretz heeft besloten haar functie met ingang van 1 juli 2022 neer te leggen. De Ombudscommissie bedankt beiden voor hun inzet en is hen beiden ook zeer erkentelijk voor hun actieve bijdrage aan de Ombudscommissie.

3. Taken, bevoegdheden en werkwijze

De werkwijze en bevoegdheden van de Ombudscommissie worden vanaf 1 januari 2006 bepaald door titel 9.2 van de Algemene wet bestuursrecht. De gemeenteraad heeft op 28 juni 2005 een verordening vastgesteld die op 1 januari 2006 in werking is getreden.

De gemeenteraad van de gemeente Rheden is akkoord gegaan met de aansluiting van de gemeenten Doesburg en Rozendaal bij de Ombudscommissie, zodat het werkgebied en de bevoegdheid van de Ombudscommissie deze drie gemeenten omvat.

De Ombudscommissie heeft tot taak verzoekschriften over gedragingen van gemeentelijke bestuursorganen te onderzoeken en te beoordelen of het gemeentelijke bestuursorgaan zich behoorlijk gedroeg. Onder een gedraging wordt verstaan het handelen of nalaten te handelen van een gemeentelijk bestuursorgaan in een bepaalde aangelegenheid jegens een natuurlijk persoon of rechtspersoon. Een gedraging van een ambtenaar, bestuurder, het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad, verricht in de uitoefening van hun functie wordt aangemerkt als een gedraging van een gemeentelijk bestuursorgaan. Voor zover er sprake is van klachten die niet over de gemeente gaan is de Ombudscommissie niet bevoegd. De Ombudscommissie is een onafhankelijke commissie en is aan geen enkel gemeentelijk gezag ondergeschikt. De wet geeft hiervoor waarborgen.

In beginsel moet een klager eerst een klacht indienen bij het betrokken bestuursorgaan, om dit in de gelegenheid te stellen om daarop te reageren. Hierop zijn dan de regels over het intern klachtrecht uit titel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Dit heet het kenbaarheidsvereiste.

Volgens de wet is de Ombudscommissie bevoegd om uit eigen beweging een onderzoek in te stellen naar de wijze waarop de ambtelijke organisatie of een bestuursorgaan zich heeft gedragen.

De Ombudscommissie verwijst verzoekers zo nodig door naar een rechterlijke instantie, een instelling voor maatschappelijke hulpverlening of andere daarvoor in aanmerking komende instanties. In het jaar 2022 heeft het secretariaat van de Ombudscommissie diverse telefonische verzoeken doorverwezen naar het bestuursorgaan voor behandeling op grond van het interne klachtrecht of naar andere instanties.

In het jaar 2022 heeft de Ombudscommissie zes maal vergaderd. Vanwege de maatregelen rondom het coronavirus heeft de Ombudscommissie in januari 2022 digitaal vergaderd. Vanaf maart 2022 heeft de Ombudscommissie weer fysiek in het gemeentehuis kunnen vergaderen.

De secretaris van de Ombudscommissie heeft telefonische gesprekken of mail correspondentie gevoerd met burgers die aangaven een verzoekschrift te willen indienen of die om bemiddeling vroegen. Dit is verder uitgewerkt in de hoofdstukken van de diverse gemeenten. Waar mogelijk probeert het secretariaat aan te geven tot wie of welke instantie men zich het beste kan wenden, als de Ombudscommissie niet aan zet is. Dit betrof zowel doorverwijzing naar het gemeentelijk bestuursorgaan voor het interne klachtrecht als ook naar externe instanties.

4. Overzicht van het aantal en soort contacten

Telefonische contacten:	**gemeente Rheden**	**gemeente Doesburg**	**gemeente Rozendaal**	**Totaal**
Niet bevoegd omdat klacht ging over beleid of wet- en regelgeving	1	-	-	
Geadviseerd om schriftelijke klacht in te dienen bij gemeente	2	-	-	
Geadviseerd om schriftelijke klacht in te dienen bij de Nationale Ombudsman	-	-	-	
Schriftelijke contacten:				
volledig onderzoek	5	-	-	
niet bevoegd of geen volledig onderzoek	4 waarvan er 3 zijn doorgestuurd voor interne klachtbehandeling door de gemeente, 1 is er opgelost na interventie.	-	-	
Totaal aantal contacten	12	-	-	
Percentage naar inwoneraantal	0,028%	-	-	

5. Gemeente Rheden

In het jaar 2022 is er één schriftelijk verzoekschrift en zijn er drie telefonische verzoeken en acht e-mail verzoeken over de gemeente Rheden ontvangen.

Telefonische en e-mail verzoeken

Over de telefonische gesprekken en de e-mail verzoeken kan het volgende worden vermeld:

22-184 t/m 22-187 Klaagster mailt de Ombudscommissie met het verzoek om een onderzoek in te stellen naar de afhandeling van meerdere klachten door de gemeente. De Ombudscommissie heeft tevens besloten een eerdere klacht van klaagster bij de behandeling van haar verzoeken mee te nemen, omdat deze klachten raakvlakken met elkaar hebben. De Ombudscommissie stelt daarnaast vast dat deze klachten een relatie hebben met de eerder door de Ombudscommissie behandelde klacht van klaagster. De Ombudscommissie kiest er daarmee uitdrukkelijk niet voor om op alle klachten afzonderlijk in te gaan. De Ombudscommissie is namelijk van opvatting dat behandeling van de huidige klachten van klaagster niet (verder) bijdraagt of zal bijdragen aan de-escalatie van haar verschil of verschillen van opvatting met de gemeente. Dit maakt ook dat de Ombudscommissie, nadat zowel klaagster als (vertegenwoordigers van) de gemeente afzonderlijk zijn gehoord, er voor heeft gekozen om niet, zoals te doen gebruikelijk, een rapport van bevindingen op te stellen. De Ombudscommissie meent dat een brief met aanbevelingen aan zowel de gemeente als aan klaagster op zijn plaats is. De Ombudscommissie heeft deze kwestie dan ook afgehandeld met een brief, die zowel aan klaagster als aan het college is gestuurd.

22-189 Klaagster belt en vertelt dat zij al een lange weg met contacten binnen de gemeente Rheden heeft afgelegd, vanaf het moment van haar inschrijving in de gemeente Rheden. Ze ontvangt geen beslissing op haar aanvraag. Inmiddels heeft klaagster op 28 juli 2020 en 17 november 2021 een klacht ingediend bij de gemeente. Zij krijgt echter geen reacties op haar brieven en wordt niet teruggebeld. Klaagster wendt zich nu tot de Ombudscommissie omdat ze eigenlijk niet meer weet waar ze moet zijn. Met haar is afgesproken dat de stand van zaken wordt opgevraagd bij de klachtencoördinator en zij hierover zal worden geïnformeerd. Aan haar uitgelegd dat de Ombudscommissie deze klacht (nog) niet in behandeling kan nemen, omdat deze intern nog in behandeling is. Wel afgesproken dat de Ombudscommissie op de hoogte wordt gebracht van de klachten van klaagster. Nadat het gesprek in het kader van de interne klachtenprocedure op 20 oktober 2022 heeft plaatsgevonden, heeft klaagster op 27 oktober 2022 haar klachten alsnog schriftelijk bij de Ombudscommissie neergelegd.

22-190 Klager belt omdat hij een klacht tegen de gemeente Rheden wilde indienen. Hij is van mening dat hij is mishandeld door de gemeente Rheden omdat er zo slecht met hem is omgegaan. Klager heeft hier tot op de dag van vandaag nog

last van. Klager vertelde dat hij in 2006 een klacht heeft ingediend bij de gemeente Rheden. Klager uitgelegd dat de commissie geen klachten behandelt die de gemeente langer dan één jaar geleden heeft afgehandeld.

22-191 Klager mailt dat hij een klacht op 21 maart 2022 heeft ingediend bij de gemeente Rheden. Deze klacht was echter nog niet in behandeling genomen. Gevraagd wordt of de Ombudscommissie kan bemiddelen in correct en concreet afhandelen van deze klacht. De Ombudscommissie heeft de e-mail doorgestuurd naar de behandelaar in deze kwestie met het verzoek om op korte termijn contact op te nemen met klager om deze klacht af te handelen.

22- 192 Klaagster belt en vertelt dat zij met haar dochter is verhuisd naar de gemeente Rheden. De tijd dat haar dochter bij haar woont, kreeg zij van de gemeente kwijtschelding van het betalen van de gemeentelijke belasting en GBLT. Nu haar dochter bij haar vader woont, krijgt zij deze kwijtschelding niet meer, waardoor zij in de financiële problemen dreigt te komen. Aan klaagster uitgelegd dat zij tegen deze beslissing bezwaar moet maken. Zij gaf aan dat de termijn al verstreken is en zij niet weet wat ze nu nog moet doen. Aan haar uitgelegd dat de Ombudscommissie haar hier niet mee kan helpen, maar dat er door een medewerker van de gemeente contact met haar opgenomen zal worden.

22-193 Klaagster wil een klacht indienen over de gemeente Rheden. Zij heeft een klacht ingediend bij de gemeente Rheden en op deze klacht blijft een reactie uit. Klaagster heeft een ingebrekestelling verzonden. De gemeente is op de hoogte gebracht van deze klacht. De gemeente heeft contact met klaagster opgenomen en het gesprek tussen de gemeente en klaagster is naar tevredenheid van klaagster verlopen. De klacht van klaagster zal als een officiële klacht worden verwerkt zodat deze een signaalfunctie heeft om de processen bij de afdeling Toegang te verbeteren.

22-194 Klager mailt met de vraag waarom de gemeente altijd dicht is. Op zo'n manier kan er niks, geeft klager aan. Het is voor hem erg moeilijk om in contact te komen met de gemeente. Hij wil graag dat de Nationale Ombudsman de klacht oppakt. Er zijn geen contactgegevens, anders dan een e-mailadres, achtergelaten door klager. Uitgelegd per mail dat de gemeente Rheden niet is aangesloten bij de Nationale Ombudsman en de Ombudscommissie een onafhankelijke commissie met externe leden is. Dat deze commissie geen banden met de gemeente Rheden heeft en geen zicht heeft op eerder door hem ingediende interne klachten of afgehandelde klachtenprocedures. Gemaild met de vraag of klager telefonisch contact met de Ombudscommissie kan opnemen om de klacht verduidelijkt te krijgen. Dit is niet gebeurd. Wel is gebleken dat er een algemene klacht openstaat. Deze klacht doorgezet naar Team Buurtbeheer met de vraag deze op te pakken.

22-194 Klaagster mailt en geeft aan een klacht te hebben over de afwijzingen over de jaren 2018 en 2020 voor een aanvraag van kwijtschelding van de gemeentebelasting. Per mail is aangegeven dat de Ombudscommissie niet over inhoudelijke zaken gaat maar klachten onderzoekt over de wijze waarop de ge-

meente zich in een bepaalde aangelegenheid heeft gedragen. Uitgelegd dat voordat een klacht wordt ingediend bij de Ombudscommissie, een klacht eerst moet worden ingediend bij de gemeente (interne klachtenprocedure). Is men vervolgens ontevreden over de manier waarop de gemeente de klacht heeft afgehandeld, dan kan de klacht worden ingediend bij de Ombudscommissie Rheden. Uitgelegd dat dit niet geldt voor zaken met betrekking tot gemeentelijke belastingen. Die worden behandeld door de Gemeenschappelijke Regeling De Connectie. Aangegeven dat De Connectie een eigen klachtenprocedure heeft. Deze procedure heeft klaagster echter al doorlopen. Daarmee is de klachtprocedure afgerond. Klaagster geeft aan dat zij inhoudelijk niets is opgeschoten. Uitgelegd dat een klachtenprocedure daar ook niet voor is en voor inhoudelijke bezwaren een bezwaarprocedure open staat/ stond. Tenslotte aangegeven dat voor zover zij niet tevreden is over de afhandeling van de klacht door De Connectie, ze terecht kan bij de Nationale ombudsman.

Schriftelijke verzoekschriften

22-189 Het eerste hierboven vermelde telefonische verzoek is uiteindelijk schriftelijk ingediend bij de Ombudscommissie. Het verzoekschrift ziet op:

1. de sinds juni 2020 onevenredig lange behandeling van de levering van een aangepaste rolstoel aan verzoekster;
2. het niet afhandelen van meerdere ingediende klachten conform de Verordening interne afhandeling klachten. Deze klachten zien op zowel de werkwijze / procedure als bejegening en het niet in acht nemen van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (abbb). Verzoekster wenst een juiste afhandeling van de klachtenprocedures en vastlegging daarvan in verslagen.

De Ombudscommissie heeft een volledig onderzoek ingesteld naar aanleiding van dit verzoekschrift. Omdat dit verzoekschrift in het jaar 2022 is ingediend, maar in het jaar 2023 is afgerond, wordt in het jaarverslag van 2023 een beschrijving van deze kwestie gegeven.

6. Gemeente Doesburg

In het jaar 2022 zijn er geen schriftelijke en geen telefonische verzoeken over de gemeente Doesburg ontvangen. Wel is het schriftelijke verzoek uit 2021 in het jaar 2022 afgehandeld. Hieronder volgt daarom een beschrijving van deze kwestie.

Schriftelijke verzoekschriften

21-182 Verzoekschrift ingediend over de handelswijze van de gemeente Doesburg in de klachtenprocedure en over de lange duur van afhandeling door de gemeente op de aanvraag tot toelating tot schulddienstverlening van verzoekster.

Over het ingediende schriftelijke verzoekschrift kan het volgende worden vermeld:

Verzoekster vraagt op 26 augustus 2016 bij het college toelating tot de schuldhulpverlening aan. Bij besluit van 8 februari 2017 wordt verzoekster door het college toegelaten tot schuldhulpverlening. In mei 2019 komt de schuldregeling tot stand en wordt het schuldentraject van drie jaar gestart. Op 11 januari 2021 dient verzoekster een klacht over de handelswijze van de gemeente Doesburg in bij het college. Er hebben gesprekken plaatsgevonden tussen de verzoekster en de gemeente. Op 6 oktober 2021 laat het college de klacht van verzoekster buiten behandeling op grond van artikel 9:8, eerste lid, onder b van de Algemene wet bestuursrecht (verder: Awb). In dezelfde brief biedt het college excuses aan voor het feit dat zij verzoekster niet sneller hebben bericht.

De Ombudscommissie is van oordeel dat de klacht van verzoekster bestaat uit twee onderdelen:
1. Een klacht over het te late antwoord van de gemeente op de ingediende klacht van 11 januari 2021;
2. Een klacht over de lange duur van afhandeling door de gemeente van de aanvraag d.d. 26 augustus 2016 van verzoekster tot toelating tot schuldhulpverlening.

Bij klachtonderdeel 1. is de Ombudscommissie van oordeel dat omdat de gemeente de klacht niet op de voorgeschreven wijze afhandelde, de gemeente niet behoorlijk heeft gehandeld en hiermee de norm van voortvarendheid heeft geschonden. Daarmee heeft de gemeente de in acht te nemen kernwaarde Betrokken en oplossingsgericht geschonden.
Bij klachtonderdeel 2. onthoudt de Ombudscommissie zich van een oordeel omdat een oordeel over dit klachtonderdeel is voorbehouden aan de rechter.

De Ombudscommissie beveelt de gemeente aan in algemene zin aandacht te hebben voor de kernwaarden voor behoorlijk overheidsoptreden, onder meer door het volgen van de eigen (wettelijke) klachtprocedure, en deze te borgen in haar dienstverlening.

Daarnaast beveelt de Ombudscommissie de gemeente aan om zorg te dragen voor een zorgvuldige, transparante en adequate dossiervorming en communicatie met aanvragers over het verloop van hun procedures en/ of de afhandeling van hun verzoeken.

De Ombudscommissie geeft de gemeente en verzoekster in overweging te onderzoeken of in gezamenlijkheid tot een bevredigende oplossing van deze kwestie kan worden gekomen.

Telefonische verzoeken
In het jaar 2022 zijn er geen telefonische verzoeken over de gemeente Doesburg ontvangen.

7. Gemeente Rozendaal

In het jaar 2022 zijn er geen schriftelijke verzoekschriften en geen telefonische verzoeken over de gemeente Rozendaal ontvangen.

8. Cijfermatige gegevens aantal contacten over vijf jaren

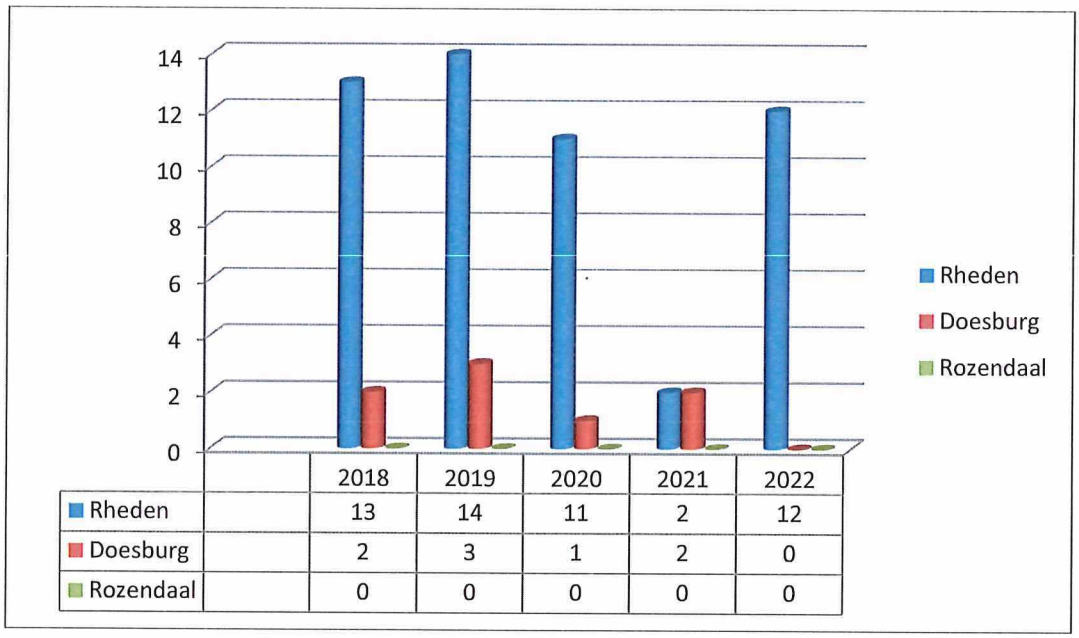

		2018	2019	2020	2021	2022
Rheden		13	14	11	2	12
Doesburg		2	3	1	2	0
Rozendaal		0	0	0	0	0

9. Communicatie

Om de onafhankelijkheid van de Ombudscommissie te benadrukken en om de burgers nog beter te kunnen informeren over de mogelijkheden van klachtbehandeling door de Ombudscommissie, heeft de Ombudscommissie een eigen website.

Deze website is online te vinden op www.ombudscommissierheden.nl

Nevenfuncties

De heer D.W. van Ruitenbeek, voorzitter:
- Afdelingsmanager bij de Rijksoverheid

Mevrouw A. Huisman, lid en tevens plaatsvervangend voorzitter:
- Adviseur public affairs bij de Kamer van Koophandel

De heer mr. M. Wasser, lid:
- Senior juridisch adviseur bij de gemeente Zutphen
- Lid van de bezwaarschriftencommissie van de gemeenten Druten/Wijchen
- Lid van de bezwaarschriftencommissie van de gemeente Deventer

Mevrouw L. Wajon:
- Jurist bij de stichting BWN, Belangenbehartiging Sociale Zekerheid

Behoorlijkheidsnormen

De behoorlijkheidsnormen vormen het kader waarbinnen de Ombudscommissie haar oordelen velt. Dit kader is in de loop van de afgelopen 25 jaar in de praktijk gegroeid en wordt door vrijwel alle Ombudsinstituten gehanteerd.

A. **Open duidelijk**
   1. Transparant;
   2. Goede informatieverstrekking;
   3. Luisteren naar de burger;
   4. Goede motivering;

B. **Respectvol**
   5. Respecteren van grondrechten;
   6. Bevorderen van actieve deelname door de burger;
   7. Fatsoenlijke bejegening;
   8. Fair Play;
   9. Evenredigheid;
   10. Bijzondere zorg;

C. **Betrokken en oplossingsgericht**
   11. Maatwerk;
   12. Samenwerking;
   13. Coulante opstelling;
   14. Voortvarendheid;
   15. De-escalatie;

D. **Eerlijk en betrouwbaar**
   16. Integriteit;
   17. Betrouwbaarheid;
   18. Onpartijdigheid;
   19. Redelijkheid;
   20. Goede voorbereiding;
   21. Goede organisatie;
   22. Professionaliteit.

gemeente Rheden

Raadsinformatiebrief

datum	**voor**	**Afdeling/cluster**
28-02-2023	gemeenteraad	Vastgoed

portefeuillehouder
D. Klomberg

bijlage(n)

behandeld door
Portefeuillemanager Vastgoed

1

onderwerp
Aanbesteding renovatie openluchttheater Pinkenberg

1. Aanleiding
In januari 2021 is er middels een raadsvoorstel verzoek gedaan om extra geld beschikbaar te stellen om fase 2 van de renovatie van het openluchttheater de Pinkenberg uit te kunnen voeren. Na het beschikbaar stellen van extra middelen is de aanbesteding opgestart. Eind november is de uitkomst van deze aanbesteding bekend geworden. Het traject van deze aanbesteding, inclusief de uitkomst, wordt in deze brief behandeld.

2. Proces en uitkomst aanbesteding fase 2 renovatie
Resultaat aanbesteding
Op basis van de vier binnengekomen inschrijvingen kan er geconcludeerd worden dat er onvoldoende budget is om aan de laagste inschrijving de opdracht te gunnen. Dit houdt in dat het plan, zoals uitgevraagd in de aanbesteding, niet uitgevoerd kan worden. Om duidelijkheid te krijgen in het proces, de genomen stappen en de uitkomst wordt onderstaand het doorlopen proces chronologisch op hoofdlijnen beschreven.

1. Voorbereiding
   Projectteam
   Voor het doorlopen van de aanbesteding is er een projectgroep opgesteld om zo te komen tot een team waarin de kennis en kunde voor het project in is geborgd. Bestaande uit een adviseur inkoop & aanbesteden van de Connectie, een adviesbureau voor het verwerken van het bestek en de technische zaken en de architect van het oorspronkelijke plan.

   Gesprekken met de provincie
   Tijdens de voorbereiding is er gestart met de gesprekken met de provincie, dit in verband met de Natuurwetvergunning en de restricties rondom het mogen uitvoeren van grote werkzaamheden buiten de maanden september en oktober om. Naar aanleiding van de gesprekken met provincie is geconcludeerd dat:
   - een natuurwetvergunning voor de renovatie niet benodigd is;
   - de maanden september en oktober leidend blijven voor het uitvoeren van grove werkzaamheden.

   Aanpassen van het bestek (de uitvraag)
   Op basis van deze uitkomst is er gekeken of er een manier voor te schrijven is waarop het werk uitgevoerd kan worden (het plan wat blijft passen binnen de restricties vanuit de ecoloog en het budget) om de grote werkzaamheden in twee maanden uit te kunnen voeren. Het originele plan is daarom aangepast, waarbij de belangrijkste verandering het voorschrijven van prefab is geworden. Op deze manier is het mogelijk om, gezien de voorbereidende werkzaamheden in de fabriek, de grote werkzaamheden te kunnen uitvoeren in twee maanden.

   Doorrekening
   Na het vaststellen van de definitieve uitvraag is aan het adviesbureau en nog een externe partij gevraagd om op basis van het opgestelde bestek een doorrekening te maken (prijspeil juli 2022). Hierbij is vastgehouden aan de werkwijze wat in de markt wordt gebruikt; namelijk het opstellen van een directiebegroting waarbij er, met een maximale afwijking van 10%, de kosten kunnen worden bepaald.

2. Voorbereiding aanbesteding
   Procedure
   De aanbesteding is verlopen via een meervoudig onderhandse procedure. Dit houdt in dat er in totaal vijf partijen zijn gevraagd om een aanbieding te maken. Dit zijn vijf partijen geweest waarvan de opdracht past binnen hun expertise van werkzaamheden. Alle vijf de partijen hebben ook aangegeven interesse te hebben in het werk.

3. De aanbesteding

Tijdens de aanbesteding zijn er tweetal momenten geweest die belangrijk zijn geweest voor het resultaat. Dat is enerzijds de schouw; de mogelijkheid voor partijen om op locatie te kijken, en anderzijds de Nota van Inlichtingen; de mogelijkheid voor partijen om vragen te stellen aan de projectgroep. Alle partijen zijn aanwezig geweest tijdens de schouw. Tijdens de Nota van Inlichtingen zijn er echter geen vragen gesteld.

4. Resultaat
   Eind november zijn de inschrijvingen binnengekomen, waaruit is gebleken dat de inschrijvingen ver boven de directiebegroting (en de maximale afwijking) lagen. Daarom wordt geconcludeerd dat voor deze aanbesteding niet tot gunning kan worden overgegaan.

3. Vervolgstappen

De aanbestedingswetgeving beperkt ons om het oorspronkelijke plan opnieuw uit te vragen in de markt. Daarnaast stelt een aanpassing van de uit te voeren werkzaamheden ons voor een uitdaging over de wijze van financiering van deze werkzaamheden. We zijn in gesprek met RIQQ en kijken in samenwerking met hen en de gemeente Rozendaal naar de mogelijkheden voor het uitvoeren van de noodzakelijke herstelwerkzaamheden om het theater voor de komende jaren in gebruik te blijven houden. De deelnemers van de Crowdfunding van het RIQQ zullen benaderd worden over het vervolg van de Crowdfunding. Vanzelfsprekend houden we u op de hoogte van de voortgang.

De Steeg,

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema-Holstein,
secretaris.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder
L.P.S. Hofman

begrotingsprogramma
4 Duurzaamheid

draagt bij aan Global Goal(s)
11 Duurzame steden en gemeenschappen
17 Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

b en w-vergadering
7 maart 2023

agendapunt

bijlage(n)
230228 Raadsinformatiebrief voortgang implementatie burgerakkoord

rol raad
Ter kennisneming

onderwerp
Voortgang implementatie burgerakkoord

INHOUD VOORSTEL

1. Kennis nemen van de stand van zaken van de implementatie van het burgerakkoord 'Rheden CO_2 neutraal' d.d. 12 november 2022;
2. Informeren van de gemeenteraad over de voortgang van het burgerakkoord door middel van bijgevoegde raadsinformatiebrief (zie bijlage).

1 Wat is de aanleiding?

Op 29 november 2022 heeft de gemeenteraad de motie 'Uitkomsten burgerberaad' aangenomen.
In deze motie wordt het college gevraagd om de raad en deelnemers van het burgerberaad te informeren *"In hoeverre de uitkomsten van het burgerberaad in de vigerende visies en plannen passen, dan wel waar herijking van het beleid en of financiering nodig is".* Het college wordt gevraagd kennis te nemen van de stand van zaken met betrekking tot het burgerakkoord en de gemeenteraad te informeren via bijgevoegde raadsinformatiebrief.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?

- Burgerakkoord 'Rheden CO_2 neutraal' (2022)
- Nationaal Klimaatakkoord (2019)
- Beleidskader "Aan de slag voor een duurzaam klimaat" (2019-2022)

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?

We willen de ‘bouwstenen’ van het burgerakkoord ‘Rheden CO_2 neutraal’ in samenwerking met de klankbordgroep en de werkgroepen van het burgerberaad uitwerken in een duurzaamheidsagenda. Hiermee werken we samen met onze inwoners aan ons doel ‘Rheden CO_2 neutraal’ in 2040.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

De gemeenteraad wordt via de raadsinformatiebrief geïnformeerd over de stand van zaken. De klankbordgroep is in een overleg met de portefeuillehouder en het projectteam geïnformeerd over de inhoud van de brief.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

In de huidige begroting zijn (nog) geen middelen opgenomen voor de uitwerking van het burgerberaad. Voor de inzet die wij de komende maanden nodig hebben om te komen tot de duurzaamheidsagenda zetten we reguliere middelen in die beschikbaar zijn voor de energietransitie. Bij het opstellen van de duurzaamheidsagenda wordt de verwachte inzet van (extra) middelen inzichtelijk gemaakt voor de uitvoering.

6 Wat zijn de risico’s?

- *Beschikbare kennis en/of capaciteit*: op dit moment hebben we niet voor alle thema’s en onderwerpen de kennis en/of capaciteit beschikbaar. Wij zullen dit met de klankbordgroep en werkgroepen bespreken hoe we hier mee om gaan en wat dit betekent voor het tempo waarop we zaken kunnen oppakken.

- *Borging actualiteit duurzaamheidsagenda:* gelet op de groeiende samenwerking tussen inwoners en gemeente, de snelheid waarin ontwikkelingen elkaar opvolgen en de veranderende context waarbinnen we werken is enige flexibiliteit nodig. Om hier goed op in te spelen, willen we een dynamische agenda ontwikkelen met ruimte voor groei en ontwikkeling in de komende jaren.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

In de afgelopen periode hebben er enkele overleggen met leden van de klankbordgroep en het projectteam plaatsgevonden. Deze overleggen hebben een opbouwend en inspirerend karakter.
In één van de overleggen is ook de portefeuillehouder aangeschoven.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

De gemeenteraad wordt via de raadsinformatiebrief geïnformeerd over de stand van zaken.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Wij verkennen de mogelijkheid voor het organiseren van een informele inloopbijeenkomst voor raadsleden om samen met ambtenaren en leden van de klankbordgroep in de gesprek te gaan over de duurzaamheidsagenda.

De Steeg,

gemeente Rheden

Raadsinformatiebrief

datum	voor	uw brief/kenmerk
28 februari 2023	gemeenteraad	-
behandeld door	**doorkiesnummer**	**bijlage(n)**
-	-	-

onderwerp
Voortgang implementatie burgerakkoord

Geachte raad,

Op 29 november 2022 heeft de gemeenteraad de motie 'Uitkomsten burgerberaad' aangenomen. In deze motie wordt het college gevraagd om de raad en deelnemers van het burgerberaad te informeren *"In hoeverre de uitkomsten van het burgerberaad in de vigerende visies en plannen passen, dan wel waar herijking van het beleid en of financiering nodig is".* In deze brief informeren wij u graag over de stand van zaken.

Welke stappen zijn er tot nu toe gezet?
Na de bespreking van het burgerakkoord in de gemeenteraad afgelopen november zijn de volgende stappen gezet:

1. opstellen van plan van aanpak;
2. inrichting projectorganisatie;
3. eerste contact met (leden van) klankbordgroep;
4. inhoudelijke inventarisatie voorstellen burgerakkoord.

Wij delen graag met u onze tussentijdse resultaten en ervaringen met de kanttekening dat het proces nog volop in 'beweging' is. Deze vergaande manier van samenwerken tussen inwoners en gemeente is nieuw voor ons. Dit vraagt een flexibele houding van alle partijen met ruimte voor verbetering en ontwikkeling.

De 'verbinder' aan boord
In de afgelopen periode hebben we bewust stil gestaan bij wat er nodig is om de samenwerking met de klankbordgroep en aanverwante werkgroepen te laten groeien tot een optimaal 'samenspel' tussen inwoners en gemeente, én samen met bedrijven en organisaties. Om dit mogelijk te maken, is er een nieuwe rol van 'verbinder' geïntroduceerd. Deze verbinder gaat namens de gemeente proactief contacten onderhouden, verbindingen leggen, partijen samenbrengen en kansen en uitdagingen die de samenwerking of het resultaat raken bespreekbaar maken.

Een eerste kennismaking en uitwisseling
Verder zijn er enkele overleggen geweest met de kerngroep[1] waarin een algemene kennismaking, de uitwisseling van de voortgang en het proces van samenwerken centraal stonden. Er is veel energie, enthousiasme en betrokkenheid onder de deelnemers. De klankbordgroep heeft al veel werk verzet in het opzetten van een organisatiestructuur met kerngroep en werkgroepen (o.a. lokale energie, consuminderen o.a. bewustwording). Verder hebben zij de wens geuit voor één op één contact met gemeentelijke (beleids-)adviseurs en een informele kennismaking met de wethouders.

Een burgerakkoord met veel raakvlakken
Naast de proceskant van het burgerakkoord hebben we in de afgelopen periode een eerste verkenning gedaan naar de aansluiting van het burgerakkoord op vigerend (beleids-)plannen en ontwikkelingen. Door de oogharen gezien zien we in het burgerakkoord veel raakvlakken. Het merendeel van de voorstellen sluit (deels) aan op bestaande (beleid-)plannen en ontwikkelingen, maar er zitten ook onderwerpen bij die voor de gemeente nieuw zijn zoals consuminderen op het gebied van voeding, mobiliteit en wonen en voorlichting op scholen over de impact van vlees- en zuivelconsumptie. Hieronder vindt u enkele voorbeelden van voorstellen uit het Burgerakkoord met een eerste reactie of het voorstel past in bestaande (beleids-)plannen of ontwikkelingen.

Voorstel 1.3 "Burgers en de gemeente Rheden gaan een team vormen dat als doel heeft: organiseren dat bewoners worden ontzorgd t.b.v. verduurzaming woning"

Reactie: het ontzorgen van inwoners m.b.t. de verduurzaming van woningen kan op verschillende manieren. De gemeente Rheden heeft onlangs in samenwerking met het Klimaatverbond Nederland onderzoek gedaan naar een Maatschappelijke Energiedienstenorganisatie (M-EDO). Een M-EDO is een organisatie die woningeigenaren vergaand financieel en technisch kan ontzorgen bij het verduurzamen (isoleren en aardgasvrij verwarmen) van hun woningen. In overleg met de klankbordgroep en/of werkgroep kunnen we verkennen of deze vorm van ontzorging aansluit bij de behoefte of dat er nog iets anders nodig is.

Voorstel 2.1 "Betrek een gedragswetenschapper en communicatiedeskundige bij de communicatie richting de burger, zodat het iedereen duidelijk wordt, dat CO2 reductie een noodzaak is en voordelen met zich meebrengt."
Reactie: wij werken in de praktijk met communicatiedeskundigen, maar niet met gedragswetenschappers. De optie voor het betrekken van een gedragswetenschapper kunnen we verkennen binnen de aanpak van de energietransitie.

Voorstel 7.2 "Ondersteun bewonersinitiatieven: Bewonersinitiatieven voor lokale natuurinclusieve voedselproductie en flora-verrijking van de ruimte ondersteunen in zowel om aanloopkosten als inschakeling van deskundige begeleiding in ontwerp en uitvoering"

Reactie: dit voorstel sluit aan bij het gemeentelijk Biodiversiteitplan 2022-2023 en de participatievormen 'Ik buurt mee' en 'groenadoptie' die Rheden kent. Uit ervaring weten we dat deskundige begeleiding bij initiatieven vaak niet nodig is omdat initiatiefnemers vaak al veel kennis meebrengen.

[1] De kerngroep bestaat uit een afvaardiging van de klankbordgroep.

Voorstel 6.3 "De gemeente gaat in de periode 2023 – 2027 actief voorlichting geven over de impact van vlees- en zuivelconsumptie op het milieu op alle scholen en in de fysieke en online media.

Reactie: dit is een nieuw thema waar de gemeente (nog) geen beleid voor heeft. Dit vraagt een nadere verkenning en uitwerking om te komen tot een voorstel.

Het merendeel van de voorstellen uit het Burgerakkoord sluit aan bij bestaande plannen en ontwikkelingen. Dit betekent echter niet dat de voorstellen per direct kunnen worden opgepakt. Het vraagt een nadere verkenning/uitwerking om te komen tot een voorstel wat, wanneer, met wie en waarom opgepakt kan worden en onder welke voorwaarden.

Wat zijn de volgende stappen?
U heeft het college gevraagd de uitkomsten van het burgerberaad verder uit te werken tot een duurzaamheidsagenda en deze agenda uiterlijk in juni 2023 aan de raad voor te leggen. Hiervoor gaan wij de komende periode met de klankbordgroep, werkgroepen en onze eigen vakspecialisten in gesprek om te komen tot een passend voorstel. Belangrijke bespreekpunten hierbij zijn:

De rol van de gemeente
Bij het opstellen van de duurzaamheidsagenda bespreken we welke rol wij als gemeente nemen bij de verschillende onderwerpen. Voor sommige onderwerpen lijkt het logisch dat we als gemeente een meer trekkende regierol nemen. Voor andere onderwerpen kunnen wij ons voorstellen dat juist onze ondernemers samen met maatschappelijke organisaties en inwoners een trekkende rol hebben.

Beschikbare kennis en/of capaciteit
Op dit moment hebben we niet voor alle thema's en onderwerpen de kennis en/of capaciteit beschikbaar. Wij zullen dit met de klankbordgroep en werkgroepen bespreken hoe we hier mee om gaan en wat dit betekent voor het tempo waarop we zaken kunnen oppakken.

Financiële borging
In de huidige begroting zijn (nog) geen middelen opgenomen voor de uitwerking van het burgerberaad. Voor de inzet die wij de komende maanden nodig hebben om te komen tot de duurzaamheidsagenda zetten we reguliere middelen in die beschikbaar zijn voor de energietransitie. Bij het opstellen van de duurzaamheidsagenda wordt de verwachte inzet van (extra) middelen inzichtelijk gemaakt voor de uitvoering.

Dynamische duurzaamheidsagenda
Gelet op de groeiende samenwerking tussen inwoners en gemeente, de snelheid waarin ontwikkelingen elkaar opvolgen en de veranderende context waarbinnen we werken is enige flexibiliteit nodig. Om hier goed op in te spelen, willen we een dynamische agenda ontwikkelen met ruimte voor groei en ontwikkeling in de komende jaren.

Samen in gesprek over de duurzaamheidsagenda
Wij verkennen de mogelijkheid voor het organiseren van een informele inloopbijeenkomst voor raadsleden om samen met ambtenaren en leden van de klankbordgroep in de gesprek te gaan over de duurzaamheidsagenda.

Wij hopen u met deze informatie een goede indruk te hebben gegeven over de ontwikkelingen. Mochten er naar aanleiding van deze brief nog vragen zijn dan vernemen wij deze graag.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Nadja Renkema,
secretaris.

gemeente Rheden

B en W-voorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
R. ter Hoeven	1 Economische Ontwikkeling	8 Eerlijk werk en economische groei 3 Goede gezondheid en Welzijn

b en w-vergadering	agendapunt	bijlage(n)
		5

rol raad
Ter kennisneming raad

onderwerp
Nadere besluitvorming inzake weekmarkten gemeente Rheden

INHOUD VOORSTEL
- Het Inrichtingsplan voor de weekmarkten Rheden en Velp vaststellen.
- De Beleidsregel op grond van artikel 26 Marktverordening Gemeente Rheden vaststellen.
- Het Aanwijzingsbesluit marktmeester gemeente Rheden vaststellen.

1 Wat is de aanleiding?
Door het vaststellen van de marktgeldenverordening en de marktverordening door de gemeenteraad tijdens de raadsvergadering van 20 december 2022 respectievelijk 31 januari 2023, zijn voor de weekmarkten in de gemeente Rheden met name de procedurele zaken in hoofdlijnen vastgelegd. Artikel 3 in deze nieuwe marktverordening schrijft voor dat het college per markt de nadere regels middels een inrichtingsplan vaststelt en dat zij in dit plan opnemen wat voor de markt in ieder geval geregeld moet (en mag) worden. Binnen deze verantwoordelijkheid is het streven om het inrichtingsplan zoveel als mogelijk aan te laten sluiten op de huidige (markt)praktijk en deze marktpraktijk, ook juridisch, op een pragmatische en praktische wijze vast te leggen.

Dierense marktvereniging
Met het besluit wordt een inrichtingsplan vastgelegd voor de weekmarkten in de dorpen Rheden en Velp. In Dieren geeft De Dierense marktvereniging sinds decennia uitvoering aan de weekmarkt. Hoewel de uitvoering in grote mate zelfstandig plaatsvindt, blijft de gemeente op onderdelen vanuit de wet verantwoordelijk. Na besluitvorming wordt met De Dierense marktvereniging bezien hoe de wijzigingen van invloed zijn op hun marktpraktijk en welke aanpassingen hiervoor moeten worden doorgevoerd. Ook hierbij is het streven om deze nieuwe afspraken/regelgeving zoveel als mogelijk aan te sluiten op hun huidige (markt)praktijk en om op een pragmatische en praktische wijze afspraken te maken.

2 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
- Gemeentewet. In artikel 160 (eerste lid) is de bevoegdheid van college op het gebied van de warenmarkt opgenomen.
- Coalitieakkoord 2022-2026 Groener, Socialer, Dichterbij.
- Economische bloei Visie en uitvoeringsprogramma ‘Dichterbij en verbonden in de gemeente Rheden’.
- Detailhandelsstructuurvisie Dieren, Rheden en Velp ‘Kiezen voor eigen kwaliteit’ (2017).
- Marktverordening Gemeente Rheden 2023.
- Marktgeldenverordening Gemeente Rheden 2023.

3 Wat willen wij bereiken op de genoemde Global Goal(s)?
Global goal 8 Eerlijk werk en economische groei. Het doel is om de gemeentelijke centrumwinkelgebieden aantrekkelijk te houden. De gebieden worden hierdoor prettiger en levendiger. De warenmarkten in de gemeente Rheden zijn een wekelijkse toevoeging op het aanbod in het centrum en al jarenlang een begrip in de gemeente Rheden. Hiermee draagt het voorstel bij aan de economische ontwikkeling van de gemeente Rheden.
Global goal 3 Goede gezondheid en Welzijn. Naast deze economische functie, ontmoeten mensen elkaar ook op de weekmarkten, waarmee de markt ook een maatschappelijke, sociale functie heeft.

4 Wat gaan wij ervoor doen?

Met het voorliggende voorstel wordt de marktverordening voor met name de weekmarkten Rheden en Velp nader uitgewerkt.

Het Inrichtingsplan voor de weekmarkten in de dorpen Rheden en Velp: de hoofdzaken

Reguliere gang van zaken en vergunningen

Met het inrichtingsplan worden reguliere zaken aangaande de weekmarkten in de gemeente Rheden vastgelegd. Zoals de marktijden en waar de grenzen van het marktterrein liggen. Ook wijst het college met het vaststellen van het plan de vaste standplaatsen aan. Vergunningen mogen, conform de Europese Dienstenrichtlijn, niet langer voor onbepaalde tijd worden verleend. In plaats daarvan moeten zij een "passende beperkte duur" hebben. In de marktverordening (als bijlage ter informatie toegevoegd) worden voorstellen gedaan voor deze vergunningsduur (artikel 13). Het college maakt middels het voorliggende inrichtingsplan de keuze voor een verdeelprocedure volgens de selectiemethode (artikel 9). Tevens voorziet de verordening in een mogelijkheid van verlenging van de vaste-standplaatsvergunning (artikel 8, verlenging na afroep). Die mogelijkheid kan worden ingezet als voldoende is gebleken dat er geen nieuwkomers zijn met interesse in een beschikbaar gekomen vaste-standplaatsvergunning. Ook deze keuze wordt door het college vastgelegd via het voorliggende inrichtingsplan.
Verder wordt met het inrichtingsplan bepaald dat een maximumaantal vaste-standplaatsvergunningen wordt afgegeven voor een of meer branches of artikelgroepen (of combinaties daarvan).

Voorstel overgangstermijn 5 jaar bestaande vergunningen zoals opgenomen in de Beleidsregel op grond van artikel 26 Marktverordening Gemeente Rheden 2023

Het college heeft de bevoegdheid om eenmaal, bij het omzetten van vaste-standplaatsvergunningen voor onbepaalde tijd naar bepaalde tijd, een kortere looptijd vast te stellen. Het bepalen van de duur van de overgangstermijn is lokaal maatwerk en is als recht in de marktverordening vastgelegd (artikel 26). De overgangstermijn is niet bedoeld als volledige compensatie, maar om de vergunninghouders de gelegenheid te bieden om zich in te stellen op de nieuwe situatie. De overgangstermijn voor de reeds afgegeven vergunningen wordt met het vaststellen van de Beleidsregel op grond van artikel 26 Marktverordening Gemeente Rheden 2023 (zie bijlage) door het college bepaald op 5 jaar.

Het Aanwijzingsbesluit marktmeester

Door het vaststellen van het Aanwijzingsbesluit marktmeester gemeente Rheden wordt door het college functioneel bepaald wie het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de marktverordening en het bijbehorende inrichtingsplan uitvoert.

5 Wat zijn de financiële consequenties?

Niet van toepassing. Voor de volledigheid wordt vermeld dat de financiële consequenties voor de weekmarkten zijn opgenomen in het raadsvoorstel Marktgeldenverordening Gemeente Rheden 2023 (aan de orde raadsvergadering d.d. 20-12-2022).

6 Wat zijn de risico's?

Niet van toepassing.

7 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?

In contact met de marktondernemers zijn de voornaamste juridische kwesties en uitvoeringsprocessen zoveel mogelijk afgestemd op de marktpraktijk in Rheden en Velp. De voor hen belangrijkste aanpassingen zijn via 1-op-1 contact met hen afgestemd.

8 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?

- De marktondernemers in de dorpen Rheden en Velp worden geïnformeerd over het besluit.
- De Dierense marktvereniging wordt ter kennisgeving geïnformeerd over het besluit.
- Het inrichtingsplan, aanwijsbesluit en de beleidsregels de Marktverordening Gemeente Rheden 2023 worden bekend gemaakt in het elektronische gemeenteblad en zijn daarna te raadplegen op https://lokaleregelgeving.overheid.nl.

9 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?

Door relatiebeheer met de marktondernemers.

De Steeg,

gemeente Rheden

Beleidsregel op grond van artikel 26 Marktverordening Gemeente Rheden 2023

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden;

gelet op het bepaalde in artikel 26 van de Marktverordening Rheden 2023;

overwegende dat het van belang is om de vergunninghouders de gelegenheid te bieden om zich in te stellen op de nieuwe situatie na inwerkingtreding van de marktverordening Rheden 2023;

Besluit vast te stellen: Beleidsregel op grond van artikel 26 Marktverordening Gemeente Rheden 2023:

Artikel 1

1. Met gebruikmaking van artikel 26, tweede lid, van de Marktverordening Gemeente Rheden 2023 bepaalt het college dat vergunningen op grond van de Marktverordening Rheden 2007 die voor onbepaalde tijd zijn verleend vijf jaar blijven gelden, gerekend vanaf het moment van inwerkingtreding van deze verordening.
2. Daarna worden die voor onbepaalde tijd verleende vergunningen ambtshalve gewijzigd of ingetrokken, waarbij het college beoordeelt of een ondernemer die vijf jaar de gelegenheid heeft om zich in te stellen op de nieuwe situatie, toch nog onevenredig wordt benadeeld.

Artikel 2

Deze beleidsregel treedt in werking op de dag na bekendmaking.

Artikel 3

Deze beleidsregel kan worden aangehaald als “Beleidsregel op grond van artikel 26 Marktverordening Gemeente Rheden 2023”.

Aldus vastgesteld in de openbare collegevergadering van ……

Het college voornoemd,

Burgemeester,

Secretaris

gemeente Rheden

Aanwijzingsbesluit marktmeester gemeente Rheden

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden;

gelet op het bepaalde in artikel 5:11 tot en met artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht;

gelet op het bepaalde in artikel 23 van de Marktverordening Rheden 2023;

overwegende dat het van belang is om toezichthouders aan te wijzen ten behoeve van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de geldende marktverordening;

Besluit:

1. Aan te wijzen als marktmeester voor de weekmarkten Rheden en Velp in de gemeente Rheden de volgende functionaris: de gastheer, werkzaam bij de afdeling Leefomgeving / team Buurtbeheer van de gemeente Rheden.

2. Te bepalen dat de taken voor de marktmeester zijn gericht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de geldende marktverordening en het inrichtingsplan voor de weekmarkten Rheden en Velp, zoals:
   - gebruik standplaats;
   - tijdstip innemen van de standplaats en aan-en afvoer goederen;
   - elektriciteit en geluidsapparatuur;
   - marktterrein schoonhouden;
   - contactpersoon bij kwesties aangaande de uitvoering van de weekmarkten;
   - taken op het gebied van handhaving zijn toebedeeld aan de overige toezichthouders die zijn aangewezen door burgemeester en wethouders.

3. Te bepalen dat dit besluit in werking treedt op de dag na bekendmaking, en dat op dat tijdstip alle eerdere aanwijzingsbesluiten met betrekking tot de marktmeester worden ingetrokken.

4. Te bepalen dat dit besluit kan worden aangehaald als “Aanwijzingsbesluit marktmeester gemeente Rheden”.

Aldus vastgesteld in de openbare collegevergadering van ……

Het college voornoemd,

Burgemeester,

Secretaris

gemeente Rheden

Inrichtingsplan weekmarkten Rheden en Velp

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden;

gelet op artikel 160, lid 1 onder g. van de Gemeentewet en artikel 3 van de Marktverordening gemeente Rheden 2023

overwegende dat het gewenst is om nadere regels vast te stellen met betrekking tot de uitvoering van de marktverordening en een ordelijk verloop van de weekmarkten.

Besluit vast te stellen het: **Inrichtingsplan weekmarkten Rheden en Velp**

Artikel 1. Plaats en markttijden

1. Er zijn drie weekmarkten binnen de gemeente Rheden, die plaatsvinden op de volgende dagen, tijdstippen en plaatsen:

a. op woensdag van 08.30 uur tot 12.30 uur, Ericaplein te Dieren;
b. op zaterdag van 08.00 uur tot 14.00 uur, Dorpsplein te Rheden;
c. op donderdag van 08.00 uur tot 13.00 uur, Parkeerplein Den Heuvel te Velp.

2. Voor de inrichting van de weekmarkten in Rheden en Velp wordt verwezen naar de inrichtingskaarten die zijn opgenomen in dit inrichtingsplan. De weekmarkt in Dieren fungeert als een zelfstandige markt en stelt zelf een inrichtingsplan voor de weekmarkt in Dieren op.

3. In afwijking van het eerste lid kan het college op grond van onvoorziene of bijzondere omstandigheden bepalen dat de markt niet zal plaatsvinden dan wel tijdelijk zal plaatsvinden op een andere plaats, dag en/of tijd en indien nodig vergunninghouders een andere standplaats toewijzen dan die waarvoor zij een vergunning hebben.

4. Het college is bevoegd om de markt af te gelasten of de standplaatshouder te verplichten om de noodzakelijke voorzorgsmaatregelen te nemen indien weersinvloeden, calamiteiten e.d. de orde van de markt kunnen verstoren, er direct gevaar dreigt voor de standplaatshouder, marktbezoekers, omwonenden, passanten en/of objecten in de nabijheid van het marktterrein waardoor de openbare orde in gevaar komt of schade kan worden toegebracht aan derden.

Artikel 2. Afmetingen standplaatsen en branche-indeling

1. De afmetingen van een standplaats zijn afhankelijk van de maximale afmetingen of de beschikbare overige ruimte op het marktterrein zoals aangegeven op de inrichtingskaarten in bijlagen 2. en 3.

2. Een verkoopvoorziening is alleen toegestaan indien het in verkoopklare toestand niet breder is dan de maximale afmeting van de standplaats zoals aangegeven op de inrichtingskaarten in bijlagen 2. en 3.

3. De artikelgroepen of branches, alsmede het maximum aantal standplaatsen per branche, zijn vastgesteld zoals weergegeven in bijlage 1.

4. Op de weekmarkt kan plaats worden geboden aan dagplaatsen, standwerkplaatsen of aan inwoners dan wel professionals die als standplaatshouder een activiteit uitoefenen waarbij geen winstoogmerk wordt nagestreefd en die ofwel uitsluitend tot doel heeft een bijdrage te leveren aan de sociale cohesie op buurt- of wijkniveau, ofwel uitsluitend worden georganiseerd ten behoeve van een goed doel. Hiervoor geldt het principe wie het eerst komt wie het eerst maalt.

Artikel 3. Vergunningverstrekking

1. Voor de markten in Rheden en Velp wordt voor de toekenning van vaste-standplaatsvergunningen, de verdeelprocedure conform artikel 9 van de Marktverordening gemeente Rheden 2023 zijnde verdeling via selectie, toegepast bij het beschikbaar komen van een vaste-standplaatsvergunning.

2. Bij het beschikbaar komen van een vaste-standplaatsvergunning vanwege het einde van de vergunningsduur wordt artikel 8 van de Marktverordening gemeente Rheden 2023 toegepast, als voldoende aannemelijk is dat er naast de betreffende vergunninghouder geen andere gegadigden voor deze vergunning zijn.

3. De vergunninghouder is op de hoogte van datgene wat inzake de markten, toestellen en installaties is opgenomen in het Besluit Brandveilig Gebruik en Basishulpverlening Overige Plaatsen (Bbgbop) en de normen conform Nederlandse Norm (NEN).

3. Een standplaatsvergunning vermeldt in ieder geval:

a. de naam en voornamen, de geboortenaam en -plaats, het adres en de woonplaats van de vergunninghouder;

b. een duidelijke omschrijving van de toegewezen vaste standplaats met vermelding van het nummer en de afmetingen daarvan;

c. de verkoopvoorziening die de vergunninghouder bij het innemen van de standplaats mag gebruiken;

d. het soort artikelen dat de vergunninghouder mag verhandelen en/of de branche waar toe de vergunninghouder behoort;

e. dat de vergunninghouder zelf zorg draagt voor de inzameling en afvoer van zijn afval en dat hij zijn standplaats schoon en onbeschadigd oplevert;

f. het gebruik van elektrische energie; de standplaatshouder is verplicht voor zover hij gebruik maakt van elektrische energie deze te betrekken vanuit door het college beschikbaar gestelde middelen. De gemeente kan de kosten in rekening brengen;

g. of en welke geluidsapparatuur op de standplaats is toegestaan;

h. of en welke kook-, bak en verwarmingsapparatuur zijn toegestaan.

Artikel 4. Gebruik standplaats

1. Het is de standplaatshouder verboden:

a. zich, behoudens toestemming van een toezichthouder, langer dan 15 minuten van zijn uitstalling te verwijderen; gedurende deze tijd mag hij zijn standplaats niet onbeheerd achterlaten;

b. meer ruimte in te nemen dan hem is toegewezen;

c. tijdens de markt andere artikelen uit te stallen, te verkopen en/of in voorraad te hebben dan wat hem is toegestaan;

d. op het marktterrein op een andere dan voor de markt bestemde tijd goederen of waren te koop aan te bieden, te verkopen of af te leveren;

e. de opstal op zijn standplaats tijdens de markt af te breken of te verplaatsen;

f. zich, behouders toestemming van een toezichthouder, aan de voorzijde van de standplaats op te houden bij het te koop aanbieden, verkopen of afleveren van goederen of waren;

g, om luifels aan de verkoopvoorziening te bevestigen, tenzij het binnen de afmetingen van de standplaats past.

h. uitstallingen en/of stoepborden te plaatsen buiten de maximale afmeting van de standplaats zoals aangegeven op de inrichtingskaart;

i. de doorgang in de wandelgangen op en langs het marktterrein op enigerlei wijze te hinderen of te belemmeren;

j. de standplaats als opslagruimte te gebruiken;

k. pennen of andere voorwerpen in het marktterrein te slaan.

2. De standplaatshouder is verplicht:

a. er zorg voor te dragen dat zijn standplaats steeds een goed verzorgd aanzien biedt;

b. zijn verkoopvoorziening aan de voorzijde tussen verkoopblad en grond af te schermen;

c. bij zijn standplaats duidelijk zichtbaar zijn naam en eventueel bedrijfsnaam aan te geven;

d. gedurende de markt voor een deugdelijke verankering van zijn kraam te zorgen door gebruikte maken van eventueel op het marktterrein aangebrachte stormankers dan wel door zelf te voorzien in gewichten;

e. in kramen en verkoopwagens waar gebakken, gebraden en gefrituurd, dan wel gebruik wordt gemaakt van elektriciteit, goedgekeurde brandblussers, binnen handbereik, te plaatsen;

Artikel 5. Tijdstip innemen van de standplaats en aan- en afvoer van goederen

1. Het is verboden voor vergunninghouders op het marktterrein meer dan twee en een half uur voor aanvang en meer dan twee uur na afloop van de markt met een voertuig, goederen of anderszins ruimte in te nemen of goederen aan of af te voeren.

2. De vergunninghouder is verplicht zijn standplaats tot de sluitingstijd van de markt te blijven innemen. Het college kan hiervan ontheffing verlenen.

3. Indien de vergunninghouder zijn vaste standplaats niet uiterlijk een half uur voor aanvang van de markt heeft ingenomen, wordt de desbetreffende standplaats voor die dag als dagplaats aangemerkt, tenzij de marktmeester de standplaats op tijdig verzoek van de vergunninghouder voor hem beschikbaar houdt.

4. Verkoop mag uitsluitend plaatsvinden vanaf één uur vóór de opening van de markt tot uiterlijk de sluitingstijd van de markt.

5. Andere voertuigen dan verkoopwagens dienen uiterlijk bij aanvang van de markt te zijn verwijderd van het marktterrein en mogen niet eerder weer het marktterrein betreden dan na afloop van de markt.

Artikel 6 Elektriciteit

1. Het is de standplaatshouder verboden voor de verlichting van de standplaats gebruik te maken van andere dan elektrische verlichting.

2. Indien er wordt gewerkt met elektrische apparaten en installaties dienen deze te voldoen aan de NEN 1010.

3. Bij gebruik maken van een aanwezig zijnde elektrische voorziening (staande kast/putkast) dienen de aansluitkabels van goede kwaliteit te zijn, en te voldoen aan de NEN 3140 elektrische arbeidsmiddelen (elektrische apparaten met een stekker);

4. Tevens dienen alle elektrische arbeidsmiddelen jaarlijks te worden gekeurd door een hiervoor gecertificeerd inspectiebedrijf. En moeten deze voorzien zijn van een keuringscertificaat en daarbij behorende keuringssticker aanwezig op het desbetreffende elektrische arbeidsmiddel.

5. Bij aantoonbare nalatigheid wordt de schade verhaald op de veroorzaker.

Artikel 7. Geluidsapparatuur

1. Het is verboden op de standplaats gebruik te maken van luidsprekers, versterkers en andere middelen ter versterking van het geluid.

2. Het aanwezig hebben van radio's, cd-spelers en overige geluidsapparatuur op de standplaats, voor een ander doel dan de verkoop daarvan, is evenmin toegestaan.

3. Het college kan ontheffing verlenen van de in het eerste en tweede lid gestelde verboden, onderdoor hem te stellen voorwaarden.

Artikel 8. Markt schoonhouden

1. Een vergunninghouder is verplicht afval, waaronder verpakkingsmateriaal, dat tijdens de door hem uitgeoefende verkoop op zijn standplaats vrij komt zodanig te bewaren dat het marktterrein daardoor niet wordt verontreinigd en het afval niet door onbevoegden kan worden verwijderd.

2. Een vergunninghouder voert het afval af of laat het afvoeren onmiddellijk na afloop van de markt en laat de ingenomen standsplaats veegschoon achter.

3. Indien de vergunninghouder eten en/of drinken voor consumptie ter plaatse verkoopt, moet hij zorgen voor voldoende afvalbakken.

Artikel 9 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze nadere regels treden in werking op de dag na bekendmaking.

2. Deze nadere regels worden aangehaald als: Inrichtingsplan weekmarkten Rheden en Velp.

Aldus vastgesteld in de openbare collegevergadering van …..

Het college voornoemd,

Burgemeester,

Secretaris

gemeente Rheden

Bijlage 1: Branche-indeling behorend bij het Inrichtingsplan weekmarkten Rheden en Velp gemeente Rheden 2023

Weekmarkt Kern Rheden					
Kaart	**Branche**	**Productuitleg**	**Huidig Aanbod**	**Maximum Aantal**	**Ruimte**
1.	Aardappelen, groente en fruit	Geen nadere uitleg noodzakelijk	1	1	0
2.	Zuivelproducten	Boter, kaas, melk en eieren	1	1	0
3.	Vis en visproducten	Schaal- en schelpdieren, gebakken en verse vis	1	1	0
4.	Bloemen en planten	Geen nadere uitleg noodzakelijk	1	1	0
5.	Noten, zuidvruchten en aanverwante producten	Kruiden, thee, olijven, tapas, crackers, zoutjes etc.	1	1	0
6. *Gearceerd*	Overige branches/producten*	Overige branches/producten*	0	1	1 Opties voor deze locatie: a. Vaste-standplaats b. Dagplaats c. Standwerk-plaats.
Standplaatsen weekmarkt Rheden			**5**	**6**	**1**
Weekmarkt Kern Velp					
Kaart	**Branche**	**Productuitleg**	**Huidig Aanbod**	**Maximale aantal**	**Ruimte**

1. en 5.	Aardappelen, groente en fruit	Geen nadere uitleg noodzakelijk	2	2	0
2. en 4.	Zuivelproducten	Boter, kaas, melk en eieren	2	2	0
3.	Vis en visproducten	Schaal- en schelpdieren, gebakken en verse vis	1	2	1
6.	Noten, zuidvruchten en aanverwante producten; Natuurvoeding en biologische voeding,	Met name kruiden, thee, olijven, tapas, crackers, zoutjes etc.en een assortiment op het gebied van natuur/biologische voeding.	1	1	0
7. *Gearceerd*	Overige branches/producten*	Overige branches/producten*	0	1	1 Opties voor deze locatie: a. Vaste standplaats b. Dagplaats
8. *Gearceerd*	Overige branches/producten*	Overige branches/producten*	0	1	1 Opties voor deze locatie: a. Vaste-standplaats b. Dagplaats c. Standwerk-plaats.
9. *Gearceerd*	Overige branches/producten*	Overige branches/producten*	0	1	1 Opties voor deze locatie: a. Vaste-standplaats b. Dagplaats

					c. Standwerk-plaats.
Standplaatsen weekmarkt Velp			6	10	4

*Onder overige branches/producten kan worden verstaan:

Brood, koek en banket; Snacks; snoep; poelierswaren; stroopwafels; worst en vleeswaren; schoenen; diverse lederwaren; bijouterieën; wenskaarten; speelgoed en verzamelobjecten; horloges; gereedschappen (fietsonderdelen); diervoerbenodigdheden; parfumerie/drogist; stofzuigerzakken;; ICT- en elektronica artikelen; inwoners dan wel professionals die maatschappelijke activiteiten onder de aandacht willen brengen; aangaande een dagplaats of standwerkplaats kan hieronder worden verstaan een activiteit die geen winstoogmerk nastreeft en die ofwel uitsluitend tot doel heeft een bijdrage te leveren aan de sociale cohesie op buurt- of wijkniveau, ofwel uitsluitend wordt georganiseerd ten behoeve van een goed doel.

gemeente Rheden

Bijlage 2: Kaart Weekmarkt Rheden

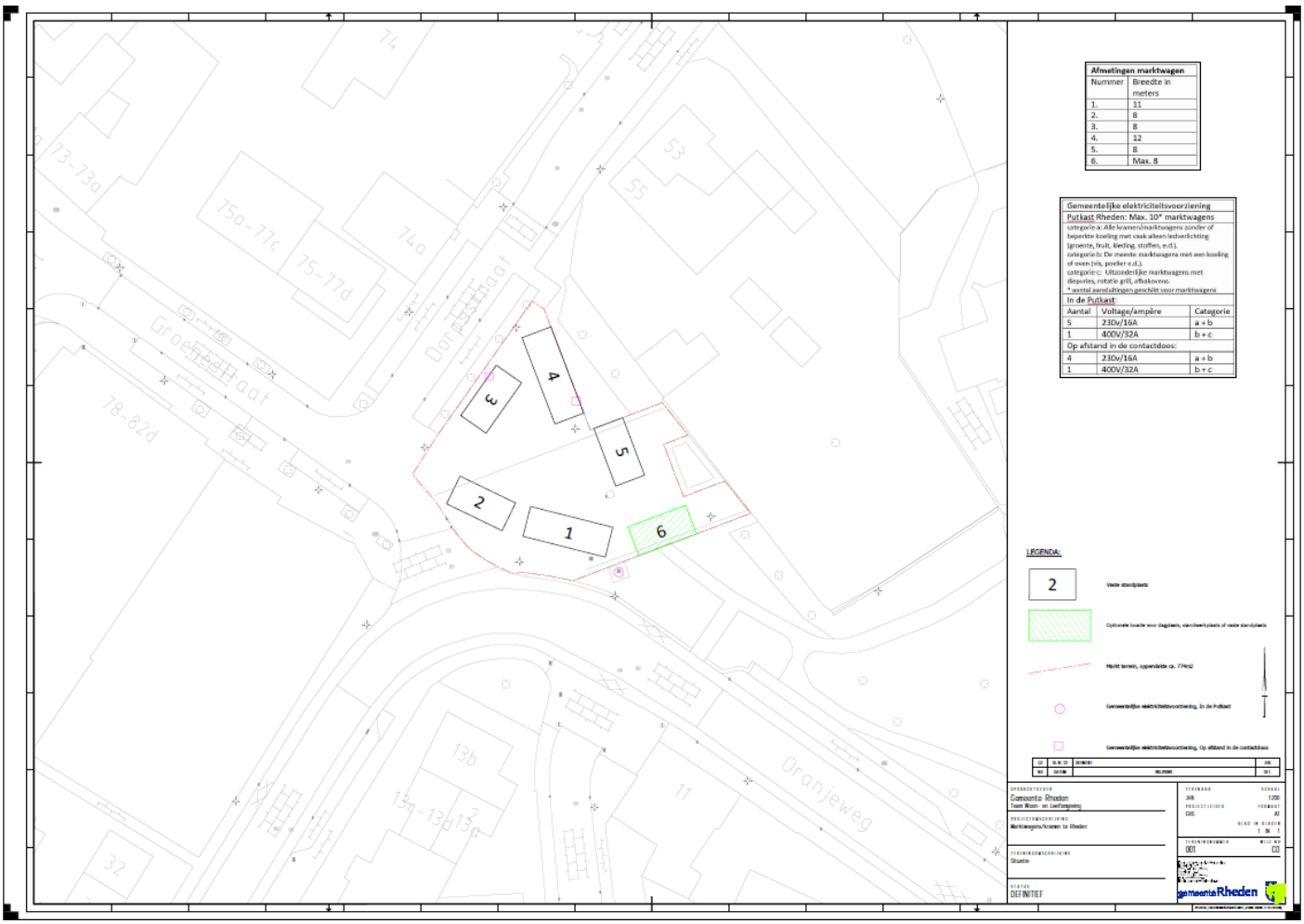

gemeente Rheden

Bijlage 3: Kaart Weekmarkt Velp

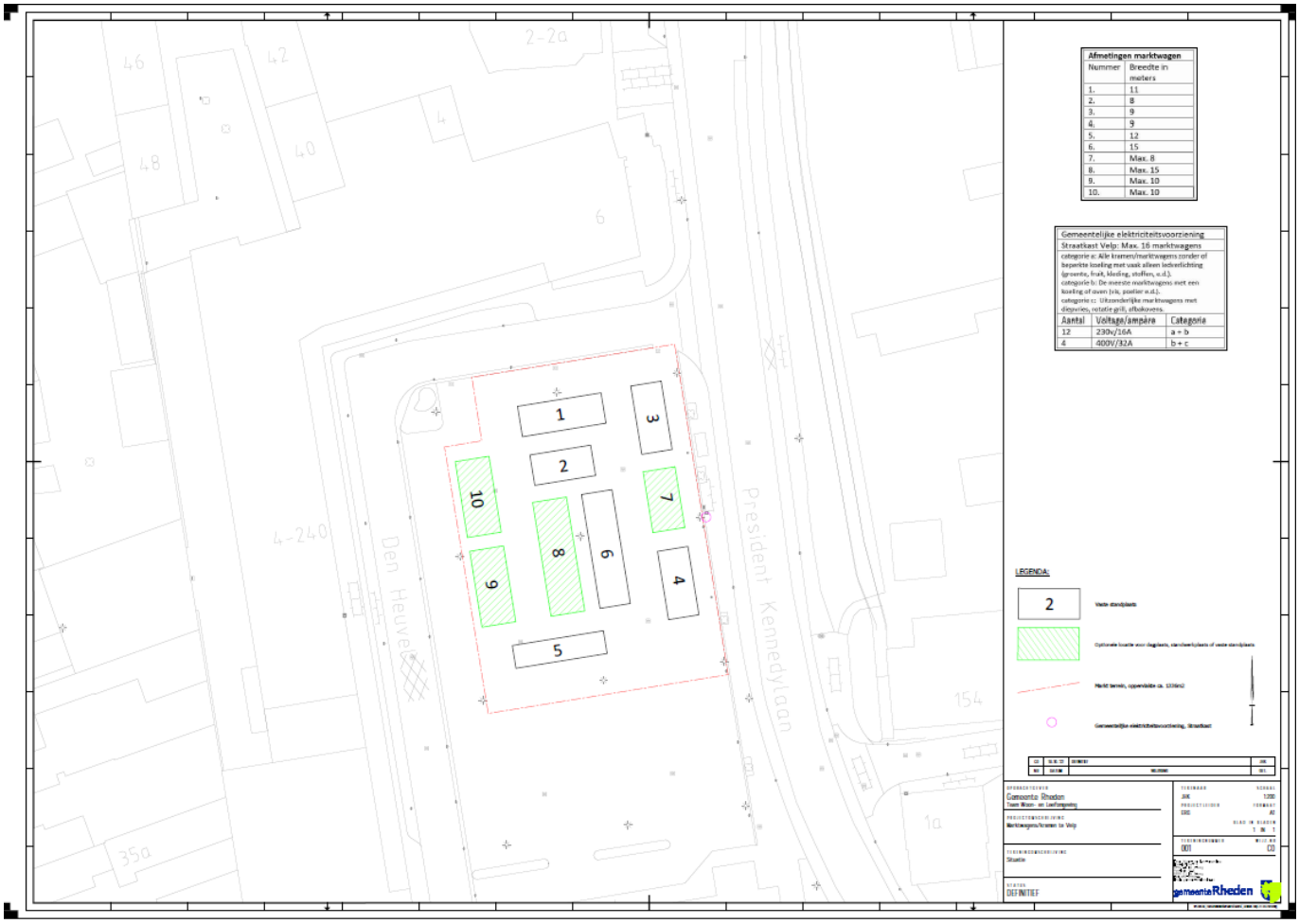

Afmetingen marktwagen	
Nummer	Breedte in meters
1.	11
2.	8
3.	9
4.	9
5.	12
6.	15
7.	Max. 8
8.	Max. 15
9.	Max. 10
10.	Max. 10

Gemeentelijke elektriciteitsvoorziening		
Straatkast Velp: Max. 16 marktwagens		
categorie a: Alle kramen/marktwagens zonder of beperkte koeling met vaak alleen ledverlichting (groente, fruit, kleding, stoffen, e.d.). categorie b: De meeste marktwagens met een koeling of oven (vis, poelier e.d.). categorie c: Uitzonderlijke marktwagens met diepvries, rotatie grill, afbakovens.		
Aantal	Voltage/ampère	Categorie
12	230v/16A	a + b
4	400V/32A	b + c

LEGENDA:

2 — Vaste standplaats

Optionele locatie voor dagplaats, standwerkplaats of vaste standplaats

Markt terrein, oppervlakte ca. 1336m2

Gemeentelijke elektriciteitsvoorziening, Straatkast

C0	18-10-'22	DEFINITIEF	JHK
NR	DATUM	WIJZIGING	GET.

OPDRACHTGEVER
Gemeente Rheden
Team Woon- en Leefomgeving

PROJECTOMSCHRIJVING
Marktwagens/kramen te Velp

TEKENINGOMSCHRIJVING
Situatie

STATUS
DEFINITIEF

TEKENAAR JHK
SCHAAL 1:200
PROJECTLEIDER ERG
FORMAAT A1
BLAD IN BLADEN 1 IN 1
TEKENINGNUMMER 001
WIJZ.NR C0

Team Woon- en Leefomgeving
Hoofdstraat 3
6994 AB De Steeg
Postbus 9046
6990 GA Rheden
tel. 026-4975700
Email: gemeente@rheden.nl

gemeente Rheden

W:\DB\DB_TBB\Evenementen\Markt\Markt_kramen-Velp-27-09-2022.dwg

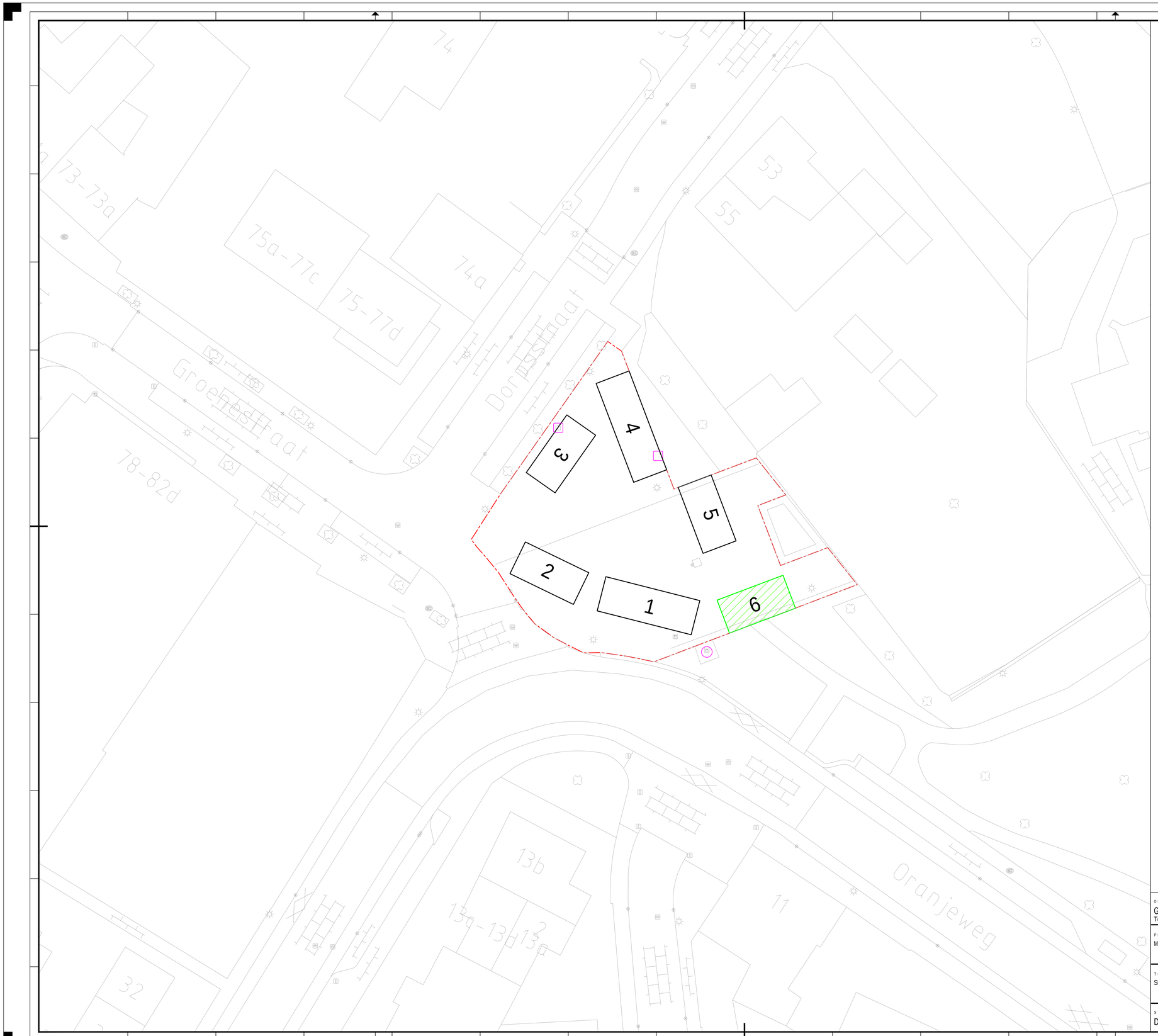

Afmetingen marktwagen	
Nummer	Breedte in meters
1.	11
2.	8
3.	8
4.	12
5.	8
6.	Max. 8

Gemeentelijke elektriciteitsvoorziening		
Putkast Rheden: Max. 10* marktwagens		
categorie a: Alle kramen/marktwagens zonder of beperkte koeling met vaak alleen ledverlichting (groente, fruit, kleding, stoffen, e.d.). categorie b: De meeste marktwagens met een koeling of oven (vis, poelier e.d.). categorie c: Uitzonderlijke marktwagens met diepvries, rotatie grill, afbakovens. * aantal aansluitingen geschikt voor marktwagens		
In de Putkast:		
Aantal	Voltage/ampère	Categorie
5	230v/16A	a + b
1	400V/32A	b + c
Op afstand in de contactdoos:		
4	230v/16A	a + b
1	400V/32A	b + c

LEGENDA:

2 — Vaste standplaats

Optionele locatie voor dagplaats, standwerkplaats of vaste standplaats

Markt terrein, oppervlakte ca. 774m2

Gemeentelijke elektriciteitsvoorziening, In de Putkast

Gemeentelijke elektriciteitsvoorziening, Op afstand in de contactdoos

NR	DATUM	WIJZIGING	GET.
C0	18-10-'22	DEFINITIEF	JHK

OPDRACHTGEVER
Gemeente Rheden
Team Woon- en Leefomgeving

PROJECTOMSCHRIJVING
Marktwagens/kramen te Rheden

TEKENINGOMSCHRIJVING
Situatie

STATUS
DEFINITIEF

TEKENAAR JHK
PROJECTLEIDER ERG
SCHAAL 1:200
FORMAAT A1
BLAD IN BLADEN 1 IN 1
TEKENINGNUMMER 001
WIJZ.NR C0

Team Woon- en Leefomgeving
Hoofdstraat 3
6994 AB De Steeg
Postbus 9101
6994 ZJ De Steeg
Tel: 026-4979191
Email: gemeente@rheden.nl

gemeente Rheden

W:\OBV\OB_7580\Evenementen\Markt\Markt_kramen-Rheden-27-09-2022.dwg